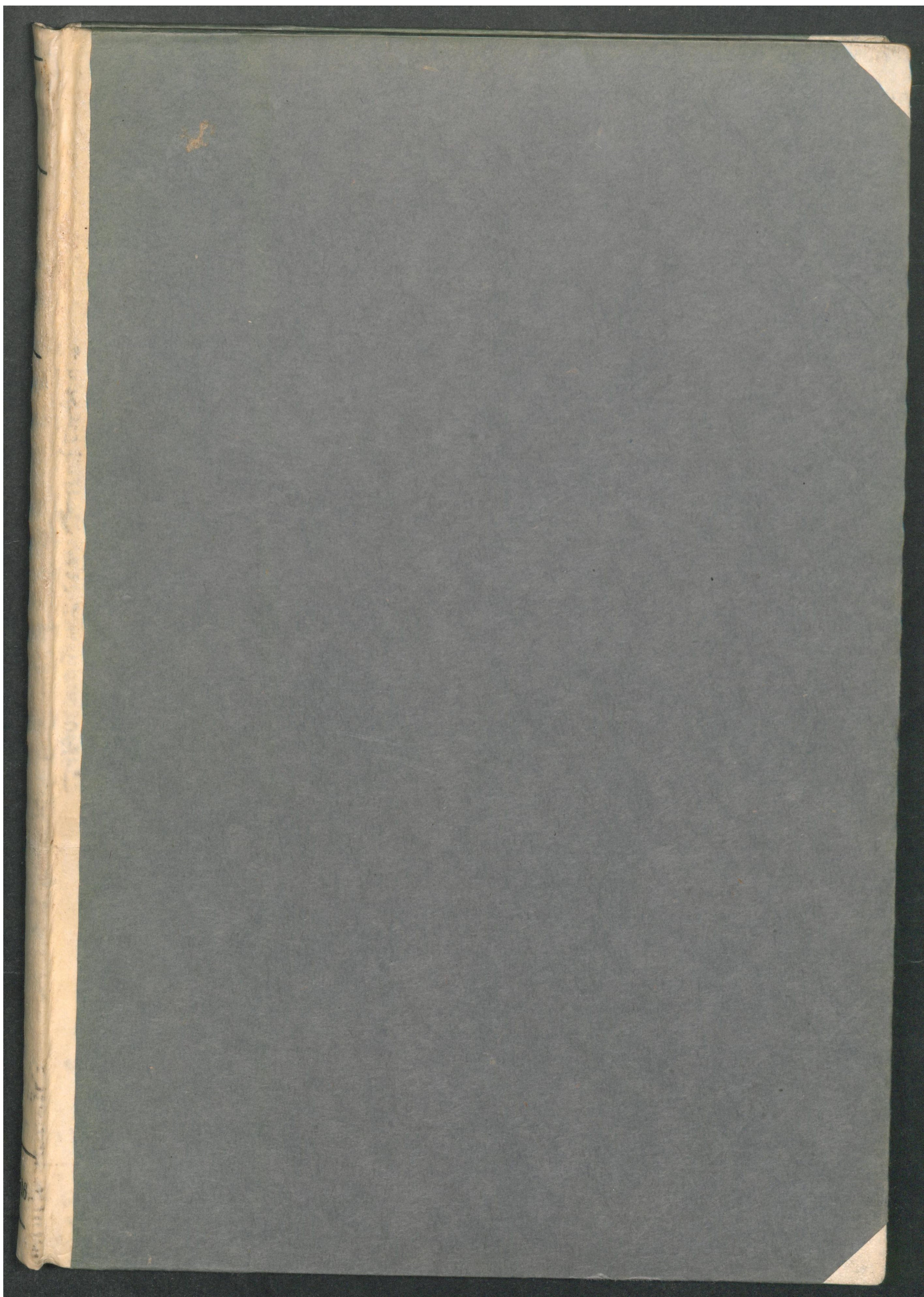
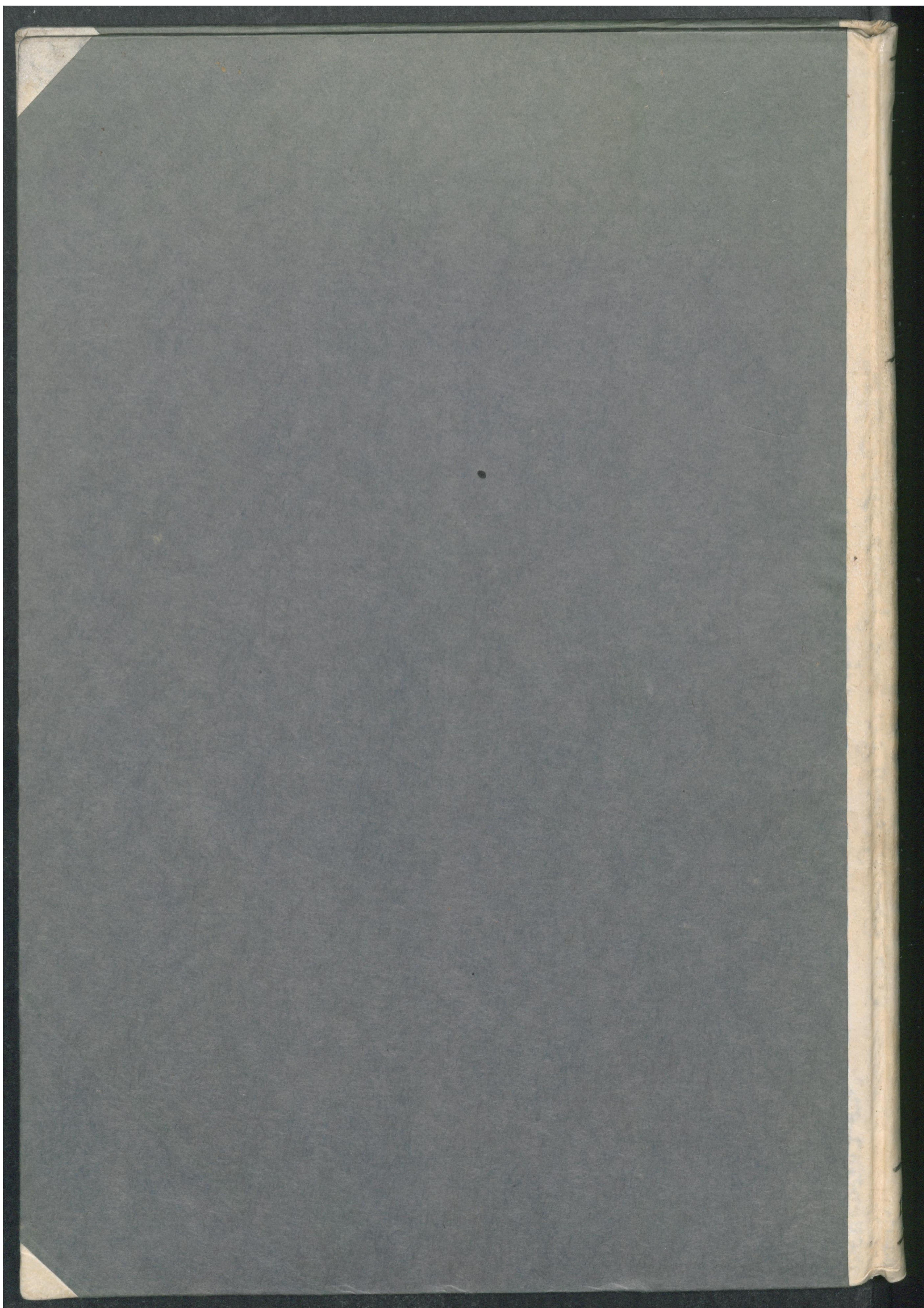

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

1558/D

COLUMNA. AEGIDIUS, 1516.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

+
Monrij S. Clementis Metelis Congreg. SS. Vitoni et Hydulphi.

Defensorium seu Correctorium Fundamentarij Doctoris Domini Egidij Romani ordinis Eremitarum Sancti Augustini Archiepiscopi Bituricensis In Corruptoriū librorum Angelici Doctoris sancti Thome Aquinatis ordinis Predicatorum a quodam emulo depravatorum.

Guillelmo de la Mare ordinis Fratrum Minorum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

¶ Reuerendissimo in Christo patri sacre Theologie professori Eximio magistro Egidio Viterbiẽsi ordinis fratrũ Eremitarũ sancti Augustini Priori Generali dignissimo: Frater Augustinus de mõte Falco eiusdẽ professionis Theologie Bachalarius minimus. S. D.

¶ Quidam (quem tibi notũ esse arbitror: cuius nomẽ honoris sui gratia obticemus) contaminauit: corrupit: laniauit: infecit: carpsit diui Thome Aquinatis preclara monumẽta: ceco affectu impulsus: quo quẽdam professionis sue doctorẽ prosequebatur: cuius doctrinã ita molliter ⁊ effeminate secutus est: vt reliquos Doctores: precipue diuuȝ Thomã in omnibus ferme despisisse: ac nec propterea legẽdos esse diiudicarit. Sicut ⁊ hodie plerisqȝ accidit: qui Doctorum quorũdam scripta sectantes: volũtatemqȝ intellectui preferẽtes: oĩa spernũt: oĩa damnãt: oĩa calcãt: que ab alterius vie preceptoribus dicta sunt: nesciẽtes diuisiones esse gratiarũ: nec omnia omnes posse: vnũqȝ videre ⁊ scribere potuisse: qđ ne alius cogitauit quidem. Spiritus enim sanctus (ceu diuo placet Gregorio) posterioribus Theologis persepe reuelat: que a prioribus ꝓtermissa sunt. Quobrem plura sciuit Moyses q̃ȝ Abraã: prophete q̃ȝ Moyses: Apostoli q̃ȝ Prophete: ⁊ Doctores supra Apostolos q̃ȝplurimas veritates adiecerũt. Nemo itaqȝ diuũ Thomã spernat: eo ꝙ modern⁹ ⁊ posterior antiqs ecclesie colũnis sit. Sed neqȝ eo posteriores despiciendos esse viri graues arbitrati sunt. Quippe ꝙ exacta etiam ⁊ ꝓclara volumina a modernis scripta sunt: sicuti Egidij nostri Romani: Jacobi Viterbiensis cõterranei tui: Vgolini Vrbeuetani: Michaelis de Massa: Gerardi Senẽsis: Gregorij Ariminensis: Pauli Veneti: ⁊ aliorum prope innumerorum: tam nostre q̃ȝ aliene professionis: qui non multũ ante hec tempora floruerunt: probatissima monimẽta declarant. Bene ergo ⁊ sapiẽter Romanus noster Egidi⁹ diui Thome Aquinatis emuli corruptelas correxit: nebulonisqȝ illius ineptias e medio substulit: argumentum nãqȝ dedit nullius scripta facile esse condemnãda. Laudandus itaqȝ Thomas: laudãdus Egidius ac ceteri Doctores: qui non ex stulta opinione aut muliebri affectu: sed ex virtute ⁊ sano iudicio aliena scripta disquirunt: quiqȝ non ex peruicaci temeritate bonoruȝ hominum labores aspernãtur: sed ex pia ⁊ christiana sinceritate eripiunt: prospectant: examinant: ac quicquid ad Dei gloriam: ad ecclesie incrementum: ad animarum salutem conducibile passim inuenerint: id a quocunqȝ scriptum sit amplectũtur: obseruant: defendunt: amicisqȝ oculis intuentur. Hec omnia Egidij nostri opus fusius: copiosius: elegantius ve monstrabit. Quod cuȝ Amadeus Scotus Bibliopola solertissimus: cui artium professores plurimum debent: mihi recognoscẽdũ tradidisset: paternitati tue ꝓtinus cẽsui esse dicandũ: ne preter id quod Augustinianus ordo tibi ob felicia moderamina tenetur: singularium erga me meritorum tuorum penitus videar immemor. Quid etiam est: ꝙ diuinum ingenium: linguaruȝ peritia: moruȝ venustas: vite integritas: eloquium graue: prudentia sũma: quibus non solũ Augustinianam: sed totam pene christianam religionem exornas: non promereantur? Quo fit vt omnes: precipue viri graues te ament: honorent: venerentur: colant: admirentur: summasqȝ omniuȝ tibi res cõmittant. Egidium ergo Egidi suscipe: Augustinumqȝ tuum vt soles ama. Vale.

Eiusdem. F. Aug^ni Dist. Ad magr̃m Egidium.

Egidio tutus poterit procedere Thomas
Et meus Egidius te Egide tutus erit.

S230

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Annotatio articulorũ huius Correctorij Corruptorij.

Articuli prime partis.

Articuli sancti Thome in prima secunde.

Articuli sancti Thome in secunda secunde.

Articuli Thome in questionibus de Ueritate: ꝛ de Anima ac Uirtutibus.

Articuli Thome in de potentia Dei.

Articuli Tho. in de quolibet.

Articuli Thome in primo sententiarum.

¶ Finis Tabule.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

¶ Castigatorium fundamētarij Doctoris do-
mini Egidij Romani Archiepiscopi Bitu-
riceñ. ordinis Eremitarū sancti Augustini in
Corruptoriū librorum sancti Thome Aqui
natis ordinis Predicatorum Incipit.

Uare detra
xistis sermonibus ve
ritatis: cū e vobis nul
lus sit qui possit argue
re me: Ad increpādū
tm̄ eloquia continua-
tis: ꝛ in ventuꝫ verba
profertis. Sup pupil-
lū irruitis: ꝛ subuerte
re nitimini amicū ve-
struꝫ. Respōdete ob-
secro absq̄ cōtētione:
ꝛ loquentes id qđ iu-
stum est iudicate: ꝛ nō inuenietis in lingua mea inīqtatē:
nec in faucibus meis stultitia ꝑsonabit. Job. 6°. Questio
proposita optime in ꝑsona fratris Thome doctoris exi-
mij (cuius doctrina fulget ecclesia) pōt ꝓponi qbusdaꝫ
qui eius doctrinā. imo veritatē quā docuit deprauare ni-
tuntur: ipsius sermonibus veritate plenis. ꝛ spiritu verita
tis instigāte ꝯscriptis detrahētes. Et hec ex eorū sentētia
de verbo ad verbuꝫ per singulos articulos digesta: ꝛ con-
uenienter ex dictis eiusdem venerabilis Doctoris exter-
minata Deo iuuante patebit.

¶ Articulus Primus.

DEus in patria videt̄ per
suaꝫ essentiā: ꝛ nō per speciē creatam. Tho
mas. n. ꝑte pª. q. xij. ar. ij. querēs: an diuina es
sentia videat̄ ab ītellectu creato per aliquā
similitudinē mediā. dicit in respōsione principali. ꝙ req-
ritur aliq̄ similitudo. i. lumē glorie ex parte videntis: siue
ex ꝑte visiue potētie. qua. s. ītellectus fit efficax ad viden-
dū deū. Sed ex ꝑte rei vise quā necesse est aliquo modo
vniri vidēti: per nullā similitudinē creatā dei essentia vi-
deri potest. ꝛ hoc videt̄ īsinuare ꝛ oñdere quatuor rationi
bus. ¶ Prima rō per quā hoc īsinuat: lꝫ non expsse: talis
est. Siłitudo nō est necessaria ad aliquā cognitionē sensi
tiuā vel ītellectiuā: nisi qꝛ res ipsa nō pōt esse in sensu vel
ītellectu. Oportet aūt ꝙ cognoscibile sit in cognoscēte. il-
lud aūt qđ nō est per essentiā suā cognoscibile: oportet ꝙ
sit in cognoscente per suā similitudineꝫ. Sed deus est in-
telligibilis per suā essentiā. non ergo oportet ꝙ per suā si
militudinē. ¶ Scđa rō est: sicut dicit Dio⁹ pº. c. de di. no.
per similitudines reꝝ īferioris ordinis nullo mō possunt
suꝑiora cognosci. sicut per speciē corpis nullo mō pōt co-
gnosci substātia rei incorporee. Multo ergo minus essen
tia diuina per quācūq̄ speciē creatā poterit cognosci vel
videri. ¶ Tertia ratio. essentia dei est ipsum esse eius: qđ
nulli forme create cōpetere potest. Non pōt ergo aliqua
forma creata esse similitudo representās vidēti diuinā es
sentiā. ¶ Quarta ratio est. diuina essentia est aliqđ incir-
cūscriptū cōtinēs in se suꝑeminēter qcqd potest signifi-
cari vel itelligi ab ītellectu creato. Sꝫ h̄ nullo modo po
test representari per aliquā speciē creatā. qꝛ oīs species si-
ue forma creata est determinata ad aliquā rationem: vel
sapiētie: vel veritatis: vel ipsi⁹ esse: vel alicuius huiusmo-
di. Dicere ergo deū videri per aliquā similitudinē creatā
est dicere diuinā essentiam non videri.

Corruptorium. ¶ Ista positio nō placet no-
bis. qꝛ videtur falsa. ꝛ ꝯtra au 1
ctoritates sanctoꝝ. Dicit. n. Aug⁹. ix. de trinitate. ca. xi. Cū
eni deū nouimus: q̄uis meliores efficiamur q̄ eram⁹ an
teq̄ nosceremus. maximeq̄ cū eadē notitia etiaꝫ placita
digneq̄ amata vbū est. fitq̄ aliq̄ dei similitudo illa noti
tia. tñ īferior est. qꝛ in īferiori natura est. Hic expsse dicit
Aug⁹. in mēte noscētis deū fieri aliquā dei similitudineꝫ
qꝛ ꝯstat ꝙ diuina essentia nō est seipsa inferior. ¶ Si di-
cas (sicut dicit Thoās) ꝙ Aug⁹ loqtur de cognitiōe dei
que habet̄ in via. Sufficit nobis ad ꝓpositū. ꝙ saltē hoc
habemus ꝙ vbi diuina essentia ꝑsens est per seipsam pōt
fieri similitudo ipsius. ꝛ ꝙ per similitudinē cognoscitur.
¶ P̄. Ansel's monol. c. xxxiij. quācūq̄ rē mēs cupit vera 2
citer cogitare: siue per corpis imaginē: siue per rōneꝫ: eius
vtiq̄ similitudinē quātū valet in sui cognitiōe conat̄ ex
primere. qđ quāto verius facit: tāto verius rē ipsaꝫ cogno
scit. ¶ P̄. positio ista nō videt̄ ꝯsentanea sibiipsi. Uide- 3
mus eni ꝙ ad intelligēdū qd creatuꝫ ad min⁹ reqruntur
duo. s. similitudo rei intellecte: informās ītellectū: ꝛ lumē
intelligibile: sub quo ꝛ in quo ipsa res videt̄ per suā simi-
litudinē. ecōuerso ipse ponit in deo ꝛ dicit. ꝙ ad vidēduꝫ
dei eēntiā nō reqrit̄ aliq̄ siłitudo ex ꝑte rei vise. cum per
nullā siłitudinē creatā diuina essentia videri possit. Sed
ex ꝑte potētie visiue. s. lumē glorie ꝯfortās ītellectū ad vi
dēdū. Sed videt̄ ꝙ qua rōne diuina eēntia possit eē for-
ma ītellectus per se īformās ipsū ad ītelligēdū: pari rōne
pōt esse per se lumē illuminās ꝛ ꝯfortās ipsuꝫ ad viden-
duꝫ. Et si lumē nāle qđ nō est deus pōt ex se gignere vel
facere lumē ītelligibile quasi spēm sui: in quo videat̄ q̄re
nō eodē mō pōt eēntia diuina generare vel facere siłitu-
dinē sui in q̄ videat̄. ¶ P̄. in colore ꝛ aliis ītētiōib⁹ visi- 4
bilibus differūt spēs per q̄s vident̄: ꝛ lumē in quo vel sub
quo vident̄. sed in luce visibili nō differūt spēs lucis ꝛ lu-
mē. sed ipsum lumē est ipsa species siue similitudo lucis.
A simili videt̄ ꝙ ita sit in luce ītelligibili que deus est. er
go lumē ītelligibile: qđ est lumē glorie est ipsamet spēs lu
cis increate que deus est. per quā videt̄ ꝛ in qua. Ponere
ergo ꝙ diuina essentia nō videat̄ mediāte specie sua vel
similitudine. ꝛ ꝙ mediāte lumine qđ sit illi⁹ siłitudo vi-
deatur est ponere ꝯ̄ria. ¶ Ad rōnes Thome rñdendum
erit. ¶ Ad p̄mā cū dicit. ꝙ re ꝑsente nō est necessaria siłi-
tudo rei. Dico ꝙ falsum est. Nā ꝯstat ꝙ aīa est sibi ꝑsen-
tissima ꝛ tñ nō ītelligit se nisi per similitudineꝫ. Uñ dicit
Ansel's monol. xxxiij. c. Hēt mēs rōnalis cū se cognoscē-
do ītelligit secū imaginē suā ex se natā. i. cogitationē suaꝫ
quasi sua ipressione formatā. que imago etiā verbuꝫ eius
est. Et etiā Cōmētator super 3ᵐ de aīa sup illā particulā: ꝛ Com. 15.
est intelligibilis sicut ītellecta. dubitauit. s. Aristoteles de
intellectu materiali. vtꝝ ītellectū ex eo ipse sit intellect⁹:
an aliud aliq̄ mō sit in eo ītellectū. ꝛ īcipit determīare qđ
est intellectū in eo per ītētionē sicut alie res ītellecte. Uel
pōt dici ꝙ lꝫ sit p̄ns ītellectui. nō tñ est p̄ns in rōne cogno
scibilis vt moueat ītellectū. qđ fieri nō pōt nisi per formā
fluēteꝫ. nō qescētē: sicut videm⁹ ꝙ īnālis calor ethice qui
versus est in habitū: ꝛ q̄si quiescēs: parū aut nihil sentit̄ a
patiēte. Calor aūt tertiane qui lōge minor est: valde sensi
bilis est. qꝛ est in fieri ꝛ transmutatione. Unde cū diuina
essentia nullo mō possit in intellectu esse: vt in fieri ꝛ tran
smutatione. sed sic se habere pōt similitudo diuine essen-
tie. Hinc est ꝙ ad intelligēdū nō sufficit diuina essentia.
q̄uis ꝑsens sit intellectui. sed reqritur similitudo eius. Et
hec est doctrina Auicēne sexto naturaliū parte scđa. ca. 3°
ꝛ iterū parte quarta. c. 2°. ¶ Ad 2ᵐ de Dionysio. ꝙ supio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ra non possunt cognosci per similitudines inferioris ordi-
nis. Dicēdū ꝙ illa verba non inueniunt̃ in nostra trāsla-
tione. esto tñ ꝙ inueniātur in alia. Dicēduz ꝙ Dionysius
per similitudines inferioris ordinis nō intelligit similitu
dines genitas vel expressas a re. sed rerū materialiū pro-
prietates īquātū sunt symbolice similitudines rerū ima-
terialiuz. sicut ꝓprietates ignis ⁊ leonis solū sunt symbo-
lice similitudines proprietatū dei. ⁊ de talibus similitudi
nibus verū dicit: sed nō est ad propositū. ¶ Ad tertiū cū
dicit. ꝙ diuina essentia est suū esse. qḋ nulli forme create
pōt cōpetere. Dico ꝙ illa spēs repñtat deū. ⁊ quantū ad
eēntiā ⁊ quātū ad esse. ⁊ h̾ poſ̾e est. q̃uis ipsa forma nō sit
suū esse. nō. n. reqrit̃ oīmoda ꝓportio īter siḻitudinē ⁊ rez
cuius est similitudo. Spēs. n. siue similitudo in aīa nō est
corporalis: sicut dicit Aug⁹ de trinitate. xiiij. ca. xvi. Spe-
cies rei viue nō est res viua. ⁊ tñ representat eā viuā. Si-
militer dico in ꝓposito. ꝙ spēs siue similitudo diuine es-
sentie. q̃uis ipsa nō sit suū esse. tñ representat diuinam es-
sentiam. ⁊ ꝙ ipsa est suum esse. ¶ Ad quartuz. ꝙ diuina
essentia est incircū scripta. Dicēduz ꝙ ex hoc nō sequitur
ꝙ diuina essentia non possit cognosci per spēm termina-
tam ⁊ finitam. sed sequitur ꝙ per talem speciem nō pos-
sit cognosci ꝑfecte. s. q̃tuz cognoscibilis est: sic. n. nō est co
gnoscibilis a creatura nec ꝑ creaturā: sȝ a seipsa ꝑ seipsaz.

Respōsio ad hec scḋm Thomā.

¶ Istam veritatem. s. ꝙ deus a beatis in patria videtur
per essentiā suā. ⁊ per nullā speciē creatā mediā: docet fra
ter Thomas p̄ma parte. q. xij. arti. 2°. Et in questionib⁹ dis
putatis de veritate. in. q. p̄ma de cognitione angeloꝝ. Et
Alibi cōtra Gentiles. li. iij. ca. xlix. ⁊ l. ⁊ lij. cuius doctrina
diuinitus inspirata si recte itelligat̃: oēs predicte cauilla-
tionū tenebre quasi infusa luce euanescūt. Ut aūt falsita
tis tortuosa gibbositas: rectitudine veritatis ad ipsam ap
plicare cūctis appareat: aliqua dictoꝝ fratris Thome ve
ritatē ſ̃m datā a deo sibi sapiētiā declarātia adducantur:
per que istoꝝ sophismata dissoluant̃. ⁊ rōnes eius verita-
tem oñdētes: per eoꝝ cauillationes nequaq̃ ipediri pos-
sint: cōprobētur quē modū in singulis articulis sequētib⁹
tenebimus deo iuuāte. ¶ Ad euidētiā ergo predictorum
sunt duo ꝯsideranda. s. qualiter deus pōt esse: ⁊ est forma
intelligibilis īmediate informās intellectū ad intelligen-
duz siue cognoscēdū in beatis. Et qualr̃ opȝ ꝙ intellect⁹ — Qualiter de⁹ est forma intelligibilis.
sic informatus per habitū lumīs gl̃ie eleuet̃. ¶ Primuz
docet Tho. ꝯ Gētiles. li. iij. c. xlix. vbi sic dicit. Suba que
est per se subsistēs vel est forma: vel est cōpositū ex mã ⁊
forma. Illud aūt qḋ est cōpositum ex mã ⁊ forma nō po
test esse alteri forma. qꝛ in eo forma iā ꝯcta est ad illā ma
teriam ꝙ forma alterius esse nō possit. Illud autē qḋ est
solū forma subsistēs pōt etiaz alteri esse forma: dūmodo
habeat esse tale qḋ pōt ab alio participari cuiusmodi est
aīa. Si vͦ esse eius non pōt ab aliquo alio participari: cu-
iusmodi est angelus vel intelligentia: nulli rei potest esse
forma. qꝛ sic determinat̃ per suū esse ꝙ nō potest esse al-
terius rei forma: sicut materialia ita determinantur per
suā mãm ꝙ nō possint esse aliarū rerū forme. Hoc aūt si-
cut in esse nãli ⁊ substātiali inuenit̃ sic in esse intelligibili
ꝯsiderādū est. Cū eniȝ ꝑfectio itellectus sit veꝝ: illud in-
telligibile est vt forma tm̃ in genere intelligibiliū qḋ est
ipsa veritas. qḋ ꝯuenit soli deo. Nā cū veꝝ seq̃tur esse: il-
lud tm̃ est sua veritas qḋ est suū esse. qḋ est proprium soli
deo. Alia igit̃ subsistētia itelligibilia nō sunt pura forma
in genere intelligibiliū: sed vt forma habētia intelligibi-
lem in subiecto. Est eni vnūqḋq3 eoꝝ veꝝ nō veritas si-
cut ens: nō esse. Sola igit̃ essentia diuina potest esse itelle
ctui creato vt forma ⁊ species intelligibilis qua itelligit.
Nec tñ pōt esse forma alicuius alterius rei ſ̃m suuz esse — Quare deus non est forma alterius rei.
nãle. seq̃ret̃ eni ꝙ simul cū alio ꝯiūcta ꝯstitueret aliquā
vnā nãm: qḋ est impoſ̾e: cū diuina essentia in se ꝑfecta sit
in sua natura. Spēs aūt itelligibilis vnita itellectui non
ꝯstituit aliquā nãm nouā. sed solū ꝑficit ipsuz ad intelli-
gēdū: qḋ ꝑfectioni diuine essentie nō repugnat: cuȝ sit tm̃
forma ⁊ pura spēs intelligibilis: vt patet ex dictis. ¶ Se — Cur reqrit̃ lumen gl̃ie ad visionē diuine essentie
cūdū. s. ꝙ ad hoc ꝙ itellectus creat⁹ ista forma ac spē itel
ligibili iformet̃: oporteat ꝙ per lumē glorie sublimetur.
Docet Thomas eodē libro. ca. li. vbi sic dicit. ꝙ ipoſ̾e est
ꝙ id qḋ est alicui⁹ rei forma ꝓpria fiat forma alteri⁹. qḋ
nō ꝑticipat aliq̊ mō siḻitudinez illi⁹ rei cui⁹ est illa forma
ꝓpria. sicut lux que est ꝓpria forma corporis sūme dia-
phani. nullo mō fieret forma vel actus alicuius qḋ nullo
modo participat diaphaneitatē. Essentia autē diuina est
ꝓpria forma itelligibilis itellect⁹ diuini: vtpote ipsi soli ꝑ
portionata. Impossibile est ergo ꝙ essentia diuina fiat si-
cut forma itelligibilis vel spēs alicui⁹ itellect⁹ creati: que
nō est deus nisi itellect⁹ ille aliquā siḻitudinē dei ꝑticipet.
Cū aūt ista forma. s. dei sit nobilissima opȝ dispōnē ipsaz
vel siḻitudinē a deo ꝑticipatā esse nobilissimā. Huiusmo
di aūt est habit⁹ luminis glorie in p̃ria. de quo dicit̃ in ꝑs.
Et in lumine tuo videbimus lumē. s. diuine eēntie. ¶ Et — Quare dr̃ lumen glorie.
nota ꝙ illa dispositio qua itellect⁹ creat⁹ ad itellectualem
dei visionē extollit̃: ꝯgrue lux glorie dicit̃. nō ꝓpter hoc
ꝙ facit itelligibile in actu. sicut lux itellect⁹ agētis. sed ꝓ-
pter hoc ꝙ facit itellectū patiētē actu itelligere. Uñ ibi-
dē plures alias efficaces rōnes ponit hoc idē ostēdētes. s.
ꝙ ad hoc ꝙ dei essentia videat̃: oportet intellectū per lu-
men glorie eleuari: ex his que docet Thomas patet possi
bilitas positionis predicte superius impugnate.

Ad obiectiones corruptoꝝ.

¶ Ad primū — Ad p̄m
igit̃ qḋ obijciūt in ꝯriū de Aug̊ de trinitate. li. ix. c. xi. dica
mus sicut dicit Tho. ꝙ illa auctoritas habet intelligi de
notitia dei in via. Et qñ subiūgit̃ ꝙ hoc sufficit nobis ad
ꝓpositū. manifestū est ꝙ nō dicūt verū. Lȝ eniȝ deus in
via per speculuz ⁊ in enigmate cognoscit̃ per similitudi-
nē aliquā a se creatā imꝑfecte. non tñ in patria: vbi sicuti
est ad vidēdū eū nō sufficit aliq̃ siḻitudo creata. imo nec
vniuersitas creature. qm̃ impoſ̾e foret ꝙ ipsuz sufficiēter
in tali visiōe representaret. In via aūt vbi per creaturas
deū cognoscim⁹ ꝯceptū nostrū tali cognitiōi expressuz in
mēte nr̃a cernimus. quē Aug⁹ in p̄dicta auctoritate ama-
tam notitiā ⁊ verbū mētis: ⁊ similitudinē deo iferiorē. qꝛ
est in iferiori natura: appellat. vt patet ituēti v̾ba eius ibi
dē. In patria vͦ qm̃ videbim⁹ deū per essentiā ꝓpriam:
cernem⁹ in mēte nostra ꝓpriū dei ipsi⁹ verbū. qḋ est ꝑfe-
cta similitudo plene ac ꝑfecte adequās paternū itellectū
a quo exprimit̃. Et ſ̃m hāc visionē maxime deo assimila
bimur. ⁊ maxime ei⁹ beatitudinis ꝑticipes erimus. nā ipe
deus intelligēdo se per suā essentiā in v̾bo ab ei⁹ itellectu
expresso: oīa videt. ⁊ hec est eius felicitas. Et nos per ean-
dē essentiā deū vidētes idē verbū videbim⁹. ⁊ oīa in ipso
cernem⁹. Siḻes ergo ei erim⁹ qñ videbimus eū sicuti est.
¶ Ad scḋm de Anseḻs dicēdū. ꝙ illa siḻitudo expressa de — Ad 2m
qua loqtur Ans. ibidē est ipsa formata cogitatio ⁊ verbū
mētis. qḋ nō est p̄ncipiū cognoscēdi rē. sed illud qḋ itelli-
gēdo vel cognoscēdo in ipsa mēte exprimit̃ siue format̃.
Et hoc mãifeste patet per v̾ba Ans. ibidē. ⁊ per Augm̃ vbi
q3. expssaz eni siue formatā rōnē rei itellectā ⁊ placētem
vel amatā vocat Aug⁹ verbū mētis. qḋ ph̃s vocat conce-
ptū mentis. quē vox significat p̄mo. ⁊ hic se tenet a parte
obiecti cogniti: ⁊ nō est p̄ncipiū cognoscēdi. Istud docet
Thomas

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Thomas in multis locis euidēter. ⁊ iō quo ad hoc ista suf
Ad 3m ficiant. ¶ Ad 3m cū dicit ꝙ qua ratione pōt diuina essen
tia esse forma ītelligibilis informās intellectū ad intelli
gendū: eadē rōne poterit imediate esse per se lumen ꝯfor
tās ipsuz ad vidēdū. Manifestū est ex p̄dictis ꝙ illud nō
sequit̄. Quia vt dictū est ad hoc ꝙ ista forma nobilissima
diuina. s. essentia fiat itellectui creato forma itelligibilis
necesse est ipsuz itellectū eleuari ad quandā deiformita
tē quantū possibile est. ⁊ ad hoc requiritur lumen glorie.
Similiter cū querūt. quare nō posset deus videri per si
militudinē quam gigneret vel faceret: sicut videt̄ esse de
lumine naturali. Dicendum ꝙ deus ipse perfectissime vi
debitur in patria. qm̄ illā similitudinez quam gignit: que
est verbū ⁊ filius: quē solum ex se gignit videbimus. ⁊ iō
Jo. 14. ipse filius in Joan. ait. qui videt me videt ⁊ patrē. sz nulla
similitudo creata quā facit sufficit ad representādū ipsuz
Ad 4m sicut est. ¶ Ad 4m dōm ꝙ species lucis create gignentis
adequatur v̄tuti eiusdē. ⁊ iō sufficit ad p̄fectā eius repre
sentationem. sed lumen glorie lz sit quedā deiformitas ⁊
dei similitudo. nō tñ adequat virtutē eius: sed in infinitū
deficit. ⁊ ideo ad representandum nō sufficit. Et sic patet
responsio ad obiecta.

Infirmatio cauillationuz corruptoru quo ad pm articuluz.

¶ Restat ergo videre qualiter rationes istam
veritatem ostendentes per predictas illorum cauillatio
nes suprapositas nō impediantur. Impediendo ergo pri
mam rationem duo falsa dicunt. Quorum primuz est ꝙ
mens nostra cognoscit seipsam per similitudinem a se ge
nitam. similitudo autem de qua loquitur Ansel. in aucto
ritate quam adducunt est ipsa formata cogitatio ⁊ ver
bum ipsius qō est seipsam cognoscendo mens in semet
ipsa exprimit. qō non est principiuz intelligendi vt dictū
est. sed effectus ac terminus intelligibilis operationis. est
enim ratio rei intellecta quaz nomen significat ꝫm phm
que nunꝙ̄ posuit. nec Comtor prout isti fingūt ꝙ intelle
ctus noster intelligit seipsum per speciem a se genitam. sz
per hoc ꝙ ducitur ad actum intelligendi per species intel
ligibilium aliorum. Istud docet Tho. in prima parte. q.
3o de aīa. Tex. cō. 14. lxxxvij. arti. p. prout enim ibi dicit. Unūqōqz est cogno
scibile ꝫm ꝙ est in actu. qꝛ ergo itellect⁹ noster ꝫm phm
in nā ⁊ essentia sua est in potētia. ⁊ q̄si tabula rasa: ad hoc
ꝙ seipsum intelligat necesse hēt reduci per aliaz speciem
alicuius intelligibilis ad actum ꝫm ipsum. ⁊ hoc est verū
q̄diu manet forma corporis corruptibilis. quādo v̄o aīa
nostra erit a corpore separata: intelliget se per suam essen
tiam: nō per speciē a se genitam. Scōm falsum ⁊ inconue
niens maximuz qō ponitur in ista responsione est. ꝙ deus
presens intellectui non possit esse eidem presens in ratio
ne obiecti cognoscibilis nisi ipsum moueret: qō fieri non
potest nisi per formam fluentem nō quiescentem. vnde
cum diuina essentia nullo mō in intellectu vt forma flu
ens esse potest: ideo nō sufficit. q̄uis presens sit ad intelli
gendum sicut dicunt. qō patet esse falsissimum. Nam spe
cies intelligibilis que est ratio intelligendi ⁊ principium
3o de aīa. Te. cō. 38 nō est fluens sed manens in intellectu: qui est locus specie
rum ꝫm phm. Hoc etiam patet per Augm de trinitate. li
bro. xiiij. cap. xv. vbi ait. Trinitatem cōmendabimus sic
vt illud vnde formatur cogitantis obtuitus in memoriā
e. T. cō. 6 poneremus. Ecce manifeste dicit ꝙ acies mentis infor
matur a spē reposita in memoria: que nō fluit sz manet.
ipsum v̄o verbum qō non est principiuz cognoscendi. sed
per actum cognoscendi in acie mentis formatur non ma
net quando mens ad alia ꝯuertitur. Nō ergo illud quod
est forma intelligibilis ac principium intelligendi est flu
ens ⁊ in fieri: sed quiescens ⁊ permanens. alioquin diuina
essentia nō sufficeret sibi vt esset sibiipsi principium intel
ligendi. cum nec fluat nec sit in fieri: qō nefas est dicere.
Sicut ergo illa incōmutabilis essentia est sibiipsi princi
pium intelligendi ⁊ forma intelligibilis per naturam. sic
⁊ menti beate erit forma intelligibilis ⁊ principium intel
ligendi per gratiam ⁊ gloriam. ¶ Illud autem qō addu
cunt de Auicēna de calore ethice ⁊ tertiane: nō est ad pro
positum. Lz enim motus ⁊ mutatio faciat ad maiorem
perceptionem ꝫm sensum: nō tamen requiritur ad perce
ptionem ꝫm intellectū: cuius obiectum est ab eiusmodi
conditionibus abstractum. ¶ P̄. illud qō dicunt ad scdaz
rationē nihil facit ad propositum. Sicut enim symbolice
ꝓprietates rerum materialium quas ponunt nō sufficiūt
representare ꝓprietates immaterialiū: sic nec aliqua crea
tura sufficit representare deum sicuti est. ¶ P̄. hoc qō di
cunt ad 3am rōnē nō valet. qꝛ q̄uis similitudo per quā co
gnoscitur res aliqua nō cōueniat in omnibus cū re: hoc ta
men est necessarium ꝙ sit perfecta similitudo ipsius. alio
quin nunꝙ̄ plene ipsaz representabit. sed similitudo crea
ta que nō est suum esse: est deficiens a deo que est suum
esse in infinitum. ¶ Item illud qō dicunt ad quartam
rationem nihil facit. q̄uis enim diuina essentia nō videa
tur quantuz cognoscibilis est a creatura nullo tamen mo
do videri potest a creatura sicuti est: nisi per aliquid quod
ipsaz sic representat. sed ad hoc nō sufficit aliqd aliud ab
ipsa vt ꝓbatū est. Ipsa ergo per seipsaz videt̄ a btīs in pa
tria. ad quā nos ꝑducat qui sine fine viuit ⁊ regnat Amē.

Nota. In quibusdam codicibus inueniuntur repli
ce sequentes cum solutionibus. Primo enim
sic. ¶ Arguitur. sicut intellectus in cognitione est illud
qō cognoscit: ita species est illud quo cognoscit. sicut ergo
virtute diuina intellectus potest eleuari vt cognoscat: ita
⁊ species vt sit illud quo cognoscat non obstante substātia
infinita dei. ¶ Rx°. non est simile de potentia ⁊ specie. qꝛ
enim potentia rationalis est: potest eleuari vt intelligat:
non sic species. vel sic non est simile. quia in specie requi
ritur representatio rei. non autem in potentia. representa
tio enim requirit equalitatem. quam non est inuenire in
ter similitudinem creatam ⁊ essentiam diuinam. ¶ Itē
si species lapidis in oculo esset ipsa lux: non requireretur
lumen in medio. vt patet in oculo catti. sed essentia diui
na est lux vera. ⁊ est species que videtur vt dicis. ergo non
requiritur lumen glorie. ¶ Rx°. q̄uis essentia diuina sit
lux propter distantiam. tamen intellectus ab ipsa oportet
intellectum eleuari per lumen glorie. ¶ Item si querit̄.
quare nō videtur per speciem: Si dicas. quia species nō
potest ipsum perfecte representare. ¶ Contra. ergo cum
species intelligibilis sit accidens in intellectu possibili nō
potest perfecte representare qō quid est rei nihil intellige
re possumus vt videtur. ¶ Rx°. nō representat species vt
est accidens. sed vt est similitudo substantie. Uel melius
dōm ꝙ sicut ignis generans ignē agit per accidentia: scili
cet per qualitates actiuas que agunt ⁊ in virtute substan
tie generant substātiam. ita species in virtute substantie
habet vt representet substātiā rei. ¶ Cōtra. eadē ratione
spēs creata in v̄tute substātie increate poterit representa
re substātiā increatā. Rx°. in accidēte nō requirit̄ v̄tus in
finita vt reꝑsentet substantiam sicut ibi. iō nō est simile.

Articulus secundus.

In pa pte. q. xiiij. art. xi. in rñsiōe pmi argn.
dicit Thoas ꝙ itellect⁹ nō cognoscit singula
ria. qꝛ itellect⁹ noster abstrahit spēm intelli
gibilē a p̄ncipijs indiuiduātib⁹. vñ spēs itelli
gibilis itellect⁹ nrī nō pt eē si\~litudo p̄ncipioꝝ idiuiduātiū

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Corruptorium. ¶ Hoc ꝓbet occasionẽ errã-
di. q2 ẜꝫ hoc aĩe sepate ⁊ ãgeli
i in pria christũ ĩtelligibili cognitiõe nõ cognoscerẽt. qđ est
ꝯ illđ Jo. 17°. Hec est vita eterna ⁊c. vsqꝫ ibi. ⁊ quẽ misisti
2 iesuꝫ chrm. ¶ Itẽ hoc est ꝯ Aug. 22°. de ciuita. dei. cap.
xi°. ⁊ ꝯtra rõcinationẽ phoꝝ dicẽtiũ. Ita mẽtis aspectu in-
telligẽtia videri. ⁊ sensu corpis corpalia. vt nec ĩtelligibi-
lia per corp°. nec corpalia per seipsaꝫ mẽs valeat intueri.
⁊ vera rõ ⁊ phica irridet auctãs. ¶ P. vt dicit Seneca in
3 Prouer. Pctm̃ est actio volũtaria. ſꝫ actiones singulariũ
sunt. ergo pctm̃ actio singularis est. ⁊ hoc nõnunꝗ̃ est cir
ca obiecta que nõ sensu aliq̃ ſꝫ ĩtellectu apphẽdi pñt. Si
igit̃ ĩtellect° nõ cognoscit singularia vt dic̃. ⁊ de hoc ꝙ hõ
nõ cognoscit nõ penitet. nec se corrigit: dicente Sene. ad
Lucil. Initiũ salutis est notitia pcti. qui eniꝫ pctm̃ nõ co-
gnoscit corrigi nõ vult. nec huiusmodi pctm̃ põt corrige-
re. nec de eo penitere. qđ cũ sit erroneũ ⁊ illud ex quo seq
tur. s. ꝙ intellect° nõ ĩtelligit singularia. ¶ P. hoc est cõ
4 tra phiam. q2 si intellect° nõ cognoscit singularia: tũc nõ
poterit facere ꝓpositionẽ aliquam in qua esset singularis
res. ⁊ ita nec syllogiçare. ¶ P. tunc non posset ex multis
5 singularib° colligere vnũ vniuersale. ex incognitis enim
nõ põt cognoscens intentionẽ cognoscibilem abstrahere.
¶ P. ẜm hoc intellectus non posset inuenire ⁊ determi
6 nare rectam rõnem agendorum. cum omnis actio sit sin-
gulariũ ⁊ circa singularia. ⁊ ita esset frustra consiliũ ⁊ deli
beratio. quod stultissimum est dicere. ¶ Ad rationem
Thome dici potest. ꝙ intellectus nõ solum cognoscit vel
intelligit per species vniuersales ⁊ abstractas a conditio-
nibus indiuiduãtibus ⁊ materialibus sicut supponit ⁊ fal
se: sed etiam intelligit per itentiones ⁊ species singulares.
⁊ per tales intelligit singularia. quo mõ enim intellectus
cõponeret tales ꝓpositiones. Petrus nõ est Joannes: nisi
prius acciperet intentiones simplices Petri ⁊ Joannis. re
uera nullo mõ. vñ argm̃ procedit ex suppositione falsa. s.
ꝙ intelligit solũ per spẽs vniuersales. Hec sunt v̈ba eoꝝ.

Respõsio ad hec scđm Thomã.

Ueritatem circa cognitionẽ singulariũ ab intellectu no-
stro euidenter docet Thoas pte pa. q. 86. arti° p. quẽ si isti
intelligerent: nõ sic cõtra ipsum inaniter garrirent. Dicit
eniꝫ sic vt patet cuilibet intuenti in responsione pncipali
ꝙ singularitatem in rebus mãlibus ĩtellectus noster di-
recte ⁊ pmo cognoscere nõ potest. Cuius ratio est. q2 pnci
pium singularitatis in rebus mãlibus est materia indiui-
dualis. intellectus aũt noster intelligit specieꝫ ĩtelligibilẽ
abstrahendo ab huiusmodi materia. qđ aũt a mã indiui
duali abstrahit̃ est vniuersale. vñ ĩtellectus noster dire-
cte nõ est cognoscitiuus nisi vniu̾liuꝫ. Indirecte aũt ⁊ q̃si
per quandã reflexionem põt cognoscere singulare. q2 per
spẽs ĩtelligibiles vniuersales quas abstrahit nõ põt actu
ĩtelligere nisi ꝯuertẽdo se ad phantasmata singulariũ in
T. cõ. 39 qbus spẽs ĩtelligibiles intelligit. vt in 3° de aĩa dicit̃. Sic
igit̃ ipsuꝫ vniuersale per spẽm ĩtelligibilẽ ĩtelligit directe
Indirecte aũt singularia quoꝝ sunt phantasmata. ⁊ hoc
mõ format ꝓpositionẽ hanc. Sortes est hõ. vñ patet ex
his que dic̃ hic Thoas. ꝙ nõ ĩtẽdebat dicere supra. q. xiiij.
arti° xi°. in rñsione pmi argn. ꝙ ĩtellect° noster nullo mõ
cognoscit singularia: ſꝫ solũ ꝙ nõ cognoscit singularia re-
rum mãliũ pmo ⁊ directe. vñ ipse dicit in ista. q. 86. arti°
pmo in rñsione ad 3m argm. ꝙ singulare nõ repugnat ĩtel-
ligibilitati inꝗ̃tũ singulare ſꝫ inꝗ̃tũ est mãle: q2 nihil in-
telligit̃ nisi ĩmãliter. ⁊ iõ dicit ꝙ singulare qđ nõ est mãle
cuiusmodi est intellectus hõis nõ repugnat ĩtelligibilita-
ti intellect° nostri. ¶ Ex his patet rñ° ad argta que addu-
cuntur. ¶ Ad pm dđm. ꝙ angeli ⁊ aĩe sepate vident deuꝫ Ad pm
per essentiam que sũme est ĩmãlis ⁊ sufficiens ratio co-
gnoscendi oĩa sicuti sunt: per quã christus in sua diuinita-
te nõ solũ: sed etiam in sua humanitate cũ oĩbus alijs in-
telligibilibus cognoscet̃ in patria ꝑfectissime. ¶ Ad 2m Ad 2m
dđm. ꝙ Aug° intẽdit dicere. ꝙ ĩtellectus noster intelligit
illa mãlia ⁊ sensibilia. virt° eniꝫ cognoscitiua supior põt
in oĩa illa in que põt v̈tus ĩferior. ſꝫ cognoscat altiori mõ
sibi ꝯgruo. vñ illa que cognoscunt̃ a sensu sub ꝯditionib°
mãlib° ⁊ indiuiduantib° cognoscunt̃ ab ĩtellectu per ab-
stractionẽ ab huiusmodi conditionib°. ¶ Ad 3m dđm. ꝙ Ad 3m
actio interior cũ sit spiritualis ⁊ ĩmãlis cognoscit̃ directe
ab ĩtellectu nostro. Actiones v̈o exteriores ⁊ corpales co-
gnoscunt̃ ab ĩtellectu ĩdirecte sicut singularia ista mãlia.
Ratio igit̃ fundat̃ sup falsuꝫ. s. ꝙ ĩtellectus noster nullo
mõ cognoscat singularia mãlia. Et per idẽ patet rñ° ad
4m. ¶ Ad 5m dđm ꝙ innitit̃ falso. s. ꝙ intellect° pmo in- Ad 4m
telligit singularia. ⁊ sic colligat cognitionẽ vnius vniuer- Ad 5m
salis. hoc enim falsuꝫ est ⁊ cõtra phm manifeste. Species
enim ĩtelligibilis abstracta est per ĩtellectũ agentẽ ab oĩ-
bus cõditionib° indiuiduãtib° ⁊ mãlib° ẜm phm vñ re-
presentat pmo q̃dditatẽ rei abstractis huiusmodi ꝯditio
nibus. ⁊ sic est vniuersalis. vñ vniuersale cognoscit̃ ab in
tellectu directe ⁊ primo. ¶ Ad 6m dđm sicut ad 3m ⁊ 4m.
¶ Destructio responsionis quã afferunt ad rõneꝫ Thoe Ad 6m
quando dicũt ad rõnẽ Thoe. falsuꝫ esse intellectũ nostrũ
solũ ĩtelligere per species abstractas. manifestũ est ꝙ ne-
gãt totã doctrinã phoꝝ in hac pte sine rõne. ⁊ hoc sine rõ
ne. ⁊ ideo non sunt audiendi.

Articulus tertius de co-

gnitione dei quo ad contingẽtia. In eadem
q. 14° arti. 13°. vbi querit̃. an scia dei sit respe
ctu futuroꝝ ꝯtingentiũ. in rñsione. q. dicit. ꝙ
cõtigens aliqđ põt dupl'r ꝯsiderari. Uno mõ in seipso ẜꝫ
ꝙ iaꝫ actu est. ⁊ sic nõ cõsiderat̃ vt futuꝝ sed vt presens.
nec vt ad vtrũlibet ꝯtingẽs: sed vt determinatũ ad vnũ.
⁊ propter hoc sic põt subdi certe cognitioni infallibiliter.
vtpote sensui visus: sicut cũ video Sortẽ sedere. Alio mõ
põt ꝯtingẽs cõsiderari vt est in sua causa. ⁊ sic cõsiderat̃
vt est futuꝝ. ⁊ vt est cõtingẽs ⁊ nondũ determinatuꝫ ad
vnũ. q2 cã ꝯtingens se hẽt ad opposita. ⁊ sic ꝯtingens non
per certitudinẽ subdit̃ alicui cognitioni. vñ quecũqꝫ effe
ctũ cõtingentẽ cognoscit in sua causa tm̃. nõ habet nisi cõ
iecturalem cognitionẽ. Deus aũt cõtingentia nõ solũ pro
ut sunt in suis causis: sed etiã ꝓut vnũqđqꝫ est actu in se-
ipso cognoscit. Et ratio sua est aliꝗ̃tulũ infra. q2 cognitio
diuina mensuratur eternitate sicut suum esse. Eternitas
aũt est tota simul. ⁊ ambit totũ tẽpus. vñ oĩa que sunt in
tẽpore: sunt deo ab eterno presentia. ſꝫ nõ solũ ea rõne. q2
hẽt rõnes reꝝ apud se presentes: vt q̃dã dicunt. Sed quia
eius intuitus fert̃ sup oĩa ab eterno. ꝓut sunt in sua p̃sen-
tialitate. vnde manifestum est ꝙ contingentia infallibili
ter a deo cognoscuntur.

Corruptorium. ¶ Ista positio nõ hẽt verita
tẽ: sed ꝯtinet erroreꝫ manife-
stum. ĩmo multos errores. q2 nõ intendit dicere ꝙ deus
eque certitudinal'r cognoscit futura ꝯtingẽtia ac si eẽnt p̃- i
sentia ⁊ determinata in reꝝ nã. hoc enim veꝝ est. Sꝫ in-
tendit ꝙ quia eternitas presens est omni dr̃ie temporis ⁊
omnis differẽtia tẽporis p̃sens eternitati. Jõ cõtingentia
que nõ sunt realiter in tẽpore: iã sunt realiter ⁊ actualiter
per naturas suas in eternitate. ⁊ sic subijciunt̃ diuine vi-
sioni. ⁊ hoc maxime exprimunt v̈ba sua cũ dicit. oĩa que
sunt in tẽpore sunt deo ab eterno presentia. nõ solũ ea rõ-
ne q2

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ne quia habet rationes rerum apud se presentes: vt qui-
dam dicunt: sed quia eius intuitus fertur super omnia ab
eterno prout sunt in sua presentialitate. hoc enim est sim
pliciter falsum ⁊ erroneum. qꝛ hoc est ponere contingen-
tia. ⁊ multo fortius necessaria ab eterno in eternitate esse:
lꝫ in tempore sint ꝓducta de nõ esse in esse. Constat eniꝫ
ꝙ res non possunt dici deo presentes nisi dupliciter. s. vel
in sua rõne causali. vel in sua existentia actuali. Si ergo
omnia que sunt in tempore sunt ab eterno presentia deo:
nõ qꝛ habet apud se rationes presentes vt ipse dicit: neces
se est ꝙ omnia fuerint ab eterno in eternitate sub existen
tia actuali: sicut vnqꝫ postea fuerunt in tempore. ⁊ hoc est
ponere omnia ab eterno in eternitate. qđ est contra fideꝫ
2 nostrã. ¶ Hoc est etiam cõtra rationem. Certũ est enim
ꝙ sancti ⁊ philosophi ponunt deum ab eterno apud se ha
buisse rõnes causales ⁊ ideales etiam omnium fiendoꝝ.
⁊ per illas ⁊ iuxta illas fecisse ⁊ facere quicqd fecit ⁊ facit.
Hoc autem est ociosum ponere si ab eterno ⁊ in eternita
te presentia erant in naturis proprijs. ⁊ sic subdita diuine
visioni. qꝛ ad cognoscendum ⁊ faciendum omnia in tem-
pore sufficiebant ipse res actualiter existentes in eternita-
te. Et ita esset superfluum ponere rõnes in deo. qđ est con
3 tra sanctos ⁊ philosophos. ¶ Ratio etiam sua procedit
ex falso intellectu. quãdo dicit ꝙ eternitas ambit omne
tempus. ⁊ ꝙ omnis differentia temporis est presens eter-
nitati. Nõ eniꝫ sic intelligit̃ ꝙ eternitas ambiat tempus
⁊ temporalia in naturis suis qꝫdiu non sunt. vel ꝙ tẽpus
⁊ res temporales que nihil sunt in natura ꝓpria sint pre-
sentes eternitati. Sed hoc pro tanto dicit̃ ꝙ causales rõ-
nes ⁊ ideales omnium temporũ ⁊ oĩum tẽporalium sunt
deo presentes ab eterno. Et hunc intellectum videt̃ expli
care Aug⁹. xi. ꝯfess. parum post medium dicens. Cũ vide
ri dicuntur futura. nõ ipsa que nonduꝫ sunt. i. que futura
sunt: sed horum causa vel signa forsitan vident̃ que non
sunt futura: sed presentia sunt iam videntibus ex quibus
futura predicunt̃ animo cõcepta. que rursum cõceptiões
iaꝫ sunt. ⁊ ista apud se intuent̃ qui ista predicũt. Propter
eundẽ sensum dicunt̃ omnia vita in deo. s. qꝛ res omniuꝫ
in deo viuunt. Vñ Aug⁹. vij. homel. super illud Joan. pᵒ.
Qđ factuꝫ est in ipso vita erat: dicit. Ipsa terra que facta
est nõ est vita. Est aũt in ipso spiritualis quedaꝫ ratio per
quã facta est terra. ⁊ hec est vita. Certe si res ipse in gene-
re ꝓprio fuissent ab eterno in eternitate: nõ dixisset euãge
lista vniuersaliter. Quod factũ est in ipso vita erat. vel sal
4 tem Aug⁹ nõ transisset sine distinctione. ¶ P̃. hoc quod
dicit̃ in predicta positione. ꝙ quicũqꝫ cognoscit effectuꝫ
contingenteꝫ in sua causa tm̃ nõ habet de eo nisi cõiectu-
ralem cognitionem. hoc cõstat esse falsum ⁊ cõtra rõneꝫ
ꝓphetie. Credimus enim ꝙ ꝓphete certitudinaliter vi-
dent que de ĩmobili veritate dei enuntiauerunt: sicut ha-
betur per diffinitionem ꝓphetie. Constat autem ꝙ non
vident futura in sua natura. ergo in rationibus suis causa
libus. ꝙ si aliquis hoc negare voluerit de ꝓphetis vel oĩ-
bus vel aliquibus saltẽ de sanctis angelis negare non po-
terit: qn in v̾bo ⁊ rõnibus causalibus ꝓuideãt multa futu
ra: nõ cõiecturaliter sed certitudinal̾r. ⁊ illa reuelant̃ pro
5 phetis ⁊ alijs sctis ꝑm bñplacitũ ⁊ dispositionẽ dei. ¶ P̃.
tertiũ falsuꝫ ⁊ erroneũ qđ ponit p̃dicta positio est ꝙ deus
alio mõ ꝯtingentia ⁊ tẽporalia nouit qꝫ ꝓut sunt in suis
causis. ⁊ alio mõ qꝫ per rõnes reꝝ quas hẽt apud se pre-
sentes. videlꝫ ferendo intuitũ sup̱ ipsas res sibi actu p̃sen-
tes ab eterno. hoc expresse habet̃ ex v̾bis suis. nã dicit sic
in p̃dicta rñsione. de⁹ cognoscit oĩa ꝯtingentia: nõ solũ in
suis causis. sed etiã ꝓut est actu vnũqđqꝫ in seipso. ⁊ paꝝ
inferius subdit. oĩa que sunt in tempore sunt deo p̃sentia
ab eterno prout sunt in sua p̃sentialitate. hec sunt verba
eius. Ex his sequit̃ ꝙ deus cognoscit creaturam per rece-
ptionem. Si eniꝫ cognoscat aliter qꝫ per rõnes reꝝ quas
habet apud se ⁊ aliter: qꝫ ꝓut sunt in suis causis ferendo
intuitũ sup̱ ipsas res. hoc nõ potest intelligi vel saltez fin-
gi nisi per receptionẽ. Deum auteꝫ intelligere vel cogno-
scere per receptionem est ĩpossibile taꝫ ꝑm sanctos qꝫ ꝑm
ph̃os. qui omnes cõcordant ꝙ scientia dei est causa rerũ.
⁊ non causata a rebus sicut scientia nostra. Sꝫ sine dubio
si cognosceret per receptioneꝫ scientia sua esset causata a
rebus. Item ex hoc sequitur ꝙ non est purus actus: sed
est sciens in potentia. ⁊ ꝙ potentia sciendi in ipso perfice-
retur per creaturas que omnia sunt absurdissima. Hec
sunt verba eorum que ꝓcedunt ex falso intellectu. ⁊ vti-
nam non ex malo affectu.

Responsio ad hec ꝑm Thomã. Ut pateat omni-
bus ꝙ deductio ad ista incõuenientia
ꝑm istos nulla sit oĩno. nec aliqd horuꝫ ex dictis Thome
sequetur. In p̃mis modus quo deus nouit alia a se atten-
datur. Deus enim (prout Thomas p̱te p̃ma. q. xiiij. arti.
xiij. in responsione docet) nõ soluꝫ cognoscit res in seipso
esse. sed per illud ideꝫ ꝙ in se continet species reꝝ cogno-
scit eas in propria natura. que lꝫ sint successiue in propria
sub actuali existentia. non tamen subduntur successiue
diuine cognitioni que mensurat̃ eternitate. in qua nõ ca-
dit successio. sed est tota simul cũ temporis cuiuscũqꝫ dif
ferentia. nõ ꝙ p̱tes tẽporis oẽs simul existentes eternita-
ti coexistant (vt ipsi putant ⁊ falso) Thomã sensisse. Sꝫ
qꝛ ipsa eternitas est tota simul cuꝫ singulis partibus tem-
poris nõ simul existentibus: sed sibi inuicem succedenti-
bus. Illud docet Tomas libro pᵒ cõtra Gentiles. capᵒ. 66.
tali exemplo. punctus quicũqꝫ signatus in circũferentia
circuli sic se hẽt ꝙ nullo mõ p̃ot esse simul cũ alio puncto
signato in eadẽ. ⁊ est quolibet alio puncto signato in ipsa
prior vel posterior ꝑm sitũ. Oẽs v̾o pũcti in circũferentia
signati ad centrũ qđ est extra circũferẽtiã directaꝫ habẽt
oppositionem ⁊ cõsimilem habitudineꝫ. Sicut ergo pun
ctis in circunferẽtia qbuscũqꝫ ꝑm sitũ ordinẽ se habẽtib⁹
⁊ se ꝯsequentibus pũctus cẽtralis extra ipsaꝫ existens di-
recte ⁊ vniformiter obijcit̃. Sic eternitas simplex ⁊ indi-
uisibilis extra tẽporis successionẽ existẽs: oĩa eiusdeꝫ sibi
succedẽtia inuicẽ vniformiter respicit sub p̃ñtialitate quã
in se hñt successiue. Actus ergo cognitiõis mẽsurat⁹ eter-
nitate p̃ñtialiter respicit oĩa sibi inuiceꝫ succedẽtia in tem
pore. qꝛ ipsaꝫ eoꝝ p̃sentialitatẽ quã habẽt in se successiue:
sed simul eternaliter intuendo. non ꝙ ipse a rebus quas
sic intuetur eternaliter sibi semp̱ coexistentibus cognitio
nẽ accipiat. sed omniũ rerum rõnes quas in seipso simul
intuet̃: per qđ eius intuitus p̱fectissime fert̃ sup̱ ipsas: nõ
solũ eaꝝ qdditates: sꝫ etiã p̃ñtialitates p̃ñtialiter. qꝛ eter-
naliter intuẽdo. Ex his pꝫ ꝙ Thomas (ꝓut isti ĩponunt
sibi ⁊ falso) nõ intẽdebat ꝙ oĩa que sibi inuicẽ succedunt
in tẽpore in nã ꝓpria: deo coexistunt in eternitate. lꝫ ab eo
eoꝝ p̃ñtia eternaliter intueat̃. ⁊ sic oĩa sibi dicant̃ p̃ñtia.
Et qñ dicũt ꝙ res nõ p̃ñt esse deo p̃ñtes nisi dupl̾r. s. in rõ
ne cãli: vel in sua existẽtia actuali. Dõm ꝙ res sunt p̃ñtes
deo ab eterno nõ in sua exñtia actuali. sed qꝛ ipse actu in-
tuet̃ eoꝝ p̃ñtiã eternal̾r. per hoc ꝙ oĩuꝫ reꝝ rõnes exẽpla
res in seip̃o cognoscit quas videt in seipso. ⁊ oĩa per ipsas
perfecte cognitas cognoscit in natura ꝓpria. quorum. s.
per rationes cãles easdem inuenitur causa. ⁊ sic habet in-
telligi quod dicit Thomas ꝙ intuitus dei fertur eternali
ter super omniuꝫ in tempore sibi succedẽtiũ p̃ñtialitates
nõ solũ qꝛ habet rõnes eoꝝ apud se vt qdam dicũt sꝫ in-
tuẽdo ea eternal̾r in sua p̃ñtialitate quam simul a deo vt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

dictũ est cognitã successiue habẽt in nã sua. ¶ Ad rõnez
Ad pᵐ scdam corruptorij. Ex his patet rñsio ad pmaz ꝛ scdam.
Ad 2ᵐ Non enim illa positio si intelligat̃ euacuat ideas vel rõ-
nes rerum causales. quas sancti ꝛ phi ponunt in deo. imo
ex hoc ipso sequit̃ necessario idearuz positio. qꝛ nisi deus
rõnes ideales ꝛ causales oium anteq̃ꝫ sint eternaliter cõ-
spiceret rerum temporalium ꝛ creatarũ presentialitates
in tempore succedentes: nõ videret eas ex tali inspectio-
Ad 3ᵐ ne eternaliter intuẽdo. ¶ Ad rõnẽ tertiã. cũ dicit oium
rerum temporalium rõnes causales eternaliter deo esse
presentes: concedendũ est. ꝛ pro nobis facit. per hoc ipsuz
eniz p̃sentialitates oium sunt simul in dei notitia ab eter
no anteq̃ꝫ essent in natura ppria. Et hoc quoqꝫ qd̃ addu-
cunt de Augᵘᵒ libᵒ. ix. ꝯfess. cap. xix. q̃ s. futuꝝ videt̃ per
aliquod presens oino facit ad istius veritatis declaratio-
nem. sicut enim intueor aurorã ꝛ ortũ solis adhuc futuꝝ
per aliqd qd̃ p̃sentialr̃ in aio imaginor. qd̃ patet per vba
Augᵘⁱ ibidẽ. ꝛ est per se manifestũ. sic deus videndo suaz
essentiã in qua p̃sentialr̃ ꝛ eternaliter cernit oium rerum
rõnes ideales: necesse est eoipso rerum futuraꝝ sibi repre
sentatas presentialitates intueri. Per hoc idẽ pꝫ ad illud
aliud qd̃ adducũt de Augᵘᵒ sup Joã. pma homel. qꝛ eniz
oia que facta sunt: sunt vita in vbo in suis rõnibus ideali-
bus in ipso. hinc est q̃ creature eternaliter fuerũt cũ eaꝝ
p̃sentialitatibus (que vtiqꝫ sunt create) in ipso vbo cogni
Ad 4ᵐ te. ¶ Ad 4ᵃᵐ rõnẽ cũ dicunt effectũ ꝯtingentẽ tm̃ cogno
sci in sua causa cõiecturalr̃: est cõtra rõnem pphetie. Pro
phete enim effectus cõtingẽtes certitudinalr̃ in suis cau-
sis cognouerũt. Dõm q̃ effectus ꝯtingẽtes habẽt causas
suas pximas ppter quas sunt ꝯtingẽtes. vtpote in ipsis
indeterminate existẽtes. ꝛ in talibus causis nõ cognoscũ-
tur nisi ꝯiecturaliter: vt si videaz magrm̃ multũ studere:
conycio q̃ sit disputaturus: ꝛ hoc itẽdebat Thomas hic.
Cã aũt pma oium cõtingentiũ sicut ꝛ oium entiũ est deꝰ
ipse per rõnes causales oium quas penes se habet. in quo
euentus oium cõtingentiũ determinant̃. ac certissime eo
rundẽ futura p̃sentialitas a deo p̃sentialiter cernitur: sue
vtiqꝫ p̃sens ab eterno notitie. Et a sanctis pphetis ꝛ ange
lis in eisdem rõnibus eternis deo reuelante nõ solũ cõie-
cturaliter: sed etiam certitudinaliter cognoscunt̃. sicut do
Ad 5ᵐ cet Thomas in multis locis. ¶ Ad 5ᵃᵐ. Cũ dicunt Tho-
mã posuisse deũ cognoscere alio mõ effectus ꝯtingentes.
qm̃ put sunt in suis causis quasi ab ipsis sibi in eternita-
te coexistentibus cognitionẽ recipiendo. ꝛ hoc Thomaz
posuisse. manifestum est q̃ falsum dicunt apertissimum.
qd̃ patet cuilibet recto oculo respiciẽti dicta Thome. Cũ
enim dicit Thomas q̃ oia que sunt in tempore sunt deo
p̃sentia. put sunt in sua presentialitate. Intendit dicere ꝛ
satis clare. q̃ diuine notitie presens est oium que sunt suc
cessiue in tempore p̃sentialitas ꝛ actualis existentia ab eo
eternaliter cognita. nõ cũ eo eternaliter existẽs in natura
ppria. Nec opꝫ si aliqd sit diuine notitie vel etiaz nostre
presens ppter hoc sit presens in se existens. Manifestuz
est enim q̃ intellectus noster super p̃sentiam ꝛ actualem
existentiã rei fert̃: que nõ est sed preteryt. qꝛ habet spẽm
eius in se presentẽ. Manifestũ est ergo q̃ multo fortius
deus qui habet penes se oium reꝝ rõnes presentes: ipsas
pfectissime intelligẽdo poterit p̃sentialr̃ ferre intuitũ sui
itellectus sup oium p̃sentialitates anteq̃ꝫ essent. Nõ ergo
a nõ existẽtibus cognitionẽ recipit. Adhuc ergo nõ entia
cognoscendo essentiã suã nouit futura sup presentialitate
quã erãt habitura p̃sentialr̃. qꝛ eternalr̃ intuitũ suũ feren
do. oia eniz nuda sunt oculis eius. qui nõ cognoscit per re
ceptionẽ. nec est in potẽtia sciens. cuius scia nõ causatur a
creaturis. nec eius potentia cognitiua ab ipsis creaturis
ꝑficitur. hoc enim deo attribuere est absurdissimum. que
nunq̃ꝫ ex dictis Thome cõcludi possunt. sed per eius do-
ctrinã vbiqꝫ declaratur hec ꝛ his similia nullo modo pos
se conuenire Deo. cui est honor ꝛ gloria.

Quartus Articulus de hoc qd̃ Tho-
mas dicit q̃ quedam ideas
pprias nõ habent in deo. In. q. xv. ar. iy. cũ
querit̃. vtruz oium que cognoscit deus sint
idee in eo. vbi sic arguit. Deus cognoscit ma
teriã pmã que nullã põt habere ideã cũ nullã habeat for-
mam. ¶ P. deus nõ solũ spẽs sed ꝛ genera ꝛ indiuidua
cognoscit. ꝛ etiã accidentia. sed hoꝝ nõ sunt idee ꝫm Pla
tonẽ. Et in rñsione. iy. argumẽti de mã dicit. qꝛ nos poni-
mus mãm creatã a deo: nõ tñ sine forma. habet qdez ma
teria ideã a deo: sed nõ aliã ab idea compositi. qꝛ materia
ꝫm se neqꝫ esse habet neqꝫ cognoscibilis est.

Corruptorium. ¶ Videt̃ hoc erroneũ. quia 1
deus habet ideas oium que
põt facere: cum nihil possit facere nesciens. sed põt facere
materiã sine forma: sicut determinatũ est a magistris: sic
in sacramẽto altaris facit existere accidẽtia sine subiecto.
que magis dependent a subiecto q̃ꝫ mã a forma. ergo mã
habet ideam distinctã in deo: etiã ꝫm q̃ idea est pncipiũ
operationis ꝛ exẽplar. qd̃ ipse negat. ¶ Itẽ videt̃ q̃ ma- 2
gis sit ponendũ q̃ deus habeat ideã distinctã materie q̃ꝫ
cõpositi. cuius cõtrariũ ipse dicit. Dicit enim Cõmẽ. sup ꝑᵗᵒ. 3ᵉ
pncipiũ physiᵉ. sup. iy. particulã. q̃ in rebꝰ artificialibꝰ cãe
notiores sũt apd̃ artificẽ q̃ꝫ cõpositũ. qꝛ ex causis ex mã ꝛ
forma facit cõpositũ. vñ si nos faceremꝰ res nãles: tũc cãe
essent notiores apud nos. hec Cõmẽ. ergo apud deum qui
est opifex oium reꝝ nãliũ: notiores sunt mã ꝛ forma q̃ꝫ to
tũ cõpositũ. qꝛ ex causis sicut ex mã ꝛ forma facit cõposi
tũ. ergo ꝫm rõnẽ itelligẽdi pus ꝛ expssius siue distinctius
habẽt ideas in ipso. ¶ P. in rñsiõe argumenti q̃rti de ge 3
nere ꝛ accñtibꝰ dicit Thoᵃˢ q̃ genꝰ nõ põt hr̃e aliã ideaz
ab idea specieꝝ. ꝫm q̃ idea significat exẽplar. qꝛ nunq̃ꝫ fit
nisi in aliq̃ speꝝ. Silr̃ est de accñtibꝰ que insepabilr̃ cõse-
quunt̃ subiectũ. qꝛ hec simul fiũt cũ subiecto. Accñtia vo
que supueniũt vt picture: hñt spãlẽ ideã. Qd̃ dicit̃ de idea
generis falsuz videt̃. qꝛ sic dicit̃. xvi. de anialibꝰ. Embrio
pus est aial q̃ꝫ equus vel hõ. Et cõstat q̃ illud indiuiduuz
in via generationis vt sit hõ vel vt sit equus: tã est indiui-
duũ generis. ꝛ nõdũ est indiuiduũ alicuius spẽi. ꝛ forma
generis actu ꝛ per se existit in ipso añ formã ois spẽi. ergo
necesse est q̃ per ideã aliã ab idea spẽi cognoscat̃ ꝛ pdu-
cat̃ a deo. ¶ Silr̃ qd̃ dicit q̃ accñtia insepabilia a subie- 4
ctis nõ possunt hr̃e ideã aliaz ab idea subiecti: falsum est.
Oia eniz illa distinctas hñt ideas que per se distincte pos
sunt pduci ꝛ existere. sed huiusmodi accidentia distincte
possunt existere absqꝫ subiecto. sicut firmissime credimꝰ
in sacramento altaris. ergo necesse est q̃ distinctas ideas
habeant. Hec sunt verba eorum.

Responsio ad hec ꝫm Thomã. Ad sciendum que
debẽt dici habere pprias ideas in deo.
Scienduz q̃ sicut in multis locis docet Thomas. Idea
in deo dicit̃ ipsa eius essentia ab eo intellecta cuz habitu-
dine ad res creatas. que possunt intelligi vt sunt ab eo in
existentia pducibiles. vel put sunt in ppria rõne cogno-
scibiles. ꝫm hunc modũ dicit̃ essentia dei idea reruz. put
ipsa intellecta est ratio inotescendi earũdẽ in rõne ppria.
Sꝫ vo aliũ modũ dr̃ eẽntia diuina idea. put ipsa q̃si practi
ce intellecta est exẽplar iuxta qd̃ res sunt per se in esse pro
ducibiles. Primo mõ ergo habẽt ideas in deo pprias oia
que aliq̃ mõ pñt in rõne ppria ꝯsiderari. Sꝫ scdo mõ illa
tm̃ dicunt̃ pprias ideas in deo hr̃e que sũt per se in eẽ pro
ducibilia.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Ad pm ducibilia. ¶ Per hec patet responsio ad primum de materia. quando enim dicit. Erroneum est ponere materiaȝ p̄mam nō habere ideam. quia deus potest eam facere vt existat per se sine forma. ¶ Dicendum ꝙ lȝ aliqui magistri hoc posuerūt. oppositū tñ demonstrat̄ ab alijs maioribꝰ limpidiꝰ nām mãe ꝯsiderātibꝰ. vnicuiqȝ eniȝ potētie correspōdet ꝓprius actus intm̄ ꝙ dare actū vnius alteri remanenti in ꝓpria nā includit cōtradictoria. vbi gr̄a ꝙ potētie auditiue inq̄tū huiusmodi det̄ actꝰ potētie visiue ꝓpriꝰ. Cū ergo mā sit ꝓpria potētia respectu forme que est ꝓpriꝰ actus: dare sibi actū ꝓpriū alteriꝰ potētie actualē. s. existentiā que est ꝓprius actus forme vel q̄ditatis ex materia & forma cōposite includit cōtradictoria. Nec est simile de accidentibus in sacramento altaris: cuȝ sint forme quarum nature competit esse in actu. hoc auteȝ in

Ad 2m fra plenius patebit. ¶ Ad 2m dicendum. ꝙ ratio illa non ꝓbat nisi ꝙ tam materia q̄ȝ forma habent propriā ideaȝ prout idea dicitur ratio innotescendi vniuscuiusqȝ: prout pōt aliquo modo in ratione ꝓpria cōsiderari. Isto modo cōcedit Thomas materiam posse habere propriā ideam

Ad 3m in questionibus de veritate. ¶ Ad 3m de genere: qñ dicit ꝙ forma generis est actu existēs in illo indiuiduo embrionis ante formaȝ omnis speciei. Dicendum ꝙ hoc falsum est & omnino impossibile ſm p̄hum. forma enim generis nec esse nec produci pōt nisi in aliqua specie. sicut enim semen vel sanguis qui ordinatur ad generationem hominis vel equi per formā suam que ante productionem rei generande corrumpitur in specie cōstituitur. Ita embrio qui similiter lȝ propinquius ordinatur ad generationem eorundem in productione eorum corrumpitur. & p̄us per

Ad 4m ꝓpriam formam in specie cōstituebatur. hoc patebit euidentius vbi de vnitate forme agemus. ¶ Ad 4m dici pōt ꝙ sicut accidentia que superueniunt rei ꝓducte ſm Thomā habent ideas proprias: lȝ nō existant per se: per hoc ꝙ nō producuntur nisi in subiecto. eodem modo accidentia inseparabilia panis: lȝ miraculose existant sine subiecto. q2 tamen producta erant: in eius ꝓductione non habent aliam ideaȝ ab idea quā prius habuerunt. Si dicas sicut nunc existunt per se virtute diuina: ita possent per se ꝓduci a p̄ncipio. Concedatur. sed certe sicut tunc aliā habuissent ꝓductionem: ita & sue productionis aliam rationem idealem in deo haberent: cui est honor & gloria.

Articulus Quintus est de hoc quod Thomas dicit parte pa. q. xxv. arti. vi. in responsione. iij. argumenti. ꝙ vniuersum suppositis istis rebus nō pōt esse melius ꝓpter decentissimum ordinem istis rebus a deo tributum. in quo bonum vniuersi consistit. quorum si vnum aliqd̄ melius esset corrumperetur proportio ordinis. Sicut si vna corda plus debito tenderet̄: corrumperetur cithare melodia.

Corruptorium. ¶ Hoc est contra veritatem fidei: que tenet ꝙ post iudiciū nō tm̄ vniuersum poterit esse melius. sed erit tunc meliꝰ qñ. s. corpora celestia & elementa mutabuntur in melius: facta mutatione in qualitatibus eorum & nō in substātijs eorum. sicut dicit glo. super illud pe Corin. vij. preterit figura huius mundi. ¶ Ad rōnem Thome. Ad illud aūt ꝙ dicit proportionem corrumpi & ordinis decentiam: si vnum aliquid melioraretur. Dicimus ꝙ proportio & decentia inter partes vniuersi nō intelligitur tm̄ ſm vnum tempus determinatū & partiuȝ que sunt in vno tempore signato. sed ſm cursum totius temporis ab exordio mundi vsqȝ in finē. Unde decētia & proportio ordinis vniuersi nō est de permanentibus semper vno modo & tm̄ vno tempore: sed de habentibus esse in successione totius temporis. Itē exemplū nō valet de chorda plus debito tēsa. q2 qñ vniuersum meliorabitur: nulla pars in bonitate extendetur plus debito. q2 sicut vna meliorabitur: ita ꝓportionabiliter & alia. Et ita sicut manebit idem vniuersum & eedem p̄tes meliorate: ita proportio eadem: sed meliorata. Hec sunt verba eorum.

Responsio ad hec ſm Thomaȝ. ¶ Isti si verba Thome in solutione questionis bono oculo respexissent: nunq̄ȝ sic in responsionem huius. iij. argumenti impegissent. nec aliquid omnino cōtra fidei veritatem inuenissent. Ibi enim veritatem declarando: sic dicit. Bonitas rei est duplex. vna quidem que est de essentia rei. sicut rationale habet rationeȝ bonitatis que est de essentia hominis. & q̄tum ad hanc bonitatem deus non potest aliquam rem facere meliorem. q2 nō potest facere quaternarium maiorem. quia si esset maior: iam nō esset quaternarius sed alius numerus. Sic autem se habet additio differētie substantialis in diffinitionibus sicut se habet additio vnitatis in numeris: sicut dicitur in. x. metaphysice. Alia est bonitas que est extra essentiam rei: sicut bonum hominis est esse virtuosum & esse sapientem. & ſȝ tale bonum potest deus res a se factas facere meliores. Simpliciter tamē loquēdo potest quelibet res a se facta aliam facere meliorem. Ex his patet ꝙ ipse docuit deum posse facere mundum meliorem quo ad qualitates partium eius que nō sunt de essentia partium earundē. sicut fiet post iudicium. Quantum v̄o ad bonitateȝ que est de essentia partium vniuersi suppositis istis rebus nō potest vniuersuȝ fieri melius. Ex his patet ad obiecta responsio. q2 omnia ꝓcedunt ex falso intellectu positionis: sicut manifestum est omni inspicienti. Duplex bonitas

Articulus Sextus est de hoc qd̄ dic̄ mūdum incepisse nō posse demonstrari. vñ. q. xlvi. ar. ij. in responsione p̄ncipalis questionis dicit. munduȝ incepisse est de articulis fidei siue credibile: non scibile: sicut nec trinitatem in diuinis esse. Quod ꝓbat primo sic. q2 fides est de non apparētibus: ad Hebre. xi. Sed nō apparentia creduntur: nō sciuntur. Mundum autem incepisse per creationem est articulus. Dicimus enim. Credo in deum patrem omnipotentē creatorē celi &c. ¶ Itē mundum incepisse habetur per reuelationem & ꝓphetiā. ſm Gregoriuȝ super Ezech. dicente Moyse. In p̄ncipio creauit deus celum & terrā. ergo nō scitur per demonstrationē. ¶ Iteȝ nō potest hoc demonstrari a parte mundi. q2 p̄ncipium demonstrationis est qd̄ q̄d est. vnūqd̄qȝ aūt ſm rationem sue speciei abstrahitur ab hic & nunc. vnde nō pōt demonstrari ꝙ homo & lapis nō semper fuerunt. ¶ Iteȝ nec nouitas mundi pōt demonstrari ex parte cause agentis que agit per voluntatem. Uoluntas enim dei ratione inuestigari nō pōt circa ea que absolute nō est necesse deum velle. talia v̄o sunt que circa creaturas fiunt. potest autem voluntas dei manifestari per reuelationem cui fides innititur. & ideo munduȝ incepisse est credibile: nō scibile. & hoc inquit est vtile si consideretur. ne forte aliquis quod fidei est demonstrare presumens rōnes nō necessarias inducat. que prebeant materiam irridendi infidelibus. existimantibus nos credere que fidei sunt ꝓpter huiusmodi rationes.

Corruptorium. In ista positiōe tria falsa cōtinētur in ratione positionis. Unum est ꝙ ea de quibus est fides creduntur & non sciuntur. Et aliud est ꝙ munduȝ incepisse sola fide tenetur. & demonstratiue probari non potest. Tertium est ꝙ non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

est presumendū demonstrare que fidei sunt. ⁊ hoc expres
sius dicit in questionibus disputatis de potentia dei. q. iij.
articulo. xvij. vbi querit. vtrū mundus semper fuerit. vbi
in responsione questionis auisat cauendum esse ne ad ea
que fidei sunt aliquis demonstrationes adducere presu
1 mat. ¶ Primuz quod dicit. ꝙ ea de quibus est fides cre
duntur ⁊ non sciuntur. Dicimus ꝙ falsum est ⁊ contra sa
cram scripturam ⁊ contra sanctos. ⁊ contra doctores. ⁊ est
in se occasio hesitandi ⁊ non firmiter credendi. Qꝫ hoc sit
falsum patet. Constat enim ꝙ deum esse est credibile: di
cente Apostolo ad Hebreos. xi. Credere oportet acceden
tem ad deum qꝛ est. Et constat ꝙ deuz esse est demōstra
bile per rationes. Nam philosophi demonstrauerunt pri
mam causam esse. Similiter deum esse vnū est demon
strabile ⁊ credibile. similiter deū esse eternuz. ¶ Hoc ēt
videtur esse contra sacram scripturam Isa. septimo. ꝫm
aliam translationem. Nisi credideritis non intelligetis.
Et prima Petri tertio. Parati semper ad satisfactionem
omni poscenti vos rationem de ea que est in vobis fide ⁊
spe. ¶ Hoc est etiam contra Augustinū ⁊ Richardū de
sancto Uictore. Ait eniz Aug9 sic in libro de vera religio
ne. Illa omnia que primo credimus: nihil nisi auctorita
tem secuti partim sic intelliguntur: vt videantur esse cer
tissima. partim vt videantur fieri atqꝫ opportuisse fieri.
Et Richardus pmo de trinitate. c. quarto ait. Erat itaqꝫ
intētionis nostre in hoc opere ad ea que credimus inquā
tum dominus dederit: non tm̄ probabiles: verumetiam
necessarias rationes adducere. Credo nāqꝫ sine dubio ad
quorumlibet explanationem non modo probabilia: ve
2 rumetiam argumenta necessaria non deesse. ¶ Scōm
etiam quod dicit. s. ꝙ inceptio siue nouitas mundi demō
stratiue probari nō potest. Dicimus ꝙ falsum est. qꝛ quā
uis inceptio vel nouitas mūdi non possit demōstrari de
monstratione potissima dicēte propter quid. potest tamē
demonstrari vel probari deducendo ad īpossibile de infi
nitate animarum: si mundus fuerit eternus. ⁊ ꝙ infinita
sunt pertrāsita. Ambas istas rōnes de transitu infinitoꝝ.
⁊ infinitate animarum: ipse ponit obyciendo de nouitate
mundi. ⁊ conatur dissoluere eas. ⁊ veritatem infinitā in
uoco que deus est: teste ꝯsciētia mea: ꝙ nec vere nec appa
renter nec philosophice nec theologice eas dissoluit. Uer
bi gratia. ad illā de infinitate animaruz respondet multi
pliciter ꝫm ponētes eternitatem mūdi. ꝙ quidam nō re
putant impossibile esse infinitas animas actu. Aly dicūt
ꝙ anima corrūpitur corrupto corpore. Quidam dicūt ꝙ
ex omnibus remanet vna tm̄. Aly posuerunt circulationē
animarum. vt. s. anime post determinata curricula tēpo
rum separētur multotiēs. ⁊ multotiens redirēt ad corpo
ra. Post istas falsitates absurdissimas ipse ponit suam di
cēs. ꝙ posset aliquis dicere ꝙ mūdus esset eternus in ali
qua eius parte vt angelus: nō homo. ⁊ sic conatur defen
dere opinionem ponētiuz eternitatē mundi: ⁊ eaz negat.
Dicit enim philosophus (cuius opinionez ipse defendit)
in libro de vegetabilibus. ꝙ mūdus totalis est ppetuus.
3 nec cessauit vnqꝫ generare animalia ⁊ plantas: ⁊ omnes
species suas. Unde patet ꝙ oibus modis mentita est ini
quitas sibi. ¶ Tertium quod dicit. Cauēdū est valde ad
ducere rationes necessarias ad ea que sūt fidei. Dicimus
ꝙ hoc falsum est. ⁊ contra fidem ⁊ sacrā scripturā. Quia
scriptuz est prima Petri. iij. Parati semper ad satisfactio
nem omni poscenti vos rationem de ea que est in vobis
fide ⁊ spe ⁊c̄. ¶ Est etiam contra sanctos. Unde Augusti
nus de trini. ⁊ alys libris suis. ⁊ Richardus in libro suo
de trinitate. nituntur probare non tm̄ credere quod fides
tenet de trinitate. Et ipsemet Thomas fecit librum con
tra Gentiles. in quo vtitur rationibus ꝯtra ipsos pro fide.
Si aūt fides ꝓbari nō posset nec deberet: inutiliter labo
rasset. vn̄ sicut illud fecit in fauorem fidei. sic istud est in
p̄iudiciū fidei ⁊ sanctoꝝ. ⁊ etiā ꝯtra rōnē. naz si rō reddē
da est de fide: vt dicit beatus Petrus. ⁊ ratio demonstrati
ua reddi pōt. vt ꝓbatū est per Aug^m ⁊ Richardū. magis
expedit reddere rōnes necessarias ⁊ demōstratiuas qꝫ to
picas ⁊ sophisticas. ¶ Ad rōnes Thome. Ad pmū ergo
dōm ꝙ lꝫ fides sit de nō apparētibus que. s. nō habēt cau
sam euidentē nobis. ⁊ ꝓpter quid habent tm̄ signa ⁊ effe
ctus quibus demonstrentur. Nō enim solū demōstratio
ꝓpter quid facit scire: sed etiam demonstratio quia. Pre
terea cum dicimus: fides est de non apparentibus. non in
telligitur ꝙ omni tempore fuerint nō apparentie. sed qꝫ
diu de illis est fides nisi interpretatiue. qꝛ videlicet homo
esset paratus credere eadem. etiā si nesciret vel nō sciret
ea per rationē. ⁊ ob hoc nō euacuatur meritū fidei. ¶ Ad
z^m dōm. ꝙ lꝫ creatio mundi innotuit pmo per reuelatio
nē. pōt tm̄ ⁊ potuit per ingeniosos sciri ⁊ ꝓbari demonstra
tiue deducendo. s. ad īpossibile. Nihil enim ꝓhibet quin
deus posset reuelare veritates īnumerabiles. que tm̄ sunt
demonstrabiles. Sed fides non innititur huiusmodi de
monstrationibus: sed prime veritati reuelanti. gaudet ta
men de demonstratione quādo potest haberi. ¶ Ratio
etiam tertia non valet. qꝛ nō omnis demonstratio. est pro
pter quid siue per causam. sed alique sunt per signa ⁊ effe
ctus: ⁊ deducentes ad impossibile. ¶ Preterea nō obstat
ꝙ nō est nisi vnus mundus. sicut nō obstat ꝙ non est nisi
vna luna ⁊ vnicus sol: quin possit demōstrari eclipsis de
vtroqꝫ demonstratione vniuersali. ⁊ ꝯueniret multis si
essent ita de isto mundo. Itez nec ꝓpter aliud. quia diffi
nitio subiecti nō est medium in demonstratione: sed pas
sionis. i. maioris extremitatis. ¶ Ad quartum dicenduz.
ꝙ lꝫ volūtas dei nō possit inuestigari per priora. pōt tamē
quantū se nobis manifestat per posteriora. Un̄ dicimus
ꝙ voluntas dei de mundo creando ante mundi creatio
nem sciri nō potuit nisi per reuelationem: si fuisset cui fie
ri potuisset reuelatio. sed post mundi creationem ex ipso
mundo creato sciri potuit dei voluntas. Inuisibilia enim
per ea que facta sunt ⁊c̄. Hec sunt verba eorum.

Responsio ad hec ꝫm Thomaz. ¶ Ista tria que
in istius questionis positione ⁊ eius rō
nes sunt: neqꝫ falsa sunt neqꝫ absurda: sed verissima si in
telligant̄. Donet nobis deus intellectū in oibus: vt verita
tez agnitā diligamus. ¶ Primū eniz qꝺ dicit Thomas: Ad p^m
ꝙ ea de qb9 est fides credunt̄ ⁊ nō sciunt̄: loquēdo de ar
ticulis fidei: quoꝝ vnus est mundū ex tempore incepisse.
cōstat ꝫm sacram scripturam ⁊ omnes catholicos docto
res verissimū esse. Hic enim ꝫm Apostolū videmus per
speculum ⁊ in enigmate: per fidē enim ambulamus: non
per spēm. Quedā tm̄ sunt demōstrabilia per rōnē demon
stratiuā: que simpliciores sola fide tenēt. cuiusmodi sunt
deū esse incorporeū. eternū. īmutabilez. ⁊ etiam deū esse.
Pro quo dicit Apl's ad Heb. xi. Accedētē ad deū opꝫ cre
dere qꝛ est. que nō sūt articuli fidei. Et iō talia docet Tho
mas cōtra Gentiles de deo esse ꝓbanda. ⁊ talia sunt que
phi de cā pma ꝓbauerūt. ⁊ per hoc patet rn̄sio ad pmuz.
¶ Ad z^m dōm. ꝙ suppositis articulis fidei oibus vel ali Ad z^m
quibus tanqꝫ pncipys certissimis a superiori scientia: scili
cet dei ⁊ beatoꝝ acceptis: poterunt plura demonstratiue
ꝓbari ac intelligi etiam in via. ad que intellectus sine lu
mine fidei nō poterit deuenire siue nō deueniret. ⁊ iō re
cte dicit̄. Nisi credideritis nō itelligetis. illa pncipia pci
pue que faciūt videre. ꝙ ex his que fidei sunt nullū seqt̄
incōueniēs aut īpossibile: ꝙ infideles nō capiunt ea que
sunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ab imagine representata per virtutē imaginatiuā coope rantibus alijs duabus. ⁊ sic patet ꝙ illud qḋ adducūt est
Ad 2m cōtra eos. ¶ Ad 2m dicēdū ꝙ ēt nihil facit pro eis. quod
l. 2ri. 33. enim dicit Cōmētator. ꝙ cū cōprehēsibilia per sensuz ꝑ/ sentia sunt apud sensuz: tūc cadit cogitatio ⁊ remanebit actio intellectus in eis. non sic habet intelligi. qm̄ semꝑ a phātasmate existēte in virtute. i. imaginatiua: fiat abstra/ ctio spēi intelligibilis. sed ꝙ res p̄sens cognoscit̄ ab itelle/ ctu etiaz esse presens in se. Qn̄ v̊o absens est: cognoscitur esse presens in sua imagine in virtute imaginatiue existē/ te. Et ꝙ hec sit mens Cōmentatoris ⁊ etiaz philosophi sa tis patet cuilibet intuenti ⁊ intelligenti.

Rticulus vigesim⁹. De hoc ꝙ Thomas dicit ꝙ angelus superior intelligat per spēs pauciores. ¶ Itē. q. lv. arti. iij. in respōsione p̄ncipali dicit. ꝙ quā to angelus est supior: tāto per spēs pauciores vniuersitatē rerū intelligibiliuz capere pōt. ⁊ ideo opz ꝙ huiusmodi forme sint vniuersaliores q̄si ad plura se extē dentes. Et infra in solutiōe tertij argumēti dicit. ꝙ in rō/ ne vniuersali que est in mēte angeli propter eius excellē/ tiā: multa pn̄t cognosci siue aspici ꝓpria cognitiōe. ¶ Itē in. q. lvij. arti. 2o in respōsione tertij argumēti dicit. ꝙ an/ geli cognoscūt singularia per formas vniuersales: que tn̄ sunt silitudines rerū. ⁊ quātum ad principia vniuersalia: ⁊ quantum ad principia indiuiduantia. Simile dicit. q. lxxxix. arti. p̊ in respōsiōe principali. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Hec positio videtur falsa.
1 Dicit eniz Aug⁹ de. lxxxiij. q. q. xlvi. Oīa rōne ꝯdita sunt. nec eadē rōne hō qua equus. Hoc eni absurdū est existimare. singula ergo ꝓprijs sunt causata rōnibus. ¶ Itē Aug⁹ in epistola. xlviij. ad Nebri diuz: que sic icipit. Recētissimis litteris tuis. ita dicit allo quēs Nebridiū: querēs. vtrū ista sūma veritas ⁊ sūma il/ la sapiētia per quā facta sunt oīa: quā filiū dei sacra ꝯfite/ tur doctrina: generaliter hoīs. an ēt vniuscuiusq̧ nostruz rationē ꝯtineat: Et rn̄det. Sed mihi videt̄ quantū ad fa ciendū hoiem attinet: hoīs qdē tm̄: nō meā vel tuā ibi es/ se rōnē. Quātū v̊o ad ordinē tēporis: varias hominuz rō/ nes in illa viuere sancta trinitate. Hec Aug⁹. Ex auctori/ tate. lxxxiij. q. patet. ꝙ deus nō rōne generali producit ho minez ⁊ equū. ergo per ꝯn̄s nec cognoscit̄ eadē rōne hō ⁊ equus sed oīa ꝓprijs rōnibus. Silr̄ ex aucte ad Nebridi/ uz. patet ꝙ nō vna rōne spēi cognoscit ⁊ ꝓducit idiuidua ꝯtēta sub spē. ergo si modus cognitiōis angelice non est nobilior mō cognitiōis diuie: opz ꝙ angeli nō cognoscāt per formas paucas ⁊ vniuersales multa: sz singula per for mas ꝓprias. ¶ P. ipsemet dicit. q. lxxxix. arti. p̊ in rn̄siōe
2 tertij argri. ꝙ itelligētie sepate cognoscāt per spēs ex iflue/ tia diuini lumis ꝑticipatas. ergo cū in lumine diuino alia sit rō generis: alia spērū: alia idiuiduoꝝ: vt preostēsuz est per Augm. necesse est ꝙ alie ⁊ alie sint in itellectu angeli/
3 co. qꝛ tn̄ est maior vnitas eēntie in effectu q̃ȝ in cā. ¶ P. si quāto angelus supior est tāto per pauciores spēs vniuer sitatē itelligibiliū itelligere pōt: cū nouē sint ordines an/ geloꝝ. ⁊ in vnoq̧q̧ p̄mi. medij ⁊ infimi siue vltimi: vt di/ cit Diony. de ange. hierar. ca. x. multo plures sunt gradus angeloꝝ q̃ȝ formaꝝ in p̄dicamēto sube: descendēdo a ge/ nere generalissimo vsq̧ ad spēm spālissimā ⁊ īdiuidua. se queret̄ ꝙ aliqs supioꝝ cognosceret ꝑ formam generis ge/ neralissimi oīa ꝯtēta in p̄dicamēto sube. Et supior illo si est: vel si nō est ꝯstat ꝙ pōt a deo produci: itelligeret oīa nō per formā aliquā qḋ est īpossibile. vel si per vnaz tunc nō est vniuersal'r verū ꝙ angelus supior semꝑ cognoscit
4 per vniuersaliores formas ⁊ pauciores. ¶ P. forma non est principiū cognoscendi nisi id cui assimilat̄ ⁊ qḋ sibi as/ similatur: sicut videm⁹ in cognitiōe sensitiua. imaginati/ ua ⁊ itellectiua. Oīa ergo que cognoscunt̄ per vnā formā simplicē: assimilātur illi forme simplici. Sz quecūq̧ assi/ milant̄ vni ⁊ eidē forme simplici assimilant̄ iter se: sicut p̊ phic. quecūq̧ vni ⁊ eidē sunt eadē vel equalia: inter se sunt ea/ dem vel equalia. ergo oīa quecūq̧ cognoscūtur per vnā formā vniuersalem: inter se sunt similia. hoc autez falsuz est. ergo ⁊ primum. Hec sunt verba eorum.

Respōsio ad hec scd̄m Thomā.

¶ Ad hoꝝ dissolutionē dicēdū. ꝙ forma oīno ꝓpria que deus est: ꝓpter sue ꝑfectiōis plenitudinē: est illud quo co/ gnoscunt̄ oīa ab eodē sicut sunt. ⁊ ab ista vna forma que est rō ītelligēdi omnia: participant angeli formas siue spe cies per quas itelligūt. ita ꝙ iste forme siue species sunt quasi q̄dā illi⁹ vnius forme ꝑticipationes. Et qꝛ ista ꝑtici/ patio plenior īuenit̄ in supiorib⁹ angelis. Hic est ꝙ spēs in eis magis accedūt ad vnitatē. ⁊ sunt per ꝯn̄s pauciores in rep̄sentādo ⁊ magis vniuersales: vtpote illi vni forme oīa vniuersal'r representāti similiores. ¶ Ad illud qḋ ad/ Ad pm ducūt de Aug̊ dicēdū: ꝙ q̃uis multe sint idee ac diuerso rum diuerse: nō tn̄ multa sunt: sed oīno vnū est quo deus oīa nouit ⁊ oīa ꝓducit. Essentia eniz diuina que sūme est vna rep̄sentat semetipsaz ꝑfectissime deo cū oi habitudi ne quā hz ad singulos gradus qbus est imitabilis a crea/ tura. Et ide est ꝙ de⁹ vno itelligit multa. imo oīa tā ideas q̃ȝ ideata. Idea eni nō est illud quo deus itelligit ideatū: Nota sed est illud quod intelligendo ideatum intelligit. qꝛ rela idea nō tio siue respectus ad ideatum quod est formale in ratio/ ēid q̊ de ne idee: nihil facit ad actum intellectionis in deo: cū non us itelli/ sit in ipso nisi solū ꝺm dici: sed a deo intelligente intelligi/ git. tur. Essentia igitur diuina intellecta cum tali respectu imi tabilitatis a creatura dicitur idea eiusdem: et ꝺm quod sunt diuersi gradus imitabilitatis: ꝺm hoc est diuersitas in ideis: que oēs sunt vna eēntia dei realiter: ⁊ per eadem ītellecte ꝑfectissime. In hoc ergo fuerūt isti cauillatores decepti. ꝙ pluralitatē q̄ īuenit̄ in deo a ꝑte obiecti ītelle/ cti ipsi ponebāt (⁊ falso) a ꝑte p̄ncipij itelligēdi. qḋ si vel lent defendere: nulli dubiū qn eēnt heretici pessimi cū ex h̄ sequat̄ pluralitas essentie in diuis: qḋ nephas est suspi/ cari. Cū eni de⁹ essentia sua oīa itelligit. si plurib⁹ itelligit plures vtiq̧ habet eēntias. quo nihil absurdius: nihil au/ ribus fideliū intolerabilius. ¶ Ex hoc. l. rn̄deo ad 2m. Ex Ad 2m hoc ipso eni ꝙ iste spēs causant̄ ex influētia diuini lumis deriuate ab illa forma. vna que est rō ītelligēdi oīa vt di/ ctū est: tāto sunt pauciores ⁊ in rep̄ntādo vniuliores: quā/ to illi vnitati quā participāt sunt similiores. ¶ Ad 3m di/ Ad 3m cendū ꝙ cū dicūt. ꝙ multo plures sunt gradus angeloꝝ q̃ȝ formarū in p̄dicamēto sube: nulli dubiū est qn dicant falsum: quot eni sunt angeli tot sunt gradus formaꝝ sub stātiarū īmaterialiū ⁊ nō materialiter: cū materia careāt differētiū: vt dictū est. ⁊ preter has (vt patet inspicienti) sunt forme subales materiales spē differētes: que quidez sunt īnumerabiles vt lapidū. herbarum. auiū. ⁊ alioꝝ hu iusmodi. Sed forsitā isti putabāt ꝙ oēs gradus formarū substātialiū notificent̄ in arbore porphyriana (ad vere/ cūdiā eoꝝ loquor) nulla igit̄ forma vna creata. ⁊ per cō/ sequēs limitata nata est oīa simpliciter representare. sed hoc competit forme prime que illimitata est ⁊ infinita. ¶ Ad 4m cuz dicunt. q̄cunq̧ vni ⁊ eidē assimilātur inter Ad 4m se assimilātur. Dicēdū ꝙ hoc nō est veꝝ vbi aliqua alicui assimilātur per quādā participationē ꝑfectionis ꝺm plus ⁊ minus: sic eni oēs creature essent iter se siles: cū singule in suis gradibus ꝑfectionē primā que est causa oīum par

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ticipent. Aliter vo est vbi aliq̃ sunt alicui vni ⁊ eidẽ equa
lia vbi non est perfectionis ꝑticipatio sed adequatio ma
gis. Species vo in mẽte angelica (prout dicit Thomas)
nõ est adequata vni intelligibili sed pluriũ representati
ua. vñ nõ opꝫ ea que in diuersis gradibus ꝑticipãt perfe
ctionẽ in qua assimilant forme huic inter se sint silia.

Rticulus vigesimusprim9. de hoc qd
Tho. dicit pte. i. q. lxij. arti.
vi. in rñsione q̃onis ⁊ argumentoꝝ. ⁊ q. cviij.
ar. iiij. in rñsiõe pn. ⁊ eadẽ. q. ar. viij. in rñ. pri
mi ar. ꝙ angelis data est gr̃a ⁊ glia ẜm gradũ
suoꝝ nãliũ. ita ꝙ hi q habuerũt nãlia meliora ẽt plus ha
buerũt de gr̃a ⁊ gloria. qd ꝓbat pmo per magistrũ. ij. sen.
dist. iij. qui dicit. Qui nã magis subtiles sunt creati: hi etiã
maioribus munerib9 gr̃e ꝑditi sunt. ¶ Scdo. qꝛ sicut nã an
gelica facta est a deo ad gr̃am ⁊ gliã ꝯsequendã: ita ⁊ gra
dus nature angelice ad diuersos gradus gr̃e ⁊ glorie ordi
nari vident. ergo q̊s altiores fecit: ad maiorẽ gr̃am ⁊ glo
riam ordinauit. ¶ 3o hoc patet ex h ꝙ angelus nõ est cõ
positus ex diuersis naturis: vt iclinatio vnius nãe ipediat
ipetuꝫ alteri9 vel retardet: sicut accidit in hoie: in quo actio
itellectiue ꝑtis ipedit ⁊ retardat ex inclinatione ꝑtis sen
sitiue. qñ aũt nõ est retardãs nec ipediẽs: tũc natura mo
uetur ẜm suã totã virtutem. ⁊ ideo rõnabile est ꝙ angeli
qui habuerũt meliora naturalia fortius ⁊ efficacius ꝯuer
si sunt ad deũ. Et h in hoibus ꝯtingit ꝙ ẜm intẽsionẽ cõ
uersionis in deũ dat maior gr̃a ⁊ glia. vñ videt ꝙ angeli
qui habuerũt meliora naturalia habuerunt plus de gra
tia ⁊ gloria. Hec sunt verba Thome.

i Corruptorium. ¶ Inter articulos olim con
demnatos a dño venerabilis
memorie Parisiẽsi epo: iste fuit non. ꝙ angeli qui habue
rũt meliora nãlia de necessitate habuerũt maiorẽ gratiã
⁊ gloriã. Articulus aũt quẽ pre manib9 habemus parum
aut nihil differt a ꝑdicto. ⁊ iõ predicta ꝯdẽnatio sufficere
debet ad reprobationẽ isti9 ar. ⁊ rñsiones ad argta. Uerũ
tñ dicimus ex abũdãti. ꝙ videt dictũ in ꝑiudiciũ gratie.
qꝛ si ẜm meliora nãlia dat maior gratia vel minor ẜꝫ mi
nora. ergo simplr dat gr̃a ẜm nãlia. qꝛ si magis sequitur
magis. ⁊ simplr seqtur simplr. ⁊ si gr̃a datur ẜm nãlia: nõ
est gr̃a. Ro. xi. ¶ P. si hi q meliora habuerũt naturalia
2 plus hñt de gratia ⁊ glia: tũc Lucifer qui meliora nãlia
habuit: pre alijs plus habuisset de gr̃a ⁊ gloria. qd est fal
sum ⁊ erroneũ. ¶ P. gr̃a ⁊ glia dant ẜm motũ liberi ar
3 bitrij: qui imediatius disponit ad gr̃am ⁊ ad gliã. in habẽ
te aũt liberũ arbitriũ motus disponẽs ad gr̃am ⁊ gloriaꝫ
nõ fit ẜm nãlia. sed ẜm libertatẽ. ergo vel nõ habuerunt
angeli liberũ arbitriũ: vel receperũt gr̃am ⁊ gloriã ẜm il
lius conatũ. nõ ergo ẜm gradũ naturaliũ. ¶ Ad rationes
Thome respõdent. ¶ Ad pmã ergo dicẽdũ. ꝙ magister
nõ dicit. ꝙ ẜm nãlia data sit eis gratia ⁊ glia. ꝙ que natu
ra ⁊ sapiẽtia magis subtiles ⁊ amplius ꝑspicaces fuerunt
maiori gr̃a prediti sunt. Sunt inq̃ꝫ ꝑditi non ꝓpter nãlia
meliora: sꝫ ꝓpter diuinũ bñplacitũ ⁊ libi arbitrij motũ.
¶ Ad 2m de gradus distõne dicẽdũ. ꝙ si starẽt ⁊ conarẽ
tur ꝓportionabiliter ad gradus corrñdentes gr̃e ⁊ glorie
ꝑuenirẽt. ¶ Ad 3m dicẽdũ. ꝙ lꝫ angelus nõ habeat ipedi
mẽtũ a ꝑte nãe sue. põt tñ habere a ꝑte libertatis sue: que
põt se minus mouere in deũ: imo ẽt nõ mouere: sed in ꝯ
riũ: vt patet in Lucifero ⁊ in seq̃cib9 ei9. ¶ Qd ẽt addit
vbi nõ est ipeditus tũc nã mouet ẜm totã virtutẽ. veruꝫ
est in natura nõ libera: sed in natura libera falsuꝫ est: sal
tem in via q̃les fuerũt angeli anteq̃ꝫ gloriã habuerũt. Et
qd addit. ꝙ habẽtes meliora naturalia rõnabile est ꝙ ad
deũ fortius ꝯuersi sunt: verũ est. ꝙ ita esse decuit: non tñ

ita fuit: sicut patet de Lucifero ⁊ alijs cadentibus. ¶ Ad
4m cum dicit. ꝙ in hoibus ita cõtingit dicẽdũ ꝙ est vt sic
est vt nõ. Naꝫ si hic homo plus ꝯuertit se in deũ plus ac
cipit de gratia. nõ qꝛ ꝯuersio sit huius causa sed deus. nõ
tñ semper hõ qui habet meliora naturalia plus se cõuer
tit in deũ: imo ex illis qñqꝫ plus superbit. ⁊ magis se auer
tit a deo: vt patet in Lucifero. Hec sunt verba eorũ.

Respõsio ad hec scdm Thomã.

¶ Oẽs iste cauillationes ꝓcedũt: ac si Tho. posuisset. ꝙ
meliora naturalia essent cã principalis. quare necessario
maior gr̃a vel maior gloria daret eidẽ: hoc tñ non ponit.
vñ cuꝫ iprobẽt suã propriã phãtasiã falsaꝫ: nõ esset respõ
dendũ eis. Ex abũdãti tñ ne aliquid videãtur dixisse per
singula dicta sua refellãtur. ¶ Ad pm ergo cũ dicũt ꝙ pa Ad pm
ruꝫ aut nihil differt dicere. ꝙ angeli qui meliora natura
lia habuerũt: plus gratie ⁊ glorie receperũt. ⁊ dicere ꝙ an
geli qui habuerũt meliora naturalia necessario vel de ne
cessitate maiorẽ gratiã receperunt ⁊ gloriã: nulli puto du
bium quin dicat falsum. Sic enim nõ differret dicere ho
mo sedet ⁊ homo de necessitate sedet. ⁊ homo ẜm ꝙ plus
habet de arte scribẽdi melius scribit: ⁊ ẜm ꝙ plus hẽt de
arte illa de necessitate melius scribit cum tamẽ sit cõtin
gens ꝙ scribat. ⁊ per cõsequens ꝙ bene scribat. ⁊ tamẽ po
sito ꝙ vteret arte illa ẜm totam virtutẽ. manifestum est
ꝙ quãto plus haberet de arte si nullũ esset impediẽs: tan
to meliorem litterã scriberet. Sic angeli qui bene vtebã
tur suis naturalibus ẜm suã totaꝫ virtutẽ nullo impediẽ
te: plus meruerũt. ⁊ per cõsequens maiorẽ gratiam ⁊ glo
riam habuerũt qui melioribus donis prediti sunt. ¶ Ad
illud vo quod obijciunt. Si magis seqtur ad magis. ergo
simpliciter seqtur ad simpliciter. Dici põt ꝙ ẜm philoso
phum regula seqtur ecõuerso. Si simpliciter ad simplici
ter. ergo magis seqtur ad magis. nec tenet nisi in per se ve
ris. verũtamen concedi debet ꝙ ẜm naturalia datur gra
tia: non quidẽ eorũ merito. hoc enim esset cõtra Aposto
lum Ro. xi. Nec ita ꝙ ipsi sint pma causa necessaria ma
ioris gratie ⁊ glorie: sed sunt dispositio congrua: imo certe
necessaria ad vtrũqꝫ. nõ enim posset gratia vel gloria cõ
municari nisi nature itelligibili. ¶ Ad 2m patet ex dictis Ad 2m
non enim sic ẜm meliora naturalia dicimus cõicari me
liora dona ꝙ ipsa sint causa necessaria huius cõicatiõis.
sed pro tanto ꝙ hi qui vtebãtur ẜm totã virtutem suam
donis nature in ꝯuersione sui gratia cooperãte ab eo qui
disponit oĩa suauiter plus gratie ⁊ glorie receperũt. Luci
fer vo non vtebatur bonis collatis: sed abutebat auertẽ
do se a deo. sed ideo nõ accepit: sꝫ ꝑdidit illa dona melio
ra sibi si stetisset cõferenda. ¶ Ad 3m dicẽduꝫ. ꝙ illi qui Ad 3m
habuerũt meliora naturalia nobiliorẽ motum liberi ar
bitrij in deũ habere poterant. vnde boni qui actũ ẜm to
tam virtutẽ suam exercuerũt: maiorẽ gratiam ⁊ gloriam
acceperunt. ¶ Qd ergo dicũt ad primũ argumẽtũ Tho
me ꝙ dei bñplacitũ fuerit causa. ⁊ ꝙ mot9 liberi arbitrij
dispositio vtiqꝫ congrua fuit quare dabãtur illi dona: cõ
cedi debet. qꝛ tamẽ ẜm gradũ naturaliuꝫ (vt dictuꝫ est)
erat gradus illorũ motuũ. ideo cõueniens erat vt ẜm ean
dem proportioneꝫ esset gradus donoꝝ. Unde quod ipsi
dicunt in respõsione ad scdm argumẽtum. s. ꝙ qui stete
runt non conabãtur ẜm nature sue proportioneꝫ: falsum
est ⁊ nõ concedẽduꝫ. ¶ Quod vo dicunt ad tertiuꝫ argu
mentum. ꝙ a parte libertatis arbitrij potest esse ꝙ ange
lus non moueatur in deum: sed auertat se ab eo: verũ di
cunt. sed ꝙ volunt ꝙ minus moueat in deũ ille qui mo
uetur ⁊ cõuertitur: cuꝫ nulluꝫ sit impedimẽtũ: irrationa
biliter ⁊ falsum dicunt. Sicut enim demones toto cona
tu ꝯuertebant

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

tu cōuertebantur ad amorē ſui in ſua auerſione a deo: ſic boni angeli toto conatu cōuertebantur ad amorez dei in ſua conuerſione ad deū. qꝛ ſicut angelus non intelligit ſe per diſcurſuz ad modū noſtri. ſ. ſucceſſiue vnum poſt aliud. ſed totū ſimul vno actu ſimplici apprehēdit: ita ad ſe apprehenſum fertur totaliter ⁊ toto affectu vel ſeipſuz in deū referendo ſicut bonus: vel in ſe finaliter ſiſtēdo ſicut malus. ¶ Quod vero dicunt ad quartū argumentū. ꝙ homo qui habet meliora naturalia aliqñ ſuperbit: veruz eſt. ⁊ hoc cōtingit angelo. habentes tamē meliora naturalia ⁊ eis recte vtendo ſm totam ſuam virtutē gratiam ⁊ gloriam recipiunt ampliorem.

ARticulus vigeſimuſſecundus eſt de hoc qđ Thomas dicit per i. q. lxij. ar. ix. in rñſione vltimi argu[ti]. ꝙ angeli beati non merētur premiū accidentale.

Corruptorium. ¶ Hec poſitio videtur fauere ſexto errori Pariſius condemnato: qui eſt in ſubſtātijs ſeparatis non eſt poſſibilis trāſmutatio. Itē errori. xi. qui eſt. ꝙ angelus nihil intelligit de nouo. Itē errori. xiij. q eſt. ꝙ angeli beati habēt bonuz qđ eis poſſibile eſt cuz producūtur. nec deſiderāt bo-
i nuz quo carēt. Videt̄ etiā in preiudiciū officij angelici ⁊ gratie. Cū enim ſm Gregoriū. ij. moraliū: duplex ſit act[us] in angelis miſſis ad miniſteriū noſtruz: ſcilz actus cōtemplandi quo a deo nunꝙ̄ recedūt. ⁊ actus miniſtrādi quo exterius ad nos ꝑpter noſtrā ſalutē exeunt. ⁊ actus miniſtrandi nō eſt actus nature aut glorie: oportet ꝙ ſit actus officij vel gratie. Talis autē actus in eo qui habet officiū viatoris eſt neceſſario meritorius: non premij eſſentialis vt patebit. ergo premij accidentalis. alioquin fieret preiudiciumi gratie dei in angelo ⁊ officio eius. Unde Hugo ſuper illud angelice hierarchie. c. z°. Unaqueqz hierarchiaruz proficit ſuis diuinis laudationibus: dicit ſic Proficit inꝙ̄. qꝛ omnis dignitas ⁊ poteſtas ſm officij ⁊ miniſterij gratiaz qua dei laudem ⁊ honorem predicare ⁊ amplificare poteſt: in fructū retributionis exercet. Et ibidez loquens de angelis eiſdē dicit. Ergo ſm gratiam ſunt dona. ſm dona ſunt merita. ſm diuerſitatez meritorum cō-
z ſtat diuerſitas premioꝝ. ¶ P̄. Cum angelus malus qui datur nobis in exercitiū peccet. quare angelus bonus qui datur nobis ad ſuadēduz bonuz ſalutiferuz: non merebitur premium accidētale. ¶ P̄. in legēda ſancti Joannis euāgeliſte ſm vſum Romane eccleſie: habetur ſic. Vidi angelos noſtros flētes. angelos vero ſathane in noſtra deiectione gaudentes. Eo igitur modo quo illi boni angeli cuſtodes eoꝝ flebāt de eoruz apoſtaſia. ecōtra cōgaudebāt de eorū penitentia. ſm illud Luce z°. Gaudiū eſt angelis dei ſuper vno peccatore penitētiā agente. ¶ Si dicas ꝙ de penitentia peccatoris gaudeāt omnes etiaz aſſiſtentes patet ꝙ hoc gaudiū eſt accidētale. ⁊ vt de bono ſz ſe: ſed angeli cuſtodes flebāt. ⁊ miniſtrantes ſpecialius gaudent vt de bono per eos in eis procurato. quod nō pōt de angelis aſſiſtētib[us] dici nō miſſis. Unde dicit. Vidi angelos noſtros flētes: nō angelos abſolute. ¶ Si autē aliquis obijciat ſic. Si angeli merētur miniſtrādo nobis: cū per eorū miniſteriū nō diminuātur fruitio: vt dicit Gregorius. ij. moraliū. melioris cōditionis ⁊ nobilioris vidētur eſſe ꝙ̄ aſſiſtentes. ⁊ nobilitat̄ (vt videt̄) eoꝝ cōditio per miniſterium. ¶ Or ſi in miniſtrādo mereātur gaudiū accidētale: iniuſte agitur niſi maius gaudiuz retribuatur eis: ꝙ̄ eis qui non meruerūt. Or ſi plus gaudij retribuatur miniſtrātibus ſeqtur ꝙ melius ſit miniſtrare ꝙ̄ non miniſtrare. qđ videtur incōueniens ſicut ⁊ primū. ergo ſi merētur in miniſtrando: videt̄ ponēdū ꝙ merētur premiū eſſentiale: nō accidētale: prout magiſter dicit z° lib° ſentētiarū. diſt. ij. c. vl. ¶ Ad primū poteſt dici. ꝙ miniſtrantes non ſunt melioris cōditionis ꝙ̄ aſſiſtētes: nec nobilioris ſimpliciter: ſz ſm qd. ſ. ſm ꝙ angelus gaudebit de hoc homine vt ab ipſo bñ cuſtodito ⁊ edocto: ipſoqz ſaluato per miniſteriū eius oēs alij gaudebunt de illo vt ſaluato ſolum. nō tamē niſi per eius miniſteriū in miſſione foras exhibitū. loco tñ huius particularis ⁊ accñtalis gaudij habēt aſſiſtētes multo maiora vt clariorē cognitionē taz verbi ꝙ̄ huius ſic ſaluati. ⁊ feruētiorē amorē. ⁊ huiuſmodi. propter que ſunt adhuc melioris ꝯditionis ꝙ̄ minſtrantes. ¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ non iniuſte agitur cum aſſiſtentibus ⁊ non miniſtrantibus: ſi miniſtrantes plus gaudij habeāt ꝙ̄ aſſiſtētes non miniſtrātes: niſi eoꝝ oculus nequā eſſet. qꝛ deus bonus eſt Mat. zz°. ¶ P̄. ſi quātum meruerūt miniſtrātes datur etiā ſine merito aſſiſtētibus gr̄a deputatur. ⁊ ſi tātū vel plus gaudij accidētalis habēt aſſiſtentes nulla fit iniuria miniſtrātibus. qꝛ tollūt qđ ſuū eſt Mat. zz°. Nec minus hñt ꝑpter hoc ꝙ nō miniſtrātes plus habēt. qꝛ nō ſunt inuidi: ſed de bono alterius quilibet gaudet: ⁊ ideo nō ſequit̄ ꝙ ſimpliciter meli[us] ſit mīſtrari ꝙ̄ aſſiſtere. Sed ꝙ melius ſit miniſtrare quo ad quid. Or aūt in miniſtrādo nobis nō mereātur ꝑmiuz ſubale. ſic patet. qꝛ ſi merētur: aut habēdū aut iā habitū. Nō habēdū. qꝛ tūc nō haberēt modo premiū ſubale: qđ falſum eſt cū ſint cōprehēdentes. aut haberēt imꝑfecte: ⁊ eius augmētū vel ꝑfectionē expectarēt per miniſteriū. qđ ēt videt̄ falſum eſſe. tum qꝛ eorū appetitus non eſſet quietatus. ⁊ per ꝯſequēs nec ꝑfecte beati eſſent. cū beatitudo ſit ſtatus oīuz bonoꝝ aggregatione ꝑfectus. Tū qꝛ tūc eſſent ſm vtrāqz vitā. actiuā. ſ. ⁊ ꝯtēplatiuā viatores. quod nullus diceret. Si aūt dicatur ꝙ miniſtrādo nobis mereātur premiū eſſentiale iā habitū: hoc eſt a ſua ꝯuerſione ſuſceptū: hoc eſt ꝯtra Aug[m] de correctione ⁊ gr̄a qui dicit. Angeli ſancti qui alijs cadētibus ſteterūt: illius vite mercedē accipe meruerūt. Et eodē li. c. iiij. Si diabolus ⁊ angeli ei[us] per liberꝝ arbitriū in veritate ſtetiſſent donec illam ſūme beatitudinis plenitudinē: vñ premiū huiuſmodi ꝑmāſionis acciperēt. Et ergo ſtādo: nō miniſtrādo premiū eſſentiale mercedē vite appellat. Huic etiā ſtationi vel ꝑmanētie attribuit beatus Grego[rius] premiuz eſſentiale qnto moraliū. c. lxij. Dñs deus ſūmoꝝ ſpūuz naturā bonam: ſed mutabilē ꝯdidit: vt qui ꝑmanere nollēt ruerēt: ⁊ qui in ꝯuerſione ꝑſiſterēt tāto in ea dignius: quāto ⁊ dei arbitrio ſtarēt. ⁊ eo apud dñz ⁊ maioris meriti fierēt quo mutabilitatis motus volūtatis ſtatione viciſſent. ¶ P̄. ſz Gregoriū. ix. moraliū. c. zz°. Sicut gratia precedit meritum ita meritū precedit premiū. ⁊ hoc vel natura ⁊ tēpore. vel natura tm̄. ergo nō merētur iaz habitū. tūc enī meritum ſequeret̄ premiū. ¶ P̄. deus eſt motor oīs merentis premiū eſſentiale ad aſſequēdum illud. Propriuz eſt aūt oīs motoris ꝙ ceſſet mouere ſuū mobile adepto intēto ſuo. Cū ergo beatus angelus iaz ſit aſſecutus premiuz eſſentiale vt finē vltimuz: iam deus nō mouet illū vt per miniſteriū aſſequatur illud. nec a ſeipſo ſine deo moueret̄. qꝛ hic finis eſt ſupra poſſe omnis nature create ſine adiutorio gratie. merentur ergo angeli beati nobis miniſtrando premium accidentale: non eſſentiale.

al's eēntiale.
al's eēntiale.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ Si verba Tho. rectis oculis intellecta conſpexiſſent: nunꝙ̄ iſtā poſitionē ſuam errori fauere dixiſſent: cum ex verbis ſuis ēt in hoc loco oīum illoꝝ errorū: quos nominant oppoſitū cōcludatur. Ut eniz ibidez in illius argumenti vltimi reſponſione dicit. ꝙ premiū accidentale in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

angelis augeri potest vsq3 ad diē iudicij:non ꝙ illud me/
reantur cum nō sint viatores:sed predictū gaudiū acqui/
runt ex virtute beatitudinis vt ipse dicit. Ex quo seqtur
necessario.ꝙ in substātijs separatis possibilis est trāsmu/
tatio talis qualis inuenitur in natura itellectuali.⁊ hͣ est
oppositū cōtradictorie errori illi Parisius cōdēnato. qui
ponit ꝙ in substātijs nō est possibilis trāsmutatio. ❡ Itē
ex hoc ipso ꝙ gaudiū illud potest augeri:sequitur ꝙ pos/
sunt de aliquo gaudere de nouo:vt de noua cōuersione
peccatoris:quod esset oīno impossibile:nisi possent aliud
de nouo intelligere:cū actus intellectus necessario prece/
dat actum volūtatis.⁊ hoc est oppositū cōtradictorie illi
errori vndecimo: qui ponit ꝙ angelus nihil intelligit de
nouo. Itē ex hoc ipso etiā ꝙ gaudiū illud potest augeri:
vt dicit Thomas manifeste seqtur ꝙ angeli nō omne bo
num sibi possibile habēt in sui productione. Et ꝙ deside/
rant cōsūmationē gaudij accidentalis quā in die iudicij
de omniū electorū salute cōsequuntur acgrentes eandē
ex virtute sue beatitudinis.⁊ hoc est oppositū ꝯdictorie
illi errori.xij.qui ponit.ꝙ angeli beati habēt bonū sibi
possibile in sui productione:nec aliud desiderant quo ca/
rent.vnde nō cesso mirari qua fronte dicere potuit istam
doctrinā Thome ꝑdictis erroribus fauere.cū acquirere
gaudiū illud ex virtute beatitudinis (prout docet Tho/
mas) antecedat ad ꝯtradictorie opposita oīum illorū:vt
patet ex dictis. Qr autē nō debebat dici proprie. ꝙ angeli
mereātur illud gaudiū:cū non sint in statu vie:patet per
Augᵐ in Ench.⁊ alibi satis. Nullus eni angelus simul est
viator ⁊ cōprehensor:vt ad modū ipsius viatoris simul
vt viator mereatur.⁊ vt cōprehēsor vltimo fine fruatur.
Ad pᵐ ❡ Ad illud ergo qd obijciunt post.ꝙ foret in preiudiciū
gratie ⁊ officij angelici:dicēdū ꝙ non est verum. Quāuis
enim illud gaudiū mereri proprie nō debēt dici.cū non
sint viatores:tamē acquirūt illud ex vtute beatitudinis:
vt puto apprehēsoris. Et pōt dici ꝙ Hugo accipit ibi me/
ritū large pro eo ad qd sequitur augmētū gaudij in bea/
titudine.ratione enī huius incremēti dicit Dionysius.ꝙ
vnaqueq3 hierarchia ꝑficit in diuinis suis laudationibꝰ.
prout patet per eūdē Hugonē in principio huius auctori/
Ad 2ᵐ tatis quā pro se allegāt. ❡ Ad 2ᵐ dicendū.ꝙ lꝫ diabolus
nos tētando peccet:hoc nō est ideo qꝛ ad bonū nostrum
nos excitet:⁊ sic nobis (lꝫ inuitus) ministret. sed hoc est
ad suam peruersam intētionē.nō enim intendit exercere
sed precipitare. Fur enim nō venit nisi vt furetur ⁊ ma/
Joā.10. ctet ⁊ prodat.sicut dicit̄ in Joanne. Et q̄uis angelus nos
custodiens habeat intētionē bonā seu rectā:propter quā
gaudiū accidentale acquirit ex virtute beatitudinis. non
tamē dici debet ꝙ illud mereat̄:cum nō sit in statu me/
Ad 3ᵐ rendi siue viatoris. ❡ Ad 3ᵐ dicēdum.ꝙ placet nobis si/
cut ⁊ ipsis.ꝙ oēs angeli de ꝯuersione peccatoꝝ gaudeāt.
qꝛ tamē illud gaudiū non merētur.seu ex virtute sue bea
titudinis acquirūt. Hinc est ꝙ in illis est istud maius qui
plus habēt de beatitudine vt in supioribus assistentibus:
prout isti fatētur soluēdo obiectū scđm quod certe neces
se est ponere.qꝛ quicqd habetur cōiter a superiore ⁊ infe
riore nobiliori mō est in supiore q̄ꝫ in iferiore:siue sit gra/
dus nature:siue gratie vel glorie. Primū patet. Natura
enim intellectualis que cōiter habetur ab angelo supio/
re ⁊ inferiore:nobiliori modo est in supiori q̄ꝫ in inferio/
re. Secūdū similiter patet quo ad gratiā ⁊ gloriā essen/
tialem in eisdem.qꝛ (prout patuit supra) qui meliora ha
bent naturalia plus habēt de gratia ⁊ gloria. Nec pōt di/
ci ꝙ hoc solū verum est quo ad gloriā essentialem nō ac/
cidentalē. Aureola enim martyrij:que est premiū accidē
tale.⁊ cōmuniter habetur ab omnibus martyribus:in il/
lis vtiq3 est nobiliori modo qui habēt plus de gloria es/
sentiali. ❡ De obiectionibus autē illis quas faciunt sibi
⁊ eorūdem solutione apparēti:ſm ipsos pertranseo.qꝛ ni
hil est ibi de quo est curādum. ❡ Qr vo nitūtur ꝓbare ꝙ
angeli nobis ministrādo non mereātur premium substā/
tiale pro Thoma est. Ipse enī dicit ꝙ cū sint plene bea/
ti ⁊ cōprehensores:nō sunt iam in statu merēdi suā bea/
titudinem:nec viatores.vnde illi quo ad suū propositum
laborauerūt inuanum. Et quādo concludūt in fine.si nō
merētur gaudium essentiale.ergo merētur gaudiū acci/
dentale. Planū est pueris ꝙ peccant ſm cōsequēs.ex ne/
gatiua enim nō infertur affirmatiua. Ipsi enim nec me/
rentur modo vnū gaudiū nec aliud:sed prout dictum est
accidētale ex virtute beatitudinis acquirūt: lꝫ illud pro/
prie non dicatur mereri:cum non sint viatores.

Articulus vigesimustertius. Itē.q.lxij.ar.vi.vbi queritur:an
aliqua fuerit mora inter creationē ⁊ lapsū.
in respōsione pricipali dicit Thomas ꝙ ma
gis est cōsonū dictis sanctorū.ꝙ statim post
primum instās sue creationis diabolus peccauit. Et dicit
ꝙ necesse est hoc dicere si in pͥmo instanti sue creationis
prorupit in actū liberi arbitrij.⁊ fuerit creatus in gratia
vt diximus.cū enī angeli per actū vnū meritoriū perue
niant ad beatitudinē:vt.s.dictū est:si diabolus in primo
instāti sue creationis in gratia meruit statim post primū
instās beatitudinē accepisset:nisi stati impedimētū pre/
stitisset peccādo. Et idē in respōsione.4ⁱ.argᵗⁱ.dicit.ꝙ in
ter quelibet duo instātia est mediū tēpus:veritatē habet
inquātū est continuū. Sed in angelo qui nō est subditus
motui celesti.qui primo mensuratur per tempus conti/
nuum.tempus accipitur pro ipsa successione operationū
intellectus vel affectus.

Corruptorium. ❡ Hec positio videt̄ cōtine
re duo falsa ad minus: ꝑter/
misso absq3 calūnia hoc ꝙ dicit.ꝙ angelus cōditus fuit
in gratia.⁊ in pͥmo instanti sue creationis meruit:qꝛ hͣ te/
nuerūt aliqui antiq:lꝫ modo nō teneat̄ a magistris. vnū
est.ꝙ si angeli mali nō peccassent:statim in proximo instā
ti post pͥmū instās sue creationis beatitudinē accepissent
quā meruerūt in pͦ istāti sue creatiōis.aliud ꝯtinet positio
ꝑdicta.qd videt̄ ꝯtrariū doctrine sanctoꝝ ⁊ phorū.s.ꝙ du
plex sit tēpus.s.vnū cōtinuū.inter cuius quelibet duo in/
stātia cadit tēpus mediū.aliud discōtinuum.inter cuius
instantia nō cadit tēpus mediū. Primū.s.ꝙ angeli mali
in primo instāti sue creationis percepissent beatitudinē i
quā in primo meruerūt si nō peccassent in scđo.videt̄ fal
sum.qꝛ bene ponit̄ ꝙ idē est tēpus merēdi ⁊ demerendi.
sed nullo modo ponit̄:ꝙ idē est tēpus merendi ⁊ demerē
di ⁊ recipiēdi:sed statim incipiēte tēpore recipiēdi cessat
tēpus merēdi ⁊ demerēdi.alioquin possent gloria ⁊ pena
augeri in infinitū.ergo si proximū instās post instans sue
creationis fuit instās recipiendi beatitudinē:nō potuerūt
mereri beatitudinē.nec peccare ⁊ ipedire beatitudinem:
vel in beatitudinis debite receptione. ❡ Sc̄m.hoc qd ponit
predicta positio de duplici tēpore videt̄ esse ꝯtra sanctos 2
⁊ phos. Ansel's enī dicit in liͦ suo de veritate.ꝙ vnū ⁊ idē
est tēpus oīum eoꝝ que simul sunt in eodē tēpore. Et Au
gusᵗⁱ liͦ 5ͦ super Gen̄.ad lr̄am dicit de tēpore.ꝙ vnū ⁊ idē
sit qd seqtur motū corporalē ⁊ spiritualē:dicēs. si motus
esset nullus spūalis vel corporalis nature nullū esset tem
pus.potius ergo tēpus a creatura q̄ꝫ creatura cepit a tēpo
re. Et per intētionē phi.iiij.phic.c.de tēpore.satis ostēdi/ t.ꝯti.9b
tur.ꝙ nō sit nisi vnū tēpus ⁊ illud est ꝯtinuum. Et illud
idem mēsuratur motu anime. Dicit enī sic. Si nos non
fuerimus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

fuerimus trāſmutati in noſtra mēte:aut ſi fuerimꝰ ꝛ non
t.cō.98. perceperimus:nō reputamus tēpus eſſe factū. Et parum
infra. Simul inquit ſentimus ꝛ tempus ꝛ motū.quoniaꝫ
ſi fuerimus in ſtudio.ꝛ nihil accidat corporibus noſtris.
ſed in anima noſtra acciderit aliquis motus fieri.ꝛ ſimul
cōſtituimus aliqđ tēpus fieri:reputabimus aliquē motū
fieri.ex quo ſeqtur ꝙ tēpus eſt motus vel aliquid motꝰ.
hec ſunt verba phi de verbo ad verbuꝫ.Ex quo ſatis ma/
nifeſte patet ꝙ tēpus de quo ipſe tractat mēſurat ꝛ ſequi/
tur motū anime.Qꝛ autē ipſuꝫ idē ſit cōtinuuꝫ:patet per
t.cō.99. ipſum ibidē.naꝫ in proxima particula ſubiūgit.Et motus
etiā eſt ꝯtinuus.ꝛ qꝛ motus eſt ꝯtinuus tempus eſt conti/
nuum. Hec ſunt verba phi. Ex quo manifeſte patet ſm
intētionē ſuam.ꝙ nō eſt tempus niſi cōtinuuꝫ. ꝛ ꝙ illud
mēſurat ꝛ cōſequitur motū anime:ſicut ꝛ rerum corpora
lium in nobis.Et in predicamētis vbi agit de quantitate
cōtinua ꝛ diſcreta:oſtēdit ꝙ tēpus eſt continuuꝫ.ꝛ de nul/
lo alio tēpore facit mentionē.ex quo ſignū accipimus. ꝙ
non ſit aliud tempus.Et ibidē dicit Simplicius in cōmē
to.videtur tēpus continuuꝫ propriiſſime.aliorum eniꝫ cō
tinuorum vnūquodqꝫ diuiditur vtiqꝫ.tempus auteꝫ ſem/
per continuum.ꝛ nunq̄ꝫ de tangentibus eſt.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Qđ in p̄mis dicūt ꝙ antiqui tenuerūt angelos in gra/
tia fuiſſe creatos verum dicūt.Quia beatus Auguſtinus
antiquoꝝ omniuꝫ excellentiſſimus doctoꝝ hoc ipſuꝫ do/
cet in locis multis.¶ Qđ vō dicunt ſecūdo ꝙ modo hoc
nō tenetur a magiſtris:nō dicunt verum. Magiſtri eniꝫ
magis approbati doctrinā beati Auguſtini ſequētes hoc
ponunt cōcorditer. Jlla vō duo que dicunt eſſe falſa:ſatis
patent intelligētibus eſſe vera.ꝛ per omnia doctrine ſan/
ctoruꝫ conſona. Primū patet per Auguſtinū ſuper Gene/
ſim ad litteram.ꝛ de ciui.dei.Uult enim beatus Auguſti
nus vtrobiqꝫ.ꝙ diabolus ſtatim cecidit poſt ſuam crea/
tionem.qꝛ videlꝫ in veritate nō ſtetit.ſi enim illo inſtanti
in gratia ſibi collata.ꝛ per conſequēs in veritate ſtetiſſet
Act.io. vna etiā cū aliis in illo inſtāti beatitudinē accepiſſet.non
Ad p̄m eniꝫ eſt pſonarū acceptor deus.¶ Qđ vō cōtra iſtud pri/
mum obyciūt.ꝙ incipiēte tēpore recipiendi ceſſat tēpus
merēdi vel demerēdi:eſt directe cōtra ipſos quo ad hoc
qđ dixerūt de merito angelorū primo artiͦ. Jn nullo vō
eſt cōtra Thomā.Dicēduꝫ enim ſm ipſuꝫ eſt.ꝙ q̄uis in
eodē inſtāti nō poſſet vnus ꝛ idē mereri ꝛ demereri. ꝛ re/
cipere.cū in illo eodem inſtāti quo vnus qui impedimen/
tum nō prebet recipit ꝛ alius poteſt impedimētū prebere
Ad 2m demerendo ne recipiat.ſic cōtingit in propoſito. Uñ pla/
nuꝫ eſt ꝙ illud argumētuꝫ non procedit.¶ Qđ vō cōtra
ſcđm obyciūt:volētes probare per ſanctos ꝛ phos vnuꝫ
eſſe omniū tēpus cōtinens. Manifeſtū eſt ſatis intelligē/
tibus eſſe friuolū.tēpus enim ꝯtinuuꝫ impoſſibile eſt vt
mēſurā actus ſimplicis idiuiſibilis cuiuſmodi eſt opatio
intellectus ꝛ affectus in angelis.¶ Qđ vō dicunt ſm An
ſelmū.ꝙ vnū eſt tēpus omniū que in eodē tēpore ſimul
ſunt:viſuꝫ eſt tanq̄ꝫ in ppria mēſura cuiuſmodi ſunt cor/
ruptibilia ſolū.Operatio autē taꝫ angelica q̄ꝫ diuina: que
idem tēpus cōcomitātur:aliquo tēpore nō menſurantur:
ſed dei operatio mēſuratur eternitate. Opatio vō angeli/
ca interior mēſuratur tēpore alio:nō cōtinuo:cū nullā ha
beat cōtinuitatē.¶ Auctoritas aūt Augni in nullo eſt pro
t.cō.96. eis.Si eni nullus eſſet motus ſpūalis nec corporalis crea
ture:nec cōtinuus nec nō cōtinuus:tunc nullū eſſet tēpus
cōtinuum vel non cōtinuuꝫ mēſurans hunc vel illū.hoc
ca.d.tpe concedimus.nec plus poteſt haberi ex verbis Auguſtini.
Jllud etiā qđ accipiunt de pho nihil facit pro eis. planuꝫ
eſt eniꝫ ꝙ vt naturalis phs.iiii.phicoꝝ nō habuit de alio
tēpore q̄ꝫ de tēpore cōtinuo motū conſequente determi/
nare. Nec tēpus nō cōtinuū quod eſt mēſura actuū ſim/
plicium in ſubſtātiis ſeparatis debebat in predicamētis
explicare pueris. Signū ergo qđ accipiūt nullum eſt. Qđ
phs inſinuat ꝙ tēpus de quo determinat.iiii. phyſicoruꝫ t.cō.96.
menſurat motus anime nr̄e ꝯcedi debet.ꝛ hoc.qꝛ motus
anime noſtre rōne corporis cōueniunt in ꝯtinuitate cum
motibus corpoꝝ per ſe:vel ad minus per accidens. Pla/
num enim eſt ꝙ potētie organice ipſius anime habent in
operādo actuꝫ ſiue motum cōtinuum:vtpote materialē.
Actus vō potētie intellectiue:lꝫ ſit in ſe ſimplex ꝛ imate/
rialis:tñ non eſt oīno ſine illis inferioribus materialibꝰ.
qꝛ nō eſt ſine phātaſmate.ꝛ per ꝯñs eſt cū ꝯtinuo ꝛ tpe ſꝫ
phm.iii.de aīa.Secus eſt oīno de actu ꝛ operatiōe oīno t.cō.39.
ſimplici ꝛ indiuiſibili in ſubiis ſepatis. Cōmen.vō ſimpli
cius loqtur de tēpore continuo quod mēſurat motum.de
quo agit̄ in predicamētis.vt patet intuēti.

Rticulus vigeſimuſquartus.

Jteꝫ.q.lxiiii.ar.ii.in rñſiōe p̄ncipa/
li dicit.ꝙ vis appetitiua in oibꝰ pportionat̄
apphēſioni a q̄ mouet̄:ſic mobile a motore.

Corruptorium.

¶ Si per h̄ intelligit ꝙ vis
appetitiua nihil appetit vel re
fugit:niſi qđ vis apphēſiua ſibi correſpōdēs prius appre/
henderit ꝛ ſibi oſtenderit:veruꝫ eſt qđ dicit ſm ſanctos ꝛ
phos.ſi aūt velit dicere.ꝙ vis apprehēſiua in oibꝰ deter/
minat appetitū ad vnū neceſſitando ipſum.error eſt cō/
dēnatus Pariſius publice.qꝛ nec vis apprehēſiua ſenſiti
ua:nec rōnalis determinat ipſaꝫ volūtateꝫ vel neceſſitat
volūtatē ad vnū.iō p̄us q̄ꝫ ratio oñderit ꝛ iudicauerit de
duobꝰ alteꝝ eſſe tm̄ volendū:volūtas manet libera:vt il
lo dimiſſo velit oppoſitū.ꝛ iō poſitio hec cauēda eſt.

Reſpōſio ad hoc ſcđm Thomā.

¶ Qm̄ Thomas intēdit ꝙ vis apprehenſiua mouet ap/
petitū primo modo ꝛ nō ſecūdo ꝛ quātum ad appetitum
intellectiuuꝫ:prout patet ex eiꝰ doctrina vbiqꝫ.ꝛ h̄ vt iſti
fatētur verum eſt ſm ſanctos ꝛ phos. Planum eſt ꝙ iſte
modus ponendi non eſt cauēdus:ſꝫ reuera ſermo verus i.Thi.p̄
ꝛ omni acceptione dignus.

Rticulus vigeſimuſquintus.

Jteꝫ.q.eadē ꝛ arti.eo.in rñſiōe p̄n
cipali aſſignās cauſaꝫ obſtinationis in demo
nibus dicit.ꝙ differt apprehēſio hoīs ab ap/
prehēſione angeli inq̄ꝫtum angelus apprehē
dit per intellectū imobiliter ſicut ꝛ nos per intellectū ap/
prehēdimus prima p̄ncipia quoꝝ eſt intellectus. Homo
vō per rōnem mobiliter apprehēdit diſcurrendo ab vno
in aliud habēs viā procedēdi ad vtrūqꝫ oppoſitoꝝ.vnde
ꝛ volūtas hominis adheret alicui mobiliter.i.potens ab
eo recedere ꝛ cōtrario adherere. Uolūtas autē angeli fi/
xe ꝛ imobiliter.ꝛ ideo ſi cōſideretur ante adheſionē pōt li
bere adherere huic ꝛ eius oppoſito in his.ſ.que nō natura
liter vult.ſed poſtq̄ꝫ adheſit imobiliter adheret.

Corruptorium.

¶ Ex his patet ꝙ ipſe ponit
angelos ꝛ adherere ꝛ appre/
hēdere ꝛ imobiliter velle:ꝛ hoc eſſe cauſam obſtinatiōis
maloꝝ ꝛ confirmationis bonoꝝ.vt patet in fine reſpōſio
nis huius. ¶ Hec ratio ꝛ poſitio videt̄ fauere errori ſex/
to de angelis:qui eſt.ꝙ in ſubſtātiis ſeparatis nō eſt poſſi
bilis trāſmutatio.nec ſunt in potētia ad aliud.Si eni vo/
luntas ꝛ apprehēſio angeloꝝ imobilis fuerit cū rectitudi
ne in qua creati fuerunt.nunq̄ꝫ ſm volūtatem ꝛ rationeꝫ
moti fuiſſent ab illa rectitudine quā habuerunt in primo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

instāti sue creationis. ⁊ si nunq̄ moti fuissent nunq̄ pec-
cassent: quod ꝯstat esse falsum. ergo positio de qua sequi-
2 tur. ¶ P̄. hoc est cōtra Gregoriū. v. moralium. lxiij. c. qui
dicit. Si angeloꝝ substātia a mutabilitatis natura fuis-
set aliena vnde a cōditione cōdita: nunq̄ reprobus spiri-
tus a beatitudinis sue arce cecidisset. vnde deus oīpotens
naturā sūmoꝝ spirituum bonā sed mutabilē condidit. vt
qui permanere nollēt ruerent. ⁊ qui in cōditione persiste-
rent: tāto in ea dignius quāto arbitrio starent: ⁊ eo maio-
ris meriti fierent apud deum: quo mutabilitatis sue mo-
tum voluntatis statione fixissent. Ex his patet ꝙ causa
obstinationis angeloꝝ non fuit imutabiliter intelligere
vel velle. neq̄ etiam ꝯfirmationis: sed voluntas ruendi
vel standi libera: que extra statum libertatis ⁊ merendi
se libere posuit.

Respōsio ad hec scd̄m Thomā.

Ad p^m ¶ Quādo dicunt per verba Thome. Ex his patet ꝙ ipse
ponit angelos ⁊ adherere ⁊ apprehēdere ⁊ imobiliter vel-
le. imponētes Thome ꝙ ponat in angelis omnimodam
imutabilitatē. planū est ꝙ non intellexerūt eum: vel in-
telligere noluerunt: q2 nunq̄ hic vel alibi hoc posuit. sed
potius eius oppositū. sicut patet in prima pte. q. ix. arti. ij.
Ipse enim ponit successionē in actu apprehēsionis ⁊ affe-
ctionis in angelis quā vocat tempus nō continuum sicut
patuit supra. qd̄ non est sine mutabilitate. Dicit enim in
ista respōsione. s̄m ꝙ dici solet. ꝙ liberū arbitriū homi-
nis est flexibile ante electionem ⁊ post. liberum v̄o arbi-
triū angeli est flexibile ante electionē sed nō post. Certe
si angelus esset oīno imutabilis. nullo modo eius volun-
tas esset flexibilis. ⁊ sic patet ꝙ ista positio non fauet illi
errori. qui est ꝙ in angelis nō est trāsmutatio. ꝓut voluit
Ad 2^m obiectio prima. Nec est cōtra Gregoriū. qui ponit in an-
gelis mutabilitatē: vt voluit obiectio secūda. Dicitur au-
tem angelus imobiliter apprehēdere: nō q2 imutabiliter
stet semꝑ in vnius rei apprehēsione. sed q2 nō apprehēdit
mouēdo seu discurrēdo ab vno in aliud: sicut dicit Tho-
mas. Silr̄ dicitur imobiliter velle. nō q2 imutabiliter ac
semꝑ actu velit vnū ⁊ idem. Sed q2 sua volūtas est infle-
xibilis post electionē. nec vnq̄ extūc potest velle eius op-
positum. pōt tn̄ volūtatē ad alia ⁊ alia conuertere vna af-
fectiōe in ipso alteri succedēte. quod nō fieret nisi muta-
bilis foret. ¶ Ex his patet ꝙ ex falso intellectu non dico
malo processit. qd̄ isti correctores vel corruptores dicunt
Thomā in ista positione imutabilitatē in angelis posuis-
se. ¶ Posset cōtra Thomam in proposito sic argui. Ipse
enim dicit in respōsione vltimi argumēti imediate prece-
dentis articuli. ꝙ omnes angeli in gratia creati in primo
instāti meruerunt. Sed quidā statim impedimentū sue
beatitudīs ꝑstiterūt ꝓcedēs meritū mortificātes: ⁊ iō bea-
titudine caruerūt. verba sua sunt: si in primo instanti me-
ruerunt: videt̄ ꝙ in illo primo instanti se ⁊ omnia sua in
deū ordinauerūt. eligētes sub deo esse: ⁊ sibi finaliter ad-
herere. Si ergo eoꝝ voluntas post primā apprehēsionē
intellectualē ⁊ electionem ipsam cōsequētem est inflexi-
bilis: vt videt̄ s̄m Thomā: seqtur ꝙ nullus eoꝝ post pri-
mū instās potuit ad aliud flecti vel peccare: cuius oppo-
situ patuit in demonibus. ¶ Ad h̄ potest dici. ꝙ postea
nō sunt flexi ad volēdū aliud q̄ illud qd̄ prius principali-
ter volebāt. Sed q2 tūc erant facti impeccabiles per glo-
riam: flexibiles fuerūt ad volēdū id quod prius sed alio
modo q̄ prius. Qui igitur primū modū non dimiserunt:
firmati sunt in bono. nō virtute sue nature: sed per virtu-
tem glorie facti: vt imutabiliter illum modum tenerent
amantes. s. seipsos. ⁊ omnia alia eo modo quo prius pro-
pter deum. Sed alij aliū modū amandi elegerūt amā-
do omnia propter seipsos finaliter. ⁊ ideo rectū ordinem
⁊ verū dimiserunt ⁊ per cōsequens a veritate impedimē-
tum sue beatitudinis prestando ceciderunt. ⁊ hoc statim
vt dictum est supra.

Articulus vigesimussextus. Item. q.
lxiiij. ar. vlt. in responsione
principali dicit. ꝙ duplex est locus penalis
demonibus. vnus rōne culpe. ⁊ iste est infer-
nus. alius ratione exercitationis humane na-
ture. ⁊ hic est iste aer caliginosus. Et parū post in respōsio-
ne primi argumenti dicit. ꝙ locus non est penalis angelo
vel anime quasi afficiens alterādo naturam: sed afficiēs
contristando voluntatem: dū anima vel angelus appre-
hendit se esse in loco non conuenienti.

Corruptorium. ¶ Hoc videtur erroneū. q2
s̄m eandem rationē si demō
vel anima digna punitione esset in paradiso. ⁊ appreh̄en- 1
deret nō esse conueniētē locū sue nature. ꝙ etiam pati de-
beret. q2 Paradisus non est locus conueniēs dispositioni
volūtatis demonū. Ita Paradisus esset locus penalis de-
monibus: ⁊ aīabus separatis malis sicut infernus. ¶ P̄.
predicta positio inuit plane. ꝙ demones ⁊ anime nō pu- 2
niantur in inferno nisi intelligibiliter vel imaginarie vel
phantastice ⁊ non vere. quod est contra Aug^m de fide ad
Petrū. c. penultimo. qui dicit sempiterna ⁊ imutabili ꝑ-
lata sententia. Iniqui oēs ibunt in combustionē eternā:
iusti in vitam eternam. Iniqui arsuri semper cū diabo-
lo. iusti v̄o regnaturi sunt sine fine cum Christo. Et Aug^o
xi. de ciui. dei. c. iiij. Cur non dicemus q̄uis miris: veris ta-
mē modis spiritus icorporales pena affligi corporea. nā
si tm̄ affligerentur imaginaria vel quacūq̄ apprehensio-
ne alia: tunc nō diceretur miris modis. ¶ P̄. si solum af-
fligitur anima vel angelus ex hoc ꝙ locus inferni appre- 3
hensus est inconueniēs voluntati: cū nihil sit contrariū
vel nō incōueniens voluntari: nisi propter incōmodita-
tem vel iniustitiā: sicut dicit Hugo libro primo de sacra-
mentis. parte. v. c. 2°. ¶ Et idem vult Anselmus de casu
diaboli. c. v. Et idē dicit de concordia predestinationis ⁊
presciētie. cōstat ꝙ anima vel demon non iudicat locum
inferni non cōuenietem vel penalem. q2 cōtrarius est sue
voluntati propter iniustitiā. tamen q2 infernus nō appre-
henditur ab eo vt causa vel occasio iniustitie. restat tunc
ꝙ iudicet cōtrarium sue volūtati propter incōmoditatē
vel nocumētū. aut igitur ignis inferni vel locus ille est no-
ciuus ⁊ incōmodus vere affligens: sicut alia solēt afflige-
re. ⁊ sic habeo propositū. s. ꝙ positio Thome est falsa. aut
imaginarie vel phātastice. ⁊ sic nō vere punitur. qd̄ est cō-
tra auctoritatē Aug^ni prehabitā ⁊ ꝯtra euāgeliū Matth.
23°. Ite maledicti ⁊c̄. qui ignis nō extinguetur: sicut habe-
tur in eodē. ⁊ in Isaia vltimo. Cōstat aūt ꝙ deus cōmina-
tur punitionē vere ⁊ nō phātastice. ¶ P̄. nō est credibile
ꝙ hi qui in alijs subtilissimi sunt ⁊ acutissimi. in hoc solū 4
sint decepti. ꝙ putāt se affligi ab igne a quo non pn̄t pati.
Unde hec positio videtur fauere errori als̄ ꝯdēnato Pa-
risius a dn̄o Stephano Parisiensi ep̄o. qui. est. ꝙ anima
separata post mortem non affligitur. nec patitur ab igne
corporeo.

Respōsio ad hec scd̄m Thomā.

¶ Sciendū ꝙ prout docet Thomas in isto articulo. ꝙ
locus corporalis quicūq̄: etiā Paradisus. si apprehenda-
tur ab angelo vel anima separata vt nō ꝯueniens sue na-
ture. ⁊ in quo diuina virtute necesse habet eternaliter alli-
gari ⁊ detineri: l3 ad tempus sit alibi: nō in phātasticā sed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

in verissimã penam cedit illi. ꝛ quãto locus magis discõ-
ueniẽs est ꝛ deformior: tanto pena maior. Unde qꝛ infer-
nus est locus maxime deformitatis. ꝛ per cõsequens ma-
xime disconueniens nobilitati intellectualis nãe. Hinc
est ꝙ demones ꝛ anime scientes se inuitos eternaliter al-
ligatos in illo detineri summe affliguntur: lꝫ ad tempus
Ad p^m sint alibi. ¶ Ex his patet responsio ad pmũ: qꝛ nõ est in-
cõueniens ꝓcedere paradisum si nõ cõueniens sit nature
intellectuali: ꝙ demones vel anime ibidẽ inuite detenti
possunt affligi. lꝫ minus forsan ꝙꝫ si essent deputati loco
Ad 2^m viliori. ¶ Ad scđm dicendum. Augustinus nõ ponit com-
bustionem vel ardorem talem in spiritibus separatis ꝙ
sit corporeus. Hoc enim nõ est intelligibile cuꝫ sint incor-
porei. sed vocat combustionẽ vel ardoreꝫ eorũ in corpo-
re ignis. qđ est talis nature detentionem ꝛ sensus tactus
incorporeus damnatoꝝ ab huiusmodi calore immutatio-
nem. Qđ autem dicit ibidem Augustinus de ciuitate dei
Miris tamen veris modis affligi spiritus incorporeos
pena corporali: nõ est contra predicta. Mirum enim est
ꝛ diuine virtuti attribuendũ. ꝙ spiritus incorporei ad suã
penam maximã atqꝫ verissimaꝫ: sic possint in corpore ali-
quo detineri. vnde illud positioni eorum in nullo seruit.
cum nõ ponatur ista pena eorũ phantastica. i. apparens. ꝛ
nõ existens: sed vt dictum est veraciter affligens. ¶ Ad
3^m dicendũ. ꝙ locus iste cõtrarius est voluntati ꝓpter in-
cõmoditatẽ ex predicta detentione ac incarceratione pro-
ueniens. Est enim locus ille afficiens nõ quasi alterando
naturã: sed put dicit Thomas: afficiens cõtristando volũ-
mat. 25. tatem ſm modum predictum. Hoc quoqꝫ nõ est contra-
Isa. 66. rium dictis euangelicis: Ite maledicti ꝛc. Nec propheti-
cis: Ignis eoꝝ nõ extinguetur. sed per omnia vt ex dictis
patet eisdem consonat. In hoc auteꝫ fuerunt isti decepti.
ꝙ nõ putabant spiritus incorporeos posse affligi ab igne
veraciter: nisi eorum natura per ignis actionem est altera-
ta. qđ falsum est. Non enim affliguntur ab igne per virtu-
tem nature ignis. sed prout ille ignis est instrumentuꝫ di-
uine iustitie illos spiritus superbos cõtra suam voluntatẽ
detinẽs. qui nolebant deo creatori se subycere. Unde sub-
Ad 4^m iecti sunt vel per hoc velint nolint infime creature. ¶ Ad
4^m dicendũ. ꝙ isti in hoc argumento sicut in oĩbus alys
supponunt falsum: scilicet ꝙ Thomas posuit istam penã
nõ esse veram sed phantasticam. Illud autẽ nõ est veꝝ:
vt ipsum intuenti patet per predicta. ergo nõ sunt in hoc
decepti ꝙ putant se affligi cum nõ affligantur. vere enim
affliguntur.

Rticulus vigesimusseptimus. Item
questione. lxvi. articulo p.
in responsione. q. dicit. ꝙ impossibile est dice-
re ꝙ informitas materie tempore precesserit
formationem eius. Ex quo sequitur ꝙ a pnci-
pio nõ fuit confusio quã antiqui volebant esse chaos. Se-
cundo dicit sic. Si materia informis precessit duratione.
ergo erat in actu. hoc enim importat duratio. creationis
enim terminus est ens actu. Ipsum autem qđ est actu est
forma. Dicere ergo materiaꝫ precedere sine forma: est di-
cere ens actu sine actu. quod importat contradictionem.
Item addit ibidem. Si essent plures forme substãtiales
in materia: posterior esset accidentalis. ꝛ generatio esset
alteratio.

Corruptorium. ¶ Hec positio derogat omni-
potentie diuine: quia lꝫ acci-
dens depẽdeat a subiecto plus ꝙꝫ materia a forma. tamẽ
potest facere accidens sine subiecto. ꝛ facit in sacramento
altaris. ꝛ ideo potest dare materie esse actu sine forma. lꝫ
hoc a principio non fecerit: qđ sciatur. vnde omnes magi-
stri concordauerunt nuper. ꝙ erroneuꝫ est dicere ꝙ deus
non potest dare esse actu materie sine forma. ¶ Ad pmũ
in contrarium dici potest. ꝙ lꝫ sit impossibile ipsi mate-
rie vel operationi eius: vel causis inferioribus. ꝙ precesse-
rit confusio vel chaos. vel materia sine forma. non tamen
fuit impossibile omnipotentie diuine vel causis superiori-
bus. ¶ Ad secundum dicendum. ꝙ non est hic contradi-
ctio. Materia enim comparatur ad formam vt a quo po-
test recipere esse tale. Et comparatur ad suum artificem
vt a quo accipit suaꝫ essentiam aliam ab essentia forme.
cuius essentia non dependet a forma sed a suo creatore.
Dico ergo ꝙ si deus daret materie esse actu idem nume-
ro qđ daret hec forma signata sine vlla forma: tunc esset
implicatio contradictionis: sicut si daret parieti esse albũ
sine albedine. hoc enim esse non potest: si tamen essentie
materie que nõ dependet a sua forma: sed a suo creatore
daret esse actu sine forma: nulla esset contradictio. ¶ P.
aliter potest dici ad illud. ꝙ implicatio contradictionis in
aliqua materia potest intelligi dupliciter. vel simpliciter
ad omne tempus: sicut Sortem currentem non moueri.
Alio modo intelligitur implicatio contradictionis vt nũc
ſm statum ꝛ cursum nature qui nũc est in rebus. Isto mõ
enim dicere asinum immortalem implicat contradictio-
nem. ꝛ illud qđ sic implicat contradictionem potest deus
facere. nõ ꝙ simul faciat contradictoria: sed mutando na-
turalem cursum ꝛ dando alium. vt si faceret asinum im-
mortalem. qđ nullus auderet dicere deum nõ posse face-
re. ¶ Quod si dicas. Non habet ideam distinctam. ergo
nec essentiam ab esse forme distinctam. hoc est falsum.
immo si non haberet ideam in deo distinctam: non esset
ab eo: ꝛ sic esset ponere duo principia: qđ est nephariũ dice-
re. ¶ Qđ autem dicit ꝙ forma est actus. veruꝫ est: sed nõ
omnis actus. Potest eniꝫ deus dare esse actu essentie ma-
terie sine actu forme. ly forma enim ꝛ ly actus equiuocã-
tur: cum dico ꝙ forma est actus. ꝛ ꝙ esse est actus: forma
eniꝫ est actus vt habitus. esse võ est actus vt actus. ¶ Ad
tertium dicendum. ꝙ habet pro inconuenienti posse plu-
res formas substantiales esse in materia. Dicenduꝫ ꝙ nõ
est inconueniens. quia in veritate plures sunt. vnde posi-
tio sua qua negatur gradus formarum: ponens tñ vnam
formã est a magistris vt erronea reprobata propter plu-
res hereses inde sequentes: vt infra patebit. articulo. xxxi.
ꝛ. xxxv. Nec ratio sua cogit qua dicit. Si essent plures
forme posterior esset accidentalis. Hec enim consequen-
tia non tenet nisi de illis que adueniunt forme substan-
tiali cõstituenti esse completum.

Respõsio ad hec scđm Thomã.

¶ Supra. q. iiii. dictum est ꝙ sufficit ad predictoruꝫ dis-
solutiones. Qꝛ enim actus qui est vnius potentie ꝓprius
fiat actus potentie alterius: vt videre: qui est actus poten-
tie visiue fiat actus potentie auditiue omnino includit
contradictionem. Actus autem proprius materie est for-
ma. esse võ quod est actus entis est actus vel perfectio
forme vel quidditatis composite formaꝫ habentis tanꝙꝫ
proprie potentie. Unde ponere ipsum esse actum solius
materie: est ponere ipsum esse actum alterius potentie ꝙꝫ
illius cuius est actus. ꝛ includit contradictionem. ¶ Et Ad p^m
per hoc patet ad primum. Accidentia enim quia sunt for-
me: ꝛ esse vt dictum est: est actus forme vel formam ha-
bentis. hinc est ꝙ esse põt ipsis accidẽtibus diuina virtute
sine subiecto a quo nãliter dependent cõcreari. hoc tñ nõ
põt cõcreari mãe. lꝫ dicat̃ ꝙ accidentia plus dependeãt
a subiecto ꝙꝫ materia a forma. Et qꝛ materia nõ est potẽ-
tia ꝓpria cuius actus ĩmediatus est esse. forma võ accidẽ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

talis inq̄tū forma est potētia ꝓpria: cuius actus ⁊ ꝑfectio est esse actu. Inq̄tū vo accidētalis nō habet nec per nām pōt habere esse sine subiecto. Qualiter tñ pōt esse sine subiecto per diuinā v̄tutē in sacramēto altaris optime declarat Thomas in vltima pte sum. q. lxxvij. arti. v. in responsione principali. q̄z videlicet quātitas dimensiua includit in se rōnē individuationis. ꝓbaṫ ꝙ alia accidentia cōsequentia poterunt mediāte ipsa ꝑticipare esse indiuiduale ⁊ per se subsistere sine substātia supportate. ⁊ hoc diuina v̄tute vt dictū est ⁊ declaraṫ ibidē. ¶ Qđ dicunt ꝙ oēs magistri nuper cōcordauerunt. ꝙ erroneum est dicere. ꝙ deus non pōt dare esse actu materie sine forma: nō recipimus sine testimonio. cum sciamus ꝙ maiores naturam materie ⁊ forme ꝑm phōs rectius intelligentes oppositū sentiant. Nec hoc derogat potentie diuine. Nihil enim qđ includit ꝯtradictionē potest habere rōnem factibilis siue producibilis a deo. ¶ Hoc ergo qđ dicunt respondendo ad primū argumentū. ꝙ materiā esse sine forma est possibile causis superioribus: manifeste falsū est. cū hoc includat cōtradictionē: vt sepe dictū est. ¶ Et qđ dicunt ad secundum. ꝙ illud nō implicat cōtradictionē. ⁊ hoc q̄z materia cōparatur ad formā: vt a quo pōt accipere esse tale. ⁊ ad suum opificem. vt a quo accipit essentiam aliam ab essentia forme: a qua nō depēdet. Si velint dicere ꝙ materie essentia nō dependet a forma tanq̄ a causa efficiente ipsam producente: verum dicunt. sed nihil ad ꝓpositū. Sed si velint dicere. ꝙ essentia materie non dependet a forma quo ad actū essendi: cuius principiū est ipsa forma ꝑm phm falsum dicunt. Idem enim est dicere ꝙ a creatore cōmunicetur esse actu qđcūq̄ soli materie. ⁊ dicere ꝙ actus visus quocunq̄ cōmunicetur potenite auditiue: videtur ꝙ aliquis alius actus sit actus nō sue potētie ꝓprie. ¶ Itē sicut forma accidentalis est illud quo res est quanta vel qualis: ⁊ huiusmodi. Sic forma substātialis est id quo res est simpliciter. Vñ ꝑm phm inductio forme accidentalis est generatio ꝑm quid. Sed inductio forme substantialis dicitur generatio simpl'r. ergo sicut cōtradictionē implicat ꝙ aliquid sit quantū vel quale. ⁊ careat quātitate ⁊ qualitate: ita cōtradictionē implicat necessario. ꝙ aliquid simpl'r actu sit carens forma substantiali que dat esse actu simpl'r. Et qđ dicunt tanq̄ in argumento positi aliter euadere cupientes. s. ꝙ implicatio contradictionis dupliciter contingit vt nunc ⁊ simpliciter nō iuuat eos. q̄z in ꝓposito est implicatio ꝯtradictionis simpliciter eo mō quo in eoꝝ exemplo. s. sortem currentē non moueri: sicut enim nō est intelligibile ꝙ sit cursus sine motu. sic nō est intelligibile. imo eque impossibile ꝙ sit esse actu sine forma. quia esse actu nihil aliud est q̄ cōpletio ⁊ actualitas quidditatis: que forma est vt in angelis vel formam habens vt in alijs cōpositis ex materia ⁊ forma. ponere aūt actualitatem alicuius ante ipsum: est ponere ipsū ⁊ non ponere ipsum. ⁊ nō est dubium quin ista sint cōtradictoria simpliciter. qualiter aūt materia habeat ideam ⁊ qualiter nō dictū est supra. q. iiij. Qđ dicunt tandē ꝙ forma ⁊ esse dicuntur actus diuersimode: q̄z forma dicit p̄mum actū: esse vo scđm. verum dicunt: sed nō iuuat eos. q̄z qui ponit actū secundū ꝓuenientē a primo actu. ⁊ non ponit primū actū ipse ponit actum p̄mū: ⁊ nō ponit actum primū. ergo qui ponit esse actu: qui est actus secundus: ⁊ nō ponit formam actū primū: ac principium eius ipse ponēdo nō formam ponit formā. ⁊ sic ponunt isti qui sine forma volunt esse actu concreari media. ¶ Et qđ dicunt ad tertium. ꝙ plures hereses cōsequuntur ex positione sua circa vnitatem forme substantialis. ꝓpter quas reputaṫ erronea: vt ostendeṫ infra. Dicendū ꝙ cū ventum fuerit ad illud: infra declarabitur per dei gratiam. ꝙ positio illa nō est erronea nec heresis aliq̄ ex ipsa sequiṫ ꝯñtia recta.

p̄ de gñ. T. pⁱⁱ. is ⁊ alibi.

Rticulus vigesimusoctauus. Item. q. lxxv. arti. 2° in responsione questionis dicit. ꝙ anima nō est composita ex materia ⁊ forma. qđ ꝓbat p̄mo per Augᵐ sup Geñ. ad litterā. vbi probat ꝙ aīa nō est facta ex materia corpali: nec ex materia spirituali. ¶ Scđo sic de rōne anime est ꝙ sit forma alicuius corporis. aut ergo ꝑm se totam: aut ꝑm suam partē. Si ꝑm se totam: impossibile est ꝙ pars eius sit materia. Si materia dicatur ens in potentia tm̄: forma autem inquantū forma est actus. aliquid autē qđ est in potentia tm̄ nō pōt esse pars actꝰ: cum ei repugnet potentia: vtpote contra actū diuisa. Si autē sit forma ꝑm aliquam partē sui illam dicemus esse animā. ⁊ illam materiam cuius ponitur primus actus: dicemus esse primū animatū. ¶ Tertio apparet ex hoc ꝙ omne qđ recipitur: recipitur in eo per modū recipientis. sic autē cognoscitur vnumqđq̄ sicut forma sua est in cognoscente. Anima autē intellectiua cognoscit rem in sua natura absolute: puta lapidem inquantum est lapis absolute. Est ergo forma lapidis absolute ꝑm rationem ꝓpriā formalē in anima intellectiua. Anima igitur intellectiua est forma absoluta nō aliquid cōpositū ex materia ⁊ forma. ¶ P̄. Si anima esset composita ex materia ⁊ forma: forme rerum reciperenṫ in ea vt indiuiduales. ⁊ sic nō cognosceret nisi singulare: sicut accidit in potētijs sensitiuis que recipiunt formas rerum in organo corpali. Materia enim est principiū indiuiduationis formarū. Relinquitur ergo ꝙ anima intellectiua ⁊ omnis substantia intellectualis cognoscens formas absolute caret compositione materie ⁊ forme. ¶ Hanc eandem positionē replicat in questione. lxxvi. arti. p̄mi. in respōsione q̄stionis in fine replicans ad confirmandum hoc ꝑm rōnē supius positam.

Corruptorium.

¶ Contra istam positionem sunt ea que dicta sunt supra decimo articulo. ꝙ angeli nō sunt compositi ex materia ⁊ forma. ¶ Hec positio. s. ꝙ aīa nō habet materiā est plane cōtra Augᵐ qui vbiq̄ supra Geñ. ad litterā supponit eā habere materiam. Sed querit disputando. an eius materia precesserit eā tempore vel solum origine. ⁊ hoc vltimū tenet. Vñ Augꝰ. vij. sup Geñ. ad litterā. ca. xlvij. querit: an sit ex aliqua re que iā spiritualiter ab illo facta erat. Si nondū erat aīa: merito queri pōt: ita scilicet. ꝙ si qđdā incōmutabile esset aīa nō mō eius mām quererēꝰ: nūc autē eius mutabilitas satis indicat eā vitijs atq̄ fallacijs deformē reddi. formari aūt virtutibus veritatisq̄ doctrina. Ecce Augꝰ ponit animā habere mām in suo genere spiritualē. Huic videṫ concordare Cōmentator sup p̄mum de anima. vbi inquirit an intellectus mālis sit aliqđ ens ⁊ nō aliqua forma nec materia prima: sic dissoluit. queādmodū sensibile diuidiṫ in mām ⁊ formā: sic intelligibile omne opꝫ diuidi in cōsimilia his duobꝰ. s. in aliqđ simile forme: ⁊ in aliquid simile māe: ⁊ hoc necesse est ponere in intelligētia abstracta: que ītelligit ⁊ sine mā ⁊ sine forma: ⁊ si nō: nō esset multitudo in formis abstractis. Nota ꝙ Augustinus dicit materiam spiritualem: Cōmentator dicit vt puto aliqđ simile māe. Philosophi enim nō loquuntur cōiter nisi de mā corpali. ¶ Itē dicta positio est ꝯtra philosophiam: que tm̄ potentiā rei attribuit ratione materie: ⁊ actionē ratione forme. Si ergo anima intellectiua esset pura forma nō cōposita ex materia ⁊ forma: omnes eius potentie essent actiue: ⁊ nulla passiua. qđ falsum est. ¶ Item videtur esse contra fidē que dicit animam capacem pene ⁊ glorie. Omnis autem passio ⁊ receptio attribuitur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

buitur rei taz ꝑm sanctos q̄ꝫ ꝑm philosophos ratione ma/
terie.qð patet.qꝛ nihil ꝑm ꝙ est actu:sed ꝑm ꝙ est in potē
tia recipit.Omnis autem potentia passiua reducitur ad
materiaz vt habetur.xi.metaph.ergo si anima nō habet
materiam nō sustinet penam inferni.nec recipit beatitu/
dinem a deo passiue.qð esse nō potest nisi in eo qð habet
materiam.Ea etiam que posita sunt superius de composi
tione angeli hic possunt adduci.¶ Ad rōnes Thome so/
lutiones.¶ Ad p^m qð adducit de Augustino nō inueni.
lꝫ diligenter quesierim.Si tamen hoc diceret:dicere intē
dit ꝙ non est facta de materia alia spirituali que eam pre
cesserit tēpore:sed tm̄ ordine nature.Unde Aug⁹.vij.sup
Gen̄.cap̄.4°.Credibile est anime solam ibi cōdidisse rō/
nem:ꝑm quam fieret:nō etiam quandam de suo genere
materiam de qua fieret ibi.i.in prima rerum conditione.
vnde vult ꝙ nō habuit materiā preiacentē sicut corpus.
plane tamen vult ibidem.ꝙ anima habeat materiā spūa/
lem conuenientez sibi tm̄ ordine nature:nō tempore pre/
iacentez.¶ Ad 2^m dicimus.ꝙ anima est forma ꝑm se to/
ta.ꝛ tamen cum infertur.ergo impossibile est ꝙ pars eius
sit materia.qꝛ materia est tm̄ in potentia:forma inq̄ꝫtum
est forma est actus.Dico ꝙ sicut in materijs compositis:
hoc est in omnibus materijs citra primam est aliquid qð
est in potentia tm̄:sicut materia prima simpl'r ꝛ alia que
sunt actus,s.superaddite forme que disponunt ad formā
vltimā.ꝛ tunc illud compositū dicitur materia forme vlti
me.qꝛ forme disponentes cedunt in partem materie.Ita
dico in forma cōposita cuiusmodi est anima intellectiua
que est forma corporis ꝑm se totam.nō obstante ꝙ aliqd
eius sit materia:lꝫ enim materia anime rōnalis ꝑm se cō
siderata sit aliqð ens in potētia.tamen vt perfecta est per
formā est actus ꝛ actus corporis.¶ Ad 3^m cum arguit ꝙ
anima itellectiua debet esse absoluta omnino a materia
qꝛ cognoscit res absolutas per formas a materia. forme
autem absolute a materia nō possunt recipi nisi in substā
tia omnino absoluta a materia.qꝛ receptum est in recipiē
te per modū recipientis ꝛ non recepti.Sciendum etiam
ꝙ argumentum illud nō plus cogit nisi ꝙ anima intelle/
ctiua sit magis imaterialis q̄ꝫ sensitiua. constat enim ꝙ
potentie sensitiue apprehensiue recipiunt species sensibi/
t.2^{ti}.138 lium sine materia.sicut dicit ph̄s in 2° de anima.Si ergo
receptum nō potest recipi nisi per modū recipientis:opor
tet potentias sensitiuas esse sine materia.qð constat esse
falsum.Unde dicendū.ꝙ non opꝫ in omni receptione ꝛ
dispositione receptum assimilari recipienti.Non eniꝫ opꝫ
si oculus sit materialiter aqueus ꝙ omne visibile sit ma/
terialiter aqueū.vel ꝙ species ei⁹ que visibilis sit aquea.
vnde q̄ꝫtum ad puritatem vel impuritatem perfectionez
vel imperfectionem habet predicta positio veritatem:pu
rius enim ꝛ perfectius recipit organum bene dispositum
° 15. species sensibilium:impurius aūt ꝛ imperfectius organū
male dispositū.ergo similiter intellectus subtilior ꝛ acu/
tior melius apprehendit ꝛ subtilius intelligibilia. hebes
vo tardius ꝛ minus perfecte.¶ Ad 4^m dicendum.ꝙ con
cludit pro inconuenienti:si anima esset composita ex ma/
teria ꝛ forma.ꝙ forme indiuiduales reciperentur in ea.
Dicendum ꝙ nō est incōueniens:imo hoc est necessariū:
necesse est enim actum siue accidens indiuiduari per suū
subiectuꝫ.Si ergo anima intellectiua est indiuiduū vnū
numero.vel ad minus hic homo necesse est ꝙ omne acci/
dens qð est in hoc homine vel in hac anima sit idiuiduū.
Cum ergo omnis forma intentionalis recepta in intelle/
ctu huius hominis sit accidens necessario erit singularis
aliquo respectu.Unde dicendū est ꝙ sicut dicit Auicēna
2° metaph.cap̄.vi.hec autem forma.s.vniuersalis in cō/
paratione indiuiduorum est vniuersalis.in comparatiōe
tamen anime singularis in qua imprimitur est idiuidua.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

¶ Hec omnia que isti dicunt cōtra Thomaz garrientes
in ꝓposito patent manifeste friuola esse ꝛ falsa:per ea que
dicta sunt.s.circa compositionem angeli.s. arti.x. vnde
ad presens ista pretereo.

ARticulus vigesimusnon⁹. Itē.q.lxxv.
arti.vltimo in respōsione p̄n
cipali dicit.ꝙ in substantijs separatis incorpo/
reis nō est diuersitas ꝑm numerum absqꝫ di/
uersitate ꝑm speciem.ꝛ absqꝫ naturali inequa/
litate qꝛ non sunt composite ex materia ꝛ forma:sed sunt
forme subsistētes.Un̄ manifestū est ꝙ necessario erit in
eis diuersitas ꝑm speciē.Nō enim pōt intelligi ꝙ aliqua
forma separata sit nisi vna vnius speciei.sicut si esset al/
bedo separata.nō posset esse nisi vna tm̄. Etidem sequere
tur si huiusmodi forme essent composite ex materia ꝛ for
ma.Si eniꝫ materia huiusmodi separet̄ a materia illius.
necesse est vel ꝙ materia sit p̄ncipium distinctionis mate
rie.vel ꝙ materie sint diuerse per habitudinem ad diuer/
sas formas.ꝛ tunc sequeretur adhuc diuersitas ꝑm spēm:
ꝛ inequalitas nature.vel si materia sit p̄ncipiuꝫ distinctio
nis formaruꝫ:nō poterit dici hec materia alia ab illa nisi
ꝑm diuisionem quantitatiuā.qð nō habet locuꝫ in substā
tijs incorpeis:cuiusmodi sunt angeli ꝛ anima.

Corruptorium. ¶ Positio ista duo continet
falsa.Unum est ꝙ in substā/
tijs sepatis nō pōt esse diuersitas ꝑm numerum absqꝫ di
uersitate ꝑm speciem.Aliud falsum de exemplo qð ponit
ꝙ si albedo separata esset non posset esse nisi vna tm̄.Qꝛ
p̄muꝫ sit falsum:patet per auctoritatē Joan.dam̄.in logi/
ca sua.cap̊.xviij.qui ita dicit.Habriel cuꝫ sancta dei geni/
trice disputat: vnus angelorum existens illic presens:se/
paratus a consubstantialibus angelis:per eaꝫ que in loco
est presentiam ꝛ dispositionem vel disputationē.Si ergo
sunt consubstantiales.ergo eiusdem speciei.Idem eodem
lib°.cap̊.xi.dicit.ꝙ eximiores philosophi materiā vocaue
runt speciem specialissimā:vt angelū.hominē.equuꝫ.Et
eodē cap̊ parū infra.Sancti aūt patres dimittentes mul
tas contentiosas garrulitates cōmune quidē vel de mul/
tis dictū.i.speciem specialissimā.ꝛ mām ꝛ formā vocaue
runt:vt angelū.hominē.equuꝫ ꝛ talia.¶ P̄.hoc derogat
diuine potentie.In his enim que soli potestati diuine sub
iecta sunt idē est dicere hoc vel hoc nō posse esse ꝛ dicere.
ꝙ deus nō potest hoc vel illud facere.Unde cū solius dei
sit ꝓducere substātias incorporeas:ꝛ dicere ꝙ nō possunt
esse plures numero:est dicere ꝙ deus nō pōt hoc facere.
qð dicere est temerariū.Exemplū qð ponit de albedine
dicens.Si esset albedo separata:nō esset nisi vna tm̄:fal/
suꝫ est.ꝛ nihilominus derogat fidei christiane circa sacra/
mentū altaris.firmiter enim credit̄ ibi esse albedo sepa/
rata.ꝛ tamen multe sint in multis altaribus ipsius sacra/
menti.Responsio etiā quā pro se adducit ita solui potest.
Angeli aut sunt forme singulares per se subsistentes:aut
sunt compositi ex materia ꝛ forma.Si sunt forme simpli
ces:tunc oportet in eis esse diuersitatem ꝑm speciē.Non
enim potest intelligi ꝙ sit alia forma nisi vna vnius spe/
ciei.Dicēdū lꝫ hoc videat̄ ꝑm philosophiā:tamē ꝑm nos
fallit in sacramēto altaris per potentiā diuinaꝫ in forma
sacratissimi panis ꝛ vini post transubstantiationē. Et cū
addit in suo argumēto.q' idē seqtur.Si angeli sint cōposi
ti ex mā ꝛ forma:aut eniꝫ ait mā vni⁹ distigu:t̄ a mā alte/
ri⁹ ꝓpter hitudinē ad diuersas formas.ꝛ tūc seqꝛ diuersi/

tas ꝓm speciem.aut materia vnius distinguitur a materia alterius per diuisionem quantitatiuaz ipsius materie: sed hoc nõ habet locum in substantiis incorporeis que nõ habent materiã corporalem. Posset dici qui vellet adherere opinioni Boetii in libro de trinitate ⁊ Porphyrio in libro suo.⁊ Joan.dam̃.in logica sua ca.xi.⁊.xxxv.ꝙ supponit falsum.s.ꝙ causa multiplicationis indiuiduoꝝ sub vna specie sunt accidentia ⁊ varietas accidentiuz.tamen quia opinio predicta de causa indiuiduatiõis.nõ tenetur cõmuniter. Potest aliter dici scilicet ꝙ diuisio quam ipse ponit est insufficiens.supponit enim ꝙ opz materiã spiritualiuz ad hoc ꝙ possit esse causa indiuiduationis ⁊ multiplicationis indiuiduoꝝ sub vna specie.vel habere diuersas habitudines ad diuersas formas:vel habere diuisionem in partes quantitatiuas. Nos aũt dicimus ꝙ neutꝝ oportet.sed est tertiũ qđ sufficit.s.ꝙ eadem materia tota indiuisibilis possit multiplicari ꝓm numeruz.⁊ fieri multiplex actu.sicut vnus punctus ĩdiuisibilis põt fieri infiniti puncti:sicut patet imaginanti diuersas lineas cõtingentes se in centro circuli separatas abinuicẽ supra centruz. Constat enim ꝙ centrum vbi se cõtingebant nõ fuit nisi punctus vnus.⁊ tamen qñ separantur abinuicẽ:quelibet linea habet punctum terminũ.hoc esse nõ posset nisi vnꝰ punctus esset multi:sic autem imaginamur de materia spirituali incorporeaꝝ substantiaruz ꝙ nõ diuidatur per partes quãtitatiuas.sed ꝙ tota multiplicetur.vel ꝓm numerum indiuiduorum numeretur.

Respõsio ad hec scđm Thomã.

¶ Hec omnia patent esse friuola ⁊ falsa per ea que dicta sunt supra.q.xi.qualiter plures angeli prout docet Tho. nõ possunt esse vnius speciei.vnde etiam nunc ista vtpote prius soluta pretereo.

ARticulus trigesimus. Jtẽ.q.lxxvi.art. 2°.in responsione ꝑmi argumenti dicit.ꝙ lz anima nõ habeat materiam ex qua fiat sicut nec angelus.qz tamen est forma alicuius materie.s.corporis qđ nõ est angelus:ideo ad diuisionem materie sunt vnius speciei multe anime.sed nõ possunt esse multi angeli vnius speciei.

i **Corruptorium.** ¶ Ex hoc videtur sequi duplex error. Primus.ꝙ sit intellectus vnus oĩum vel anima intellectiua.nam ꝓm philosophum in causis ĩmediatis ita est.si affirmatio est causa affirmationis negatio erit causa negationis. ergo si infirmatio diuersorum corporuz est causa multiplicationis ĩmediata.oportet ꝙ separatio eaꝝ a corporibus sit causa vnionis earũ.⁊ sic redit error Auerrois super 3° de aia.s.

Ꝯri.5. ꝙ saltem post mortem est vnitas animaꝝ. ¶ P̄. anima

z ꝓm ꝙ est corpori vnibilis est ens naturale.vñ sic pertinet ad consideratione naturalis.lz non ꝓm ꝙ est separabilis. ergo ꝓprietates que conueniunt animalibus ꝓm ꝙ corporibus vnibiles sunt:conueniunt eis ꝓm ꝙ res naturales sunt.sed vnitas ⁊ multitudo vel vnum ⁊ multũ.communitas ⁊ indiuiduatio siue cõmune ⁊ indiuiduum:siue vniuersale ⁊ particulare nõ ꝯueniunt alicui enti.nisi ꝓm ꝙ est ens simplr.⁊ ideo pertinet ad considerationem metaphysici.ergo indiuiduatio ⁊ singularitas nõ conueniũt anime ꝓm ꝙ vnibilis vel vnita est corpori. ¶ Si dicas. ꝙ anime separate distinguant̄ ⁊ indiuiduent̄ vnibilitate vel aptitudine vniendi ad tale corpus. ¶ Contra.esse distinctũ vel indiuiduatũ est esse actuale:vnitas ⁊ aptitudo vniendi dicit potentiam vel aliquid ad minus in potentia.quia dicit dispositionem quandaz essentie anime:que dispositio naturali ordine precedit potentiam anime. potentia autem nõ dat esse actuale.ergo illa vniendi aptitudo nõ dat anime separate esse indiuiduatum.ergo adhuc stat error iste.s.ꝙ saltem post mortem est vnus tm̃ intellectus:vel anima intellectiua. ¶ P̄.vnibilitas ad corpus est anime naturale.ergo est eadez apud omnes.ergo vnibilitas ad corpus hoc determinate nõ est naturalis huic anime determinate.qz si sic.tunc natura non esset eadem apud omnes siue naturalia nõ essent eadez. Restat ergo ꝙ vnibilitas ad corpus simpliciter:nõ quia hoc vel illud: anime est naturalis.ergo cum hoc cõueniat omni anime eodem mõ:nõ põt hoc esse causa indiuiduationis. ¶ Secundus error est:ꝙ deus nõ potest facere plures angelos eiusdem speciei:qz in eis quorum esse spectat soluz ad operationem diuinam:idem est illud nõ posse esse.⁊ deuz nõ posse illud facere.ꝓductio autem angeloruz ad esse:sicut ⁊ multiplicatio in numero vel in specie spectat tm̃ ad diuinam potentiam vt dictum est.

Respõsio ad hec scđm Thomã.

¶ Ex dicta positione nullus sequitur error. ¶ Primuz enim errorez ipsius Auerrois.ꝙ vnus sit intellectus oĩuz hominũ:destruit Thomas in responsiõe ꝑncipali huius arti.⁊ alibi multipliciter:imo nemo melius. ¶ Ad ꝑᵐ ergo argumentũ dicendũ sicut Thomas dicit.ꝙ vnũqđqz eodẽ mõ habet vnitatẽ quo hẽt esse.⁊ per ꝯñs idẽ est iudiciũ de multiplicatione rei ⁊ de esse ipsius. Manifestũ est autẽ ꝙ anima intellectiua ꝓm suũ esse vnitur corpori sicut forma:⁊ tamẽ destructo corpore remanet anima intellectiua in suo esse.⁊ eadem rõne multitudo animarum est ꝓm multitudinem corpoꝝ.⁊ tamen destructis corporibus remanent anime in suo esse multiplicate. O si isti verba Thome in responsione ad zᵐ argumentum huius arti.(qđ ipsi opponendo ꝑmo recitant)bono oculo respexissent vtiqz ori suo digituz imposuissent. ¶ Quod enim dicunt.si affirmatio est causa affirmationis.per hoc patet esse nimis infirmũ:procedit eniz ac si anime intellectiue haberent esse a corporibus.sic enim sequeretur ꝙ destructis illis periret esse earum.qđ falsum est.immo esse qđ a deo creante in corporibus formatis recipiunt perpetue retinent:⁊ sicut esse sic ⁊ multiplicationem:prout patet ex verbis doctoris egregii supra positis. ¶ Ad zᵐ dicendũ. Ad zᵐ

ꝙ anima intellectiua cũ sit forma corporis:per suaz essentiam vnitur eidem.⁊ in ipso vtpote in propria materia recipit esse indiuiduatũ in sui creatione a deo.⁊ in ipso multiplicato recipit esse indiuiduatuz multiplicatum.⁊ certe ad metaphysicum magis q̃z ad philosophũ pertinet consideratio de anima intellectiua inquantũ sic per essentiam suam est corpori vnibilis vt eius forma essentialis.lz ad physicum pertineat consideratio de anima ratione corporis mobilis:cuius ipsa est actus ⁊ motor. Nec debet dici (sicut ex dictis patet)ꝙ vnibilitas anime det ei esse actu distinctum vel actualiter multiplicatũ.vel ꝙ ipsa sit causa indiuiduationis eius.immo ꝙ ipsa que per suam essentiam est vnibilis esse actu distinctum ⁊ multiplicatum a deo accipit in sui creatione:in corporibꝰ formatis. ⁊ sicut anima est vnibilis corpori naturaliter:ita ista anima huic corpori. Sicut enim risibilitas est ꝓprietas naturalis hominis:ita ista huius hominis. Hoc dixi pro illa cauillatione ad suam responsionẽ ꝓpriam:que paruz valet. ¶ Qđ autem isti vocant scđm errorem.s̄.q.xi. demonstratũ est esse verum.ponere enim duas formas omnino separatas non formatas sed solo numero differre includit contradictionem.s.ꝙ sint due.⁊ ꝙ non sint due. Dicere autẽ deuz nõ posse facere ea que sunt huiusmodi in nullo derogat sue omnipotentie:sicut patet cuilibet intelligenti.

Articulus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Rticulus trigesimusprimus. Jtez.q.
lxxvi.arti.3° in responsione
principali dicit.ꝙ in hoīe est tm̄ vna forma
substātialis.s.aīa intellectiua que hō est aīal
vegetabile corpus. Qđ probat primo sic in li
bro de ecclesiasticis dogmatib⁹. Neqȝ duas aīas dicimus
esse in hoīe:sicut Jacobus ⁊ alij heretici scribunt:vnā ani
mā que corpus viuificat ⁊ qua animat̄ corpus:⁊ īmixta
sit sanguini ⁊ aliā spiritualē que rōnē ministret.sed dicim⁹
vnā ⁊ eandē esse in hoīe que ⁊ corpus sua societate viuifi
cat:⁊ ipsum sua rōne disponit. ¶ Et arguit sic. Sicut hō
est in genere animalis:ita est in genere corpis animati:⁊
corporis ⁊ substātie. Sed per vnā ⁊ eandē formaȝ que est
aīa est hō ⁊ aīal.vt ex supradicta auctoritate patet. ergo
ex eadē rōne per vnā ⁊ eandē formā collocatur in generi
bus superioribus ⁊ sic nō preexistit ante animā aīalis for
ma in materia. ¶ Secūdo sic. Nihil est simpl'r vnū nisi
per formā vnā per quā res habet esse.est aūt hō simplici
ter vnū.ergo tm̄ habet vnā formā.s.animā. ¶ Tertio ap
paret hoc impossibile ex mō predicationis. Que enim su
munt̄ a diuersis formis p̄dicant̄ de se inuicē:vel per acci
dens si forme adinuicē nō sunt ordinate.vt album ⁊ dul
ce.vel si forme sint adinuicē ordinate:tunc est predicatio
per se scđo mō dicendi per se.ergo si alia sit forma qua di
catur animal:⁊ alia qua dicat̄ homo.sequit̄ vnū predicto
rū.s.ꝙ vel est predicatio per accidēs.si he due forme non
sint ordinate adinuicē.vel ꝙ sit predicatio per se scđo mō
per se si vna eaꝝ sit preambula ad alterā.vtrūqȝ aūt isto
rum manifestū falsuȝ est:qꝛ animal predicat̄ de homine
per se:nō per accidens.hō enim nō ponit̄ in diffinitione
animalis sed econuerso. Oportet ergo eandeȝ formā esse
per quam aliquid est animal.⁊ per quā aliquid est homo.
alioquin hō nō esset vere vnū.nec aīal per se de homine
predicaretur. Quarto apparet hoc esse impossibile ex hoc
ꝙ vna actio anime cū fuerit intensa impedit aliā qđ nul
lo modo contingeret:nisi p̄ncipiuȝ actionis esset per essen
T.p^ti.3i tiam vnū. ¶ P̄.2° de anima cōparat phs huiusmodi di
uersas animas ad diuersas species figurarū.quarum vna
continet aliā:sicut pentagonū cōtinet trigonū ⁊ excedit.
Sic igit̄ anima intellectiua habet in virtute qcqd habet
sensitiua brutoꝝ.⁊ anima vegetatiua siue nutritiua plan
taruȝ.sicut igitur superficies que habet figuram pentago
nā:non per aliā figuram est pentagona:⁊ per aliā tetrago
na.qꝛ superflueret tetragona. ex quo in pentagona conti
netur:ita nec per aliā formā est aīal:⁊ per aliaȝ homo.sed
per vnaȝ ⁊ eandem. ¶ P̄. Jn responsione quarti articuli
dicit.ꝙ si alia forma substantialis in homine precederet
animam intellectiuā:anima nō daret esse simpl'r:sed ꝑm
quid. Nec per eius accessum ⁊ recessuȝ corpus generaret̄
⁊ corrumperet̄ simpl'r:sed solū ꝑm quid:que sunt manife
ste falsa.ergo opȝ ꝙ sicut aīa ꝯtinet v̄tute sua vegetatiuā
⁊ sensitiuā:ita etiā v̄tute sua cōtineat⁹ oēs alias formas su
periores.⁊ ita in hoīe facit qcqd aīe p̄ores faciūt in alijs.

Corruptorium.

¶ Hec positio de vnitate for
me substantialis reprobatur
a magistris. Primo:qꝛ ex ipsa sequuntur plura ꝯ̄ria fidei
catholice. Scđo quia ꝯtradicit philosophie. Tertio quia
i repugnat sacre doctrine ⁊ scripture. ¶ Primū patet.qꝛ fi
des ponit ꝙ vnū est corpus numero qđ filius dei sumpsit
de virgine:qđ virgo peperit.qđ in cruce pependit vnum.
⁊ idem fuit mortuuȝ in patibulo.⁊ sepultum in triduo.si
autem illius corporis christi nō fuisset alia forma substā
tialis q̄ȝ anima intellectiua postq̄ȝ illa fuit separata vel re
mansit materia prima sola vel alia forma substantialis
fuerit introducta. ¶ Ex quibus sequit̄ ꝙ nō fuit ideȝ nu
mero in patibulo ⁊ sepulchro. Si eniȝ remansit sola ma
teria prima nō erat corpus.ergo nec idem corpus nume
ro. Materia eniȝ p̄ma nō est corpus. ¶ P̄.ex hoc sequū
tur multa contra fidē de corpore christi mortuo.s. ꝙ non
fluxisset ex eo sanguis ⁊ aqua.cuius contrarium ostendit
euangelium Joā.xix. ¶ Jtem quantū nō fuisset.qꝛ ma
teria p̄ma nō habet situm de se nec locum. ¶ P̄.materia
p̄ma nec est grauis nec leuis. Corpus aūt christi in triduo
fuit graue:⁊ multa sequuntur incōuenientia. ¶ Si v̄o di
catur.ꝑpter hoc ꝙ alia forma substantialis v̄tute celi sit
introducta.sequitur ꝙ viuū ⁊ mortuū nō fuit ideȝ nume
ro.vbi enim est alia forma substantialis:ibi est aliud cor
pus.ergo in triduo nō fuisset corpus qđ assumpsit. ¶ P̄. 2
fides ponit.ꝙ in sacramento altaris totus panis cōuerti
tur in totū corpus christi. Si ergo in vero corpore christi
nō est:nisi materia p̄ma ⁊ anima cum panis nō conuerta
tur in animā.quia corpus non conuertitur in spiritum.se
quitur ꝙ panis conuertitur in māȝ primā.qđ est contra Matt.
fidem.⁊ cōtra illud verbū domini. Hoc est corpus meū: 26.
nō dicit:hoc est materia mea. ¶ P̄.fides ponit ꝙ omnes 3
alij a christo cōtraxerunt originale peccatū:non ex hoc ꝙ
anima sit peccatrix vel causa originalis peccati:sed ipsa
munda creata a deo ex vnione ad carnē:ex primis paren
tibus introductā naturali ꝑpagatione.⁊ in ipsis origina
liter infectā nō ex vnione ad materiā p̄mam. Si ergo in
homine nō esset nisi anima ⁊ materia p̄ma ex parte aīe:
nō potest cōtingere peccatū originale.quia nec fuit in pri
mo parente.nec deus creando dat anime originale pecca
tū.qꝛ tūc anteq̄ȝ fuisset peccatū actuale Ade fuisset in eo
pecccatū originale.⁊ etiā vbicūqȝ fuisset mā p̄ma ibi fuis
set originale peccatū.qđ falsum est.sequitur ergo ꝙ in ho
mine nō esset peccatū originale nec fuit si vna forma so
la est in homine:scilicet anima intellectiua. ¶ Secundo
reprobatur.qꝛ cōtradicit philosophie si sola anima intel 4
lectiua immediate est perfectio materie p̄me:tunc in ho
mine nō esset forma animalis nec mixti.de quibus phi
losophia multa dicit ⁊ scribit.⁊ sic cessabit studiū medici
ne. ¶ P̄.forma vna ⁊ eadē numero dabit esse corporale 5
⁊ spirituale.⁊ per cōsequens simul erit corporalis ⁊ spūa
lis. ¶ Jtē ꝙ materia sit grauis ⁊ leuis:⁊ ꝙ habeat corpus 6
ab anima.qđ sit graue ⁊ leue:⁊ nō ab elemento dominan
te in corpore. ¶ Jtē qꝛ repugnat sacre scripture Joan.3°. 7
Soluite templū hoc:⁊ in triduo reedificabo illud. Et seq
tur. Hoc aūt dicebat de templo corporis christi. Constat
aūt ꝙ idem corpus numero supponitur cū dicit hoc:⁊ de
monstratur.cum dicit illud.per ly hoc aūt demonstratur
corpus christi viuū.⁊ per ly illud mortuū:dū fuit sine ani
ma ⁊ idē numero.qđ nō esset veruȝ si nō esset in corpore
christi alia forma substātialis preter animaȝ.ergo plures
forme substantiales fuerūt in corpore christi ⁊ in alijs.qꝛ
vnius nature fuit homo nobiscū. Unde Anselmus mono
lo.xvij.ca.cū aliquis homo dicatur corpus ⁊ rationalis ⁊
hō:nō vno mō sed alia rōne hec dicunt̄:ꝑm aliud aūt est
corpus:⁊ ꝑm aliud est rōnale. ¶ Et Aug⁹ lib° retractatio
nū.ca.lviij. Jllud quoqȝ temere dictū est a summa essen
tia speciē tribui corpori per animaȝ que est qua quantuȝ
est ⁊ qua corpus est. Corpus ergo per animā subsistit:etiā
in eoipso quo animat̄:siue vniuersaliter vt numerus. siue
particulariter:vt qđcūqȝ animal. Hoc quoqȝ totum pror
sus temere dictū est. His ergo v̄bis retractat Aug⁹ qđ di
xerat de imortalitate aīe. Si ergo dictū est temere ꝙ aīa
dat spēȝ corpalē.i.formā que est in quocūqȝ eē.⁊ hoc dicit
p̄dicta positio. Restat per Aug^m ꝙ temere dixerit. ¶ Sȝ
ꝯtra hoc videt̄ eē qđ dixit in.q.86.ar.5.in r̄nsiōe.q. Si aīa
est cōposita ex mā ⁊ for^a:nullo mō posset dici mā corpis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

cuz materia nullius sit forma. ¶ Responsio: dicendũ si-
cut ponimus virtutẽ aĩe sensitiue perficere materiaz gros
siorẽ mediante corpore subtili qđ est spiritus: qui est dela
tiuus huiusmodi virium vt vult Augꝰ in libro de differẽ-
tia spiritus ⁊ anime. ita ponimus formaz aĩe intellectiue
primo perficere mãm suã spiritualẽ. ⁊ mediante hac ma-
teriã suã corporalẽ. Dico ergo ꝙ materia aĩe nõ est forma
corporis: sed mediãte ipsa anima informat corpus. ¶ Ad
p^{m} ergo dicenduz. ꝙ in vno corpore est vna aĩa que cor-
pus viuificat ⁊ ratione discernit. verũ est. s. ꝙ est vna rõna
lis que totũ complet ⁊ perficit. Sunt aũt alie due que sũt
incomplete que dant esse incompletum corpori humano
qđ perficit̃ ⁊ completur adueniente aĩa rõnali. Unde ꝙ
quidam dixerunt tres animas esse in hoĩe loco distantes.
vnam in epate. aliam in corde. aliaz in cerebro: forte eos
mouit ꝙ anima actiones quas nõ põt exercere sine cor-
pore facit mediantibus spiritibus. ⁊ iõ vnam ponebãt in
epate que per spiritus naturales facit operationes natura
les. Et aliã in corde: que per spiritus vitales facit operatio
nes vitales. Aliã in cerebro: que per spiritus animales fa-
cit operatiões animales. Alij aũt qui ponebãt duos spiri-
tus tñ. s. vitales ⁊ animales: tñ duas animas posuerũt.
vnam in corde: aliã in cerebro. volentes eã que est in cor-
de facere per spiritus vitales operationes vitales. ⁊ etiam
illas quas nos nũc dicimus naturales. Potest ergo dici
ꝙ nõ debent poni due anime eo modo quo illi posuerũt.
Uel potest dici. ꝙ vegetatiua. sensitiua ⁊ ĩtellectiua sunt
tres forme. que cum se habent ẜm esse completum ⁊ incõ
pletũ ẜm potentiã ⁊ actũ conuenientes quo ad essentia-
lez vnitatẽ. ideo eas plures animas nolũt dicere sed vnã.
¶ Uel põt dici ad illud primũ ⁊ forte melius. ꝙ nõ con-
cludit ꝙ in hoĩe sit tñ vna forma substãtialis. sed tñ vna
aĩa qđ plures cõcederent. ⁊ de hoc non est modo questio.
Adhuc põt dici. ꝙ liber ecclesiasticoꝝ dogmatũ totus est
editus contra diuersas hereses sicut patet inspiciẽti libri
ꝓcessuz. Uñ cap^{m} allegatũ nõ intẽdit negare in hoĩe ani-
mam vegetatiuã. sensitiuã ⁊ intellectiuã siue rõnalẽ sicut
philosophi posuerũt. Si enim hoc negare ĩtendisset: nun-
q̃ʒ dixisset. neqʒ tres aĩas in hoĩe esse dicimus. imo potiꝰ
neqʒ duas animas esse in hoĩe dicimus. Unde dõm ꝙ in
tẽdebat negare duas aĩas in hoĩe: sicut heretici posuerũt:
forte sicut Massabei. de q̃bus Jo. dam̃. libro de heresibꝰ
cap̃. xlvij. dicit ꝙ ĩter multos errores eoꝝ iste fuit vnus.
ꝙ opʒ hoĩeʒ possidere duas aĩas. vnã cõmunẽ oĩbus. aliã
supercelestẽ. Signũ aũt ꝙ cõtra illã heresim dictum sit
istud videt̃ esse. ꝙ ca. 3. dicit. Neqʒ duas animas in hoĩe
esse dicimus: sicut Jacobus ⁊ alij Syroꝝ scribũt. Dama.
aũt de supra dicta heresi dicit. Ita manifestata hac egri-
tudine a syria eiecti sunt: in Pamphiliaz aũt recesserunt.
¶ Ad z^{m} dicendum. ꝙ quelibet istaꝝ formaꝝ dat aliqđ
esse. sed sicut prima forma est in potentia ad secundã cõ-
pletiuã ipsius. ita esse qđ dat p̃ma forma est incõpletuz. ⁊
in potẽtia ad esse cõpletũ. pluralitas ergo formaꝝ nõ est
cõtra vnitatem cõpositi essentialeʒ. nisi sint tales que nõ
se habent ẜm esse incompletũ ⁊ cõpletũ: ita ꝙ nõ possint
conuenire ad aliquã vnitatẽ essentialem. ¶ Ad 3^{m} dõm.
ꝙ hic: hõ est aĩal: est predicatio per accidens ⁊c̃. Dicẽduz
ꝙ non opʒ: forme enim ordinate que predicant̃ adinuicẽ
sunt duplices. quedam enim sunt accidẽtia illi supposito
que predicant̃ de se inuicẽ p̃dicatione accidẽtali. sicut cũ
dicitur. superficies est coloratũ: qꝛ nec sup̃ficies est de eẽn
tia subiecti: nec coloratũ reponit̃ in specie cõpleta per co-
lorẽ qui accidit ei. Alie aũt forme sunt de essentia suppo-
siti: ratione cuius de se inuiceʒ predicant̃. etiã in cõcretio
ne vbi nequaq̃ʒ est predicatio acc̃ntalis. ¶ Ad 4^{m} dõm.
ꝙ actio vnius potẽtie intensa nõ ĩpediret aliã: nisi essent
fundate in eadeʒ essentia. dico ꝙ hoc nõ opʒ. ĩmo potius
ꝙ ille essentie nãlem ⁊ essentialem habent colligantiam.
¶ Itẽ potentie illis correspondẽtes impedire se possunt
in suis actionibus ⁊ passionibus corporis. ⁊ corpus cõpa-
titur anime. ⁊ sequit̃ eã in suis actionibꝰ quas illa hẽt: nõ
ꝓpter fundationem in eadẽ essentia: sed ꝓpter vnionem
adinuicẽ vt perfectio ⁊ perfectibile. ⁊ sic est de aĩa vegeta
tiua. sensitiua ⁊ intellectiua in hoĩe. Exempluz ad hoc. si
lignum graue cũ leui ponat̃ ⁊ ĩmergat̃: videtur ꝙ graue
cuius est motus deorsum impedit actionem leuis: multo
magis hoc fieret. si vnũ esset alteri colligatũ nãliter. Uñ
Auicenna. vi. naturaliũ p̃te. z^{a} cap̃. 7°. ita dicit. Quelibet
virtus si nõ haberet in quo cõiungeret̃ alteri: nõ ꝓhibe-
ret alterã virtutẽ ab op̃atione sua. s. si instrumentuʒ non
esset cõmune: nec aliqđ aliud in quo ↄiungerent̃ esset cõ-
mune. ¶ Ad 5^{m} argumentũ de similitudine ad figuras
dicendũ. ꝙ similitudo nõ debet intelligi in oĩbus sed in
aliquo ⁊ in aliquo nõ. est enim in hoc sĩlitudo. ꝙ sicut pen
tagonũ nõ habet̃ nisi p̃us habitis quatuor angulis: sic in
tellectiua nõ habet̃ nisi prehabita vegetatiua ⁊ sensitiua.
¶ Iteʒ sicut pentagonũ p̃supponit ante se tetragonũ in
potentia ⁊ sub esse incompleto. sic intellectiuuʒ supponit
ante se vegetatiuũ ⁊ sensitiuũ in potẽtia ⁊ sub esse incom
pleto. Sed dissimilitudo est in hoc. ꝙ illi quatuor anguli
quos supponit pentagonũ ⁊ tetragonuʒ sub esse incõple-
to sunt de essentia pentagoni qñ est cõpletuʒ. vegetatiua
aũt ⁊ sensitiua nõ sunt de essentia intellectiue. ¶ Ad 6^{m}
dicendũ cũ dicit. ꝙ aliter intellectiua non daret esse sim-
pliciter. Dicendũ ꝙ si per esse simpliciter intelligat totuʒ
esse qđ est in cõposito: verũ est ꝙ nõ dat illud esse totũ qđ
dat̃ per formas precedentes: sed esse qđ dat est cõpletiuũ
⁊ perfectiuũ oĩum formaꝝ p̃cedẽtiũ ⁊ esse illaꝝ formaꝝ.
Si autem intelligat̃ esse simpl'r ẜm ꝙ diuidit̃ ex opposi
to cõtra esse qđ dat accidẽs: ẜm quẽ mõ dicit ph̃s. p^{o} de ge t.c^{m}.zo
neratione. ꝙ qñ generat̃ suba dicit̃ gñãtio simpl'r. Dico
ꝙ sic forma ĩtellectiua dat esse simpl'r. qꝛ sicut forme pre
cedẽtes erãt in potẽtia ad illã tanq̃ʒ ad essentiale comple-
mentũ: sic etiã esse formaꝝ p̃cedentiũ ad esse eius. ⁊ ideo
in aduentu forme cõpletiue est generatio vera vel gene-
rationis essentiale cõplementũ. q̃uis nõ sit generatio ve
ra in aduentu forme accidentalis.

Respõsio ad hec scđm Thomã.

¶ Multifarie multisq̃ʒ modis magistri ⁊ multi circa vni
tatẽ forme subalis eiusdẽ rei laborauerũt. Quidã istã vni
tatẽ ĩpugnãtes. alij v̓o ecõuerso rõnibus ⁊ auctoritatibus
ph̃oꝝ ipsaz declarãtes. Nostra aũt intẽtio in ꝓposito erit
ostendere. ꝙ nullũ incõueniens vel heresis sequit̃ ex ista
positione. ⁊ ꝙ isti per sua responsa ad argumẽta Thome
que pro ipso faciunt nõ euadunt. ¶ Ad p^{m} argumentum Ad p^{m}
rñdet Thomas in vltima p̃te sũme dicẽs. ꝙ corpꝰ viuũ
⁊ mortuũ est idẽ numero simpl'r. ꝓut simpl'r dicit̃ qđ nul
lo addito dicit̃. i. absolute. ⁊ hoc est ꝓpter vnitatẽ supposi
ti diuine p̃sone siue v̓bi quo subsistebat. non tñ fuit idem
simpl'r ꝓut simpl'r dicit idẽ qđ totaliter. tũc enim nõ fuis-
set mutatũ. nec per cõsequens mortuũ. qđ hereticũ est di
cere. Et lʒ corpus sit sic mutatũ per mortẽ: nõ sequit̃ ꝙ in
morte nouã nãm assumpserit. tũ qꝛ illa forma subalis in
morte inducta nõ est per se assumptibilis. tũ qꝛ natura sic
fuit in p̃ncipio incarnationis assumpta videlicet mutabi
lis ac mortalis tandem per mortẽ mutanda. ⁊ per gloriã
resurrectionis reparanda. Ad hoc possunt plura exempla
adduci. Ecce doliũ plenũ vino. pono ꝙ vinũ illud mutet̃
in acetũ. doliũ nõ de nouo iplet̃: sʒ rõne p̃me impletiõis
continet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

continet acetuz de nouo generatū. In quod cōtentum suū
primū est trāsmutatū. sic verbū rōne prime susceptionis
humani corporis: illud in qd corpus p̄us susceptū in mor
te est mutatū in vnitate p̄sone retinuit sibi vnitū. ⁋ Ali
ud exēplū familiare ad idem potest esse istud. Pone ali
quez indutū laneo indumēto: qd transmutetur diuinitus
in lineū. ꝛ iterū a lineo in laneū. iste propter istas plures
trāsmutationes nō diceret̃ pluries indutus: sed per vnicā
induitionē haberet indumētū pluries mutatuz. sic dei fi
lius qui s̄m Aplm̄ habitu vt homo inuētus est: carnē hu
manam in sua incarnatione semel induit: que postea per
mortē fuit mutata: ꝛ tādē per resurrectionē reparata. Fu
it ergo corpus christi viuū ꝛ mortuum vnum ꝛ idem nu
mero propter vnitatez suppositi quo subsistebat. Nec de
bet dici christus de nouo īcarnari vel corpi de nouo tunc
vniri: lz corpus illud bn̄dictū in vita ꝛ morte formā sub
Ad 2ᵐ stātialē aliā ꝛ aliā dicat̃ habere. ⁋ Ad 2ᵐ de sacramento
altaris. rn̄det ipse Thomas in vltima parte sic dicēs. Aia
est forma corpis dās ei totū ordinē esse p̄fecti. s. esse ꝛ esse
corporeū ꝛ esse animatū. ꝛ sic de alijs. Conuertit̃ ergo for
ma panis in formā corpis christi. s̄m qd dat esse corpoꝝ:
ꝛ nō s̄m qd dat esse animatū tali aia. verba eius sūt. Qd
ergo dicūt. q corpus nō trāsit in spūm: veruz est inq̄ztum
huiusmodi. tn̄ forma panis siue corporis hn̄ pōt dici di
uina virtute trāsire in formā corporis christi: inq̄ztuz dat
esse corporeū vt ipse dicit. que q̄dē forma rōne sue perfe
ctionis habet. q nō solū dat esse corporeū: rōne cuius di
citur forma corpis: sed ēt dat esse aiatuz aia intellectiua.
rōne cuius dicit̃ spūs. ꝛ hec plenius patebūt ex sequenti
Ad 3ᵐ bus. ⁋ Ad 3ᵐ dicēdū. q peccatū originale a p̄mo parēte
traducit̃ in posteros inq̄ztū mouētur ab ipso per genera
tionē: sicut mēbra mouētur ab aia ad peccatum actuale.
Nō est aūt motio ad generationē nisi per virtutē actiuā
in semine deciso existētē. vnde per virtutē actiuā seminis
traducitur peccatū originale in prolē simul cū natura hu
mana: qꝛ enim infectio illa que est in semine disponente
ad productionē nature humane in prole descēdebat a vo
lūtate primi parētis peccātis: sicut inordinatio que est in
manu homicide a p̄uersa volūtate eiusdē procedit. Hinc
est q sicut volūtas hominis homicide est cā peccati illi⁹
actualis p̄ncipaliter: ꝛ manus instrumētaliter. sic volun
tas p̄mi hoīs est cā p̄ncipalis istius peccati originalis. se
Nota di mē aūt est instrumētalis eiusdē. Ex his patet q peccatuz
ligenter originale nō causatur (vt isti imaginantur) ex istis p̄nci
pijs nature humane p̄ducte in prolē: videlz nec a mate
ria nec a forma: sed (prout dictū est) a mala volūtate ho
minis p̄mo peccātis: in quo oēs peccauerūt p̄ncipaliter ꝛ
a semine corrupto p̄pter illud peccatū natura corrūpitur
effectiue: disposita ad p̄ductionē humane nature in pro
le instrumētaliter: p̄cedit ergo illa obiectio ex falso fun
Ad p̄ᵐ damēto: qd in ipsis p̄ncipijs nature humane in p̄le p̄du
cta sit cā traductionis peccati originalis regrenda. qd fal
sum est. His visis patet q ista tria argumēta nō ꝯcludūt
Ad 4ᵐ q predicta positio de vnitate forme in aliquo repugnet fi
dei catholice. ⁋ Ad 4ᵐ dicēdū. q nec repugnat ph̄ie. im
mo totaliter ei īnitit̃. ph̄ia eniz nō ponit formas elemen
toꝝ esse in mixto vel corpe humano actualiter sed soluz
virtualr̃. qualitates eniz actiue ꝛ passiue elementoꝝ que
sunt v̄tutes formaruz subaliū eorūdē in mixto inueniun
tur. Ipsa quoqz aia est forma mixti inq̄ztuz est actus cor
poris talē habētis cōplexionē ex proportione primarum
qualitatū p̄ueniētē. circa aūt istā cōplexionē ꝯseruandā
vel reparādaz versat̃ studiū medicine: nec rōne istius po
Ad 5ᵐ sitionis habet̃ quare debeat dici cessare. ⁋ Ad 5ᵐ dicēdū
q nō est incōueniēs q anima inq̄ztū est forma corpis di
catur forma corporea siue corpalis. qꝛ tn̄ minime est im
mersa materie. ꝛ itātū nobilitate nature sublimata est: q
habet potentias ꝛ actus penitus īmāles ꝛ spūales vn̄ est
spūs ꝛ forma spūalis. ⁋ Ad 6ᵐ dicēdū. q ista positio non Ad 6ᵐ
ponit q mā̄ p̄ma sit grauis vel leuis. nec q ab aia habeat
corpus q sit corpus graue vel leue nisi effectiue: lz q est
actus primus corpis: in quo v̄tute ipsius agētis huiusmo
di virtutes elemētares inducunt̃. ita q illud elemētū di
citur in tali corpe dn̄ari cuius qualitas al's in eodē mixto
excedit. nō opz aūt (prout isti putāt in hoc turpiter dece
pti) ibi esse elementi formam subalē vbi inuenitur eius
qualitas. cū illa qualitas multū intēdatur: sicut patet de
qualitate ignis in aere ignito. ⁋ Ad 7ᵐ tandē dicēduz. q Ad 7ᵐ
nō repugnat positio ista sacre scripture. in scriptura eni il
la soluite tēplū ꝛc. idē demōstrat̃ per hoc ꝛ per illud. s. cor Joā. 2.
pus christi idē numero. prout dictū est. p̄mo morte solu
tum. ꝛ postmodū in resurrectione excitatū. qd tn̄ in mor
te nō fuisset solutū nisi per anime separationez: ꝛ alterius
forme inductionē fuisset mutatū. quare eniz scriptura te
ste solui diceret̃: si vna ꝛ eadē forma substātiali: ꝛ eadem
hypostasi verbi cōtinue cōtineret̃. Ecce predicta positio
nō solū scripture huic nō repugnat: sed potius cōsonat et
ꝯcordat eidē. ⁋ Qd v̄o dicunt de Ansel. multū facit pro
ista positione si recte itelligat̃. Ipse homo eniz prout ipse
dicit s̄m aliud est corpus. ꝛ s̄m aliud est rōnale. ideo reue
ra prout p̄mittit nō vna ꝯsideratione siue vno ꝯsignificā
di modo dicit̃ corpus rōnale ꝛ hō. Eadē eniz q̄dditas est
siue natura substātialis quā cōsequitur quātitas dimensi
ua determinata v̄tus sensitiua ꝛ rōnalis. Hec ergo natu
ra tota prout ipsaz cōseq̄tur ista q̄ztitas dimēsiua dicitur
corpus. ꝛ prout ipsaz cōseq̄tur virtus sensitiua dicit̃ aial.
ꝛ prout ipsaz ꝯseq̄tur v̄tus intellectiua dicit̃ hō vel rōna
le. modi igit̃ ꝯsignificādi istaz q̄dditatē vnā sunt s̄m An
selmū diuersi. ꝛ hoc p̄pter diuersas p̄prietates que ipsaz
cōsequūtur vt predictū est. ⁋ Hoc quoqz qd adducūt de
Aug̊ li° retra. nō est cōtra istā positionē si intelligat̃. Dice
re enim aīam tribuere spēz corpori per quā est effectiue.
qd vidētur verba illa que retractat ibidē de īmortalitate
aīe sonare: est temere dictū. Dicere tn̄ q aia spēm tribuit
corpori per quā est formaliter: cū sit actus ꝛ forma ipsi⁹:
vt dicit ph̄us: nō est temere dictū. Hoc aūt ponit ista po
sitio: ꝛ nō primū. Patet ergo q auctoritas ista recte intel 2° de aia
lecta nihil facit ad eoꝝ p̄positū. Qd aūt supra dixerat. q. T. ꝯ^{ti}. 6.
xxvij. in rn̄sione ad argumētū Tho. q lz materia aīe rō
nalis s̄m se ꝯsiderata sit aliq̄d in potētia. tn̄ vt p̄fecta est
per formaz est actus ꝛ forma corpis in p̄posito indirecta
obiectione satis imp̄tinēte intēdebāt illud verius dictuz
corrigere. Quid eni absurdius dicit̃: q̄z q aliqua mā̄ que
per suā essentiā est in potētia: fiat actus ꝛ forma: ꝛ cū act⁹
ꝛ potentia opponant̃. ꝛ vnū oppositoꝝ īpossibile est fieri
reliquū. mā̄ quoqz ꝛ forma nunq̄z coincidūt s̄m ph̄m. p
pter h̄ nūc moti sunt aliter fingere. q sicut v̄tutes sensiti 2° physi.
ue p̄mo p̄ficiūt mā̄m grossiorē corporis mediāte corpore t. ꝯ^{ti}. 26.
subtili qd est spūs: sic forma aīe rōnalis p̄mo p̄ficit suam
materiā corporalē subtilē ꝛ spūalē. ꝛ mediante hac mā̄m
corporalez. q̄uis materia aīe nō sit actus ꝛ forma corpis:
sed mediāte ipsa aia informet corpus. Reuera: h̄ totum
temere dictū est. Si eniz aia rōnalis habet suā materiaz:
sensitiua que s̄m ipsos alia suba est habebit suā materiā:
cū magis sit mā̄lis. Et silr̃ (īmo multo fortius) vegetati
ua suā: ꝛ tādez ipsum corpus suā. ꝛ tūc oportebit istos s̄m
moduz quo loquūtur fingere: q forma aīe rōnalis p̄mo
p̄ficiet suā materiā pure spūalē. ꝛ mediāte hac materiam
sensitiue minus spūalē. ꝛ mediātibus illis vlterius mate
riā vegetatiue minime spūalē. ꝛ tādē vltimo mā̄z corpo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ralē. ⁊ erūt quatuor subē cōposite ex materia ⁊ forma ad
minus. quaꝝ pma corpus. s. pficit̄ ꝯñter per tres alias se-
quētes ordine pdicto. quo mō ergo ſm h̄ stabit ꝙ aīa sit
actus corporis pmus sine aliquo medio. imo qualiter cū
hoc stabit ꝙ nunq̄ȝ in his terminis locut⁹ est aliqs phus
approbat⁹. Cū ergo ista nimis sint absurda surda auretrā
seamus. Qui estimāt Augm̄ sensisse. ꝙ aīa mediāte corpe
subtili māȝ corporis pficeret: decepti fuerūt in hoc. ꝙ dif
fert loqui de aīa vt est motor corpis. ſm quē modū loqui
tur Aug⁹ ⁊ ꝓut est forma ⁊ actus corpis. prout loqtur phs (2° de aīa t.c.6.)
qr inquātū forma est imediate vnit̄ materie: ita tñ ꝙ cū
ipsa in eodē instāti inducūtur in eadē materia diuerse or
ganoꝝ dispositiones ⁊ cōplexiōes diuersis potētȳs orga-
nicis seruiētes. Inquātū vo aīa motor est per vnū instru-
mētū mouet alia. qr sicut dicit Thomas ꝯtra ḡetiles. li°
2°. c. lxxvi. in motu quo aīa mouet corpus est ordo mobi-
liū ⁊ motoꝝ. Aīa eni oēs suas operationes efficit per suas
potētias. vñ mediāte potētia sua mouet corpus ⁊ ad mē-
bra mediāte spū ⁊ vlteri⁹ organū vnū mediāte aliqo orga
no. ¶ Ex his patet ꝙ argumēta que isti afferūt ꝯtra istā
positionē nihil ꝯcludūt. Restat ergo videre q̄liter argra
Tho. que pro se faciūt nō euadūt. ¶ Rñdēdo ad pmuȝ
argumētū ꝯcedūt suū intētū in illa rñsione. s. quā dicunt
meliorē. Thomas eniȝ nō ad aliud adducit illam auctē
Augni nisi ad ondendū ꝙ est tm̄ vna aīa in hoie. Et mani
festū est ꝙ eque facit ꝯtra eos qui dicūt vegetatiuā sensi
tiuā ⁊ intellectiuā tres subas: sicut ꝯtra illos syros qui po
nebāt tm̄ duas aīas. cū ſm ipsuȝ vna ⁊ eadem sit aīa: que
seipsaȝ rōne disponit. ⁊ corpus sua societate viuificat. ⁊ pa
ri rōne sensificat. qd̄ nō esset verū nisi ipsa vna ⁊ eadeȝ es-
set vegetatiua. sensitiua ⁊ intellectiua. ¶ Qd̄ vo dicūt ad
2m argumētū. ꝙ prima forma est incōpleta dās esse incō-
pletū. ⁊ cōpletur ⁊ pficit̄ per secūdā. hoc non pōt stare. qr
cū ille forme eiusdē generis sint: opȝ illā formā perfectio-
rem icludere in se totā pfectionē que est in forma impfe-
ctiori rōne cuius ptinet ad ideȝ genus ⁊ aliqd pfectionis
eidē supaddere. si enim pfectio vnius forme est oīno ex-
tra perfectionē alterius: nihil penitus idē participāt. rōne
cuius ad idē genus pertineant. lȝ ponat̄ ꝙ vna per aliam
perficiat̄. sicut color pficit superficiē cū qua nihil idē par
ticipat. ꝓpter qd̄ ⁊ alterius generis est. Cū ergo forma p-
fectior includat in se pfectionē illā que est in forma imp-
fectiore cū vlteriore perfectione supaddita: ⁊ nihil suiipsi
us sit per substātiā: impossibile est dicere ꝙ forma perfe-
ctior sit pfectiua forme impfectioris. cuius nimirū perfe-
ctionē totā intra suā includit essentiā. ¶ P̄. cōpletū ⁊ in-
cōpletuȝ eiusdē generis nō cōpatiūtur se in eodē suscepti
uo. sicut color cōpletus ⁊ incōplet⁹. vel sapor: vel aliud hu
iusmodi. sicut manifestū est sensui. Ratio vo iudicat hoc
īpossibile ꝓpter repugnātiā que iuenit̄ īter cōpletū ⁊ icō-
pletū eiusdē generis circa idē susceptiuū. q̄uis aūt sensus
nō ꝑticipat drias formaꝝ subalium. rō tñ illas drias for-
marū subaliū discernēs nō min⁹ debet istā īpossibilitateȝ
ꝯcludere. Cū igit̄ nō possint iste forme esse simul in eodē.
manifestū est ꝙ vna nō est alteri⁹ pfectiua. ¶ Qd̄ vo di-
cūt ad 3m. ꝙ predicatio est per se p mō. qñ ille forme iter
se ordinate sunt eētiales ipsi supposito in quo sunt. ⁊ qñ
forma scđa ponit pmā in spē. qd̄ nō ꝯtigit in supficie ⁊ co-
lore: stare nō pōt. Si eni iste forme quātūcūqȝ fingātur
subales: sic sint ordinate ꝙ scđa sit act⁹ ⁊ pfectio forme p-
me: que per ꝯñs est potētia respectu eiusdē cū potētie sint
extra rōnē ac diffinitionē sui act⁹. pdicatū qd̄ sumit̄ a for
ma pma nullo mō cadit in diffinitione subiecti qd̄ sumit̄
a forma scđa. vbi gra cū dicit̄: hō est aīal. ⁊ per ꝯñs nullo
mō erit ibi pdicatio per se p mō: que est qñ cadit pdicatū
in diffinitione subiecti ſȝ phm. ¶ P̄. qd̄ dicunt ad 4m ꝙ (p phys. c. de p se) (t.c.)
potētie aīe se mutuo ipediūt pp nālē colligātiā illaꝝ triū
aīaꝝ: nō stat cū mente phi. ipse enim quereret ab eis qd̄ a
Platone quesiuit. videlȝ qd est qd̄ ligat istas aīas adiui-
cē. cū eni sint tres subē q̄rū vnaqueqȝ ſm ipsos hēt ꝓpriā
opationē: cū nihil opet̄ nisi ſȝ ꝙ est in actu. necessariū est
dicere ꝙ vnaqueqȝ ipsaꝝ hēat actū eēndi ꝓpriū qd ligat
ergo eas simul. Si aūt vna in essendo complet̄ ac pfici-
tur per aliā: cū vnūqđqȝ sic se habeat ad agere sicut se ha-
bet ad esse: nec̄e eēt ꝙ vna eaꝝ alterā cōpleat in opando
⁊ pficiat sicut ⁊ in eēndo. ergo opatio vni⁹ nunq̄ȝ īpediret
opationē alteri⁹. qd̄ falsuȝ est. ⁊ iō nec̄e est dicere sicut di-
xit Auicēna ꝙ iste potētie mutuo se īpediunt in opatione
sua. qr radicate sunt in essentia vna que exercēdo actum
intēsuȝ vnius potētie: retrahit̄ ac ipedit̄ ab exercitio act⁹
potētie alterius. ¶ Rñdēdo ad 5m ipsi negant similitudi
neȝ iter formas subales ⁊ figuraꝝ spēs in hoc ipso in quo
phus assignauit eādē. Ipse eni (vt manifeste patet omni (t.c. 57.)
intelligēti) ponit in hoc istā similitudinē. ꝙ sicut in figu-
ris angularibus posterior semp icludit in se priorē cū ad-
ditione. Silr forma subalis pfectior in se habet include- (t.c. 2i)
re ⁊ includit pfectionē impfectioris forme ⁊ addit super
ipsaȝ. ¶ Qd̄ tādē dicūt ad sextū. ꝙ forme p̄cedētes dant
esse qd̄ cōpletur per esse. qd̄ dat̄ a forma vltima. Et iō in (2° de t.c.)
aduētu forme vltime est generatio vera: stare nō potest.
Prime eni forme cū sint substātiales dāt actu esse suba-
le qd̄ est per se subsistere. Forma igit̄ vltima que pfectior
est dabit esse non minus perfectū. ⁊ per ꝯñs sicut est alia
forma subalis a priore ipsa perfectior: ita dabit aliud esse
substātiale siue aliū actū essendi siue subsistēdi perfectio
rem. Ex quo seqtur ꝙ in illa vna re cuius sunt iste forme
sunt due existētie vel duo actus essendi vel subsistēdi. qd̄
est impossibile. Esse eniȝ est ipsa actualitas qdditatis vel
nature cuius est. Unaqueqȝ aūt qdditas natura cōpleta
actualitate sibi ꝓpria eoipso distinguit̄ ab omni alia. Si
ergo sint due nature vel qdditates habētes ꝓprias actua
litates. ⁊ tamē indistincte sint vnā essentiaȝ cōpositā ꝯsti-
tuentes cōtradictionē includit. Si vo dicat̄ ꝙ forma po-
sterior nō dat nouū actū subsistēdi: sed complet illud esse
habitū per formas precedentes. Ex hoc seqtur ꝙ forma
posterior erit impfectior ⁊ minoris efficacie: q̄ȝ forme pre
cedētes. Nulla eniȝ forma dat esse substātiale siue actuȝ
subsistēdi nisi forma substātialis. ⁊ hoc certe rōne perfe-
ctionis sue nature. Si ergo alia forma substātialis inue-
niat̄ que nō dat actuȝ huiusmodi: illa forma minime vel
potius nihil ꝑticipabit de rōne talis pfectionis. Et sic tan
deȝ cū adueniat habēti actum subsistēdi: erit forma non
substātialis sed accidētalis. ⁊ cū suuȝ susceptiuuȝ sit ens
actu. ⁊ per ꝯsequēs mobile: sua inductio erit motus. ⁊ nō
vera generatio. cuius subiectum est ens in potētia. ⁊ ideo
nō mobile. ꝓpter qd̄ ipsa non erit motus sed mutatio su-
bita ſm phm. Multa sunt nimis incōueniētia que ex di-
ctis istoꝝ possunt cōcludi. vnde quicqd sit de veritate in
hac parte īpossibile est oīno per modū quo isti ponūt plu
ralitatē formarū substātialiū in eodē sustinere. ergo mo-
dus alius siquidē possibile est inueniatur. quo inuēto ni-
hil amplius error aliqs in fide vel phia ex positione illa
que ponit vnitatē forme: cōcludi poterit. ⁊ hoc ex dicēdis
in articulo ꝓximo sequēte dño adiuuante patebit.

Rticulus Trigesimussecūdus. Iteȝ
q. lxxvi. arti. vij. in respon
sione. q. dicit. ꝙ impossibile est quasdā dispo
sitiones accidentales preexistere in materia
ante animaȝ. vel inter corpus ⁊ aīam ⁊ quā-
cunqȝ materiā ⁊ formā. qd̄ patet pmo. qr accidens est po-
sterius

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

t.c^ti.4. sterius substãtia tẽpore ⁊ ratione. vt dicitur in.vij. meta.
Nõ ergo forma accidẽtalis aliqua põt preintelligi in ma
teria ante animã que est forma substãtialis. Secũdo hoc
patet ex hoc q̄ cũ materia sit in potẽtia ad oẽs actus or
dine quodã: oportet q̄ illud quod est p̃muꝫ in actibus in
telligatur primo in materia. Primũ autẽ inter oẽs actus
est esse. impossibile est ergo prius intelligere materiã quã
tam ⁊ calidã q̃ esse in actu. q̃m actum habet per formaꝫ
substãtialẽ que facit esse simpl'r vt dictũ est. ⁊ ideo in ma
teria ante formã subalẽ nulla dispositio precedit.

i Corruptorium.

℄ Ex hac positione que seq̄tur ex precedenti de vnitate
forme seq̄tur vnus alius error. q̄. s. filius dei non assum
psit carnẽ de purissimis sanguinibus beate v̄ginis: quod
tamẽ Damascenus dicit libro. iij. c. ij. ⁊ etiam illud tenet
fides: sed potius ex illo sequitur q̄ accepit materiã primã
⁊ nudam. Ex quo etiaꝫ (vt videtur) seq̄tur peior error. s.
q̄ christus non fuit filius virginis: nec ipsa mater eius: q̄r
non ministrauit carnẽ vel corpus: sed tm̃ materiam pri
mam: quã si assumpsisset de alia re: nõ diceretur propter
2 hoc illius rei filius. ℄ P. dicta positio est cõtra phm di
t.c^ti.37. centẽ in de aĩa. q̄ propria forma habet fieri in p̄pria ma
2^i teria. nõ est autẽ propria tali materie nisi mediãte dispo
sitione ad talẽ formã magis q̃ ad aliaꝫ. Unde ẽt anima
2° de aĩa est actus nõ materie indisposite: sed corporis physici orga
t.c^ti.6. nici in potẽtia vitã habentis: que oĩa dicũt dispositionem
ad aĩaꝫ que est forma. ergo falsa est ista positio. tuꝫ q̄r est
3 ꝯtra fidẽ. tũ q̄r ꝯtra phiam. ℄ P. ꝯstat q̄ ante infusionẽ
aĩe rõnalis est in corp̄e forma mixti ⁊ qualitatũ remissa
rum ab actibus suis. ⁊ forma ⁊ figura mẽbrorũ organico
4 rum. ℄ Itẽ post infusionẽ aĩe sunt hec oĩa in corpore si
milia p̄oribus. ⁊ q̄ nõ sint alia q̃ p̄us videt̃ per oĩmodã
siltitudinẽ. qḋ eñi per oĩa sil'e est idẽ vtiqꝫ est. vt dicit Da
ma. li^o 3°. c. xvi. ℄ P. nunq̃ corrũpitur vnũ similiũ ad in
ducendũ alia similia. hoc eniꝫ ociosum esset. ergo natura
nõ corrũpit accidẽtia precedẽtia infusionẽ: ad inducendũ
alia penitus silia post ĩfusionẽ. Restat ergo q̄ sunt eadeꝫ
accidentia permanẽtia. Sed precedẽtia precedebãt aĩaꝫ
rõnalẽ in mã. ergo illa ꝯstat ibi esse post ĩfusionẽ. ⁊ iõ me
dia sunt iter animã rõnalẽ ⁊ mãm primã. ℄ Ad argumẽ
ta dicẽdũ. q̄ ambo peccãt fꝫ ꝯñs. vel procedũt ex suppo
sitione falsa. supponendo eni sicut veritas est. q̄ in hoĩe ⁊
ceteris aĩatis sint gradus formaꝝ: manifestũ est q̄ nõ se
quitur. accidẽs est posterius forma subali. ergo est poste
rius aĩa: sed est fallacia ꝯñtis. nisi supposito q̄ in hoĩe ⁊ in
ceteris aĩatis nõ sit alia forma p̃ter aĩaꝫ: sicut ip̄e opinat̃.
Sꝫ suppositio falsa est ⁊ a magistris Parisius cõdẽnata.
℄ Eodẽ mõ peccat 2^m argumẽtũ. nõ enim seq̄tur esse qḋ
est per formã subalẽ in mã p̃cedit oẽ accidẽs in materia.
ergo esse qḋ est per aĩam: sed est fallacia ꝯñtis: nisi suppo
sito vt p̄us q̄ in hoĩe ⁊ in ceteris aĩatis nõ sit alia forma
p̃ter aĩam. qḋ reprobatũ est Parisius: sicut dictũ est.

Respõsio ad hec scd̃m Thomã.

℄ Ista positio nec est ꝯ fidẽ: nec ꝯtra phiam si piũ habe
at inspectoreꝫ: modũ positionis istius intelligẽtẽ. quoniã
prout tactũ est. s̃. ar. p̄ximo p̃cedente: dispositiones ⁊ oẽs
forme accidẽtales que sunt in aliqua suba: simul inducũ
tur ab efficiẽte in mã cũ sua forma substãtiali. Contingit
ergo accip̄e ordinẽ iter formã subalẽ ⁊ dispositiones acci
dentales simul in eodẽ instãti cũ ipsa in materia ĩductas
dupliciter: videlꝫ q̃tũ ad esse vel q̃tũ ad fieri. si ergo at
tẽdatur ordo in essendo: sic necesse est dicere. q̄ iste dispo
sitiones cũ sint accñtia p̄supponãt ipsam q̄dditatẽ cõposi
tam ex materia ⁊ forma in esse ꝯstitutã cui insunt: cũ eo
rum esse sit in esse. Si v̄o attẽdat̃ q̃tũ ad eoꝝ fieri: sic fꝫ
modũ intelligẽdi iste dispõnes accñtales precedũt in ma
teria formã subalẽ: nõ quidẽ duratione: sed sub ista ꝯside
ratione qua ꝯsideramus q̄ forma substãtialis inducitur
ab agẽte in materia per hoc q̄ ista inducunt̃ ⁊ nõ ecõuer
so. ⁊ f̃m istũ modum nihil p̄hibet ponere dispõnes istas
quasi medias añ aĩaꝫ ⁊ aliã formã subalẽ in materia: f̃m
q̄ docet Thomas ꝯtra Gẽtiles. li^o 2°. c. lxx. Uideamus er
go que dicta sunt in exẽplo. Ecce ignis agit in aerẽ ipsum
primo alterãdo qualitates igneas. in ipso ĩducẽs ⁊ p̄mo
uens. ⁊ qualitates aereas minuens. ⁊ quo ad aliquos gra
dus corrũpẽs. ⁊ per istũ modũ disponit materiã aeris ad
susceptionẽ forme subalis ignis. tãdẽ in termino istius al
terationis qualitates ignis v̄tute ignis agẽtis intãtũ intẽ
dũtur: vt per eaꝝ inductionẽ necessario corrũpatur aeris
natura cui repugnãt: ⁊ producat̃ eadẽ necessitate natura
ignis cui in tali gradu cõpetunt. In illo ergo eodẽ instanti
quo alteratio terminat̃ ipsa forma subalis inducit̃. indu
ctis. s. simul cũ ipsa illis q̃litatibus igneis in gradu imp̄
perfectiore in ipso exñtib⁹ tp̄e toto dũ durabat p̃cedẽs al
teratio. Ex his patet q̃liter ignis inducit formã suã subalẽ
in materia aeris p̃mo inducẽdo suas q̃litates sub gradu
q̄deꝫ iperfectiore ipso aere manẽte ⁊ alteratiõi subiecto.
⁊ tãdẽ in gradu p̄fecto in ipsius alteratiõis termino aere
cui in gradu tale repugnat corrupto ⁊ igne cuius sunt p̄
prietates in illo gradu eodẽ generato. q̃tuꝫ ergo ad fieri
p̃mo opꝫ intelligere istas q̃litates dicto mõ ante formaꝫ
subalẽ in mã inductas pro tãto q̄ forma subalis inducit̃
per h̄ q̄ agẽs alterãdo motu alteratiõis ĩducit ipsas ⁊ nõ
ecõuerso: sicut patet ex dictis. Iste aũt q̃litates sic prece
dẽtes in p̄ductione ⁊ fieri nẽcio hñt intelligi subsequẽtes
in via eẽndi. q̄r nõ pñt habere esse nisi per suũ subiectuꝫ
in esse ꝯstitutũ: cuius p̃ncipiuꝫ est forma subalis. sicut er
go dicũtur p̃cedere inq̃tum per earũ inductionẽ inducit̃
forma subalis sic ⁊ ꝯsequunt̃ ĩquãtũ forma subalis est p̃n
cipiũ eẽndi subiecto eorũdẽ. Precedũt g̊ sic dictuꝫ ẽ quo
ad fieri. ⁊ sequunt̃ quo ad eẽ. Ponẽdo ergo q̄ in hoĩe nõ
sit nisi vna forma subalis ipsa. s. aĩa intellectiua. sic dicen
duꝫ est q̄ virtus formatiua que est in semine deciso a pa
tre: materiã exhibitã a matre in qua est sicut manus figu
li in olla f̃m phm: disponit continue ad forme hoĩs susce 2° physi.
ptioneꝫ: sicut ignis agẽtis in aerẽ disponit illã materiam t.c^ti.26.
ad sue forme susceptionẽ. Disponit aũt virtus illa forma
tiua materiã illã sub forma existẽtẽ sanguinis: inducẽdo
p̃mo dispositiones ad susceptioneꝫ forme hoĩs sub gradu
imp̄fecto. quas ꝯsequẽter ꝯtinue promouet donec in ter
mino illius alteratiõis p̃me inducant̃ dispõnes in gradu
tali in quo repugnant nature illi⁹ forme imp̄fectioris que
in illo instãti corrũpitur: ⁊ forma nature p̄fectioris cũ dis
positionibus illis in gradu tali in eodeꝫ instãti inducit̃. lꝫ
v̄o ista forma embrionis sit p̄fectior q̃ prima ⁊c̃. non ta
men est tãte p̄fectionis q̄ ꝯstituat naturã humanã in es
se. ⁊ ideo virtus formatiua existẽs in semine siue in spiri
tibus illis: nõdũ cessat influere agẽdo sic in corpus istud
generatũ. ⁊ inducẽdo dispositiones respectu forme hoĩs
inducẽde sub gradu p̄fectiore. ⁊ in fine istius transmuta
tiõis secũde inducũtur dispositiones iste in gradu in quo
repugnãt nature forme preexistẽtis que in illo instãti cor
rũpitur. ⁊ forma hoĩs aĩa. s. intellectiua in eodeꝫ instanti
creatur. ⁊ in materia cũ istis dispositionibus deo efficiẽte
⁊ virtute formatiua disponẽte inducit̃. dispositiones eniꝫ
inducte cũ forma: aĩa. s. rõnali a deo creata efficiũtur ⁊ in
ducũtur p̄pter dictã virtutẽ formatiuã. propter qḋ homo
semẽ illud descindens est generãs ⁊ pater dicit̃. Sed mu
lier materiaꝫ exhibẽs sic dispositam sua vi generatiuã vt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

possit a virtute formatiua moueri dicto modo dicitur ge
nerans ⁊ mater. ⁊ sic patet ꝙ iste modus ponēdi nō repu
gnat cōsanguinitati vt quidā putāt. ¶ Ad primum argu
Ad pm mentū dicenduz. ꝙ beatissima vigo verissime dei mater
dicit̄. Ipsa eni exhibuit materiā optime dispositā: de qua
nō per virtutē seminis: sed per virtutē sancti flaminis for
maretur christi corpus de purissimis vtiq; sanguinibus sui
corporis: vt dicit Dama. Non tñ debet dici ꝙ forma san
guinis preexistēs in illa materia in actu remāserit in ipsa
formatione corporis christi: sicut nec forma terre vñ for
mabatur corpus Ade: actu remanebat post ipsius forma
tionē. Si aūt christus recepisset carnē de alia re que non
haberet virtutē generatiuā: nō deberet dici filius eius. qz
nō fuisset ab illa regeneratus: sicut nec Adaz filius terre di
ctus est vel Eua coste. In beata aūt vgine erat virtus ge
neratiua per quā exhibuit materiā preparatā ac disposi
tā vñ corpus christi formabat̄. Et sicut alie mulieres ex
hibēt materiā dispositā formandā per virtutē seminis vi
ri. sic ipsa per virtutē spiritussancti filiū suuz genuit. Vir
tus eniz generatiua in muliere: sicut dicit Thomas in vl
tima parte. q. xxxij. articulo vltimo est impfecta respectu
potētie generatiue: que est in mare. Et sicut in artibus ars
inferior disponit materiā. ⁊ ars supior inducit formaz: vt
c.2n.24. dicit̄. ij. physicoꝝ. Ita virtus generatiua femine preparat
materiā: virtus vō maris actiua format materiā prepara
tam. In alijs vtiq; a beata virgine. in ipsa enim erat vtus
formatiua supior. s. spiritussanctus: formans de materia
preparata quā ipsa exhibuit corpus Christi eodē instāti.
Et put docet Thomas vbi. s. q. xxxiij. arti. p 2o ⁊ 3o in eo
dem instāti: in quo terminabat̄ motus localis. per quā il
la materia siue illi purissimi sanguines ad locum genera
tionis sunt delati per virtutē infinitā spiritussancti indu
cebant̄ in illa materia dispōnes corporis christi in gradu
cōpleto atq; pfecto: cū qbus eidē materie simul vniebat̄
anima rōnalis creata ab ipsomet deo: ⁊ totū sic ineffabi
liter productū a verbo dei in vnitate personali est assum
ptum in illo eodē instāti. propter qđ beata virgo cōcepit
tūc hominē simul ⁊ deū. In vno enim instāti o beata do
mina in te fuit vnio matris ⁊ vginis: in tuo filio dei ⁊ ho
minis. ergo doctrina ista huius doctoris egregij nō est fi
dei ꝯtraria. sed eius potius per oia luce clarius expositiua.
Ad 2m ¶ Ad 2m quod dicit phus. si intelligat̄ recte: totum facit
pro ista positione. Forma enim nunq; inducit̄ nisi in ma
teria disposita. sed dispositiones pmo inducte in subiecto
alterationis in gradu impfecto corrūpūtur in termino il
lius alteratiōis per corruptionē sui subiecti. qz destructis
In pdi primis substantijs impossibile est aliquid aliorum rema
camēto nere. vt dicit phus in predicamētis. pcedēs eniz alteratio
sube. materiā disponēs terminatur ad dispositiones cōpletas
in gradu pfecto: cū qbus noua forma substantialis corru
pta precedēte inducit̄: vt sepe dictū est. ⁊ iterare nō piget:
Ad 3m qz istud multū facit ad intelligēdū qđ dicit̄. ¶ Per idez
patet ad 3m. Dispositiones eniz que precedūt in embrione
ante infusionē anime sunt incōplete. ⁊ corrūpūtur cū suo
subiecto inductis cōpletis simul cū infusione anime. qui
bus per mortē corruptis inducūtur alie incōplete cū qui
Ad 4m bus anima recedēte inducitur alia forma subalis. ¶ Ad
4m dicēdū. ꝙ vnū simile nō inducitur ad corrūpēdū ali
quid simile per se: sed per accidēs bene ꝯtingit. verbi gra
tia. In aere eniz similis est qualitas ⁊ similis quātitas p
cipue post alterationē ipsius ab agente quātitati ⁊ quali
tati in igne existente: ita tñ quantitas ⁊ qualitas corrūpi
tur per corruptionē aeris igne generato. Simili modo cō
tingit in proposito: sicut satis claruz est ex dictis. per que
multa alia argumenta que fiūt cōtra positionez de vnita

te forme substātialis possunt dissolui. ¶ Plures eniz sic 1
arguūt. Materia pma primo recipit formā vniuersalez.
⁊ mediāte forma vniuersali recipit alias formas vsq; ad
indiuiduales: vt dicit Cōmētator super primo metaphysi 2o.38.
ce. Ex hoc videt̄ sm ipsuz. ꝙ forma magis vniuersalis ⁊
forma minus vniuersalis sint diuerse sm rez. ex quo vna
recipitur in materia pus q; alia. ⁊ sunt in eodē idiuiduo.
simul enim Petrus est suba vel corpus per formam ma
gis vniuersalē. ⁊ homo per formā minus vniuersalē. ergo
in vno idiuiduo sunt plures forme sm rē diuerse. ¶ Itē 2
actio generātis terminat̄ ad formā subalē. sed in genera
tione hois homo est generās. ergo sua actio terminat̄ ad
aliā formā substātialē. nō ad animā rationalez. qz ipsa a
deo creatur imediate. ergo preter animā rōnalē opz pone
re in homine aliā formā substātialē ad quaz terminetur
actio nature. ¶ Pꝫ. impossibile est aliqđ accidēs remane 3
re sine subiecto: a quo ⁊ in quo creat̄. sed recedēte anima
humana a corpore videmus ad sensum eadem accidētia
manere. puta eādē quātitatē. figurā. grauitatē. sitū partiū
⁊ multa huiusmodi circa qui sensus nō decipit̄: cum sint
per se sensibilia. ergo remanet subiectū eoꝝ idē. s. idē cor
pus qđ prius. ⁊ per ꝯñs eadē forma que prius. nō ergo est
actu corpus in hoie per animā: sed per aliā formaz. ¶ Pꝫ. 4
recedēte aīa qđ remanet est corpus subsistēs. ergo habet
formā subalem sine qua nihil subsistit. sed nō est ibi (vt
videtur) forma subalis de nouo inducta. qz forma sub
stātialis est terminus generationis ibi. aut non videt̄ alia
gnō eē: qz gnō est terminus alteratiōis. Ex viuo aūt fit mor
tuum sine alteratione pcedēte: puto ex vno ictu occidētis
subito. ergo corpus mortuū est subsistens per formā que
prefuit in materia cū aīa rōnali. ¶ Pꝫ. materia prolis ex 5
hibetur a matre sz phm. ⁊ aīa rōnalis est ab extra a deo
scilz creata. Si ergo in hois suba nihil sit nisi materia pri
ma ⁊ aīa rōnalis. seqtur ꝙ homo nihil habeat a suo pre.
⁊ per ꝯsequēs nō plus attinet sibi q; cuicūq; extraneo: qđ
est absurduz. ¶ Itē in eodē instāti quo corpus christi in 6
vtero beate virginis formabat̄ per virtutē sactispūs ani
ma rōnalis a deo creata eidez vniebatur. aut ergo forma
inducta per spiritū sanctū mansit post infusionē aie: ⁊ tūc
haberet ppositū. qz tūc fuerūt in sua natura humana due
forme subales. ⁊ sic pari rōne in quacūq; alia: aut forma
illa recessit adueniēte aīa. ⁊ tūc in eodē instanti quo indu
cebatur remouebat̄. ⁊ sic per cōsequēs fuit ⁊ non fuit. qđ
est impossibile ⁊ cōtradictionē icludit. ¶ Ad pm argumē Ad pm
tū sic dicēduz. Cum dicit Cōmētator formā vniuersalez
recipit in materiā. ⁊ deinde alias. nō est intelligēdū ꝙ il
la prioritas ⁊ posterioritas sit sm tēpus sed sm ordinem
nature. sic eniz dicit̄ prius a quo nō cōuertitur ꝯsequētia
essendi: vniuersale scilz respectu sui cōtenti. ⁊ ideo nō seq
tur ꝙ iter formā magis vniulez ⁊ minus vniulez sit diuer
sitas sz rē: sed solū sm rōnē. ¶ Ad cuius euidētiā cōsiderā
dum est. ꝙ oēs forme substātiales tam materiales q; se
parate a materia in hac proprietate ꝯueniunt. ꝙ quelibet
dat esse subsistētie. ⁊ ꝯstituit ens subsistēs. ⁊ ideo intelle
ctus noster habet vnū cōmunē conceptū de omnibus. ⁊
abstrahit vnā formā cōmunē sm quā quodlibet cōstitu
tum dicitur suba. ⁊ ista forma dicitur pmo recipi in ma
teria. qz sm istā rationē forma dat esse quod est subsiste
re: qđ opz preintelligi oibus accidētibus: vlterius omnes
forme materiales siue corruptibiles siue incorruptibiles
in hoc cōueniūt ꝙ ad eas ꝯsequūtur tres dimensiones. ⁊
ideo de eis omnibus habemus vnū ꝯceptū cōmunē ab
strahendo de eis vnā formā cōmunē sm quā quodlibet
cōstitutū per eas dicitur corpus. ⁊ sm istā rationē forma
dicitur posterius recipi in materia q; sm primā rationē:
qz sicut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

qꝛ ſicut dimēſiones in ſubiecto naturaliter preſupponūt
eſſe ſubſiſtētie in ſubiecto:ita ⁊ forma ſm rōnē qua ad
ipſam ſequūtur dimeſiones preſupponūt ſemetipſam ꝑ-
ut dat eſſe ſubſiſtentie. Et ſic intelligēdū eſt de generibus
⁊ ſpeciebus ſibi inuicē ſubordinatis ꝙ nō predicantur de
aliquo indiuiduo per formas realiter diuerſas ſicut puta
uit Auicebron. ſed per eādē formā differentē ſolū ſm di-
uerſam cōſiderationē rationis. ⁊ iſtud neceſſe eſt dicere.
Cū enim ſpecies ſit idipſum ꝙ genus. puta homo eſt illud
ipſum ꝙ aīal. prout animal de hoīe predicatur. nec animal
eſt pars hominis ſm rem:ſed ſolū ſm rationē. qꝛ ratio ho
minis includit illud a quo ratio aīalis ſumitur:⁊ nō ecōuer
ſo. Silr opꝫ dicere formā ſpeciei eſſe formā ipſius gene-
ris. ſicut enim abſtrahitur genus a ſpēbus:ita forma gene-
ↄ^{ro}.8. ris a forma ſpērum. Unde Cōmētator in pmo de anima
dicit. ꝙ intellectus facit vniuerſitatem in rebus. Una igitur
forma ſꝫ rē eſt plures ſm rationē. ſ. magis vniuerſalis ⁊
minus vniuerſalis. ⁊ ſic materiā recipere formam magis
vniuerſalē ante aliā: nō eſt aliud ꝙ̄ materiā recipere for-
mam cōceptā ſiue intellectā ſm rōnem vnā ante ſemet-
Ad 2^m ipſam cōceptā vel intellectā ſm rationē aliam. ¶ Ad 2^m
dicēdū ꝙ generatio hoīs aliter terminatur ad formā ſub
ſtantialē ꝙ̄ generatio aliarū rerum. alie enim generatiōes
ſic terminātur ad eā. ꝙ ipſa naturalia agētia non ſolū in-
ducunt diſpoſitiones accidētales ſed etiā ipſam formā in-
ducūt ſubalem per quā generatū aſſimilatur generāti in
ſpecie:ſed hō generās diſpoſitiones accidentales inducit
in materiā cōpletas ac pfectas: vt dictū eſt ſupra cū qui-
bus aīa rōnalis rōne ſue nobilitatis a deo īmediate crea-
ta īfunditur. ⁊ materie dicto modo diſpoſite vt forma vni-
tur dās ei totū ordinē eſſe perfecti:⁊ ideo actio nature ibi
nō terminatur ad formā ſubalē quā vltimo inducat:ſed ad
quā in ipſo termino alteratiōis vltime diſponat ſicut pa-
Ad 3^m tet ex ſupradictis. ¶ Ad 3^m dicendū. ꝙ vt pretactū eſt: in
corpore viuo ⁊ mortuo nō manēt eadē accidentia nume-
ro ſed ſpecie ſicut eadē ſunt accidētia ſpecie in aceto que
prius erāt in vino. Nec eſt iſtud ↄtra ſenſum. qꝛ ſenſus nō
poteſt diſtinguere inter accidētia oīno ſimilia qn̄ ſubito
inducūtur in eadē materia. puta ꝙ dimēſio vel humidi-
tas ſit alia in aceto de nouo generato vino preexiſtēte: cu
ius ratio eſt. qꝛ accidētia numerātur ſꝫ numerationē ſub-
iectorū. vnde vbi ſenſus pōt diſtiguere inter ſubiecta per
aliqua accidētia apprehēſa diſticta in illis. ibi pōt diſtin-
guere inter alia accidētia ſimilia īter ſe ⁊ eiſdē. verbi gra
tia. per diſtinctā quātitatē Petri ⁊ Pauli quā conſeqtur
dualitas cognoſcit ſenſus diſtractionem inter Petrum ⁊
Paulum ⁊ inter albedinem vnius ⁊ alterius: vbi autem
in generatione vnius ex altero inducitur alia forma ſub-
ſtantialis cum quātitate ⁊ qualitate conſimili ⁊ alijs acci-
dentibus ↄſimilibus ↄſequētibus nō habet ſenſus diſtin
Pulchra guere inter illa ſubiecta: ſꝫ ſola ratio cuius eſt ſolā formā
obiectio ſubſtātialē apprehēdere. Senſus vō per accidētia ſimi-
nis cōfu lia apprehēſa qbus ſolis īmutatur: nō poteſt ad iſtā diſtin-
tatio. ctionē cognoſcēdā penetrare. Et qꝛ mirū eſt aliqbus: quo
modo talis organiçatio ſubito poſſit induci in materia in
ſeparatione: qualis per lōga tēpora inducta fuit per virtu
tem patris in ſemine. Jō aduertendū eſt: ꝙ qn̄qꝫ in mate-
ria aliqua ſunt accidētia plura iā inducta que habēt ſimi-
litudinē cū accidētibus rei generāde. nec per ↄſequēs ha-
bent corrūpi niſi per corruptionē ſui ſubiecti. vbi gratia:
caliditas ⁊ raritas in aere alterato ab igne agēte habet ſi-
militudinē cū accidētibus ignis generādi: nec corrūpun-
tur niſi per corruptionem aeris ſubiecti. ⁊ qn̄ ita eſt eo ꝙ
ſunt iā inducta in gradu vno in materia exn̄te adhuc ſub
forma corrūpenda: eſt ipſum agēs potēs propter iſta ſub-
iecti ſuſcipiētis diſpoſitionē inducere accidētia conſimi-
lia in gradu alio cū forma ſubſtātiali ſubiecti de nouo ge
nerati. Uerbi grā. eoipſo ꝙ caliditas. raritas ⁊ ſiccitas cū
quātitate dimēſiua ſubſtrata ſunt inducta in gradu mul-
tum intēſo in aere alterato: potēs eſt ignis agēs ſubito in
alterationis termino: ↄſimilia accidētia in gradu alio ſꝫ
ſenſum a precedētibus indiſticta inducere cū forma ſub-
ſtātialis ignis generati. ⁊ hoc certe nō cōtingeret ſi aer il-
le ↄtrarias haberet diſpoſitiones. ⁊ in nullo prius ſilibus
accidētibus inductis alteratus foret: ⁊ ideo dicit phus ꝙ 2° de ge-
in habētibus ſymbolū facilior eſt trāſmutatio. in ꝙ̄tum. ſ. neratiōe
nulla tranſmutatio cadit ſuper ſymbolū ſiue accidēs qꝺ t.ↄ^{ti}.25.
eſt ſimile in corrupto ⁊ generato niſi per accidēs. ex eo ꝙ
preinductū in ſubiecto corrūpēdo in gradu vno ſubito po
teſt ſimile induci cū forma ſubali rei generande in gradu
alio. inter quos gradus ꝓpter eorū approximationem ſen-
ſus nō poteſt iudicare. Quia igitur in corpore aīalis morta
lis ſunt plura accidētia ſimilia cū accidentibus corporis
animalis oīno mortui. hinc eſt ꝙ quaſi ſubito poſſunt ſo-
luta armonia ⁊ gradu pfecto quē habet in corpore aīalis
viui cū forma ſubſtātiali aīalis mortui natura vel violē-
tia alterāte induci accidētia ↄſimilia in gradu alio. ita ꝙ
ſenſus nō diſcernit inter gradus iſtos. ⁊ hinc eſt ꝙ neceſ-
ſe eſt. ꝙ in ſeparatione aīe a corpore iſta ſimilia accidētia
ſubito inducātur ſub forma ſubſtātiali corporis mortui
īducta in ipſo eodē inſtanti. in generatione autē hoīs vel
aīalis nō eſt talis ſimilitudo accidētium in pricipio in ſub
iecto alterādo cū accidentibus corporis aīalis vel homi-
nis. Sed magna diuerſitas. ⁊ ideo lōga reqritur ⁊ magna
trāſmutatio: donec vltimo īducātur accidētia vere ſimi-
lia. ⁊ tūc certe ſicut in propoſito iſtis propter corruptionē
ſui ſubecti corruptis ſubito inducūtur alia accidētia ſimi
lia. ¶ Ad 4^m dicendū ꝙ in morte animalis quedam for- Ad 4^m
ma impfecta inducitur in materia. nō tn̄ proprie dicitur
ibi eſſe generatio niſi ſm qd. eo ꝙ illud a quo eſt trāſmu-
tatio eſt pfectū. Jllud aūt in quod trāſmutatur eſt imperfe
ctū ⁊ qd corruptū. ⁊: preter intētionē nature. Unde phus t.ↄ^{ti}.14.
8° metaph. vocat mortuū corruptionē viui: ſicut acetum
corruptionē vini. quicqd igitur diſſoluit armoniā diſpoſi
tionum accidētaliū debitā anime. ſiue ſit calor īnaturalis
ſiue aliud agēs extrīſecū illud eſt cā inductiōis illius for-
me imperfecte: ⁊ eadē facilitate que armonia illa debita
aīe ſoluitur. ⁊ forma iſta cū diſpoſitionibꝰ ſilibus īducitur.
Predicta autē armonia ſine alteratione p̃cedēte nō diſ-
ſoluitur actione alicuius agētis particularis. lꝫ ipſa alte-
ratio aliqn̄ qdē ſit longa propter actionis remiſſionē. ali-
quādo breuis ⁊ quaſi momētanea propter actionis vehe
mētiam vel violētiā. ſicut accidit in ſubito occiſis: in qbus
modū diuiſionis alicuius partis p̃ncipalis ↄcomitatur mo-
tus alterationis circa oēs corporis diſpoſitiōes. ⁊ in eodē
inſtāti quo terminatur motus inſtrumēti diuidētis termi-
nat motus iſtius alterationis ↄcomitantis. in quo anima
ſeparatur. ⁊ forma illa impfecta inducitur cū diſpōnibus il-
lis ad quas terminatur illa precedēs alteratio. Et illud con
tingit in amputatione ⁊ diuiſiōe capitis. Silr eſt qn̄ vno
ictu fulminis vinū ↄuertitur in acetū. tūc enim motū illius
ictus ↄcomitatur vini alteratio. ita ꝙ in eodē inſtāti termi-
natur ille ictus ſeu motus ille localis. ⁊ motus ipſius alte
rationis vini. vn̄ ſicut vnus motus ipſe ictus eſt. ⁊ ita ſu-
bitus. ſic ⁊ alteratiōis motus ipſum ↄcomitās. Simili mo
do ↄtingit cū veloci ⁊ quaſi ſubita diuiſione corporis ho-
minis. ⁊ motu alterationis illā diuiſionē ↄcomitātis in ſu
bito occiſis. ¶ Ad 5^m dōꝫ. ſicut tactū eſt ſupra. ꝙ ↄſanguini Ad 5^m
tas humane ꝓlis ad parētes nō attēditur penes hoc ꝙ ali-
qua forma ſubſtātialis que erat in patre tranſeat ab ipſo

in prolē. hoc eniz est impossibile ꝙ forma eadē que actu est in vna materia: migret vel trāseat in materiā aliā. Sz virtus in semine deciso adiuta per virtutē celestē: ⁊ maxime solis inducit dispositiones vltimas: sine qbus anima nō vnit̄ materie. imo in termino vltimo alterationis aīa rationalis inducitur a deo creata hoīs realiter constitutiua. Et ideo dicit phs. ꝙ hō generat hominē ⁊ sol. ergo homo qui generat eoipso dicit̄ pater. ⁊ qui generat̄ eoipso dicitur filius. ⁊ qui ab eodē geniti eoipso dicūtur fratres. ⁊ sic de alijs ꝯsanguineis ꝭm gradus. ¶ Ex his patet ꝙ ratione generationis siue ꝓpagatiōis carnalis est nexus cōsanguinitatis in hoībus. Ad generationem ṽo in muliere spectat materiā dispositā ac preparatā exhibere. ad generationem ṽo in mare per virtutē actiuā in semine deciso illam materiā sic exhibitā a muliere que p̄mo est sub forma substātiali imꝑfecta: vtputa sanguinis informati disponendo motu alterationis: donec (prout dictuz est) in termino alterationis vltime inducātur dispositiones tales cōplet: cuz quibus in materia inducat̄ anima rōnalis a deo creata. Hic est ꝙ oēs homines dicūtur fuisse in lūbis Ade ꝭm rationem seminalē. qz. s. per virtutem seminis existentē in lumbis eius p̄mo ⁊ per actionē eius aliorum ab ipso genitoꝝ vsqꝫ ad vltimū lege concupiscentie in esse productū. Omnes alij a christo sunt ab ipso Adam in esse producti. Sed corpus christi nō dicit̄ fuisse in lumbis Ade vel Abrae ꝭm rationē seminalem. qz nō fuit formatū per virtutē seminis. ⁊ tamē dicit̄ ibi fuisse ꝭm corpulentā subām. pro tāto qz beata ṽgo Maria que fuit ibi sicut alij ꝭm rōnem seminalem exhibuit materiā. vñ per ṽtutē sanctispūs formabat̄ supradicto mō corpus christi. Igit̄ corpus christi nō fuit ibi ꝭm rōnez seminalē. qz corpus christi nō fuit ṽtute seminis formatū: corpus tñ virginis fuit formatū per virtutē seminis existētē in Adaz ⁊ Abraā. Et qz ipsa sic producta exhibuit materiā vnde formabatur corpus christi fuit in lūbis eoꝝ virtualiter quo ad corpulentā subām. lz nō ꝭm rationē seminalē. ⁊ iō certe christus mediāte beata virgine ⁊ alijs a qbus ipse ꝭm rōnem seminalē descendit: dicitur semē Abraā. ꝭm illud

Ad Galath. iij.

Apostoli. In semine tuo, q est christus. Ex his patet ꝙ filij a parētib⁹ nihil aliud debēt hēre nisi ꝙ ab ipsis descēdant mō p̄dicto per generationē. ⁊ illud nō est ꝯtra positionez de vnitate formaꝝ. imo pulcherrime saluatur ꝭm ipsā. vt patet ex dictis.

Ad 6m

¶ Ad 6m dicēdū. ꝙ sicut dictū est s. ꝙ deus rōne sue potētie infinite non indiget motu alterationis medio ad hoc ꝙ ꝓducat suū effectuz in esse. ⁊ iō lz in ꝓductiōe humani corꝑis indigeat natura ꝑticularis motu alteratiōis: imo multis alteratiōibus ad h̄ ꝙ tādē inducātur dispōnes ille qbus aīa a deo creata īfundit̄. deinde tñ in termino mot⁹ localis quo illi sanguines purissimi ad locuz generationis sūt delati sine aliq̊ alteratiōis motu successiuo medio: potuit inducere ⁊ inducit ꝑfectas dispōnes cū qbus aīa illa btā ab ipsomet deo eodē instāti creata corꝑi christi īfundebat̄ donec eidē totū ordinez esse ꝑfecti. ꝙ. s. sit ens. ⁊ ꝙ sit corpus. ⁊ ꝙ sit corpus aīatū aīa humane nature sic īeffabiliter producte in ipso īstāti eodē vniebat̄ filius dei in vnitate persone cōicās. s. suam substātiaz eidē: vt sic sit vna ꝑsona verbi dei subsistens in duplici natura humana: scilz ⁊ diuina: ipsi soli deo honor ⁊ gloria: per infinita seculorum secula.

ARticulus Tricesimustertius. Itē. q. lxxix. ar. vi. in rñsione principali dicit̄. ꝙ si memoria accipiat̄ solū pro vi ꝯseruatiua spērū: opz dicere memoriā in ꝑte ītellectiua esse. Si ṽo de rōne memorie sit ꝙ obiectū ei⁹ sit p̄teritū vt preteritū: sic memoria non est in ꝑte intellectiua sed in sensitiua tm̄: que est apprehēsiua ꝑticulariū: p̄teritū eni vt preteritū: cuz significet sub determinato tēpore ad ꝯditionē particularē pertinet.

Corruptorium.

¶ Ex hac positione necessario sequitur error. s. ꝙ angeli nō habeāt memoriā p̄teriti. ⁊ per ꝯñs nec certā cognitionē. qđ videt̄ erroneū ⁊ in p̄iudiciū eoꝝ ⁊ nrm̄ quoꝝ hñt custodiā: ⁊ iō dicēdū est. siue memoria accipiat̄ pro potētia ītellectiua spērū ꝯseruatiua: siue pro actu memorandi p̄teriti vt preteriti: nō solū est memoria in sensitiua: tunc eni nō esset in angelis in qbus nō est aliq̊ vis sēsitiua. Quod aūt angelus nō tm̄ habeat memoriā ītellectiuā: sed ēt p̄teriti vt preteritū est: patet Thob. v. vbi dic̄ Raphael angelus. Noui viā que ducit in Rages ciuitatē medoruz: ⁊ oīa itinera ei⁹ frequēter ambulaui ⁊ māsi apud Gabeluz. Et in eodē. xij. Qñ orabas. s. cum lachrymis: ⁊ sepeliebas mortuos ⁊c. ego obtuli orationē tuā dño. Et Dañ. x. dicit. Angelus p̄nceps regni ꝑsarū restitit mihi vigintiuno diebus. Ex quo patet ꝙ memoria siue accipiat̄ pro vi cōseruatiua spēꝝ siue pro actu memorādi preteritū: debet poni nō solū in ꝑte sensitiua: sed ēt in ꝑte ītellectiua. ¶ Ad illud qđ pro rōne īsinuat. s. ꝙ apphēsiua sensitiua est ꝑticulariū sub hic ⁊ nūc. ⁊ tale est p̄teritū vt p̄teritū. Dicēdū ꝙ nō solū sensitiua cōprehēdit ꝑticularia sub hic ⁊ nunc. sed ēt ītellectus ⁊ recordatio. nec differt ītellectus a sensu in h̄ ꝙ sensus apphēdit singularia. intellectus ṽo vniuꝛ̄sia abstracta. sz in h̄ differūt ꝙ sensus apprehēdit singularia sola: ītellect⁹ aūt vniuꝛ̄sia nō sola: sed ēt ꝑticularia. alˀs angelus ⁊ aīa nō apprehēderēt christū cū sit quoddā singulare. ⁊ ipsi nō habeāt potētiā sensitiuā. cuius ꝯ̄riuz habet̄ Joā. xvij. Hec est eniz vita eterna vt cognoscāt te. Item ex hac positione sequeret̄ ꝙ aīe iā beate nō haberēt memoriā passionis christi. nec eēnt memores alioꝝ beneficioꝝ ꝑticulariū iā preteritoꝝ ⁊ peccatoꝝ suoꝝ. ⁊ ita nō essent grate deo in reddēdo ei gratias pro remissione peccatorum ⁊ exhibitione beneficioꝝ. qđ est plane erroneum. ¶ Si aūt opponat̄ ꝙ phs nō ponit nisi memoriā sensitiuam: vt in li° de memoria ⁊ reminiscētia dicit: loquēs de memoria ꝙ est per se ⁊ p̄mo sensitiua. intellectus autem per accidēs: ratio supponit falsuz. qz phs in magnoꝝ moralium. c. xix. dicit memoriā in vi rationē habente. ¶ P. Augustinus plane ponit memoriaz intellectiuaz. x. de trinitate. c. xiij. ⁊. xv. ⁊ li°. vij. c. xxi. ⁊. xxiij.

Respōsio ad hec scdm Thomā.

¶ Ex dictis supra ar. ij. qualiter intellectus noster singularia cognoscit. ⁊ qualiter nō satis euidēter patet responsio ad oīa hec que obijciūtur: si simul cū hoc attēdamus ꝙ aliter angelus ⁊ aliter ītellect⁹ noster cognoscit ista singularia materialia. Angelus. n. cognoscit ea directe sicut sūt per spēs īnatas: que representāt rē oīno sicut est in se: ītellectus noster ītelligit directe vniuersalia a ꝯditionib⁹ materialibus abstracta: sicut patet per phm ⁊ Cōmētatorē vbiqꝫ. Singularia aūt cognoscit īdirecte per ꝯuersionem vel reflexionē ad phantasmata. ꝓpter qđ si in parte intellectiua nobis nō sit ponēda memoria vt respicit preteritū vt p̄teritū: sicut Thomas dicit hic. eo ꝙ intellect⁹ noster abstrahit ab huiusmodi conditionibus. nec cognoscit huiusmodi nisi indirecte modo predicto. nō ideo sequitur ꝙ angelus nō possit preterituz cognoscere vt preteritum: cum ipse alio modo apprehendat per speciem. s. que rem representat directe sicuti est per omnia. Unde obiectio ista cui principaliter innituntur vana est ⁊ risu digna. ¶ Et qđ dicunt respondendo ad rationem Thome. nulli dubium quin sit falsum: ⁊ manifeste contra philosophū.

Cōmētatorē

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ꝓ poste. Cōmentatorem.⁊ Boetium.qui ait singulare dum senti-
tur.vniuersale dum intelligitur. Hec manifesta sunt ex
dictis.s̃.arti.2°. ¶ Ad illud:ꝙ si in parte intellectiua nō
esset memoria preteriti vt preteritum.tunc anime beate
nō haberent passionis christi ⁊ aliorum beneficiorꝫ pre
teritorum memoriam. Dicendum ꝙ anime separate bea
te in verbo vident res non soluꝫ abstractas:sed sub omni
conditione quaꝫ habent ⁊ habiture sunt vel prius habue
runt in reꝝ nã. Uñ obiectio illa nulla est. Loquendo tñ
de naturali cognitione aīe separate que cōmunis est bea-
tis ⁊ nō beatis. Dicendũ ꝙ modus itelligendi in aīabus
separatis est per influentiã specieꝝ a deo.⁊ ꝫm istũ modũ
habet intellectus ipsa singularia:sicuti sunt cognoscere.
Sicut enim deus ipse per suã essentiam inꝗ̃tum est cau-
sa vniuersalium ⁊ indiuiduantium principioꝝ cognoscit
vniuersalia ⁊ singularia.ita substãtie separate per species
impressas que sunt quedam participate similitudines il-
lius diuine eē̃tie possunt vniuersalia ⁊ singularia cogno-
scere. Hec tamen est differentia inter angelos ⁊ animas
separatas:ꝙ angeli huiusmodi species ꝓpter efficaciam
sui intellectus non solum naturas in speciali cognoscere
possunt:sed etiam cōditiones indiuiduales quascunqꝫ in
eisdem.aīe vͦo separate quaruꝫ naturalis cognitio est im-
perfectior ⁊ confusior ꝫm modum nature sue:nō possunt
per huiusmodi species cognoscere nisi illarum reruꝫ cōdi
tiones indiuiduales:ad quas cognoscendas quodãmodo
determinant̃:vel per p̃cedentē cognitionē:vel per aliquã
affectionem:vel per habitudinem naturalē vel diuinam
ordinationem.qꝛ omne qꝺ recipit̃ in aliquo detinetur in
eodem per moduꝫ recipientis. Ista est doctrina Thome
vbi docet qualiter anima separata cognoscat singularia
ꝑte p̊ma.q.lxxxix.ar.iiij.ex ꝗbus patet qualiter soluũtur
oīa obiecta istoꝝ. ¶ Qui vͦo tandē dicunt Augᵐ ⁊ phm
posuisse memoriam in vi rationem habente siue intelle-
ctuꝫ. Dicendum ꝙ habet intelligi de memoria ꝓut sumi
tur pro vi specierum intelligibilium cōseruatiua:vel inꝗ̃
tum intellectus potest cognoscere huiusmodi preterita
vt preterita indirecte conuertendo se ad phantasmata.

Rticulus Tricesimusquartus. Iteꝫ
q.lxxxij.ar.iij.in responsio-
ne p̃ncipali dicit.ꝙ intellectus ⁊ voluntas si
cōsiderentur ꝫm se:sic intellectus est eminē-
tior.ꝫm quid aũt ⁊ in cōparatione ad alterũ:
voluntas inuenitur interdum altior ꝗ̃ intellectus:eo ꝙ
obiectũ voluntatis in altiori inuenit̃ ꝗ̃ obiectũ itellectꝰ.

Corruptorium.

Hoc videtur nobis falsum.⁊
i antecedens ad multa falsa.lꝫ
nō videat̃ directe cōtrariuꝫ fidei vel bonis moribus. Di-
cit enim Anselmus in libro de conceptu virginali ⁊ origi-
nali peccato.cap̊.iiij. Si de actionibus voluntarijs que in
iuste sunt arguantur membra ⁊ sensus corporis quibus
fiunt:respondere possunt. Deus subiecit nos:⁊ potestateꝫ
que in nobis est voluntati vt ad eius imperium nō possu
mus nō moueri ⁊ facere qꝺ ipsa vult.⁊ ita non possumus
nec debemus nō obedire domine quã nobis dedit deus.
Et infra sequenti cap̊. Uoluntas cui subditi sunt omnes
2 volũtarij motꝰ totius hominis. Hec auctoritas attribuit
dominium volũtati:⁊ nō rōni. Item melioris ⁊ superio-
ris est vti deterioribus ⁊ inferioribus. Hoc videmus ad
sensum:in quibus naturalis ⁊ debitus ordo seruat̃. Et Cō
cap̊.3°. mentator.vi.ethi.super illud. Postꝗ̃ ergo dictũ est duas
esse ꝑtes ⁊c̃. Qualiter inquit deterius meliori vtetur. Sꝫ
voluntas vtit̃ ratione ⁊ ceteris potentijs anime:vel enim
est assumere aliquid in facultatem voluntatis ꝫm Augᵐ
x.de trinitate.cap̊.x.ergo voluntas est superior intellectu
⁊ ceteris potentijs aīe. ¶ Itē illud est melius cuius perfe 3
ctio est melior sicut dicit Cōmen.in fine ꝓlogi.vi.ethicoꝝ
Qualiter inquit nō est melior melioris virtus ⁊ perfectio.
Sed charitas que est ꝑfectio volũtatis est optima virtus
⁊ ꝑfectio:sicut dicit Augꝰ de trini.libro.ij.cap̊.xvij.⁊ cap̊.
xviij. Dilectio inquit dei diffusa est in cordibꝰ nostris ⁊c̃.
Nullũ est igitur isto dono excellentius.qꝺ solum diuidit 4
inter filios regni ⁊ filios perditionis. ¶ P̃.phs dicit p̊ to- cap̊.8°.
picorum. De magno bono ⁊ magis conferente melius est
qꝺ omnes eligunt ꝗ̃ qꝺ nō omnes:⁊ qꝺ plures ꝗ̃ qꝺ pau- c°.p̊.c°8°
ciores. Sed bonum omnia appetunt:vt ipse dicit in eodē c°.p̊
cap̊.⁊ 3° topicoꝝ.⁊.i.ethi.sed nō omnia appetunt verum
per se loquēdo.sed sola rationalia.ergo bonũ melius est
ꝗ̃ verum.ergo est obiectum melioris potentie. ¶ Item 5
meliori obiecto respondet nobilior potentia vt videtur.⁊
dicit Augꝰ in quadam epistola ad Nebridium:scilicet ꝙ
mens atqꝫ intelligentia oculis atqꝫ vulgari aspectu me-
liores sunt.qꝺ nō esset ita nisi meliora essent illa que ītel-
ligimus ꝗ̃ illa que discernimus.sed si discernimus veruꝫ
a bono.ꝫm qꝺ per rationē separata sunt:videt̃ bonũ me-
lius esse ꝗ̃ verum.⁊ per cōsequens nobilius.ergo bonuꝫ
ꝫm ꝙ bonũ est obiectum melioris potentie ꝗ̃ veruꝫ ꝫm
ꝙ veruꝫ. Et ita voluntas erit nobilior intellectu.ꝓbatio
assumpte:bonũ ꝫm ꝙ bonũ est bonuꝫ per se:veꝝ autem
ꝫm ꝙ verum nō est bonum nisi per bonum:sed illud est
melius qꝺ est bonuꝫ per se ꝗ̃ illud qꝺ est bonũ per aliud.
ergo bonũ est melius vero. ¶ Item quando multi cōue- 6
niunt ⁊ cooperant̃ sibi in preparatione alicuius maleficij:
ille cui magis imputatur reputat̃ magis principalis ⁊ ecō
uerso.vnde ⁊ principalius trahit̃ in causam:sed omne pec
catũ reputatur vel imputatur maxime volũtati.ergo vo-
luntas est p̃ncipalior in peccato ꝗ̃ intellectus. Uerbi gra
tia. Incredulitas siue perfidia magis imputatur volun-
tati ꝗ̃ intellectui. Ioã.xij.ꝓpterea nō poterant credere:
quia dicit veꝝ. Et dicit Augꝰ ⁊ Chri͛. Non poterãt.idest
nō volebãt. Chri͛.homelia.lxviij.⁊ Augꝰ.homelia.li. Si
a me querat̃:quare nō poterant? Respondeo.qꝛ nolebãt.
¶ Ratio aũt quaꝫ Tho.ponit ad cōfirmationē sue opi-
nionis est talis. Obiectum intellectus est simplicius ⁊ ma
gis absolutũ ꝗ̃ obiectũ volũtatis.qꝛ rō boni est obiectũ
itellectꝰ.⁊ ipm̃ bonũ appetibile est obiectũ volũtatis ⁊ rō
boni simplicius ꝗd est ꝗ̃ ipm̃ bonũ.⁊ nos dicimꝰ iterimē
tes hãc:obiectũ intellectꝰ est simpliciꝰ ꝗ̃ obiectuꝫ volun-
tatis.qꝛ rō boni est obiectũ intellectꝰ ⁊ ipm̃ bonũ appeti-
bile est obiectũ volũtatis. Dico ꝙ ita bene ⁊ magis per se
est rō boni obiectũ voluntatis.ꝗ̃ ipsuꝫ appetibile.cuiꝰ cō
trariũ ipse supponit.⁊ hoc patet sic.ꝯstat enim ꝙ essentia
boni quã ipse vocat rōnē boni:veriꝰ ⁊ essentialius est ipsi
bono ꝗ̃ ꝗcꝗd nō est essentia boni.essentia enim vniuscu-
iusqꝫ rei est illud qꝺ per se ⁊ p̊mo signat̃ per nomen rei.si
ergo eē̃tia boni est ipsa rō boni virissime:est ipsuꝫ bonũ
verissime.⁊ illud qꝺ est verissime bonũ est verissime ob-
iectũ volũtatis. Sequit̃ ergo necessario ꝙ essentia boni
hoc est ratio boni verissime ⁊ primo ⁊ per se sit obiectum
voluntatis.cuius contrarium ipsum supponit.

Respōsio ad hec scd̃m Thomã.

Isti si solutionē istius q̃onis ⁊ ꝓxime sequentis inspectaꝫ
bono oculo itellexissent.nunꝗ̃ istã positionē falsam ⁊ ad
multa falsa ãtecedentē asseruissent. Uerba ergo Thome
in supradictis duabꝰ q̃stionibus inspiciant̃.⁊ oīa ista que
obijciunt nullius momēti apparebũt. ¶ Ad p̊ᵐ ergo ꝓut Ad p̊ᵐ
ipse docet ibidē:sic dd̃m. Aliqd mouere dicit̃ dupliciter.
Uno mō vt finis:sicut finis mouet efficientē.⁊ hoc mō
intellectus mouet volũtatē.qꝛ bonũ itellectus est obiectũ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

voluntatis. z mouet ipsuz vt finis. Alio modo dicitur aliquid mouere per modum agentis: sicut alterans mouet alteratum z impellens impulsuz. z hoc modo mouet voluntas intellectum z alias oēs vires aie: put dicit Anselmus. ergo sicut voluntas est quo ad quid nobilior. qz mouet. ita quo ad aliquid est minus nobilis inquantū moue tur. sed simpliciter loquēdo rōne obiecti magis absoluti
Ad 2m est itellectus nobilior: put dicit Thomas. ¶ Ad 2m etiā dōm prout docet ipse Tho. vbi. s. ꝙ itellectus pōt dupliciter considerari. vno modo ꝟm ꝙ est apprehensiuus entis z veri vniuersalis. Alio mō ꝟm ꝙ est quedam particularis potentia habens actum determinatuz. Et similiter voluntas dupliciter cōsiderari pōt. Uno modo ꝟm communitatem sui obiecti: put est appetitiua boni cōmunis. Alio mō ꝟm ꝙ est quedā potentia determinata habens actum determinatū. Si ergo intellectus z voluntas comparentur adinuicem ꝟm rōnē cōmunitatis obiecti vtriusqz. sic intellectus simplr est altior z nobilior voluntate. qz simpliciter loquendo ratio boni intellecta que est obiectuz intellectus est quid simplicius z absolutius. atqz abstractius. vtpote habens esse in ipso intellectu bono communi qð est obiectū voluntatis ꝟm esse qð habet in re extra. Uerum enim z falsum que sunt obiectuz intellectus sunt in anima. Sed bonū z malum que sunt obiectū voluntatis sunt in re extra. Interdū tamen contingit ꝙ bonum ꝟm esse qð habet in se est simplicius ꝙ̄ ratio eiusdē boni intellecti que habet esse in itellectu. tale bonū vtiqz est deus. z respectu huius obiecti (put docet Thomas) vel pbat ꝙ voluntas sit nobilior intellectu: vniuersaliter tamen z simpliciter loquendo: intellectus sub ista cōsideratione debet nobilior dici vt dictum est. Si aūt consideretur intellectus ꝟm cōmunitatem sui obiecti. z volūtas ꝟm ꝙ est quedam determinata potentia: sic iterum itellectus est nobilior z altior: vtpote comprehendens sub cōmunitate sui obiecti. s. entis z veri z vniuersalis ipsam voluntatem z actum eius z obiectum sicut alia intelligibilia specialia: vt lapidem. lignū z huiusmodi que continentur sub ratione entis z veri. Si aūt consideretur voluntas ꝟz cōmunē rationem sui obiecti qð est bonum in cōmuni. z intellectus vt est quedā res: z potētia specialis: sic sub isto obiecto voluntatis cōtinetur intellectus z eius actus qð est intelligere: z eius obiectum qð est verum: sicut alia bona specialia: z ꝟm hoc est ipsa voluntas altior z nobilior. z ꝟm hoc vtitur ipso intellectu z actu eius z obiecto eius sicut alijs bonis particularibus: amando scilicet ipsa propter deum qui est fons z origo omniū bonoruz. Sub ista igitur consideratione qua voluntas dicitur vtens dicitur z nobilior: alia tñ consideratione z simpliciter loquendo
Ad 3m intellectus est superior: vt patet ex dictis. ¶ Iterum dicēdum (sicut dicit Thomas z tactum est supra) ꝙ in comparatione ad obiectum aliqð qð est nobilius: cuiusmodi est deus: in quem principaliter inclinat charitas: nihil prohibet: imo necesse est ponere ꝙ voluntas sit sublimior ꝑ pter rationem predictam nihilominus simpliciter loquēdo: vt dictū est intellectus debet dici nobilior. ¶ Ad 4m
Ad 4m dicendum. ꝙ proprie loquēdo comparatio nō est accipiēda nisi inter aliqua duo diuersa que sunt eiusdem rōnis. Uerbi gratia. Si hoc debeat dici illo albius: necesse est ꝙ albedo vtriqz cōueniat ꝟm eandē rationē. Nūc autez bonum z verum cōuertuntur z sunt idem ꝟm rem: sed differunt solum ꝟm rationem. Uñ ista comparatio nulla est qua dicitur bonū melius vero. quoniā idipsum est cui conuenit bonitas sub ratione vna: z veritas sub rōne altera. ¶ Notandum est etiam qð dicit Thomas vbi supra. ꝙ sicut intellectus z voluntas possunt dupliciter cōsiderari: sic verum z bonum. Si enim verum consideretur in sua cōmunitate: bonuz continetur sub ipso vero: inquantum ipsum bonum est quoddā speciale verum intellectus. Similiter si consideret bonum in sua cōmunitate: verū cōtinetur sub bono inquantum verum est quoddā speciale bonum. Ex his apparet: ꝙ he potentie suis actibus se includunt cum obiectum vnius sub ratione vna includat infra obiectum alterius sub ratione altera: z econuerso: vt ex dictis patet. z est satis pulchra doctrina. ¶ Ad 5m Ad 5m
dōm sicut ad quartum. ꝙ inter bonū z veruz: cū sint idē re z differant sola ratione: nulla est cōparatio in bonitate: sed inter duo diuersa prout in diuerso gradu rationē bonitatis participant bene cadit comparatio. Et cum dicunt ꝙ bonum est bonuz per se: z verum est bonuz nō nisi per
bonum. z ita est bonū per aliud. ¶ Dicendum ꝙ idez est qð est verum: z qð est bonū: z eadem res realiter habet entitatem. veritatē z bonitatem. Qualis enim est dispositio vniuscuiusqz in entitate: talis est eiusdez dispositio in veritate ꝟm philosophum z etiam in bonitate. nō igitur per aliud sed sub alia ratione dicitur aliquid verum z bonuz. 6° meth. p^to. S°. c. alibi.
¶ Ad sextum patet responsio ex supradictis. Uoluntas Ad 6m
enim ea ratione qua mouet vt agens: altior est intellectu. z sub hac ratione principaliter ascribitur sibi fructus vel defectus. meritum vel demeritum motum consequens. z tamen est simpliciter ipse intellectus sublimior. ¶ Quod Ad 7m
vō dicunt septimo respondendo ad rationem Thome. ꝙ ipse vocat rationem boni essentiam boni: ex falso intellectu eorum pcedit. Ratio enim rei in intellectu nō est idē penitus cuz ipsa re. Quis sit expressa eius similitudo. Ratio igitur boni vel alterius cuiusqz intellecti est eius diffinitio ab intellectu cognoscente rem ipsa formata in ipso intellectu esse habens. z differt ab essentia rei sub esse qð habet in se. Nec est dicendum. ꝙ ratio boni in intellectu est ipsa essentia boni simpliciter: nisi sit sermo de illius boni essentia. ac ratione intellecta cui idem est esse simpliciter z a seipso intelligi: cuiusmodi est deus. propter quod ipsa ratio dei a deo intellecta siue similitudo dei que est imago ac verbum eius: est verus deus: cui est honor z gloria per infinita seculorum secula.

Articulus Trigesimusquintus. Item q. lxxxv. arti. vij. in responsione pncipali dicit. ꝙ quanto corpus est melius dispositū: tanto meliorē sortitur animā. z loquitur de anima intellectiua: vt patet ibidem. Cuius ratio est: qz forma recipit in materia ꝟm capacitatē materie. vñ cum in hominibus qui habent corpus nobilius sit materia capacior: nobiliorem sortiuntur animam z maioris virtutis in intelligendo. 3° d. t. p^ti

Corruptorium. Credimus ꝙ loquat de meliori dispositiōe ꝟm corporis cōplexionē: nō ꝟm robur z velocitatem pulchritudinem vel magnitudinem: quasi velit dicere corpus melius cōplexionatū meliorem sortiri animaz z aptiorem ad actiones intellectuales z morales. z putamus ꝙ hoc z bene z male possit intelligi. z dicimus ꝙ in animabus humanis ꝟm se z a creatione sua est differētia quantū ad habilitates partis apprehensiue z motiue: siue quantū ad mores. Dicit enim magister libro. 2° sen. dis. xxxij. pluribus inge nō irrationabiliter videtur. ꝙ ex ipsa creatiōe alique aie alias excellant in nālibus donis vt in essentia; alia alijs sit subtilior z ad itelligendū habilior. qð nō improbabiliter dicitur: cum etiam in angelis constet ita fuisse. z hoc quod dicit magister est sententia Hugonis libro tertio sententiarum. cap. xxix. Huic sententie attestari videtur Cōmentator sup illud primi de anima. z illi quando que- p^to 2°
runt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

runt loqui: mēbra autē leonis nō differūt a mēbris cerui:
nisi qꝛ anima differt ab anima. Hoc etiā manifestū est in
indiuiduis eiusdē speciei. ⁊ ideo diuersi sunt mores. His
verbis insinuat Cōmentator ꝙ diuersitas mēbrorum in ani
malibus diuersarum specierum ⁊ eiusdē speciei etiā causatur a
diuersitate aīe. ¶ Item dicimus ꝙ anime humane diuer
sificantur in moribus ⁊ in alijs habilitatibus penes diuersaz
complexionem corporis. Hinc est ꝙ phūs dicit libro scd̄o
de aīa. Duros carne ineptos mente. ⁊ molles carne aptos
t.co.94 mente dicimus. Hinc etiam dicit libro de phleumatibus.
ꝙ infirmi ſm mores sunt: quicūqꝫ in supabundantijs ca
loris ⁊ frigoris existūt. Sic igitur patet ꝙ habilitates ⁊ mo
res anime humane habent causaz: tum ex cōplexione cor
poris. tum ex natura eius. Cū ergo dicit. Quanto corpus
est melius tanto meliorē sortitur animam: si intelligat de
melioribus habilitatibus ⁊ moribus aīe: quatenus causaz
habent ex complexione corporis credimus ꝙ verum dicat.
Si autem intendat dicere. ꝙ solū ex meliori complexio
ne sit in animabus humanis melior aptitudo ad mores
⁊ operationes intellectuales: credimus ꝙ falsum est.

Respōsio ad hec scd̄m Thomā.

De ista credulitate quā pponunt nō est multū curandū
Certū est enim si istud dictū Thome recte itelligatur hēt
veritatē. Non videtur enim ꝙ due forme eiusdem speciei
habent vnde in aliquo gradu differunt nisi per materiaz.
⁊ per consequens penes meliores vel peiores dispositio
nes. Si enim ex parte formarum in se consideratarum esset di
uersitas ſm gradū aliquem: iam nō essent eiusdē speciei:
sed differrent inter se formaliter: ⁊ essent per consequens
diuersarum specierū. ¶ Quod ergo dicit magister sen. ⁊
Hugo. habet intelligi de gradu subtilitatis quē habēt aīe
humane ex diuersa dispositione materie. ¶ Dictū vero Cō
3° de aīa mentatoris nō pōt attestari sententie istorum ponentiū in
t.co.5. tellectus humanos habere gradū nature aliū ab illo quē
habent ppter diuersam materie dispositionem. Ipse enim
ponit lꝫ falso. ꝙ intellectus vnus numero est in omnibus
hominibus. ⁊ per cōsequens nullaz posuit differentiaz in
gradu nature. ¶ Cum vero ponit diuersitatem morum in indi
uiduis eiusdē speciei nō concludit ꝙ ponat istam diuersi
tatem prouenire ex hoc ꝙ forme eorum in specie cōueniūt
rōne sui in gradu nature differant. Hoc enim est impossi
bile ⁊ contra phm manifeste. Uidemus enim (prout do
cet phūs) ꝙ forme que differunt ſm graduz nature neces
sario differunt specie. sicut enim vnitas addita numero cō
stituit nouā speciem aliā a precedente: sic gradus nature
in formis substantialibus si est diuersus ad diuersam spe
ciem pertinet ſm phm: nō plus pro ista horum credulita
te dicere oportet: nisi ꝙ non intelligunt que loquantur: neqꝫ
de quibus affirmant.

Rticulus Trigesimusſextus. Itē. q.
lxxxix. articulo p̄ in respon
sione ad tertiū dicit. ꝙ aīa separata itelligit
nō solū per species cōseruatas: sed per species
influētia diuini luminis participatas. quarum
anima fit pticeps sicut ⁊ alie substātie separate: quāuis in
feriori modo. Unde tam cito cessante conuersione ad cor
pus ad superiora conuertitur: nec tamen ppter hoc hec pti
cipatio nō est naturalis. qꝛ deus est auctor: nō solū influē
tie gratuiti luminis sed etiā naturalis. Simile habetur ea
dem. q. ar. iij. in responsione pncipali. ⁊ questione eadem
in responsione principali. articulo. iiij.

i Corruptorium. Uidetur nobis ꝙ istud est fal
sum ⁊ occasio erroris. Ex hoc
enim sequitur ꝙ anime separate nō vere patiantur ab igne
infernali. qꝛ per eandem speciem caloris ignis sentitur ca
liditas ignis. ⁊ affligitur sentiens si sit calor excellens. ⁊
vniuersaliter per eandem speciem sensibilis fit cognitio
⁊ lesio sentientis quando sensibile excellit. ergo si anime
separate nihil cognoscunt per species receptas. ergo aīe
damnatorum nihil patiuntur ab igne infernali. nec etiam de
mones. Frustra ergo in illū mittuntur ⁊ in illo detinentur.
⁊ frustra preparatus est. De qua preparatione ⁊ missione
Matthei. xxv. ¶ Iterum huiusmodi influentia specierum 2
a diuino lumīe: nullo mō fieret in animas damnatas: que
omni gratia sunt indigne: ⁊ que mittuntur in tenebras ex
teriores. Si vero est naturalis vt ipse insinuat: per hoc enim
ꝙ anima auertitur a corpore: conuertitur ad superiora vt
ipse dicit: si ppter hoc est naturalis: tunc animabus contē
platiuis in raptu: quando anima auertitur totaliter a cor
pore: ⁊ conuertitur ad superiora: deberent huiusmodi in
fluxus specierū vel omniū: vel saltem aliquarum fieri: vel
distincte vel saltem confuse. Constat autem ꝙ nō fit istis
nec sic nec sic. ergo nec illis. ¶ Preterea. Si anime sepa 3
rate cognoscerent solū per species sibi inditas in sepatio
ne. ergo ad cognoscendum ea que aguntur apud viuos
procul positos ab eis: non esset necesse aliquā vel aliquas
ipsarum mitti ad ipsos viuos. quorum vtrūqꝫ ponit Augu
stinus in libro de cura pro mortuis agenda: dicens. Faten
dum est nescire mortuos qd hic agatur. Sed quid agitur
hic: possunt scire ab his: qui ad eos moriendo pergunt: nō
quidem omnia: sed que indicare sinūtur audire. Possunt
etiam ab angelis (qui rebus que hic agūtur p̄sentes sunt)
audire aliqui mortui quid vnusquisqꝫ eorū debeat audi
re iudicat cui subiecta sunt cuncta: ⁊ ita mitti ad viuos ali
quos ex mortuis: sicut ecōtrario Paulus ex viuis in para
disum raptus est diuina scriptura testatur.

Respōsio ad hec scd̄m Thomā.

Si ea que dicta sunt. s̄. arti. xxxiij. attendantur illa obiecta
facillime soluuntur. ¶ Primū tn̄ qd obijciunt: soluitur per Ad pm
hoc qd dictū est. s̄. in responsione de loco penali demonū.
vbi declaratur qualiter anime separate ⁊ demones puniun
tur igne infernali. nō per hoc ꝙ aliquid ipsis immittatur
ab eodem: sed per hoc ꝙ demones quidem per speciem
illius ignis sibi innatā: ⁊ anime sepate per speciem eiusdē
sibi in sui separatione infusam cognoscūt siue apprehen
dunt se esse in loco illo vel fore eternaliter cōtra suam vo
luntatem. super quo verissime ⁊ summe affliguntur pro
pter loci illius deformitatē nature intellectuali minime
conuenientem. sicut patuit supra articulo. xxvi. ¶ Ad 2m Ad 2m
dicendum. ꝙ ista influentia siue participatio specierum
est naturalis: sicut dicit Thomas. nec seqtur ꝙ huiusmo
di influxus specierum fiat animabus contemplatiuorum
in raptu: quamdiu sunt vnite necdum sepate a corpibus. quia
substantie imateriales actu sepate pticipant huiusmodi
specierum influētiā ⁊ nō alie: sicut docet Thomas. vnde
ista obiectio nō concludit. ¶ Ad 3m prout tactum est: pa Ad 3m
tet per hoc qd dicitur. s̄. in responsione articuli. xxxiij. vide
licet qꝛ cognitio naturalis anime separate est iperfectior
⁊ cōfusior ſm cōditionem sue nature: quā cognitio natu
ralis angeli nō possunt anime separate cognoscere deter
minate: nisi illarum rerum conditiones indiuiduales. ad
quas cognoscendas quodammō determinantur vel per pre
cedentem cognitionē. vel per aliquā affectionē. vel per na
turalem vel diuinam ordinationem. potest igitur cogni
tio anime separate determinari ad cognoscendum deter
minate que circa nos sunt. ſm ꝙ placet deo ordinanti: si
ue mediātibus illis qui ad illos moriēdo pgūt. siue mediā
tibus angelis sicut dicit Augustinus. Nec tn̄ sequitur ex hoc ꝙ aīe

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

separate prius recipiant aliquā speciem ab animabus ad
se per mortē venientibus. vel etiam ab ipsis angelis: sed
per locutionem intellectualiter ſm dei ordinationez sibi
factam ab eisdem determinat̄ eoꝝ cognitio: vt species il-
la infusa siue participata ab ipso deo sit in ratione pncipij
perfecte representantis cōditiones indiuiduales eoꝝ que
hic fiunt: sicut cōtingit ꝙ vnus angelus ducit̄ in actualē
cognitionem alicuius rei per locutionē alterius. Nō eniz
hoc fit per speciei alicuius impressionem de nouo: sed per
hoc ꝙ vnus angelus mediante cōceptu alterius sibi ostē-
se per locutionē illā intellectualē ordinat̄ ad cognoscen-
dum aliquid mediāte specie a pncipio sue creationis sibi
innata. qd̄ prius actu nō cognoscebat per eandem. ⁊ istud
patebit infra cum erit sermo de angeloꝝ locutione.

Articulus Trigesimusseptimus.

Itē q. lxxxix. arti. 2° in respon-
sione principali dicit. ꝙ anima separata se-
ipsam per seipsam cognoscit.

Corruptorium.

Hoc non videt̄ reprehendēduz
tanꝙ̄ fidei ⁊ bonis moribus contrariū. sed al's videt̄ no-
i bis falsuz. Dicit eniz Ansel. monol. cap. xxiij. Nulla nega-
ri ratione pōt: cuz mens rōnalis seipsam cogitando intel-
z ligit imaginem ipsius in sua nasci cognitione. ¶ P̄. Com
?^ro z^o mētator supra illud. iij. de anima. ⁊ etiā intelligit se sicut
alia dubitauit Aristo. de intellectu materiali vtrū intelle-
ctiuū est ex eo ꝙ est ipse ītellectus aut aliquo alio modo.
Et infra parum incipit determinare: qd̄ est intellectiuuz
per intentionem in eo sicut alie res intellecte. Hec sunt
verba Commentatoris.

Respōsio ad hec scd̄m Thomā.

Qualiter autē aīa intellectiua corpori vnita intelligat se
per speciem sui obiecti ſm sententiam philosophi ⁊ Com-
mētatoris sui: patet supra in respōsione articuli. i. Anima
vō separata sicut habet cōsimilem modū essendi cū alijs
separatis: ita habet cōsimilē modum intelligendi. Unde
sicut essentia huiusmodi substantiaꝝ cū sit simplex for-
ma ⁊ penitus īmaterialis. ⁊ sit sufficiens ratio ac pncipiū
intelligendi seipsam a ꝓprio ītellectu. sic essentia anime
separate est sufficiens ratio ac principium ꝙ seipsam per
Ad p^m semetipsam intelligat. ¶ Ad p^m ergo dictum est supra in
responsione articuli p̄mi. Illa enim imago de qua loquit̄
Anselmus. nō est ratio seu principium ītelligendi: sed po-
tius se tenet ex parte obiecti intellecti: cū sit ſm Anselmū
ipsa cogitatio formata. ⁊ ipsa ratio rei intellecta. ⁊ intelle-
Ad z^m ctu cognoscente expressa: vt patuit supra. ¶ Ad z^m simili
ter est responsum supra ibidem. Non enim intendit phs
vel Cōmentator ꝙ intellectus intelligat seipsam per spēz
ꝓpriam a se genitaz. sed per speciem sui obiecti vt patuit
ibidem.

Articulus Trigesimusoctauus.

Item q. lxxxix. arti. vij. vbi queri
tur: an distantia localis impediat cognitiōez
anime separate: in responsione pncipali dicit.
Quidam posuerunt ꝙ aīa separata cognosce
ret singularia abstrahēdo a sensibilibus: sz abstractio spe-
cierum a sensibilibus fit mediantibus sensibus ⁊ alijs sen
sitiuis potētijs que in anima separata nō manent. Intelli-
git aūt anima separata singularia per influxum a diuino
lumine. quod quidem lumen equaliter se habet ad ꝓpin
quum ⁊ distans. Unde distantia localis nullo modo im-
pedit cognitionem anime separate.

Corruptorium.

Ista positio tria falsa contine
re videt̄ vl' dubia. ¶ Primū
est ꝙ anima separata nō ītelligit per abstractionē vel per
ceptionē a sensib⁹. qz in aīa separata manent potentie sen
sitiue. ¶ Scd̄m est. ꝙ anima separata cognoscit singula-
ria per influxū a diuino lumine. ¶ Tertiū est: qz diuinuz
lumen equaliter se habet ad ꝓpinquum ⁊ distans. ꝓpter
hoc distantia localis nullo modo impedit cognitionem
anime separate. ¶ Primū videt̄ nobis falsum: sic enim i
nihil pateretur a sensibilibus per receptionē. qz (vt osten-
sum est) per easdez species habet fieri sensitiua cognitio.
cum sensibilia ꝓportionabiliter se habēt ad sensum. ⁊ sen
sibilis lesio cum excellit sensum. ⁊ sic sequeret̄ ꝙ nec aīe
mediocriter bonorum aliquam penam sentirent ab igne
purgatorij. cuius contrariū omnes ponunt. Nec aīe val-
de malorum ab igne ⁊ aqua in inferno. cuius ꝯtrariū po-
nit fides Luce. xvi. vbi dicit saluator ꝙ diues epulo con-
tra cruciatum flāme petijt guttā aque. Et Job. xxxiiij. de
reprobo dicit̄. Ab aquis niuiū transient ad calorē nimiū.
¶ Contra scd̄m de cognitione per influxum specierum z
a diuino lumine: dictū est paruz supra. require ibi. ¶ Se 3
cundum videt̄ esse falsum. ⁊ cōtra Augustinuz libro de
cura pro mortuis agenda. Si enim localis ꝓpinquitas ⁊
distantia nihil operarentur ad cognitionem anime sepa-
rate: nihil ꝓdesset aliquos ex mortuis mitti ad viuos: ad
cognoscendum ea que geruntur apud viuos. ⁊ ad denun-
tiandū ipsis qui remanent in sedibus suis. cuius cōtrariū
ponit Aug⁹. ¶ P̄. si distantia localis in nullo impediret 4
cognitionem anime separate. ⁊ ꝯstat ꝙ impedit cognitio-
nem aīe vnite: in quocūqz statu ⁊ nature lapse ⁊ reparate
post resurrectionē tūc ꝑfectiorē cognitionē de rebus ha-
beret aīa sepata que est in statu ⁊ dispōne nō nāli. s. separa
tionis a corpe ꝙ̄ aīa vnita qñ. s. est in statu ⁊ dispositione
nāli vnionis cū corpe. hoc aūt est īpossibile. ¶ P̄. si pro 5
pter hoc ꝙ lumen diuinū a quo influunt̄ species equali-
ter se hēt ad ꝓpinquū ⁊ distans: distantia localis in nullo
impediret cognitionē aīe sepate: tūc aīa sepata ita equali-
ter cognosceret futura sicut presentia: qd̄ falsum est. Dicit
enim Joānes Damas. libro. ij. cap. iiij. Futura quidē nec
angeli nec demones nouerunt: multo min⁹ aīe sepate.

Respōsio ad hec scd̄m Thomā.

Supposito ꝙ aīa sepata intelligat per species infusas: vt
supra dictū est ar. xxxvi. Manifestum est ꝙ distantia lo-
calis nō poterit aīe separate cognitionem in aliquo impe
dire. Habens enim speciem intellectualē alicuius rei eaz
intelligit localiter presentē vel distantez. aliogn nō esset
veꝝ qd̄ ait phs. Intelligimus cuz volum⁹. Habentes igi-
tur species rerum sibi infusas poterūt aīe separate cogno
scere omnia quoꝝ sunt spēs ille: siue ꝓpinqua sint locali-
ter: siue distantia. ita ꝙ dicte spēs determinant̄ mō supra
dicto in responsione ar. xxxvi. Nullū ergo falsuz tenetur
Ad p^m ista responsione Thome. ¶ Quod enim in p̄mis dicunt
esse falsuz: scilicet ꝙ aīa sepata non cognoscit res per ab-
stractionē a sensibilib⁹ salua pace eoꝝ nō debet dici fal-
sum: qz abstractio nō fit nisi mediantibus potentijs sensi-
tiuis: ꝓut docet Thomas. Et qd̄ obijciūt cōtra hoc de aīa
sepata que ab igne sentit: ex falso ītellectu ꝓcedit: ac si na
tura intellectualis sepata immutaret̄ ab igne ad moduz
sensitiue virtutis: qd̄ falsuz est. imo per hoc dicit̄ ignē sen
tire ⁊ ab eodē pati. qz cognoscit seu apprehendit se alliga-
ri (vt ita loquar) vel deputari tali loco cōtra suā volūta-
tē ⁊ eternaliter. qd̄ in verā ⁊ maximā penā sibi cedit. qz est
maxime contra voluntatem. ⁊ hec est pena intellectualis
nature separate siue per ignem siue per aquam in infer-
Ad z^m no. ¶ Secundum de influxu specierum a diuino lumi-
ne. contra quod dicunt parum supra requirendum. s. in
responsione

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

responsione ar. xxxvi. est declaratum z ad obiecta contra
Ad 3m hoc responsum. ¶ Tertiuz quoqz qd est in pposito pnci
pale. s. q propinquitas vel distãtia nihil operat̃ ad cogni
tionẽ anime separate: nõ est falsuz: sicut patet ex his que
dicta sunt in responsionis huius pncipio. ¶ Ad pmuz qd
obyciunt cõtra hoc de Aug° dicendum sicut dictũ est su
pra in responsiõe arti. xxxvi. q huiusmodi missio de qua
loquitur Aug° fit nõ vt aliqua spẽs in anima separata re
cipiatur ab extra. sed vt cognitio anime sepate quam per
species influxas habet de huiusmodi singularibus imper
fecte z confuse aliqua ordinatione naturali vel affectio
ne: vel etiam deo sic ordinante vt per talem modum fiat
Ad 4m determinetur. sicut dictum est ibidem. ¶ Ad 2m dicẽdũ.
q distãtia vel ppinquitas localis nihil facit ad cognitio
nem intellectiuaz in anima corpori vnita: nisi quatenus
mediante sensu accipitur in principio. accepta autem spe
cie z retenta: põt intellectus etiaz corpori vnitus eque in
absentia sicut in presentia sicut patet experimentaliter
omnibus. z eodẽ mõ anima separata se habet ad speciez
Ad 5m influxam sibi: z anima post resurrectionem ad speciẽ vn
decunqz acceptam. ¶ Ad 3m dicendum est. q aliud est rẽ
esse absentem loco. z aliud ipsam esse futurã. z per conse
quens nõ esse. ppter qd cuz nõ entis nõ sit species influxa
in aĩa separata. nec etiaz aliquo modo accepta in angelo
bono vel malo. Hinc est q nullo mõ põt cognoscere futu
ra que non sunt: nisi deus qui omnia futura nouit per suã
essentiam in quo omnia relucent ipsis reuelent. Illa vo
que sunt quoꝝ habent species: siue ppinqua siue remota
sm locũ indifferẽter recognoscere pñt: vt patet ex dictis.

Articulus Trigesimusnonus. Itez. q. xcv. arti. iiy. z vltimo in responsione pncipali dicit. q premiuz essentiale solum respondet quantitati charitatis: nõ quantitati operis vllo modo: sed premium accidentale.

Corruptorium. ¶ Ad hoc nec auctoritatem
i nec rationem inducit. Hec
fuit opinio seu error Iouiniani: sicut Hiero° dicit in libro
contra Iouinianũ: dicens sic. Si mihi opponis. quare iu
stus laborat in pace: aut persecutione si nullus perfectus
aut maiora premia scias hic eum facere: vt nõ plus qdez
mereatur. Sed ne perdat qd accepit: hoc beatus Hiero°
reputat errorem. z reprobat eodem libro per parabolam
2 de decem talentis. ¶ P. certum est q habitus ordinant̃
cap° p°. ad actum vt ad finem. z dantur propter actum. vt patet
p° magn. per primum z decimum ethicorum. Finis autem est me
mor. ca° lior eo qd est ad finem. Quod autez est melius deus plus
pmo. diligit z acceptat. Et qd deus plus diligit z acceptat plus
remunerat. ergo plus remunerat ppter actum charitatis
q̃z ppter habitũ. nõ aũt plus remuneraret si habitui cha
ritatis responderet pmiũ essentiale actui vo accidentale.
ergo habitui charitatis nõ solum respondet premiũ essen
3 tiale: sed z actui eius. immo magis q̃z habitui. ¶ P. sacra
scriptura nõ habitui sed magis operi attribuit pmia. qd
ps. 61. nõ faceret nisi magis premiuz deberet̃ operi q̃z habitui.
Vñ ps. Tu reddes vnicuiqz sm opera sua. Et Matthei
xxy. Uoca operarios z redde illis mercedẽ. Hec sunt ver
ba eorum: quibus quedam vba addunt que non potui in
telligere ppter corruptionẽ exẽplaris: iõ non plus scripsi.

Respõsio ad hec scdm Thomã.

¶ Si attendissent qd Thomas loquitur ibidẽ de opere
Ad pm exteriori. z nõ de actu interiori: ab impugnatione ista ces
sassent hac vice. Qd eniz Hieronymus dicit esse erroneũ:
ab isto dicto Thome est omnino diuersum. Nõ enim po
nit Thomas q homo nõ mereretur laborando. qd dicit
Hieronymus esse erroneũ. sed intendit q charitati z ei°
actui interiori debet̃ premiũ essentiale. vnde qui plus ha
bent de charitate z eius actu interiori plus habebunt de
pmio essentiali q̃z illi qui plus laborauerunt. z plura ope
ra exercuerunt ex minori charitate. aliqd tamen gaudiũ
accidentale habebunt hi qd nõ illi. ¶ Ex his patet respõ Ad 2m
sio ad secundum. Procedit enim ex falso intellectu: ac si
Thomas dixisset q premiũ essentiale correspondet habi
tui charitatis soli circũscripto actu eius interiori. qd fal
sum est. ¶ Ad 3m dicendum. q scriptura attribuit pmia Ad 3m
operibus. quia sunt signa. actus z habitus charitatis inte
rioris cui debetur premium essentiale. Operibus vo ipsis
exterioribus debetur premium actuale vt dictum est.

Articulus Quadragesimus. Itẽ. q. ciiy. arti. iiy. in responsione principali dicit. q nihil omnino in nihilũ redigit̃.

Corruptorium. Hoc videtur error. quia gratia
faciens gratum est aliquid in anima. z tamen ipsa peccan
te penitus esse desinit. vel simul est cum peccato mortali:
qd est penitus erroneũ. Hoc etiaz est contra Augustinuz
in pluribus locis: vtpote in vndecimo de trinitate: mani
feste enim insinuat q species in memoria: totaliter deleri
potest per obliuionem: hocidez videtur de lumine in me
dio. ¶ P. philosophus de somno z vigilia ponit expimen
tum. Ex quo videtur q signuz vel species alicuius rei splẽ
dide: recepta in oculo corrumpitur in nihil. Dicit eniz. Si
aliquis multo tempore respiciat aliquem colorem albuz
vel alium valde splendidum. z demum claudat oculos:
accidit visum videre talem colorem qualem pmo vidit.
Deinde mutatur in puniceum. deinde in purpureum. de
inde in nigrum donec euanescat. Idem experimentũ po
nit Augustin°. xi. de trinitate. cap°. 3°. Sub his verbis ple
rũqz cũ attendimus quoqz luminaria donec oculos clau
simus quasi versantur in conspectu: quidam colores luci
di. z quidam colores varie sese concomitantes. z minus
minusqz fulgentes: donec omnino desistunt esse. Nota q
dicit omnino desistunt esse.

Respõsio ad hec scdm Thomã.

Ad omnia ista patet solutio ex his que Thomas dicit in
solutione tertij argumenti articuli istius. Accidẽtia enim
cuiusmodi sunt omnia que isti enumerant non sunt entia
completa cum nõ subsistant. sed quodlibet eoꝝ est aliqd
entis. Sic enim oculus dicit̃ ens. qz eo aliquid est. Unde
lz aliqua huiusmodi accidentia penitus euanescant: non
tamen debet dici simpliciter q aliquod ens in nihilũ re
digatur. z tamen put subdit consequenter eo modo quo
sunt nõ omnino in nihilum rediguntur: non quia aliqua
pars eorum remaneat: sed qz remanent in potentia mate
rie vel subiecti. Per hoc patet responsio ad obiecta: sicut
patet intuenti.

Articulus Quadragesimusprim°. Itẽ q. cvi. arti. vltimo in responsione principali dicit. Quicquid superiores angeli qui sunt in plenissima pticipatione bonitatis diuine a deo recipiunt subiectis ipartiunt̃.

Corruptorium. ¶ Hoc est contra Isaiam.
lxiy. Quis est iste qui venit
de Edom zc̃. vsqz bosra. Glo. interlinearis. Dicitur hoc in
psona angeloꝝ tanq̃z mysteriũ icarnatiõis ignorãtiũ qui
sm aliã glosaz hoc regrebãt ab alys angelis: qui hoc etiã
añ incarnationẽ sciebant. Nõ ergo reuelauerãt hoc alys.
¶ Item Eph. iy. data est mihi gratia illuminare omnes:

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis: vt innotescat in celestibus per ecclesiaz multiformis sapiētie dei. Glo. Per hoc attribuit aliqd angelis: qui multa secreta in his didicerunt. Alia aūt glosa ibi dicit. ꝙ angeli hec secreta incarnationis cognouerūt. Et alia glosa ꝯcordat, Ergo inquit que dicta sunt illis angelis qui maioris dignitatis sunt. ⁊ per quos nūtiata sunt: cognita fuerunt ex parte: vtpote familiaribus ⁊ nūtys: nō illis angelis qui minoris dignitatis erant cognita fuerunt. Ex quo patet. ꝙ superiores non oia que a deo percipiūt inferioribus impartiūtur. qꝛ hec per experientiaz postea didicerunt ⁊ addiscūt. ¶ Item in cōmento supra septimo cap. cele. hierarchie dicitur: Saluatore ſm carnem assumptam in celis ascendente quibusdaz angelorum humanitatis exaltationem
ps.zi. ignorantibus ⁊ dicentibus. Quis est iste rex glorie. ab angelis amplius illuminatis dictum est. Dominus virtutuz
2 ipse est rex glorie. ¶ Item ibidem Hugo dicit super quarto cap. Superiores omniū illuminationes ⁊ virtutez inferiorum habent. Sed inferiores superiorꝝ ordinuz illuminationem ⁊ virtutem omnino nō habent. Et sequit. Illuminationes intelligimus in cognitione veritatis. virtutes vo in amore bonitatis ⁊ perfectione operis. ¶ Ratio vo sue positionis est. ꝙ de ratione boni est ꝙ cōmunicent se alys. ⁊ inde est ꝙ agentia naturalia siue corporalia similitudinem suam alys tradunt quantuz possibile est. quāto ergo aliqua agentia in pticipatione diuine bonitatis plus constituuntur: tanto magis suas perfectiones in alios trāsfundere nituntur. ⁊ ideo angeli superiores ⁊c. Respōsio. nō est simile. qꝛ agens corporale agit cōmunicando suaz bonitatem vel suam similitudinē per nature necessitatē. angelus autem cōmunicat suam perfectionem per volūtatem. ⁊ ideo nō cōmunicat necessario totum: sed quantū vult: ⁊ decet alterum recipere. Et qꝛ decet superiores plura cognoscere ⁊ posse ꝙ inferiores. ideo superiores nō semper qd a deo recipiunt inferioribus impartiuntur.

Respōsio ad hec scdm Thomā.

Qꝛ angeli superiores ea que a deo percipiunt inferioribus impartiuntur: probat Thomas per auctoritatem Gregory ⁊ Dionysy. Et ad argumenta ista de angelis: qui dicun-
Ad pm tur ignorasse mysterium incarnationis: respondetur per hoc qd dicit in responsione secundi argumenti istius articuli. quia nō est intelligendum (vt ipse dicit ibidē) ꝙ angeli inferiores penitus ignorauerunt mysterium incarnationis. Sed quia nō ita plene cognouerunt sicut superiores. ⁊ ideo in eius cognitione postmodum ꝓfecerunt: duz illud mysterium iɱpleretur. Sic ergo habent intelligi iste glose: ⁊ hoc qd adducunt pmo de Hugone. ¶ Qd vo adducunt secundo de Hugone pro Thoma facit. Dicit eniz Thomas. ꝙ superiores angeli habent nobiliori modo in se qd cōmunicant inferioribus minus perfecte illa eadez participantibus. ⁊ ponit exemplum de scientia magistri: que nobiliori modo est in ipso ꝙ in discipulo cui eandez
Ad 2m scientiam cōmunicat. ¶ Quod tandem dicit ad rationē Thome nō multum valet. quia decet ꝙ superiores angeli perfectiones suas inferioribus cōmunicent ſm graduz capacitatis eorundem. vnde superiores hoc volunt ⁊ faciunt. Et ideo recte dicit Thomas ꝙ superiores ea que a deo percipiunt inferioribus impartiuntur.

Rticulus quadragesimussecundus. Item. q. cvy. arti. iiy. disputat: vtrum distantia localis aliquid operetur in locutiōe angeli: Et in respōsione pncipali ita dicit. Locutio angeli in intellectuali opere consistit. Intellectualis autez operatio angeli omnino abstracta est a loco ⁊ tempore. nam etiam nostra intellectualis operatio est per abstractionem ab hic ⁊ nunc nisi per accidens ex parte phantasmatū: que in angelis nulla sunt. In eo autem qd omnino abstractuz est a loco ⁊ tempore nihil operatur nec temporis diuersitas nec loci distātia. Unde in locutione angeli nullum impedimentum facit distantia loci.

Corruptorium

Principale quod hic intendit. s. ꝙ in locutiōe angeli nullum impedimentū facit distantia loci: credimus esse falsum. Alia duo quibus hec cōfirmat vel sunt falsa: vel eo modo quo veritatem habent nō inferunt ꝓpositum suū. Unuz illorꝝ est: ꝙ locutio angeli consistit in intellectuali operatione. Aliud autem. ꝙ intellectualis operatio angeli omnino abstracta est a loco ⁊ tempore. Qꝛ autem distātia loci impediat locutionem angeli: patet pma ad Corin. xiy. Si liguis hominū loquar. Glo. Angeli prepositi significant minoribus. qd de dei volūtate primū sentiunt. qd
fit quibusdā nutibus aut signis. Isti nutus aut signa: non 1
sunt ipsamet conceptio angeli. propter quā apprehendendam fiunt. qꝛ nihil est signum suiipsius. Isti etiaz nutus nō sunt desideriuz angeli quo desiderat vt alius percipiat cogitatuz suū. qꝛ signa ⁊ nutus sunt manifestiora ꝙ illud ꝓpter qd percipiendū fiunt. Desiderium autez eque vel magis est occultum ꝙ ipsa cogitatio. ergo opz ꝙ nutus ⁊ signa sint operationes exterius protense ad alium. Sed omnes tales operationes impedire potest distantia loci.
ergo locutionē angeli impedire pōt distantia loci. ¶ Pre 2
terea Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda. Possunt inquit angelis qui rebus que hic aguntur presto sunt audire aliqui mortui. qd vnūquēqz illorū audire iudicat cui cuncta subiecta sunt. Nisi enim possent angeli
interesse viuorꝝ ⁊ mortuorum locis: nō dixisset dominus. Luc.
Contigit autem ⁊ illum ferri ab angelis in sinum Abrae. igitur ⁊ nūc esse poterunt. Ex his verbis Augustini patet. ꝙ localis distātia impedit locutionē angeli ad mortuos. alioquin frustra transirent de loco istorꝝ ad illos renuntiaturi que vidissent apud istos. Qua ratione autem pōt distātia localis impedire locutionē ad homines mortuos:
pari rōne ad angelos quibus pares sunt. ¶ Illud vo qd 3
primo dicit ad huius confirmationē: scilicet ꝙ locutio angeli consistit in intellectuali operatione: dupliciter intelligi potest: cum precisione: vel sine. Si intelligatur cuz precisione: scilicet ꝙ locutio angeli nihil aliud sit ꝙ intellectualis operatio. s. cogitatio sola. vel cogitatio cum desiderio vt alius apprehendat suam cogitationem: dicimus ꝙ falsum est: sicut supra ostensum est: ꝙ illi nutus vel signa quibus mediantibus fit locutio angeli: aliud sunt ꝙ ipsa cogitatio vel desiderium. Si autem intelligatur sine precisione: scilicet ꝙ locutio angeli consistat in intellectuali operatione: ⁊ etiam in alia operatione protensa exterius ad aliud per signū: tunc credimus ꝙ verum dicat. ⁊ sic ex tali intellectu nō sequitur conclusio quā intendit: scilicet ꝙ in locutione angeli non impediat distātia localis. Operatio enim exterius protensa per distantiā potest impedi-
ri. ¶ Ad 2m qd dicit. ꝙ intellectualis operatio angeli oīo 4
abstracta est a loco ⁊ tempore: multipliciter potest intelligi: si intelligatur ꝙ ipsa essentia operationis angelice non sit in loco vel tempore: sed preter vtrunqz dicimus ꝙ falsum est. Ex quo enim substantia angeli diffinitiue est hic necesse est ꝙ eius operationes: ſm id qd sunt diffiniant locuz ⁊ tempus. alioquin operatio esset nobilior ꝙ substātia cuius est operatio: qd est impossibile. Si vo intelligatr ꝙ operatio angeli est respectu obiecti abstracti ab hic ⁊ nūc: dicimus ꝙ est vt sic ⁊ est vt nō. Cōstat eniz ꝙ angeli

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

intelligunt singularia que sunt hic ⁊ nunc. Verbi gratia.
quos custodiūt ⁊ eoꝝ operationes: ⁊ circūstantias opera-
tionū: que oīa singularia sunt hic ⁊ nūc. Angeli etiā intel-
ligūt abstracta ab hic ⁊ nūc: sicut deuz ⁊ vniuersalia. ⁊ iō
nō sequitur ex hoc ꝓpositū. ¶ Ratio quaz ponit ad hoc
est talis. Luce. xvi. dicitur. ꝙ diues in inferno positus lo-
quebatur Abrae nō impediēte loci distantia. ergo multo
fortius localis distātia nō pōt impedire locutionē angeli
5 vnius ad alteꝝ. ¶ Ad hoc pōt dici. ꝙ locus qetis Abrae
⁊ Laçari pro tēpore illo fuit in inferiori margine inferni:
⁊ habebāt aliquā clarā lucē sine omni pena māli: sic dicit
magister in hystorijs. vñ ſm hoc forte nō fuit distātia in-
ter Abraam ⁊ diuitez: quin posset vnus alteri loqui.

Respōsio ad hec ſm Thomā. ¶ Ista obiecta pro
cedūt ex quodā falso. s. ꝙ angeli intelli-
gant per nouā spērum receptionē. ⁊ sic a rebus istis sensi-
bilibus quas intelligūt. ⁊ nō per species itelligibiles a di-
uino lumine sibi impressas: vel in eoꝝ itellectu ſm natu-
re sue capacitatē a principio sue creationis deriuatas per
ipsius lucis incōmutabilis participationē nature singulo-
rum cōgruētē. Cuius oppositū in multis locis Thomas
declarat. sicut patet supra in respōsione articuli. xxxviij.
Ad p^{m} ¶ Ad p^{m} ergo quod obyciūt dicendū. ꝙ nutus vel signa
de qbus illa glosa loqtur. nō sunt opationes protēse in al-
terum protēsione materiali diffusa vel expāsa localiter.
que per ꝯsequēs distātia locali posset impediri: prout isti
imaginātur: ⁊ falso. Sed possunt dici vno modo ipsi con-
ceptus angeli loquētis ordinati ad alterū cui loqtur. Ha-
bet eniz quilibet angelus spēs sibi iditas a pmo lumine.
per quas pōt cognoscere quoscūqz ꝯceptus alterius ordi-
natos per volūtatē alterius ad ipsuz. Et qđ dicūt. ꝙ nihil
est signū suiipsius: sumpto signo pro indicamēto vel ma-
nifestatiuo pncipio: negādū est tanq̃ falsuz: ⁊ ꝯtra sāctos
Augustinū ⁊ Anselmū. quoꝝ sentētia est. ꝙ verbū nō so-
lum est indicatiuū eoꝝ que dicūtur per verbuz: sed ⁊ sui
ipsius quodāmodo per pus. Silr patet de verbo vocali:
qđ indicat alia indicādo seipsuz. Cōceptus ergo angeli in
quātū seipsos indicāt: ⁊ manifestāt illis ad quos ordinan
tur: pñt dici signa vel nutus semetipsa notificātia. Vel po
tius dici pōt ꝙ ipsi ꝯceptus angeli in alteꝝ ordinati: sunt
signa vel nutus suorūmet cōceptuū vel permanentiū in
ꝯcipiēte: circūscripta huiusmodi ordinatione. ⁊ ita nō sub
eadē rōne dicūtur signa ⁊ signata: ⁊ redit in idē quod pri-
us realiter. ¶ Aliter videt Thomas dicere sup 2^{m} sentē-
tiarum. distictione. xi. ꝙ aliqua naturalr cognita ab ange
lo: cui fit ꝯiuncta locutio ab angelo loquēte cū cōceptibꝰ
ipsius loquētis fiūt signa vel nutus eorūdē per que cōce-
ptꝰ illi notificant angelo illi cui fit locutio. Sz p^{m} qđ hic
dic Tho^{as} in p^{a} pte. q. cvij. arti. p. magis intelligo. Nō eni
video ad quid reqrat talis ꝯiūctio ꝯceptuū cū illis natu
raliter cognitis: cū conceptus illi fiant actu intelligibiles
ab illo angelo in quē ordinātur. ⁊ hoc rōne illius ordina-
tionis sicut alia naturalr entia sunt actu intelligibilia ab
eodē: eoipso ꝙ sint in ordine nature actū habentia. preci-
pue cum de rōne verbi sit ꝙ semetipsuz notificet: sicut di
ctum est. ⁊ ex volūtate loquētis depēdet ꝙ verbū menta
le ordinē habeat siue ad ipsum loquētē siue ad alterum.
Et hinc est ꝙ angelus loquitur sibi ⁊ alteri quādo vult ⁊
Ad 2^{m} non aliter. ¶ Ad 2^{m} dicēdum. ꝙ Augustinus intendit di-
cere. ꝙ ea que hic fiūt animabus alibi existētibus: nuntiā
tur per angelos qui hincinde trāseunt: non ꝙ transitus lo
calis sit necessarius ad hoc ꝙ creature itellectuales suos
conceptus mutuo manifestēt: sed qz congruum est ꝙ illi
angeli potissime animabus alibi existentibus de his que
hic agūtur nuntient: qui mittūtur ad hoc. ꝙ circa ista lo-
ca pro ipsis ⁊ nobis operētur aliqua illis ⁊ nobis cōuenien-
tia. Verbi gratia. Si angelus qui mittitur huc ad operā-
dum aliqd circa filiū. si cōsequenter mittatur ad operan-
dum aliquid circa animā patris que detinetur prout con
gruit: satis ꝯueniens videt ꝙ ille angelus potius q̃ alius
suos ꝯceptus manifestet illi anime nūtiādo que hic agū-
tur. cuz omnia ſm ordinē fiant in istis. ¶ Quod vo sup- Ad 3^{m}
ponūt tertio a locutione angelica nō posse prescindi ope-
ra quedā: locatur protēsa vel expāsa ad circūstantes: pro-
cedit ex falso fundamēto. ⁊ tanq̃ falsum ac rationi disso-
num est interimēdū. prout patet in respōsione ad primū
argumentū huius articuli. ¶ Qđ vo dicunt quarto. ꝙ es- Ad 4^{m}
sentia angeli ⁊ similiter eius opatio sint diffinitiue in lo-
co. ⁊ similiter ꝙ angeli cognoscūt quedā que sunt in loco
⁊ tēpore: veritatē habet si intelligatur. Nec est ꝯtra Tho
mam. Essentia eniz angeli nō sic est in loco vt a loco con-
tenta vel circūscripta depēdeat: tunc eniz esset in loco cir-
cumscriptiue. Sed qz circa talē ⁊ nō aliuz aliquid opera-
tur: sed aliquid influit eidē: ratione cuius dicit esse in lo-
co diffinitiue: qz natura sūma regit infima per media: ſm
doctrinam beati Dionysij. Hic est ꝙ angeli essentia sem-
per alicubi est ponēda: nō propter sui indigentiaz qua lo-
cum reqrat: sed eo ꝙ in loco aliquo semp aliquid opere-
tur: vel aliquid quodcūqz sit illud illo loco locatis ibidē
influat. Sic quoqz cognoscit angelus ea que sunt in loco
⁊ tēpore vel nihil ab ipsis recipiat: sz per species a diuino
lumine sibi impressas in principio sue creationis oīa ista
cognoscit: vt patuit supra. Unde nulla ꝯditio loci nec tē-
poris poterit aliquo modo impedire opationē itellectua-
lem in angelis. ¶ Quod vo dicunt quinto. ꝙ nō fuit tan- Ad 5^{m}
ta distātia inter sinum Abrae ⁊ infernū que posset impe-
dire locutionē mutuam illarū animaruz diuitis ⁊ Abrae
pro Thoma est. qz vt dictum est: nec illa distātia: nec alia
quantacūqz potest locutionem angeloꝝ impedire.

Rticulus Quadragesimustertiꝰ. Itē
q. cviij. arti. iij. in respōsio-
ne primi argumenti dicit. ꝙ omnes angeli
Corruptorium. sunt ineqles.
¶ Hoc nō re- i
prehendimus vt erroneū: tamē cōtrarium videtur ma-
gis probabile. s. ꝙ aliqui angeli sint adinuicez equales. ⁊
ad hoc mouere potest hoc qđ firmiter tenemꝰ: scilz ꝙ ho-
mines possint esse equales angelis. alioquin nō posset rui
na angeloꝝ per homines reparari. ¶ P. homines possūt 2
equales sibi īuicē fieri. alioquin nō posset vnus sortiri co
ronam alterius: sicut habet Apocalypsis 2°. Tene qđ ha-
bes: ne alius accipiat coronā tuam. Ergo si homines pos-
sunt esse equales angelis ⁊ sibi īuicē ꝓbabile est per simi
le. ꝙ et angeli pñt esse eqles sibi īuicē. ¶ P. phus 8° ethi 3
corum. ⁊ Cōmentator ibidē dicunt. Oportet veros ami-
cos equales esse adinuicez. Non enim vult amicitia esse
in abūdantia alterius. Hec Cōmentator. Si ergo ibi est
verissima amicitia: nō est probabile ꝙ ibi sit omnimoda
inequalitas. Itē Augustinus in libro de quātitate anime 4
ita dicit. Equalitatē inequalitati iure preponis. nec quisq̃
est (vt opinor) humano spiritu preditus: cui hec non vi-
deantur. Ergo si in illis beatis ordinibus ponendū est qđ
melius est: est magis ponēda equalitas q̃ inequalitas.

Respōsio ad hec ſm Thomam. ¶ Supposito ꝙ
angeli sint forme simplices. ⁊ per conse-
quens solū formaliter ſm gradū nature differentes. ma-
nifestum est ꝙ duo angeli nō possunt in eodē nature gra
du inueniri. vnde cū vterētur omnes dono nature ſm to-
tum conatū simul. manifestū est ꝙ receperunt donū gra
tie ⁊ glorie ſm differentē gradum nature sue. ex quo con-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

sequēs est ꝙ angeli omnes in natura. gratia ⁊ gloria sunt
Ad pᵐ ⁊ ad zᵐ inequales. ¶ Ad pᵐ ergo in ꝯtrarium dicēduz. ꝙ non est simile de angelis ⁊ hoībus. Oēs eniz angeli fm totū conatū nāe per gratiā iformate actū meritoriū vnū exercebant. pp qđ fm diuersuz gradū nature diuersuz gradū glie recipiebant. ⁊ per ꝯsequēs vt prius inequales in natura: sic postmodum inequales in gloria permanebūt. Hoīes vō nō sic simul ⁊ fm totū conatū exercent actū meritoriuz: sed partialiter ⁊ successiue. ⁊ ita per ꝯsequens: illi qui habent minus de gratia: possunt per frequētē actū: vel vnū actum meritoriū intēsum augmētum gratie promereri. ⁊ sic tandē non solū hominibus bonis: verū etiā angelis quo ad hoc poterūt equari: vt equalē cū ipsis gloriaz consequātur. Unde dissimilitudo inuenitur inter hoīes ⁊ angelos penes hoc ꝙ ad equalitatē vel inequalitatem facit per se. Et ratio illa que innititur similitudini quātū ad hoc
Ad 3ᵐ non valet: sicut patet cuilibet intelligēti. ¶ Ad zᵐ dicendum. ꝙ equalitas que regritur ad amicitiaz verā non est dicēda semper equalitas quātitatis: sed ꝓportionis: alioquin nō posset esse vera amicitia inter aliquos nisi essent oīno pares ad minus quo ad magnitudinez virtutis: que per se facit ad amicitiā veram: sicut patet per phm. ⁊ per cōsequens Petrus ⁊ Linus nō essent vere amici: cū non sint gratia equales ⁊ gloria. quod qui pertinaciter voluerit asserere: nō immerito hereticus: ⁊ nō solum erroneus
Ad 4ᵐ poterit appellari. ¶ Per hoc idez patet ad 3ᵐ. equalitas enim quātitatis nō est illa equalitas que vniuersaliter ꝓponitur inequalitati fm Augᵐ. Sed equalitas proportionis que sūma inuenit̄ in angelis. in qbus fz proportionē in diuerso gradu nature diuersus inuenit̄ gradus gratie ⁊ glorie. Ex his patet ꝙ ista obiecta non procedunt.

Rticulus Quadragesimusquartus. Itē. q. cviij. arti. iij. in respōsione tertij argumēti dicit. ꝙ angeli qui sūt in terminis duorū ordinuz magis secum cōueniūt fm propinquitatē nature ꝙȝ vnus eorum cuz aliquibus alijs sui ordinis. minus autē fm idoneitatem ad similia officia. ¶ Itē eadē questione articulo. v. in rñsiōe ꝑncipali repetit qđ iā supra dictū est: ꝙ angelis data sūt dona gratuita fm capacitatē suoꝝ nāliuz.

i Corruptorium. ¶ Contra istud dictū est supra arti. xi. de primo vō non dicimus ꝙ sit error. sed putamus ꝙ sit falsuz. Credimus enim ꝙ oēs angeli sint vnius speciei: sicut ostēsum est supra per auctoritatē Ioānis damasceni. quā pro parte repetimus. Dicit enim in logica sua. c. xxxvi. Gabriel cū dei genitrice disputans. vnus angeloꝝ existens illic presens: disputauit separatus a cōsubstātialibus. Hec Damascenus. Ergo si angeli sunt ꝯsubstātiales sunt eiusdē speciei. Res enim diuersarū specierū non dicimus cōsubstātiales. ¶ Itez eodem liº. c. xi. ita dicit. ꝙ maiores phi naturam vocauerūt species specialissimas: vt angelū. hoiem ⁊ equum. Et supra. c. iiij. ita dicit. Sācti autē patres dimittentes multas cōtentiosas garrulitates: cōmune quidē ⁊ de multis dictū specialissimā substantiaz ⁊ naturā ⁊ formam vocauerūt: vt angelū. hominē. equuz ⁊ similia. Ex quibus patet fm ipsum. ꝙ tam fm phm ꝙȝ fm sanctos angelus est nomē spēi specialissime. ¶ P. ex dictis duo-
z bus. s. ꝙ angeli vicini in terminis duoꝝ ordinum magis cōueniunt fm propinquitatē nature: ⁊ aliud qđ dixerat. s. ꝙ angelis data fuit gratia ⁊ dona gratuita fm capacitatem suorū naturaliuz: sequitur ꝙ angeli vicinātes in terminis duoꝝ ordinuz: cū magis conueniūt in naturalibus magis conueniet in gratuitis. Et cōstat ꝙ angeli qui magis conueniunt in naturalibus ⁊ gratuitis magis conueniunt in idoneitate similiū officioruz. ⁊ qui in istis conueniunt: magis conueniunt in ordine. ergo de necessitate sequetur ex predictis. ꝙ angeli vicinātes in terminis duoruz ordinū. magis ꝯueniūt in idoneitate similiū officioꝝ. ⁊ etiam magis ꝯueniūt in ordine. qđ ꝯstat esse falsum.

Responsio ad hec fm Thomam. Quod dicūt supra esse reprobatum: scilz ꝙ angeli receperunt dona naturalia fm capacitatem suorū naturalium: est ibidez rationabiliter in respōsione illius articuli declaratum. ¶ Primū vō hic propositum non oportet ꝙ putent esse falsum. Auctoritates autez Damasceni supra exposite sunt in responsione articuli vndecimi. Unde patet ex dictis ibidē ꝙ omnes angeli nō sunt eiusdem speciei. lz quilibet in vna specie specialissima inueniatur. ita tamē ꝙ in illis non est nisi vnū indiuiduū vnius speciei. Per hoc patet respōsio ad primū ⁊ secūdum. que tamen nō videtur multuz ad propositū. Quāuis eniz omnes angeli essent eiusdez speciei adhuc rationabiliter dici debet. ꝙ vicinātes sibi in terminis duorum ordinū magis communicet quo ad aliquid. quoniā in quolibet ordine inueniuntur supremi medij ⁊ infimi. ⁊ etiam in supremis vel inter supremos eiusdē ordinis sunt aliqui supremi. aliqui medij. aliqui infimi. ⁊ inter medios ⁊ infimos fz Dionysium. Cum ergo ille angelus qui est simpliciter in vno ordine ifimus: per multos gradus distet ab eo qui est supremus simpliciter in eodē ordine fm multitudinē angelorum in illo ordine existentium ⁊ ab angelo summo simpliciter in ordine inferiori sibi vicino non distet nisi per graduz vnū. manifestū est ꝙ multo fortius distet a supremo angelo sui ordīs ꝙȝ a supremo angelo inferioris. Ista vō instantia nō attēdenda est penes situm. cū non sint situales. In aliquo igitur alio siue nature simplicitatē siue officiorum idoneitate ponēda est ista propinquitas vel distantia maior vel minor. ⁊ hoc est verū. magis enim conuenit infimus angelus cum supremo sui ordinis quo ad officiorū similiū idoneitatē. ratione cuius pertinent ad talem ordinem. lz minus conueniat cū eodez quo ad natu- Ad zᵐ
re simplicitatē. ¶ Ad zᵐ igitur dicendū. ꝙ lz angeli vicini in terminis duorū ordinū plus cōueniant quo ad gradum nature. gratie ⁊ glorie. non tamē seqtur ꝙ sint eiusdem ordinis. Idoneitas enim illorū officioruz similium sic participant ab infimo angelo illius ordinis. ꝙ non est nata participari ab aliquo inferiori angelo modo simili. Probatur ꝙ ille ordo in angelo isto terminatur. Natura vō gratia ⁊ gloria ab omnibꝰ: lz fm diuersos gradus participatur. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Rticulus Quadragesimusquintus. Item. q. cxiiij. arti. vi. in responsione principali dicit. ꝙ ens per accidēs non habet causam. quia non est vere ens. quia non est vnum.

Corruptorium. ¶ Hoc dicimus esse contra fidem ⁊ contra philosophiā.
Contra fidē. quia ex hoc sequitur ꝙ sit aliquid. immo ꝙ i
sint plura que nec sunt deus nec a deo. Cōstat eniz ꝙ ens per accidens non est deus. Constat etiā si ens per accidēs non habet causaz nō est a deo. ⁊ ita omne ens per accidēs nec est deus: nec a deo. quod est impossibile. ¶ Hoc etiā z
est cōtra philosophiā. Dicit enim Aristo. vi. metaph. Cause eoruz que sunt aut erunt per se aut per accidēs. Et Cōmētator dicit ibidē. Cause eoꝝ que sunt per accidēs: sunt entia per accidens. s. quecunqꝫ cause sint. imo cause infinite. Hec Cōmentator. ¶ P. vtraqꝫ consequentia sui ar- 3
gumenti fallit. Non eniz sequitur: ens per accidens non est vere ens. ergo non habet causaz. sed est fallacia consequentis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

quentis. Alia etiã cõsequentia nõ valet. ens per accidens non est vere vnuz. ergo nõ est vere ens. qꝛ vere ens diuiditur in vnũ ꝛ multa. ꝛ vnuz qnod conuertitur cum ente non est vere vnuz: sed est cõmune ad vere vnũ ꝛ multa.
4 ¶ P. si quicquid nõ est vnum nõ est vere ens nec habet causam: cũ mũdus inter oia entia sit minime vere vnus: ꝛ maxime aggregatiõis ex multis in actu ꝛ potẽtia: sequeret ꝙ nõ esset vere ens: nec hẽret cãm: que sũt falsissima.

Responsio ad hec ſm Thomaz. ¶ Ad intelligẽdum qualiter ens per accidens nõ ha-
T.c.ri.7. bet causaz sicut dicit hic Thomas. ꝛ accipitur a pho. vi. metacc. Considerandũ est ꝙ lz album habeat causam. ꝛ similiter musicũ: tamen albuz musicuz quod est ens per accidens: dicitur ſm philosophuz non habere causam: qꝛ non est vere ens: nec vere vnũ quod habeat vnaz causaz aliquam determinataz. Concursus enim illarũ duarum causarum. quarũ vna est per se causa albi: alia per se causa musici est accidentalis. ꝛ ideo effectus cõsequens: scilz album musicum: non habet reduci in aliquã causaz vnã determinatam ex qua talis sequatur effectus. Ex his pa-
Ad pm tet ad obiecta. ¶ Ad pm ergo dicendum. ꝙ procedit ex falso intellectu. Non eniz intẽdit philosophus vel Thomas ꝙ ens per accidẽs sit aliqd increatũ (vt ipsi suspicãtur) sed ꝙ nõ habeat aliquã determinatã causaz sed plures: quaruz concursus est accidẽtalis vel preter intẽtionẽ
t.c.ri.50. agentis: sicut patet in casualibus ꝛ fortuitis: ſm philoso-
Ad zm phum secũdo physicoruz. ¶ Ad zm dicẽduz. ꝙ Thomas non habet negare nec phus quin ens per accidens habet causam. Cõcursus enim earuz respectu alicuius effectus qui est ens per accidẽs accidentalis est. ꝛ hoc docet Thomas ꝛ philosophus similiter. vnde qd adducũt de pho ꝛ
Ad 3m Cõmentatore pro Thoma facit. ¶ Qd vo dicunt tertio. ꝙ ista ꝯsequentia fallit. ens per accidẽs nõ est vere ens. ergo nõ habet causam. procedit ex hoc ꝙ non attẽdebãt qualiter ens per accidẽs dicitur nõ habere causaz vnã videlicet ꝛ determinatã. ¶ Silr quod dicunt ꝙ ista consequẽtia fallit: nõ est vere vnũ. ergo non est vere ens. ponẽtes ꝙ vnũ quod cõuertitur cum ente non est vere vnum ex falso intellectu procedit. Idẽ enim est ponere. ꝙ vnũ quod cõuertitur cũ ente nõ est vere vnũ. ꝛ ponere ꝙ ens nõ sit vere vnũ ens. ꝛ hoc est cõtradictoria esse simul: cuz dispositio vniuscuiusqꝫ in ente sit dispositio eius in vnitate ſm philosophũ. Sciẽdũ est etiaz. ꝙ prout docet Thomas supra. q. xi. arti. ij. Ens diuiditur per vnuz ꝛ multa. ꝛ per vnũ simpliciter: ꝛ multa ſm quid. Nulla eniz priuatio tollit totaliter esse. qꝛ priuatio est negatio in subiecto
4. meta physice. t.c.ri.27. ſm philosophũ. sed tñ ois priuatio tollit aliquod esse. Et in ente rõne sue cõmunitatis accidit ꝙ priuatio entis fundetur in ente. quod nõ accidit in priuatione aliarũ formaruz specialiũ. Et sicut est de ente: sic ꝛ de vno ꝛ bono. que cõuertũtur cum ente. nam priuatio boni fundatur in aliquo bono. ſm Augustinũ in enchi. Et similr remotio vnitatis siue multitudo fundat in aliquo vno: ſꝫ Dionym. 3o cap de di. noibus. Et inde ꝯtingit ꝙ multitudo est quoddam vnũ: ꝛ malũ est bonũ quoddam. ꝛ nõ ens est quoddam ens. nõ tamẽ predicatur oppositũ de opposito. quia alterũ est simpliciter alterũ ſm quid. vt quod est ſꝫ quid vt in potentia: non est simpliciter. i. actu. Similiter quod vnũ est simpliciter est multa ſꝫ qd. Ex his patet ꝙ vnũ eodem modo se habet ad vnum ꝛ multa sicut ꝛ ens. propter qd optime seqtur. ꝙ si aliquid non sit vere vnũ non sit vere ens. codẽ mõ deficiet ab entitate quo deficit ab
Ad 4m vnitate. loquẽdo de vno qd cõuertitur cum ente. de quo loqtur Thomas in proposito. ¶ Ad 4m dicendũ. ꝙ multa: imo oia que sunt in vniuerso siue mundo hoc: habent causas determinatas. iter quas est ordo essentialis ac dependẽtia. cum oẽs cause secũde a causa prima depẽdeãt. vnde cõcursus earum nõ est accidentalis vel nõ intẽtus ab ipsis causis. propter qd effectus cõsequens: scilz mundus: nõ est ens per accidens carẽs causa determinata: cũ alique eius partes ĩmediate a causa prima producãtur. ꝛ alia omnia que sunt in mũdo: etiã ab eodez sunt per cau- Auctor ō causis
sas secũdas ab ipso ordinatas: ita tamẽ ꝙ ipse sit semper plus influẽs. Cõcursus vo causarum ad quẽ consequitur effectus qui dicit ens per accideus. qꝫuis nõ accidat preter intẽtionez dei omnia disponẽtis: accidẽtalis tamẽ est in se cõsideratus vel preter intẽtionem agẽtis particularis ſm naturã. vel etiã ſm propositũ. ppter qd huiusmodi effectus dicit ens per accidẽs vel fortuitus vel casualis: nõ habẽs vnã causam determinatã: vt dictum est.

Articulus Quadragesimussextus. Itẽ q. cxv. arti. p. in responsione prin li dicit. ꝙ oẽs hũani itellectus sint vni9 gradus in ordine nãe.

Corruptorũ. ¶ Si nomẽ nature intelligat spẽm vel specificã differentiã: sic verũ dicit ſm Damascenũ in logica sua. c. xi. ꝛ ſm Boetiũ in lio de duabus naturis ꝛ vna persona christi. vbi dicit. ꝙ natura vno modo idẽ est ꝙ vnãquãqꝫ rem informans specifica differentia. sic enĩ accepta natura nõ recipit magis ꝛ minus: sed hoc modo nõ videtur intelligere. sicut patet ibidẽ intuenti. Alio modo accipit natura pro naturali proprieta- T.c.ri.z.
te vel virtute. prout dicit phs. ij. physicorũ. ꝙ naturas cognoscere possibile est. si qs cõcedat trãsmutari corpus. ꝛ hoc modo videt ibi loqui. nã pmisit ꝙ angeli aliqua virtute actiua quasi superioris nature cõfortãt intellectũ hominis addiscẽtis. non sic homo. qꝛ omnes humani intellectus sunt vnius gradus in ordine nature. ꝛ sub hoc sensu falsuz est qd dicit. Nã vna anima aliã excedit: proprietate: dignitate: ꝛ virtute naturali. als anima christi nõ esset nobilior alijs aiabus. nec vnus intellectus nobilior qꝫ ali9. qd tanqꝫ erroneũ est nuper dãnatũ Parisius sub his verbis. Incõueniens est ponere aliquos intellectus non nobiliores alijs. Et ẽ error. xxxij. c. 8o de aia vel itellectu. Qd patet. qꝛ nã hoc mõ sumpta recipit magis ꝛ minus.

Responsio ad hec ſm Thomaz. Ad dissolutionẽ eorum que hic obijciunt contra Thomam. Sciẽdũ ꝙ sicut natura specifica nõ recipit magis ꝛ minus prout isti fatẽtur: sic nec proprietas naturalis cõsequens speciem. sicut patet de homine ꝛ risibili. Et isto modo intendit Thomas ꝙ oẽs humani intellectus sunt eiusdem gradus in ordine nature. quod patet per hoc ꝙ intellectus angelicus quẽ dicit esse superioris nature: differt specie ab intellectu humano: ꝛ ideo ipsum excedit in natura ꝛ virtute actiua naturali speciẽ consequenti. ergo lz vnus intellectus humanus alteruz in multis excedat: siue propter meliorem corporis dispositionem. siue propter meliora dona gratuita. propter que virtutes naturales nobilitãtur. vnde virtutes naturales in anima christi nõ solũ alias aias: sed etiã oẽs alias creaturas in nobilitate ꝛ pfectione excedit. ppter qd erroneũ fuit ponere oẽs intellectus humanos eiusdẽ nobilitatis penitus. ꝛ nulluz alio nobiliorẽ. qd non ĩmerito dãnatũ est Parisius. tamẽ oẽs itellectus humani sunt vni9 spẽi. ꝛ per ꝯns eiusdẽ gradus in ordine nãe qꝫtũ ad vtutes ꝛ pprietates spẽz cõsequẽtes. si ꝯsiderẽtur in sua nã sola abstracta. ꝛ h vt dictũ est. ꝛ nõ aliud intendit Thomas.

Articulus Quadragesimusseptimus. Item. q. cxviij. arti. ij. in responsione secundi argumenti dicit. ꝙ additio

ad formam substātialē mutat speciem.

Corruptorium. Si intelligatur de additione perfectionis substantialis: que ab aliquibus vocatur perfectio prima. que etiaz mu-
t.com.28. tat diffinitionem. verū est sm philosophū. iiij. metaphy. Si intelligatur de additiōe perfectionis accidētalis. vel de additione per intēsionem proprietatis virtutū naturalium: que vocatur aliquādo perfectio secunda ac posterior falsum est. ⁊ videtur vicinum illi errori: qui ponit omnes intellectus humanos naturaliter equales esse. nec vnum esse alio nobiliorem.

Responsio ad hec sm Thomam. Manifestum est cuilibet intuēti. ꝙ Thomas intelligit primo modo ⁊ nō secūdo modo. qualiter tamē debet dici ꝙ intellectus humani sint equales ⁊ qualiter nō: patuit supra articulo proximo.

Rticulus Quadragesimusoctauus. Item ibidem ponit. ꝙ tm̄ est vna forma substantialis in homine et in quolibet composito.

Corruptorium. Hoc superius arti. xxxi. improbatum est vt erroneum.

Responsio ad hec sm Thomā. ¶ Supius vtrūq; declaratū est ꝙ nullus error in fide vel philosophia sequitur ex dicta opinione de vnitate forme substātialis in eodem. hic igitur ponentur alique persuasiones. quibus videtur aliquibus necessario cōcludi.
i ꝙ omnino est impossibile oppositū intelligere. ¶ Qō sic probant. qr due forme eiusdem rationis nullo modo possunt eidē subiecto vel susceptibili simul inesse. Sed omnes forme substātiales materiales sunt vnius rationis. ergo nullo modo huiusmodi due forme poterunt eidez simul inesse. Maior patet tam in formis inter quas est cōtrarietas: q; in alijs inter quas nulla cōtrarietas inuenitur. Sicut eniz albedo ⁊ nigredo nullo modo possunt simul eidez inesse: cum sint forme ꝯtrarie vnius rationis: sm hoc ꝙ vtrūq; est color: sic nec due albedines nec due figure que sunt forme eiusdē rationis nō cōtrarie: possunt
Nota q̄ for̄e sint vni⁹ generis siue rōis. eidem subiecto sm idem simul inesse. Minor patet sic. Omnes ille forme sunt vnius generis sm philosophuz. inter quas cadit transmutatio per se ⁊ non per accidens. Sed huiusmodi sunt oēs materiales forme. Uidemus enim ꝙ materia a forma vna elementari vel mixti transmutatur ad aliā per se ⁊ non per accidēs: sicut quando ex aere fit aqua. ⁊ ex vino acetuz. ergo vt videtur huiusmodi due forme nullo modo poterūt simul inesse. Cuz eniz fit transmutatio aque per se: quando ex aqua alterata in stipite vitis fit vinum: sicut qñ ex aere alterato fit aqua: manifestū est ꝙ forma aque ⁊ forma vini eque sunt vni⁹ generis physici sm determinationē philosophi: sicut forma aeris ⁊ forma aque. ergo sicut ille non cōpatiuntur se simul in eadem materia: sic nec iste. ⁊ similis est ratio de omnib⁹ formis inter quas cadit trāsmutatio per se: ⁊ non
z per accidēs. ¶ Idem probant sic. Quod est per se terminus a quo alicuius trāsmutationis: impossibile est ꝙ cōpatiatur secum in eodem susceptiuo illā formam que est per se terminus ad quez transmutationis eiusdem. Sed manifestum est ꝙ inter formas substātiales est transmutatio per se ⁊ nō per accidens: nō solum quādo ex vno elemento fit aliud: sed etiaz quādo ex elemento vel elemen fit mixtum. Uerbi gratia. Ex aqua fit vinū vel aliud alimentum. ⁊ ex illo alimēto semē. ⁊ ex semine sanguis: ⁊ ex sanguine embrio. ⁊ ex embrione equus vel hō. ergo (vt videtur) impossibile est ꝙ in huiusmodi idē susceptiuuz siue materia simul maneat sub termino a quo ⁊ sub termino ad quem. Sed in qualibet transmutatione predictarum. cum sint transmutationes per se: ⁊ non per accidens: semper terminus ad quē expellit terminum a quo. ⁊ per consequens ad vnius forme substantialis inductionem in huiusmodi: necesse est illaz que prefuit in eadem materia corrūpi. ita ꝙ semper generatio vnius sit corru- p̊ ð gnō
ptio alterius: sicut docet philosophus. ¶ Itez omnis for- t.com.17.
ma accidentalis tribuit suo susceptiuo aliquod esse sui ge 3
neris. puta quantitas esse quantum: ⁊ qualitas esse quale: ⁊ ita de alijs. ergo eadē ratione: immo multo fortius omnis forma substantialis de cuius ratione verius est ꝙ sit principiū essendi: dabit esse aliquod sui generis suo susceptiuo esse scilicet substantiale: quod est idem quod per se subsistere. Sicut eniz accidētis esse est inesse. ita esse sub-
stantiale siue esse substantie est per se subsistere. Si igi- 7. meta
tur due forme substantiales essent in eadem materia: iaz phys.
essent in illo composito duo subsistere. ⁊ per consequens com. pmi
duo subsistentia. ex quibus impossibile est fieri aliquod
vnum nisi per contactū vel ligamentum. sicut dicit Com- com. 8.
mētator super primo de anima. ⁊ ideo a ponētibus in homine plures animas: recte querebat philosophus qd con-
tineret eas. sm Cōmentatorem ibidem. ¶ Item omnis 4
forma adueniens alicui enti est extra eius quidditatem. ⁊ per consequens erit accidentalis eidez. quia quidditas vel essentia rei necessario pcedit ordine nature quodcūq; esse eiusdē: siue illud esse dicat̄ accñtale subale cōpletū vel incompletuz. Si ergo aliqua forma subalis adueniat alicui composito habenti esse actuale per aliquā aliā formam substantialem precedētem: illa forma adueniens consequitur esse talis compositi quod est posterius: necesse est ꝙ sequatur ipsius quidditatem vel essentiam que sm naturam prior est: vtpote participans tale esse. ⁊ sic erit extra essentiam talis cōpositi. Cū enim esse sit extra essentiam vel quidditatem rei ⁊ posterius ipsa. manifestum est ꝙ illud quod aduenit post esse eius: est forma adueniens composito prehabēti esse actu. est omnino extra quidditatem ⁊ essentiam talis compositi. ⁊ per conse-
quens est forma accidētalis eiusdem: si tamen ipsum ali- 5
quo modo informet. ¶ Item probat per Cōmentatorē com. 6.
secundo de anima: qui ponit differentiam inter animam ⁊ formaz accidentalē: in hoc ꝙ forma accidentalis quecunq; est in subiecto actu ente. anima vō est in subiecto quod nō habet esse nisi per ipsaz. Ex quo patet sm ipsuz. ꝙ anima est forma substantialis. Uult enim ibidem. ꝙ subiectum accidentis est compositum ex materia ⁊ forma quod indiget in suo esse accidente. subiectum autem forme substantialis non habet esse actu nisi per formam illam. Et paruz post dicit. ꝙ forme naturales sint substātie: que cum fuerint ablate: aufertur nomen quod demōstrat eas: sm quod est indiuiduū substantie. ⁊ per consequens (vt videtur) impossibile est aliquod aliorum remanere: cum indiuiduum substātie sit substantia prima. De primis enim substātijs dicit philosophus in predicamentis. Destructis primis ⁊c̄. Et hoc est quod dicit Commentator ipse ibidē: cōsequenter qr aufertur genus ⁊ dif-
ferentia: ⁊ nihil remanet. Hec omnia dicit Cōmentator: 2° de an
ad ostendendū qualiter sm philosophū anima est actus T. com.
primus corporis. ante quem nō habet actum vel formaz
priorem. Et ideo dicit Commentator ibidem octauo me- com. 16.
taphysice. ꝙ corpus non existit sine anima. quod esset manifeste falsum: si corpus mortuum anima recedente
existeret idem quod prius. ¶ Idem probauit sic. For- 6
ma substantiali recedente: quod remanet non est eiusdem speciei: sicut patet de corpore viuo ⁊ mortuo. Sed que differunt specie differunt numero sm philosophum.

Hoc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Hoc autem non foret:si in corpore viuo essent plures for
me substantiales.tunc enim posset vna et eadem numero
remanere alia recedente. ¶ Ex his videtur quod in anima
tis de quibus minus videtur:non potest poni nisi vna for
7 ma substantialis in eodem. ¶ Idem probant per sentē
t.cõti.15. tiam philosophi:et Commentatoris octauo metaphysice.
qui sic ait. Omnis qui ponit quod corpus et anima sint duo
diuersa cõuenit ei dicere:quid sit causa ligamenti anime
cum corpore. Qui autem dicit.quod anima est perfectio cor
poris.et corpus non preexistit sine anima apud ipsum:cor
pus et anima non erūt duo diuersa in actu:nec accidit que
stio hic.quia anima cum corpore est vnum:sicut et mate
ria prima cum forma est vnum. Ecce hic manifeste habe
tur.quod sicut materia prima forme vnita nullū habet actū
nisi per ipsam.nec est aliquid aliud actu ab ipsa:cū sit for
ma eius:actus primus et perfectio. Similiter et corpus ani
me vnitum nullum habet actum nisi ab ipsa. nec est ali
quid aliud ab ipsa actu.sed ipsa anima est eius actus pri
mus et perfectio prima.quod non esset verum si corpus
constitueretur in esse corporeo per aliquam formam pre
8 cedentem animam. ¶ Istud etiam probat per sentētiaz
t.cõti.82. philosophi et Cõmentatoris primo physicorum.vbi dicit
Cõmentator.quod si materia haberet aliquam formam si
bi propriam nullam aliam reciperet ipsa manente. Et pa
rum post dicit.quod si haberet aliquam formam: forme es
sent accidentia:ista non sequerentur si vna forma substā
tialis manens in materia:posset supra se aliam recipere.
9 ¶ Idem probant per dictum philosophi primo de gene
t.cõti.24. ratione:vbi vniuersaliter loquēs de generatione:sicut pa
tet ex hoc quod reprehendit Platonem.quod nō est locutus ni
si de generatione simplicium:sic dicit subiectum genera
tionis non est quid aut quantum vel quale.sed soluz hy
T.cõti.8. le ens in potentia. Et probat quinto physicorum.quod gene
ratio non est motus.quia scilicet huiusmodi ens in poten
tia nullo modo est mobile.prout patet ex verbis philoso
phi et Cõmentatoris ibidem. Sed si anima vel alia for
ma induceretur in materia prius informata forma sub
stantiali precedente.et postmodum remanente in eadem
materia: post inductionem forme illius in ipsa materia
cum illa forma que continue maneret in ea foret subie
ctum generationis:et cum ex materia et forma tali neces
sario oporteat ponere quoddam compositū quod est hoc
aliquid:scilicet corpus.et per consequens quantum et qua
le.et per consequens etiam mobile non solum ens in potē
tia:sed etiam formam et actum habens: manifestum est
T.cõti.8. quod omnia predicta a philosopho quinto physicorum.et pri
t.cõti.24 mo de generatiõe.de subiecto generationis scilicet.quod nō
est quid nec quantum nec quale.nec per consequens mo
Quō nō bile:sed soluz hyle et ens in potentia falsa erūt. ¶ Quali
opz pl'es ter vero non oportet ponere plures formas substantiales in
formas eodem sic declarāt qui retinent opinionē predictam:vni
subales uersaliter videmus quod vnam formā substantialem cõco
eē i eod. mitantur.et sequūtur plures forme accidentales:sicut pa
tet in vno elemēto simplici:vt in igne vel aere in quo fru
stra fingerētur plures forme substantiales:vbi multe in
ueniuntur accidentales. vtpote caliditas.raritas.leuitas
et diaphaneitas:quod vtiqz cõtingit ad hoc quod aliqua for
ma substantialis in materia inducatur:necesse est quod per
quasdam formas accidentales materia disponatur. Uer
bi gratia.si in materia aeris iduci debeat forma ignis.pri
mo inducuntur in materia ille forme accidentales:vt ra
ritas et caliditas:et huiusmodi ad susceptionez forme sub
stantialis ipsius ignis disponentes.et in eodez instāti quo
terminatur alteratio ad huiusmodi qualitates: in sūmo
inducitur ipsa forma substantialis ignis et est corruptio
aeris.et quia forme substantiales elementorum sunt im
perfectissime. Hinc est quod sunt totaliter materie immerse
et maxime materiales:intm̄ quod ipsas non consequitur ali
qua virtus actiua vel proprietas:nisi ille forme accidēta
les que erant dispositiones materie respectu earūdē. ver
bi gratia. Caliditas.raritas et huiusmodi.que prius dispo
nunt materiā aeris ad susceptionez forme ignis in gradu
incõpleto:postea ↄsequūtur eius inductionē in gradu cõ
pleto et non alie. Sicut vero animali qua vna qualitas pri
ma consegtur inductionē forme elementi vnius in corru
ptione forme elementi alterius:ita ad inductionē forme
mixti segtur quedam adequatio secundum proportionē aliaruz
qualitatuz:in cuius inductione necesse est formas elemē
torum corrūpi que prius erāt in materia illa secundum substan
tiam. Nec põt intelligi quod diuerse forme elemētares ma
neant in eadē parte mixti ipsius.quā impossibile est per
fici simul diuersis formis specificis: cuiusmodi sunt iste
forme substātiales elemētoruz. Nec potest dici quod manet
in diuersis partibus materie eiusdem. Tūc enim in mi
xto manerēt elementa actu distincta. Nec esset per conse
quens mixtio nisi quo ad sensuz forsan.et ideo opz dicere
secundum phm.quod forme substātiales elemētorum non manēt
in mixto actu sed virtute. Lz enim in inductione forme
substantialis ipsius mixti corrūpantur forme substantia
les elemētorum.qr tamen quatuor qualitates eorundez
aliqualiter adequate cõsequūtur formā substantialē mi
xti.que quidez qualitates sunt virtutes actiue ipsorum:et
quasi instrumēta formarū substantialium eorūdē. Hinc
est quod elemēta dicūtur manere in mixto virtute et nō actu
secundum substātiā suam. ¶ Ex his euidēter apparet.quod in mi p̊ ŏ gnõ.
xto nō oportet ponere plures formas substantiales: sicut t.cõti.84
nec in vno simplici elemento.lz in mixto sint plures for
me accidētales quam in vno elemento.quoniā preter quatu
or qualitates elementares per quas disponit materia ad
susceptionē forme mixti.et que ipsam cõsequūtur in qua
dam media proportione:cõsequitur ipsam formaz mixti
aliqua virtus actiua propria:que dicit virtus habēs spe
ciem. Uerbi gratia. Uirtus qua adamas trahit ferruz.et
saphyrus occidit anthracē:et huiusmodi.et sic patet quali
ter forma mixti que perfectior et nobilior est: habet in se
actualiter ipsas qualitates primas:que sunt virtutes pro
prie elementorum cuz quadā virtute interiore sibi propria.
Sicut enim naturali ordine ex elemētis:quorum forme in
ter formas substantiales sunt imperfectissime et maxime
materiales vt predictum est generatur mixtū:cuius for
ma est perfectior.et propter hoc etiā virtuosior cõtinēs in
se virtualiter ipsas formas elemētorum.et addens vlteriorē
virtutem et perfectionez. Simili modo ex vno mixto mi
nus nobili naturali ordine generatur mixtuz nobilius.cu
ius forma non solū addit virtutem supra virtutes elemē
tares:sed etiam supra virtutem mixti ex quo generatur.
Uerbi gratia. Sicut lapides fiūt ex elemētis tanquam ex p
pria materia:quorum forme subales addūt virtutes spāles
speciē ↄsequentes supra virtutes elemētorum. Sic de la
pidibus quibusdā fiūt diuersa metalla quasi ex materia
propria.lapis qdē calore solutus in ęs ↄuertit. Et iste for
me subales metallorum non solū addunt supra virtutes ele
mentorum in ipsis magis proportionata quam in lapidibus ex
qbus generātur:sed etiā aliquaz specialē virtutez vlterio
rem supra virtutē ipsorum lapidum ex quibus generantur.
Aurū enim habet virtutē mūdificatiuā.imo alias virtu
tes multas que excedūt virtutes nō solū elementorum:sed
etiā illius mixti quodcūqz sit illud ex quo aurū generat.
Istud est magis euidēs in alimēto:quod vel sit ex elemētis:
cuius forma subalis addit virtutē cõsequētē spēm supra

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

virtutes elementares. ex quo quidem alimento sumpto animali generatur semen. cuius forma est nobilior: ⁊ addens vlteriorez virtutez. ex quo semine generatᷣ sanguis cuius forma est adhuc nobilior ⁊ addēs ad vlteriorē perfectionem. ex quo sanguine generatur embrio. cuius forma est nobilior addens adhuc plures ⁊ nobiliores virtutes: vtpote generatiuā ⁊ sensitiuam. Ex hoc tādez generatur homo vel equus: cuius forma est nobilior: addēs virtutem sensitiuā perfectiorem quo ad formaz equi: simul cuz hoc virtutē intellectiuā quo ad formaz hominis. Ex his patet ꝙ corpora illa quorum natura est imperfectior ⁊ ignobilior sunt principia materialia. ex quibus fiūt corpora melioris nature: que habent in se virtutes illoꝝ corporum ex qbus fiunt. supra quas addūt virtutes ⁊ perfectiones vlteriores plures ⁊ perfectiores vel pauciores ſm gradū perfectionis ⁊ nobilitatis sue nature. In illis enim in quibus ratione perfectionis sue nature est nobilior aut multiformior dispositio materie: plures ac nobiliores inueniuntur virtutes formā substātialē materiā taliter dispositam perficiētē cōsequentes. Uerbi gratia. qꝛ in aliqbus ꝑfectis aīalibus nobiliter ac multiformiter disponitur materia ad illius forme nobilis susceptionem: iccirco substātialē formā huiusmodi aīaliū perfectoꝝ multe nobiles cōsequūtur virtutes tam vegetatiue q̄ȝ sensitiue. Et ꝙ oēs iste virtutes possint ꝯsequi vnā formā subalez sic declaratᷣ. Manifestuz est ꝙ aīa sensitiua est forma simplex existēs in toto aīali ⁊ in q̄libet eius parte. ⁊ tñ ipsam ꝯsequūtur valde multe virtutes. quarū quedā sunt alijs nobiliores ſm nobiliorē dispositionē materie vel minus nobilē in ꝑtibus illius aīalis. In illis enī partibus materie aīalis in qbus min⁹ nobilis dispositio inuenitᷣ ad animaz: illā partē materie ꝑficiētē nō cōsequitur nisi virtus sensitiua. s. tactus: minime nobilitatis. In alijs vͦo ꝑtibus nobiliori mō dispositis ꝯsequitur vna cuz virtute tactiua alia vͭtus vlterior. s. gustatiua. visiua. auditiua vel olfactiua: que differūt in gradu nobilitatis ſꝫ differētē dispōnē materie nobiliorē vel minus nobilē. Aliqua vͦo ꝑs materie aīalis tā nobilē habet dispōnez. ꝙ animā sensitiuam ꝑficiētē illā partez materie: ꝯseqtur virtus sensitiua cōis. Alie ēt partes materie eiusdē adhuc nobiliorē hn̄t dispositionē ita vt ad aīam sensitiuā ꝑficientē illas partes materie ꝯsequantᷣ quedā vͭtutes que dicuntᷣ virib⁹ sensitiuis nobiliores ⁊ suꝑiores: cuiusmodi sunt imaginatiua ⁊ estimatiua que quādā silitudinē hn̄t cū potētia rōnalis aīe. Ecce q̄liter ad vnā aīaz sensitiuā que est vna forma simplex ſm ꝙ perficit eandē materiā diuersimode in diuersis partibus suis dispositā taz diuerse ꝯsequuntur sensitiue virtutes quarū aliqua parū excedit virtutem vegetatiuam. Uerbi gratia. Tactus ⁊ alia virtus: vt estimatiua. precipue que percipit intētiones nō sensatas: habet vicinitatem ⁊ similitudinē cū natura rationali. Similiter ēt est ponēdū ſm sanctos. ꝙ in homine nō est nisi vna forma simplex: ad quā cōsequuntur vires vegetatiue. ⁊ eatenus dicitᷣ aīa vegetatiua. ⁊ oēs predicte virtutes sensitiue. ⁊ eatenus dicitur aīa sensitiua. ⁊ vlterius virtus intellectiua. ⁊ eatenus dicitᷣ aīa rationalis. Istud tenenduz est pro certo. qꝛ huiusmodi oppositum recitatur ab Aug͂ inter errores. ⁊ merito. qꝛ si virtus vegetatiua ⁊ sensitiua nō radicarentur in ipsa essentia aīe rationalis in homine. nec ipsam ꝑficiētē materiā corporis humani cōsequerentur. manifestum est ꝙ nulla virtus esset in humano corpore ratione intellectiue anime sibi vnite: ex quo posset cōcludi ꝙ nō vnitur corpori vt forma: sed solū vt motor. quod est hereticū. Uidemus eniz ꝙ ad oēm formā perficiētez materiā quācūq̄ȝ cōsequitur aliqua virtus ex hoc ipso ꝙ materia a forma illa ꝑficitur. sicut patet in oībus inductiue. Nec pōt fingi instantia nisi in proposito. ⁊ huiusmodi instātia qm̄ nulli innititur rōni: friuola est ⁊ oīno vana. sed nulla ratio cogit ponere in hoīe tres aīas. imo nec per cōsequēs plures formas subales. ⁊ hoc patere pōt ex dictis s͂. in solutione ar. xxxi. ⁊. xxxiij. ¶ Tamen ne videar magnis hoībus qui sunt ꝯrie opinionis derogare vel p̄sumptuose nō deferre: nihil assero. nec eorū opinionez contra fidē vel phiam esse dico. tñ hoc mihi videtᷣ. ꝙ aliqua errori propinqua videntur sequi ex illa opinione: que ponit plures formas subales in eodē indiuiduo. p̄cipue in phia. cuius p̄ncipia ſm doctrinā phi ⁊ Cōmētatoris falsificantur: si positio illa vera dicatᷣ quātuz scio eā intelligere. Et ecce corā deo qꝛ nō mētior: si scirem argumenta que hoc ostēdūt dissoluere: vt qn̄q̄ȝ credebā: respōsionem per singula possuissem. Sed sicut nihil pertinaciter affirmo: ne sim p̄sumptuosus: sic meā recognoscens impotētiam vel ignorātiā: nihil rn̄deo ad argumēta predicta: ne ficta ⁊ fatua dicere cogar. forsan docebit nos rn̄dere vel alius aliquis: cui dn̄s istā veritatē lucidius voluerit reuelare: ipse dn̄s noster Jesus christus doceat nos et in alijs articulis pretactis veritatem inuestigatam intelligere. ⁊ intellectā docendo declarare ad eius laudez ⁊ honorem cui est gloria per infinita seculorum secula.

Additio ad predicta bene notanda. ar. xlix. ¶ Qui volūt rōnes predictas ad ea que fidei sunt pertractare: inuenient positionē de pluralitate formarū substantialiū in eodē multo amplius q̄ȝ illaz de vnitate fidei christiane repugnare. Qd̄ sic pōt patere. Si enim due forme subales nō cōpatiuntur se in eadē materia numero ꝓpter implicitā ꝯdictionē: prout probāt due rōnes prime: manifestuz est ꝙ qui hoc supposito poneret in corpore christi aliquā formā subalem aliā ab eius aīa: eo ipso necessario habet negare aīam eidē corpori inesse. ⁊ per ꝯsequēs illud corpus assumptū a verbo nunq̄ȝ fuisse aīatū vel viuū. nec per ꝯn̄s mortuū. nec solū illā mortē. sꝫ mortis illius cām euacuaret. ¶ Itez hoc dicēdo eodē quo posito: cogeretᷣ ponere ꝙ aīa intellectiua nō vnitᷣ corpori aliā formā subalē hn̄ti vt forma. ⁊ per ꝯn̄s a corpe peccatū originale nō ꝯheret. pro quo tñ delēdo christ⁹ mortu⁹ est. ⁊ ad qd̄ delēdū sacrm̄ mortis sue. s. p̄ncipalr̄ ordinatᷣ. Hoc idē pꝫ: si quelibet forma subalis ponatᷣ dare suo susceptiuo aliqd̄ esse sui generis qd̄ est per se subsistere: prout ꝓbat tertia rō. sic. n. necesse est pōnē multaꝝ formaꝝ intelligere. ꝙ corpus an̄ aduentū aīe per se subsistat. ⁊ pari rōne: imo multo fortius ꝙ anīa a deo creata esse hēat ad minus ꝑus nā q̄ȝ vniatᷣ corpori. ⁊ ex hoc seqtur vt videtᷣ. ꝙ ex tali corpore ⁊ ex tali aīa cū sint duo actu diuersa cū esse diuerso. ⁊ diuersa per ꝓprias formas seorsuz subsistētia nunq̄ȝ fieri pōt vere vnū. Ex quo sequitur non solū ꝙ aīa intellectiua nihil a corpore cui vnita est vt forma contrahat. imo ꝙ ipsa eadē numero (prout finxit Auerrois) 3° de a in oībus hominibus existat. ⁊ multa alia que ſm fidem 2to. 5. christianā vtpote falsissima ꝯdēnantᷣ ex prefata pōne de formaꝝ subaliū pluralitate in eodem (vt nōnulli existimāt) ꝯsequuntᷣ. Sꝫ hoc qualr̄ debeat diffiniri alteri⁹ est negocij. In hoc enī oꝑe nihil aliud q̄ȝ ad ea que aduersarij doctoris nostri eximij obijciūt rn̄sio ponitᷣ ⁊ ponetur.

¶ Finit responsio ad obiecta cōtra primā partē sūme fratris Thome de Aquino: ordīs fratrū p̄dicatoꝝ in arti. xlix.

¶ Correctorium corruptorij verborum Thome in p̄ma secunde dictorum Sequitur.

Articulus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

De Beatitudine

Rticulus Primus. In pma pte. ij.li.q.iij.ar.iiij.in rñsio
ne pncipali dicit Thomas q ad beatitu
dinē duo requirunt. vnuz qd est essentia
beatitudīs. z aliud qd est quasi per se acci
dens eius.s.delectatio ei adiūcta. Dicit er
go q q̄ntum ad illud qd est essentialiter
beatitudo impossibile est q consistat in actu voluntatis.
Cuius ratio est.qz beatitudo est consecutio vltimi finis.
ɔsecutio autē finis nō ɔsistit in actu voluntatis.voluntas
eniz fertur in finē etiā absentē cū ipm desiderat z in psen
tē:cū in ipso qescens delectat.manifestū est aūt q ipsum
desiderium finis non est ɔsecutio finis:sed est motus ad
finem.delectatio autē aduenit voluntati ex hoc q finis
est presens voluntati. Hec de Thoma.

Correptorium. Tria hic dic vl dubia vl sim
plr falsa. pm est q delectatio
adiūcta btitudini ē accñs btitudis z nō de eēntia btitudi
nis. Scōm q act⁹ volūtatis nō ptinet eēntialr ad btitudi
nē. Tertiū nō dic h expsse sz ex arg. qd fac sub his vbis.pz
q h itēdit.s.q delectatio ɔcomitās visiōez diue essentie
ve ē act⁹ volūtatis. z h expsse dic.q.4.ar.ij.in rñ.pn. sub
his vbis.opz q opō itellect⁹ q̄ ē visio sit potior delectatio
ne.delectatio.n.ɔsistit i q̄dā cōmētatōe volūtatī. Primū
igit q delectatio ē accñs btitudis z nō eēntialis ei:erit du
1 biū vl simplr falsū.Dic.n.Aug⁹.x.ɔfess.loquens ad deū.
2 Btā vita ē gaudere de te.pp te.ipa ē z nō ē altera. Et idē.
Btā vita ē gaudiū de vitate. Ex his vbis Aug.pz.q gau
diū ē eēntialr btitudo vl aliqd de eēntia ei⁹. Et si gaudiū
vtiqz z delectatio.qz delectatio ē gen⁹. z gaudiū spēs eius:
3 sic dicit Auic.vi.nāliū.pte.iij.ca.v. ¶ Ad idē fac auctas
phi.viij.ethi.ca.viij. z Cōmē.ibidē. Dic.n.phs. Cōtinue āt
nullus sustineret neqz ipz bonū si triste ipsi inerit.ibi Cō
mē.ipm bonū qd aliō ē q̄z felicitas.qd ē ipole triste esse.
Sz ex suppōne Ar.dicit. Si tristē felicitas faceret vitaz:
nullus vtiqz vellet felix eē. Hec Cōmē. z ɔstat q illd est
de eēntia btitudinis sine q btitudo nō pōt appeti vel nō
est appetibilis. Scōm qd dicit.s.q act⁹ volūtatis nō ē de
i eēntia btitudis falsuz vr. Cōstat.n.q btitudo ē sūmū bo
nū rōnalis creature.g nece ē q btitudo ex q ɔsistit i actu
q ɔsistat in actu eiusdē potētie.i cui⁹ actu ɔsistit eēntialr
rōnalis creature bonitas.sz h est in actu volūtatis.qz in
delectatiōe pfecta.g in actu volūtatis q̄ est delectatio pfe
2 cta eēntialr z pncipalr ɔsistit ipsa btitudo. ¶ Itē ɔstat q
rōnalis creatura sūme dz appetere qd deus sūme expetit
ab ipsa z magis qd magis.sz a rōnali creatura magis expe
tit amari pfecte q̄z videri. z h magis approbat in creatu
ra tā i pria q̄z i via.g rōnalis creatura h magis dz appete
re z h faciēdo magis getari. z talis act⁹ eēntialis est:imo
eēntialissim⁹ btitudini. z cōstat q ipa est act⁹ volūtatis.
3 ¶ Itē Aug⁹ in li.i.de doc.christiana. Dicimur ingt ea re
frui quā diligim⁹ pp se. z ea re fruēdū ē nobis q̄ efficimur
bti.ex q pz q fruitiōe z delectatiōe q sūt act⁹ volūtatis su
4 mus bti. ¶ Itē Aug⁹.ij.sup Gen.ad lrām.loqns de statu
prie. Uita est ingt z tota vtus videre qd amas: z sūma fe
licitas est hre qd amas.sz dñs pus hr p amorē q̄z p cogni
tionē.g eēntia btitudinis magis ē in amore q est act⁹ volū
tatis:q̄z in videre vl cognoscere qd ē act⁹ itellect⁹. Item
Hugo in hierar.ang.loqns de btitudine prie dicit. Ibi co
gnitio illumīat z delectatio satiat. Et ibidē in eodez loco.
Dilectio supeminet scīe. z melior est q̄z itelligētia:plus.n.
diligit de⁹ q̄z intelligat.sz in actu supeminēti z meliori est
btitudo.g est in amore q est act⁹ volūtatis. ¶ Tertiū qd
dicit.q delectatio cōcomitans visionē diuine essentie est
actus volūtatis.dicimus hoc esse falsuz.qz delectatio con

3° de a..
pto 5.

comitans actū alicuius potētie nō ipedite est in eadez po
tentia in qua est ipsa opatio.delectatio eniz que est in vi
dendo pulchra z delectabilia est in oculis. teste Ecc.xi.
Dulce lumen z delectabile oculis videre solē.nō dicit de
lectabile voluntati. z tñ ponimus q si volūtas appetit vi
dere solem.q videndo per oculos delectat alia delecta
tione.qz implet appetitus eius. Ad hoc aūt q operatio z
cōcomitans delectatio sint in eadē potentia facit dictum
Auicē.i.li.canonis.cap.vltimo. Delectabile est ingt senti
re ɔueniēs. Ei in meta^ca sua.lectione.ij.cap.vl. Scias in
quit q delectatio vniuscuiusqz vtutis est plena acquisitio
sue pfectionis. z ideo sensui sensata ɔueniētia. z ire vindi
cta. z spei cōsecutio. z vnicuiqz rei id qd est ppium sibi.
¶ Itē Algaçel meta^ce sue.ca°.xiij. Delectatio est pceptio
rei cōuenientis.dolor aūt est pceptio rei nociue.vñ absqz
dubio delectatio cōcomitans dei visionē manifestantem
in intellectu. z delectatio cōcomitans dei dilectionē est in
volūtate. ¶ Ad rōnem suā rñdendū est cuz dicit vt pre
tactū est.q beatitudo est ɔsecutio finis vltimi.qd nō at
tingit voluntas vel actus eius qui est desideriū vel dele
ctatio zc. ¶ Dicēdum q pmū vez est.s.q beatitudo est
cōsecutio vltimi finis. Sed scōm falsuz est.s.q hunc nō
attingit volūtas.qz lz nō attingat vel assequat eū per desi
deriū vel per delectationē assequit tñ hunc finē per actū
volūtatis qui est diligere.vt visum est supra.de quo actu
tacet quasi nō esset alius actus in volūtate q̄z desideriuz
vel delectatio:qd falsuz est. Qz eniz diligere sit alius act⁹
q̄z desiderare vel delectari patet.qz desideriū in eo q hu
iusmodi est rei absentis vel psentis.nō sm q psens est:sz
aliquo mō vt futura est ad vsuz vel fruitionē. Delectatio
aūt pcipue rei spiritualis est potissime vt presens est z vt
habita. Dilectio aūt est causa delectationis z desiderij.cā
aūt nō est effectus.ergo dilectio nō est desideriū vel dele
ctatio.est tñ actus voluntatis.delectatio aūt nō est pprie
actus volūtatis:sz accidēs cōcomitās actus cuiuslibet po
tentie z vtutis circa ppriū obiectuz. ¶ Ad illud dictū in
Ioā.xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te zc. dōm.q
dñs cognitioni vitā eternā tribuit.nō qz in cognitione cō
summat sed inchoat.qz nō amat nisi cognitū. Attribuit
etiā poti⁹ cognitiōi q̄z amori.qz visio eēntie diuine distin
guit magis statū vie a statu patrie q̄z dilectio.qz nō videt
in sua eēntia nisi in pria. In via aūt fert dilectio in diui
nam essentiam. z etiam in patria.sed huiusmodi non est
nisi inchoatio in via z cōsummatio in patria.

Responsio ad hec sm Thomā. Qualiter beatitu
do creata pncipalr z essentialr ptineat
ad actuz intellectus. z qualr obiecta que fiunt in ɔtrariū
solui debeāt:luce clarius declarat Thomas ɔtra Gētiles
libro.iij.cap.xxiiij.per totū.vñ ista que dicūt hic:ibi tota
liter annullant:si dicta Thome dictis eoz applicentur.
Auctoritates vo quas pro se adducunt:si recte itelligant
nihil pro ipsis faciunt. ¶ Prima enim auctoritas Aug⁹ Ad pm
qua dicit deo de vita btā. Beata vita est gaudere de te p
pter te. ¶ Et silr scda. Beatitudo est gaudiuz de verita Ad 2m
te.sic hēt intelligi q ipsaz visionē dei per essentiaz in qua
cōsistit ipsa essentia beatitudinis.cōcomitat summū gau
dium ex illa visione dei siue pme veritatis pueniens. Et
qz in presenti possumus aliquo mō in ipsam diuinā essen
tiā ferri per amorē. z de ipa gaudere ac delectari ppter se.
Et in visiōez diue eēntie ituitū itellect⁹ nri ferre nō possu
mus in pnti. Hinc est q gaudiū hoc de deo ppter deū qd
essentiā btitudinis ɔcomitat:magis est nobis notū q̄z vi
sio dei p eēntiā:in q ipsa essentia btitudinis ɔsistit.pp qd
ipsa btitudo satis ɔgrue in pdictis vbis Aug.describit no
bis p illud gaudiū tanq̄z p q̄ddā nobis magis notū:sic qn

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

nā rei in eētia nos latet:vl' nō satis pz describimꝰ ipsam
per ꝓprietates ipsaꝫ ꝯñtes nobis magis notas.sic̄ si dicaꝫ.
Ignis est sūme calidus.vl' adamas est ferri attractiuꝰ.sic
certe describit Aug.nām btitudinis minꝰ notā.(Oculus
eniꝫ nō vidit deꝰ absqꝫ te ꝛc̄.) p delectationē ex visiōe ꝓ
uenient nobis notiorē.Sꝫ alibi diffinit eā p id qđ ei essen
tiale dicēs.q visio est tota merces.qđ diffōni ꝯsonat ipsi
us vitatis dicētis Joan.xvij.hec est vita eterna vt cogno
scāt ꝛc̄.qđ attēdēs illa btā aqla Joā.s.euāgelista in.i.cañ.
sua cap.iij.Scimꝰ qm̄ cū apparuerit siles ei erimꝰ.qm̄ vi
Ad 3m debimꝰ eū sicuti est.¶ Ex dicto aūt phi ꝛ sui Cōmē.viij.
ethi.nō plus pōt ꝯcludi nisi q delectatio necio ꝯseqꝲ ꝯse
cutionē btitudis siue vltimi finis.nō q sit de eiꝰ essentia.
Sicut hr̄e tres angulos necio est ꝯñs eē ipsiꝰ triāguli. q̄zuis nō sit de eiꝰ eētia.vñ sic̄ nō est pole q eēt triāgulus
ꝛ nō hēret tres angulos:ita nō eēt bonū finale vl' felicitas
ꝫm phm ꝛ Cōmē.ad cuiꝰ ꝯsecutionē nō delectatio sꝫ tristi
tia sequereꝲ.Est igiꝲ btitudo appetibilis absqꝫ eo q dele
ctatio īfra suā eētiā īcludaꝲ.q̄zuis nece sit q delectatio
eiꝰ assecutionē ꝯsequaꝲ.sic̄ ad esse subti necio seqꝲ eiꝰ pas
sio:q̄ tn̄ nō est de eiꝰ eētia:sic̄ pz in exēplo tacto.Primuꝫ
igiꝲ qđ dicit Tho.scꝫ q delectatio nō est de eētia btitu
dinis.qđ nituntꝲ īprobare.Ex dictis Tho.hic ꝛ alibi eui
dētissime declaraꝲ.Nulliꝰ eniꝫ potētie actꝰ est pm ac pnci
pale obm eiꝰ.Cū igiꝲ btitudo in aliq actu ꝯsistēs sit obm
pm ꝛ pncipale ipsiꝰ volūtatis īter oīa creata:īpole ē q actꝰ
ille siue illa btitudo sit actꝰ voluntatis.Lꝫ eniꝫ ponaꝲ q
actꝰ dilectiōis in pr̄ia q est actꝰ ipsiꝰ volūtatis sit eque bo
nus vl' ēt melior:nō tn̄ pōt ptinere ad eētiā btitudinis:
Ad pm que ꝯsistit in actu:q est obm ipsiꝰ pm vt dictū est. ¶ Alie
sūt rōnes satis efficaces ad idē ꝯ Hen.li.iij.ca.xxiij.vbi rñ
deꝲ ad illđ qđ isti p obyciūt in ꝓposito sic.Nō opꝫ q oē
illud q res pficiꝲ qcūqꝫ mō sit finis eiꝰ.Est eniꝫ aliqd pfe
ctio alteriꝰ duplr̄.Uno mō vt hñtis spēm.Alio mō vt ad
habēdā spēm.sic̄ pfectio domꝰ ꝫm q iā hꝫ spēm est id ad
qđ spēs ordiaꝲ vt est hitatio.Nō eniꝫ domꝰ fieret nisi pp
hoc.vñ ꝛ in diffōne domꝰ opꝫ h̄ poni:si debeat esse diffō
pfecta.pfectio aūt ad spēm domꝰ hñdā est tā illud qđ or
dinaꝲ ad spēm ꝯstituēdā sic̄ pncipia subalia ipsiꝰ q̄z illud
qđ ordiaꝲ ad spēi ꝯseruationē.q̄z ēt illa q faciūt ad ipsius
pulchritudieꝫ.Illđ igiꝲ qđ est pfectio rei ꝫm q iā hꝫ spēm
est finis eiꝰ.vt hitatio est finis domꝰ.silr̄ qlibet opō cuius
libet rei:q est q̄si eiꝰ vsus est finis eiꝰ.q aūt sunt pfectiōes
ad spēm rei nō sunt finis eiꝰ.sꝫ res est finis ipsaꝝ.Mate
ria eniꝫ ꝛ forma sūt pp spēm.lꝫ eniꝫ forma sit finis gnā
tionis.nō tn̄ est finis gnāti ꝛ spēm hñtis.imo ad h̄ queriꝲ
forma vt spēs sit cōpleta.Silr̄ ꝯꝫuātia rē ī sua spē:vt sa
nitas ꝛ vis nutritiua:lꝫ pficiāt aīal:nō tn̄ sūt finis aīalis:
sꝫ magis ecōuerso.Ea ēt qbꝰ aptaꝲ res ad ꝓprias opōnes
spēi pficiēdas.ꝛ ad debitū finē ꝯgruētiꝰ ꝯsequēdū nō sūt
finis rei sꝫ magis econuerso:sic̄ pulchritudo hoīs ꝛ robur
c°.iz. corpis ꝛ alia hꝫ.de qbꝰ dr̄ p ethi.q deseruiūt organice fe
licitati.Delectatio aūt est pfectio opōnis.nō ita q ad ip
sam ordineꝲ opō ꝫm suā spēm.sꝫ ordinaꝲ ad alios fines.
sicut comestio ꝫm suā spēm ordinaꝲ ad ꝯseruationē indi
uidui:sed est silis pfectioni que ordinaꝲ ad spēm rei.naꝫ
ꝓpter delectationē attētiꝰ ꝛ diutiꝰ insistimꝰ opōni in qua
delectamur.Uñ in.x.ethi.phs dicit.q delectatio perficit
c°.4. opationē sic̄ decor iuuentutē.qui.s.decor est ꝓpter eū cui
inest iuuētus:ꝛ nō ecōuerso.Bonitas ergo creature rōna
lis ꝯsistit in delectatione pfecta tanq̄z in eo qđ ordinatur
ad eiꝰ opōnē nobilissimā visionē.s.diuine essentie:quā de
lectatio ipsa cōcomitaꝲ.Et ex h̄ nō pōt ꝯcludi q ista de
Ad 2m beat dici finis:sꝫ illa opatio hñdicta.¶ Si tn̄ velint dice
re q bonitas creature rōnalis ꝯsistat in delectatione pfe
cta.ꝫm q ptendit scđa rō:tū.ad istā rōneꝫ pmā ꝛ scđam
rñdeamus eodē mō.videlꝫ q q̄zuis delectatio pfecta pti
neat ad bonitatē creature rōnalis.ꝓut dr̄ in argro.ꝛ illđ ēt
sit q deꝰ magis expetit a creatura rōnali.nō tn̄ pōt hēre
rōnē finis vltimi ꝛ btitudis pp rōnē ptactā.nō eniꝫ pōt eē
pm obm volūtatis.qđ ptinet ad rōnē btitudis:cū sit actus
eiꝰ p quē tali obto copulaꝲ.Illud tn̄ qđ deꝰ maxie expetit
a creatura rōnali.q.s.ipm diligat:hꝫ itelligi in via ꝛ sub
rōne meriti.per h̄ eniꝫ q pceptū dei iplemꝰ de dilectiōe:
vt nobis pole est in via.qđ ipse p merito vite eterne(que
ꝯsistit in dei visiōe)a nobis expetit:ꝯseqmur visionē dei
in pr̄ia.Expetit g deꝰ dilectionē sui a creatura tanq̄z id p
qđ ad suū finē:diuinā.s.eētiā attingat:nō q ipsa dilectio
rōnē finis hēat.¶ Ad 3m dōm est:q ꝫm Augm.ea re fruen Ad 3m
dū est q efficimur bti.nō tn̄ seqꝲ q btitudo ꝯsistat in frui
tiōe:sꝫ in eo ex q causaꝲ ista fruitio.ꝛ h̄ est actꝰ visiōis eēn
tie diuine.¶ Ad 4m dōm.q illđ vbū Aug.qđ adducūt ꝯ Ad 4m
Tho.fac̄ p eo.Ait eniꝫ.Sūma felicitas est hr̄e qđ amas.
hr̄e eniꝫ nō est amare.amaꝲ eniꝫ res anq̄z hēaꝲ.Ex amo
re eniꝫ est qđ nō hitū desiderio q̄raꝲ.ꝛ si amor iaꝫ habiti
pfectior sit ex h̄ q bonū amatū hr̄.aliud igiꝲ est hr̄e bo
nū qđ est finis q̄z amare.qđ.s.amare an hr̄e est iperfectū.
post hēre est pfectū.Hr̄e igiꝲ qđ amas in pr̄ia est videre
deū p eētiā quē sūme amas ibidē.Illud eniꝫ hr̄e cū pce
dat istū amorē sūmū sic̄ pz ex dictis.ꝛ sit eiꝰ cā:nece est q
ptineat ad actū illiꝰ visiōis btē.ꝛ nō ad actū dilectiōis vl'
amoris.Et qđ illi dicūt q deꝰ hr̄ potiꝰ p amorē q̄z p cogni
tionē.h̄ p tāto hꝫ vitatē in statu vie:q hr̄e deū p grām in
habitātē in via:sp actū gratuiti amoris ꝯcomitaꝲ ꝛ nō sp
actū cognitionis.qꝛ hr̄ fidei cognitio qñqꝫ sine grā qñ fi
des ē iformis.Sꝫ in pr̄ia vbi deū videbimꝰ p eētiā actu
cognitiōis pfecte hēbiꝲ apphēsus.ꝛ eoipso reuera ipm sic
hitū ꝛ apphēsuꝫ sūme amabimꝰ.¶ Ad minorē dōꝫ.q in
statu vie deꝰ plus diligiꝲ q̄z itelligaꝲ.Et huius rō est.qꝛ in
pñti nō itelligiꝲ deꝰ nisi p speculū ꝛ in enigmate p cogni
tionē creaturaꝝ siue p creaturas.q qdē cognitio dei ī rōne
sua quādā ipfectiōeꝫ icludit.tn̄ ipꝫ deū sic ipfecte cogni
tū p aliđ:possumꝰ p se diligere:ꝛ nō p aliđ.ꝛ p ꝯñs nec pp
aliqd aliđ.vñ ista dilectio dei ī rōne sua ipfectionē nō iclu
dit.Or.n.dilectio nō est pfecta ī via:accidit aliūde:videlꝫ
qꝛ vel ꝯcupia ē in mēbris q mētē retrahit ne possit deū to
to affectu diligere.qđ ē toto corde ꝫm Augm vl' potiꝰ iō nō ē
adeo pfecta ī via:ēt circūscripta oī ꝯcupia sic̄ ī pr̄ia pp di
uine cognitiōis ipfectiōeꝫ cui initiꝲ.nihil.n.nisi cognituꝫ
diligiꝲ.qñ igiꝲ dilectio q ē de sua rōne pfecta(pp qđ ꝫm i.Cor.13
aplm charitas nūq̄z excidit)initiꝲ pfecte cognitiōi dīne p
eētiā.tūc reuera hēbit pfectionē ꝯsūmatā.quā cognitio
nē nō hēmꝰ in via sꝫ solū ī pr̄ia.¶ Qđ āt dic̄ Hugo.q di
lectio supeminet scīe ꝛ ē melior.sic hꝫ itelligi ꝫm doctrinā
Tho.in rñ.q̄rti arg.huiꝰ arti.q dilectio supeminet cogni
tiōi ī mouēdo.sꝫ cognitio supeminet dilectiōi ī attigēdo.
nō.n.diligiꝲ nisi cognitū:vt dic̄ Augꝰ.iij.de tri.ꝛ iō itelli
gibilē finē p attigemꝰ p actionē itellectꝰ:ipꝫ.s.finē p suaꝫ
eētiā apphēdētis multo nobiliꝰ q̄z finē sensibilē p actio
nē sensus apphēdētis ipꝫ solū p suā spēm.vñ ꝯsecutio fi
nis itelligibilis itellecti p suā eētiā ꝯsūmaꝲ pfectissime
in actiōe ipsiꝰ itellectꝰ sic itelligētis.pp qđ ipsa eētia bti
tudinis create ī eiꝰ actiōe ꝯsistit.¶ Or aūt tertiū dicunt
eē falsuꝫ.s.delectatiōeꝫ actū cognitiōis vl' visiōis ꝯcomi
tantē esse actū volūtatis.vr̄ fundari sup mentēꝫ.b.Aug.
Docet eniꝫ ipse de tri.li.xi.q in visione tā iteriori q̄z exte
riori:ipsa volūtas copulat ꝛ tenet aciē vel actū vtutis vi
siue cū spē rei vise que videꝲ.De visu eniꝫ exteriori dicit
sic ibidē ca°.vij.Uolūtas animi rei sensibili sensuꝫ admo
net.ꝛ in eā ipaꝫ visionē tenet.Et post pauca.Uolūtas eni
tantam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

tātā vim hꝫ copulādi hec duo: vt ⁊ sensuꝫ formādū admo
ueat ei rei que cernit̄: ⁊ in ea formatū teneat. De visione
aūt iteriori sic ait ītra caº.ix. Ita fit illa trinitas ex memo
ria ⁊ interna visiōe: ⁊ que vtrūqꝫ copulat volūtate. Si igi
tur illud cū quo fit illa copula fuerit. ꝯueniēs orit̄ delecta
tio. si discōueniēs tristitia ⁊ dolor. Delectatio igit̄ inuēta
in actiōe potētie visiue seu cognitiue cuiuscūqꝫ. qm̄ eadē
rō est: ad volūtatem ꝑtinet. sicut patet ex ista doctrina. b.
Aug. Istud ēt pꝫ manifeste per hoc. ꝙ idē est ꝑncipiū mo
tus ⁊ qetis ipm terminantis. sic pꝫ. qm̄ graue vel leue per
idē ꝑncipiū mouet̄ ad suū vbi. ⁊ in eodē qescit. Cū igit̄ de
sideriū quo qs videre desiderat aliqd: sit motꝰ cuiꝰ ꝑnci
piū sit volūtas manifestū est ꝙ ipsa volūtas erit ꝑncipiū
delectatiōis cōcomitantis actū visionis. cū delectatio sit
q̄dā qetatio: in quā ꝑcedēs desiderij motꝰ termiat̄. Istud
igit̄ negare erit signū ignorātie. ¶ Ad pm cuꝫ dicūt. ꝙ q̄li
bet potētia delectat̄ in actu circa obm sibi ꝯueniens. put
dicit̄. Dulce lumen ⁊ delectabile oculis videre solē. ¶ Di
cendū ꝙ ista delectatio dicit̄ ad actū aliaꝝ potētiaꝝ app
hensiuaꝝ ꝑtinere. ꝓpter hoc ꝙ oritur ⁊ causat̄ mediante
actiōe potētiaꝝ apphēsiuaꝝ. ⁊ vt dictū est: ipsaꝫ cōcomi
tat̄ ex apphēsiōe obiecti ꝯueniētis. nō ꝙ ab ipsis potētijs
cognitiuis per se eliciat̄. hoc eniꝫ nō est intelligibile. sicut
potētia cognitiua nō mouet̄ motu desiderij sue ꝑfectiōis
per se. sꝫ per volūtatē. sic pꝫ per v̄ba Augni ꝑtracta sic nec
tenet̄ nec qetat̄ in sua actiōe vel ꝑfectiōe qđ est delectari:
nisi per actū voluntatis. vt pꝫ ex v̄bis ꝑus habitis. ¶ Ad
2m dđm. ꝙ delectatio est ꝟm Auic. sentire ꝯueniēs. nō ꝙ
ipsa delectatio sit actꝰ per se a sensu elicitꝰ: sꝫ pro tāto dele
ctatio sentire ꝯueniēs dicit̄. qꝛ ipm cōcomitat̄ ⁊ ab ipso
causat̄: sic pꝫ ex dictis. Dicit eniꝫ Auic. ꝙ delectatio cuius
cūqꝫ v̄tutis est acqsitio sue ꝑfectionis rōne causalitatis ⁊
cōcomitātie ꝑdicte. ꝑfectio eniꝫ potētie cuiuslibet est sua
ꝓpria opatio. ex cuiꝰ acqsitiōe acqrit̄ vl̄ orit̄ delectatio. ⁊
ipsaꝫ vt dictū est ꝯcomitat̄. ¶ Ad 3m pꝫ per idē. Qđ eniꝫ
dicit Algaçel. ꝙ delectatio dicit̄ ꝑceptio rei ꝯueniētis: eo
mō hꝫ itelligi quo ꝑus. nō ꝙ ꝑceptio ipsa sit delectatio ip
sa formal̄r: sꝫ vt tactū est causal̄r. qꝛ per actū ꝑceptiōis ip
sius apphēsiue causat̄ delectatio que est actꝰ ipsiꝰ motiue.
Un̄ sine dubio nullo mō ꝯcludi pōt ex istis que adducūt
ꝙ delectatio ꝯcomitās visionē dei sit in itellectu tanq̄ȝ ab
ipso elicitꝰ: imo a volūtate potiꝰ. Ex hoc eniꝫ ꝙ illa res sū
me dilecta videbit̄ sicut est: sūma q̄dā delectatio ⁊ vnica
ꝑfectissima oriet̄. Nec dꝫ dici ꝙ vna ꝯcomitat̄ actuꝫ co
gnitiōis ⁊ actū dilectiōis alia. hoc eniꝫ ex falso intellectu
ꝓcedit eoꝝ qui nō attēdūt ꝙ actꝰ potētie cognitiue ⁊ affe
ctiue sūt ꝯnexi. ita ꝙ actꝰ ipsiꝰ affectiue siue volūtatis cau
sat̄ ab actu itellectiue. vn̄ delectatio que causat̄ ex dei vi
siōe est ipsius volūtatis. ¶ Qđ isti dicūt rn̄dēdo ad argm
Thome. ꝙ volūtas attingit vltimū finē per actū dilectio
nis. quē Tho. arguēdo omittit q̄si nō eēt. Salua pace eo
ruꝫ nō dicūt veꝝ. Nō eniꝫ itēdit Thomas ꝙ actꝰ dilectio
nis nō sit: vel ꝙ sit oīo indifferēs a desiderio ⁊ delectatio
ne. Et iō ꝓbat ꝯtra Gētiles li.iij.cap.xxiij. ꝙ nec in ama
re nec in desiderare nec in delectari pōt ꝯsistere essentia
beatitudinis. De desiderio planū est: ⁊ de delectatiōe sil̄r
ex his que dicit hic ⁊ ibi. De ipso aūt actu dilectionis quo
volūtas (vt dicūt) vltimū finē attingit: sciendū ꝙ lꝫ ipsa
volūtas per actū dilectiōis ipsi fini copulet̄ ⁊ ꝯiungatur.
Attingit̄ tn̄ ⁊ habet̄ finis per actū cognitionis. ⁊ per hoc
volūtas ipsi fini habito ⁊ ꝯsecuto copulatur actu amoris
summo. vn̄ in actu cognitiōis sicut finē attingēte in asse
quendo cōsistit eēntia beatitudinis. Actꝰ ēt dilectiōis qui
est actꝰ volūtatis ipsiꝰ. nō pōt esse ꝑmū obiectū eiusdē. ⁊
per ꝯn̄s (vt pꝫ ex dictis) nō pōt in eo poni btitudo q̄ȝtum

ad suā essentiā. ¶ Qđ v̄o dicūt ꝯn̄ter. ꝙ delectatio nō est
actꝰ volūtatis ꝓpriꝰ: planū est ex dictis ꝙ falsuꝫ dicunt.
imo est actꝰ volūtatis ꝓueniēs ex hoc ꝙ potētia apphen
siua actu sibi ꝯueniēte ꝑficit̄. vn̄ est actꝰ volūtatis: vtpote
ab ipsa elicitꝰ. Et dicit̄ esse aliaꝝ potētiaꝝ: quaꝝ actꝰ (vt
dictū est) ꝯcomitat̄. ¶ Et qđ dicūt ad illud qđ Thoas ad
ducit de Joā.xvij. Hec est vita eterna ⁊c. ꝙ dn̄s attribuit
vitā eternā cognitioni. qꝛ in cognitiōe btitudo inchoat̄ vl̄
initiat̄. que qdē cognitio dei per essentiā distinguit statū
vie a statu patrie. si bn̄ ꝯtractet̄: nō soluit argm Tho. sed
magis ꝯcludit eiꝰ ꝓpositum. Id eniꝫ potiꝰ dicit̄ de essen
tia rei ipsaꝫ rē in spē ꝯstituēs: per qđ ab alijs distinguit̄: q̄ȝ
illud qđ nō est huiusmodi. sꝫ tūc habet̄ btitudo qn̄ habet̄
actꝰ visiōis diuine eēntie. ⁊ nō opꝫ ꝙ habeat̄ btitudo qn̄
habet̄ actꝰ dilectiōis eiusdē. Fert̄ enim dilectiōis actꝰ in
diuinā essentiā: ēt in via: vt pꝫ ex dictis ꝑus. ⁊ isti hoc vo
lūt: ⁊ dicūt hoc. Ex hoc manifestū est ꝙ actꝰ dilectiōis nō
est ipsa essentia btitudinis. Sic eniꝫ ipsa habita haberet̄
vita eterna. Sꝫ actꝰ cognitiōis dei per eēntiā sic btitudi
nē initiat: vt in eo finē vltimū itelligibilem ꝑfectissime in
ꝑria attingēdo ⁊ ꝯseq̄ndo eterna vita ꝯsistat. hec est eniꝫ Joā.17.
vita eterna vt cognoscant ⁊c. quā cognitionē ac dilectio
nem cōsummatā nobis cōcedat iesus Christus. Amen.

Rticulus Scđs de hoc ꝙ Tho. dicit itellectū esse altioreꝫ potē
tiam voluntate. nam. q.iij.ar.v.in responsiōe
q. dicit. ꝙ intellectus est optima potentia.

Corruptorium. Dicimꝰ ꝙ si in
tellectꝰ dicatur
optima potētia. i. valde bona dicimꝰ ꝙ veꝝ est. nec obstat
ꝙ volūtas est melior vl̄ eq̄ bona. Si aūt dicat̄ ꝙ sit opti
ma. i. bona sup oēs potētias: sic dicimꝰ qđ falsū est. Qđ pꝫ
ex q̄tuor ex mutua opōne. ex obtis. actibꝰ ⁊ habitibꝰ. Pri i
mo mō. qꝛ nobilior potētia est volūtas tū qꝛ ipat oībꝰ ⁊ li
bera est. ⁊ dn̄a sui actꝰ ⁊ aliaꝝ potētiaꝝ. vt dicit Ans. de cō
ceptu v̄ginali. Tū qꝛ rō defuit sibi. s. volūtati vt comes ⁊
pedisseq̄. vt dic̄ Ber. de grā ⁊ li. arbi. c. xxiij. ¶ Scđo mō 2
pꝫ. qꝛ obm volūtatis est bonū sub rōne boni. obm aūt itel
lectꝰ est veꝝ vl̄ bonū sub rōe veri. nobiliꝰ āt est bonū sub
rōe boni q̄ȝ bonū sub rōe veri. igit̄ ⁊c. ¶ Tertiū pꝫ. qꝛ no 3
bilior actꝰ est deū vltimū finē diligere ꝑfecte q̄ȝ ꝑfecte co
gnoscere. qꝛ illđ scđꝫ est ordiatū ad pm. sꝫ diligere est actꝰ
volūtatis. ¶ Quartū pꝫ. qꝛ volūtas ꝑficit̄ hitu charita 4
tis q est hitꝰ nobilior. i. Cor. xiij. maior aūt hoꝝ est chari
tas. ¶ P. itellectꝰ pōt cogi nō aūt volūtas. ⁊ ita altior po
tētia est volūtas q̄ȝ itellectꝰ. ¶ Itē in eadē rn̄siōe subdit. 5
ꝙ vltia ⁊ ꝑfecta btitudo q̄ expectat̄ in vita futura ꝯsistit
in dei ꝯtēplatiōe. B plane pꝫ eē falsuꝫ ex dictis: vbi hr̄ ꝙ
plꝰ ꝯsistit i dei ꝯsūmata dilectiōe. vl̄ dicēdo sic minꝰ dixit.

Responsio ad hec ꝟm Tho. Ista qđ plane soluta
est ex dictis. s̄. ar. 34. pe ptis. q̄l̄r enim
itellectꝰ est altior volūtate: ⁊ qual̄r nō: pꝫ ibidē. ¶ Ad pm Ad pm
igit̄ nūc breuiter dico. ꝙ volūtas mouet vt efficiēs. itelle
ctꝰ vt finis. vn̄ simpl̄r est nobilior. ¶ Ad 2m dđꝫ. ꝙ bonū Ad 2m
sub rōne boni ⁊ sub rōne veri eiusdē nobilitatis est. Rō
nes eniꝫ de eadē re formate siue ꝯcepte: nihil faciūt circa
maiorē vl̄ minorē nobilitatē. ¶ Ad 3m dđꝫ. ꝙ lꝫ respectu Ad 3m
alicuiꝰ obti actꝰ volūtatis sit potior. nō tn̄ simpl̄r loq̄ndo.
Sꝫ actꝰ itellectꝰ est altior ⁊ nobilior ⁊ absolutior: sicut de
clarat̄ vbi. s̄. i. ꝑte. q. xxxiij. ¶ Per idem patet rn̄sio ad Ad 4m
iij. Charitas eniꝫ ordinat hoiem ad deū. In respectu v̄o
ad obiectū volūtas est altior. ¶ Ad 5m dđm. ꝙ coactio in Ad 5m
tellectꝰ pōt intelligi dupl̄r. vel q̄ȝtū ad exercitiū sui actꝰ.
vel q̄ȝtū ad specificationē sui actꝰ ab obiecto. Primo mō
pōt cogi intellectꝰ a volūtate: inq̄ȝtū necesse hēt ad iperiū

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

volũtatis mouẽtis suũ actũ exercere. Ex hoc tñ nõ sequitur ꝙ volũtas nobilior sit itellectu simplr. sed quo ad aliqd: inq̃ztũ. s. mouet. Scđo mõ coactionis nõ cogit̃ intellectꝰ nisi sibi ꝓportionet̃ obiectũ tale ꝙ nullo mõ deficere possit a veritate: cuiusmodi necessaria. Et talis coactio vl' motꝰ determinatꝰ magis ꝓprie cõuenit ipsi volũtati. qñ sibi ꝓponit̃ obiectũ tale ꝙ in nullo deficit a bonitate: cuiusmodi est beatitudo. quã nõ põt volũtas si circa ipsam actũ suũ exerceat nõ velle. ergo simile est de intellectu ꝛ volũtate quo ad hoc. nec per ꝯsequens poterit penes hoc attendi istaꝝ potentiaꝝ in nobilitate excessus. Breuiter ista perstringo. qꝛ supiꝰ (vt dictũ est) euidẽtius sunt declarata. ¶ Qđ isti dicũt in fine. qđ plane falsuꝫ est: ꝙ beatitudo (ꝓut dicit Tho.) cõsistat in dei cõtẽplatione quaꝫ expectamus in patria: ex dictis in responsione ar. ꝓximi patet. qꝛ minus veraciter dicũt. nec rationes eorum vbi liquet hoc concludunt.

Articulus Tertiꝰ De hoc qđ dic̃ Tho. ꝙ rectitudo voluntatis reqritur ad beatitudinẽ: vel añcedenter ꝛ cõcomitanter. vt patet. q. iiij. ar. iiij. in responsione p̃ncipali vbi dicit. ꝙ beatitudo cõsistit in visione diuine essentie. sed ꝛ rectitudo voluntatis requiritur ad beatitudinem antecedenter ꝛ cõcomitanter.

Corruptorium. Qꝛ aũt hoc sit imperfecte dictũ ad minus patet ex dictis: qꝛ actus voluntatis est de essentia beatitudinis.

Respõsio ad hec ꝺm Thomaꝫ. Qꝛ aũt sit perfecte dictũ qđ hic dicit Thomas manifestum est ex dictis arti. p̃mi in respõsione. loquẽdo de eo in quo ipsa ratio essentie beatitudinis ꝯsistit: sicut patet ibidem.

Articulus Quartus de hoc quod dicit Thomas. ꝙ aĩa hoĩs habet esse cõpositi separata. Item. q. iiij. arti. v. in responsione scđi argumẽti dicit. ꝙ aĩe humane remanet esse cõpositi post corporis destructionem. ꝛ hoc ideo. quia idem est esse forme ꝛ materie. ꝛ hoc dicitur esse compositi.

i **Corruptorium.** Si hoc veruꝫ est. cũ quelibet forma substãtialis det aliqđ esse. nõ erit alia forma in hoĩe q̃ꝫ aĩa. qđ est erroneuꝫ propter multa cõtraria fidei que ex hoc sequũtur. vt in p̃mo ostensuꝫ est. ergo error est dicere. ꝙ aĩe humane remanet
2 esse cõpositi. ¶ P̃. supposito hoc. s. ꝙ illđ totaliter destruitur qđ perdit suũ esse qđ habet. qꝛ perdere esse suũ totalr: est destrui plene ꝛ pfecte: ꝛ ecõuerso. ergo si materia vel corpus hoĩs nullũ habet esse aliud q̃ꝫ aĩe intellectiue: materia vel corpus hoĩs in instanti separationis aĩe pdit oẽ esse. ergo ꝛ destruit̃ totalr ꝛ pfecte. cuiꝰ ꝯ̃riũ videmꝰ. ꝛ est
t.cᵒ. 28 cõtra phm p̃mo physicoꝝ qui dicit. ꝙ mã est ingenita ꝛ
i. de geñ. incorruptibilis. Si aũt dicas ꝙ manet mã vel corpus qꝛ
t.cᵒ.17. succedit alia forma dans esse. qꝛ generatio vnius est corruptio alterius: ꝛ ecõuerso. ¶ Contra prius saltez nãliter est separatio forme que est aĩa q̃ꝫ alterius forme successio vl' inductio. ergo mã vel corpus perdit necessario omne esse ꝛ destruit̃ cedẽs in nihilũ. ꝛ ita gñatio erit ex nõ esse simpliciter in esse. ꝛ hoc est creari. igit̃ generatio est creatio.
3 qđ est erroneũ. ergo illud ex quo sequit̃. ¶ P̃. videtur ꝙ alia forma de nouo introducat̃ qñ aĩa sepat̃ per actioneꝫ intelligẽtie: nõ per actionẽ corporũ celestiũ. naꝫ videt̃ ꝙ corpora celestia requirũt sitũ determinatũ ꝛ aspectũ sup mãm in quã agũt ꝛ ꝺm diuersitatẽ situs ꝛ aspectus videmus manifeste variari oẽs actiones illoꝝ corporũ. Aliter enim generãt ꝛ corrũpũt ista inferiora in estate: aliter in hyeme. Aliter generãt. corrũpũt ꝛ trãsmutãt ea que sunt in aere sub diuo: aliter ea que sunt sub tecto. Sꝫ nos videmus ꝙ corpꝰ eodẽ mõ se hꝫ in estate ꝛ in hyeme ꝛ oĩ tempore sub tecto ꝛ diuo ꝛ vbiqꝫ post aĩe sepationẽ. ergo forma quã tũc habet nõ est a corporibus celestibus.

Responsio ad hec ꝺm Thomã. Qꝛ nihil fidei cõtrariuꝫ sequat̃ ex hoc qđ ponit̃ in hoĩe tm̃ vna forma substantialis que est aĩa intellectiua. s. vt estimo ꝓbabiliter est declaratũ. ¶ Qđ ergo isti cõcludũt Ad pᵐ
pro inconuenienti in p̃mo argᵗᵒ nõ est inconueniens. p̃ter hoc etiã posito ꝙ in hoĩe essent plures forme substãtiales oporteret oẽs p̃ter vltimã eẽ mãles. ꝛ in potẽtia respectu vltime dantẽ actũ ꝛ esse cõpletũ. vnde cũ vniꝰ entis nõ sit nisi vnũ esse: necesse est dicere: ꝙ idẽ est esse aĩe humane ꝛ totiꝰ cõpositi. Cũ igit̃ ipsa post sepationẽ habeat esse. manifestũ est ꝙ esse totius cõpositi remanet sibi. ¶ Ad 2ᵐ Ad 2ᵐ
dđm. ꝙ ponendo vnã formã substãtialẽ in hoĩe: opꝫ cõcedere ꝙ aĩa hoĩs sepata in morte noua forma inducat̃ in corpe remanẽte: que dat nouũ esse. ¶ Ad obiectuꝫ vᵒ in ꝯ̃riũ dđm. ꝙ in eodẽ instãti ac simul est aĩe sepatio: ꝛ illiꝰ noue forme inductio: sicut in eodẽ quo corrũpit̃ aer gñatur aqua: ꝛ ecõuerso. vñ nunq̃ꝫ mã est sine morphea. i. sine forma ꝺm phm. Et hoc iđ. qꝛ ꝺm modũ istũ gñatio vnius p̃ de ge
est alteriꝰ corruptio. ¶ Qꝛ vᵒ aĩe sepatio est p̃us saltẽ nãliter: si intelligat̃ nãliter quo ad durationẽ: falsuꝫ est simpliciter qđ dicũt. Si intelligat̃ p̃us nãliter: eo ꝙ p̃us sit in t.cᵒ.28
cõceptu nostro: siue ꝺm rõnẽ. lꝫ simul sit cuꝫ noue forme inductiõe: ꝺm rẽ cõcedi posset vno mõ facta ꝯsideratiõe. ꝛ negandũ alio mõ facta cõsideratiõe. Qñ enim ꝯsideramus ꝙ dispositiones ille mãe ad formã illaꝫ corpis mortui: repugnãt dispositionibꝰ mãe exñtibus sub forma corporis viui que aĩa est: p̃mo cõcipimꝰ illaꝝ dispositionuꝫ mãe corruptionẽ in aĩe sepatiõe q̃ꝫ illius noue forme corporis mortui inductionẽ in morte. Qñ vᵒ ꝯsideramus ꝙ mã nullo mõ põt esse sine forma. ꝛ per ꝯsequens nõ põt formã quaꝫ hẽt pdere nisi aliaꝫ acqrendo: siue per hoc ꝙ aliã acqrit necessario: p̃us cadit ꝺm hoc in cõceptu nostro noue forme inductio: q̃ꝫ anime que ipsaꝫ sequit̃ sepatio. Simul ergo sunt ꝺm durationẽ aĩe sepatio: ꝛ illiꝰ noue forme inductio. lꝫ vna ꝺm rõnẽ possit esse p̃or alia. ꝛ ecõuerso. sic̃ patet ex dictis. Argᵐ ergo illud ꝯtra sic solutuꝫ est.
¶ Ad 3ᵐ dđm. ꝙ nõ sola v̾tus celestis agit ad inductionẽ Ad 3ᵐ
illiꝰ forme in corpe mortuo de nouo inducte. imo violentia vel infirmitas dissoluens nobilẽ dispositionẽ que est corpis viui mã: iducit oppositũ que repugnat nãe forᶜ nobilioris. s. aĩe que est forᵃ corpis viui. ꝛ illa eadẽ dispositio ignobilis ꝯgruit. imo est nec̃itas respectu forᶜ vilioris. cuiusmodi est illa forᵃ noua in sepatiõe iducta. que vtiqꝫ est forᵃ illiꝰ corpis mortui remanẽtis. istud declaratũ est supra. Quia vᵒ siue qs moriat̃ in estate: siue in hyeme: siue sub diuo: siue sub tecto: siue q̊cũqꝫ tpe vel loco: semp inuenit̃ vniformiter aliqd qđcũqꝫ sit illud: nobilẽ dispõnem mãe sub forᵃ corpis viui corrũpẽs. ꝛ oppositas dispõnes iducẽs vniformiter ꝛ vlr: seqt̃ aĩe que est forᵃ corpis viui sepatio ꝛ illiꝰ noue forᶜ iductio in corpe mortuo lꝫ in acceleratiõe sit d̾ria ꝓpter hᵒ ꝙ cõplexio loci vl' tpis: plus vel minꝰ iuuat vl' ipediat actionẽ illiꝰ v̾tutis: que dissoluẽs armoniã ꝛ nobilẽ dispõnẽ corpis viui: iducit dispõnẽ oppositã in eadẽ mã cũ qua in ipsa mã iducit̃ nec̃io forᵃ corpis mortui. Si vᵒ qs plures formas subales ponat: adhuc habet necesse ponere ꝙ corpus mortuum non habet idem esse ꝙ corpus viuuꝫ: illud enim erat viuere. Nec potest esse in vno ente nisi vnicũ esse. Sed planum est ꝙ corpus mortuuꝫ nõ habet esse qđ est viuere. ergo manifestuꝫ est. ꝙ nõ habet idẽ esse qđ p̃us. q̃litercunqꝫ sit de forma substãtiali. nihil est igit̃ qđ adducũt ꝯtra Thomã in ꝓposito.

Articulus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Articulus Quint⁹ de hoc qd̄ dic̄ Thomas ꝙ beatitudo nō crescit corp̄e resumpto itensiue: sed extensiue. ¶ Itē q. iiij. arti. v. in rñ. v. argumēti dicit. ꝙ corp̄e resūpto beatitudo crescit nō itēsiue ſʒ extēsiue.

i **Corruptorium.** Qd̄ dicit extensiue bene dicit. qd̄ aūt negat itēsiue dicit male. ⁊ cōtra Ber̄. de diligendo deo. cap̄. xiiij. loquens eniʒ de animabus exutis: ita dicit. Donec mors absorpta sit in victoria. Et sequit̄. nō possunt anime seipsas expoliare ex toto: ⁊ transire in deū viuū: ligate corporibus etiā tunc ⁊ nūc retrahēte affectu naturali ita vt sint his neqʒ velint neqʒ valeant cōsummari. Itaqʒ ante restaurationeʒ corporꝝ nō erit ille defectus animaꝝ ꝑfectus qui est sūmus illarum status. ¶ Itē est contra Aug^{m}. xij. super Geñ. ad litteraʒ cap̄. lxx. Minime dubitandū est raptaʒ hominis
z a carnis sensibus mentē. ⁊ post mortē ipsa carne deposita trāscensis etiam similitudinibus corporaliū nō sic posse videre incōmutabilē substantiam vt sancti angeli vidēt: seu alia latentiore causa. siue id. qꝛ inest ei quidā naturalis appetitus corpus administrandi. quo appetitu retardatur quodāmodo: ne tota intētione pergat in illud summū celū ꝙdiu nō subest corpus. cui⁹ administratione appetitus ille requiescat. Ex hac auctoritate patet. ꝙ visio beatarum aiarū ante resumptionem corporꝝ ⁊ post diuersificatur penes intentionē totā. sed hoc facit differre visionē
3 intensiue. ¶ Item Berñ. de diligendo deo. cap̄. xiiij. expo-
Canti. v nens illud Cant̄. Bibite ⁊ inebriamini. Qui inquit adhuc in carne grauati gemūnt: chari habent̄ pro charitate quā habent. Qui v̄o iaʒ soluti carnis compede: sunt eo chariores quo promptiores ⁊ expeditiores facti ad amandum. Et porro pre vtrisqʒ nominant̄: ⁊ sunt charissimi: qui recepta scd̄a stola in corporibus vtiqʒ cum gloria resumptis: tanto feruntur in dei amoreʒ liberiores ⁊ alacriores ꝗto eis de ꝓprio iā nihil residuū est qd̄ eas sollicitet aliq̄ten⁹ vel retardet. qd̄ quidē neuter sibi reliquoꝝ statuum vendicat. Et infra. Bibi vinum meuʒ cum lacte meo. Uino diuini amoris miscet: ⁊ tunc dulcedinē naturalis affectionis per quā resumet corpus suū: ipsumqʒ clarificatū desiderat estuat. ergo iam tunc sancte charitatis potato vino: sed plane nondum vsqʒ ad ebrietatem. quoniam temperat ardorem interim huius lactis permixtio.

Responsio ad hec ſm Thomā. Cuius si primum argumentuʒ p̄mi articuli predicti ex integro aspiciatur: nihil faciunt cōtra ipsum iste auctoritates preallegate declarat̄. Ait enim sic. Desiderium aīe separate totaliter quiescit ex parte appetibilis. qꝛ. s. habet id qd̄ suo appetitui sufficit. sed nō totaliter quiescit ex parte appetentis. qꝛ illud bonum nō possidet sicut possidere vellet. ⁊ ideo resumpto corpore beatitudo crescit nō intensiue sed extensiue. Hec sunt v̄ba eius: que sic possunt declarari. Anima separata videns deū per essentiaʒ. nō pōt limpidius videre deum ꝗ͂ʒ videt. nec intensius per consequens delectari ꝗ͂ʒ delectatur. qꝛ lʒ gloria vel lumen glorie qua aīa separata in illam dei visioneʒ per essentiā eleuatur: debeat in corpus redundare. nō tñ per corporis resumptioneʒ poterit intendi: nec per consequēs aīa ad limpidiorē visioneʒ dei ꝗ͂ʒ prius poterit eleuari. tñ qꝛ per suā naturaʒ corpori est vnibilis. hinc est ꝙ naturaliter appetit in corpore esse. ⁊ bonuʒ ꝑticipatū corpori pro sua capacitate cōmunicare. Ideʒ igitur bonū qd̄ iam habet in quo quietat̄: sic ꝙ illius nō desiderat augmentū vel intensionē appetit habere in eodē gradu nō intensiore sub modo alio. ita. s. ꝙ queat in resumptū corpus redundare. ⁊ cum iste appetitus corp̄e resumpto fuerit q̄etatus: crescet beatitudo: nō quidē intensiue sed extensiue: sicut patet ex dic-
tis. ¶ Ad p^{m} ergo dicendum. ꝙ defectus quē dicit Ber̄. Ad p^{m}
nō posse perfici nisi corp̄e resumpto ꝓut ipse insinuat est iste appetitus: siue ſm ipsum affect⁹ nālis quo retrahitur aīa ne totaliter quietet̄: donec bonū iaʒ adeptū redundet in corpus resumptū. qd̄ nō est habere maius bonū: sed illud idē sub eodē gradu: alio tñ mō. ¶ Ad z^{m} dicendū. ꝙ Ad z^{m}
Aug⁹ dicit animā separatā a corpore isto appetitu retardari ne totaliter pergat in summū celū vel tota intentione pro tanto ꝙ adhuc appetit bonitatē in dei contēplatione cōsistentem: ⁊ ex ipsa ꝓuenientē: quā nūc habet haberet alio mō. s. illā in corpus resumptū refundendo. ⁊ pro tāto dicit aīam separatā nō sic posse videre deū vt sancti angeli vident. qꝛ angeli suā beatitudinē in dei visione ꝯsistētem nō appetunt alio mō ꝗ͂ʒ habēt. vñ eoꝝ appetitus est vndiqʒ quietatus. appetitus v̄o aīe separate lʒ sit quietatus quo ad bonuʒ adeptū: nō tñ quo ad habendi moduʒ:
vt dictū est. ¶ Ad 3^{m} ꝙ ſm Berñ. anime beate corpori- Ad 3^{m}
bus cū gloria resumptis tanto feruntur in amorē liberiores ⁊ alacriores quāto de ꝓprio iam nihil residuuʒ est ⁊c. nullus videlicet appetitus quo appetant illud quod habēt habere alio mō vt dictū est. ¶ Qd̄ v̄o ait Berñ. aīaʒ separatā estuare vino sancte charitatis: sed nondum vsqʒ ad ebrietatē. pro tanto. qꝛ bonū illud iam adeptū nōdum transfunditur nec redundat in corpus. ⁊ vires corpis inferiores sicut fiet post resurrectionē: potū hūc sic iebriatiuū in patria nobis tribuat iesus christus. Amen.

Articulus Sextus de hoc qd̄ Thō^{as} dicit. ꝙ hō est dominus sui actus. qꝛ habet deliberationem de suis actibus. Item. q. vi. arti. iij. in responsione tertij argumēti dicit ꝙ homo est dominus sui act⁹ qꝛ habet deliberationē de suis actibus. ex hoc enim ꝙ rō deliberās se hēt ad opposita: voluntas pōt in vtrunqʒ.

Corruptorium. Hoc reputam⁹ falsuʒ. ex hoc i
enim sequit̄ ꝙ hō nō facit libere ea que facit sine deliberatione. qd̄ patet esse falsissimuʒ tā in bonis ⁊ perfectis hoībus ꝗ͂ʒ in pessimis. manifeste enim videm⁹ ꝙ viri sancti siue ꝑfecti. siue in seculo siue in religione cū intelligunt aliqd̄ bonū mox appetūt. ⁊ cū appetierint mox frequēter faciūt absqʒ oī deliberatione. verbi gr̄a dāt elemosynas. respuunt illecebras. sil'r viri religiosi statiʒ auditu auris obediūt sine aliqua deliberatione. ⁊ tñ cōstat ꝙ libere faciūt. Et sic videm⁹ in valde malis ⁊ pessimis hoīb⁹. qꝛ mox vt malū aliqd̄ appetierint. v̄bi gr̄a detrahere. blasphemare. maledicere. cōuitiari sine deliberatione si possunt ꝑficiunt qd̄ desiderāt. ⁊ cō-
stat ꝙ libere. ¶ P̄. si ꝓpter deliberationē est dñs sui act⁹ z
⁊ libere ageret cū respectu finis eligendi nō fit deliberatio. sed respectu eoꝝ que sunt ad finē sequeret̄ ꝙ nō libere sed seruiliter appeteret hō finē. libere autem appeteret
ea que sunt ad finē. ¶ P̄. manifeste videmus ꝙ qñ volū- 3
tati ꝓponit̄ aliqd̄ appetibile. v̄bi gr̄a honor vel scia si appetierit illū honorē vel sciaʒ: pōt hō illū appetitū refrenare vsqʒquo deliberet an debeat vel liceat vel expediat sic expetere. Cōstat eniʒ ꝙ aīa est domina talis refrenatiōis. ⁊ libere fac̄ eā añ delibatione. ergo manifestū est ꝙ dñiū talis refrenatiōis nō est ꝓpter delibationē. Qꝛ aūt hō refrenatiōeʒ faciat libere. patet per auctem Dam. li. iij. c°. xxvi. vbi ita dic̄. Irrōnalia nō sūt libera arbitrio. aguntur eniʒ a nā magis ꝗ͂ʒ agāt. ⁊ nō ꝯdicūt nāli appetitui ſʒ sil'r cū appetierint aliqd ipetū faciūt ad actū. hō aūt ex nā rōnalis agit magis ſm naturam ꝗ͂ʒ agat̄. ideoqʒ si appetēs hoc q̄dem velit potestatē hēt refrenādi appetitū suū vel seq eū. Nō ꝙ dicit irrationalia nō sunt libera arbitrio.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Responsio ad hec ẜm Thomaz. Estimo ꝙ isti decepti sunt per quandã equocationẽ deliberationis exorbitantis. deliberatio enim dicitur ꝯsultatio vel premeditatio de aliquo si debeat fieri vel non fieri: amari vel vitari. ⁊ sub hoc sensu certe nõ est hõ dominus sui actus. qr habet deliberationẽ de agẽdis: sz potius ecõuerso. qr ipse est dominus sui actus: iõ põt deliberare de agendis. Alio mõ põt deliberatio sumi pro facultate libere agendi qd voluerit seu placuerit. rõne cuius aĩa põt in vtrunqz oppositorꝝ. ⁊ sic sub hoc sensu habet intelligi qd dicit Tho. ꝙ nõ est dominus sui actus. qr habet deliberationẽ. i. liberã agendi facultatẽ. qr igit̃ potestas rõnalis in homine valet ad opposita ẜm phm. hinc est ꝙ voluntas libere põt in vtrunqz oppositorꝝ. Et hoc est qd dicit Tho. ꝙ ex hoc ꝙ rõ deliberationis se hẽt ad opposita habẽs. s. potestatẽ ad ipsa põt volũtas in vtrunqz. obiecta igit̃ predicta nõ procedunt cõtra Thomaz in sensu in quo loquitur: sicut patet intuenti.

Articulus Septim⁹ de hoc qd Tho. dicit: ꝙ homo per rationez determinat se ad volendum hoc quod est vere bonum vel apparens bonum: vt patet in q. ix. arti. i. in responsione tertij argumenti.

Corruptorium. Si per actũ determinãdi intelligit ꝙ ratio inquirẽdo. cõsulendo. sententiãdo offert vel presentat alterũ oppositorum voluntati vt illud velit ⁊ exequatur nõ ꝯtrariũ non videt̃ reprehẽsibile sed bñ dictũ. Si võ per actũ determinãdi ĩtelligat ꝙ rõ ꝯcludẽs vnũ ꝯtriorꝝ esse volẽdũ alicui ⁊ ꝓsequendũ: per hoc determinet. i. necessitet volũtatem ad illud ita ꝙ ꝯtrariũ volũtas nõ possit velle nec ꝓsequi.
t.cti. 4. hoc est ꝯtra Ber̃. de gratia ⁊ li. ar. ⁊ cõtra phm. 9. meta. ⁊
⁊. 10. erroneũ. ⁊ dãnatũ nuꝑ cũ pluribus articulis cap. ix. de voluntate. vbi pro errore ꝯdẽnatũ est. ꝙ post ꝯclõnẽ aliquã volũtas nõ manet libera. Itẽ ꝙ volũtas hoĩs necessitat̃ per suã cognitionẽ sicut appetitus bruti. Item ꝙ volũtas necessario ꝓsequit̃ qd firmiter credittũ vel decretũ est a rõne. ⁊ nõ põt abstinere ab eo qd rõ determinat.

Responsio ad hec ẜm Thomam. Non cesso mirari ad quid isti trahunt ista predicta verba Thome ad illum sensum suum. cum ipse in toto processu doceat oppositũ: vñ huic fictioni: nõ est rñdẽdũ.

Articulus Octauus de hoc qd Tho. dicit. ꝙ imperare est actus rõnis. Nam in. q. xvij. ar. p̊ in responsione ꝑncipali dicit. ꝙ imperare est actus rõnis ꝓsupposito actu volũtatis. Et subdit ꝙ imperare est essentialiter actus rõnis. Et in eadẽ. q. ar. ij. in respõsione p̃mi argumenti dicit. ꝙ volũtas per actũ qui vsus est exequit̃ imperium rõnis. Et eadẽ. q. ar. v. in responsione ꝑncipali dicit ꝙ imperiũ nihil aliud est q̃ȝ actus rõnis ordinantis cum quadam motione ad aliquid agendum.

Corruptorium. Hec positio nõ solũ videtur nobis falsa: sed omnino erronea. qr vt ibidẽ dicit eadẽ. q. arti. 5° in respõsione argumẽti vltimi. ille actus ĩperatur qui rõni subditur. ergo si rõ imperat volũtati: volũtas rõni subdit̃. Sed qui alij imperat vt subdito: sibi dat libertatẽ oꝑandi. ergo volũtas nõ est libera: nec domina suorꝝ actuũ. qd est ꝯtra Dam̃. li. 3°.
t.cti. 10 ⁊ cõtra phm. ix. metaph. ¶ Itẽ hoc est contra Ansel. de cõceptu virginali. li. iij. vbi in persona mẽbrorꝝ ⁊ sensuũ. Deus inquit nos fecit: ⁊ potestatẽ nostrã que in nobis est subiecit voluntati: vt ad eius ĩperiũ nõ possimus nõ mouere nos. ¶ Itẽ cõtra Berñ. de gratia ⁊ libero arbi. cap. ij. Voluntas inquit est motus rõnalis sensui ⁊ appetitui p̃sidens. ⁊ sequit̃. Volũtas aũt ad qdcũqz voluerit habet rõnẽ comitẽ ⁊ quodãmõ pedissequã. Inde sic nõ est comitis imperare presidenti ⁊ imperãti. ⁊ volũtas est p̃sidens ⁊ imꝑans: vt ex dictis patet. Ratio aũt comes ⁊ pedissequa volũtatis. ergo nõ imꝑat volũtati. ¶ Itẽ videt̃ falsum ex auctoritate phi. ix. meta. cuius s̃nĩa ẜm Cõmẽ. est t.cti. 10
hec. Potẽtie rõnales possunt duo ꝯtraria facere. vñ necesse est vt verꝝ dicant q' sit aliud. i. p̃mũ ꝑncipium agendi vnũ ꝯtrariorꝝ qñqz ⁊ alterꝝ. ⁊ hoc est appetit⁹ ⁊ volũtas. Ex hac auctoritate phi ⁊ Cõmentatoris patet. ꝙ volũtas est ꝑncipalior in agendo q̃ȝ aliqua alia potentia rõnalis. ¶ Item qñ aliqs facit imperiũ nostrum: dicimus ꝙ faciat voluntatẽ nostrã. nõ aũt dicimus q' sciam nostraz faciat aut fidẽ nostraz aut opinionẽ. que tñ tria pertinent ad rõnem: ẜm Augm li. de vtilitate credendi. ¶ Itẽ qñ scio 3
vel spero aliquẽ subditũ facturuz qd volo perfecte statiz impero. Si aũt scio eum facturꝝ qd scio. verbi gr̃a. scio eũ fornicaturum vel credo vel spero vel opinor: nõ iam impero sibi. ergo voluntas est que imperat: nõ ratio.

Responsio ad hec ẜm Thomã. Ista obiecta oĩa ꝓcedunt ex falsa acceptione dicti fratris Thome. ac si dixisset ꝙ imperare est per se actus rõnis actu voluntatis nõ presupposito. cuius cõtrariũ testibus ipsis dicit. vt patet in ṽbis ipsius que ponunt. ¶ Ad Ad pm
p̃m igitur dĩm. ꝙ cũ imperiũ qd est actus rõnis presupponat actum voluntatis: debet dici ꝙ imperat per voluntatem: cuius actũ presuppositũ requirit ad hoc ꝙ imperet de aliquo agẽdo. Vñ auctoritates quas adducũt ad ostẽdẽduz ꝙ volũtas mouet rõnẽ ⁊ alias potẽtias anime: oẽs nihil faciunt ꝯtra Thomaz vt patet intuenti. Et per hoc patet responsio. ¶ Ad zm. ꝑncipium enim agendi vnum Ad zm
cõtrariorꝝ qñqz ⁊ alterum: qñqz est voluntas ẜm phm ⁊ Cõmen. Ad actionẽ võ volũtatis requirit̃ actus imperij. qui est actus ipsius rõnis ẜm q' manet in ipsa virtute aliquid de actu voluntatis. ꝓut virtus actus p̃cedentis manet in virtute in actu sequente ꝓut dicit Thomas. Imperans enim ordinat eũ cui ĩperat aliquid ad agendum intimãdo vel denũtiãdo nõ absolute tñ. cuius denũtiatio exprimit̃ per verbũ indicatiui modi. vt cũ dicit̃ est agendũ: sed mouẽdo ⁊ excitãdo. ⁊ talis denũtiatio ⁊ excitatio est ĩperiũ. ⁊ exprimit̃ per verbũ ĩperatiui modi: vt cũ dicitur: fac hoc vel illud. Cũ ergo p̃mũ mouẽs in virib⁹ aĩe sit volũtas. ⁊ scdm mouens nõ moueat nisi in virtute p̃mi mouentis. sequitur ꝙ ex hoc ipso ꝙ ratio mouet imperãdo fit ex virtute volũtatis. Et inde est ꝙ qñ aliquis facit imperium nostrum. dicimus ꝙ faciat volũtatem nostrã. qm̃ actus voluntatis precedens cã est huius denuntiationis mouentis ⁊ excitantis ad agendum. qui vtiqz conceptus mentis est per vocem modi imperatiui significatus Ad 3m Lec. 3
⁊ expressus. ⁊ per cõsequẽs ꝑtinet ad actuz rõnis. Et per hoc patet rñsio ad tertiũ. Simplex qdem ⁊ absoluta denuntiatio de aliquo scito vel credito vel opinato non est imꝑiũ. nec exp̃mit̃ per imꝑatiuũ modũ. vñ lz aliqd sciat̃ vel credat̃ vel opinet̃. nõ tñ imperat̃ nisi sit perfecte volitũ. Actus eniz volũtatis est causa denuntiationis vel excitationis excitantis vel mouentis: que vtiqz (vt dictum est) actus rationis est.

Articulus Nonus de hoc ꝙ Thomas dicit eadem. q. xvij. ar. eodez in responsione principali. ꝙ primum mouens ad exercitium actus in viribus anime est voluntas.

Corruptorium. Videtur mihi ꝙ hoc bene ⁊ male possit intelligi. Si eniz intelligat ꝙ p̃mũ mouens ad exercitiũ actus sit volũtas. i t.cti. 13

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

falsum est ꝑm phos ⁊ sanctos qui in hac mā loquuntur
2 pmū mouēs nō motū esse appetibile. ¶ P. pus necessa/
rio sunt obiectū ⁊ vis apprehēsiua obiecti. ⁊ eius apprehē
sio quā volūtas moueat. ipsa enī nō mouet nisi mota ab
appetibili apphēso. vn̄ impoīe est ꝙ volūtas sit pmū mo
uēs. Si aūt intelligat ꝙ īter vires aīe pma potentia moti
ua siue pma ṽtus mouēdi est volūtas: sic dico ꝙ veꝝ est.
obiectū enī qḋ est pmū mouens nō est ṽtus aīe. ⁊ virtus
apprehēsiua ꝙuis pus sit necessaria ad motū: nō tn̄ prius
mouet nec dicit ṽtus motiua. Sed volūtas mouet prius
siue appetitus. hic enī est ordo. p enim obiectū bonū mo/
uet vim apprehēsiuā motu apprehēsionis. deinde appre/
hēsuz mouet appetitū siue voluntatē. vn̄ illud qḋ mouet
volūtatē nō est ipsa rō vel apphēsio. sed bonū apprehēsū
a rōne. deīde volūtas sic mota ab appetibili apphēso mo
uet alias ṽtutes ⁊ organa siue totū aīal ad exercitiū act⁹.

Responsio ad hec ꝑm Tho. Ad ista nō opꝫ rn̄de/
re pro Tho. Manifestū est. n. omni in
telligēti qd Tho. intēdat in hac pte. vn̄ mirū est ad quid
voluit iste illū pmū itellectū ex ṽbis Tho. fabricare. cuꝫ
ipsa ṽba oppoᵐ sonēt. ⁊ ipsemet Tho. vbiqꝫ docet. ꝙ volū
tas mouet mota ab appetibili apphēso. Hec igit ptrāseo.

Articulus Decim⁹ de hoc qḋ dic Tho
mas eadē. q. eodē ar. in rn̄
sione scḋi argᵗⁱ vbi dicit. ꝙ radix libertatis
est volūtas vt subiectū: sed rō est sicut cā. Ex
hoc enī voluntas pōt libere in diuersa ferri.
qꝛ ratio potest habere diuersas cōceptiones boni. Et ideo
philosophi diffinierūt liberū arbitrium. ꝙ est liberuꝫ de
ratione iudiciū quasi ratio sit causa libertatis.

i **Corruptorium.** Istud reputamus falsum. qꝛ
ex h̄ seqtur ꝙ volūtas nō fa
cit libere anteqꝫ rō diuersas cōceptiones boni habuerit. ⁊
ita viri pfecti qui sequūtur pus primū appetitū boni. qm̄
huiusmodi conceptiones habeāt. ⁊ silr̄ mali ⁊ pessimi qui
silr̄ sequuntur primū appetitū mali. nec isti nec illi libere
facerēt. qḋ ꝯstat eē falsuꝫ. vn̄ dicēdū ꝙ libertas est in vo/
lūtate ex sua nāli ꝓprietate: nō a rōne. imo ēt ꝙ libertas
est in rōne ⁊ in alijs virib⁹: est a volūtate poti⁹. ꝑꝫ Bern̄.
li. de grā ⁊ li. ar. c. ij. Uniuersa ingt que hoīs sunt: pp̄ solā
volūtatē libera sunt. ⁊ ita sola volūtas est que sola ingēti
libtate: nl'la ṽo cogit necitate. ¶ Itē eodē li. c. p. vbi volū
tas ibi libtas. Et. c. ij. Ipse ꝯsensus ob volūtatis imēsā li
bertatē: ⁊ rōnis quā secū defert inclinationē in deū dicit
liberū ar. qꝛ ipse liber sui ꝓpter volūtatē ipse liber sui p/
pter rōnem. Et. c. ij. Cū voluntas nihil habeat liberū nisi
se: merito nō iudicat nisi ex se. Ex his patet ꝙ volūtas est
libera ex sua ingenita ⁊ nāli ꝓprietate. non ex rōne ⁊ eius
2 deliberatione. ¶ Itē p meth. libeꝝ est qḋ est cā sui. ratio
Lec. 3ª. aūt nō est cā sui: sed ad ministeriū volūtatis facta. ⁊ ei⁹ co
mes ⁊ eius pedissequa vt dicit Bern̄. in liº de grā ⁊ li. ar.
3 ¶ Itē illa potētia est libera ⁊ cā libtatis cui⁹ est ptās faciē
di ⁊ nō faciēdi: ⁊ elicere actū electiōis. ⁊ hec potestas nō ē
ratio sed volūtas. ergo est cā libertatis: vt dicit Dama. liº
4 ij. c. xxvi. ¶ Itē in pma parte sūme. q. lxxxij. ar. p. in rn̄/
sione pnˡⁱ loqtur de ista mā. vbi dicit ꝙ vis sensitiua non
est collatiua diuersoꝝ sicut rō. sed simplr̄ vnū cōprehen
dit. ⁊ iō per illud determinate mouet appetitū sensitiuū.
sed rō est collatiua pluriū. ⁊ iō ex pluribus moueri potest
appetitus itellectiuus. s. volūtas. ⁊ nō ex vno de necessita/
te. His ṽbis nitit dare cām: q̄re appetitus sensitiuus non
sit liber sicut itellectiuus. qꝛ. s. potētia sensitiua nō est col/
latiua pluriū sensatoꝝ: sicut rō pluriū intellectoꝝ. pmuꝫ
qḋ dicit de potētia sensitiua veritatē hꝫ de sensib⁹ particu
ꝯ. pⁿ. i34 laribus. sed de sensu cōi falsuꝫ dicit. Dicit enī phs versus
finē 2ⁱ de aīa. ⁊ aliquātulū post pncipiū. de somno ⁊ vigi/
lia. ꝙ opus sensus cōis est distiguere dulcia ab albis. ⁊ ita
eius est ꝯferre sensata sensuū pticulariū. tn̄ ꝓpter hoc nō
ponit aliq̄ libertas in appetitu sensitiuo. ¶ Iteꝫ per hoc
qḋ scḋo dicit. ꝙ rō est collatiua pluriū itellectoꝝ. iō volū
tas moueri pōt a diuersis ⁊ nō ab vno. ex necessitate insi/
nuare videt. ꝙ si rō nō proponat volūtati plura appetibi
lia: sed vnū solū necessario volūtas fert in illud sicut ap/
petitus sensibilis. hoc mōstratum est esse falsum tam in
bonis qꝫ in malis. qui statiꝫ ad vnius appetibilis appre/
hensionē mouentur: ⁊ hoc libere. alioquin nec boni mere
rentur. nec mali demererentur.

Respōsio ad hec ꝑm Thomā. Oēs iste obiectiōes
procedūt ex falso intellectu ṽboꝝ Tho.
ac si dixisset ꝙ volūtas non posset esse libera nisi rō actu
cōcipiat diuersa. vel nisi actu formaret diuersas ꝯceptio/
nes de eodē. Ipse eniꝫ hoc nō intendit: sicut patet ex ṽbis
eius qbus ait. Ex hoc voluntas pōt in diuersa ferri. qꝛ rō
pōt habere diuersas boni cōceptiones. ⁊ illud est optime
dictū si intelligat. nā ex hoc ꝙ rō ꝯcipiēs bonū sub rōne
aliqua vna pōt ꝯcipere bonū: illud sub rōne alia. s. in ordi
ne ad finē: vel pter ordinē ad finē ⁊ sub diuersis circūstā
tijs debitis vel indebitis appetit⁹ que ꝯnter se hn̄t ad ta/
leꝫ potētiā sic apprehēsiuā: nō habet necesse moueri vel
nō moueri in bonū sic apprehēsuꝫ. Quia ṽo ṽtus sensiti/
ua nō habet nisi vnā extimationē de obiecto cōueniēti
vel discōueniēti apprehēso. nec habere pōt plures. Hinc
est ꝙ appetitus ipsā ꝯn̄s nō pōt quin moueat sic vel sic.
⁊ est necessario determinatus ad vnum. Intelligit igitur
Tho. ꝙ pro tāto dꝫ dici ꝙ rō est cā libertatis. qꝛ. s. virtu/
tē sic apphēsiuā nālr̄ ꝯseqtur ṽt⁹ sic motiua. ¶ Ad pᵐ igit Ad pᵐ
dōm. ꝙ lꝫ tā boni qꝫ mali habitu aliq̄ vel bono vel malo
iclinati sequant pᵐ appetitū. dicūtur tn̄ hoc facere libere.
⁊ h̄. qꝛ lꝫ nō formēt actu aliquā aliā ꝯceptionē de obiecto
apphēso qꝫ illā ad quā formādā ex tali habitu iclinātur.
possent tn̄ aliā ꝯceptionē formare: ⁊ aliā extimationē esti
mare de eodē obiecto. ⁊ p ꝯn̄s aliter moueri. vn̄ ex pma
ꝯceptiōe siue estimatione nō cōpellunt sic moueri. lꝫ sic
moueant. Et sic pꝫ cā q̄re tales actiōes sunt libere. qꝛ rō
posset alr̄ ꝯcipe. ⁊ per ꝯn̄s volūtas aliter moueri ⁊ agere.
¶ Auctes Bern̄. oēs debēt ꝯcedi. qꝛ nihil aliḋ oñdūt ni/
si ꝙ libtas soli volūtati inest formalr̄: qḋ ēt dicit Tho. sic
pꝫ ituēti. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ nec rō nec voluntas est cā sui. Ad 2ᵐ
ita ꝙ ad nihil aliud debeat ordinari. vn̄ lꝫ rō hēat ordinē
ad volūtatē vt ad pᵐ mouēs p modū efficiētis rōne cui⁹
dic Bern̄. ꝙ rō est comes ⁊ pedissequa volūtatis. ex h̄ tn̄
nō ꝯcludit ꝙ nō sit cā libtatis: sic lꝫ volūtas ordinet ad
bonū apphēsuꝫ p rōnē. ⁊ p ꝯn̄s ad rōnē tanqꝫ ad pnᵐ mo/
uēs p modū finis. nihilomin⁹ tn̄ est subiectuꝫ libertatis.
¶ 3ª rō pbat ꝙ libertas inest volūtati formalr̄. ⁊ h̄ cōce/ Ad 3ᵐ
dimus. ¶ Qḋ Tho. dic in pª pte de hac mā loquēs: put Ad 4ᵐ
isti hic recitāt. Silr̄ ṽitatē habet si itelligat. Nō. n. itēdit
Tho. dicere. ꝙ ṽt⁹ sēsitiua apphēdat tm̄ vnū. ita ꝙ nulla
ṽtus sensitiua possit apphēdere multa. cui⁹ oppoᵐ pꝫ i sen
su cōi: qui apphēdit diuersa obiecta sensuū pticulariū: sic
ipsi obijciūt. lꝫ itēdit ꝙ nulla ṽtus sēsitiua facit plr̄es esti/
matiōes: vel facere pōt de eodē obiecto. Et ipoīe est ꝙ ṽ/
tus appetitiua sensitiua nisi vno ⁊ eodē mō circa idē obie
ctū moueat. Nec itēdit vt isti opponūt. ꝙ si rō nō propo/
nat nisi vnū appetibile sēsibile ipsi volūtati. ꝙ voluntas
ferat in illud. imo qꝛ de illo eodē appetibili posset rō for
mare aliā ꝯceptionē quā format qn̄ in illud mouet. ⁊ sic
p ꝯn̄s nō moueri i illud. iō certe nō cogit p aliquā estima
tionē vnā ad modū ṽtutis sēsitiue sic determinate moue/
ri in illud in qḋ mouet. ¶ Obiecta igit ꝯ hec ex falso in/

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

tellectu ꝓcedūt: sicut pꝫ intuēti verba ipsius Thome.

Articulus

vndecimꝰ. De h̄ qᵭ Tho. dicit vel videt̄ dicere. q. lxxv. ar. ij. in rñ. ꝓn. ꝙ rō est ꝓpriū ꝓnᵐ mali actus. ⁊ vt ibidē dic̄: loqt̄ ꝺ rōne diuisa ꝯ volūtatē. Isti dicūt se iuestigasse i dictis eiꝰ. qᵭ tñ nō ē veꝝ.

Corruptoriū.

Si sic itelligat propriū ꝓnᵐ mali actꝰ. i. illud qᵭ ꝓprie fac̄ malū est rō: sic falsuꝫ est qᵭ dic̄: ⁊ ēt vr̄ erroneū. Tū qꝛ ex h̄ seqtur ꝙ nō sit pctm̄ i volūtate: nisi fuerit ꝑus error in rōne. qᵭ reputat̄ erroneū: vt al's ōnsum ē. ⁊ est ꝯ Augᵐ in liᵒ de nã ⁊ grã. c. v. Tū qꝛ aliqd eēt pctm̄ ꝑꝑ defectū rōnis nō volūtatis. ⁊ sic nō oē pctm̄ eēt volūtariū. Tū qꝛ ēt cūꝫ rō cogi possit faciet hō pctm̄ ēt iuitus. ¶ Qꝛ aūt nō rō sed voluntas sit ꝓpriū ꝓnᵐ mali actꝰ. Aug. de duabꝰ aïabꝰ. Nō nisi iquit volūtate peccat̄. ¶ Itē. xxij. ꝯ Faustū. c. xliij. Nisi iniquitas ⁊ iniustitia eēnt in volūtate nō essent in ꝑtāte. ¶ Itē de vita clericoꝝ. c. v. Hec oïa mala de vna radice pullulāt ꝓprie volūtatis. ¶ Itē Ansel's in liᵒ de silitudinibus. c. v. dic̄. Propria volūtas in hoïe est exordiū oïs mali. Et idē in liᵒ de casu diaboli. c. xix. Nulla res dr̄ mala nisi volūtas ⁊ ꝑꝑ volūtatē. Si aūt itelligat̄ ꝙ propriū ꝓnᵐ mali actꝰ. i. distictū ꝓnᵐ mali actꝰ. ⁊ illud per qᵭ est distō in malo. sic videt̄ veꝝ qᵭ dic̄. ꝙ rō ē ꝓpriū ꝓnᵐ mali actꝰ. ꝙ. n. volūtas disticte appetit h̄ ab illo: si bonuꝫ fuerit siue malū: h̄ hꝫ a rōne mīstrāte ⁊ apphēdēte. ita ꝙ rōis ōnsio dicat̄ distictiua cā sine q̄ nō ⁊ solū. lꝫ aūt h̄ qᵭ dic̄. s. rō: est ꝓpriū ꝓnᵐ mali actꝰ: sub h̄ sēsu possit eē veꝝ. tñ h̄ zᵐ mēbrū distōnis nō vr̄ iplicari i h̄ qᵭ dic̄. nec hūc sēsuꝫ vr̄ ꝓseq in sua rñsiōe. vñ nō vr̄ multū sufficiēter ꝑ h̄ excusari.

Respōsio

ad hec ꝭm Tho. Nō potui inuenire qᵭ hic inducit̄ sub his v̄bis. q̄lr aūt rō est cā vel ꝓnᵐ imediatuꝫ actꝰ hūani docet Tho. in ꝓᵃ zᵉ. q. lxxv. ar. ij. per qᵭ pꝫ ꝙ ea q̄ ꝯ eū hic obyciunt̄ nō sūt ꝯ ipꝫ. In rñsiōe. n. ꝓn. illiꝰ ar. sic ait. Immediata cā actꝰ hūani ē rō ⁊ volūtas: ꝭꝫ ꝙ hō ē li. ar. Cā āt remota ē apphēsio sēsitiue ꝑtis. ⁊ ēt appetitꝰ sēsitiuꝰ. Sic. n. ex iudicio rōnis volūtas mouet̄ i aliqd ꝭꝫ rōneꝫ: ita ēt ex apphēsiōe sēsus appetitꝰ sensitiuꝰ iclinat̄. que qdē iclinatio qñq3 mouet ⁊ trahit rōnē ⁊ volūtatē. Sic ḡ duplex cā pcti interior assignari pōt. vna ꝓxia a ꝑte rōnis ⁊ volūtatis. Alia remota a ꝑte imaginatiōis ⁊ appetitꝰ sēsitiui. Sꝫ qꝛ cā pcti ē aliqᵭ bonū apparēs cū defectu debiti motiui. s. regl'e cōis vel legis eterne siue diuie. ipꝫ motiuū qᵭ ē apparēs bonū ꝑtinet ad apprehēsionē sēsus ⁊ ad appetitū sēsitiuū. Ipsa v̄o absentia regule ꝑtinet ad rōnē. q̄ nata est hꝯ regulā ꝯsiderare. Sꝫ ipsa ꝓfectio actꝰ volūtariy ꝑtinet ad voluntatē. ita ꝙ ipse actꝰ volūtatis ꝓmissis suppositis iā ē qᵭdā pctm̄. Hec sūt v̄ba Tho. ex qbꝰ pꝫ. ꝙ nō ponit ꝙ rō exclusa volūtate (ꝓut isti falso iponūt sibi) sit ꝓpriū ꝓnᵐ vel cā mali actꝰ cū ponat pctm̄ i volūtate ꝯsistere. i. i ipso actu volūtatis. vñ mirꝝ ē ꝙ hꝯ falsa volebāt iponere viro scō ⁊ taꝫ catholico doctori. Nec ē facile eos q nitunt̄ sine aliq̄ rōe: vt ex dcis pꝫ inexcusabilē eū cōꝓbare: aliq̄lr in h̄ excusari posse.

Articulus

duodecimꝰ de h̄ qᵭ Tho. dic̄ in ꝓᵃ zᵉ. q. cij. ar. v. in rñ. iiij. arg. ꝙ mr̄imoniū fuit i veteri lege ꝓut fuit in offm̄ nãe. nō ꝓut est sacr̄m ꝯiunctionis christi ⁊ eccl'ie: que nō dū erat fcā. Vñ i veteri lege dabat̄ libellus repudij. qᵭ est ꝯtra rōnē sacramēti.

i Corruptoriū.

Hec positio vr̄ esse ꝯ Aplum ad Eph. v. Propter h̄ inqt reliquet hō p̄reꝫ ⁊ matrē: ⁊ adherebit vxori sue. ⁊ erunt duo in carne vna. Sacr̄m hoc magnuꝫ est. ego aūt dico in chr̄o ⁊ in eccl'ia. Ubi dic̄ glo. ꝙ ꝓdicta auctas sūpta ē de Geñ. c. ij. Sꝫ qᵭ accipit̄ ꝺ chr̄o ⁊ eccl'ia: iā ñ duo: sꝫ vna caro sūt ⁊c. Et ifra dic̄ alia gl. huiꝰ iqt spūalis vnitatis. s. chr̄i ⁊ eccl'ie sacr̄m fuit istud: qᵭ in Genesi de vnione ꝯiugij loqtur ad lr̄aꝫ. Pꝫ ḡ ex textu apl'i ⁊ ex glo. ꝙ mr̄imoniū fuit in veteri lege sacr̄ꝫ ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ eccl'ie. cuiꝰ ꝯriū dicit. ¶ Itē qᵭ addit pro rōne sue pōnis. s. ꝙ ꝯiūctio chr̄i ⁊ eccl'ie nōdū erat facta: nihil vr̄ valere. qꝛ imolatio agni paschalis: ⁊ quedā alia sacrificia: fuerūt sacr̄m imolatiōis Paschalis: que nōdū erat cōpleta. ¶ Itē qᵭ addit de libello repudij: nihil valet. qꝛ repudiare vxorē non fuit de instōne mr̄imonij: imo ꝯ instōnē. fuit tñ ꝑmissū a Moyse vt minus malū: ne peiora fierēt. qᵭ fuit fcm̄ ad duritiā cordis eoꝝ. Mat. xix. Et iō cū diuisio ꝑ repudiationē fuerit illicita. pꝫ ꝙ mr̄imoniū veteris legis fuit idiuisibile. ⁊ iō non repugnāte repudio illicito fuit sacr̄ꝫ ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ ecclesie: cuius ꝯriuꝫ dicit. Hec sunt v̄ba eoꝝ. qui nisi sunt capehoiem in sermone: plura ꝯ primā scōe non habētes. 2

Responsio

ad hec ꝭm Tho. Qꝛ isti in h̄ ar. vi. partis huius doctori nr̄o ꝯdicūt. ⁊ ipsuꝫ arguūt minꝰ iuste: pꝫ ex doctrīa eiꝰ sup. iiij. sniaꝝ. dist. xxvi. q. ij. in solutiōe. q. vbi dic̄ sic. Mr̄imoniū ꝭꝫ ꝙ ordinatur ad ꝓcreationē ꝓlis q̄ erat necīa: ēt pctō nō exñte istitutū fuit añ pctm̄. Scᵭꝫ aūt ꝙ remediū ꝓbet ꝯ vulnꝰ pcti istitutū fuit post pctm̄ tꝑe legis nãe. Scᵭm autē determinationē ꝑsonaꝝ institutū fuit post pctm̄ tꝑe legis Moysi. sꝫ ꝭꝫ ꝙ repñtat mysteriū ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ eccl'ie istitutionē habuit in noua lege. Et ꝭm h̄ est sacr̄m noue legis. vñ q̄ꝫtum ad hoc ꝙ mr̄imoniū est sacr̄m noue legis nō erat institutū añ chr̄ꝫ. Sic. n. ipsa lex noua añ chr̄m nō erat lata nec ꝓmulgata: sic nec sacr̄m noue legis añ chr̄m erat istitutū. ¶ Ad ꝓᵐ qᵭ in ꝯriū isti obyciūt rñdet Tho. ꝑte vi. q. lxi. ar. ij. in rñsione vltimi argⁿ vbi sic ait. Mr̄imoniuꝫ fuit institutū in statu inocētie. sꝫ ꝭm ꝙ est in officiū nãe. ex ꝯñti tñ aliqd significat futuꝝ: ecclesiā. sic ⁊ oïa alia in figura chr̄i ꝓcesserūt. quoꝝ quedā fuerūt sacr̄a veteris legis significātia: que futura erāt circa chr̄ꝫ. a qbꝰ differūt sacr̄a noue legis in hoc. ꝙ ꝭꝫ ea q̄ iā facta sūt circa chr̄m sic baptismꝰ ⁊ eucharistia. q̄ significāt passionē vel mortē chr̄i iā factā. vñ mr̄imoniū nō potuit eē sacr̄ꝫ noue legis: donec significar̄ potuit ꝯiūctionē chr̄i ⁊ eccl'e iā factā. qᵭ facere nō potuit añq3 eēt. potuit tñ ꝑus ꝓfigurare illā futurā. Sic imolatio agni Paschalis ꝓfigurabat passioneꝫ chr̄i futurā. que tñ nō erat sacr̄ꝫ noue legis. Eodē mō mr̄imoniū q̄ꝫdiu significabat istā ꝯiūctionē chr̄i ⁊ eccl'e vt futurā. dici nō potuit sacr̄m noue legis. Vñ vt dictuꝫ est. ꝙ sacr̄m noue legis nō erat añ chr̄ꝫ istitutū. ꝓut tñ hr̄ i glo. quā zᵒ allegāt: potuit ꝑus illiꝰ vniōis ieffabilis dici sacr̄ꝫ: inq̄ꝫtū illud ꝓfigurabat vt dictū est. ¶ Ex his pꝫ ꝙ nihil valet qᵭ obyciūt scᵭo. Manifestū est eniꝫ ꝙ lꝫ imolatio agni Paschalis ⁊ q̄dā alia sacrificia: passiōeꝫ chr̄i futurā ꝓfigurabāt. ꝑꝑ h̄ tñ sacr̄a noue legis dici nō potuerūt: sꝫ potiꝰ ad legē in qua erat ꝓmissio christi vēturi ꝑtinebāt. ¶ Qui dicūt zᵒ nihil valere: salua pace eoꝝ satis pulchre dr̄ si intelligat̄. minꝰ eñi licuit ꝑmissio de libello repudij: postq̄ꝫ mr̄imoniū i noua lege ē istitutū vt sacr̄m vnionis chr̄i ⁊ eccl'ie iā facte q̄ꝫ i veteri lege. qñ hꝯ istōnē hr̄e ñ potuit: vt ex dictis pꝫ. vñ tūc ꝑmittebant̄ vxorē dimittere. ⁊ ples vxores sil' hēre. qᵭ nō decet nunc ꝑmitti. ꝑꝑ qᵭ nec aliq̄ rōne ꝑmittunt̄ ꝑꝑ ꝓdictā mr̄imonij instōnē in noua lege. Nec intēdit Tho. dicere. ꝙ mr̄imoniū veteris legis hēat diuisibilitatē. vel ꝙ nō eēt indiuisibile. nec dic̄ repudiū fuisse licitū. sꝫ vt dictū ē ꝙ ꝑmissio de repudio magl repugnat mr̄imonio i noua lege q̄ꝫ in veteri: vt dictū est.

¶ Finis prime secunde.

¶ Correctorium corruptorij in secundā secunde.

Articulus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Rticulus prim⁹. De h̄ qđ Tho. dicit. q. xxiiij. ar. v. in re
ſpoſione p̄n. ꝙ charitas nullo mō pōt au
geri per additionē charitatis ad charita
tez. ſed ſm ꝙ ſubiectū magis participat
charitatem. i. magis reducitur in actum
illius: ꝛ magis ſubycitur illi.

Corruptorium. Primuz qđ dicit ꝙ charitas
nullo mō pōt augeri per ad
ditionē charitatis ad charitatē: videt̄ falſum ꝛ ſonare in
p̄iudiciū diuine potētie. Scđz ēt qđ ponit charitatē auge
ri per h̄ ꝙ reducit̄ ſubiectū in actū illi⁹: ꝛ magis ſubycit̄
1 illi: nō videt̄ eſſe veꝝ. ¶ Primū videt̄ ꝙ per hoc ſit fal
ſum. qꝛ nos videm⁹ chriſtū bis dediſſe ſp̄ūm ſcm̄. ſemel in
terra poſt reſurrectionē Jo. xx. ꝛ ſel' de celo Act. ij. ꝛ vtra
qꝫ vice diffuſa eſt charitas per ſp̄m ſcm̄: vt dic̄ ap̄ls Ro.
v. ergo vel in ſcđa datiōe amiſerāt charitatē quā in p̄ma
acceperāt. qđ nō creditur. vel augmētata eſt charitas per
2 additionē ab extriſeco. ¶ P̄. ꝙ deus ſcīs qbuſdā: vt bea
te v̄gini ꝛ btō Paulo in p⁹ infuſione multo maiorē dede
rit grāz q̄ alijs ſcīs: vt Lino. ſz oē excedēs diuidit̄ in illđ
t. ꝯⁿ. 71. qđ excedit̄. ꝛ i augmētū. vt dicit̄. iiij. phyſi. ḡ maior cha
ritas Pauli pōt diuidi in tātūdē q̄tū hꝫ Lin⁹: ꝛ ampli⁹.
Sz oē diuiſibile qđ dat de⁹ ſimul ꝛ ſemel pōt ipſe dare ꝑ
ꝑtes ſucceſſiue. ex quo diuiſim ꝑtes dari ꝛ hēri p̄nt. ḡ illaz
magnā charitatē quā de⁹ dedit vna vice potuit Paulo de
diſſe plurib⁹ vicib⁹. ſz h̄ nō eſt poſ'e niſi charitas poſſit au
3 geri per additionē charitatis. ergo. ¶ Ulterius modum
augmēti charitatis quem ipſe ponit nō reputamus verū
. ſ. per hoc ꝙ ſubiectū magis ac magis reducit̄ in actum
illi⁹. ꝛ ſubdit̄ illi. aut loqt̄ de actu charitatis qui eſt vt ha
bit⁹: aut qui eſt vt vſus. ſi loqtur de actu vt habit⁹: tūc idē
ac ſi diceret. ꝙ habit⁹ charitatis auget̄ per h̄ ꝙ aīa vel vo
lūtas magis reducit̄ in habitu charitatis illi⁹. ꝛ h̄ eſt pete
re. qđ dꝫ oñdere tanq̄ ſi diceret. quātitas pueri auget̄ per
hoc qđ magis reducit̄ in quātitatez. ꝛ hoc nihil eſt dictu.
Si aūt loqtur de actu vt eſt vſus: ſub h̄ ſenſu habit⁹ cha
ritatis magis ac magis augetur per h̄ ꝙ aīa vel volūtas
magis reducit̄ in vſuz charitatis abſq̄ additiōe extrinſe
ca. ſic intelligēdo nō videt̄ nobis ꝙ ſit veꝝ. qꝛ ſm hoc ſo
lū p̄ma generatio charitatis eēt per infuſionē. ꝛ totū aug
mētū eēt per aſſuefactionē ꝛ exercitiuz. ita charitas rōne
ei⁹ qđ p̄ infundit̄ eēt v̄tus infuſa. ꝛ rōne toti⁹ augmēti eēt
v̄tus ꝯſuetudinalis: imo in multis plus ꝯſuetudinalis q̄
infuſa. qꝛ in multis multo plus eſt qđ accreuit per augmē
tū q̄ qđ īfundit̄ p⁹. ſicut videt̄ in nālib⁹. ꝙ modicū ſemē
plāte creſcit in magnā arborē vel in magnū aīal. hoc aūt
nullus dicit ꝙ charitas ſm aliquid ſui vel pro magna ꝑte
4 ſui ſit v̄tus ꝯſuetudinalis. ¶ P̄. tā v̄tutes itellectuales q̄
moꝛales illo mō quo generant̄ illo mō augmētant̄. ergo
cap̄ 2° ſil'r v̄tutes infuſe. de itellectualib⁹ v̄tutib⁹ dic̄ ph̄s. ij. eth̄.
Intellectualis igt v̄tus plurimā ex doctrina hꝫ gnātionē
ꝛ augmetū. ¶ Itez eodē li. c. ij. infra de moralibus dicit.
Nō ſolū generationes ꝛ augmētationes ꝛ corruptiōes ex
eiſdē ꝛ ab eiſdē fiūt: ſed oꝑationes in eiſdez erūt. Et infra
idē. c. iij. Cū gdē igit̄ v̄tus delectationes ꝛ triſtitias. ꝛ qm̄
ex qbus fit: ꝛ auget̄ ꝛ corrūpit̄ tm̄ dictū ſit. Rōnes quas
5 pro ſe adducit nō cogūt. ¶ Pria eſt talis. Simplex ſim
t. ꝯⁿ. 58. plici additū nō facit ipſuz maius: vt pbat̄. vi. phyſicoꝝ.
Sed charitas eſt ſimplex. ḡ nō fit maior per additionez.
¶ Rx° ſicut duplex eſt quātitas. ſ. molis ꝛ v̄tutis: ſꝫ Augᵐ
ita duplex eſt ſimplex. ſ. mole ꝛ v̄tute. ꝛ ſil'r maius ꝛ etiaz
ſimplex mole quātū v̄tute pōt eſſe. ita in oīb⁹ formis pre
terq̄ in mathematicis. vnde charitas eſt ſimplex mole ꝛ
6 quāta virtute. ¶ Scđa rō quā ponit eſt iſta. Si charitas
augeret̄ per additionē charitatis: opꝫ illā cui fit additio. ꝛ
illā que addit̄ diſtingui: ſaltē per itellectū. Sed charitas
a charitate in eadē aīa non pōt diſtingui. qꝛ nec ſm ſp̄ēm
nec ſm numeꝝ. Nō ſm ſp̄ēm. qꝛ talis diſtō habituuz ſu
mit̄ penes obiecta. Sed charitas a charitate penes obie
cta nō diſtiguit̄. ſed reſpectu eorūdē obiectoꝝ ſunt. Nec
ſꝫ numeꝝ diſtinguūtur. qꝛ talis diſtictio eſt per ſubiecta
ꝛ talis nō pōt eſſe in vna aīa. ¶ Rx° arguit ab inſufficiēti.
qꝛ alius eſt modus diſtōnis ſm numerū q̄ ſm ſubiecta:
ꝑ tꝑa. ſ. ꝛ per mutationē tꝑis. ſic dic̄ ph̄s. v. phyſicoꝝ. ꝛ pꝫ T. ꝯⁿ. 2.
per ſe. qꝛ eſt alia ſanitas que p̄cedit infirmitatē. ꝛ que ſe
quitur eam. Conſimiliter de charitate que infunditur in
vno tempore. ꝛ que infunditur in alio tempore.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Iſte cauillatiōes
p̄cedūt ex falſa imaginatiōe ſūt aug
mentū charitatis ad modū augmēti corporalis in quo fit
additio quātitatis ad q̄titatez. nō intēdentes ꝙ aliq̄ mō
augmētātur vel intēdūtur q̄litates ſimplices ex ſuis cau
ſis. ſ. ex cā agente ꝛ recipiēte. Agēs eniz in nālibus inten
dit reducere patiēs qđ eſt in potētia ſue ſilitudinis quātū
poteſt. Sicut aūt nō calidū eſt potētia ad calidūz: ita mi
nus calidū eſt i potētia ad magis calidū. vn̄ ſicut ꝑ actio
nem calidi efficit̄ de non calido calidū. qꝛ calor qui eſt in
potētia reducit̄ ad actū. ita ēt min⁹ calidū efficit̄ magis
calidū ꝑ actionē calidi. inquātū educit̄ calor qui erat in
actu iꝑfect⁹ ad maiorē perfectionē ꝛ maiorē aſſi'ationē
agētis. ꝛ h̄ ꝯtigit ſꝫ ꝙ potētia ſubiecta eſt actui. que gdez
quātuz in ſe eſt ad multa ſe habēs: magis ac magis termi
natur ſub actu illo qđ fit. vel qꝛ auget̄ virtus agētis: ſicut
ex ꝯiūctiōe pluriū luminariū. vel qꝛ ex parte. materie in
ducitur aliq̄ diſpoſitio ꝑꝑ quā efficit̄ ſuſceptibilior iſtius
actus. ſic aer quanto plus attenuat̄ tāto fit ſuſceptibilior
ipſi⁹ luminis. Intēſio aūt charitatis nō fit ex hoc ꝙ v̄tus
agētis fortificet̄. ſed tm̄ ex hoc ꝙ nā recipiēs (que quan
tū in ſe eſt diſpōnē quandā hꝫ ſm ꝙ eſt in potētia pura)
magis ac magis p̄parat̄ ad ſuſceptionez gr̄e. ꝛ hoc ſm ꝙ
ex dicta multitudine ꝛ ꝯfuſione potētialitatis in vnū col
ligitur per oꝑationes: qbus ad charitatē maiorē ſuſcipien
dā p̄parat̄. Et iō Dionyſius ꝑfectionē ſanctitatis ſemper
deſignat per hoc ꝙ eſt ex ꝑtita vita in vnitā ꝯſurgere. Et
ſic pꝫ ꝙ augmētuz charitatis ſimile eſt. nō quidē augmē
to quātitatis: qđ fit per additionē quātitatis (vt iſti ima
ginātur ꝛ falſo) ſed augmento qualitatis ſimplicis qđ fit
per intēſionē. per hoc. ſ. ꝙ ab imꝑfecto ad ꝑfectū reduci
tur: vt dictū eſt. ¶ Ad p̄ᵐ in ꝯ̄riuz dicēdum. ꝙ lꝫ chriſtus
bis legat̄ dediſſe ſp̄m ſctm̄ diſcipulis. ad qđ ꝯ̄ñs eſt ꝙ cha Ad p̄ᵐ
ritas fuit augmētata in eis. nō tn̄ ſequitur ex hoc modus
augmētationis per additionē vt ipſi fingūt. ſed ꝙ ſp̄ūſſan
ctus ſecūdo adueniēs charitatē que p̄us erat minus per
fecta ad vlteriorē deduxerit ꝑfectionē ac maiorē ſui ſimi
litudinē. ſic calidū intēſuz agēdo in minus calidū calorē
prius imꝑfectū ad gradū deducit ꝑfectiorē. Rō aūt non
plus cogit niſi ꝙ cā agens in augmento charitatis fuit ab
extra. Sed ipſi imaginati ſunt ꝙ aliqd charitatis fuit ab
extra creatū. ꝛ poſtmodū aīe infuſuz. ꝛ p̄ori charitati ad
iunctū: qđ puerile ac friuolū eſt. Illud eniz charitatis de
nouo creatū nō pōt accipere eſſe niſi in ſubiecto cū ſit ac
cidēs. In eodē aūt ſubiecto non poſſunt eſſe due charita
tes. Impoſſibile eſt eni formā eiuſdem ſp̄ēi in vno ſubie
cto numero plurificari. ſic patet ex dictis Thome hic ꝛ in
primo ſentētiarū. diſtin. xvij. q. ij. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū. ꝙ ma
gnitudo charitatis collate beate v̄gini vel ſancto quātū Ad 2ᵐ
cunq̄ magno: nō hꝫ diuiſibilitatē ad intra. cuz tam rōne
ſuiipſius q̄ rōne ſubiecti ſit per ſe ꝛ per accidēs indiuiſi
bilis. Illa autē cauillatio procedit ac ſi hēret partibilita

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

tem ad intra per modū quantitatis.q₂ tunc posset ei vna
pars dari sine alia.vel simul cū alia.nūc autez hꝰ partes
nō hz.dicit̄ aūt huiusmodi habitus charitatis vel aliꝰ ꝯsi
milis maior vel minor.ꝭm ꝙ est itēsior vel remissior.que
qdē magnitudo est magnitudo v̄tutis nō molis.que pti
net ad genꝰ quātitatis:vbi ꝯtigit partē ⁊ ptē accipe.⁊ per
ꝯñs partē pti copulādo augmētū iuenire.¶ Qd̄ aūt vlte
rius dicit.oē excedēs diuidi pōt ⁊c̄.Si itelligat de diuisio
ne reali ⁊ excessu v̄tuali:falsū dic̄ ⁊ impoſſe.manifestū est
eni ꝙ vna forma idiuisibilis ⁊ simplex (quā impoſſe est
per ptes diuidi:cū nullas hēat) pōt aliā in v̄tute excede/
re.pōt tñ ibi esse diuisio ꝭm rōnē.ex eo ꝙ itellectꝰ pōt il/
laz v̄tutē partial'r itelligere.accipiēdo illud in quo equat̄
alteri.⁊ in quo excedit illud idē.Uerbi grā.Possum acci
pere per itellectū in charitate beate v̄ginis gradū in quo
equatur charitati Lini:⁊ gradū in quo equatur charitati
Petri.⁊ gradum vlteriorez in quo excedit charitatē vtri/
usqꝫ.Ista autez partibilitas nō cadit in ipsa re que est in/
diuisibilis.sz in ipsa rōne rē cādē gradatim ⁊ partialiter
Ad 3m ꝯsiderātē.¶ Ad 3m dōm.ꝙ Tho.loqtur ꝙ ipso actu cha/
ritatis qui est habitꝰ.⁊ verꝫ est ꝙ idē est aiaz subyci chari
tati ⁊ huic actui.nec tñ seqtur ꝙ istud nō faciat ad decla/
rationē sue positionis.Planū est eni ꝙ istā veritatē igno
rabāt qui augmētū charitatis non per hoc ꝙ aia ei suby/
ciatur ampliꝰ.sz per hoc ꝙ noua charitas p̄ori adycit̄ fie/
ri estimabāt.Quātitas v̄o pueri alio mō q̄z per intēsionē
hꝰ.sed per additionē ⁊ extēsionē hz fieri. Uñ manifestū
Ad 4m ē qd̄ pro eis fecit Thomas in hac pte.¶ Ad 4m dicēdū.
ꝙ illud qd̄ adducit de phō.ij.ethicoꝝ.ꝙ ex eisdez gene/
rātur virtutes ⁊ corrūpunt̄ ⁊ augmētātur:nihil facit pro
eis.Nō eniz intēdit Tho.ꝙ actꝰ charitatis secundus qui
nō est sua eēntia inducat augmētū charitatis per modū
cause agētis sz per modū meriti de congruo disponentis.
Ad 5m ¶ Qd̄ dicūt 5o ad rōnem primā.ꝙ charitas hz quātitatē
virtutis.q̄zuis non molis.rōne cuius augeri pōt per addi/
tionē:friuolū esi.qm̄ quātitas v̄tutis nullā ponit diuisibi/
litatē vel partiū pluralitatē in eo cuiꝰ est vñ per ꝯñs non
pōt itelligi rōne huiꝰ quātitatis aliquā partē vnā alteri su
Ad 6m pueniré.⁊ sic per additionē augmētationē facere.¶ Qd̄
dicūt 6o ad rōnē secundā ꝙ alius est modus distōnis ꝭm
numerū q̄z ꝭm subiecta per tēpora.s.siue per mutationē
tēporis.manifestū est q̄liter nō itelligūt qd̄ dicūt.ꝙ eniz
aliq̄ forma in subiecto manēs variet̄ vel distiguat̄ ex so/
la variatiōe tpis absqꝫ sua corruptiōe media.oīno est im/
possibile.Sic pz ī exēplo qd̄ ipsi pro se adducūt.Impoſſe
eni foret sanitatē in eodem subiecto numero distigui vel
numerari ex sola tpis varietate.nisi.s.per ifirmitatē me/
diā corrūperet̄.Silr̄ ēt ipoſſe est charitatē p̄orē distigui a
charitate sequēti ex sola tpis varietate nisi ꝯtīgat' medio
tpe ipsaz charitatē p̄orē corrūpi.vñ pz ꝙ p̄dicta rñsio fri/
uola est ⁊ vana.ꝙ.s.charitas que infundit̄ vno tpe distin
guat̄ ab illa alia charitate que infundit̄ alio tpe.manente
enim charitate priore:nulla alia infunditur noua.sed illa
que prefuit ad maiorē perfectionem ⁊ similitudinē cum
charitate summa spiritussancti ⁊ agētis reducitur.

Rticulus Secundus de h ꝙ Thoas dicit secunda secūde.que/
stione.xxiiij.arti.vij.in responsione principa
li.ꝙ augmento charitatis in vita ista nullus
terminus prefigi potest.

i Corruptorium. Putamus ꝙ non sit verum
istud.Oē.n.finituz pōt veni
re ad quātitatē cuiuslibet finiti sui generis.imo incōpa/
rabiliter trāscēdere.Cū igit̄ charitas chr̄i finita fuerit.q₂
creata.⁊ ēt beate v̄ginis.⁊ ēt sit eiusdē generis cū charita
te alioꝝ hoīum:posset charitas cuiuslibet viatoris si cre/
sceret in ifinitū trāscēdere charitatē chr̄i ⁊ beate virginis.
qd̄ est horribile audire pijs auribꝰ.¶ P̄.quāto magis au 2
geret̄ habitus dilectiōis:tāto magis intēderet̄ actus dili/
gēdi.ergo si habitꝰ augeri pōt in ifinitū:⁊ actꝰ.Sed actus
nō pōt:q̄re nec habitus.¶ P̄.hoc ē ꝯ Augm dicit lio p̄ re/ 3
trac.c.vi.vbi ponit̄ retractatio libri de moribꝰ ecclie.Hoc
qd̄ dixi:deū quē cognoscere volumꝰ:p̄us plena charitate
diligamus.meliꝰ diceret̄ sincera q̄z plena.nisi forte puret̄
charitatē dei nō futurā eē maiorē:qñ videbimꝰ facie ad
faciez.Si vtiqꝫ accipiat̄ tanq̄z plena:dicta sit qua maior
eē nō possit:q̄zdiu ambulamꝰ per fidē.¶ Itē in libro de 4
pfectiōe iustitie.añ mediū.Charitas vt habeat̄ tāta quā/
ta haberi pōt in corpe mortis huiꝰ paꝝ est nr̄e voluntatis
arbitriū:nisi adiuuet grā dei per christū dñm nr̄m.¶ Ex
his auctibꝰ pz.ꝙ nō ē charitas augmētabilis ī ifinituz in
hac vita:aliogn nō posset i hac vita tā plena eē ꝙ nō pos/
set maior eē.cuiꝰ ꝯriū dicit pa auctoritas.¶ P̄.si eēt aug/
mētabilis in ifinitū:nō hēret̄ tāta q̄ztā hēri pōt.Cuiꝰ ꝯriū 5
dic̄ scd̄a auctas.¶ P̄.rō quā adducit pro ꝯfirmatiōe pō
nis p̄dicte:sumit̄ de glosa ad Philip.iij.sup illd̄.Nō ꝙ iā
acceperi aut iā pfectꝰ sim.Glo.Nemo fideliū (⁊ si multū
profecerit) dicat:sufficit mihi.Qui eniz hoc dicit:exit de
via:vel qescit in via añ finē.¶ Rñsio.duplex sufficiētia
charitatis pōt itelligi.vna est sufficiētia habitꝰ.Alia ꝭm
vsum ⁊ numeꝝ meritoꝝ.Glo.g̊ nō negat tātā sufficiētiā
charitatis in via posse hēri qua maior nō possit:sed negat
hoc de vsu ⁊ sufficiētia meritoꝝ:que vere nunq̄z sunt tot
⁊ tāta in via:qn plura ⁊ maiora possint eē.⁊ qn adhuc ad
maiora debeat conari.Et ꝙ sic itelligēdū sit pz ibidē per
glosaz:que ita dic̄.Hoc de se Apl's ait.Nō ꝙ iā acceperi:
aut iā pfectꝰ sim.q₂ hoīes laborādū sibi itelligere debent
vt iustificationū merita ac pfectiōs metaz adipiscantur.
¶ Alia rō est talis quā ponit.Terminꝰ nō p̄figit̄ augmē 6
to forme alicuiꝰ:nisi vel rōne forme in se.vel rōne cause
agētis.vel ex pte subiecti recipientis.rōne ipsiꝰ charitatis
in se terminꝰ p̄figi nō pōt.Ipsa eni charitas ꝭm rōnē pro
prie spēi terminū nō hz.Est eni pticipatio ifinite charita/
tis que est spūsscūs.Nec ēt rōne cāe agētis.s.dei.q₂ ipse ē
ifinite v̄tutis.nec ēt rōne recipiētis.q₂ crescente charitate
sēp crescit habilitas ad maiorē adhuc charitatē pticipā/
dū.¶ Rꝰ dicimꝰ ꝙ ad minꝰ duobꝰ modis p̄figit̄ terminꝰ
augmētationi charitatis.Prio rōne suiipsiꝰ in se.eo ꝙ est
forma hñs ꝯriū.Forme.n.augmētabiles in ifinitū ꝯriuz
nō hñt.sic pz in spēbꝰ quātitatis cui nihil est ꝯriū:vt dicit
phs.Cuiꝰ rō est.q₂ ꝯria ꝭm suā diffōnē maxie a seinuicez
distāt.Aliq̄.n.duo quoꝝ vtrūqꝫ vel alteꝝ auget̄ in ifini/
tū:distātia ipsoꝝ nec̄io augeret̄ in ifinitū.⁊ ita nunq̄z eēt
maxia.Et iō illa q̊rū vtrūqꝫ vel alteꝝ crescit in ifinituz:
nō pñt esse ꝯria.Et iō charitas ipsa que est forma hñs ꝯ/
riū:necesse est ꝙ nō possit augeri in infinitū.Rō ista tra/
hit̄ ex v̄bis Cōmē.4o celi ⁊ mūdi sup illā ptē.manifestū
est si supra leue eēt leuiꝰ accipe in ifinitū:leue nō eēt ꝯriū
graui:q₂ ꝯria maxie distāt.Nec valet ꝙ charitas est que/
dā diuie ⁊ ifinite charitatis pticipatio:que est spūsscūs.g̊
pōt crescere in ifinitū.q₂ nō soluz ex hoc posset inferri ꝙ
ista posset augeri in ifinitū.sz ꝙ ipsa sic sit infinita.q₂ est
quedā pticipatio illiꝰ qd̄ est actu ifinitū.⁊ ꝯstat ꝙ hoc nō
seqtur.Silr̄ dicimꝰ ꝙ augmētū charitatis statuz hz rōne
subiecti recipiētis.⁊ qñ dicimꝰ ꝙ subiectū charitatis cre/
scēte charitate semp crescit.dicimꝰ ꝙ siue loq̄tur de sub/
iecto p̄ximo.s.de potentia volūtatis.siue de remoto.s.de
eēntia aīe.dicimus inquā qd̄ falsuz est.q₂ essentia aīe nec
est infinita.nec crescit in infinitū.hoc ꝯstat.Silr̄ nec po/
tentie aīe sunt infinite:vt dicit Aristo.in lio de problema/
tibus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

tibus.in pticula.iij.potētias nō infinitas hēmus recepti/
uas ꝛ actiuas.sed finitas:que adipiscunt̄ cōmēsurationē.
¶ P̄.potētie q̄ sunt nāles:posito ēt ꝙ augerētur:nō au/
t.c^ti.41. gerentur in infinitū.dicit eni pħs.ij.de aīa.Oium natu/
ra ꝯstātiū est terminus ꝛ rō magnitudinis ꝛ augmenti.

Respōsio ad hec ꝫ Tho. Hoc qđ isti in proposito putāt falsū:tā hic q̄ sup p̄ sen. disti.xvij.
est ab ipso Thoma pulcherrime declaratū.ꝙ videlꝫ ter/
min⁹augmēti charitatis in via nullaten⁹ p̄figi pōt cuꝫ tñ
charitas vie nullo mō eq̄ri possit charitati p̄rie que fini/
ta est.qđ quo mō fieri possit:exēplo tali poterit declarari.
In aere manēte aere nō ꝯtigit p̄figi terminū augm̄ti ca/
loris in eodē.semp.n.manēte aere manet potētia ad calo
rē maiorē.q̄ forma aeris nō cōpatit̄ secū calorē sūmū q
nālr ꝯcomitat̄ ꝛ ꝯseq̄t̄ formā alteri⁹ nāe.s.formā ignis.
sic charitati vie que innitit̄ cognitiōi fidei enigmatice:nō
pōt p̄figi termin⁹augmēti statu vie pmanēte.semp eni
manēte hōj cognitione in statu vie remanet charitas vel
amor sub q̄dā iperfectiōe.eo ꝙ innitit̄ illi cognitiōi iperfecte.
que nō cōpatit̄ secū illā charitatis pfectionē:que in p̄ria
ad pfectā dei cognitionē ꝯsequet̄. In h̄ tñ est dr̄ia in ppo
sito ꝛ exēplo adducto.ꝙ calor in aere p actionē aliquā in
tm̄ pōt itēdi ꝙ necē erit i fine actiōis illi⁹ formā aeris cor
rūpi.ꝛ sūmū calorē cū forma ignis ad quā ꝯseq̄tur iduci.
Sꝫ charitas in statu vie nunq̄ pōt p actionē aliquā via/
toris augmētū charitatis pmerētis intm̄ intēdi. ꝙ necē
sit cognitionē enigmaticā euacuari.ꝛ charitatē p̄rie cū vi
sione pfecta quā ꝯseq̄tur iduci:cū a bn̄placito diuīe volū
tatis depēdeat:qn poti⁹ q̄to charitas in via fuerit maior:
tāto ēt cognitio fidei enigmatica est pfectior ꝛ certior.au
cta eni charitate.ꝛ p ꝯn̄s fide:cū v̄tutes sint ꝯnexe certi⁹
ac firmi⁹ mēs heret pp v̄itatis p̄me auctēꝫ his que nō vi/
det hō. Hui⁹ rō dr̄ie assignate hec est.ꝙ potētie māles sūt
determinate ꝛ finite ꝫm exigētiā māe.vñ potētia māe ae
ris ad calorē finita est ꝛ limitata.vñ qñ ab actiōe calefa/
ciētis trāscēdit̄ potētia illa:necē est ꝙ ipsa cū aere subie/
cto corrūpat̄.Sic ꝛ potētia sēsus eo ꝙ mālis est ꝛ p māꝫ
limitata:a sēsibili supexcellēti corrūpit̄.Sec⁹ est de potē/
tijs imālib⁹ que nō limitant̄ ex mā:sꝫ magis ꝫm pticipa/
tionē bonitatis diuīe in eis pcepte.vñ quāto plus eis ad/
dit̄ de bonitate:tāto magis inest eis potentia ꝛ capacitas
t.c^ti.7. ad vlteriorē. Iō itellect⁹.iij.de aīa.ꝯfortat̄ ab excellētib⁹
itelligibilib⁹.ita ꝙ q̄to plus eleuat̄ ad alta cognoscenda.
tāto magis ampliat̄ ei⁹ capacitas ad altiora capiēdū. Isti
aūt cōparātes capacitatē sube spūalis capacitati sube mā
lis:putauerūt ꝙ termin⁹ in augmēto charitatis eēt p̄figē/
dus rōne potētie limitate.q̄ sic videt̄ ꝯtigere in augmē/
to q̄litatis in suba māli ac sensibili. Ipsi eni vtpote min⁹
itelligētes ad modū pueroꝝ per oīa in h̄ ꝛ in alijs sensui
innitūtur spūalia ꝛ intellectualia per ista sensibilia cōmē/
Ad p̄m surātes. ¶ Ad p̄m dōm.ꝙ ad hoc ꝙ finitū finito adequet̄
per additionē.necesse est ꝙ sint eiusdē rōnis.sicut pꝫ in li
nea supficie ꝛ corpe.que lꝫ sint finita per additionem. tñ
nunq̄ pn̄t adequari:cū non sint eiusdē rōnis. Sic chari/
tas christi nō est eiusdē rōnis cū charitate viatoris.tū q̄
est dispō ad vnionē cū verbo.ꝛ ex hoc hꝫ quādā ifinitatē.
tū q̄ innitit̄ visioni pfectissime ipsi⁹ v̄bi.ꝛ h̄ a p̄ instāti sue
ꝯceptiōis. Charitas v̄o viatoris innitit̄ (vt dictū ē) cogni
tioni fidei enigmatice. pp qđ q̄tūcunq̄ crescat charitas
viatoris:excedit̄ incōpabilr a charitate chr̄i.ꝛ silr a chari
tate v̄ginis m̄ris eiusdē eadē rōne. Si tñ loq̄mur de cha/
ritate btē v̄ginis in via:certū est ꝙ charitas ei⁹ potuit au/
geri.vñ in ipsa charitate pfecit.ꝛ p ꝯn̄s augmentū chari
tatis pmeruit.nullus tñ tātā g̃re plenitudinem recepit vt
ipsi in hui⁹ pfectu possit adeq̄ri.istud pie aures nō abhor

rēt nisi forte sint asinine ꝛ sine itellectu existāt. ¶ Ad 2m Ad 2m
dōm.ꝙ nullū icōueniēs est ponere.ꝙ act⁹ charitatis pos/
sit intēdi aucta charitate. Sicut.n.charitas vie (vt dictū
est) q̄tūcūq̄ aucta semp est finita.imo ēt respectu chari
tatis p̄rie impfecta.sic act⁹ eiusdeꝫ semp erit finit⁹ ꝛ respe/
ctu charitatis in p̄ria ipfectus. ¶ Ad 3m dōm.ꝛ ad 4m ꝙ Ad 3m ꝛ 4m
Aug⁹ in vtraq̄ auctē loq̄tur de quantitate ꝛ plenitudine
charitatis in genere:que est vt de⁹ diligat̄ pre oib⁹. Sꝫ cū
pctō carere nō valeam⁹ oīa ꝛ singula semp in ipsum ordi
nātes actu:tñ in hoc ipso qđ est deū sic in hac vita dilige/
re mō p̄dicto quo possum⁹ ꝯtinu⁹ pōt eē pfect⁹.sic pꝫ per
Augm eodē li°.c.vij.vbi sic ait. Ardor q̄ppe charitatis se/
quēdo deū factus ēt magn⁹ vt vitia cūcta ꝯsumat in hac
vita nasci ꝛ crescere pōt.pficere v̄o pp qđ nascit̄ vt nullū
isit homini vitiū.nec ꝯfiter h̄ pōt.q̄uis tanta res eodē ar
dore charitatis pficiat̄.qñ pfici ꝛ vbi pfici pōt.hoc est in
patria. Ecce hic dicit Aug⁹ ꝙ charitas vel amor ēt magis
crescere pōt.cū nimiꝝ ꝫm eū nō possit eē tāta qn aliq̄ vi
tia stēt cū ea.que quāto magis per actuꝫ charitatis repri/
mūt̄ tāto magl meret̄ ipsa charitas augmētari:qđ sic pꝫ.
Act⁹.n.charitatis maioris:maioris ē v̄tutis i merēdo. Sꝫ
act⁹ charitatis minoris meret̄ augmētū charitatis.g̊ mul
to forti⁹ h̄ merebit̄ actus charitatis maioris stante statu
merēdi. Et huic ꝯsonat glo.quā adducūt.nemo fideliū ꝛ
si multū pfecerit ꝛc̄. ¶ Et qđ dicūt 5° rñdēdo illi glo.ꝛ rō Ad 5m
ni Tho.ꝙ nō negat̄ ibi sufficiētia hītus:sꝫ sufficiētia me/
ritoꝝ:stare nō pōt.q̄ si nō negat̄ sufficiētia meritorum ꝛ
merita charitatis posterioris que est pfectior sit maioris
efficacie q̄ merita charitatis p̄oris ꝛ iperfectioris:ꝯn̄s est
ꝙ per ipsaꝫ ꝯtigit maiorē pfectionē charitatis pmereri.
vñ si attēdamus ad virtutē pmerēdi:que tāto maior est
ad pmerēdū augmētū charitatl q̄to a maiore charitate
pcedit iueniemus ꝙ in positiōe sua icludūt ꝯdictoria.s.
ꝙ charitas in aliq̊ gradu in statu vie non pōt augeri.ꝛ tñ
ꝙ possit augeri pꝫ ex h̄ ꝙ merita que erāt maioris effica/
cie q̄ p̄ora:ab ipa pn̄t elici. ¶ Qđ aūt 6° rñdēdo ad rōnē Ad 6m
Tho.ꝙ forme augmētabiles in ifinitū nō hn̄t ꝯriū.cui⁹
oppositū videmus in charitate.pp qđ videt̄ eis ꝙ nō pos
sit in ifinitū augeri.q̄ nunq̄ eēt maxia distātia:nihil va/
let si p̄dicta itelligant̄. Charitas eni cui⁹ augmenti termi/
nus p̄figi nō pōt est charitas vie.iter quā ꝛ culpā vel cu/
piditatē nō est distātia maxima.q̄ iter charitatē p̄rie ꝛ p̄/
dicta est distātia icōparabilr maior.vñ ista ratio si recte
sup premissas veras fundet̄ pro nobis facit:ex q̊ charitas
in statu vie nunq̄ pōt habere quātūcūq̄ crescat distātiā
sūmā vel maximā ad culpā vel cupiditateꝫ que sunt sibi
in rōne ꝯrij.seq̄tur ꝙ in infinitū in statu vie possit auge/
ri. ¶ Qđ v̄o imponūt Tho.ibidē ꝙ ipse ponit subiectuꝫ
charitatis crescere ipsa charitate crescēte:nō est de inten/
tione Tho.ꝛ mirū est cū hoc nō ponat:q̄re sibi volebant
h̄ iponere:nisi forte q̄ ipsuꝫ nō intelligebāt.ꝛ hoc reuera
in multis que loquūtur ondūt. Dicit aūt Tho.nō q̄dē ꝙ
crescat essentia aīe vel ei⁹ potētie (vt isti putabāt ꝛ falso)
sed ꝙ crescēte charitate crescat habilitas ipsi⁹ potētie vo
litiue ad maiorē charitatē pcipiendaꝫ que pōt crescere in
infinitū.lꝫ eni capacitas aīe sit finita actu.tñ plus ꝛ plus
in infinitū ampliari.ꝫm ꝙ plus ꝛ plus recipit de partici/
patione diuine bonitatis.nunq̄ tñ erit ifinita.nec recipi/
et pfectionē infinitaꝫ.sicut patet ēt in additione numeri
que pōt procedere in infinitū.nunq̄ tñ erit aliq̄s nume/
rus actu infinitus.q̄ potētia in additione numeroꝝ non
est vna vt dicit Cōmētator.iij.physicoꝝ.sed semp ex no/ ꝯto.68.
ua additione efficit̄ alia potētia numero.vñ quelibet po
tentia pōt exire in actū.non tñ potest esse vt oēs exeāt in
actū.nā sp actu posito addit̄ noua potētia que p̄us nō in/

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

fuit. Siīr modo intelligimus de habilitate ⁊ capacitate
ipsius aīe. Sēper. n. crescēte charitate aduenit noua capa-
citas vel habilitas respectu āplioris pfectiōis pcipiende.

Rticulus tertiꝰ de hoc qđ Thomas
dicit. q. xxxiij. arti. vij. vbi
querit. vtrum correctio fraterna siue secreta
debeat pcedere denūciationē: Et in rñ. v. ar-
gⁿ dicit. plato nō est obediēdū ꝯ pceptū di-
uinū. sicut dr Act. v. opꝫ magis obedire deo q̄ hoībus. ⁊
ideo qñ platus pcipit vt sibi dicatur q aliqs sciuerit corri
gēdū. intelligēdū est pceptū sane saluo. s. ordine correctio
nis fraterne. siue preceptū fiat vniulr ad oēs: siue spāliter
ad aliquē. Sꝫ si platus expsse pciperet ꝯ hūc ordinē a do
mino institutū. ⁊ ipse peccaret pcipiēs ⁊ ei obediēs. s. qua-
si ꝯ preceptū diuinū agēs. vñ nō esset ei obediēdū. qꝛ pre-
latus nō est iudex occultoꝝ: sed solus deꝰ. vñ nō hꝫ ptātē
precipiēdi aliqđ de occultis nisi per aliqua indicia mani-
festentur: puta per infamiā vel aliqđ tale. in quibus casi-
bus pōt platus precipe sicut iudex secularis vel ecclesia-
sticus exigere iuramētum de veritate dicenda.

i **Corruptoriū.** Constat istud esse nimis ꝯriū re
gulari obseruātie. ſm hoc enim
nunq̄ esset faciēda secreta iqsitio nisi pmissa admonitio-
ne de precepto de correctiōe fraterna pus faciēda ſm or-
dinē a deo ꝯstitutū. qđ mīme fieri ꝯsueuit. ¶ Et istud ēt
2 reputamꝰ falsum. qꝛ certū est q in oībus obediendū est
precepto supioris: vbi pceptū iferioris ipleri pōt cū prece
pto supioris. sed h est pole in casu pposito. g̊ ⁊c. Maior
pꝫ per se. minor declarat sic. Secreta denūtiatio facta p-
lato nō tollit ordinē correctiōis institutū a dño. imo post
denūtiationē cōplete. itegre ⁊ pfecte fieri pōt. Nō eni h
phibet vel aliq̊ mō ipedit platū rōne denūtiationis sibi
facte. g̊ in hoc tm̄ obediēdū est plato. ¶ Itēꝫ videt q si
3 nō pcipiat platus denūtiādū tñ sit ei. ꝯstat. n. q correctio
fraterna ⁊ ordo correctiōis ad lucrifactionē ⁊ correctionē
fratris ordinat. g̊ ⁊ illa via ⁊ oēs vie tenēde sunt: que ma
gis ⁊ directiꝰ ⁊ pbabiliꝰ pficiūt ad eiꝰ correctionē. Sꝫ de-
nūtiatio facta plato ēt cū correctiōe secreta magis pficit
ad fratris correctionē. s. peccātis. q̄ correctio sola. g̊ vr̄ po
tius ſm rōnē rectā: q vtraqꝫ potius faciēda sit q̄ altera
4 tm̄. ¶ P. esto q vtraqꝫ via simul ſuari nō posset. qđ tm̄
falsuꝫ videt. adhuc videt q magis eligēda est facienda
peccātis denuntiatio plato exñti bono ⁊ pio ⁊ discreto q̄
puata correctio. Ex quo. n. per hec duo nihil aliud intēdit
q̄ peccātis emēdatio: illa via est magis eligēda per quaꝫ
sperat ⁊ credit magis posse corrigi ⁊ melius. Sed vt fre-
qnētius hec est via denūtiatiōis. Correctio. n. peccātis in
duobꝰ ꝯsistit. s. in cautela de futuro: ⁊ in pnīa de pterito. p-
mū est cautela. qꝛ sine hac nō pōt eē pnīa de pterito fru-
ctuosa. vñ h ordine pcipit Eccl. xxi. Semel peccasti: ne
adycias iteꝝ: sed ēt de pstinis depcare vt dimittant tibi.
Sꝫ ꝯstat q ad cautelaꝫ futuroꝝ semp vel vt frequētius:
vbi pctm̄ iterari pt: plus pōt platꝰ q̄ subditꝰ simplex. Ter
tio via denūtiatiōis ad hāc cautelā correctiōis fortior est
ac potētior. g̊ magis eligēda. Silr ad aliā ptē correctiōis
que est pnīa de pterito: plus vr̄ posse platus q̄ subditus.
Duo. n. sūt per que maxime iducit peccator ad pnīam. s.
pmissio ⁊ cōminatio. ad quoꝝ vtrūqꝫ violētior ⁊ sufficiē
tior dꝫ esse platus q̄ subditꝰ: siue fuerit cōminatio siue p-
missio de tpalibus siue de eternis. ergo via denūtiationis
est efficacior ad fraternā correctionē. ergo magis eligen-
5 da. ¶ Rōnes q̄s insinuat pro ꝯfirmatiōe positionis nō
valēt. ¶ Prima est q est ꝯ pceptū diuinū denūtiare pre
lato pctm̄ fratris occultū. nisi pus facta correctione ſꝫ or
dinē a dño ꝯstitutū. Et prelato pcipiēti aliqđ ꝯ preceptuꝫ
diuinū nō est obediēdū. iuxta illud Actu. v. obedire ma-
gis ⁊c. ¶ Ad hoc dicimꝰ q saluator qñ pcipit correctionē
fraternā ⁊ ordinē eius: nō probibet fieri denūtiationē se-
cretā plato. Qñ. n. dr: dic eccl'ie. hoc dr de accusatione sub
testibꝰ q in 2ª correctiōe adhibiti sūt. Vñ ꝯstat q saluator
explicite nō phibet eā fieri nec iplicite. ⁊ ex pñti qꝛ denū-
tiatio ⁊ correctio ābe pnt fieri. ⁊ neutra p alterā ipediri vñ
q platꝰ exigēs hꝰ denūtiationē p pceptū: nihil pcipit ꝯ p-
ceptū diuinū: sic ipse supponit. ¶ 2ª rō quā ponit ē talis. 6
platus nō est iudex occultoꝝ: sꝫ solus deus. vñ nō hꝫ pote
statē pcipiēdi de occultis. ⁊ si pcipiat nō est obediēdum.
¶ Ad h dicimus q platꝰ exigēs denuntiationē de occul
tis: nō itēdit circa denūtiationes pcedere per viā iudicij.
put iudex. s. puniēdo ⁊ ꝯdēnando. qꝛ pp vocēꝫ vnius nul-
lus pōt iudicialiter cōdēnari. Deut. xvij. ⁊. xix. sed intēdit
procedere vt pater ⁊ pastor ⁊ medicus curādo vt pōt. ⁊ p-
seruādo sicut valet sine fame lesiōe: ⁊ sinistre opiniōis oc
casione. Fame. n. lesio ⁊ sinistre opinionis occasio vergūt
in penā publicā. ⁊ non debent infligi pro occultis.

Respōsio ad hec ſm Tho. Qui dicta Tho. in solu
tione huius qōnis: ⁊ in rñsione ad arg. in-
spicit ⁊ diligēter ꝯsiderauerit: qñ. s. faciēda est denūtiatio Ad pm
⁊ correctio phabita ⁊ qñ nō. ⁊ in quo casu. ⁊ in quo nō: q Ad 2m
nihil ꝯtra ipsuꝫ faciūt oīa que isti garriēdo adducūt itel- Ad 3m
liget euidēter. vñ ne semp singulis vbis per singula rñdea Ad 4m
tur: applicatio rñsionis ad pñs per singula pretereat. Ta
men qđ ad huiusmodi declarationē dicit idē Thomas su
per. iiij. sentē. distin. xix. q. iij. vbi agit de correctione fra-
terna attēdat. vbi sic dicit. In peccatis denūtiādis consi-
derādū est: vtrū peccatū sit omnino occultū: aut ad noti-
tiam alioꝝ deuenerit aut in prōptu sit vt eueniat. Si eni
peccatū iam ad alioꝝ notitiā deuenit: tūc debet denūtia-
ri illi qui habet potestatē corripiēdi. vt qui scādalizati sūt
de culpa edificētur de pena. Si aūt nōdū in publicū de-
uenerit: sed est in via deueniēdi. tūc aut denūtianduꝫ est
vt scādalo futuro occurratur. Si autē sit oīno occultum:
tunc cōsiderādū est vtrū emendatio peccantis expectari
possit pbabiliter aut nō. qđ quideꝫ facile aduerti poterit
si ꝯsideretur: vtrū aliqs ex electione aut passiōe peccaue
rit: siue ex malitia vel infirmitate qđ idem est. qđ perpēdi
pōt ex ꝯditione peccātis ⁊ ex iteratione. qꝛ si aliqs frequē
ter ⁊ quasi icorrigibiliter ⁊ sine freno i peccatū est. lapsus:
signum est q ex malitia vel electione peccat: ⁊ nō facile
emendat. Si autē semel occasione peccādi ablata in pec
catuꝫ ruit: ⁊ postea verecūdiā ⁊ tristitiā de peccato osten-
dit: signū est q sit peccatū ex passione vel infirmitate. Si
ergo emēdatio speret: debet admonitio pcedere: ⁊ denun
tiatio differri quousqꝫ videat quātū emēdetur peccator:
nisi forte imineret occasio aliis ruēdi in peccatū: quā de-
clinare nō vellet admonitus. tūc eniꝫ deberet prelato de-
nūtiari ne in precipitiū iret. Si autē nō speretur emēda-
tio: tūc ꝯsiderandū est an ideꝫ peccatū sit infectiuuꝫ alio-
ruꝫ: sicut heresis vel fornicatio: vel aliud huiusmodi. vel
etiā cedat in aliqđ dānū alterius: sicut furtū. homicidiuꝫ
⁊ huiusmodi. Si eni nō cadit in dānū alterius. nec sit in-
fectiuū alterius. tūc potest denūtiatio differri quousqꝫ vi
deatur admonitiōis effectus pcipue si emendationē pro-
mittit. Si autē sit infectiuū alioꝝ: debet denūtiari prela-
to vt gregi suo caueat. vñ rōnes istoruꝫ non plus probant
nec pbare possunt: nisi q in aliqbus casibus denūtiatio
potest fieri plato: nō prehabita correctione secreta. quod
ꝯcedit Tho. vt patet ex dictis. ¶ Qđ aūt dicūt ad pmā Ad 5m
rationē Tho. q saluator nō prohibet facere denūtiatio-
nem secretā prelato: verū est ordine debito. Iste autē or-
do vt in casu prout dictū est primo corripiat, deinde si se
non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

nō correxerit prelato: nō inquā in iudicio presidenti. quia
hoc est dicere ecclesie: sed secretius extra iudiciū existēti.
⁊ sic dicere prelato nō est nisi dicere quasi persone priua
te: que potest ꝓdesse ⁊ nō obesse. q̄ꝛ nullus potest magis
ꝓdesse q̄ȝ prelatus. qui tñ si admonitus neglexerit corrigi
alijs per quos cōuincendus est si negauerit debet ostēdi.
Iste ordo declaratur in regula beati Augustini. vbi ꝑmo
docet admonitionē fieri q̄ȝ peccatū prelato ostendi. etiaȝ
vbi prelatus nō intendit ꝓcedere per viā iudicij. punien-
do publice ⁊ cōdēnando: sed tanq̄ȝ pastor ⁊ medicus pro
cura adhibēda secretius admonēdo. vnde ipse ait. Prius
prelato debet ostēdi vtiq̄ȝ post admonitionē: vt secretius
Ad 6m correctus nō īnotescat ceteris. ¶ Ex quo patet ꝙ hoc qđ
dicunt ad scđam rōneȝ nihil valet. q̄ꝛ ſm preceptū salua-
toris satagere debemus peccatū fratris in casu curare so-
la secreta admonitiōe si est poss̄e. ⁊ h̄ ꝑceptū de correctio-
Joā. 13. ne fraterna videt̄ ꝓcessisse ex nimia christi dulcedīe: qui
cū dilexisset suos in finē dilexit eos. quoꝝ cōscientiā cura
re vult sine oī fame lesione in casu. ⁊ qñ hoc fuerit poss̄e.

ARticulus Quartus. De hoc qđ Thomas. q. ciiij. ar. v. disputat.
vtrum subditi teneant̄ in omnibus obedire
prelatis ⁊ superioribus suis. Et in responsiōe
ꝑncipali dicit. Ita mens est sui iuris. ⁊ ideo
ſm ea que pertinent ad interiorem motum voluntatis:
homo nō tenetur homini obedire: sȝ soli deo. tenetur autē
homo homini in his que per corpora exteriꝰ sunt agēda.

1 Corruptorium. Istud videtur nobis falsum.
Constat enim ꝙ eadem rōne
⁊ intentione qua tenetur q̄s ad aliquem actum: tenet̄ ad
omnia antecedentia sine quibus actus impleri nō pōt: vt
si teneor īteresse matutinis in choro: teneor surgere de le-
cto ⁊ ire ad ecclesiam. ergo cū actus corporales in quibus
tenentur subditi obedire prelatis: perfici nō possunt sine
imperio voluntatis: restat ꝙ vna ⁊ eadem intentione te-
2 nentur subditi ad vtrunq̄ȝ. Ex hoc arguitur vlterius. Si
subditi tenent̄ obedire prelatis in actu corꝑali exterius: ⁊
in motu volūtatis qñ cōiuncti sunt: multo fortius tenent̄
obedire in solo motu voluntatis si singulariter precipiat̄.
3 eodem modo arguit̄ de motu cognitionis: si prelatus pre
ciperet subditis deliberare super aliquo negocio q̄d foret
agēdū. vel de aliquo dubio casu quid esset respondenduȝ
estimo ꝙ nullus diceret subditos nō teneri deliberare: vt
post secū caute ꝓcederent ⁊ sane rñderent. Si ergo subdi
ti tenent̄ prelato in actu deliberationis vbi subsequitur
operatio ⁊ respōsio: ꝓbabile est ꝙ simil'r tenerent̄: si sola
deliberatio eis preciperet̄. Et iō religiosius ⁊ verius vidē-
tur nobiscū sentire: qui dicūt ꝙ per hoc intelligit̄ in oībꝰ
actibus: vt patet in exemplo. si etiam prelatus impossibile
preciperet: saltem voluntate ⁊ desiderio: tenetur obedire
subditus. sicut in scđo libro dialogorū scribit Gregorius
de quodā coruo. cui beatus Benedictus precepit vt panē
veneno intinctū portaret in loco vbi a nemine reꝑiretur.
Coruus inquit apto ore expansis alis circa panē cepit dis
currere atq̄ȝ crocitare: ac si apte diceret: ⁊ se obedire vel-
le: ⁊ iussa implere nō posse. ¶ Itē hoc videt̄ ꝯsonū doctri
ne apostolice. Dicit eniȝ Apostolus ad Ephes̄. vi. Serui
obedite dñis carnalibus cū timore ⁊ tremore in simplici-
tate cordis vestri. Glo. vt sicut ostēditis extra: sic sit in vo
luntate vestra. Uñ ibidē subdit Apostolus. Nō ad oculū
seruientes: sed sicut serui christi cū bona volūtate seruien
tes dño: nō sicut hoibus. Hoc vō qđ obijcit ꝙ rō sui iuris
est: nō cogit. Sicut enim ipsa est iuris ꝓprij. ita in hoīe li-
bero corpus total'r ꝑtinet ad iudicium rōnis. ⁊ sicut ratio
per votū obedientie pōt dare ius alteri qđ hēt in corpus,
ita etiam ius qđ habet ratione suiipsius.

Responsio ad hec ſm Thomā. Si dicta Thome
in hac parte intellexissent: ipsimet ista
v̄ba inania reputassent. Ubi eniȝ dic̄ ꝙ mēs est sui iuris:
intendit ꝙ ⁊ si in corpore hō hoī iure polytico ac ciuili do
minet̄. ipsa tñ mēs huiusmodi seruituti nō substernitur.
qđ declarat per v̄bū Senece li. iij. de bñficijs. Errat si q̄s
existimet seruitutē in toto hoīe descendere. pars eius me-
lior excepta est. corꝑa obnoxia sunt ⁊ astricta dominijs.
Ecce manifestuȝ est ꝙ loquit̄ ibi de seruitute ⁊ subiectio
ne ciuili qua serui dñis subijciuntur: vt filij parentibꝰ. qui
bus nō tenētur obedire nisi quantū ad ea que per corpus
sunt exteriꝰ agēda. que. s. per vires corꝑales exequunt̄. lȝ
a motu volūtatis īterioris imꝑent̄. vñ tā ipsa oꝑa q̄ȝ mo-
tus volūtatis interiores ordinati ad ipsa ad corpus ꝑtinēt
⁊ ad ea que per corpus sunt agēda. Sicut eniȝ ambulare
⁊ fodere ꝑtinēt ad ea que per corpus sunt agēda: sil'r ⁊ vel
le ambulare ⁊ fodere ad idē ꝑtinere dicūtur: nō q̄ꝛ actus
exteriores a volūtate eliciant̄: sed q̄ꝛ ab ipsa imperātur.
vñ qui tenetur ad huiusmodi actus exteriores obedire.
v̄bi gr̄a fodere vel ambulare. tenet̄ hoc idem velle. ⁊ iō
serui qñ nolūt facere ꝑceptū dñi sui: puniunt̄ ciuiliter ab
eisdē. Ex his pȝ ad obiecta rñsio. ¶ Ad ꝑm enim dōm (vt Ad ꝑm
dictū est) ꝙ qui tenet̄ ad actū exteriorē: tenet̄ ad actū vo
lūtatis interiorē ⁊ illū actū a viribꝰ inferioribꝰ elici ꝑci-
pientē: sed ex hoc nō sequit̄ ꝙ teneat̄ ad actus interiores
simpl'r: put nitunt̄ ꝯcludere ex h̄ in arg. ij. Nō eniȝ seq̄t̄.
ꝙ si tenet̄ aliq̄s fodere vel velle fodere. ꝙ ꝓpter hoc te- Ad 2m
neat̄ simpl'r velle q̄cq̄d ille vult cui in hoc tenet̄. v̄bi gr̄a.
Si dñs ꝑcipet seruo qui sibi tenet̄ in fossura bñ seq̄t̄ ꝙ te
net̄ sibi velle fodere: si tñ ꝑcipiat sibi ꝙ velit ipȝ regē esse
in hispania: nunq̄d in hoc tenet̄ ei obedire: friuolum est.
¶ Ad 3m dōm. ꝙ actꝰ cognitiōis per quos regulat̄ homo Ad 3m
q̄ȝtū ad actꝰ exteriores. in q̄bꝰ tenet̄ hō alicui suꝑiori sūt
eiusdē rōnis cū actibꝰ volūtatis a q̄bꝰ eedē oꝑationes im
perant̄. vñ sicut tenet̄ ad actū volūtatis hꝯ oꝑa ꝑcipiētē:
ita tenet̄ ad actū cognitiōis eadē dirigētē. vñ sicut tenent̄
velle oꝑari: ita tenent̄ deliberare de oꝑe. siue oꝑꝰ ꝑtineat
ad factionē: cuiusmodi sūt fodere ⁊ edificare. vel ad actio
nē: cuiusmodi sunt ꝯsulere ⁊ rñdere. ¶ Ex his tñ nō seq̄t̄
ꝙ simpl'r teneant̄ aliq̄ suis suꝑioribꝰ in actibꝰ cognitiōis
obedire. Si eniȝ rex ꝑcipet ꝯsiliario suo sibi subdito nun-
q̄d q̄ꝛ tenet̄ cogitare de rñsionibꝰ vel ꝯsilio sibi dando: te-
net̄ cogitare simpl'r q̄cq̄d ipse vult. v̄bi gr̄a. nūq̄d per hoc
ad eiꝰ imꝑiū hȝ cogitare de musicis vel geometricis. vel
eē huiꝰ vel illiꝰ opiniōis: ꝯstat ꝙ hec friuola sunt. ¶ Qđ
tandē dicūt de religiosis. ꝙ debēt simpl'r in oībꝰ obedire
saltē volūtate si facultas iplēdi desit. Sciēdū ꝙ h̄ sic hēt
ītelligi. ꝙ q̄ȝtū ad ea solū tenent̄ obedire religiosi que ꝑti
nēt ad regularē obseruātiā: ad quā se voto ꝓfessiōis obli-
gauerūt. Si aūt ⁊ in alijs obedire voluerint: hoc pertinet
ad cumulū ꝑfectiōis: dū tñ illa nō sint ꝯtra deū vel ꝓfes
sionē suā. Nec tñ tenent̄ ad motꝰ sistētes iteriꝰ in mēte:
simpl'r loquēdo obedire. v̄bi gr̄a. si ꝑlatus ꝑcipiat mihi ꝙ
sentiā sic vel sic in tali opiniōe: vel ꝙ diligā plus vel minꝰ
in tali loco vel tali. vel talē hoiem vel talē. diligere plus
vel minꝰ ꝓut ipse facit. nec quo ad huiusmodi actus co-
gnitiōis vel volūtatis tenet̄ hō aliq̄d suꝑiori obtemꝑare.

ARticulus Quintus. De hoc qđ Thomas dicit. q. cx. arti. iij. vbi
querit. vtruȝ omne mendacium sit mortale
peccatuȝ. in responsione. iij. argumēti. ꝙ qui-
dam dicūt ꝙ omne mendacium sit mortale
pctm̄ in viris ꝑfectis. Sed hoc nō est rōnabiliter dictuȝ.
nulla enim circūstantia aggrauat peccatū in infinitū nisi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

que transfert in aliaꝫ spēm. circūstantia aūt persone non
transfert in aliam spēm: nisi forte rōne alicuius annexi.
puta si sit cōtra votuꝫ ipsius. qđ nō pōt dici de mendacio
officioso vel iocoso. ⁊ ideo mendacium officiosum vel io-
cosum nō est peccatum mortale in viris perfectis: nisi for-
te ratione scandali.

Corruptorium. Istud qđ dicit de mendacio
officioso vel iocoso in viris ꝑ-
fectis: videt̄ falsuꝫ ⁊ cōtra Augᵐ in libᵒ de mēdacio. cap.
1 x. Aut inquit nō est credenduꝫ bonis: aut est credendum
illis quos credimus aliqñ mentiri. aut nō est credendum
bonos aliqñ mentiri. Horū triū p̄mū est pernitiosuꝫ. scđꝫ
stultū. Restat ergo vt nunq̄ꝫ mentiant̄ boni. hec est ratio
⁊ illatio Augⁿⁱ. Ex cōclusione aūt Augⁿ arguit̄ sic. Boni
existentes boni nunq̄ꝫ mentiunt̄. ergo mendacium ꝑimit
bonitatē: sed nō perimit bonitatē nisi q2 est peccatū mor-
tale. ergo mendacium est mortale peccatū. Nec ferat̄ in-
stantia in mendacijs iocosis. q2 dicit Aug⁹ lib. p̊. sniaruꝫ.
Joci nunq̄ꝫ sunt pura mendacia. habent eniꝫ euidentissi-
mam ex pronuntiatione atq3 loquentis affectu figuratio-
2 nem aiam nequā fallentis. ¶ P. si nō est pctm̄ mortale
mentiri officiose. ergo nō est peccatū mortale mētiri pro
salute animarum. q2 hoc est summe officiosum. Ex quo
sequit̄ ꝙ nō est mortale mentiri in predicatione fidei ⁊
morum. q2 ibi est maxime salus animaruꝫ. Ex quo sequi-
tur ꝙ stultū est credere: etiam predicatoribus mentienti-
bus. ⁊ si hoc stultū est semper credere. est licituꝫ ⁊ non cre-
dere. q2 fides nō est vtplurimū nisi per auditū p̄dicatio-
nis. ergo a p̊mo si nō est peccatū mortale viris perfectis
mentiri officiose: nō est peccatū mortale nō credere: imo
est stultissimū credere. hoc falsissimum est. ergo ⁊ p̊mum.
¶ Argumēta quibus innitit̄ facile possunt solui. Primū
3 ponitur pro obiectione in cōtrariuꝫ. ⁊ est tale. Sicut dicit
ps. 5. glo. super illud p̄s. Perdes omnes qui loquunt̄ menda-
cium. Duo sunt genera mendacioꝝ: que nō sunt sine cul-
pa: sed nō cum magna: cū aut iocando aut cōsulendo pro-
ximo mentimur. sed omne peccatū mortale hēt grauem
aut magnā culpā. ergo mendaciū iocosuꝫ ⁊ officiosuꝫ nō
sunt peccata mortalia. ¶ Dicendum ꝙ omne pctm̄ mor-
tale absolute loquendo est culpa grauis ⁊ grandis. ⁊ hoc
mō. s. absolute loquendo est culpa grauis mendaciuꝫ offi-
ciosuꝫ ad minus viris ꝑfectis. loquēdo tñ per compatio-
nē ad grauiorē culpā: tā in canone q̄ꝫ in scripturis sancto-
rum. pctm̄ mortale minus graue dicit̄ nō grandis culpa.
sicut Prouer. vi. dicit̄ de furto per cōparationē ad adul-
teriū. Nō est grādis culpa cū qs furatus fuerit. Glo. inter
linearis. Nō est grandis culpa per cōꝑationē adulterij. Et
glo. marḡalis. Furtū nō ex se: s3 ex cōꝑatione maioris pec-
cati. i. adulterij nō grandis culpe est. Sicut de Hierusalē
grauius peccante per ꝓphetā dicitur Ezech. xvi. Justifica-
ta est Sodoma ex te. hec sunt v̄ba glo. Et hoc mō dicitur
in predicta glo. Augⁿⁱ super p̊s. ꝙ nō est magna culpa pro-
ximo cōsulendo mentiri. Et ꝙ ita intelligat patet per eun-
dem in libᵒ de mendacio obstetricuꝫ. Pro mendacio suo
inquit dicunt eas approbatas ⁊ remuneratas a deo. Qui
enim cā nocendi cōsueuit mentiri: multū profecit si iam
consulendi cā mentiat̄. nam in scripturis ipsis iustificata
Sodoma dicit̄ in comparatione scelerati populi Jsrael.
¶ Scđa ratio quā īsinuat est talis. ⁊ hāc ponit in p̊ncipa-
4 li responsione: proprie peccatū mortale repugnat charita-
ti. vñ si finis intentus in mendacio nō sit contrarius cha-
ritati. nec mendaciū ꝑm hanc rōnē erit peccatū mortale.
sicut apparet in mendacio iocoso ⁊ officioso. in quoꝝ pri-
mo itendit̄ leuis delectatio. ⁊ in alio ꝓximi vtilitas. Rxᵒ
in mendacio officioso bene potest attēdi vtilitas alicuius
singularis persone vel aliquaꝝ. Jnde tamen sequit̄ sub-
uersio ⁊ impedimētū fidei ⁊ auctoritatis doctrine catho-
lice. ⁊ hoc in multo pluribus. maxime si viri perfecti men-
tiuntur: vt ostensum est. Qđ aūt impedit vel subuertit fi-
deꝫ: impedit vel subuertit charitatē. ¶ Tertia ratio quā 5
insinuat: est talis. Nulla circūstantia aggrauat peccatum
in infinitū nisi que transfert in aliam spēm. Circūstantia
autem persone nō transfert in aliam speciem. igitur ⁊c.
¶ Ad hoc dicendū est p̊mo interimendo maiorem. Cir-
cūstantia enim ꝑsone aggrauat in infinitū peccatuꝫ. i. qđ
est veniale ꝑm genus facit mortale. Constat enim ꝙ infir-
mitas. imperitia. malitia sunt cōditiones persone. ⁊ tamē
aliqđ genus peccati qđ est veniale rōne infirmitatis vel
imperitie fit mortale ꝓpter malitiā: sicut dicit Aug⁹ libro
lxxxiij. questionū. q. xxvi. Quisquis inquit nouit quid sit
virtus ⁊ sapiētia dei: pōt estimare que sint venialia pecca-
ta. Et quisquis nouit que sit bonitas dei: pōt estimare qb⁹
peccatis pena debeatur eterna ⁊ hic ⁊ in futuro seculo.
¶ Jtem videmus ꝙ carnalis copula solutis est mortale 6
peccatum. cōiugatis autē vel nō est peccatū: vel est pecca-
tum veniale. ergo idē actus vel aggrauat̄ vel alleuiat̄ in
infinitū ꝓpter cōiugium vel absolutionē a coniugio. que
tamen nō sunt nisi circūstantie persone. ¶ Jtem si quis
habet conscientiam erroneā de peccato veniali ꝙ sit mor-
tale. ⁊ tamen cū tali cōscientia illud cōmittit: peccat mor-
taliter. ⁊ tamen cōscientia erronea siue error conscientie
est cōditio siue circūstātia persone. ¶ Ad argumentum
v̄o dicimus. ꝙ omnibus modis vna p̄missarum est falsa.
Aliqui enim dicunt ꝙ veniale ⁊ mortale sint differentie
essentiales peccati diuidentes peccatum ꝑm genus ⁊ ꝑm
speciem. ⁊ ꝑm istos est maior vera. s. ꝙ nihil aggrauat in
infinitū nisi qđ transfert in aliam spēm. ⁊ minor est falsa.
q⁹ circūstantie persone non aggrauant in infinitum. Alij
dicunt ꝙ veniale ⁊ mortale sunt differentie accidentales
actuū ⁊ peccatorum. sicut album ⁊ nigruꝫ corporis. ⁊ ꝑm
illos maior est falsa ⁊ minor vera.

Responsio ad hec ꝑm T homā. Si mendacium
aliqđ nō habet rationem peccati mor-
talis: eo ꝙ nō est cōtra dilectionē dei. cuiusmodi est illud
qđ fit in doctrina religionis. Nec etiam cōtra dilectionē
ꝓximi: sicut illud qđ in detrimētū iustitie v̄git vel in per-
uersionem iudicij ordinatur: sicut cum quis in loco iudi-
cij mendacium dicit. vel al's in nocumentuꝫ ꝓximi. Ma-
nifestum est ꝙ nec viris perfectis poterit huiusmodi mē-
dacium fieri mortale: nisi fuerit contra eoꝝ votum. Per
accidens v̄o potest eis mortale fieri sicut ⁊ alijs. s. ratione
scandali. vel si credant huiusmodi mendacium mortale
peccatum esse: stante eniꝫ ista opinione nō poterunt men-
tiri sine peccato mortali. vnde qui sunt huius opinionis:
necesse habent huiusmodi mendacium tanq̄ꝫ peccatum
mortale vitare. ¶ Ad p̊ᵐ in cōtrariū dđm. ꝙ Aug⁹ facit
illam deductionē inuestigando. nec intendit illaꝫ conclu-
sionē asserere. s. vt nunq̄ꝫ mentiant̄ boni. qđ patet ex litte-
ra immediate sequēti. Cōsequenter enim ait sic. Jsta que-
stio est ex vtraq3 parte cōsiderata ⁊ tractata nō facile fe-
renda sententia est. Ecce isti adducētes Augᵐ pro se ma-
nifeste faciunt cōtra eum: asserentes pro certo qđ ipse re-
linquit sub dubio. Cōclusio tamen illa ꝙ boni nunq̄ꝫ mē-
tiant̄: sic potest intelligi: scilicet ꝙ boni nunq̄ꝫ mentiunt̄
inquantū boni. q2 qđcunq3 mendaciū etiā officiosuꝫ vel
iocosuꝫ: cū habeat rōnē peccati: l3 venialis: defectus qdā
est bonitatis. vel q2 boni manentes boni nunq̄ꝫ mentiun-
tur peccato pernitioso. ¶ Ad 2ᵐ dicendum. ꝙ consequē-
tia nulla est. si peccatum mortale non est mentiri officio-
se. ergo non est peccatum mortale mentiri officiose pro
salute

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

salute aiaꝝ in predicatione fidei ⁊ moꝝ. huiusmodi eniꝫ
mendaciū in ꝓdicatione fidei ⁊ moꝝ est mēdaciū ꝑnitio/
suꝫ. nec vllo mō dici poterit pctm̄ officiosuꝫ: cum sit con
tra charitatem dei. fidem ⁊ bonos mores eneruans. vnde
⁊ habet rōnē peccati mortalis. ⁊ per ꝯn̄s ꝑnitiosuꝫ foret:
etiā si fieret pro salute aiaꝝ infinitaꝝ. Preter hoc ipsi sup
ponunt falsum. ꝙ videlꝫ huiusmodi mēdaciū possit face
re ad salutē aiaꝝ: sicut mēdaciū officiosuꝫ facit ad ꝯserua
tionē reꝝ temporaliū. qꝺ falsuꝫ est. qꝛ per mendaciū offi/
ciosum pōt qn̄qꝫ hō liberari a morte ⁊ ab alijs malis hu/
iusmodi. sed per mēdaciū in doctrina nō pōt hō liberari
a morte eterna: sed magis ꝑcipitari in illam. vn̄ huiusmo
di mendaciū pro salute aiaꝝ fieri nō pōt. Si eniꝫ quo ad
aliqd posset huiusmodi mendaciū fingi qꝺ ꝓdesset: incō/
Ad 3m parabiliter tamen plus obesset. vn̄ semꝑ simplr̄ ꝑnitiosuꝫ
foret. vn̄ manifestū est ꝙ ista ratio nulla est. ¶ Qꝺ dicūt
tertio ad ꝑmā rōnē Thome. ꝙ absolute loquendo omne
peccatū mortale est culpa grandis. ⁊ hoc mō mendaciuꝫ
officiosuꝫ est culpa grauis viris ꝑfectis. hoc patet nō esse
veꝝ. Et qꝺ adducunt de hoc. ꝙ vnū peccatū mortale dr̄
minus graue q̄ꝫ aliud: cōcedendū est. Qꝺ aūt inferunt. ꝙ
peccatū officiosuꝫ obstetricuꝫ hoc mō dicit̄ minus graue
peccatū ſm Augm. salua pace eoꝝ nō est veꝝ. verūtn̄ Au/
gustinus intendit ibi ꝓbare. ꝙ ex hoc ꝙ illud mendaciuꝫ
nō fuit reprehensuꝫ: sicut nec quedā alia mēdacia in lege
veteri. cōcludi nō pōt ꝙ huiusmodi mendacia essent lau/
dabilia: ⁊ rōnem boni haberent. Qꝺ ꝓbat per huiusmodi
modū loquēdi in scriptura. Justificata est Sodoma ⁊c.
Unde subdit̄ paꝝ infra. Si vitam moresqꝫ sanctoꝝ: ⁊ fa
cta ⁊ dicta cōsideres: nihil tale ꝓferri pōt qꝺ ad imitatio
nē ꝓuocet mentiēdi. Ex hac littera patet. ꝙ ipse intendit
ostēdere. ꝙ mēdaciū nō hēat rōnē boni: in quo debeamꝰ
sanctos imitari. ex hoc tn̄ nō sequit̄ ꝙ sit tātū malum ꝙ
Ad 4m faciat peccatū mortale: sicut patet intuenti. ¶ Qꝺ dicūt
quarto ad scđam rōnē Thome. ꝙ in mēdacio officioso:
lꝫ sit aliqua vtilitas temporalis alicuiꝰ ꝑsone singularis.
tn̄ inde sequit̄ subuersio ⁊ impedimētū fidei: manifestuꝫ
est ꝙ nō dicunt veꝝ. Mendaciū enim ad qꝺ hec sequun
tur nō est officiosuꝫ: sed ꝑnitiosum. vn̄ si viri ꝑfecti men/
tiantur pro aliquo cōmodo temporali aliquo mendacio:
ꝙ rōne sui vel scandali supradicta consequat̄. manifestū
est ꝙ mortaliter peccant. sed hec nō ꝯsequuntur ad men/
daciū viri ꝑfecti rōne ipsius mēdacij: nisi fuerit in doctri
na. nec rōne scandali vbi nullū cōtingit. qꝺ fieri pōt quan
do occulte cōmittit̄. ⁊ sic qꝺ ad alioꝝ notitiā nullo modo
vel de nō facili poterit deuenire. vel in aliquo casu consi/
Ad 5m mili vbi ratio scandali locū nō habeat. ¶ Qꝺ dicut quin
to ad tertiā rōnē Thome: cōclusionē ꝑmo fore interimen
daꝫ. manifestū est ꝙ dicunt cōtra artē ⁊ ordinē respondē
di. Primo eniꝫ esset illatio impediēda. vel aliqua ꝑmissa/
Ad pm rum interimēda. Ipsam ēt ꝯclusionē nō interimunt ſm
ꝙ infert̄ ex premissis. qꝺ pꝫ. qꝛ nulla ꝯditio ꝑsone auget
peccatū in infinituꝫ: nisi fuerit talis que possit transferre
vel transferat actū in aliā spēm: cuiusmodi nō est circun/
stantia ꝑsone: de qua intendit in ꝓpositione minore. qm̄
status viri perfecti de quo intendit: nō transfert actū illū
qui de se est peccatū veniale in aliā spēm. vt. s. sit mortale
nisi fuerit ꝯtra suū votū: vt dictū est. ¶ Quod ergo dicit
ꝑmo. ꝙ malitia. imperitia vel infirmitas sunt ꝯditiones
ꝑsone. qꝺ veꝝ est. sed manifestū est ꝙ faciunt in aliā spe/
ciem transire. vn̄ nō solū qn̄ fit ex imperitia vel infirmi/
tate: est peccatū veniale: sed etiā illud qꝺ de se est indiffe/
Ad 2m rens si ex malitia fiat in aliaꝫ speciem transfert. ⁊ est mor
tale: sicut frangere festucā ex malitia vel ex ꝯtemptu dei.
Auctoritas v̊o quā adducūt: nihil facit pro eis. nec est ad
ꝓpositum. qꝛ enim viri a deo illustrati possunt discernere
inter peccata venialia ⁊ mortalia predicta: nulli dubium
ꝓut dicit auctoritas. sed qd ad Thomā. ¶ Qꝺ v̊o dicunt Ad 6m
sexto. q̄ꝫ status cōiugati ⁊ soluti pertinent ad cōditionem
persone: veꝝ est. sed nō est minus manifestū qn sint con/
ditiones facientes actū transire de vna specie in aliam. ⁊
ideo instantia illa sicuti precedens nulla est. ¶ Eodē mō Ad 7m
dicendum est de instantia tertia. Cōscientia eniꝫ erronea
est circūstantia faciens actum transire in aliā spēm. vnde
nec ista instantia aliqd valet. ¶ Quarta v̊o instantia de
statu innocentie ⁊ nāe lapse: que dicuntur circūstantie vel
cōditiones ꝑsone: nō est multum ad ꝓpositū. Siue enim
in statu nature cōdite in innocētia possent fuisse peccata
venialia siue nō: nullo mō potuit ibi poni peccatū morta
le nisi auerteret a fine. vn̄ si aliquis actus hic nō auertat a
fine: qui tamen ibi auertisset. manifestū est ꝙ ratione hu
iusmodi circūstantie. s. status innocentie huiusmodi actꝰ
in aliam speciē transisset. vnde patet ꝙ nec instantia ista
aliquid valet. ¶ Quod tandē dicunt respondendo ad ar/
gumentū: qꝺ debuerunt prius soluisse q̄ꝫ conclusionē fal/
so: vt iam patet interemisse omnibus modis vnā premis/
sarum esse falsam. Si placeat eis ad presens audire: ipsi
dicunt falsum. Maior enim ꝓpositio: scilicet ꝙ circūstan
tia nō aggrauat in infinitū nisi que ⁊c. manifestissime ve/
ra est. Similiter minor ꝓpositio. s. ꝙ huiusmodi circūstā
tia persone. s. status perfectionis nō facit actum qui non
est contra votū ꝓfessionis transire in aliā spēm est eque
vera. Qui v̊o ponunt peccatū mortale ⁊ veniale differre
essentialiter: ⁊ predictā maiorē verā simplr̄: in vtroqꝫ ve/
rum dicunt. Sed in tertio. s. ꝓpositionē minorē interimē
do mentiunt̄. sicut patet ex dictis. ¶ Qui v̊o dicūt pctm̄
mortale ⁊ veniale differre accidētaliter solū ꝓpositioneꝫ
maiorē interimentes in vtroqꝫ mentiunt̄. Et sic tam qꝺ
isti pro se dicūt q̄ꝫ qꝺ ab alijs pro se adducūt mēdacio vel
falsitate ad minꝰ vtpote doctrina falsa iuenit̄ admixta.

ARticulus Sextus vbi dicit Thoꝰˢ in
questione. clxxij. ar. iij. qn̄
disputat. vtꝝ ꝓphete semꝑ cognoscāt ea que
ꝓphetāt: in rn̄sione ꝑncipali tangens plures
modos. qbꝰ mens ꝓphete tāgit̄ a spūsancto.
Or spūssanctus mouet mentē alicuiꝰ qn̄qꝫ quidē vt intel
ligat quid significet hoc: sicut pꝫ de Hieremia: qui abscō/
dit in eufrate lumbare suū: vt habet̄ Hiere. xiij. Qn̄qꝫ v̊o mat. 27
nō intelligit. sicut milites diuidentes vestimenta christi. Joā. 19.
nō intelligebant qd significaret.

Corruptorium. Istud nō videt̄ nobis veruꝫ:
scilꝫ ꝙ spūssanctus moueret
mentes militū ad hoc faciendum: sed cupiditas si paupe/
res fuerunt. vel ſm alios ludus ⁊ derisio si diuites fuerūt
⁊ nō indigentes talibus vestimentis. qꝛ qua ratione pos/
sunt dici moti a spūssancto ad faciendū illam diuisionē:
qꝛ significatiua erat diuisionis ecclesie per hereticos. vel
alicuius cōsimilis mysterij. pari ratione dici posset. ꝙ mo
ti a spūsancto crucifixissent christum. Quia vt dicit Augꝰ
in ench. cap̊. lxxx. Illa crucifixio figuratiua fuit spūalis
crucifixionis. De qua dicit Apostolus ad Galath. v. Qui
autem christi sunt carnem suam crucifixerunt. Pari etiā
ratione dici posset ꝙ Caim motus a spū sancto occidit fra Gen̄. 4.
trem suuꝫ. qꝛ illa occisio significatiua fuit occisionis chri/
sti a fratribus suis: scilicet iudeis. Sꝫ nullus hoc diceret.
Nec oportet si ordinatio diuisionis vestimentoꝝ ad si/
gnificanduꝫ aliquid in ecclesia fuerit a spū sancto. ꝙ pro/
pter hoc ipsum fuerit a spū sancto. Sicut enim homo la/
pidem vel ligmuꝫ vel quācunqꝫ materiā quā ipse nō fecit
pōt ponere in signum: ita spūssanctus: imo multo fortius.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Responsio ad hec ꝫ Thomã. Nullũ incõueniẽs est ponere: sed satis consonat veritati ꝙ milites a spũ sancto mouebant̃. ꝙ christi vestimẽta diuidentes: presagio futuroꝝ. precipue cũ actus iste diuisionis in se cõsideratus nõ sit peccatũ: ꝫ actus indifferẽs cõprobet̃. vñ argumẽta que adducũt nullius põderis sunt. Crucifixio enim christi maximũ peccatũ fuit ipsis crucifixoribus. vñ ĩpoꝛ̃e est dicere ꝙ ad hoc ipsi a spũ sancto mouerent̃. nõ sic aũt actus diuisionis vestimẽtoꝝ. p̃cipue si in se cõsideret̃: scilꝫ circumscripto odio ⁊ ꝯtumelia christo illata. ⁊ preter hoc crucifixio christi sub ea ratione qua a iudeis illata. sub qua rõne peccatũ erat: nõ significabat crucifixionẽ spũalem in fidelibus sub ea rõne qua a christo suscepta. cuius exemplo qui sunt christi: carnem suam cũ vitijs ⁊ ꝯcupiscẽtijs crucifixerũt. Et cõstat ꝙ christus ad illã crucifixionẽ suscipiendã a spũ sancto mouebatur. Silr̃ occisio Abel sub ea rõne qua fuit a Caim illatã ⁊ peccatũ: nõ fiebat instinctu spũssancti. eatenus tñ qua fuit ab Abel suscepta patienter. qđ sine instinctu spũssancti fieri nõ potuit. occisionem christi a iudeis congrue spũssancto ordinante potuit significare. Ex his liquet ꝙ ista reprehẽsio facta est sine causa. ¶ Qđ vo dicunt. ꝙ sicut hõ potuit aliquid ordinare. ⁊ pro signo statuere rẽ quã ipse nõ fecit. Ex quo cõcludunt ꝙ multo fortius hoc põt spũssanctus: pueris liquet ꝙ nõ cõcludũt. Nihil est eniꝫ in reꝝ nã qđ possit substerni habitudini vel relationi signi. siue sit substantia siue accidẽs siue actio quecunqꝫ inquãtũ ens est. qđ nõ causet̃ aliquo mõ a spũ sancto. vñ peccatũ quantuꝫ ad id qđ carentie ⁊ deformitatis in ipso est. sub qua rõne nihil dici potest: non est ordinabile ad significandum aliquid a spiritusancto. vnde in summa nihil est qđ dicunt contra Thomam in proposito.

Articulus Septim⁹. De hoc qđ dicit Thomas. q. clxxiij. arti. ij. vbi querit. vtꝝ visio ꝓphetica semper sit cuꝫ abstractione a sensibus corporis. In respõsione p̃ncipali dicit. ꝙ alienatio a sensib⁹ in prophetis nõ fit cũ aliqua inordinatione nature: sicut in arreptitijs vel furiosis: sed hꝫ aliquã cãm ordinatã: sicut per somniũ vel per vim animalẽ: sicut per vehementiã cõtemplationis. sicut de Petro legitur Act. x. Cũ oraret in cenaculo factus in excessu mẽtis. vel v̾tute diuina rapiente. ꝫ illud Ezech. p̃. Facta est super me manus domini.

Corruptorium. Si intelligamus scđm membrum sine exclusione diuine v̾tutis: sic vt vis animalis vel vehementia cõtemplatiõis dispositio sunt ad raptũ ⁊ excessum qui fit. siue complet in contemplatione per diuinam v̾tutem. sic videt̃ habere veritatem. qm̃ Petrus in oratione erat qñ cecidit sup eũ excessus mentis ꝫm textũ. Si vo intelligat̃ secundũ mẽbrum cum p̃cisione ⁊ exclusione. sicut diuisio p̃ma facere pretendere videt̃. qꝛ diuisio est disperatoꝝ ⁊ sepatorum. ¶ Tertiũ mẽbꝝ est. ꝙ qñqꝫ fit ex v̾tute diuina. Si autẽ fiat solum ꝓpter vim animalẽ ꝓpriã ex vehemẽtia contemplationis oĩo est falsuꝫ ⁊ incõueniẽs. qꝛ textus videt̃ ꝯtrari⁹. Si enim ꝓpria v̾tute fuisset raptus: nõ dixisset. cecidit sup eũ: sed factus est in excessu. vel alienatus est. vel aliquid tale. ¶ Itẽ p̃mittit̃ ꝙ Cornelius in visione vidit angelũ dñi intrãtẽ ad se. ⁊ dixit ei ꝙ Petꝝ accersiret: hic tibi dicet qđ te oporteat facere. Et nũtijs venientibus dictum est. ꝙ mactaret ⁊ mãducaret. in quo accepit reuelationẽ de cõuersione gẽtiũ. ergo visio Petri ordinabat̃ ad visionẽ Cornelij. Sicut ergo illa fuit diuinitus missa: ita ⁊ excessus Petri. ¶ Ulterius est ꝯtra Aug^m. xij. sup Geñ. ad lr̃am. vbi dicit. ꝙ nulla visio est significatiua: nisi assũpto spũ humano ⁊ a spũ creato bono vel malo. vel a spũ diuino. Si ergo visio Petri est significatiua ⁊ ꝓphetica. ergo fuit spũs eius assumptus a supiori v̾tute: nõ a spũ malo. qꝛ tũc fuisset arreptitius vel ꝓpheta falsus. qđ est incõueniens de tãto aplõ. Dicere ergo a spũ angelico bono iussu diuino vel ĩmediate a spũ sancto. Et reddit rõnẽ Aug⁹ quia vim nõ hꝫ aĩa humana diuinatiõis vt qdã dixerũt. ergo ille excessus Petri nõ fuit tm̃ per vim animalẽ vt dicit: sed cecidit sup eũ. vt textus dicit. Et ipsemet Thomas. q. clxxv. arti. ij. in responsione p̃mi argumenti cõtrariũ dicit. ꝙ mens Petri fuit rapta diuinitus. qm̃ cum oraret: cecidit super eum excessus mentis.

Responsio ad hec ꝫm Thomaꝫ. Tho. intendit dicere ꝙ ꝓphetia vera semp sit per diuinã v̾tutẽ p̃ncipalr̃: illam tamen alienationẽ in sensibus ꝓphetis factam. qñqꝫ dicit fieri mediãte somnio. qñqꝫ per vim aĩalẽ ex vehementia ꝯtẽplationis. qñqꝫ sine his repẽte fit mediante v̾tute diuina. Nec ĩtendit dicere ꝙ ipsa ꝓphetia fiat per solam vim aĩalẽ. ꝓut ipsi sibi ĩponũt ⁊ falso. ¶ Qui eniꝫ dicunt ꝙ diuisio sua hoc p̃tẽdit: qꝛ diuisio disꝑatoꝝ esse dꝫ. falsuꝫ dicũt. qꝛ ipse nõ facit illã diuisionem ex qua hoc ꝯcludi posset rõne dicta. Nõ enim dicit ꝙ ꝓphetia qñqꝫ fit per somniũ. qñqꝫ per vim aĩalẽ. qñqꝫ per diuinã v̾tutẽ. ĩmo ꝙ ad ipsam alienationẽ qñqꝫ facit somnus. qñqꝫ vis aĩalis. qñqꝫ fit v̾tute diuina sine his vt dictũ est. ita ꝙ semp ipsa ꝓphetia fit sancti spũs illustratione. vñ nõ dicit ꝯtra Aug^m nec ꝯtra textũ. nec ꝯtra seipsuꝫ vt ipsi verba eius vt videt̃ nõ ĩtelligẽtes. ⁊ suã sniam propriã ꝓferentes salua pace sua min⁹ beniuole ꝓtestantur.

Articulus Octauus de hoc quod dicit Thomas in. q. clxxx. ar. viij. querẽs de diuturnitate in cõtẽplatiõe. ꝙ poꝛ̃e est diutius magis ꝑsistere in ope cõtemplatiue q̃ꝫ actiue ẽt in statu huius vite. Cuius ratio est qm̃ cõpetit nobis ꝫm actionẽ incorruptibilis ꝑtis aĩe. s. intellectus. cuius signum est ꝙ durat post hanc vitam. Alia ratio est: qꝛ in huiusmodi operibus nõ laboramus.

Corruptorium. Sed hoc esse falsuꝫ docet experientia. Si enim operatio cõtẽplatiue est meditatio. lectio. orõ ⁊ silia. experimur ꝙ in huiusmodi paꝝ possum⁹ ĩmorari. vix eniꝫ ad momẽtũ intẽtio põt figi ⁊ teneri in vno statu: ĩmo distrahit̃. ⁊ incipit euagari. Cuius rõ põt esse triplex. Una est ꝓpter curã corꝑis aĩalis: ⁊ sarcinam carnis corruptibilis. Nã Sap. ix dr̃. Corpus qđ corrũpit̃ aggrauat aĩam: ⁊ terrena cogitatio dep̃mit sensuꝫ multa cogitãtẽ. vñ dormiẽte corpe terreno ⁊ indigẽtia corꝑis terreni sollicitante: spiritũ vix ad momentũ permittit̃ animus ad supiora ĩtẽdere. ¶ Alia rõ est ꝓpter improbitatẽ sensuũ: quoꝝ phantasmata intrant ad aĩam: ⁊ ꝑturbãt eius quietẽ: adeo vt per momentum vix possit quiescere. vnde improbo incursu phantasmatũ turbat̃ cordis sabbatum. Operationes vo contemplatiue indigent ocio ⁊ quiete. Et ꝓpter hoc Aug⁹ in. iiij. de trini. in prologo. Ego sentio inqt quanta figmenta percurrit cor humanũ. ¶ Tertia rõ est ꝓpter difficultatem ⁊ subtilitatem rerum. que sunt obiectum cõtemplatiue ad quas vix mens humana pertingit. Obiectum enim cõtemplatiue sunt res eterne ꝫm Apostoluꝫ. contemplantibus nobis que nõ videntur. Et Aug⁹. xij. de trini. dicit. ꝙ ꝑs supior cuius est ꝯtẽplatiua aspicit ad eterna. q̃ꝫdiu aũt corruptiõi subditi sum⁹: vix ad momẽtũ ad res eternas intendere possumus. ad illas eniꝫ oculus est excecat⁹: ꝫ Hugonem. ¶ Ad rõnes suas dico. Ad primã. ꝙ q̃ꝫuis cõtemplatio sit operatio incorruptibilis ꝑtis. ac per hoc remaneat post hanc vitã. tñ q̃ꝫdiu hic viuimus: tũ ꝓpter di

stractionem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

stractionē ꝛ sollicitudinē quib⁹ aīa circa corpus intendit.
tū ꝑpter turbationē phātasmatū in his paꝝ ꝑmittit ania
īmorari.qꝫdiu eniꝫ est in statu vie:est aptior ad opera acti
ue.Opera enim cōtemplatiue quodāmodo vie statū tran
scendūt.ℭ Ad 2m dōm.ꝙ in huiusmodi nō laboramus:
ꝓut labor dicit motū corporis:aut ꝓut ex motu corporis
causatur.sed tū quāto altius eleuatur.ꝛ ad opera spūalia
intendit vehementius:tanto minus curā corporis gerit.ꝛ
inde est ꝙ aliqñ ex eius vehementia hō a corporis sensi
bus alienat.eo ꝙ aīa corpus destituit.ꝛ in talibus magis
lassatur ꝛ eneruat qꝫ in alijs.ꝛ tanta posset esse vehemen
tia ꝙ anima a corpore separaret.ℭ Preterea quātūcun
qꝫ laboret corpus in operibus actiuis.ille labor qñqꝫ hēt
recreationem ꝛ solatiū annexum:nec requirit tantā intē
tionem sicut opera contemplatiue.

Responsio ad hec ꝯm Thomam. In primis ipo
nunt ei falsum.nō eniꝫ dicit cōtempla
tiuam magis diuturnā qꝫ actiuā in statu vie:sed solū ipsaꝫ
esse diuturnā veꝝ est.pro huiusmodi rōnem assignat.qꝛ
cōtemplatiua in vita remanet futura.Cui tū hō diutius
possit insistere:ꝯtemplatiue videlicet vel actiue nō dicit.
Sed solū declarat qualiter cōtemplatiua in statu vie pōt
esse diuturna:maxime qꝫtū ad actum citra sui summum
ꝓut dicit in responsione.ad 2m argumētū.ℭ Rōnes vō
ꝛ auctoritates quas ponit satis ꝓbant ꝙ hō non pōt diu
īmorari in actu cōtemplationis summo.in quo ipsa bea
titudo eterna ꝑlibat ꝯm Augm. In alijs tamen actib⁹ ad
contemplatiuā pertinentibus:cuiusmodi sunt inuestiga
re.legere.ꝛ orare:pōt homo in statu vie quo ad maiorem
eius partē pro tempore dico vigilie.ꝓut docet experiētia
īmorari. His visis obiecta soluunt. Qd vō dicūt ad argm
pm Thome.ꝙ turbatio ꝛ distractio phantasmatū īpediūt
morā contemplationis in statu vie.veruꝫ dicunt quo ad
ps.33. actū eius summū:in quo gustamus.qm suauis est domi
nus.nō tamen impediunt actus eius inferiores ꝑdictos:
vt patet in multis:quoꝝ vita totaliter huiusmodi actibus
dedita est.ℭ Qd vō dicunt ad secundū.ꝙ quanto mens
altius eleuat ad spiritualia ꝛc.verum dicunt quo ad hoc.
verūtamen al's posset ex alia parte labor magis intendi.
nec iste labor excessiuus est supra vires nāe in contempla
tione nisi qñ exercet cōtemplationis actus iste summus.
vel qꝛ alijs actibus citra sūmuꝫ insistitur supra modum.

ARticulus Nonus de hoc quod dicit
Thoas.q.clxxxiiij.arti.ij.
vbi querit.vtꝝ perfectio vite cōtemplatiue
cōsistat ꝑncipaliter in preceptis vel cōsilijs:
Et in rñsione ꝑncipali dicit.ꝙ perfectio vite
christiane per se ꝛ etiaꝫ essentialr cōsistit in charitate dei
ꝛ ꝓximi:que charitas est finis de qua dātur ꝑncipalia pre
cepta diuine legis.vñ pꝫ ꝙ ꝑfectio ꝑncipalr in ꝑceptis cō
sistit.scdario aūt ꝛ instrumētalr cōsistit ꝑfectio in ꝯsilijs:
que oīa sicut ꝑcepta ordinant ad charitatē:sꝫ aliter ꝛ ali
ter. Nam ꝑcepta ordinant ad remouendū ea que sunt cō
traria charitati:cuꝫ qbus charitas esse nō pōt.Cōsilia aūt
ordinant ad remouendū impedimenta actus charitatis.
qui tū charitati nō contrariantur. sicut matrimonium ꝛ
occupatio negociorum secularium.

Correptorium. Hec est abbreuiatio cōclusio
nis sue.hec rō ad hoc deducit
sermonē.ꝙ humana ꝑfectio cōsistit essentialiter in duo
bus preceptis charitatis. In alijs aūt ꝯsilijs ꝛ ꝑceptis que
ordinant ad charitatem consistit instrumentalr.ꝛ ꝙ ille
sit intellectus eius patet ex ꝯclusione per hoc qd dicit in
fra.q.clxxxv.eodē ar.vi.in respōsione ꝑncipali.dicit eniꝫ
sic.perfectio vite christiane nō cōsistit essentialr in volun
taria paupertate.sed voluntaria paupertas instrumētalr
opat ad ꝑfectionem vite.Et hoc videt nobis sufficienter i
dictū.ꝛ qꝛ intelligit hoc ex cōclusione:videt nobis falsuꝫ.
Cōstat enim ꝙ in alijs preceptis ꝛ cōsilijs cōsistat ꝑfectio
essentialiter ꝛ nō tm̄ instrumētalr.qd sic ostēdi pōt. Ois
vtus est eētialiter ꝑfectio.Dicit enim phs.vij.physicoꝝ t.ↄti. 18.
virtus quedā perfectio est.vnūqdqꝫ enim tunc perfectuꝫ
est qñ attingit terminū virtutis ꝓprie.ℭ Et iteꝝ.ij.eth.
v.cap.Omnis virtus cuiuscūqꝫ virtus fuerit perficit ha
bentem:ꝛ opus eius bonū reddit.ꝛ cōstat ꝙ humana per
fectio cōsistit essentialiter in omni virtute. ꝛ si perfectio
cōsistit essentialiter in vtutibus.multo fortius in operib⁹
virtutū.nam virtutes sunt ꝓpter opera.Ait enim phs.ij. t.ↄti.77.
celi ꝛ mundi.omnis res cuius opatio est fit ꝓpter opera
tionē suā.Et iterum etiā opera sunt perfectiones vtutuꝫ.
habitus enim sunt ꝑfectiones ꝑme. operationes vō sunt
ꝑfectiones postreme quasi perfectiōes ꝑfectionū.ꝛ si ꝑfe
ctio cōsistat essentialr in virtutib⁹ ꝛ in operationib⁹ virtu
tum.ergo essentialr in obseruantia moraliū vtutū ꝛ con
siliorum. Precepta enim moralia nihil ꝑcipiunt nisi vir
tutes ꝛ operationes vtutum.ꝛ ꝓhibent cōtraria. ꝛ consi
lia etiā nihil aliud consulunt.Ex his pꝫ ꝙ ꝑfectio hoīs in
via cōsistit essentialr nō solum in preceptis charitatis sed
etiā in ꝑceptis moralib⁹ ꝛ ꝯsilijs:nihilominus tū concedi
debet ꝙ in eisdē ꝯsistit ꝑfectio instrumentalr. Neqꝫ hoc
est incōueniēs.Silr huius videm⁹ etiā in nā.nā in corpo
ribus aīaliū videm⁹.ꝙ perfectio eoꝝ ꝛ essentialr ꝛ instru
mentalr cōsistit in membris ꝛ organis sensuū. Nā mēbra
ꝛ organa sunt instrumēta toti⁹ corpis.ꝛ sunt ꝑtes integrā
tes eētiā ei⁹. In sanctis etiā videm⁹.ꝙ scie rōnales sunt
instrumēta phie ꝛ ꝑtes essentiales eius.sicut dicit Boeti⁹
in cōmēto Porphyrij in ꝑncipio.Silr ꝛ vtutes alie a cha
ritate ꝛ opa eaꝝ ꝑfectiōes sunt.ꝛ nihilominus cooperan
tia ꝛ ordinata ad vlteriorem perfectionē.Etiā ipsa chari
tas vie est ꝑfectio.ꝛ nihilominus īstrumētū ordinatū ad
btitudinē.Et ꝓpter hoc dicit magister sniaꝝ. lib.p.dis.pa.
cap.penultimo.ꝙ vtutes ꝓpter se appetēde sunt ꝛ amāde:
ꝛ ꝓpter btitudinē.ꝓpter se ergo ꝑfectiōes sunt ꝓpter bea
titudinē ergo īstrumēta.Et per hoc pōt exponi illa aucto z
ritas Joānis cassiodori de collatiōib⁹ patrū.quā ille alle
gat:que talis est. Jeiunia.vigilie.meditatio scripturaruꝫ.
nuditas ac ꝑuatio oīuꝫ facultatū:nō ꝑfectio:sed ꝑfectiōis
instrumenta sunt.qꝛ in istis nō consistit disciplina illius
finis.sed per illa ꝑuenitur ad finē. Intelligenduꝫ est eniꝫ
ꝙ illa nō tm̄ sunt perfectio.i.perfectio vltima que est cha
ritas ꝛ mentis puritas.sed ita sunt ꝑfectiōes ꝙ sunt īstru
menta ꝑueniēdi ad vltimā ꝑfectionē in via.sic ergo habe
tur ꝙ ꝑfectio hominis in via ꝯsistit in ꝑceptis moralibus
ꝛ cōsilijs essentialr:sed aliter ꝛ aliter.Duplex eniꝫ ꝑfectio
solet distingui a magistris.Una est ꝑfectio sufficiētie ꝛ ne
cessitatis.Alia est abundātie ꝛ superogationis. Prima cō
sistit ꝑncipalr in obseruantia ꝑceptoꝝ.qꝛ in illis pōt esse
absqꝫ ꝯsilijs ꝛ in ꝯsilijs nō pōt esse absqꝫ illis ꝑceptis.Sꝫ
alia ꝑfectio abundātie ꝛ superogationis ꝯsistit nō solū in
ꝑceptis nec in cōsilijs solū.sed in ambobus simul. Sꝫ in
qb⁹ ꝑncipalr dicim⁹ vt nobis videt.qꝛ ꝑncipalr in ꝯsilijs
signū est ꝙ ad hoc ꝙ ingrediētes religionē.ꝛ vouentes ꝛ
inducētes eos ad hoc vel oēs vel pro maiori ꝑte:dirigunt
intētionē suā:hi vouēdo:illi inducēdo ad obseruantiā ꝯsi
lioꝝ:ꝛ nō ad obseruantiā ꝑceptoꝝ.neqꝫ simplr neqꝫ ꝑfe
ctius qꝫ in seculo.Frustra aūt ad hoc dirigerēt intētionē:
nisi in hoc consisteret ꝑncipaliter perfectio quā intendūt.
ℭ P.ipsa obseruatio consiliorum est essentialiter perfe
ctio:ꝛ non perfectio necessitatis.hoc constat. est ergo per
fectio abundantie essentialiter ꝛ supererogationis:non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

tū ipſa eſſentialis perfectio. Certū eſt aūt ꝙ per illud hēt
hō perfici ṗncipalius quocūqꝫ genere perfectionis: qđ eſt
ipſa perfectio eſſentialiter. qm̄ per id qđ nō eſt ipſa perfe-
ctio eſſentialiter. ṗncipalius enim perficitur hō perfectio-
ne abundantie ⁊ ſupererogationis per conſilia ꝙ̄ per pre
cepta. Sic ergo patet (vt videt̄) ꝙ perfectio hominis in
via cōſiſtit nō ſolū inſtrumētaliter: ſed eſſentialiter in cō-
ſilijs ⁊ in oībus preceptis moralibus. Patet ergo ꝙ perfe
ctio abundantie ſiue ſupererogationis principalius conſi
ſtit in ꝯſilijs ꝙ̄ in preceptis alijs a charitate: ſiue a prece-
ptis charitatis. ¶ Ulterius dicimus. ꝙ ſi aliqua ꝑfectio
ṗncipalius cōſiſtit in preceptis alijs a charitate ꝙ̄ in con
ſilijs: maioris meriti eſt obſeruatio conſilioꝝ ⁊ perfectio
illa: ꝙ̄ obſeruantia p̄ceptoꝝ ⁊ perfectio illa. Hoc manife-
ſte patet loquēdo de obſeruantia p̄ceptoꝝ per ſe: ſicut cō-
muniter obſeruant̄ a ſecularibus. ⁊ de obſeruātia ꝯſilioꝝ
a religioſis. Religio enim obſeruādo conſilia obſeruat ⁊
precepta neceſſitatis perfectiori mō ꝙ̄ ſeculares. dico pro
maiori parte. ⁊ nullus dubitat quin perfectius ſit ⁊ maio-
ris meriti obſeruare vtrūqꝫ ſimul ꝙ̄ precepta ſolum. Et
hoc in viris religioſis: qui ambo ſimul obſeruāt ꝑfectius.
⁊ maioris meriti eſſe videt̄ ꝙ obſeruant cōſilia ꝙ̄ ꝙ ob-
3 ſeruant precepta alia a preceptis charitatis. ¶ Et ad hoc
facit auctoritas Ambroſij. libro de offi. cap°. x. Officiū in-
quit omne aut medium eſt aut perfectū: qđ ſcripturaruꝫ
ſacrarū auctoritate ꝓbare poſſumus. Nō homicidiuꝫ fa-
Exo.20. cies. non adulterabis: nec falſum teſtimoniū dices: hono
mat.19. ra patrem tuum ⁊ matrem tuam: diliges ꝓximuꝫ tuum
ſicut teipſum. hec ſunt media officia q̄bus aliquid deeſt
Mat.5. ⁊ paꝝ infra. Si vis ꝑfectus eſſe: vade ⁊ ven. oīa que ha. ⁊
ſe. me. Et ꝙ orandū dicit pro calumniātibus ⁊ ꝑſequēti-
bus. ⁊ benedicere maledicētibus: hoc oſtēdit chriſtus nos
debere facere: ſi volumus eſſe perfecti ſicut pater noſter
qui eſt in celis: hoc ergo perfectū eſt officiuꝫ. Ex his ergo
4 v̄bis Ambroſij patet ꝓpoſitū vt videt̄. ¶ P̄. vnuꝫ opus
eſt magis meritoriū reliquo: vel ꝓpter maiorem arduita
tem operis: ſicut ieiuniū in pane ⁊ aqua ꝙ̄ in pane ⁊ vino
⁊ piſcibus. vel ꝓpter maiorē voluntatē operantis. Uerbi
gratia. Si duo opera per oīa fuerint paria: hoc excepto ꝙ
vnū fit libentius ꝙ̄ reliquū. Conſtat ꝙ magis meritoriū
eſt qđ libentius fit. Sed hec duo cōcurrere vident̄ in ob-
ſeruatione conſilioꝝ reſpectu obſeruationis p̄ceptorum.
Opera eniꝫ ꝯſilioꝝ magis ardua ſunt ꝙ̄ opera p̄ceptoꝝ.
Maius enim eſt abſtinere ab omni cōcupiſcētia carnali
ꝙ̄ cōtinere tm̄ ab illicita. Etiā maius eſt ꝯtemnere omne
5 dominiū ⁊ poſſeſſionē ꝙ̄ ſolū illicitaꝫ. ¶ Item opera cō-
ſilioꝝ obſeruant̄ q̄ cōſulta ſunt. ⁊ opera p̄ceptoꝝ q̄ pre-
cepta ſunt. dico per ſe loquendo. Certū eſt auteꝫ ꝙ ille li-
bentius operat̄ qui operat̄ ſolo intuitu id qđ cōſultuꝫ eſt
ꝙ̄ qui operat̄ ſolo intuitu hoc qđ p̄ceptū eſt. ergo vtroqꝫ
mō maioris meriti eſt obſeruatio cōſilioꝝ ꝙ̄ preceptoꝝ.
ergo obſeruatio ꝯſilioꝝ eſt maioris perfectionis in eodeꝫ
c°.17. ꝙ̄ obſeruatio preceptoꝝ. ¶ P̄. a phō habet̄. vij. topicoꝝ
ꝙ maiori bono maius malū opponitur: niſi vnuꝫ inferat
alterū. Tunc enim minori bono opponit̄ maius maluꝫ:
ſicut patet in viuere ⁊ feliciter viuere. Maius enim bo-
num eſt feliciter viuere ꝙ̄ viuere. ⁊ tamen magis maluꝫ
eſt nō viuere ꝙ̄ non feliciter viuere. q̄ infeliciter viuere
infert viuere. Cum ergo ad obſeruantiā ꝯſilioꝝ ſequatur
obſeruantia p̄ceptoꝝ ⁊ nō ecōuerſo: ⁊ maius malū ſit trāſ
greſſio p̄ceptoꝝ ꝙ̄ cōſilioꝝ: ſequit̄ neceſſario ꝙ obſeruā-
tia p̄ceptoꝝ ſit minus bonum ꝙ̄ obſeruantia ꝯſiliorum.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomam. Sciendum ꝙ
duo falſa dicūt quibus innituntur ad
dicta Thome improbanda. Primū eſt. precepta tm̄ ordi
nantur ad perfectioneꝫ neceſſitatis volentes: vt patet ex
dictis eoꝝ. ꝙ virtus vel actus v̄tutis nō cadit ſub prece-
pto niſi in gradu infimo. quo nō poſito neceſſe eſt ꝑfectio
nem vite chriſtiane nō haberi. ¶ Scđm eſt. ꝙ conſilia ⁊
quedā precepta moralia ordinant̄ ad virtutes ⁊ ad actus
v̄tutum in gradu vlteriore in quo conſiſtit perfectio ma-
ior: quaꝫ dicunt ꝑfectionem abundātie. vtriuſqꝫ falſitas
patet ex doctrina Thome in illa. q. clxxxiiij. arti. iij. in il-
la reſponſione ṗncipali ſic dicetis. Dilectio dei ⁊ ꝓximi
nō cadit ſub precepto ſm̄ aliquā menſurā. ita ꝙ illud qđ
eſt plus ſub cōſilio remaneat. vt patet ex ipſa forma pre-
cepti que ꝑfectionem demōſtrat: vt cum dicit̄. diliges do
minū deum tuuꝫ ex to. ⁊c̄. Totū enim ⁊ perfectum idem
ſunt ſm̄ phm̄. Et ſimil'r cū dicit̄. Dilige ꝓximū tuū ſicut 3.phic.
teipſum. Unuſquiſqꝫ aūt ſeipſum maxime diligit. vnde i.c°.64
patet ꝙ actus dilectionis minime gratificantis nō cadit i.celi.t.
ſub precepto: ita ꝙ preceptum obliget in tali menſura ad ꝯ^ti.3.
charitatē: que menſura ꝑtinet ad neceſſitatē ꝑfectionis. ⁊
hoc ideo. q̄ finis precepti eſt charitas: vt dicit Apoſtolus
p^c Thi. p̄. In fine aūt nō adhibet̄ alia menſura: ſed ſoluꝫ
in his que ſunt ad finē: vt habet̄ a phō p̄ polyticoꝝ. ſicut
medicus nō adhibet menſurā quantuꝫ ſanet: ſed quanta
medicina vel dieta vtatur ad ſanandū. ſicut aūt preceptū
charitatis ordinat̄ ad charitatē: nō ſub aliqua menſura:
ſed ſimpliciter cū gradu quocūqꝫ: etiaꝫ ꝑfectiſſimo. ſicut
patet per Aug^m in libro de perfectione iuſtitie. Similiter
precepta moralia que ordinant̄ ad alias virtutes mora-
les: ſine quibus nō habet̄ charitas: cuꝫ v̄tutes ſint cōnexe
nō ordinantur ad ipſas ſub aliqua certa menſura: que re-
quirat̄ ad neceſſitatem perfectionis. ita ꝙ conſilia ordinē
tur ad vlteriores gradus eorundem qui pertinēt ad perfe
ctionē ſupererogationis: ſed ordinant̄ ad ipſas ſub quo-
cūqꝫ gradu quātūcūqꝫ perfecto. Conſilia v̄o ordinantur
ad remouendū impedimēta: que prebēt occaſionē impe-
dimenti reſpectu actuum huiuſmodi perfectoꝝ: vt Tho. Ad p^m
declarat. Quod ergo dicunt ꝙ virtus ꝑtineat ad eſſentiā
ꝑfectionis: pro Thoma facit. q̄ precepta legis diuine or-
dinant̄ ad omnes v̄tutes: cū ordinent̄ ad charitateꝫ. qm̄
ſine alijs v̄tutibus īpoſſibile eſt charitatē ineſſe. ¶ Scđꝫ Ad 2^m
falſum qđ dicunt eſt. ꝙ duplex eſt perfectio. vna ſufficiē-
tie ⁊ neceſſitatis: ad quā oēs obligant̄. Alia ſupererogatio
nis: que cōſiſtit in obſeruatione ꝯſilioruꝫ quā ṗncipaliter
intendunt ingredientes religionē: ⁊ nō obſeruantiā man-
datoꝝ. Omnis enim perfectio cōſiſtit in virtutibus cha-
ritate informatis: ad quas (vt dictū eſt) precepta legis di-
uine ordinant̄. Nec vllo mō pōt haberi perfectio illa ſu-
pererogationis que amplior eſt ⁊ maior: niſi ex hoc ipſo
ꝙ virtutes charitate informate intendunt̄ ſeu augmētan
tur. Ad ipſas auteꝫ ſub quocūqꝫ gradu (vt dictū eſt) pre
cepta diuina ordinant̄. Falſum eſt ergo qđ dicunt p̄cepta
diuina ordinari ad perfectionē minorem: quā vocant per
fectionem neceſſitatis. ⁊ cōſilia ad maiorē: quā vocant ſu
pererogationis: cum ipſa precepta ad perfectionem ordi-
nentur vt dictum eſt. Et iterū illud patet eſſe falſuꝫ. ꝙ in
gredientes religionē nō intendant ṗncipaliter obſeruan-
tiam mandatorum. hoc eſt enim dicere. ꝙ nō intendunt
intrare religionē ꝓpter amoreꝫ dei. ad quē in gradu ſum
mo ordinant̄ precepta diuina. ¶ Uerba aūt Ambroſij Ad 3^m
que adducunt: pro ipſis nō faciunt ſi intelligantur. Dicit
enim precepta: non occides ⁊c̄. ad media officia ꝑtinere:
q̄bus aliquid deeſt: pro tanto ꝙ qui ſolū implet precepta
⁊ nō cōſilia. nōdum remouet quedam īpedimenta retar-
dantia ab exercitio virtutū perfectaꝝ. qđ ſi faceret maio
rem perfectionē vtiqꝫ haberet vel ad minus ad maioris
charitatis perfectionem ſe diſponeret. ad quā tamen totā

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Ad 4m vt dictum est charitatis preceptū ordinatur. ¶ Qđ tādē
dicunt. illud opus est magis meritoriū qđ consistit in ob-
seruatione cōsilioꝝ: q̄ opus qđ consistit in obseruatione
preceptoꝝ. absurde dictū videt̄. qꝛ nullū opus est merito
rium nisi rōne charitatis. ad quā obseruādā in quocunq̄
gradu ipsa p̄cepta vt supra patuit p̄ncipaliter ordinātur.
Ad 5m ¶ Qđ vo in fine affirmare nituntur. ꝙ obseruatio prece-
ptoꝝ est minus bonū q̄ obseruatio ꝯsilioꝝ: si intelligant
obseruātiā cōsilioꝝ: prescindēdo obseruātiaꝫ preceptoꝝ:
falsum dicūt. Obseruare enim ꝯsilia siue continētie siue
paupertatis: ꝛ trāsgredi precepta: nullius est bonitatis seu
meriti. Si aūt intelligāt ꝙ obseruatio consiliorū inclusa
obseruatione preceptoꝝ est melius q̄ obseruatio sola mā
datoꝝ. verū dicunt. ꝛ hoc ꝯcludit argumētū eoꝝ. Uerū-
tamē ista bonitas maior ꝑtinet ad virtutes charitate in-
formatas ad q̄s p̄cepta ordinant̄. Ad ipsa vo ꝯsilia ꝑtinet
īstrumētalr̄: inq̄ntū ꝑ eoꝝ obseruātiā īpedimēta que non
possent cuꝫ illis vītutibꝰ stare remouent̄: put docet Tho.

Rticulus Decimus. De hoc quod di
cit Tho. q. clxxxiiij. ar. vij.
vbi querit. vtrū sit ꝑfectior status p̄latoruꝫ
q̄ religiosoꝝ in r̄nsione p̄n. ꝙ status p̄latoꝝ
est perfectior simpl'r q̄ status religiosoꝝ. qꝛ
ipsi sunt perfectiores simpl'r: ꝓm Diom. vi. c. eccle. hierar.
¶ Itē. q. clxxxv. ar. viij. querit. vtrū religiosi qui ꝓmouē
tur in ep̄os teneātur ad obseruātias regulares. Et in solu-
tione p̄ncipali dicit. ꝙ status religiosoꝝ est quasi quedaꝫ
via tēdēdi ad ꝑfectionē. Status aūt ep̄oꝝ siue ep̄alis per
tinet ad ꝑfectionē tanq̄ quoddā perfectiōis magisteriū.
Et cōfirmat dictū suū per. c. xvi. q. i. lꝫ persona vbi dicitur
ꝙ sacra ordinatio de monacho facit episcopum. sed nulli
licet de statu superiori ad inferiorem transire.

Corruptorium. Nō negamus qn status p̄la-
toꝝ sit multo ꝑfectior q̄ sta-
tus religiosoꝝ. Ad reprimendū tn̄ cauillationē alioꝝ: ex-
Ad pm ponēdū videt̄ quo mō sit ꝑfectior ꝛ quo modo nō. Dicit
Augꝰ li° p̄ de bap. paruuloꝝ. an̄ mediū. Cū dicit̄ status cu-
iuscunq̄ ꝑfectior: quo iure dicat̄ vidēdū est. Nā ex Ap̄lo
habemus vbi se fatet̄ in acceptione iustitie quā desidera
Ad 2m bat nōduꝫ esse ꝑfectū. Et tn̄ ꝯtinuo dicit: quotquot ꝑfecti
sumus hoc sapiamus ad Philip. iij. qui vtrūq̄ non dice-
ret. aut in aliqua re eēt ꝑfectꝰ: ꝛ in alia re nō eēt ꝑfectꝰ. qꝛ
pōt fieri ꝙ aliq̄s sit ꝑfectus sapiētie auditor qui nō sit ꝑ-
fectus doctor. Hec Aug. Dicimus ḡ ꝙ statꝰ p̄latoꝝ: aucto
ritate. dignitate ꝛ officio ꝑfectior sit q̄ status religiosoꝝ.
Sꝫ an merito: hoc nō videt̄. tn̄ dico sine preiudicio ꝙ ēt
merito: dūmodo sit bonus p̄latus ꝓm exigētiā status sui:
nihil omittēs de essentialibus ꝯcernētibus officiū suum.
Cōparatiōes aūt statuū ꝛ aliarū reruꝫ cuiuscūq̄ generis
faciēde sunt ꝓm essentialia ꝛ ꝓm bona in illo genere ꝛ nō
ꝓm mala. Un̄ si p̄latus salutē animarū ꝓcuret: prout dꝫ
docēdo publice ꝛ priuate: orādo ꝛ offerēdo dona ꝛ sacrifi-
cia pro peccatis ꝓprijs ꝛ alienis cōuersando sine q̄rela. ꝛ
religiosus a ꝑte sua ꝑficiat eēntialia status sui viuēdo in
obediētia sine ꝓprio: in castitate videt̄ sicut dictū est ma
ius esse meritū prelati q̄ religiosi. Et ad hoc facit auc̄tas
Aug. in ep̄la. xxvi. ad Ualeriū. vbi dicit. Nihil est in hac
vita (maxime hoc tp̄e) difficilius. laboriosius. periculo-
Ad 3m sius ep̄i p̄sbyteri. diaconi officio. Sed nihil beatius: si eo
mō militet̄ quo Imꝑator noster chr̄s iubet. ¶ Itē Dio-
nysiꝰ. iij. c. ang. hierar. Diuꝫ diuinissimū dei coopatorē fie
ri ꝯstat. qꝛ nobilissimū opus est salus aīaruꝫ. Coopatores
aūt dei in hac opatione sunt ꝓprijssime p̄lati q̄ntuꝫ est de
essentia status. ḡ status eoꝝ est diuinissimus. ergo perfe-
ctissimus. ¶ Itē Grego. homel'. xij. sup Ezechi. viij. Nul-
lum oīpotēti deo tale est sacrificiū sicut zelus animaruꝫ.
sed hoc maxime ꝑtinet ad statū p̄latoꝝ. Prelatus eni so-
lus est spōsus ecclesie: sicut testatur a multis. ergo sacrifi-
ciū qđ maxime ꝑtinet ad statū eoꝝ est deo gratissimum.
¶ Itē status prelatoꝝ maiorē req̄rit ꝑfectionē in profes
sorib' suis q̄ religio in suis: sicut dicit glo. sup illud Jaco- Jaco. 3.
bi. Qui nō offendit in v̄bo ꝛc̄. Eū inq̄t qui cupit p̄esse ali-
is opꝫ perfectiorē esse alijs. Ex hoc sic arguit̄. Status qui
de cōgruo requirit meliores ꝛ ꝑfectiores personas de cō-
gruo requirit meliora ꝛ ꝑfectiora opa. Sed vbi sunt me
liora ꝛ ꝑfectiora opa: sunt ꝑfectiora ꝛ meliora merita. er-
go in prelatione per se loquendo sunt ꝑfectiora ꝛ meliora
merita q̄ in religiōe. dico quātū est de exigētia eēntialiū
vtriq̄ statui. ¶ Salua tn̄ pace ꝛ gr̄a prelatoꝝ: videtur ꝙ
status religionis quodāmō pōt dici ꝑfectior q̄ status p̄la
torū: ꝓpter maiorē ꝛ districtiorē disciplinā cui subdūtur
religiosi: ꝛ maiorē elongationē a mundo. ꝛ ab occupatio-
nibus ꝛ occasiōibus peccatoꝝ. Et huiꝰ signū est. ꝙ illi qui
de religione assumūtur ad p̄laturā si in p̄latione laudabi
liter se habeāt statū religionis statui p̄lationis preferūt. ꝛ
statū in quo sunt plāgūt in opatiōe illius quē dimiserūt.
Hoc legit̄ fecisse Gregoriꝰ. Un̄ ipse scribit de seipso in li°
dialogoꝝ. Meror petre quē patior quotidie ꝛ semꝑ mi-
hi per vsuꝫ vetus est. ꝛ semꝑ per augmētuꝫ nouus. Infe-
lix quippe aīus meꝰ occupatiōis sue pulsatis vulnere: me-
minit qual'r aliq̄n in monasterio fuit: q̄n labentia cuncta
subierāt: q̄n rebus cūctis que inuoluūtur eminebat: cum
nulla nisi celestia cōsueuerat cogitare. qui retētos corpo-
re ipso iā carnis claustra cōtēplatione transcendebat. qui
mortē quoq̄ (que in cūctis pene pena est) vt ingressum
vite ꝛ laboris premiū amabat. Et nūc ex occasione pasto
ralis cure seculariū hominū negocia patit̄. ꝛ post taꝫ pul-
chram quietis sue spēm terreni actus puluere fedat̄: dū-
q̄ se pro defensione multoꝝ ad exteriora sparserit. ꝛ cuꝫ
interiora appetit: ad hec ꝓculdubio minor redit. Hec Gre
gorius. ¶ Adhuc illi pauci qui de statu p̄lationis trāseūt
ad statū religionis. ꝛ in religione sicut debēt profecerint:
statū religionis statui prelationis p̄ponūt. Deniq̄ in mor
te vbi cōsideratio ꝛ ꝯscientia meritoꝝ animam cōsolatur
nulli vel paucissimi inueniūtur taꝫ de religiosis q̄ de pre
latis: q̄bus si daretur optio: nō mallēt vt tota vita sua in
religione vixissent. ꝛ hoc satis multū est ad cōmēdationē
religionis. Ait enim ph̄us primo rhetorice. c. p̄° de magis
cōferēte. ꝙ in maiori necessitate sunt opportuna maiora.
puta vt que in senectute ꝛ in egritudinibus.

Responsio ad hec ꝓm Thomā. Cōtra quem non
est in aliquo hoc qđ dicūt: sicut patet
intuēti. ¶ Qđ enim dicunt in fine: ꝙ in religione maior
est districtio discipline: ꝛ maior esse pōt quies cōtēplatio-
nis q̄ in p̄latis: nō cōcludit quin prelati: p̄cipue ep̄i: prout
declarat Tho. sint simpl'r in statu pefectiore. ¶ Qđ autē
dicūt quosdā prelatos statū religionis statui prelationis
pretulisse: nō ascribēdū est ipsius status imꝑfectioni: sed
illarū ꝑsonarū humilitati vel imbecillitati. eo ꝙ non po-
tuerūt vel se posse nō reputauerūt ꝑfectiōi illius status
ꝯformare. Et ex h̄ ꝓuenit timor quē tāgūt i hora mortis.

Rticulus Undecimus. De h̄ qđ Tho.
dic̄. q. clxxxv. ar. vi. vbi que-
rit. vtrū liceat ep̄o aliq̄d possidere: In r̄nsione
p̄nli. ꝙ ꝑfectio vite christiane nō ꝯsistit essen-
tial'r in volūtaria paupertate. Sed volūtaria
pauꝑtas opatur instrumētal'r ad ꝑfectioneꝫ. imo pōt esse
summa perfectio cum magna opulentia. Nam Abraam
cui dictum est Gen̄. xviij. Ambula coram me ꝛ esto per-
fectus, legitur fuisse diues.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Corruptoriū. Qđ dicit perfectionē vite in volūtaria paupertate nō ꝯsistere: vno modo hꝫ veritatē. alio mō nō. ꝑfectio enim vite christiane (sicut cōiter distinguūt magrī: vt. s̄. habitum est) est duplex. Est enim vna ꝑfectio sufficiētie siue necessitatis. Alia abūdātie ⁊ superogatiōis. Uolūtaria pauꝑtas nō est essentialr̄ ꝑfectio necessitatis sicut aliqđ de eēntia eius. qꝛ sine illa sufficiēter hr̄i pōt per obseruantiā p̄ceptoꝝ. Sed volūtaria pauꝑtas est eēntialr̄ vna ꝑfectionuꝫ superogationis. ⁊ ꝑs eēntialis illi⁹ ꝑfectionis totalis que cōsistit in ꝯsilys. Sic̄ liberalitas est eēntialr̄ quedā p̄ma ꝑfectio necessitatis ⁊ operatio eius que consistit in licito vsu diuitiarum corporalium: est quedam secunda perfectio necessitatis. Ita volūtaria paupertas ꝓꝫ habitū dicta: est quodāmodo ꝑfectio p̄ma superogatiōis. ⁊ eius vsus ꝑfectio scđa. ⁊ ꝑs essentialis illi⁹ totalis ꝑfectiōis que ꝯsistit in ꝯsilys. Ualde. n. absurdū eē videt̄ ꝙ liberalitas que libere vtit̄ diuitys tēporalibus sit virtus. ⁊ per ꝯn̄s perfectio p̄ma. ⁊ eius vsus sit ꝑfectio scđa. Et volūtaria pauꝑtas nō sit ꝑfectio nec de essentia perfectionis: cū dicat glo. Luce xiiij. Distat inter renūtiare oībus ⁊ relinquere oīa. qꝛ renūtiare cōuenit oībus qui ita licite vtūtur oībus que possident: vt tn̄ mente tēdant ad eterna. Relinquere v̄o oīa perfectoꝝ tn̄ est qui oīa terrena postponūt: ⁊ solū eternis inhiant. Unde dicim⁹ ꝙ ꝑfectio vite christiane nec totalr̄ ꝯsistit nec maxime in volūtaria pauꝑtate. Totalis enim ꝑfectio vite chr̄iane ꝯsistit in aggregatiōe oīum virtutū ⁊ in opibus eaꝝ pro loco ⁊ tp̄e. Maxime v̄o ꝯsistit in charitate: ad quā oēs v̄tutes ⁊ virtutū opa: siue que sunt in p̄cepto: siue que sūt in ꝯsilio ordinant̄ ⁊ ꝑficiunt̄. nihilominus dicim⁹ ꝙ maxia ꝑfectio vite chr̄iane q̄ꝫtū ad aliqđ. s. q̄ꝫtū ad vsuꝫ diuitiarū tp̄aliū in volūtaria pauꝑtate cōsistit. hō. n. dr̄ vti illis reb⁹ a q̄bus abstinet ꝓm tēperātiaꝫ ⁊ abstinētiā. ꝓm Aug^m li°. lxxxiij. q. q. xx. Et q̄ꝫtū ad h̄ dicimus ꝙ vbi est maior paupertas voluntaria ibi est maior perfectio. Huic attestatur Aug. de bono coniugali. ita di. Bonum erat quod faciebant: qui de substantia sua christo ac discipulis sua mīstrabāt necīa. Sꝫ meli⁹ qui subam diuiserūt: vt expeditiores dn̄ꝫ sequerent̄. ¶ Itē de ecclesiasticis dogmatib⁹. c. xxxviij. Bonū est facultates cū dispēsatione pauꝑib⁹ erogare: melius est intētione sequendi dn̄m oīa simul donare. ⁊ absolutū sollicitudine egere cuꝫ chr̄o. vn̄ de Abraā ⁊ de quocūq̄ꝫ alio (qui legit̄ fuisse ꝑfectus ⁊ diues) ꝯsiderādū est ꝓm qđ dicat̄ esse ꝑfect⁹. sicut docet Aug⁹ li° p̄ de baptismo paruuloꝝ. ań mediū. cū dicitur q̄libet status ꝑfectior. qua in re dicat̄ vidēdū est. Nihil. n. ꝓhibet quin volūtaria pauꝑtas possit opari instr̄aliter ad vlteriorē ꝑfectionē. q̄ꝫuis essentialr̄ sit ꝑfectior vel ꝑs ꝑfectionis: vt. s̄. ostēsum est. q. clxxxiiij. articulo. ij.

Responsio ad hec ꝓm Thomā. Sciēdū in p̄mis ꝙ duo falsa supponūt. Unū est ꝙ ꝑfectio superogationis ⁊ abūdātie attēdi dꝫ vel p̄ncipaliter cōsistat in volūtaria pauꝑtate. Aliud est ꝙ pauꝑtas est v̄tus quedā siue ꝑfectio aīe p̄ma. Cuius vsus vel actus est ꝑfectio aīe scđa. Falsitas prima pꝫ sic. Sicut ꝑfectio sufficiētie vel necessitatis cōsistit in v̄tutibus charitate informatis ⁊ earū actibus in gradu primo ⁊ infimo. sic ꝑfectio maior in quocūq̄ꝫ ꝯsistit: in eisdē v̄tutibus ⁊ eaꝝ actibus in gradu vlteriore ⁊ ꝑfectiore. Quātūcūq̄ꝫ eniꝫ remoueātur ea que ꝑtinēt ad remouēdū impedimēta ꝑfectionis: nunq̄ꝫ est aīa perfecta quousq̄ꝫ habeātur v̄tutes charitate informate: in q̄bus consistit ipsa perfectio essentialiter. nec per ꝯsequēs per ipsa eadē poterit esse essentialr̄ perfectior: nisi eedē virtutes intēdātur vel augmētent̄: ꝑꝑ qđ augmētatio ꝑfectionis. ⁊ per ꝯsequēs perfectio superogationis quā vocāt perfectionē eēntialiter ꝯsistit in augmētatione v̄tutū charitate informataꝝ ad quā pauꝑtas voluntaria ⁊ huiusmodi faciūt īstrumētaliter inq̄ꝫtū faciūt ad remouēdū ip̄edimētū huiusmodi augmētatiōis. Falsitas scđi sic pꝫ. pauꝑtas. n. volūtaria nō est v̄tus vt supponūt: sed quedā penalitas volūtarie assūpta. sic̄ nuditas vigilie ⁊ huiusmodi. qđ pꝫ per h̄ ꝙ inter hꝰ in collatiōibus patrū enumerat̄. Si. n. pauꝑtas esset per se loquēdo v̄tus: nō diceret̄ laudabilis solū per additionē inq̄ꝫtū voluntaria: sed per se. Oēs. n. v̄tutes per se sunt laudabiles. nec ēt diceret̄ volūtarie assūpta. sed magis ipsius volūtatis ad sic opandū inclinatiua. Est eniꝫ virtus habitus inclinans per modū nature: vt dicit ph̄s. ij. eth̄. ¶ Qđ ergo dicūt ꝙ absurdū esse videt̄. ꝙ liberalitas que libere vtit̄ diuitys tēporalibus sit v̄tus. ⁊ per ꝯn̄s perfectio p̄ma ⁊ eius vsus sit perfectio secunda: ⁊ voluntaria paupertas non sit perfectio nec de esse perfectionis. patet ꝙ nulli recte intelligēti absurdū esse videbit̄. Lꝫ enī vt dicit glo. illa relinquere oīa ꝑfectoꝝ tn̄ sit vtiq̄ꝫ quo ad hoc ꝙ īstrumentaliter facit ad perfectionē. nō tn̄ seq̄tur ꝙ ipsa pauꝑtas vel tēporaliū rerū nuditas ⁊ carētia. ꝯn̄s sit virtus aīam ꝑficiēs: sicut nō seq̄tur. Si mori pro chr̄o tn̄modo sit ꝑfectoruꝫ q̄ꝫtū ad potissimū signū ꝑfectionis. ꝙ ꝓpter h̄ ipsa mors voluntarie assumpta sit aliqua aīe ꝑfectio p̄ma. imo tam hec q̄ꝫ illa in carētia quadā seu priuatione ad penalitateꝫ ꝑtinente ꝯsistūt. Unde īter alias penalitates pro chr̄o assūptas: cuiusmodi sunt vigilie. ieiunia ⁊c̄. huiusmodi paupertas ⁊ priuatio oīum facultatū ponitur. Et verum quideꝫ est: vbi amor maior est paupertas ⁊ purior aut discretior: ibi maior perfectio quantum ad illud quod instrumentaliter facit ad perfectionem. Et hoc concludunt auctoritates que sequūtur: ⁊ non aliud. ¶ Quod v̄o dicunt ꝙ paupertas ita est instrumētum perfectionis ꝙ est quedam pars eius essentialis: ex p̄dictis patet esse falsum. c°. 5.

ARticulus duodecimus. De hoc qđ dic̄ Tho^{as} in eodē ar. in r̄nsione p̄mi argumenti. ꝙ illa v̄ba dn̄i Mat. x. Nolite possidere auꝝ neq̄ꝫ argentū neq̄ꝫ pecuniā in ꝯonis vestris. Uno modo exponi possunt sicut exposuit ea Aug⁹ de ꝯsensu euāgelistaruꝫ: vt intelligat̄ hoc dictū nō precipiendo sed ꝑmittendo. Permisit enim vt absq̄ꝫ argēto ⁊ auro irent ad predicanduꝫ: sumpturi sumptus ab his quibus predicarent. Mat.

Corruptorium. Qđ dicit dn̄m nō precipiēdo sed permittēdo dixisse. Nolite possidere aurū ⁊c̄. dicimus ꝙ falsum est ⁊ cōtra euāgelia: ⁊ cōtra testimonia sanctoꝝ. Naꝫ Mat. x. hos duodecim misit Jesus: precipiēs ⁊ dixit. In viaꝫ gētiuꝫ ne abieritis. Et paucis interpositis subdit̄. Nolite possidere auꝝ neq̄ꝫ argētū ⁊c̄. ¶ Et Mar. vij. exp̄ssius etiā precipit. ne qđ tollerēt in via nisi virgā tn̄. non perā. non paneꝫ. neq̄ꝫ in ꝯonis ęs. sed essent calciati sandalys. ⁊ ne induerentur duabus tunicis: exp̄sse dicit ꝙ p̄cepit eis. ¶ Et Ambro⁹ sup Lucā. vi. sup illđ. Nolite portare neq̄ꝫ perā neq̄ꝫ saccuꝫ Luce. iiij. Scripsit inq̄t Mat. qn̄ dixit ad discipulos dn̄s. Nolite possidere aurū neq̄ꝫ argentū. Si ꝓhibemur aurū possidere: qđ rapere qđ auferre? Si qđ habes donare preciperis: quid auges qđ non habes. Et infra tāgēs illud Act. ij. Auꝝ ⁊ argētū nō est mihi ⁊c̄. Glo. ita dicit. Nō tam gloriatur Petrus ꝙ argētum nō habet q̄ꝫ ꝙ seruet domini preceptū vel mādatuꝫ quod precipit. Nolite possidere aurū neq̄ꝫ argentuꝫ. hoc est dictu. Uides me christi discipulū ⁊ a me requiris aurū. ¶ Itē super illud Act. ij. Aurum ⁊ argētū non est mihi. Glo. memores precepti illius. Nolite possidere aurū neq̄ꝫ argentū. neq̄ꝫ pecuniā.

Que

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Que ad pedes apostolo℞ reponebātur:nō sibi sz ad vsus
pauperū recōdebantur. ¶ Ex his patet ꝙ illud. Nolite
possidere aurū ⁊c̃.prohibitū fuit apostolis:nō permissuz.
Sumere vō sumptus ⁊ alimēta ex ipsa predicatione:con
cessuz fuit:nō aūt preceptū. Et hoc dicit Grego⁹.homel.
xvij.super Joānez.Qui panē inquit ⁊ sacculū portare ꝓ
hibuit:sumptus ⁊ alimēta ex ipsa predicatione concessit.
Nā seqtur.In eadez domo manete:edētes ⁊ bibētes que
apud eos sunt. Ex his vbis Grego.patet ꝙ ps auctorita
tis.s. Nolite possidere aurū vel argētum.non perā.nō sac
cum.prohibitū fuit.Sumptio vō necessario℞ que intelli
gitur in fine auctoritatis.Dignus est opari⁹ mercede sua
c°.5. siue cibo illo.Qd̄ expressius dicit in Luca.edētes ⁊ bibē
tes que apud illos sunt. Hoc inquā cōcessio fuit ⁊ nō p̄ce
ptum.De ista cōcessione dicit̄ in glo.i.ad Corin.ix. Nun
quid nō habem⁹ potestatē mādncādi ⁊ bibēdi? Glo.per
misit dn̄s:sed nō iussit apostolis accipe necessaria a sub
ditis.vt quisquis vellet eo vteret̄ quod sibi liceret ex do
mini concessione.Si quis nollet eo vti:non contra iussuz
faceret:sed de suo iure cederet.

Respōsio ad hec ꝑm Thomā.Dictū beati Aug.qd̄
Thomas adducit reprehēdūt ⁊ destrue
re conātur.in quo eos amplius peccare cui dubiuz est? Et
supra modū admirandū.ꝙ predictū testimonium beati
Augustini in expositione predicto℞ verboruz dicunt esse
cōtra euāgelia ⁊ testimonia sancto℞.Argumēta vō qbus
non Thomā:sed sententiā beati Augustini destruere nitū
tur in hac parte per equocationez siue per diuersam acce
ptionē hui⁹ nois precepti:vtpote sophistica soluunt̄. Naz
Mat.x. oēs auctoritates in qbus dicit̄ dn̄m illud p̄cepisse. Noli
te possidere aurū ⁊c̃.de p̄cepto large accepto:siue pro per
missione:ꝑm dictā expositionē beati Aug^ni de ꝯsensu euā
gelistarū.siue pro ꝯsilio intelligunt̄:vt reducat̄ ad illud.
Si vis pfectus esse ⁊c̃.debent intelligi. Si vō pro p̄cepto
ꝓprie dicto:dz itelligi nō nisi ad tēpus:quātū ad illā mis
sionem qua mittebātur ad p̄dicandū iudeis:precipiebat̄
vt per hoc excitarētur ad cōfidendū de virtute ipsius.qꝛ
eis absqꝫ sumptibus ꝓuideret ꝑm expositionē Chrisosto
mi.In sensu etiā mystico habuit rōnem precepti proprie
dicti.s.ꝙ p̄dicatores nō initātur p̄ncipaliter sapiētie ⁊ elo
quentie:que auro ⁊ argēto designātur:ꝑm expositionem
Hieronymi.¶ Auctoritates igit̄ quas isti adducunt:nec
contra sanctos istos:nec cōtra Tho.(illis initētem) ali
quid faciunt si recte intelligantur:scilz nomine preceptio
nis vel prohibitionis modis predictis vtētes.

ARticulus Decimustertius. De hoc qd̄
Tho.dicit.q.clxxxvi.arti.ij.
vbi querit.vtruz qlibet religiosus teneatur ad
oīa ꝯsilia in rn̄sione p̄n.Ad perfectionez aliqd
tripl'r ptinet.Uno mō essential'r. ⁊ sic ad per
fectionē ptinet pfecta obseruātia charitatis.Alio mō cō
sequēter.sicut illa que cōsequūtur ex perfectione charita
tis:vtpote maledicēti bn̄dicere:precipue extra casum ne
cessitatis.Tertio mō īstrumētal'r ⁊ dispositiue:sicut pau
pertas.abstinētia ⁊ cōtinētia ⁊ hꝫ.⁊ sic pauptas.ꝯtinentia
⁊ abstinētia non pertinent essentialiter ad perfectionem.
nec cōsequēter:sed dispositiue ⁊ instrumētaliter.

Corruptorium. Nobis aūt non videtur ꝙ h
sit verū.imo ꝙ sint perfectio
nes.⁊ per ꝯsequens pertineāt essential'r ad pfectionez.Et
ꝙ magis ⁊ frequētius pertineāt ad charitatē cōsequēter
q̄ꝫ īstrumētaliter. Nihilominus bene nobis videt̄.ꝙ ad
pfectionē charitatis pertineāt instrumētaliter ⁊ dispositi
i ue.¶ Qꝛ aūt volūtaria pauptas sit pfectio:videt̄ per au
ctoritatē Hiero^mi ad Demetriadē.Dic̄ eni sic.Aplici fasti
gij est pfecteqꝫ vtutis:vēdere oīa ⁊ distribuere paupib⁹.
⁊ sic leuē ⁊ expeditū ad celestia volare.Ergo pauptas ꝑm
Hieronymū est pfecta virtus.ergo perfectio.¶ P̄.queli 2
bet earū est virtus vel gradus virtutis.si vtus:ergo perfe t.c°n. 18.
ctio.Dicit.n.ph̄s.vij.physico℞.Uirtus pfectio est.⁊ vnū
quodqꝫ tūc est perfectū:maxime cuz attingit virtuti pro
prie.¶ Idē.ij.ethico℞.c.v.Omnis virtus cuiuscūqꝫ fue 3
rit vtus:habētē pficit:⁊ opus eius bonū reddit.Si autem
sunt gradus vtutuz:constat ꝙ eminētissimi gradus sunt.
Uerbi gratia.volūtaria pauptas (que simul ⁊ semel dat
oīa paupibus) altissimus gradus liberalitatis vel corpa
lis misicordie est viduitas ⁊ vginitas que excellētior est:
excellētissimus gradus continentie:abstinentia excellen
tissimus gradus temperātie.cum gradus iferiores predi
ctarū vtutū (qbus gradib⁹ pōt fieri additio) sint pfectio
nes.sicut liberalitas:ꝑm quā hō libere vtit̄ bonis tpalib⁹.
Et misericordia ꝑm quā particulariter siue successiue dis
pēsat indigētibus:multo magis p̄dicti gradus qbus fieri
additio nō pōt:pfectiones dici pn̄t. ¶ Itē Algaçel in p̄n
cipio logice sue dicit.Sic pfectio inqt aīe in duob⁹ ꝯsistit.
in mūditia ⁊ ornatu.Mūditia eius est vt expiet̄ a sordi
dis moribus ⁊ sequestret̄ a phātasijs turpibus. Ornatus
eius est:vt depingat̄ in ea certitudo virtutis.Et infra.Fe
licitas eterna nō potest haberi nisi per pfectionē anime:
que nō est nisi mūditia ⁊ ornatus.Ex hoc arguit̄ sic.Mū
ditia a sordidis moribus:⁊ phantasijs turpibus maxime
sunt pauptas volūtaria.cōtinentia ⁊ abstinētia ⁊ obediē
tia.qꝛ volūtaria pauptas est mūditia a ꝯcupiscentia ocu
lorum.Continētia est munditia a concupiscentia carnis.
Obedientia est munditia a supbia vite.ergo hec tria sunt
vera perfectio vel vere pfectiones.¶ Qꝛ autem ista quā 4
doqꝫ ptineāt ad pfectionē charitatis:ꝯn̄ter manifeste pa
tet in christo.Charitas eniz christi a p̄mo instāti sue cōce
ptionis ita perfecta fuit.ꝙ nunq̄ꝫ deinceps augeri potuit.
Paupertas igitur ⁊ cōtinētia ⁊ abstinentia ad perfectio
nem charitatis eius nō pertinebant instrumētaliter ⁊ dis
positiue.qꝛ nec disponebāt ad eius inductionem.nec ad
eius augmētationez.⁊ pertinebāt ad eam cōsequēter. Et
de pauptate christi dicit apostolus.ij.Co℞.viij.Scitis gra
tiā dn̄i nostri Jesu christi.i.charitatē.quoniā propter nos
egenus factus est cū esset diues. ¶ P̄.videt̄ ꝙ ista ma 5
gis pertineāt ad charitatē siue ad perfectionem que cha
ritas est cōsequēter.q̄ꝫ instrumētaliter ⁊ dispositiue.⁊ ꝙ
magis fieri debeāt ex charitate habita q̄ꝫ ad charitatē ha
bendam.Dicit eniz Augustinus.vi.musice. Amor inquit
tēporalium nō expurgatur nisi suauitate eternoruz.Con
stat ꝙ suauitas re℞ eternarū vel est idipsum quod amor
earum.vel effectus amoris ipsarū.¶ Itē glo.Canti.viij.
super illud. Si dederit homo oēz substātiā dom⁹ sue pro
dilectione. Glo.Ubi abūdat amor eterno℞:vilescit mox
possessio labentiū.¶ Itez Gregori⁹ homel.xi.sup Joānē.
Sicut mors corpus interimit.sic ab amore reruz tēpora
liuz charitas occidit.¶ P̄.manifeste videmus homines 6
habētes perfectā charitatez vberius elemosynas facere.
⁊ districtius abstinere.⁊ sollicitius cōtinere.⁊ humili⁹ obe
dire:q̄ꝫ nō habentes charitatē.vel habētes imperfectaz.
Igitur ista magis habēt sequi ex perfecta charitate q̄ꝫ in
strumētaliter dispositiue ad illā habendaz vel augēdaz.
¶ Ulterius videt̄ per apostolū.ꝙ alie virtutes possunt 7
dici perfectionis vel pfectio.⁊ charitas instrumētum.Di
cit eniz ad Col.iij.de pluribus virtutibus loquēs. Super
omnia autez charitatem habentes que est vinculū perfe
ctionis.Glo.Cetera perfectionem faciūt.charitas omnia
ligat ne abeant.ergo cetera sunt perfectiones.⁊ charitas
instrumentum quod est vinculū.hoc videtur nobis ve

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

rum tam de charitate q̄ȝ de alijs virtutibus. ꝙ ſm diuer
ſas rationes poſſunt dici inſtrumēta ⁊ perfectiones.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Nitūtur proba
re primo. ꝙ paupertas. abſtinētia ⁊ hu
iuſmodi: ſint ꝑfectiones eſſentialiter ita. ſ. ꝙ ad ipſaȝ eſ
ſentiam ꝑfectionis humane pertineāt. cuius oppoſitū ſu
Ad 1m pra eſt declaratuȝ. ¶ Ad illud ergo quod p̄mo obijciunt
de Hieronymo. ꝙ ꝑfecte virtutis eſt vendere omnia. ve
rum eſt ꝙ ad perfectā virtutē tanq̄ȝ inſtrumētum veniē
di ad perfectā virtutē. non tanq̄ȝ ipſa ſit virtus ꝑfecta: ſi
cut patuit in Abraā. Poteſt etiaȝ hoc dici perfecte virtu
tis. q2 nōnunq̄ȝ eſt perfecte virtutis effectus. vt qn̄ perfe
cta virtute inflāmatus omnia relinquit que impedimen
Ad 2m tum preſtare poterūt. ¶ Ad 2m cum dicit. quelibet earuȝ
eſt virtus ⁊c. Reſpōdēdū eſt per iterēptionē. quoniā nec
ſunt virtutes vt dictū eſt in gradu p̄mo. nec in gradu vlte
riore ⁊ perfectiore. Poſſunt eniȝ virtutes que ꝯnexe ſunt
⁊ haberi ⁊ ad gradū perfectū augmētari ſine his. lȝ faciāt
inſtrumentaliter ad huiuſmodi (prout dictum eſt) per
fectionem. vnde tota illa ratio cum ſuo proceſſu innititur
Ad 3m falſitati. ¶ Ad tertium dicendum. ꝙ verum eſt ꝙ predi
cta faciūt ad mentis munditiam inſtrumētaliter. ſed gra
Ad 4m tia ⁊ virtutes faciūt mētis munditiā eſſentialiter. ¶ Se
cundo conſequenter nituntur probare. ꝙ iſta pertineant
quandoq̄ȝ ad perfectioneȝ charitatis conſequenter. ⁊ hoc
Ad 5m concedimus. ¶ Tertio nituntur probare ꝙ magis perti
neant ad perfectionē que eſt charitatis conſequēter q̄ȝ in
ſtrumentaliter: qđ nō videtur rōnabiliter dictum. qm̄ ad
charitatē habitā in ſumma plenitudine nō ſequūtur iſta.
qm̄ tunc eſſent in patria. Sed dicūtur potius ad ꝑfectaȝ
charitatē diſpoſitiue ſeu inſtrumentaliter ſe hēre. q2 vni
uerſaliter aſſumūtur. vel vt ꝑfectus charitatis gradus ac
quiratur. vel ne ipſe gradus charitatis ꝑfectus: ꝓut in via
poſſibile eſt iā adeptus alicuius impedimēti occaſiōe ali
quatinus retardet̄. Quod lȝ in pauptate chriſti dici non
poſſit q̄ȝtū ad charitatē in eo exiſtentē. Dici tamē poteſt.
ꝙ ⁊ ipſa inſtrumētaliter ⁊ diſpoſitiue egit ad ꝑfectā chari
tatem in alijs fidelibus. ¶ Ad p̄m ergo in oppoſitū dicen
dum ꝙ illa auctoritas Aug. ſil'r illa glo. Cant. viij. ſimili
ter auctoritas Greg. nihil faciūt pro eis. In oibus eniȝ ha
betur. ꝙ ꝓpter amorē ſuauitatē vel dilectionē eternoꝝ:
inflāmatur homo ad ꝯtēptuȝ terrenoꝝ. qđ vbiq̄ȝ veruȝ
eſt. q2 ipſa terrena relinquere facit inſtrumētaliter ad ꝑfe
Ad 6m ctuȝ gradū amoris ꝑuenire. ¶ Per idē ſoluitur rō quaȝ
ponūt ꝯſequēter. habētes enim maiorē charitatē ⁊ perfe
ctionē: vberius ac ꝓ̄ptius faciūt predicta. per que ad vl
teriorē perfectionē (vt ſepe dictū eſt) inſtrumētaliter ꝓ
mouētur. ¶ Quarto nitūtur oſtēdere. ꝙ ipſa etiam chari
Ad 7m tas debeat dici inſtrumētuȝ ꝑfectionis. pro eo ꝙ ab ap̄lo
dicit̄ vinculū ꝑfectionis. quod ſalua pace eoꝝ improprie
(ne dicā falſo) dicit̄. Non eniȝ finis pōt poni in rōne in
ſtrumēti quo ad finē deuenitur. nnuc autē finis precepti
eſt charitas: ſm Apoſtolū: quā dicit vinculū perfectionis.
pro eo ꝙ in ipſa perfectio ꝯſūmatur. ¶ Qđ vō dicit glo.
Cetera ꝑfectionē faciunt: charitas autē oīa ligat ⁊c. meta
phorice dictū eſt. locutio aūt figuratiua nō eſt extēdēda.
Nō eniȝ debet intelligi ꝙ charitas adueniat v̓tutibus ꝑ
fectis quaſi quoddā vinculū ſuperueniēs ſm ꝑfectioneȝ
quā habēt virtutes habēt a charitate que eſt earū forma.
qua recedēte remanēt imꝑfecte: vt illud intēdit glo. Per
hoc g̊ ꝙ charitas dicit̄ vinculū aliarū virtutū: nō intelli
gitur ꝙ ſit inſtrumētū eaꝝ: ſed potius perfectio ac finis ⁊
forma. ¶ Qđ de alijs virtutibus dicūt in fine. ꝙ poſſunt
ſm diuerſas rationes dici inſtrumenta ⁊ perfectiones: cō
cedi poteſt: nec eſt contra nos.

Rticulus Decimuſquartus. De hoc
qđ Tho. dicit. q. eadē arti.
ix. vbi querit: vtrū religioſus peccet mortali
ter trāſgrediēdo ea que ſunt in regula. ꝙ ꝓ
fitens regulā nō vouet ſeruare oīa que cōti
nentur in regula. ¶ Et arguit ꝙ ſic tali rōne. Facere con
tra votū eſt peccatū mortale. Sed religioſi voto ꝓfeſſio
nis aſtringunt̄ ad regulā. ergo peccāt mortaliter trāſgre
diendo ea que in regula ꝯtinētur. Et reſpōdendo dicit. ꝙ
ille qui ꝓfitet̄ regulā: nō vouet oīa que ſunt in regula. ſed
vouet regularē vitaȝ: que cōſiſtit in tribus. ſ. in pauptate.
cōtinētia ⁊ obediētia. Vn̄ in q̄buſdaȝ religionibus aliqui
cautius ꝓfitent̄ nō q̄deȝ ſeruare regulā: ſed viuere ſm re
gulaȝ. i. intēdere ad hoc ꝙ informēt mores ſuos ſm regu
lam ſicut iuxta quoddā exēplar ita ꝙ profeſſioni nō con
trariet̄ niſi qđ eſt ꝯtra preceptum regule. Trāſgreſſio vō
alioꝝ vel omiſſio nō obligat niſi ad peccatuȝ veniale. Ex
verbis iſtius ſolutiōis tollit̄ argumētū quod ſoluere intē
dit. Expreſſe enī intelligit̄ ſm ipſuȝ. ꝙ religioſi ꝓfitentes
aliquā regulā: nō vouēt ſeruare oīa que in regula ꝯtinen
tur: alioq̄n trāſgrediendo aliqđ iſtoꝝ peccarent mortali
ter. Et ꝙ iſta fuerit ſua opinio: manifeſte videt̄ in queſtio
nibus determinatis quodlibeto p̄mo. q. xx. que eſt: vtruȝ
monachus peccet mortaliter comedēdo carnes: Ibi eniȝ
in rn̄ſione p̄n'li dicit ita. Si religioſus ꝓfitēdo voueret ſe
regulā ſuaturū: videtur ſe obligare ad ſingula q̄ in reg'la
ꝯtinent̄: vt ꝯ qđlibet eoꝝ faciendo peccet mortaliter.

Corruptorium. Iſtud videtur nobis falſum. 1
Nā Exo. xxiiij. legit̄. ꝙ poſt
q̄ȝ Moyſes narrauerat populo oīa verba dn̄i atq̄ȝ iudi
cia: rn̄dit oīs populus vna voce. Oīa que locut⁹ eſt nobis
dn̄s faciemus: ⁊ erimus obediētes. Et hac promiſſione fa
cta Moyſes ſanguinē federis reſperſit in populū dicens.
Hic eſt ſanguis federis qđ dn̄s pepigit nobiſcuȝ. ¶ Iteȝ
Joſue vlt. fedus hoc habet̄ inouatum: dicēte populo ad
Joſue. Dn̄o deo noſtro ſeruiemus. ⁊ erimus obediētes p̄
ceptis eius. Percuſſit igit̄ in illo die Joſue fedus cum po
pulo. ⁊ impoſuit populo precepta atq̄ȝ iudicia. Et Apoſto
lus ad Galath. iij. ita dicit. Maledictus oīs qui nō permā
ſerit in oib⁹ que ſcripta ſunt in libro legis vt faciat ea. qđ
ſumptū eſt de Deute. xxvij. ¶ Et iteruȝ ad Gala. v. dicit 2
Apoſtolus. Teſtificor rurſus omni homini circūcidēti ſe:
qm̄ debitor eſt vniuerſe legis faciende. Ex q̄bus manife
ſtum eſt. ꝙ iudei firma ꝓmiſſione ſub maledictiōis ſuſce
ptione obligati erāt oīa cōtenta in lege ſeruare. ⁊ tamen
cōſtat ꝙ plurima fuerūt in lege: quorum tranſgreſſio vel
omiſſio nō erat mortale: vt eſt illud Exod. xxiij. Si occur
reris oui vel boui vicini tui: reduc ad euȝ. Et illud Leui.
xix. Corā cano capite cōſurge: ⁊ honora perſonaȝ ſenis. A
ſimili qui promittit ſeruare regulā: ⁊ ea que ſunt in regu
la: non opȝ ꝙ peccet mortaliter trāſgrediendo vel omittē
do quodlibet eoꝝ. ¶ Preterea: in regula ſancti Benedi 3
cti precipit̄ diſciplina ſuſcipiendoꝝ fratrū. ꝙ primo poſt
duos mēſes legat̄ regula nouitio. ⁊ iteꝝ ſecundo poſt ſex
menſes. Et adhuc tertio poſt quatuor menſes. Et ſi noui
tius habita ſecū deliberatione ꝓmiſerit ſe oīa cuſtodire
⁊ cūcta ſibi imperata ſeruare: tūc ſuſcipiat̄ in cōgregatio
ne: ſciēs ſe ex lege regule cōſtrictū. ꝙ ex illo die nō liceat
ei de monaſterio exire: nec colluȝ excutere de ſub iugo re
gule. Ecce ꝙ nouitij ſm regulaȝ beati Benedicti promit
tunt ſe oīa cuſtodire que in regula cōtinētur. ⁊ tamē inſa
nia eſſet ꝙ peccarent mortaliter quodlibet eoꝝ trāſgre
diendo. ¶ Itē in principio regule beati Fraciſci (quam 4
approbauit Innocētius papa tertius. ⁊ cōfirmauit Hono
rius papa tertius: ſucceſſor eiuſdē) ita dicit. Regula ⁊ vi
ta fratrū

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ta fratruꝫ minoꝝ hec est.s.euãgeliũ dñi nostri Jesu chri/
sti seruare. Et in fine eiusdẽ sic dicitur. Paupertatẽ ⁊ hu/
militateꝫ ⁊ euãgeliũ dñi nostri Jesu christi (quod firmi/
ter promisimus) obseruemus. Et tñ Grego⁹.ix. qui regu/
lam exposuit: ita dicit. Fratres inqt qui scire desiderãt an
ad alia euãgelij cõsilia teneãtur: an tñ ad illa que in regu
la preceptorie vel inhibitorie sunt expressa: presertim cũ
ad alia se obligare non intenderunt: ⁊ vix aut nunq̃ꝫ pos/
sunt omnia ad litterã obseruare. Nos antẽ breuiter dici/
mus vos ad illa euãgelij cõsilia non teneri per regulã nisi
ad ea ad que obligastis vos in ipsa: ad cetera v̄o non tene
mini nisi sicut ceteri christiani: ⁊ eo magis ex equo ⁊ bono
quo vos obtulistis in holocaustũ medullatuꝫ per contẽ/
ptũ omniũ mundanoꝝ. Hec papa Grego⁹. Igitur per ex/
positionem pape liquet. ꝙ q̃uis fratres minores promi/
serunt obseruare euãgeliũ: non tamẽ tenentur ad omnia
euãgelij consilia: nisi ad ea que in ipsa regula preceptorie
5 vel inhibitorie sunt expressa. ¶ Preterea quicũqꝫ regu/
lam aliquaꝫ vel contenta in ea promittit vel vouet: nihil
aliud intẽdit vel intẽdere debet q̃ꝫ conformare volũtatẽ
suam ⁊ cõuersationẽ partibus regule ſm intentionẽ illi/
us qui regulã cõdidit. Sed cõstat ꝙ conditor cuiuscunqꝫ
regule: nõ intendit ꝙ ꝓfessores sui vel illius regule equa
liter obligẽtur: ⁊ ad omnia equaliter teneãtur: nisi tale sit
quod trãsgrediẽdo peccent mortaliter. hoc eniꝫ esset stul
tissimum ⁊ laqueũ illis imittere. quorũ deberet salutem
querere. ⁊ maxime vbi regula distinguit iter monita ⁊ p̄/
cepta: sicut in regula beati Francisci. ergo nullus vouens
aliquaꝫ regulã sic obligatur profitẽdo: vt si trãsgrediatur
quecũq̃ꝫ cõtentorum in regula peccet mortaliter. ¶ Se/
cunduꝫ quod dicit etiã ꝙ cautius profitẽtur qui nõ profi/
tentur regulã: sed qui tñ profitent̃ ſm regulã obediẽtiã.
In his verbis insinuat. ꝙ ingrediẽtes religionem: nõ de/
bent profiteri regulã. alioquin minus caute faciũt. ⁊ hoc
reputamus falsuꝫ. q² extra de regularibus ⁊ trãseũtibus
ad religionẽ. c. ex parte tua. fuit propositũ. ita dicit̃. Mã/
damus ꝙ quoscũq̃ꝫ tibi lege diocesana subiectos: qui pre
dicto modo terrã duabus vijs igredi nõ verẽtur. vt post
q̃ꝫ per annum gestauerint habitũ monachaleꝫ regulam
profiteãtur ⁊ seruent: ecclesiastica cẽsura cõpellas. In qui
bus verbis hoc notandũ est. ꝙ ingrediẽtes ordineꝫ illius
ordinis regulã debent profiteri. q² dicit. regulã ſꝫ formã
profiteantur. ¶ Adhuc in verbis predictis q̄bus dicitur.
postq̃ꝫ per annũ gestauerint habitũ monachalẽ. Notãdũ
videtur ꝙ forma ꝓfitẽdi in ordine monachoꝝ: est profi/
teri regulã beati Benedicti. ⁊ ꝓmittere cõuersationẽ mo
rum ſm illã. Sed hanc formã profitẽdi tanq̃ꝫ homo qui
voluit monachis suis imittere laqueuꝫ beatus Benedi/
ctus istituit sicut frater Tho. dicit in q̃õnibus determina
tis. q̃olib. i. q. xx. que ẽ: vtꝝ monachus mortal'r peccet i co
medẽdo carnes. ⁊ in r̃nsione quã pre manib⁹ hẽmus: insi/
nuat idipsuꝫ: excepto ꝙ nomẽ Benedicti nõ explicat.

Respõsio ad hec ſm Thomã. Duo nitũtur ostẽde
re sicut pꝫ ex eoꝝ processu. Quoꝝ primũ
est ꝙ lꝫ religiosi obligẽt se voto ꝓfessiõis ad singula que
sunt in regula. non tñ peccarẽt mortaliter singula eoꝝ trã
sgrediẽdo. Scõm est ꝙ Tho. euacuat decretalẽ in hoc ꝙ
dicit cautius quosdã ꝓfiteri obedientiã ſm regulã. Pri/
muꝫ patet esse falsissimũ. qm̃ si q̃s voto vel iuramẽto ob/
ligaret se directe ⁊ ex intẽtione. ꝙ nõ moueret vel frange/
ret festucã: sic obligatus mortal'r peccaret h̃ faciẽdo nul/
li dubiũ est. Eodẽ mõ si religiosus intẽdit se voto obliga/
re ad singula que in regula cõtinẽtur: peccaret mortaliter
trãsgrediendo quecũqꝫ eoꝝ vel quare nõ. Et hoc intẽdit
Tho. cũ dicit. Si religiosus profitẽdo voueret ⁊c. in que/
stiõib⁹ determinatis q̃olibeto. i. q. xx. ¶ Ad p̄ᵐ igit̃ in op/ Ad p̄ᵐ
positũ dicẽdũ ꝙ populus iudaicus nõ fuit obligatus ad
oĩa que erãt in lege. ita ꝙ ipsa trãsgrediẽdo peccaret mor
taliter: nisi tñ ad ea que cadebãt sub precepto ꝓprie acce
pto. Ad illa eniꝫ sola intẽdebat legislator ⁊ eius successor
obligare eos. ¶ Qð autẽ dicit̃ Maledictus oĩs qui non Gal. 3.
ꝑmanserit ⁊c. habet intelligi de his que imposita erãt sub
p̄cepto. vel ꝙ oẽs homines ante christũ qui legẽ implere
nõ poterãt: sub maledictione erãt. pro quibus ab illa ma
ledictione liberãdis christus dignatus est dici maledict⁹. Deu. 21.
ſm illud. Maledictus oĩs qui pendet in ligno: sicut dicit
Apl's. Vñ qð ibi dicit. Testificor omni homini ⁊c. qð ipsi Ad 2ᵐ
pro se adducũt. Secũdo sic hꝫ intelligi. ꝙ circũcidẽs se. ⁊
perꝯsequẽs fidẽ christi negãs: in p̄dictaꝫ incidit maledi/
ctionẽ. a qua per christũ liberãtur electi: velut ad litteraꝫ
legis obseruatores. Et lꝫ ẽt talis dicat̃ debitor vniuerse le
gis faciẽde. nõ tñ sequitur ꝙ transgrediẽdo ea que in lege
scribũtur. nec tamẽ p̄cipiũtur: mortaliter peccaret. lꝫ eñi
monachus debitor sit alicuius obseruantie regularis que
nõ cadit sub precepto: vtpote ꝙ sileat in claustro. nõ tñ se
quitur ꝙ trãsgrediendo silẽtiuꝫ peccaret mortal'r. ¶ Qð Ad 3ᵐ
opponunt tertio de regula beati Bñdicti. ꝙ ibi precipitur
regulã debere legi ⁊c. opꝫ intelligi ꝙ vtitur precepto lar/
ge pro admonitione vel consilio. vel certe si stricte cadat
sub precepto ꝓprie professor regule illius nouitius inten
dens p̄cepto illi obtẽperare aut mortaliter peccare: sine
distinctiõe tenet̃. Nouitij v̄o promittentes se oĩa seruare
que in regula sunt: nõ intẽdũt nec intẽdere debẽt singulis
in ea ꝯtẽtis se voto astrigere. ¶ Aliqd. n. (vt dic̃ Tho.)
cõtinetur in regula dupliciter. Uno mõ sicut finis regu/
le. puta ea que ꝑtinẽt ad actus v̄tutũ. Et hoꝝ transgressio
est q̃ꝫtũ ad ea que cadũt sub p̄cepto ad ea que neces̃ est ꝙ
se extẽdat eoꝝ ꝓmissio. Alio mõ ꝯtinetur aliqd in regula
ad exercitiũ exteri⁹ ꝑtinẽs. sicut sunt exteriores obseruã/
tie. inter quas quedã sunt ad q̃s obligat̃ religiosus ex vo/
to ꝓfessionis. Uotũ autẽ religionis p̄ncipal'r respicit tria.
pauꝑtatẽ. ꝯtinẽtiã. obediẽtiã. que se etiaꝫ ꝓmittũt illi no/
uitij seruaturos. Alia v̄o oĩa que ordinãtur ad hec: ꝓmit/
tunt se seruaturos inquãtũ ꝓponũt talia pro posse se ser/
uare. nõ tñ ita ꝙ per trãsgressionẽ eorum que nõ sunt de
sub̃a religionis nec cadũt sub p̄cepto. cuiusmodi est silere
in claustro: obligent̃ ad mortale. ¶ Qð v̄o opponũt q̃r/ Ad 4ᵐ
to de regula beati Frãcisci approbata ⁊ ꝯfirmata. in cui⁹
fine subdit̃. euãgeliũ dñi nr̃i Jesu christi qð firmiter pro/
misimus obseruemus. qð (ꝓut dicũt a Grego. ix. exponi
tur) pro Tho. facit. Ex quo. n. qui promiserũt obseruare
euãgeliũ dñi nr̃i Jesu christi. nõ tenẽtur ex voto sue ꝓfes
sionis nisi ad illa ꝯsilia que in ipsa regula preceptorie vel
inhibitorie sũt p̄cepta. Manifestũ est ꝙ qui ꝓmittit vel
ꝓfitet̃ se seruare aliquã regulã: nõ vouet se seruare singu
la que sunt in regula. ita. s. ꝙ obliget se voto ad singula. si/
cut nec isti (vt dicũt) intẽdebant se obligare ad singula
cõsilia. sed vouet regularẽ vitã: que essentialiter consistit
i predictis trib⁹. nec obligãtur suo voto nisi ad ea que p̄ce/
ptorie vel inhibitorie in ipsa regula sunt expressa. ita. s. ꝙ
alia trãsgrediẽdo nõ peccẽt mortaliter. ¶ Quinta rõ per
oĩa facit pro Thoma. planũ est eniꝫ ꝙ neqꝫ regulã ꝯdẽs Ad 5ᵐ
per eã itẽdit ad oĩa obligare. nec profitẽs eque in omnia
obligari. Vñ miror ad quid hãc rõnem posuerint: cũ ma
gis ad oppositũ q̃ꝫ ad eoꝝ faciat propositum quo ad hoc.
¶ Secũdũ quod improbãt. ꝙ cautius profitẽtur qui ꝓ/
fitẽtur obediẽtiam ſm regulã per hoc quod videt̃ eis ꝙ
illud insinuet ingrediẽtes religionẽ non debere regulam
profiteri. Et dicimus ꝙ salua pace eoꝝ nõ videt̃ eis veꝝ.
Concedimus eniꝫ (prout volũt iura) ꝙ ingrediẽtes reli

gionez tenētur post annū regulā profiteri. regulā aūt pro fiteri prout dicit Tho. est profiteri vitā regularē vel obedientiā ſm regulā. qꝺ caute quidā exprimūt in sua ꝓfessione regulā qdē profitētes. sed tñ qd sit regulā profiteri ſm iura. eo cautius quo euidentius exprimentes.

Rticulus Decimusquītus. De hoc qꝺ Tho. dicit. q. clxxxviij. arti. vij. vbi querit. Utꝝ habere aliqd in cōi diminuat de ꝑfectione religiōis. Jn rñsiōe ꝑn[li]. ꝙ si res exteriores nō querātur nec habeant nisi in modica quātitate: quātū sufficit ad simplicē victum talis sollicitudo nō multū ipedit hoiem. vñ nec perfectioni humane nec christiane vite repugnat. Et aliquātuluz infra subiūgit. Differt circa hoc. vtrū diuitie in ꝓprio vel in cōi habeātur: nā sollicitudo que habetur circa res proprias ꝑtinet ad amorē ꝓuatū. Sed sollicitudo que habet̄ circa res cōes ꝑtinet ad amorē charitatis: que non querit
p Cor.iz que sua sunt. Et qm̄ religio est ad ꝑfectionem charitatis quā ꝑficit amor dei vsq; ad ꝯtēptuz sui habere aliqd ꝓpriuz repugnat ꝑfectiōi religionis. Sz sollicitudo que est circa bona cōia ad charitatē ꝑtinere pōt. lz per hoc īpediri possit aliqs altior actus charitatis. vt cōtēplationis dei ⁊ instructiōis ꝓximi. Ex quo pz. ꝙ hr̄e supabūdātes diuitias in cōi est īpedimētū ꝑfectionis: siue in rebus mobilibus siue īmobilib9. Hr̄e aūt de reb9 exteriorib9 in cōi siue īmobilibus quātū sufficit ad simplicē victū ꝑfectionē religionis nō impedit. si cōsideret̄ pauꝑtas in cōparatione ad cōem finē religionis: que est vacare diuinis obsequijs. Si aūt ꝯsideretur pauꝑtas ad speciales fines religionū. sic tāto erit religio ꝑfectior ſm pauꝑtatez quanto habet paupertatē magis suo fini proportionatā. Et infra. Illis vo religionibus que ordinant̄ ad contēplandū: ⁊ contemplata alijs tradēdū per doctrinā: cōpetit hr̄e pauꝑtatem: maxime ab exteriorib9 sollicitudinibus expeditaz. qꝺ fit dū modica que sunt necessaria vite ꝯgruo tēpore ꝓcurata seruātur. Hoc dñs pauꝑtatis institutor docuit. Legitur enī Joānis. xij. ꝙ Judas habebat loculos: in qbus ea que mittebātur portabat. Et Joānis. iiij. legit̄. ꝙ cum dñs loqueretur cū Samaritana: discipuli ierāt in ciuitatē vt cibos emerēt. Legit̄ etiā Joānis. xiij. ꝙ cū dñs dixisset Jude. Quod facis fac citius. putauerūt qꝛ Judas habebat loculos. ꝙ dñs diceret ei ꝙ emeret necessaria ad diē festū. aut vt egenis aliqd daret. ergo exēplo lz pecuniā vel quācunq; aliam rē in cōmuni seruare ad vsus alicuius congregationis. ita ꝙ nō repugnat: īmo est ꝯforme ꝑfectioni christi: quā christus docuit suo exēplo. Sz ⁊ discipuli (a quibus oīs religio sumpsit exordiū) precia prediorꝝ conseruabāt: ⁊ distribuebāt prout vnicuiq; opus erat. ¶ Ad idē adducit auctoritatē Prospi de vita ꝯtēplatiua. ⁊ habetur. xi. q. i. Satis ingt ondit ⁊ ꝓpria debere ꝓpter ꝑfectionē cōtēni. ⁊ sine īpedimento ꝑfeccionis posse facultates ecclesie que sunt ꝑfecto cōia possideri. Adhuc in rñsio
Mat.6. ne. ij. argumēti dicit. ꝙ per hoc ꝙ dñs noster dicit. Noli
Luc.iz. te solliciti esse in crastinū. nō intelligit̄ ꝙ nihil seruet̄ in futurū. hoc eniz beatus Antonius asserit periculosum in collatiōibus patrū: ita dicēs. Priuationē oīum facultatū ita sectātes: vt ex ipsis nec vnius quidē diei victū sibimet ipsis: nec vnū denariuz supesse paterētur. ⁊ alia huiusmodi faciētes. Jta repente vidimus eos esse deceptos: vt inceptum opus nō poterāt exitu congruo terminare.

Corruptorū. Jn predictis solutionibus taz ex verbis que dicit: q̃z ex questione quam soluere intēdit: ad minus tria reprehēdēda esse videntur. Unū est ꝙ habere aliqd in cōmuni. s. moderatas diuitias vsui humano necessarias tpe ꝯgruo procuratas. nec repugnat nec detrahit aliquid de ꝑfectione. Secūdū est. ꝙ tāto est vnaqueq; religio ꝑfectior ſm paupertatez: quāto habet paupertatez fini sui magis proportionatam. Tertiuz est ꝙ periculum est. ita omnes facultates relinquere: vt nec vnus denarius conseruetur ad victuz in posterum. ¶ Quātū ad primuz. Religiones que hn̄t aliqd in cōmuni nullatenus vituperamus de imꝑfectione. sed tñ cum ꝯfidentia ⁊ pace omniū. ⁊ sine dubitatione omni credimus ⁊ asserimus. ꝙ maioris ꝑfectionis est penitus nihil habere. nec in cōi nec in proprio. Si eni de pauꝑtate agitur. cōstat ꝙ maior est ⁊ perfectior pauꝑtas illorum qui nihil penitus habēt: nec in ꝓprio: nec in cōi: q̃z eorum qui sufficiēter habēt in cōi. Jn religione enim non est ꝯsiderare nisi ꝑsonas: vel singulariter: vel ꝑsonas cōiter. i. cōmunitatez. Cōstat ergo ꝙ maior est paupertas singularis ꝑsone nihil penitus habendo q̃z habendo aliqd. Constat ergo pari rōne. ꝙ maior est paupertas cōmunitatis nihil habētis penitus q̃z possidētis sufficiēter cōiter. Cuz ergo in his duobus totalitas religiōis ꝯsistat. s. in ꝑsonarū singularitate: ⁊ personarū cōitate: seqtur ꝙ maior est pauꝑtas religionis ⁊ ꝑfectior: vbi nec cōitas aliquid habet. Et si quis hoc negare presumpserit: pari rōne negare poterit maiorē cōtinentiaz esse eorū qui nullatenus vxores hn̄t. q̃z illoꝝ qui vxores haberēt in cōmuni. Si vo de penitētia agat̄: cōstat ꝙ perfectior est penitētia vbi omnia relinquuntur ⁊ in ꝓprio ⁊ in cōi: q̃z vbi habēt necessaria in cōmuni sufficiēter. hoc cōstat testimonio oīum qui penitentias recipiūt ⁊ faciūt. Huic cōcordat Greg9 homel. xxxij. sup Ezech. Quicūq; inquit poterit hoc seculū cōtēnere: ⁊ derelinquēs oia dño semetipsum in holocaustū dare: ipse iā ꝑfecte nouit ⁊ peccata opis plāgere: ⁊ peccata cogitationis: vel que male fecit. vel qꝺ facere debuit bonū qꝺ non fecit. Qui eniz totū dimisit: iā culpas suas liberius in fletibus cōspicit. Hec Gregorius. Si ergo pauꝑtas ⁊ penitētia ꝑfectiones quedā sunt: seqtur ꝙ habere diuitias in cōmuni quātū diminuit de pauꝑtate tātū diminuit de ꝑfectione. Si vo dicat̄ ꝙ pauꝑtas ⁊ penitētia nō sunt perfectiones sed instrumēta ⁊ vie ad ꝑfectionem ducētes: que quidē ꝑfectio est charitas. cōstat ꝙ hec instrumēta optima ⁊ ꝯueniētissima ꝓportione ad finē predictū inducendū instituta sunt ⁊ ordinata. qꝛ per christū: in quo sūt oēs thesauri sapiētie ⁊ sciētie recōditi. Adhuc relinqtur idez qꝺ prius. s. ꝙ quicqd diminuit de paupertate ⁊ penitentia: diminuit ⁊ de ꝑfectiōe que per illa iducit̄. ¶ Adhuc si de predicatiōe ⁊ doctrina agit̄. ꝯstat ꝙ tāto credibilior ⁊ receptibilior ⁊ magis ꝑsuasiua ⁊ minus suspecta est predicatio: quāto qꝺ predicat̄ magis resultat in predicantis ⁊ doctoris vita. Unde sup illud Matthei quinto. Sic luceat lux ⁊c. Glo. opa require. vt videātur. ⁊ sic doctrina cōfirmetur. Et sup illud Mat. x. Nolite possidere ⁊c. Glo. Si hoc haberēt: nō viderētur gratia salutis predicare: sz lucri. Si ergo ꝑfectior mūdi ꝯtēptus: ⁊ penitētia ꝑfectior apparet in vita illoꝝ qui penitus nihil habēt nec habere volūt: q̃z illoꝝ qui habēt sufficienter cōia: cōstat ꝙ credibilior ⁊ receptibilior ⁊ ꝑsuasiua magis sit taliū predicatio ⁊ doctrina q̃z alioꝝ. Huic concordat Gregorius homelia xviij. sup Ezechielem. Quāto inquit sanctior est vita doctoris: tanto fit humilior sensus audiētis. ⁊ seipsum despicit: dum predicatoris sui vitā in magna altitudine perpēdit. Cōstat autē ꝙ generare filios dei per semen verbi diuini magne perfectionis est ⁊ magis perfectorū: sicut ⁊ generatio naturalis nō nisi perfectis conuenit. ¶ Adhuc si de charitate agitur: occurrit illud Aug. de doctrina christiana. libro. iij. c. xxxi. Quāto magis regnum cupiditatis destruit̄: tanto magis regnuz charitatis augetur. ⁊ illud

lxxxiij.q.xxxvi.q. Nutrimentũ charitatis est diminutio cupiditatis. Ubi ergo magis minuit̃ ⁊ annibilat̃ cupiditas: ibi magis auget̃ ⁊ nutritur charitas ⁊ perficit̃. Sʒ cõstat ꝙ hoc fit magis in religione vbi est omnimoda expliatio: ꝗ̃ vbi saltẽ cõmunitas nõ expoliatur. ergo quantuʒ est de ꝯditione statuũ. perfectior erit charitas vbi religio pauperior. ¶ Qð aũt dicit postea. ꝙ tanto erit vnaqueqʒ perfectior ẜm paupertatẽ: quãto hẽt paupertateʒ suo fini magis ꝓportionatã. Dicimus ꝙ si intelligat̃ de fine ꝓpinquo (sicut ipse intelligit: sicut patet ex predictis) tunc non est veꝝ simpliciter. Potest enim esse ꝙ finis ꝓpinquus vnius religionis valde per omnẽ modũ excedit finẽ alterius. Uerbi grã. predicatio ⁊ doctrina hospitalitatem. Cũ hoc etiaʒ possibile est. ꝙ illa religio cuius finis ꝓprius est hospitalitas: habeat paupertatẽ aliquantulũ magis ꝓportionatã suo fini: ꝗ̃ cuius finis ꝓprius est predicatio ⁊ doctrina. Nunquid ꝓpter hoc dicendũ est ꝙ paupertas ordinata ad hospitalitatẽ perfectior sit ꝗ̃ paupertas que ordinatur ad predicationẽ ⁊ doctrinã: ꝓpter hoc solũ ꝙ illa est magis ꝓportionata ad hospitalitatẽ ꝗ̃ ista ad predicationẽ ⁊ doctrinã: absit. Tale enim est ac si diceret̃ ꝙ musica ꝓportio ordinata ad cõfortandum infirmitatem corporalem: est melior ꝗ̃ musica minus ꝓportionata: sed ordinata ad excitandum deuotionem: sicut fuit in heliseo. iiij. Regum. iij. qð cõstat vtiqʒ esse falsum. Si vo intelligatur de cõmuni ⁊ vltimo fine religionis. s. de profectu ⁊ perfectione charitatis. sic hẽt veritatẽ. In omni enim arte ⁊ in omni negocio hoc videmus. ꝙ īstrumẽta ⁊ opationes quanto magis ꝓportionate sunt ad ꝯsequendũ illuʒ finẽ: tanto perfectiores sunt ⁊ ars est perfectior ẜm illas. Que sit aũt ista pauptas que est magis ꝓportionata ꝑfectioni charitatis: satis patet ex auctoritatibus preallegatis de doctrina christiana li. iij. cap. xxxvij. ⁊ de. lxxxiij. q. xxxvi. q. Patet ergo ꝙ soluʒ de fine cõmuni ⁊ vltimo in via. s. de ꝑfectu ⁊ perfectione charitatis veꝝ est. ꝙ tanto vnaqueqʒ religio perfectior est ẜm pauptatẽ: quanto hẽt paupertatem magis suo fini ꝓportionataʒ. Patet etiam ꝙ hec est religio que nihil habet nec in communi nec in ꝓprio. q: ibi maxime destruitur ⁊ annibilatur cupiditas. Sed ille qui hoc dixit nõ intellexit verbum suum predictũ de cõmuni fine religionũ. ⁊ ideo falsum est qð dixit in eadem questione: eodeʒ articulo. in responsione primi articuli. Nõ opʒ inquit ꝙ religio tanto sit perfectior quãto maiorem habet paupertatẽ: sed quãto eius paupertas est magis ꝓportionata cõmuni fini ⁊ speciali. Et de cõmuni fine dicit veꝝ. Ex hoc enim ꝙ paupertas est maior: est fini cõmuni ꝓportionabilior. Et de hoc solo fine habet veritatem: sicut ostensum est. nõ aũt de speciali fine. ⁊ tñ certum est ꝙ de speciali fine ṗncipaliter intendit cuʒ hoc dicit sicut ꝯsideranti vba eius in ṗncipali solutione põt patere. que sunt hec. si ꝯsideret̃ paupertas per comparationem ad speciales fines religionum. sic supposito tali fine paupertas maior vel minor est religioni accõmoda. ⁊ tanto erit vnaqueqʒ religio perfectior ẜm paupertatẽ: quanto habet paupertatem magis ꝓportionatã suo fini. Dicit ergo ad cõfirmationẽ sue solutionis. ꝙ aliquid habere in cõmuni est cõforme paupertati christi. Christus enim suo exemplo hoc docuit: qui etiaʒ fuit paupertatis institutor. Habuit eniʒ loculos in ꝗbus Judas ea que mittebantur portabat. Joã. xij. Item Joã. iiij. legit̃ ꝙ discipuli ierant in ciuitateʒ vt cibos emerent. Nos aũt dicimus. ꝙ qcqd legitur de loculis si diligenter pensef̃. sicut glo. ⁊ sancti exponunt: magis ꝓbat ꝙ habere aliquid in cõmuni sit imꝑfectionis ꝗ̃ perfectionis. Tribus enim de causis legimus saluatorẽ loculos habuisse ⁊ necessaria emisse. s. ad sustentationem vite: ad subuentionem pauperum: ⁊ ad vsus ꝓprios. ⁊ suoꝝ ꝓpter imminentẽ necessitatẽ: ⁊ cõdescensionẽ ⁊ dispensationem ꝓpter infirmos qui talia erant facturi in ecclesia de loculis ꝓpter subuentionem paupeꝝ. Dicit Chris. sup Joannẽ. homel. lxxij. super illud. aut vt egenis aliqd daret Joan. xij. Nõ perã inquit neqʒ virgã: neqʒ ęs portare aut deferre iubens: marsupiuʒ ferebat ad inopũ ministeriũ. Ex hoc existimauerũt discipuli vt inopibus aliquid daret. ¶ Itẽ sup illud Math. xvij. Aperiens os eius inuenies staterem. dicit glo. Hieronymi. Dominus tante fuit paupertatis: vt vñ daret tributa nõ haberet. Judas inquit in loculis cõmunia habebat: sʒ res paupeꝝ in suos vsus ꝯuertere nephas duxit: seipsuʒ dans exẽplũ nobis. Hec Hiero°. ¶ Scðo (sicut dictũ est) legitur habuisse loculos vt emeret necessaria ad vsus suoꝝ. Tali eni de causa habuit vt emeret necessaria quãdo trãsibat per Samariã: sicut legit̃ Joã. 4. ꝙ discipuli ierãt in ciuitatẽ vt emerẽt necessaria. Samaritani eni erãt inhospitales iudeis. Uñ alibi legit̃. ꝙ cuʒ iret in Hierusalem: Samaritani noluerũt euʒ recipe. Luce. ix. Hac eadẽ causa ingruẽte passiõe ⁊ ꝑsecutiõe discipuloꝝ ipse loculos habuit: ⁊ discipulos habere ꝑmisit. Uñ Luce. xxij. legitur. Quãdo misi vos sine bacculo ⁊ pera: ⁊ sine calciamentis: nũquid aliqd defuit vobis: At illi dixerunt. Nihil. Dixit ergo eis. Sʒ nũc qui hʒ sacculuʒ: tollat simil'r ⁊ peraʒ. vbi glosa marginalis dicit: ⁊ est Bede. Nõ eadẽ viuẽdi regula ꝑsecutiõis tẽpore discipulos informat que pacis tẽpore. Missis ꝗppe discipulis ad ꝑdicandũ: ne qd tollerẽt in via ṗceptor ordinauit. s. vt qui euãgeliũ nũtiat de euãgelio ⁊ viuat. Instãte vo mortis articulo ⁊ tota illa gente pastoreʒ ⁊ gregẽ ꝑsequẽte cõgruaʒ ipsos regulã docuit: ꝑmittens vt tollãt necessaria victui: donec sopita ꝑsecutoꝝ insania tẽpus euãgeliçãdi redeat. Hec glo. ¶ Iteʒ alia glo. In hoc quoqʒ dat̃ nobis exẽpluʒ: vt nõnunꝗ̃ causa istãte de nostri rigore ꝓpositi q̃daʒ sine culpa itermittere possimus. Hec glo. ¶ Tertio legit̃ habuisse loculos ꝯdescẽsiue ⁊ ꝓpter infirmos. sicut dicit glo. sup illud ps. Producens fenũ iumentis. Dñs habuit loculos in vsus eoꝝ qui cum eo erant. Religiose enim mulieres que erãt in eius comitatu ministrabant ei de substãtia sua. ⁊ ĩfirmoꝝ ꝑsonaʒ magis suscipiẽs: preuidit multos futuros infirmos. et illa magis quesituros: ꝗbus prebuit exẽpluʒ necessaria sumẽdi a subditis. Hec glo. ¶ Iteʒ Aug° de ope monachoruʒ aliquãtulum post ṗncipiũ. Deus more misericordie sue ĩfirmitatibus cõpatiẽs. cui cuʒ angeli ministrarent: loculos tamẽ habebat in qb° mitteret̃ pecunia. que cõferebat̃ vtiqʒ bonis fidelib° victui eoꝝ necessaria: quos loculos Jude cõmendauit. Hec Aug°. ¶ Item Aug° homel. lxxxvij. sup Joãnẽ. Fur erat ⁊ loculos hñs. q̃re habuit loculos cui angeli ministrabãt: nisi q: illius ecclesie loculos habitura erat. Hec ibi. Ex nullo igit̃ oĩum modoꝝ haberi põt. ꝙ habere aliqd in cõmuni sit ꝑfectiõis in viris religiosis. nã habere aliqd vel aliq̃ ṗmo mõ. s. ad dispẽsationẽ paupeꝝ: nõ est hr̃e aliqd in cõmuni sicut hñt religiosi: sʒ sicut hñt ꝑlati: qui sunt ꝓcuratores ⁊ dispensatores bonoꝝ ecclesie nõ dñi. Uñ ex isto mõ hñdi nõ ostendit̃ ꝑfectio religiõis que aliqd habet in cõmuni: sed potius ostẽditur perfectio ꝑlationis. Simil'r nec scðs modus habendi. s. ꝓpter necessitatem. Illud eniʒ quod quãdoqʒ fit solũ ꝓpter necessitatẽ: illud simpl'r magis est ĩperfectiõis ꝗ̃ ꝑfectiõis. U. g. Dauid ⁊ pueri ei° nẽcitate cõpulsi: comederũt panes ꝓpõnis: q̃s nõ licebat comedẽ nisi solis sacerdotib°. i. Regũ. xxi. Simpl'r eni hõ panes comedẽ illicitũ erat laicis nõ ꝑfectiõis. Machabei ẽt nẽcitate cõpulsi ꝑugnabãt in dieb° sabbatoꝝ. i. Macha. ij. Et Josue. iij.

ps. 146.

Joã. 12.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Et iō dicit simpl'r Grego. homel'. xi. sup Ezech. Quia inge necessitate loci viris secularib⁹ iungor: nōnunq̄ꝫ mihi disciplinæ linguā relaxo. Hec Greg. Nunqd ꝓpter hoc dōm est. ꝙ relaxare discipline linguam sit simpl'r ꝑfectionis: absit. Sil'r christus necessitate loci ꝛ tēporis habuit loculos. ꝛ habere ꝑmisit. ergo hr̄e loculos ꝛ aliqd in cōmuni est ꝑfectionis simpl'r: absit. imo poti⁹ sequit̄ oppositum. Idē dicim⁹ de tertio mō habēdi de ꝯdescensione ꝓpter īfirmos vtplurimū ꝛ ꝟm se est magis imꝑfectiōis q̄ꝫ perfectionis. Uerbi grā. Grego⁹ qui dicit de seipso homel'. xi. sup Ezech. vbi ꝑus. Si in assiduo cōsuetudinis mee rigore me teneo: scio ꝙ ab infirmis fugior: eosq̄ꝫ ad id qđ appeto nunq̄ꝫ traho. vn̄ fit sepe: vt eoꝝ ociosas actiones patienter audiam. Sed qꝛ ipse cū quēlibet infirmissimū in ociosis sermonib⁹ paulatim tractus libēter ea audio que audire ceperā inuitus. Hec Grego⁹. Nunqd iō dicendum est ꝙ patienter audire ociosa sit ꝑfectionis: nullo modo. Sil'r cū prelatus dispensat cū infirmo aliquo total'r vel specialiter in aliquo qđ est cōtra obseruātias cōmunes in religione intus vel extra. Uerbi grā. Comedere carnes in die ieiunij: certe ꝓpter hoc nō est existimandū ꝙ sic comedere carnes vel dispensare ꝟꝫ se ꝛ simpl'r sit ꝑfectiōis. Imo magis imꝑfectionis. Quare videt̄ reuera necessitate ingruēte habere necessaria in christo fuit maxime perfectionis. Ista tn̄ habere simpl'r imꝑfectionis est. Uerbi grā. Maxime ꝑfectionis in magistro est dispēsare doctrinā ꝟm capacitatē audientiū subtilib⁹ ꝛ ꝑfectis subtiliora tradendo. rudibus v̄o ꝛ grossis hystorialia ꝛ grossa. ꝛ tn̄ ipsa hystorialis doctrina ꝛ grossa nō est doctrina ꝑfecta ꝛ ꝑfectis ꝯueniens. Si qs v̄o cōtendat dominū habuisse loculos: nō solū ꝓpter causas p̄dictas: sed vt necessaria procuraret simpl'r ꝛ ꝓpter se: nouerit ꝓfecto ꝯtra sanctorum testimonia se dicere ꝛ docere. Dicit enim Hieronym⁹: sic

mat.17. allegatuꝫ est sup illud Matth. Aperto ore eius inuenies staterē. Ibi glo. dicit. Tante pauꝑtatis dn̄s fuit. ꝙ vn̄ daret tributū nō habuit. ¶ Itē sup illud Matth. xi. Circūspectis oībus cū iā vespere esset. Glo. Si qs eū susciperet hospitio. Tante enim pauꝑtatis fuit vt nulli adulatus in tanta necessitate nullū hospitiū inueniret. ¶ Itē Chris. sup illud Luce. ix. Filius aūt hois nō hēt vbi ꝛc̄. Aspice inquit qualiter pauꝑtatē quā docuit per oīa demōstrauit Nō erat mēsa: nec candelabrū: nec domus: nec q̄cq̄ꝫ aliđ taliū. Hanc auc̄teꝫ ponit frater Thomas in glo. sua continua: in eodē loco sup Lucā. ¶ Itē Chris. sup Matth. viij. Filius hois nō hēt ꝛc̄. ꝛ est homel'. xvij. Nō dixit qm̄ quē habeo cōtēno: sed que nō habeo. ¶ Itē Aug⁹ in epistola de sacramētis ecclesie. Christus ita pauꝑ fuit. vt veniens in mundū: nō in sua sed aliena domo nasceret̄. ꝛ natus ꝓpter inopiā loci in presepiū aīaliū poneret̄. ꝛ viuēs in mundo nō haberet vbi caput suū reclinaret. nec moriens vn̄ nuditatē suā tegeret. nec mortuus vn̄ inuolueret̄ nec sepulchrū vbi corpus mortuū poneret̄. ¶ Deniq̄ꝫ si quis ꝑtinaciter asserit ꝑfectionis esse christum imitari in loculis: pari rōne dicere debet ꝛ pōt. ꝙ ꝑfectionis est christum imitari in gladio ꝛ debet (vt sit ꝑfectus christi imitator) portare vel saltē habere in cōmuni. qđ stultū est facere ꝛ docere. Illud v̄o qđ allegat de precijs agroruꝫ que ponebant̄ ad pedes apl'oꝝ: ac reseruabantur nō facit pro eo. qꝛ illa pecunia nō fuit apostoloꝝ. nec in eoꝝ vsus con-

Act.3. uertebat̄: sed tm̄ per eos prout vnicuiq̄ꝫ opus erat distribuebat̄. Un̄ sup illud Actuū. Argentū ꝛ aurū non est mihi ꝛc̄. Glo. memor illius p̄cepti. Nolite possidere auruꝫ ꝛc̄. pecuniam que ad pedes apostoloꝝ reponebat̄. nō sibi recōdebāt: sed ad vsus paupeꝝ: qui sua patrimonia reliquerant. sicut dicit Ambrosius sup Lucā. Nolite portare sacculū ꝛc̄. tractās p̄dictū v̄bū. Argentū ꝛ aurum ꝛc̄. dicit sic. Nō tā gloriat̄ Petrus qꝛ argentū ꝛ aurū nō hēt q̄ꝫ ꝙ seruat dn̄i mandatū. Nolite possidere auꝝ ꝛc̄. hoc est dicere. Uides me christi discipulū: ꝛ aurū a me requiris: Sꝫ nobis auro multo preciosius donauit: vt in noīe eius faciamus v̄tutes. Itaq̄ꝫ nō habeo qđ nō dedit: sed dedit qđ habeo. surge ꝛ ambula. Hec Ambro. Aliter dici pōt. ꝙ forte apostoli de illa pecunia que ponebat̄ ad pedes eoꝝ sumebāt vite necessaria rōne laboris in p̄dicādo: sicut ab illis q̄bus predicabāt. Ex ordinatione aūt dn̄i sumebāt necessaria vite. i. sumere poterāt rōne laboris in predicādo. nec tn̄ cū istis aliqd habebāt in cōmuni sicut neq̄ꝫ cum illis. Illud v̄o Prosperi qđ ille allegat. xi. q. i. qđ non facit pro eo. Illud enim capitulū est ꝓprie de p̄latis. Dicit eniꝫ sic. Quisq̄s oībus dimissis vel venditis sit rei sue cōtemptor vel p̄positus factus fuerit occasione oium que hēt ecclesie efficit̄ dispensator. Et subdit exempla de sancto Paulino ꝛ sancto Hilario episcopo. Manifestū est igit̄ ꝙ de prelatis intendit. Prelati v̄o qꝛ sunt dispensatores bonoꝝ ecclesie: sine diminutiōe ꝑfectiōis possidere possunt alijs dispensando. regulares v̄o qui huiusmodi cām nō habēt. sine diminutiōe ꝑfectionis hr̄e nō possunt. ¶ Qđ v̄o dic̄ in solutione. iij. argumēti periculosuꝫ esse sic oīa relinquere: vt nihil ad victū in posterū reseruet̄. ꝟm ꝙ dicit Antonius in collationib⁹ patrū se vidisse aliquos sic facientes penit⁹ fuisse deceptos. falso ꝛ nō ꝟm intētionē auctoris inducit̄. Ibi eniꝫ narrat abbas Moyses. ꝙ semel tempore pueritie sue cōuenerant plures seniores ad abbatē Antoniū: querētes ab eo que nā v̄tus vel obseruātia posset monachū a demonū laqueis custodire. Aliqui aūt dixerunt ieiunioꝝ: alij vigiliaꝝ studio hoc esse collatū. Alij dixerūt in cōtemptu oium rerū temporaliū. Alij in annachori remansione ꝛ vita heremitica. Alij in officijs humilitatis. Post que oīa ita dicit sanctus Antonius. Oīa hec que dixistis sunt necessaria ꝛ vtilia scientibus deum atq̄ꝫ ad eū cupientibus ꝑuenire. sed his p̄ncipal'r tribuere gratiā euadendi nequaq̄ꝫ innumeri casus ꝛ multoꝝ etiam maiorū experimenta docuerūt. ꝛ subiungit ꝙ etiā visum est quādoq̄ꝫ oium p̄dictoꝝ sectatores aliquādo fuisse deceptos. Et infert. Quāobrē qđ p̄ncipal'r ducat in deuꝫ manifeste poterimus cognoscere si ruine ac deceptiōis eoꝝ causa a nobis diligentius fuerit indagata. His aūt cum exuberarent p̄dictaꝝ opera v̄tutū: discretio sola deficiēs vsq̄ꝫ ad finē ea durare nō sinebat. His verbis nō dicit beatus Antonius oīa relinquere esse ꝑiculosum. imo dicit ꝙ ista necessaria ꝛ vtilia sunt ad deū ꝑuenire cupiētibus. sed ꝙ nō est ipsis attribuēda grā p̄ncipal'r euadendi laqueos diaboli ꝟm discretionē. sine qua hoies in alijs qn̄q̄ꝫ decipiunt̄. ꝛ hoc quidē veꝝ est. nec plus pōt inferri ex verbis beati Antonij: ꝙ sit periculosum oīa relinquere vel ieiunare: vel solitariam vitaꝫ ducere humilitatis vel misericordie operibus insistere. qꝛ omnium predictorum sectatores dicit aliqn̄ fuisse deceptos ꝓpter defectum discretionis.

Responsio ad hec ꝟm Thomā. Ad ea que obijciuntur ad p̄ns per singula non decreuimus respondere: pro eo p̄cipue ꝙ ꝓpter paupertatē quaꝫ se ꝓfitent̄ hr̄e: nō solū ꝛ re ꝛ noīe p̄dicatorib⁹ veritatis. verum etiā oībus simpl'r ꝛ vniuersal'r cuiuscūq̄ꝫ status se conant̄ suꝑiores ꝛ sanctiores ꝛ ꝑfectiores per oīa declarare. Cū igit̄ comparationes p̄cipue in tanto excessu odiose cōprobent̄: melius est sub silentio p̄terire. q̄ꝫ proterue ꝛ litigiose statū quemlibet prefato statui p̄ponere vel p̄ferre. Uerūtamen quemlibet illius articuli lectoreꝫ intelligentem arbitramur non latere q̄ꝫ multas auctoritates a suo sensu extorqueant: quantas etiā rōnes sophisticas pro suo

ꝓposito

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ꝓposito extorquendo adducant. quaꝝ vna est. Si qs negare ꝑsumpserit hoc qđ dicũt de sua supabundantia perfectionis: pari rõne negare poterit maiorẽ ꝯtinentiã eoꝝ qui nullatenus vxores habent: ꝗ̃ illoꝝ qui habẽt vxores in cõmuni. Huiusmodi aũt instantie improbabilitas vilis: lectoris relinquat̃ arbitrio: cui intelligenti dubiuꝫ nõ erit vxores in cõmuni habere semꝑ fuisse nepharium: vtpote diuine legi cõtrariũ. Res aũt victui necessarias habere in cõmuni a sanctis patribus: imo a patre luminum spũsancto ipsos dirigente: in christiane religionis exordio fuisse institutũ. Et preter hec falsa quedam in ꝓcessu suo Thome imponũt: sicut patet applicantibus dicta eoꝝ dictis Thome: ⁊ alia similia in isto ⁊ alijs articulis faciunt multa: que oĩo si essent tante ꝑfectionis quãte se faciunt tacuissent. Qđ vtiqꝫ in isto articulo (ꝓcipue si spiritu humilitatis agerent̃) obseruassent. fortasse al's eis per singula respondebit̃. Et quoniam nihil agant non quidem contra homines: sed contra veritateꝫ ipsam: quaꝫ in isto impugnant articulo: euidentius ostendetur.

ARticulus Decimussext⁹ est de h qđ dic̃ Tho. q. clxxxix. ar. viij. vbi querit. vtrũ liceat transire de vna religione ad aliã. In respõsione. iij. argumẽti. ꝙ ꝗ̃uis ordo monachoꝝ sit arctioris obseruãtie si monachi essent laici: liceret trãsire de ordine monachorum ad ordinem canonicorum regularium: ꝓpter illud Hieronymi ad Rusticum monachum. Sic viue in monasterio vt clericus esse merearis. Rõneꝫ võ ꝑmittit ad hoc que talis est. Uterqꝫ ordo. s. monachoꝝ ⁊ canonicoꝝ ordinatur ad vitã ꝯtẽplatiuã siue ad opa vite ꝯtemplatiue. inter que ꝓcipua sunt que aguntur in diuinis ministerijs. ⁊ ad hoc ordinat̃ directe ordo canonicoꝝ. qꝛ canonicis per se cõpetit vt sint clerici religiosi. monachis autem non per se cõpetit. vt habetur. xvi. q. ꝑma.

Corruptorium. Hic insinuat̃ expresse. ꝙ propter ꝓmotioneꝫ ad clericatũ licet trãsire de ordĩe monachoꝝ ad ordinẽ canonicoꝝ. ⁊ de ordĩe arctiori ad ordinẽ laxiorẽ. Sed nos reputamus hoc falsuꝫ. Dicit eniꝫ Innocẽtius. ⁊ habet̃. xix. q. iij. monachi: qui diu morantur in monasterijs: postꝗ̃ ꝑuenerint ad clericatũ statuim⁹ nõ debere eos a ꝑori ꝓposito recedere. Iura enim in transitu de vna religione in aliã nõ intendunt ꝓmotionẽ de laicatu ad clericatũ in religione ad quam transitur: sed tm̃modo maiorem conuersationis districtioneꝫ. sicut dicit̃ extra de regu. ⁊ transe. ad religionẽ. cap̊ sane. de canonicis. vbi determinat̃ de quodaꝫ qui in ecclesia quadã ꝓfessus fuerat. ⁊ inde fugiens a quodaꝫ abbate receptus est in monachũ. ꝙ si locus vbi receptus erat maioris religionis ꝑmitti deberet ibidẽ. Sin aũt vt ad priorẽ ecclesiam rediret cõpelli. Et de quibusdaꝫ monachis in fine sic dr̃. Cum monachus vester ad fratres cistercienses ordinis transmigrauit: nõ vt vestro ordini derogaret: sed vt apud ipsos vitã duceret arctiorẽ mãdam⁹ quatinus nullaten⁹ molestetis. qꝛ charitas est fons ꝓpri⁹ cui nõ cõicat alienus. Auctoritas ẽt si recte ĩtelligat̃ non facit pro eo. Potius enim hortat̃ Rusticũ viuere tã religiose in cõuersatione. tam studiose in scripturaꝝ meditatione vt clericus effici mẽreret̃ in ordine. nullatenus tñ ꝓpter ꝓmotionẽ sui ad clericatũ licet ab ordine suo recedere: sicut expresse dicit capitulũ ꝑallegatum. Unñ ista admonitio Hieronymi locũ hr̃et cuꝫ effectu: si monachi in ꝓprio ordine ꝓmoueri nõ possent. sicut antiqtus vsqꝫ ad tempus Eusebij ⁊ Zoçimi monachi ita monachi fuerũt ꝙ nõ clerici. i. nõ ordĩati. sicut. xvi. q. ꝑma. supioris auctis habet̃. Utilis aũt fuit admonitio pro tẽpore Rustici ⁊ Hieronymi. qꝛ tunc religiosi ⁊ monachi lr̃ati ad ordines ꝓmouebant̃. ¶ Ratio aũt quã insinuat. s. ea que agunt̃ in diuinis ministerijs: sunt precipua in opib⁹ ꝯtemplatiue vite ⁊c. facile soluit̃. Qñ eniꝫ aliq̃ duo sic se habẽt ꝙ vnũ est necessitatis ⁊ alteꝝ eminentie ⁊ nobilitatis: magis est eligendum qđ est necessitatis. sicut exemplificat ph̃s de philosophari ⁊ ditari. Nobilius eniꝫ ⁊ melius simpliciter est philosophari ꝗ̃ ditari. tñ indigenti necessarijs magis eligendũ est ditari. Cõsimil'r in ꝓposito. Maioris enim excellentie est officiũ clerici ꝗ̃ humilitas monachi. vt offerre eucharistiam ⁊ celebrare diuina. ⁊ populo predicare ꝗ̃ in humilitate ⁊ abiectione ꝓpria peccata ⁊ populi plãgere: tñ peccatori querẽti saluare aiaꝫ suã magis est necãriũ hoc ꝗ̃ illđ. ⁊ iđ simpl'r magis est eligẽdũ ⁊ tenẽdum. i. meth.

Responsio ad hec ꝭm Thomã. Cõtra eius intentionẽ in nullo penit⁹ facit qđ in isto articulo dicũt. Monachis enim qui in proprio monasterio ⁊ in proprio statu ad clericatũ ⁊ ad alios ordines sacros possunt ꝓmoueri sicut nũc fit: nõ licet trãsire ad ordineꝫ canonicoꝝ regulariũ cuꝫ maiori arctatione. ⁊ sic ꝓcedunt que cõtra Thomã in hac ꝑte obijciũt. Si tñ essent monachi qui in statu suo manẽtes non pñt ꝓmoueri ad sacros ordines: tunc pñt transire pro sua ꝓmotione ad ordinem canonicoꝝ ꝓpter excellentiã actuũ. ad quos ordines sacri ĩstituunt̃. ⁊ sic hẽt ĩtelligi dictũ Hieronymi ⁊ ea que dicit Thomas in hac ꝑte. Responsio aũt quã afferũt ad rõnẽ Thome nõ est conueniens. Exẽplũ enim eoꝝ de ph̃ari ⁊ ditari turpiter claudicat ꝗ̃tũ ad ꝓpositũ. qm̃ philosophari nõ hẽt semꝑ secũ annexũ id qđ minus bonũ est. s. ditari. Sed ministrare rite in ordinibus sacris: semꝑ hẽt secũ annexũ ꝙ aĩe saluti procurãde studeat homo. Unde hoc cõmune (lꝫ vijs diuersis) habet ordo vterqꝫ.

¶ Correctorium eorum que obijciuntur contra secundã secunde sancti Thome: Finit.

¶ Incipiunt rñsiones ad ea que obijciunt̃ ꝯtra dicta fr̃is Thome: in q̃onibus disputatis ab eodem de Ueritate.

ARticulus Primus De hoc quod Thomas dicit in de veritate. q. ij. ar. x. vbi querit. vtꝝ deus possit facere infinita. In responsione q̃onis si infinitum actu esse possit ꝭꝫ nãm rei. vel ẽt si nõ possit impediente aliquo alio ꝗ̃ ipsa rõne infiniti: dicendo ꝙ deus põt facere actu infinituꝫ esse. Si autem actu esse repugnat infinito ꝭm suam rationem: deus hoc facere non põt.

Corruptorium. Hoc videt̃ esse occasio erroris. Insinuat enim ꝙ de⁹ põt facere oẽ illud cuius rõni nõ repugnat esse. ⁊ ꝯstat ꝙ hoc est falsuꝫ. rõni eniꝫ pcti vel mẽdacij cui nõ repugnat esse actu. ⁊ tñ neutrũ põt deus facere. ⁊ huiusmodi sunt multa. ¶ Itẽ actu esse nõ videt̃ repugnare rõni ĩfiniti. qđ pꝫ in deo qui sũme actu est. ⁊ tñ est ĩfinitus. ⁊ ideas hẽt etiã infinitas in se. Sed fieri a sapiente in sũmo hoc repugnat rõni infiniti. Infinitas enim in multitudine ĩportat ꝯfusionẽ ⁊ inordinationẽ. Deus aũt summe sapiẽs nõ põt facere inordinatũ. Sapientis eniꝫ est ordinare: vt dr̃ p̊ metaphy^ce. Infinitas ẽt in magnitudĩe ĩportat de necessitate infinitatẽ in v̾tute. Infinita aũt v̾tus excludit oẽm dependentiã ⁊ oẽm indigentiã. Deus aũt nihil põt qđ nõ dependeat ab eo: vñ hec nõ est sola rõ quare deus nõ põt facere infinitum. qꝛ esse actu repugnat rõni illius rei: sed ẽt qꝛ facere aliqđ tale repugnat voluntati diuine.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Responsio ad hec ꝯm Tho. Ista reprehensio nulla penit⁹ īuenit̄: si rō dicti Thoͤ sobrie cōcipiat̄. Intendit eniʒ ꝙ si rationi infiniti nō repugnat esse actu: tūc pōt a deo fieri. Ex hac tñ negatiua nō sequitur vniuersalis affirmatiua. quaʒ ipsi Thome insinuare affirmant ⁊ falso. Et lʒ tñ isto mō posset concedi ꝙ deus pōt facere omne illud cui⁹ rōni nō repugnat esse in actu. vel cui cōuenit esse in actu. Et veꝝ q̄dē est ꝙ deus pōt in omne id cui cōuenit esse in actu: qđ facientis nō derogat ꝑfectioni. cuiusmodi sunt mendaciū ⁊ peccatū. ¶ Qđ vō dicunt ꝙ rōni infiniti non repugnat esse actu. qꝛ deus est summe infinitus. ⁊ habet ideas infinitas in se: cauillatio est. Loquit̄ eniʒ Thomas de infinito factibili a deo: scilʒ de īfinito creando vel creato si qđ poꝭe esset. Querere vō vtꝝ deus vel idee in ipso que sunt ipse possint a deo fieri: est idem querere: vtꝝ aliq̄d possit a deo fieri vel creari. ¶ Quod tandē dicit̄. ꝙ infinitas quecūqʒ creata inducit quādā cōfusionē. nec cōpetit huiusmodi a summo sapiente fieri. cōcedi pōt. nec est cōtra Thomam qui nō habuit necesse omnia que dici possent vnius questionis solutione exprimere

Articulus Scđs. De ħ qđ Thomas dicit i de veritate mā siue q. ij. ar. xij. vbi querit. vtruʒ deus sciat singularia ⁊ futura cōtingentia. In responsione pn̄cipali. ꝙ cōtingens vt futuꝝ est: nullā cognitionē habet cui falsitas subesse nō possit. vn̄ cum scientie dei nō subsit falsitas nec subesse possit: impossibile est ꝙ de futuris contingentibus deus scientiā haberet: si cognosceret ea vt futura sunt. Et deinceps eadē. q. ⁊ articulo in responsione dicit̄. ꝙ deus nō cognoscit futura cōtingentia vt futura sunt: sed vt presentia. Et ibidem in fine solutionis dicit. Si consideret̄ vt est in dei scientia: magis deberet dici ꝙ deus scit hoc esse q̄ʒ ꝙ sciat futuꝝ. qꝛ sibi nūq̄ʒ sunt futura sed vt presentia. Eandem sn̄iam dicit in fine soꝭonis q̄ōnis que est: vtruʒ scientia dei est variabilis.

Corruptorium. Si intēderet dicere ꝙ deus certitudinaliter cognoscit futura cōtingentia ac si actualiter essent presentia: veꝝ diceret. Qđ nō intendit vt videtur: sed potius qꝛ eternitas est presens toti tempori ⁊ oī eius differentie: ⁊ oīs differentia presens est eternitati. ⁊ iō diuine visioni oīa contingentia futura realiter ⁊ actualiter sunt presentia. lʒ in tempore sint futura. ⁊ iō cognitioni diuine de cōtingētib⁹ falsitas subesse nō pōt. sicut nec nostre. qn̄ videm⁹ aliqđ ꝯtingēs presentiaꝉr ⁊ realiter esse: vt sortem sedere dum sedet. Hic videt̄ error maximus. ꝙ. s. tēporalia vere ⁊ essentialiter fuerint ab eterno: sicut aliqua eoꝝ aliqn̄ sunt in tēpore: cū tñ ꝯm veritatem fidei catholice solus deus sit ab eterno. ¶ Ratio autem positionis non cogit. quando enim dicimus ꝙ eternitas presens est omni differentie temporis. ⁊ omnis differentia temporis presens est eternitati. estimo ꝙ intelligendū est sub hoc sensu. ꝙ eternitas presens est omnibus cognoscitiuis. ⁊ rationes cognoscitiue oīum rerū presentes eternitati. Deus eniʒ eternus p̄sentiaꝉr ⁊ certitudinaliter oīa futura. p̄terita: ⁊ oīa presentia in rōnib⁹ eoꝝ cognoscit. vn̄ p̄teritoꝝ. p̄n̄tiū ⁊ futuroꝝ rōnes cognoscitiue sunt p̄sentes eternitati ⁊ deo ab eterno. ⁊ cognitio eoꝝ semꝑ est p̄sens: ⁊ nō ipse res cognite. Huic cōcordat Aug⁹. xi. ꝯfes. post mediū. Uideri dicunt̄ futura nō ipsa que nōdū sunt. i. que futura sunt: sed eoꝝ signa. vel cause videntur forsitan que iam sunt. Ideo nō futura sed p̄sentia sunt iam videntibus: ex quibus futura predicant̄ iam animo cōcepta: que rursus cōceptiones iā sunt. ⁊ eas presentes iā apud se intuentur que ista predicūt. Hec Aug⁹.

Responsio ad hec ꝯm Thomaʒ. Que hic obijciūtur per ea que dicta sunt supra in responsione ad ea que dicunt̄ cōtra dicta Thome in p̄ma parte summe arti. ij. luce clari⁹ dissoluunt̄. ¶ Qđ tñ hic dicūt. ꝙ eternitas solū dicit̄ esse presens oī dr̄ie tēporis: pro eo ꝙ p̄sens est rōnib⁹ cognoscitiuis earū dem: manifestā ꝯtinet falsitatē. Nō solū eniʒ eternitas p̄n̄s est rōnib⁹ reruʒ oīum ⁊ tēpoꝝ cognoscitiuis: īmo est p̄n̄s oī rei ⁊ oī tēpori. sine cui⁹ p̄n̄tia nimiꝝ oīa nihil forēt. qualiter aūt futura contingentia diuino aspectui sint presentia eternaliter vt dictum est: patuit supra arti. ij.

Articulus Tertius. De hoc quod Thomas dicit in de veritate mā siue. q. iij. ar. v. vbi q̄rit: vtꝝ mā p̄ma hēat propriā ideā in deo: In rn̄sione p̄ncipali. ⁊ in rn̄sione p̄mi ⁊. iij. argumēti dicit. ꝙ idea ꝓprie dicta respicit rem ꝯm ꝙ est in esse producibilis. mā aūt nō pōt exire in esse sine forma. nec ecōuerso. nec ꝓpria idea rn̄det māe ⁊ forme tm̄: sed toti cōposito rn̄det vna idea: que est factiua totius. ⁊ quo ad mām ⁊ q̄ʒtū ad formam.

Corruptorium. Hec positio videtur erronea pluribus magr̄is. qꝛ deus pōt dare esse māe sine forma: ⁊ ecōuerso. sicut in sacro altaris dat esse accn̄tib⁹ sine subiecto: cū accn̄tia magis depēdeāt a subiecto q̄ʒ mā a forma. ¶ Sđo opʒ ꝙ oē qđ hēt essentiā distinctā habeat ⁊ ideā in deo corrn̄dentem: aꝉs enim esset ponere aliqđ p̄ncipiū a deo in quo esset p̄ncipiū illi⁹ qđ est erroneū. Cū ergo alia eēntia sit māe alia forme: necesse est mām hr̄e aliā ideā ab idea forme: ⁊ econuerso. ⁊ aliā esse ideā cōpositi. ¶ Tertio. q̄cq̄d de⁹ pōt causare per cām scđaʒ pōt ēt per seip̄m: cū sit cā p̄ma. Cū ergo per formaʒ deus det esse actuale: poterit per se dare esse actuale materie. nō ꝙ ipse sit forma vel actus eius: sed ꝙ sua potestate infinita pōt dare esse materie sine forma: ⁊ ecōuerso sicut accidēti sine subiecto. ¶ Itē magis videtur ꝙ ponendū sit deū habere distinctas ideas māe ⁊ forme q̄ʒ cōpositi. Dicit enim Cōmen. super p̄ phy℞. super. ij. particulā. ꝙ in rebus artificialibus cause sunt notiores apud artificeʒ q̄ʒ cōpositū. vn̄ si nos faceremus res naturales: tūc cause essent notiores ꝯm Cōmen. ergo apud deū qui est opifex reꝝ naturaliū notiores sunt materia ⁊ forma q̄ʒ cōpositū ex ipsis: si tamen ibi sit aliq̄d notius. ergo ꝯm rōnē intelligendi prius ⁊ expressius ⁊ distinctius habet ideam in deo materia ⁊ forma q̄ʒ compositum.

Responsio ad hec ꝯm Thomaʒ. Hec omnia sufficienter discussa sunt in rn̄sione contra primā partem summe ar. iij. sicut patet intuenti.

Articulus Quartus de hoc qđ Thoās dicit in de ṽitate materia siue. q. iij. arti. vij. vbi querit. vtrum accidentia habeāt ideaʒ in deo. In responsione questionis ꝙ loquendo de accidentibus que nunq̄ʒ a subiecto separantur. ⁊ vna operatione ꝓducuntur cum suo subiecto. cum idea ꝓprie loquendo sit forma operabilis inq̄ʒtum huiusmodi: nō erit taliū accidētiū idea distincta: sed subiecti cum oībus accidētibus erit vna idea.

Corruptorium. Contra istam positioneʒ sunt tria argᵗᵃ p̄ma: que dicta sunt supra immediate contra positionem de materia prima. ¶ P̄. sicut deus omnia fecit: sic oīa distincta distinxit. vt patet Geñ. p̄mo. ergo sicut omnium que fecit erant idee ⁊ sunt in deo. ita omnium que distinxit erant distincte ⁊ sunt in deo. Sed essentia accidentium est vere distincta ab essentia subiecti. ergo necesse est ꝙ distincte sint idee accidentium ab ideis subiectorum.

Responsio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Responsio ad hec ſm Thomam. Ad tria illa argumēta superius facta rñsum est vbi supra. s. in responsione ad articulū quartū cōtra pͥmā ptē
Ad 4m summe. ¶ Quartū etiā argumētū qđ apponūt soluit similiter ex dictis ibidē. Non enim ꝓbat nisi ꝙ huiusmodi accidētia habēt ideas ꝓprias. put idea dicit rō innotescē di vniuscuiusqȝ put pōt aliquo mō ꝯsiderari in rōne propria quo mō cōsiderant accidentia huiusmodi in rōnibꝰ ꝓprijs qbꝰ a substātia differūt. ⁊ isto mō concedit Thomas ꝙ accidentia habent ideas ꝓprias.

Rticulus Quintus. De hoc qđ dicit Thomas eadem. q. ar. viij vbi querit: Utruȝ singularia habeant ideam in deo. in responsione scđi argumenti. ꝙ proprie loquēdo de idea ſm ꝙ est rei: eo modo quo est ꝓducibilis. sic vna idea respondet singulari spēi ⁊ generi indiuiduatis in ipso singulari. Si aūt accipiamus ideam cōmuniter ꝓ similitudine vel rōne. sic cū diuersa sit ꝯsideratio sortis: vt Sortes est: ⁊ vt hō est: ⁊ vt animal est: respondebūt ei plures idee vel similitudines. Et pͥma pte summe. q. xv. ar. iij. in rñsione scđi argumenti dicit. ꝙ genera nō possunt hr̄e aliā ideā ab idea spēi: ſm ꝙ idea significat exemplar. qꝛ nunq̄ȝ est genus nisi in aliqua spē. Taliter etiā est de accidentibꝰ que ꝯsequunt subiectum. qꝛ hec sunt simul cū illo. Accidētia aūt que superueniunt subiecto habent ideā specialē. Artifex enim per ideaȝ domus facit oīa accidentia que cōcomitantur a pͥncipio domuȝ. sed que superueniunt domui iam facte: vt picture ⁊ huiusmodi. talia facit per aliam formam.

i **Corruptorium.** Hoc videt ꝯtra Augm. ad Nebridium in epistola que sic incipit. Recentissimis litteris ⁊c̄. vbi dicit. ꝙ quantū ad hominē faciendū attinet rō hoīs nō meā vel tuā esse rōneȝ. Quantū aūt ad eiusdē temporis varias rōnes hominum in illa sacra trininitate viuere. Nota ꝙ dicit Augꝰ ad hominē faciendū nō cognoscendū. ¶ Quod aūt dicit de rōnibus: intelligendū est de ideis. Et ꝙ pro eodē Augꝰ hēat ideam ⁊ rōnem. sic patet sexto de trini. Omnia inquit rōne sunt cōdita. nec eadē rōne homo qua asinus. Hoc eniȝ absurdū est estimare. Singula enim ꝓprijs creata rōnibus. Et infra: atqȝ has rōnes rerum principales ideas appellat Plato. Et eadē. q. vbi supra. Idee sūt pͥncipales for
2 me: vel rationes rerum substantiales. ¶ Cōtra istū articulū require supra. q. iij. arti. v. vbi querit: vtrum mā habeat ideā in deo. ⁊. q. iij. arti. vij. vbi querit: vtrum accidētia habeant ideam in deo. ¶ Item require melius cōtra pͥmā ptē summe. q. li. ar. iij. vbi queritur. vtꝝ oīum que co
3 gnoscit deus sint idee in deo. ¶ Itē distinctio quaȝ facit inter esse rei put est producibilis: ⁊ esse rei solum put est cognoscibilis nō videt cōueniens. qꝛ ſm hoc aliā ideam haberet res q̄ȝdiu est in fieri vel fienda. ⁊ aliam qñ est fa
4 cta. qđ non ponit. ⁊ in nobis apparet esse falsum. ¶ P̄. in nobis videmus ꝙ quādo ad ideā per quā res aliqua cognoscit accedunt potētia ⁊ voluntas faciendi illā reȝ. tūc illa idea est idea illius rei ꝓducibilis in esse. Quando vo accidit illi notitie quā habemus de re potentia vel voluntas faciendi remanet eadem idea que prius. ergo videtur ꝙ distinctio nō sit ex parte idee.

Responsio ad hec ſm Thomaȝ. Ad hoc quoqȝ pȝ
Ad pͥm pro parte per ea que dicta sunt in rñsione ad articulū prime dictū. ¶ Auctoritates etiam Augni quas adducunt in ꝓposito: nō possunt pro eis facere ſm veꝝ eius intellectuȝ. Quando enim dicit ꝙ quantum ad hominē faciendū attinet ⁊c̄. Nō pōt intelligi ꝙ hominis faciendi in sua cōmunitate sine omni indiuiduo siue supposito humane nature sit idea vna in deo: cū hō sit sic faciendus vel ꝓducendus. Intelligit ergo ꝙ ad hominē faciendū vtiqȝ in aliquo supposito correspōdet aliqua idea put sumit in sua cōmunitate abstracta ab illo ⁊ ab alijs suppositis. ⁊ hoc nō ſm ꝙ idea est exēplar hominis sub ea rōne qua faciendus vel ꝓducibilis: sed put idea dicit ratio innotescendi hominis ſm ꝙ pōt in rōne sua ꝓpria sine cōditionibus indiuiduantibus cōsiderari. ¶ Qđ aūt ꝓbant ſm Augm pro eodem sumi ideā ⁊ rationem concedimus. verūtñ vt sumunt in rōne ꝓpria: differt loqui de idea prout sumitur pro exemplari forme rei ꝓducibilis. ⁊ prout sumitur pro rōne innotescendi vniuscuiusqȝ prout pōt in rōne sua cōsiderari. ¶ Qꝛ aūt mouent plura obie- Ad 2m
cta cōtra istum articulum: require supra. ⁊ nos monemus ꝙ ibidē respiciatur respōsiones ad ipsa vbi supra. ¶ Ad illud qđ postmodū obijciunt. ꝙ ſm illud qđ Thomas di- Ad 3m
cit: videret ꝙ aliam ideā haberet res ſm ꝙ est in fieri. ⁊ aliam prout est facta. ¶ Dicendum ꝙ hoc videri poterit nō intelligenti dicta eius. Ex dicto tamen eius sequit oppositū. Cū enim put ipse dicit idea sub ratione exemplaris correspondeat rei ſm ꝙ est in esse producibilis. cum nihil aliud sit in re ꝓducta q̄ȝ illud qđ per suā productionem recepit a deo. manifestū est ꝙ nō aliam ideaȝ habebit res iam actu producta siue facta quam habebat prius quādo erat ꝓducibilis. nec per cōsequens aliā quā habuit in suo fieri vel ꝓductione. ¶ Ad aliud qđ obijciūt de accessu potētie vel volūtatis ad faciendū illam rē cuius ponitur idea ꝓcedit ex falso intellectu: ac si idea put est rō innotescendi sumeret pro ꝓprio ac formali principio cognoscendi talē rem: qđ falsuȝ est. qm̄ vnū est pͥncipiū formale penitꝰ idē ipsi deo quo cognoscit oīa. Ipsa aūt ratio innotescendi sicut ⁊ rō ꝓducibilis vel ꝓducendi in deo: quaꝝ vtraqȝ plurificat tenet se ex parte obiecti cogniti a deo: inquantū. s. essentia diuina est intellecta cum habitudine: sub qua aliqua creatura ꝓducibilis ipsaȝ imitat. vel ſm ꝙ rō propria in qua vnūqđqȝ pōt aliquo mō ꝯsiderari: ipsa cognita cognoscit a deo. Et patet ꝙ cū in deo non sit volūtas aliqua accedens: nō pōt poni ꝙ per accessum ⁊ recessum volūtatis sit idē penitus ſm rōnem: qđ dicit noīe idee vt est exemplar rei ꝓducibilis. ⁊ prout est ratio innotescendi dicto modo. Ista ergo nō faciūt: quin predicta distinctio ex parte idee sit conueniens.

Rticulus Sextus de hoc quod dicit Thomas in de vitate mā sine. q. xxiiij. ar. vij. vbi querit: vtrum liberū arbitriū creature possit confirmari in bono per aliqđ donum grē. Et in solutione pͥncipali circa mediū. ꝙ nō pōt esse peccatū in motu volūtatis. s. ꝙ malū appetat nisi in apprehensiua vtute preexistat defectus per quē sibi malū nō vt malū ꝓponat. qđ est rationis defectus. Et ex hoc accidit ꝙ estimat aliqđ particulare bonum esse finem: qđ nō est finis nec vtile ad finem. Uel per aliqđ ab extrinseco deficit ratio. quia. s. ꝓpter vires inferiores que intense mouentur: in aliquid intercipitur actus rationis: vt nō firmiter ⁊ liquide suuȝ iudicium de bono ꝓponat voluntati. Et eadeȝ. q. arti. sequenti. vtrū liberum arbitrium hominis in statu vie possit confirmari in bono. In solutione principali dicit circa medium. ꝙ origo peccati vel est ex rationis errore que in particulari decipitur: vel ꝓpter aliquam passionem viriuȝ inferioꝝ.

Corruptorium. Lȝ istud ſm aliquos videa- i
tur concordare philosopho. c°4.
viij. ethicoꝝ. tamen hoc videtur sapere errorem Pelagij contra gratiam. Si enim peccatum voluntatis causatur sempꝰ ex defectu rōnis ⁊ errore eius per se: vel ꝓpter pas-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

sionẽ viriũ inferioꝝ cũ ad directionez voluntatis in bo-
num:necessaria sit scientia ⁊ doctrina:sicut dixit Pelagiꝰ
hereticus ponẽs ꝙ deus nos adiuuat per legẽ ⁊ doctrinã:
vt discamus que sapere vel facere debeamus.nõ aũt per
donũ spũssancti vel grẽ nos adiuuat:vt que didiceramꝰ
2 facienda faciamus.¶ P̃.quilibet põt experiri in seipso.
ꝙ rõne dictante vere aliqd esse peccatuz:vt fornicari vel
aliqd aliud.tñ voluntas durante isto iudicio põt corpus
mouere ad peccatũ ⁊ cõmittere peccatũ.¶ Si dicas ꝙ
nõ:nisi ratio inducta per imperiũ volũtatis iudicet illud
3 faciendũ.Sit ita:igitur prius fuit peruersuz imperiuz in
voluntate:q̃ȝ malũ iudiciũ in ratione.¶ Item interius
maxime cõtingit videre.ꝙ volũtas põt peccare in volen-
do ⁊ eligendo absqȝ defectu rõnis in operatione vniuer-
salis boni vel vtilis ad particulare bonũ vel interceptiõe
iudicij ꝓpter vehementiã passionũ in viribꝰ inferioribꝰ.
sicut dicit phs in rhetorica.cap̃.de delectatiõibus.Honor
inq̃t ⁊ cõplacẽtia sunt delectabilissimoꝝ.¶ P̃.honores.
cõcupiscentie ⁊ cõplacentie nõ sunt in viribus iferioribꝰ.
c°.7. qꝛ ista nõ apprehendunt̃ per sensus.Uñ phs in.ij.ethico-
ruz dicit.ꝙ honore ⁊ disciplina gaudet amicus hoꝝ nihil
patiẽte corpore sed mẽte.Pono ergo ꝙ intellectus dicat.
Honor paꝝ vel nihil prodest ad salutem.Idem dicat de
complacentia hominũ ꝓpter se sic dicẽdo cõstat ꝙ veꝝ
dicit.¶ Item pono ꝙ intellectus dicat.Honor ⁊ compla-
centia delectãtia sunt.cõstat ꝙ adhuc dicendo hoc nõ er-
rat:sed veꝝ dicit.¶ P̃.illud iudiciũ rõnis intercipi non
põt per passionez virium inferioꝝ in concupiscendo ista.
Quia (vt dictũ est) cõcupiscentia horuz ad vires inferio-
res nõ spectat:sed ad solã mentem.⁊ tunc his ita se habẽ-
tibus:ꝯstat ꝙ volũtas nõ põt appetere ⁊ eligere honores
humanos ⁊ cõplacentiaz hoĩs ꝓpter delectationẽ que est
in eis.Põt igitur voluntas peccare absqȝ rõnis defectu
4 modis p̃dictis.¶ Itẽ Chrĩs.super Mat.homelia.xxiij.
Attendite a falsis ꝓphetis ⁊c.circa mediũ.Bonis inquit
operibus inuigilandũ est.quia error nõ generat peccata:
sed pctã errorem:sicut dicit sapientia.Impietas hoĩem
trahit ad errorem.¶ Et simile dicit Grego.ij.moralium
5 super illud.In desertis habitat torpentiũ.¶ Item Augꝰ
in enchiri.Ipse error per seipsum aut magnus in re ma-
gna:aut paruus in re parua.tamen semꝑ est malũ.Quis
enim nõ errans neget malum:approbare falsa pro veris.
Ergo ẜm Augm error ẜm se est malũ:saltez pene.Constat
autẽ ẜm fidem.ꝙ in Adam nõ fuit pena ante culpã.Nõ
est aũt culpa nisi in voluntate.ergo cũ error omnis sit pe-
na:prius fuit error pena in intellectu Ade q̃ȝ culpa:qđ est
falsum ⁊ erroneũ.ergo nõ necessario est ꝑus error in rõne
q̃ȝ peccatũ in volũtate:sed ecõuerso.¶ Item glo.Aug.su-
6 per illud psalmi.Concupiscit ⁊ deficit anima mea.Uide-
ps.83. mus inquit nõnunq̃ȝ ratione q̃ȝ vtiles sunt institutiones
dei.i.opera iusta:sed infirmitate prepediti aliquando non
desideramus.Preuolat ergo itellectꝰ:sequit̃ tardus vel
nullus affectus.Ex quo patet ꝙ intellectũ sequit̃ volun-
tas.Nõ enim simul sunt insepabiliter vt splendor ⁊ lux.
sed posterius vt scire sequit̃ addiscere.⁊ sanũ esse ad me-
dicari.sed in talibus ẜm philosophum in scđo posterioꝝ:
⁊ in fine scđi de generatione ⁊ corruptione.nunq̃ȝ tenet cõ-
T.68. sequentia de priori ad posterius sed econuerso.Nõ sequi-
tur ergo ratio est recta.ergo voluntas est recta vel bona.
Si aũt hoc nõ sequitur.ergo oppositũ cõsequentis potest
stare cũ antecedẽte.s.volũtas nõ recta cũ rõne recta.Nõ
enim sequit̃.si peccatũ vel curuitas est in voluntate:ꝙ er-
ror precesserit in ratione.

Responsio ad hec ẜm Thomã.Istud dictũ Tho-
me vt ipsi fatentur est cõsonum pho
vij.ethi.Errorẽ nõ sapit Pelagij contra grãm (salua grã c°.4.
eoꝝ) Pelagius enim posuit ꝙ ad bonũ meritorium sine Ad pm
grã sufficiebat volũtas humana quã posuit adiuuari per
legez ⁊ doctrinã:vt discamus que facere aut agere debea-
mus vt ipsimet dicunt.Cui in nullo cõsonat ista positio.lȝ
enim ex defectu rationis proueniat defectus in motu vo-
luntatis:nescio qua euidentia:imo qua sophistica appa-
rentia possit cõcludi ꝙ voluntas vel liberũ arbitriũ hoĩs
gratia nõ indigeat ad opus meritoriuz exequendum.vñ
mirũ est ꝙ errorẽ istũ tam effronter sine causa imponere
audebant tanto doctori.Uñ prima ratio quã ponunt con-
tra euz:patet ex dictis nimis irrõnabilis.¶ Ad 2m cum Ad 2m
dicunt.ꝙ durante iudicio rõnis.ꝙ aliquid nõ est facien-
dum põt voluntas mouere ad illud.¶ Dicenduz ꝙ iste
malus motus volũtatis ꝓuenit ex aliquo defectu rõnis
precedente istud iudicium.contra cuius dictamen volũ-
tas fertur in malum illud.Uerbi grã.vt eorum vtamur
exemplo.Nisi prius ratio aliqua passione ligata obtulis-
set actũ fornicationis ipsi voluntati sub ratione boni:vti-
qȝ volũtas nõ moueret in illud postmodũ ꝯtra dictamẽ
vel iudiciũ rõnis eiusdem.Et preter hoc lȝ ratio iudicet il-
lud esse malũ simplr̃.nõ tamen videt̃ ꝙ stante tali iudi-
cio possit voluntas in id moueri:nisi rõ etiam iudicans il-
lud esse malũ simplr̃ aliquo mõ deficeret passione ligata
vel alio mõ ad iudicandũ illud bonuz vt nunc.qm̃ nihil
mouet ṽtutẽ appetitiuã nisi ẜm ꝙ aliquo mõ ap̃phendit̃
sub rõne boni.Illa ergo ratio nihil cõcludit.¶ Ad 3m di- Ad 3m
cendum.ꝙ lȝ ratio nõ erret dicendo ꝙ honor ⁊ cõplacen-
tia hominũ ⁊ huiusmodi sint delectabilia nec intercipiat̃
eius iudicium per passionẽ viriũ inferiorum.põt tamen
aliquo mõ in eoꝝ iudicio deficere existimando.s.aliquid
eoꝝ esse finẽ.cũ nõ sit finis vel vtile ad finẽ cũ nõ sit vti-
le.⁊ ex hoc defectu rõnis cõtingit volũtatem huiusmodi
male appetere dum mouet̃ tanq̃ȝ ad finẽ in illud qđ sibi
ꝓponit̃ a rõne errante in particulari sub ratione finis:dũ
tñ nõ sit finis vel vtile ad finem:cũ tñ nõ sit vtile.¶ Ad Ad 4m
4m dõm ẜm Chrĩs.peccata generãt errorez cecitatis:que
est sequela culpe siue pena:que semꝑ a peccato preuenit̃.
ẜȝ illud Sap̃.Excecauit eos malitia eoꝝ.Predictus aũt Sap.
defectus in ratione nõ habet rationẽ culpe ꝓprie loquen-
do.nec etiã rationem pene.vt patet ex doctrina Thome
lib°.iij.contra Gentiles.cap̃.vij.vbi dicit.ꝙ duo p̃ncipia
voluntatem precedunt.s.vis apprehensiua:⁊ obiectum
ap̃phensum:qđ est finis.Cũ aũt vnicuiqȝ mobili respon-
deat ꝓpriũ motiuũ.nõ quelibet vis ap̃phensiua est debi-
tum motiuũ cuiuslibet appetitus.sed huiꝰ hec:⁊ illiꝰ alia.
Sic igit̃ appetitus sensitiui motiuũ ꝓprium est vis ap̃p-
hensiua sensibilis.ita volũtatis ꝓpriũ motiuũ est ipsa rõ
ei respondens.Rursus cũ ratio multa bona ⁊ multos fi-
nes apprehendere possit.⁊ cuiuslibet sit ꝓprius finis.ergo
voluntatis erit finis ⁊ ꝓprium motiuũ:nõ bonũ qđlibet:
sed bonũ determinatũ.Cũ igitur voluntas tẽdat in actũ
mota ab apprehensione rõnis presentantis sibi ꝓpriũ bo-
nũ seq̃t̃ debita actio.Cum aũt voluntas in actionez pro-
rumpit ad apprehensionem apprehensiue sensualis:vel
ipsius rõnis representantis aliqđ aliud bonũ a bono pro-
prio diuersum:sequit̃ in actione volũtatis peccatũ.prece-
dit ergo pctm̃ actionis in volũtate defectꝰ ordinis ad rõ-
nẽ:vel ad ꝓpriũ finẽ.Ad rõnez qdẽ sicut cũ ad subita ap-
prehẽsionẽ sensus volũtas in bonũ delectabile ẜȝ sensuz
tendit.Ad finẽ ṽo debitũ:sicut cũ ratio in aliqđ bonũ rõ-
cinãdo deuenit.qđ nõ est nũc vel hoc mõ bonũ:⁊ tñ volũ-
tas in illud tendit q̃si in ꝓpriũ bonũ.Hic aũt ordinis de-
fectꝰ volũtariꝰ est.nã in ptãte ipsius voluntatis est velle ⁊
nõ velle.Itẽ qꝛ in potestate ipsiꝰ est:ꝙ ratio actu ꝯsideret
vel

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

vel a cōsideratione desistat. aut ꝙ hoc vel illud conside-
ret. nec tñ iste defectus est malū morale. Si eniꝫ rō nihil
ꝯsideret: vel si cōsideret bonū qdcūqꝫ: nōdū est peccatuꝫ:
quousqꝫ volūtas in finē indebitū tendat: quod iā est volū
tatis actus. ¶ Ex his dictis Tho. satis liquet. ꝙ iste defe-
ctus malū culpe preueniēs: ꝯsistit in quadā negatione or-
dinis: que de rōne sui nec habet rōnē culpe nec pene. Ista
aūt negatio ordinis in actu apphēsiue trāsit ad priuatio-
neꝫ ordinis siue deordinationē in actu motiue: nec dicit̄
huiusmodi defectus apphēsiue error. qꝛ non est ibi dece-
ptio: sꝫ vera apprehēsio. que tñ iō dicit̄ defectiua: qꝛ illud
qd apprehēdit̄ sub illo ordine nō apprehēdit̄. sub quo ap
prehēdi deberet anteqꝫ volūtas in illud tenderet. Uerbi
grā. Rō apprehēdit honorē sub rōne boni. ista apprehē-
sio vera est: tñ nō est cōpleta. nec deberet adhuc volūtas
ad honorē moueri donec plenius ꝯsideraret̄ nō solū i se: sꝫ
vt ad deū finē vltimuꝫ ordinabile. Ergo qd dicūt. ꝙ ois
error pena est: ꝯcedatur. Qd aūt supponūt ꝙ iste defectus
apprehēsiue sit error: interimat̄: ⁊ sic ratio ista annihilat̄.
Ad 5m ¶ Ad 5m patet per hoc. cōcedimus eniꝫ ꝙ error siue dece
ptio semper habet rōneꝫ mali: prout dicit Augus. Istū aūt
Ad 6m defectū errorē esse negamus. ¶ Ad 6m per ideꝫ patet. ve-
rum eniꝫ est ꝙ volūtas pōt esse nō recta stante rectitudi-
ne rōnis quo ad aliquid. scilꝫ ꝙ nondū sit in ea defectus
q sit error vel deceptio vt dictū ē. tñ cū hoc simul stat. ꝙ
in ratione pdictus defectus inueniat̄: qui est apprehēde-
re aliquid sine ordine: quod nō est culpa. sed solum in vo
luntate est culpa. eo ꝙ in illa mouetur prius qꝫ sub debi-
to ordine apprehendatur. ⁊ per consequens mouetur in
motiuum indebitum. propter quod est nō recta.

Rticulus Septimus. De hoc quod Tho. in de veri. materia si-
ue. q. xxvi. arti. i. vbi querit: vtrū aīa separata
patiatur ab igne corporeo: ⁊ in solutiōe pnci-
pali ponit tres acceptiones huius nōis passio. ⁊
dicit ꝙ tertio mō quo trāsumptiue dicit̄ nomen passio-
nis: aīa patit̄ eo modo quo eius opatio pōt īpediri. Et in-
fra. Patitur inqt anima ab igne corporeo mō supradicto:
prout dicimus pati omne illud quod impeditur a propria
operatione: vel aliquo sibi competente.

Corruptorium. Ex his videtur sentire aīas
reparatas ⁊ angelos repro-
bos cruciari impedimēto pprie opationis: vel alicuius si-
bi cōpetētis: nō pena ardoris. Unde ēt ⁊ in. iiij. suo super
sentētias. dist. xxi. in solutiōe pncipali. vltima. q. ita dicit.
Ille ignis inquātū est īstrumētū diuine iustitie: hꝫ vt spi-
ritū quodāmō retineat alligatū. ⁊ in hoc ille ignis spiritui
veraciter est nociuus. ⁊ sic aīa ignē sibi esse noxiū vidēs:
i ab igne turbat̄ ⁊ cruciatur. Hec sunt dicta ibideꝫ que vi-
dentur erronea. qꝛ sunt cōtra euāgeliū ⁊ doctrinā sancto-
ruꝫ. Matth. xxv. Ite maledicti ⁊c. Et Luce. xvi. Mortu
us est aūt ⁊ diues ⁊ sepultus in inferno. Eleuans aūt ocu-
los suos cū esset in tormētis. Et seqtur. Mitte Laçarum
vt itingat extremū digiti sui in aquā vt refrigeret linguā
meaꝫ. qꝛ crucior in hac flāma. Sup quo dicit Ambrosius ꝙ
magis est narratio qꝫ parabola. ¶ Itē sancti dicūt repro
bos puniri pena ardoris veri: vt Aug. de fide ad Petrū. c.
vltimo. Iniqui omnes ibūt in cōbustionem eternā: iusti
auteꝫ in vitam eternā. Iniqui aūt semper arsuri cū dia-
bolo. Iusti vero semper regnaturi cū christo. Iteꝫ p de ciui
tate dei. c. ix. ⁊. x. multum loqtur de ista materia. Cur in-
quit nō dicimus: qꝫuis miris: veris tamē modis spiritus
incorporeos pena corpalis ignis affligi. Et Gregorius qr-
to dialogoruꝫ. Sic fit vt res corporea rem incorpoream
exurat: duꝫ ab igne visibili ardor ⁊ dolor inuisibiliter tra-
hitur: vt per ignē corporeum mens incorporea etiā corpo
rea flāma crucietur. Qd colligere ex dictis euangelij pos-
sumus. quod incēdiū non solum anima vidēdo: sed etiaꝫ
experiendo patitur. ¶ Huic cōcordat quod dictū est su-
pra de diuite epulone. quare eniꝫ peteret diues refrigera
ri per aquā si non sentiret flāmaꝫ corporeā: nūquid aquā
petijt ad dissoluēdam detētionē vel linguā eius ab igne:
¶ Ex his patet ꝙ verbis catholice ⁊ euāgelice veritatis
plus cōsonat ꝙ spūs incorporeus cruciatur ab igne cor-
poreo ⁊ ignei ardoris pena. ⁊ hoc inquātū ignis est instru
mentū diuine iustitie: nō tñ virtute sue nature. ¶ Itē cō 2
tra illud quod dicit quarto sentētiaꝝ: spūs ideo pati. qꝛ vi
dent ignē sibi noxiū. Aut igit̄ intelligit de nocumēto de-
tentiōis: vt īpedimēti ab opatione desiderata: vel alis cō-
petēti. aut de nocumēto ardoris. s. ꝙ iō patiantur ab igne
penā ardoris. qꝛ vidēt igneꝫ hoc modo sibi noxiuꝫ. Si in-
telligat primo mō: hoc supra īprobatuꝫ est. Si secūdo mō. aut
ergo de visiōe sensitiua tm: aut imaginatiua: aut intellectua-
li opinatiua. s. aut de duobus istis: aut oibus simul. Si ergo in-
telligit ꝙ vidēt illū ignē noxiū sibi nocumēto ardoris: cū
tñ nō ardeāt sm veritatē. ⁊ sic patiūtur: hoc est: sic ledunt̄
ab igne illo. qꝛ apprehēdunt illū apprehēsione sensus vi-
sus. nō aūt apprehēsione sensus tactus. tūc sine dubio ma-
gis ponēdus eēt iste ignis lucidus qꝫ calidus. ⁊ separi ab
eo calor magis pōt qꝫ splēdor. cuius cōtrariuꝫ dicit Basi
lius in exameron. ¶ Iteꝫ si punirētur tm̄modo vidēdo 3
ignē: non quasi tāgēdo: debuit christus dixisse Matthei
xxv. Ite maledicti ad ignem eternū: ⁊ nō in ignē eternū.
qꝛ hec ppositio ad importat distātiā necessariā ad visum.
Hec autē prepositio in. importat indistātiā que impedit
visuꝫ ⁊ necessaria est ad tactuꝫ. ¶ P. si patiātur ab igne
vidēdo illum ⁊ imaginando eū vt sibi noxiū: non auteꝫ 4
opinādo eum sibi noxiuꝫ. qꝛ demones sunt sagacissimi. ⁊
nouerūt ꝙ ignis non potest agere in spūm. Si inquaꝫ ita
intelligāt: hoc nō videt̄ posse stare. Quia phus. ij. de aīa.
dat differentiā inter imaginationē ⁊ opinioneꝫ. ꝙ imagi- t. cōti. 157.
nationē deponere possumus cū volumus non aūt opinio
nem. Si ergo solū torquent̄ imaginādo tormētū ignis ⁊
nō opinādo. tūc possent qñcūqꝫ vellēt imaginationē suā
deponere. ⁊ per ꝯsequēs penā ardoris. qd falsū est. ¶ P.
phus dicit in fine. ij. de aīa. Cū opinamur aliqd terribile.
aut arduū: non statim cōpatimur. Ex quo pꝫ ꝙ fortior est t. cōti. 161.
opinio ad inducēduꝫ vel prohibēdū passionem qꝫ imagi
natio. Cū igitur demones habeāt opinionē suā sanam ꝙ
nō patiūtur: nec pati possunt ab igne corporeo quātūcun-
qꝫ imaginētur eū sibi noxiū: non propter hoc patiētur ab
ipso. Si aūt intelligāt tertio: illo modo. s. ꝙ demones vi-
dēt se cremari vel cruciari: cū tamen sm veritatē nec cre
mentur nec cruciētur nec ardeāt. Hoc iā supius improbatū
est per auctoritates sanctoꝝ. ¶ P. nos videmus ꝙ demo-
nes sagacissimi sunt. hñt eniꝫ opiniones sanas ⁊ veras in
alijs: quo mō ergo in hoc solo qd magis expiunt̄ errarēt:
ita ꝙ putarent se in igne cremari. ⁊ tñ nullo mō cremari
pñt. ¶ P. si torquent̄ ab igne solū: qꝛ vidēt illū. ⁊ opinan
tur se torqueri ab igne: tūc illi qui hñt saniores opiniōes
⁊ iudicia. ⁊ forte acutiores sunt inter eos vt Lucifer. mi-
nus punirent̄. qd falsuꝫ est. qꝛ sciētia aggrauat peccatum
eoꝝ. ⁊ per ꝯñs penā. ¶ Auctes aūt quas adducit ad ꝯfir- 5
mationē dicti sui male adducte sunt sicut pꝫ per īspectio-
nem originaliū. Exēpla aūt poni pñt qbus declarari pōt 6
ꝙ ignis corporeus īprimere possit in spūꝫ penā ardoris.
ita tñ ꝙ nō calefaciat eū nec cōsumat. Unū est ꝙ oculus
apprehendit albū per spēm suā vel nigrū. ⁊ tamē non fit
oculus albus vel niger ppter speciē quā recipit. eodē mo
do spiritus nudi vel separati apprehēdūt ⁊ quasi sentiūt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

calores ꝛ algores vere. ꝛ tamē nō sunt calidi vel frigidi.
Unde nō opꝫ ꝙ spūs calefiat ab igne quē apprehēdit vt
corpus. ꝛ cū vere apphēdat vt corporalē sicut corpus vel
oculi colorē ꝛ organū olfactus odorē. Huic aliquātulum
cōcordare videt̄ qđ dicit phs in li° de cā motus aīaliū. c.
vi. phantasia ingt ꝛ intelligētia hn̄t rerū virtutez. Aliquo
enī mō spēs intellecta calidi ꝛ frigidi delectabilis aut tri
stabilis talis existit. qualis gdē rerū est vnaqueq₃. ꝑpter
qđ terrent ꝛ timēt intelligētes solū. Q₂ aūt in corporibus
dānatoꝝ post iudiciū ꝛ ante in spiritibus possit esse pena
ardoris sine ꝯsumptione ōn̄ditur etiā q₂ hoc est possibile
in corpore passibili. Uñ magister in hystorijs super Gene
sim. c. de eiectione ṗmi hoīs de paradiso. dicit. Si querit̄
quid ille ignis ꝯsumat. pōt dici ꝙ quedā spēs ignis est: sic
in vita beati Nicolai legit̄. cui si manū adhibes ardorez
sentis: sed nō pateris adustionē. ⁋ Itē dicit idem euāge-
Luc. 16. lium. c. de diuite epulone ꝛ Laçaro. Si ergo hoc est possi
bile in corpore corruptibili: multo fortius in corporib⁹ in-
corruptibilibus ꝛ spiritibus nudis. ⁋ P̄. expimentaliter
sentimus. ꝙ qn̄ aliqđ corpus vehemēter calescit ab igne
lōge ṗus sentitur pena ardoris siue īmoderati caloris q̄₃
ipsum corpus possit cōburi vel consumi. Ex quo ergo ista
sunt sepabilia tēpore: seqtur ꝙ deus pōt separari prius a
posteriore simpliciter in eternū etiā si vnū esset cā effect⁹
alterius. Pōt ergo ignis vt est instrumētū diuine iustitie:
dānatis inferre penam ardoris absq₃ calefactione corpis
incorruptibilis vel spūs nudi. ⁋ Ad argumēta autē que
ponit ꝯ iam dicta in dicta. q. rn̄detur. ⁋ Primū est tale.
3° de aīa t. ꝯ^{ti}. 19. Semp honorabilius est agēs patiēte. Et Aug⁹. xiij. super
Gen̄. ad litteram. Omni mō ṗstātius est qđ facit ea re de
qua aliqđ facit. ergo aīa ab igne pati non pōt. ⁋ Rn̄sio.
agēs inquātū h₃ actu formā: quā vel cuius similitudinez
patiēs tātū h₃ in potētia tātū est nobilius patiēte sed non
p̄ đ gnō. t. ꝯ^{ti}. 50. opꝫ ꝙ simplr̄. q₂ ꝺm phm̄: omne agēs physice patitur. Et
ideo si agēs est nobilius patiēte simplr̄: sequeret̄ de neces
sitate ꝙ idē respectu eiusdē esset nobilius ꝛ ignobili⁹. vn̄
opꝫ dicere ꝙ agēs est nobili⁹ patiēte inq̄₃tū h₃ nō simpli-
citer. sic etiā ignis corporeus inquātū instrumētū diuine
iustitie est nobilior ipso peccatore inquātū est peccator.
⁋ Scđa rō de his que vidētur pōderāda est ꝯ Dam. iiij.
libro. c. vi. ibi. Tradet̄ ingt diabolus ꝛ demones ei⁹. ꝛ hō
eius: id est antichristus ꝛ impij peccatores in ignē eternū
nō materialē: q̄lis est hic apud nos. sed qualē vtiq₃ nouit
deus. Oīs aūt ignis corporeus est m̄alis. g̊ ignis quez aīa
sepata patit̄ nō est m̄alis neq₃ corporeus: s₃ ardorē nō in
fert nisi corpus. ergo nō patient̄ penā ardoris. ⁋ Rn̄sio.
negatio nō sistit sup hūc accusatiuū m̄alez tm̄: sed sup to-
tū illud m̄alē: qualis hic est apud nos. ꝛ hoc veꝝ est. ꝑter
enī alias dr̄ias ignis iste differt a nostro vsuali igne. q₂ no
ster succēdit̄. nutrit̄: ille vō non. Job. xxx. Deuorabit eos
ignis qui nō succēdit̄. Sup quo Grego⁹. Ille ignis maxi-
me calet: ꝛ minime lucet: noster plus lucet q̄₃ calet. q₂ lon
ge remotius illuminat q̄₃ calefacit. Et iō dicit Dama. ꝙ
nō est m̄alis qualis est apud nos. ⁋ Tertia ratio talis ē.
Ignis iste affligit aīam. ergo sentit̄ nociuus. Hec ꝯsequē-
tia per se p₃ ꝺm Aug^{m} in ench. c. vi. Si sentit̄ nociuus ali-
quid per ipsuz adimit̄. ignis autē corporeus nihil pōt ab
aīa adimere. ergo nō pōt eā affligere. ⁋ Rn̄sio Aug^{ni} si-
cut dicit. Nocet autē adimēdo bonuz. vnde dico ꝙ ignis
corporeus nihil adimit de substātia anime vel angeli. q₂
sunt intrāsmutabiles in sua substātia: sed adimit illā dele
ctationē quā habitura erat virtus apphēsiua in apprehē
sione sui obiecti in debita ꝛ in moderata proportione. ꝛ il
lam pacē quā substantia cognitiua h₃: cū virtutes sue non
grauētur ab obiecto excellēti. Et huius sile reperimus in
li° de celo ꝛ mūdo. vbi phs dicit. ꝙ si essent in vnoquoq₃ 2° T. 48.
orbium multe stelle errātiū: esset vltimus orbis in pena ꝛ
labore: cū ipse nō moueret orbes qui sunt post ipsum mo
tum. quero ergo si oīs labor ꝛ pena nocēt ꝛ adimūt aliqđ:
quid est qđ adimit̄ vltimo orbi vel intelligētie ipsuz mo
uēti. ꝛ nō est dicere ꝙ aliqđ substātie adimatur. sed sicut
Cōmētator exponit: soluit̄ debita proportio mouētis ad
mouēdū ꝛ moti ad resistēdū. ꝛ hec esset cā laboris ꝛ pene:
si essent multe stelle in aliquo orbe hesitātes siue errātes.
⁋ Quarta talis est. Omne qđ agit in alterū: imprimit si-
militudinē forme per quā agit in ipsuz. S₃ ignis agit per
calorē. ergo cū aīa nō possit calefieri: videtur ꝙ nō possit
pati ab igne. ⁋ Rn̄sio. ignis iprimit in ignē similitudinē
caloris: nō calorē: sicut coloratū imprimit in oculū silitu-
dinē coloris: nō colorē. ꝛ sic de alijs sensibus. Rō vō qua 2° de ... t. ꝯ^{ti}. ...
re ignis iprimit in aīam silitudinez caloris tm̄: in corp⁹ vō
calefactū veꝝ calorem pōt esse. q₂ ignis agēdo in corpus
iprimit suā spēm. ꝛ per spēm imissam verū calorē: qui est
in corpe passo in potētia. ꝛ per spēm ignis trahit̄ ad actū.
vn̄ verus calor qui fit in corpore calefacto per actionem
ignis: nō est imissus ab igne: sed eductus in passo de potē-
tia ad actū. In spū aūt nudo nō est potētia ad verū calo
rem. vn̄ ignis agēs in spūm solā spēm imittit. ꝛ sic imittē
do nō educit de potētia ad actū aliquē calorē. Et sic cū co
loratū imittit speciē i oculū: nō verū colorē educit de po-
tentia ad actū. q₂ ibi nō erat talis potētia. In hoc tamen
est dr̄ia. q₂ ignis vltra suā similitudinē imittit in spirituz
verā penā ardoris: ꝺm ꝙ exigit spūm puniri: inq̄₃tū ignis
agit vt instrumētū diuine iustitie puniēdo. ꝛ inquātū po-
tentia agentis ipsius ignis excedit in ꝑportione indebita
potētiaz passiuam ipsius spūs: sicut visibile siue sicut lux
siue color ledit visum ꝛ nocet. q̄₃uis nō imittatur in ocu-
lum nisi intētio lucis siue coloris ⁋ Quinta rō talis est.
Omne qđ patit̄ ab aliquo mouet̄ ab eo. q₂ mouens gene
ralius est agēte: vt dicit Cōmētator super ṗmuz de gene-
ratione. c. de tāgibili. sed ꝺm nullā spēm motus aīa potest
moueri ab igne corporeo. qđ patet inducēti. ergo aīa non
pōt pati ab igne corporeo. ⁋ Rn̄sio. sicut dicit Simpli-
cius super p̄dicamenta. c. de motu. Tria sunt genera mo-
tuum. intellectualis. aīalis. naturalis. In p̄dicamētis aūt
Arist. nō determinatur nisi de motu naturali vel corpali:
vt ibidē dicit. Dico g̊ ꝙ spūs nō mouet̄ ab igne corporali
motu corpali vel n̄ali sed motu alteratiōis intellectualis
vel aīalis. talis aūt alteratio vel passio non abijcit a suba
intellectuali vel spūali. ⁋ Sexta rō talis est. qđ patit̄ ab
aliquo cōicat ei in m̄a: vt videt̄ velle Boetius de duabus
naturis ꝛ vna ꝑsona christi. sed aīa ꝛ ignis corpeus nō cō-
municāt in materia ꝺm Boetiū ibidez. ergo ab igne cor-
poreo pati nō pōt. ⁋ R̄x° maior p̄dicta nō potest haberi a
Boetio ibidē. esto tn̄ ꝙ Boetius h̄ dicat. dico ꝙ itelligē-
da est de passo qđ patiēdo agit in aliud a quo patitur. q₂
que mutuo agūt ꝛ patiūtur cōicant in materia. que vō sic
patiūtur ꝙ vīa vice nō agunt nō cōicāt in m̄a. ꝛ sic se ha
bent ista inferiora respectu supcelestiuz. ꝛ spirit⁹ respectu
ignis corporei. ꝛ h̄ est qđ dicit phs p̊ de gene. c. de actione
ꝛ passione. quecūq₃ inquit nō hn̄t materiaz eandē faciūt
impassibilia entia: ꝛ alia multa ibidem de hoc.

Respōsio ad hec ꝺm Thomā. Qualiter ꝺm Tho-
mam spūs separatus patit̄ ab igne corpo
reo: patuit. s. in rn̄sione arti. xxxvi. cōtra ṗmā ꝑtē. ⁋ Qđ
aūt de hac m̄a hic ipugnāt habet̄ in qōnibus de aīa. q. vl
ti. vbi Tho. sic dicit. Ad inuestigādū quo mō ignis corpo-
reus demoni vel aīe nociuus esse possit: ꝯsiderāduz est ꝙ
nocumētū alicui nō infert̄ ꝺm ꝙ recipit illud quo ꝑficit̄:
sed ꝺm ꝙ a suo ꝯtrio impedit̄. vn̄ passio aīe ab igne nō est
ꝺm

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ꝭm receptionē tm̄:sicut patiꝛ intellectus ab intelligibili:
⁊ sensus a sensibili.sed sicut patiꝛ aliqd ab altero ꝭm viaz
ꝯrietatis ⁊ obstaculi.h̄ aūt ꝯtingit dupl'r. Impeditur enī
aliqd vno mō a suo ꝯrio q̄ꝫtum ad esse suū qđ hꝫ ex aliq̄
forma inherēte.⁊ sic patitur aliqd a suo ꝯrio per alteratio
nem ⁊ corruptionē:sicut lignuz ab igne cōburitur. Aliqd
v̊o impediꝛ ab aliquo cōtrariāte ⁊ obstāte q̄ꝫtū ad suam
inclinationē:sicut nālis inclinatio lapidis est vt feraꝛ de-
orsum. Impediꝛ aūt ab aliquo obstāte ⁊ vim inferēte:vt
per violētiā quiescat:vel per violētiā moueatur. Neuter
aūt modus penalis est in re cognitione carēte.nā vbi nō
pōt esse dolor ⁊ tristitia:nō cōpetit rō afflictionis. Sꝫ in
habente cognitionē ex vtroq̄ꝫ mō seq̄tur afflictio ⁊ pena:
sed diuersimode.nā passio que est ꝭm alterationē a ꝯtra-
2º de aïa t.2ⁱⁱ.143 rys infert afflictionē ⁊ penā ꝭm sensibilē dolorē:sicut ex
cellens sensibile corrūpit armoniā sensus.⁊ ideo excellē-
tie sensibiliū:⁊ maxime tāgibiliū dolorē inferunt. ꝯtem-
perationes aūt eoꝝ delectationē ꝓpter conuenientiā ad
sensuz. Sed secūda passio nō infert penā ꝭm dolorē sen-
sibilē exteriorē:sed ꝭm interiorē tristitiā que oriꝛ in hoīe
vel aïali ex hoc ꝙ aliqd interior vis apprehendit vt repu
gnans volūtati vel appetitui cuicūq̄ꝫ. Vn̄ ea que sunt ꝯ-
ria volūtati vel appetitui affligūt etiā magis interdū q̄ꝫ
ea que sunt dolorosa ꝭm sensuz.preeligeret eni aliqs ver-
berari grauiter:q̄ꝫ ꝭꝫ sensuz affligi:q̄ꝫ vituperia sustinere.
vel aliqua alia hꝰ que volūtati repugnarēt. Scd̄m igitur
p̄mū modū passionis aïa nō pōt pati penā ab igne corpo
reo. Nō eniz possibile est vt ab eo altereꝛ ⁊ corrūpatur.⁊
Q̄uō aïa patiꝛ ab igne. ideo nō eo modo ab igne affligiꝛ:vt ab eo dolorē sensibi
lem patiaꝛ. Pōt autē pati aïa ab igne corporeo secundo
mō passionis:inquātū ab igne impediꝛ a sua inclinatiōe
vel volūtate.quod sic pꝫ. Aïa eniz ⁊ quelibet incorporalis
suba quātū est de sua natura:nō est obligata alicui corpo
ri vel alicui loco.⁊ ꝙ determineꝛ ad aliquē locum per ne
cessitatē quādā:est ꝯtra eius naturā ⁊ ꝯtrarium appetitui
naturali.⁊ hoc dico nō inq̄ꝫtū cōiungiꝛ corpori:cuius est
nālis forma:in quo aliquā ꝑfectionē ꝯsequitur. Qđ autē
aliqua spūalis suba alicui corpi alligeꝛ:nō est ex virtute
corporis potētis subam incorporeā detinere:sed est ex v̊-
tute alicuius supioris sube alligantis subam incorporeaz
vel spūalē tali corpori.sicut etiā per artes magicas pmis-
sione diuina v̊tute supioꝝ demonū aliqui spūs aliquibꝰ
rebus alligātur:vel anulis vel imaginibus vel aliquibus
hꝰ rebus.⁊ per hūc modū aïe ⁊ demones alligātur virtu-
te diuina igne corporeo in sui penā. Vnde dicit Augꝰ.xxi.
de ciui.dei. Cur non dicimus. q̄ꝫuis miris:veris tn̄ modis
spūs incorporeos posse pena corpalis ignis affligi:si spūs
humani etiā ipsi profecto incorporei:⁊ nūc potuerūt iclu-
di corporalibus mēbris.⁊ tūc poterūt corpoꝝ suoruz vin
culis idissolubiliter alligari. Adherebūt ergo spūs demo-
num:lꝫ incorporei corpalibus ignibus cruciādi.accipien-
tes ex ignibus penā:nō dantes ignibus vitā.⁊ sic veꝝ est.
ꝙ ignis ille inquātū virtute diuina detinet animā alliga
tam agit in illā vt instrumētū diuine iustitie.⁊ inquantū
anima apprehēdit illū ignē vt sibi nociuū:interiori tristi-
In q̄ ꝯsistit maxia afflictio dānatoꝝ tia affligitur.que quidē maxima est.eo ꝙ cōsiderat se in-
fimis rebꝰ subdi:que nata fuit deo ꝑ fruitionē vniri. Ma
xima igiꝛ afflictio dānatoꝝ erit ex eo ꝙ a deo separabun
tur. Secūda v̊o ex hoc ꝙ rebus corporalibus subdūtur:
etiā in iferno ⁊ abiectissimo loco. Idē docet Thomas in
q̄ōnibꝰ de veritate.q.xxv.arti.p̊. Ista sentētia verbis euā
gelicis ⁊ sanctoꝝ dictis nō ꝯriatur:sed in oibus cōsonat:
sicut per dictā Thome declarationez cōprobatur. Vn̄ ⁊
ipsa auctoritas Gregory quā adducūt:sic hꝫ intelligi.s.ꝙ
spūs ab igne v̊ēte patiunꝛ:inquātū ignibus alligati deti-
nētur. Et hoc est qđ idez Gregorius dicit in eodē libro.s.
quarto dialogoꝝ. Dū iquit veritas diuitē dānatū in igne
perhibet.quisnā sapiens reproboꝝ aïas ignibus detineri
neget. ¶ Et ꝙ postmodū arguūt qđ dicit Thomas.iiij.
sniarū.dist.xliiij.s.spūs ideo pati ab igne miro mō sophi-
stice procedūt.dimittētes eniz declarationē qualiter aïa
separata ab igne corporeo patiaꝛ:que quasi in nullo dif-
fert a declaratiōe p̄dicta:in q̄ōnibus de aïa.q.vltima. Et
in q̄ōnibus de veri.q.xxv.vltimū verbū rep̄hendūt vbi
dicit in fine. Aïa ignē sibi noxiū vidēs cruciaꝛ.ingrentes
de intellectu hꝰ in hac ꝑte:ac si sufficiēter in p̄missis non
fuisset expressus. ¶ Qđ aūt dicūt nocumentū detētiōis Ad 2ᵐ
aut ipedimēti ab actiōe desiderata supra esse iprobatuz
respiciēti ea que supra dixerūt cū his que de Thoma ad
ducta sunt falsuz pꝫ esse. ¶ Qđ v̊o querūt si intelligit de
visione sensitiua tm̄ ⁊c̄.ex ignorātia nimia videnꝛ ꝓcede
re.qs eniz vnq̄ꝫ posuit visionē sensitiuā vel imaginatiuaz
que sunt virtutes organice in spiritibus sepatis. Et ꝙ hn̄t
pro incōuenienti ꝙ spūs nō tāgēdo sed vidēdo cruciatur:
quo ad hoc insinuāt:ꝙ necesse est spūs separatos cruciari
ignē tāgēdo siue sentiēdo per sensuz tactus:nimis est ab-
surduz.qm̄ si virtus visiua sensitiua eo ꝙ organica vt di
ctū est ac nālis nullo mō poni pōt in spū a mā separato:
quāto magis sensus tactus qui est ignobilior ⁊ lōge mate
rialior:nec fingi q̄dē poterit in hꝰ spiritibus sepatis a mā.
¶ Qđ v̊o adducūt ꝓ se de Mattheo. Ite maledicti ⁊c̄. Ad 3ᵐ
nihil facit pro eis:imo pro Thoma facit ipsa verborū si-
gnificatio.q꞉ nō diciꝛ spiritibꝰ sepatis. Ite maledicti ⁊c̄.
rōne sensus visus.nec rōne sensus tactus:cū neutra haꝝ
viriū organicarū in spū vigeat incorpeo. Sꝫ q꞉ (ꝓut ipa
v̊ba sonāt) in illū ignē sunt ituri in ipso ad suā penā eter-
naliter puniēdi ⁊ detinēdi. ¶ Que ꝯsequēter opponūt de Ad 4ᵐ
imaginatiōe ⁊ opiniōe ꝑꝑ q̄s solas ostēdūt spūs ab igne
pati nō posse.ꝯtra Thomā nihil faciūt.q꞉ h̄ idē ipse ꝯce-
dit:⁊ efficaciter ondit:sic dicēs vbi supra.s. supra.iiij.sen-
tētiarū.dist.xliiij. Quāuis possit esse ꝭm rei veritatē vera
passio tristitie vel doloris ex aliqua falsa imaginatiōe:vt
Augꝰ dicit sup Gen̄.ad lr̄am.tn̄ nō pōt dici ꝙ ꝭm illā pas
sionem vere patiaꝛ a re:⁊ multo minus posset dici.ꝙ pos
set pati veraciter per falsas ꝯceptiōes:quas aïa errās opi
nādo fingeret:ꝓut ipse subdit ifra.vbi ipse ꝯn̄ter ait. Nō
est ꝓbabile ꝙ aïe sepate vel demones qui subtilitate in-
geny pollēt:putarēt ignē corporeū sibi nocere posse:si ab
illo nullatenus grauarētur. Ex his v̊bis Thome pꝫ.ꝙ nō
posuit Tho.spūs ab igne pati istis modis fictis ⁊ falsis.ꝑ
ut ipsi sibi iponūt. Vn̄ argumēta per que istos modos i-
probant ꝯ ipsum nihil penitꝰ facere manifestū est. ¶ Qđ Ad 5ᵐ
v̊o dicūt auctoritates quas Thomas pro se adducit ma-
le adductas:sicut pꝫ per inspectionē originaliuz.ꝙ origi-
nalia inspiciēti ⁊ intelligēti pꝫ esse falsuz. Exēpla aūt que Ad 6ᵐ
ponūt ad declarādū ꝙ ignis corporeus in spūm iprime-
re possit penā ardoris:ita tn̄ ꝙ nō calefaciat eū nec cōsu-
mat:nō sunt cōuenientia. Nō eniz sil'e est de oculo vel v̊-
tute imaginatiua:⁊ de spū incorporeo:vel de aïa separata
in q̄bus huiusmodi virtutes organice nō inueniūtur:per
quas huiusmodi ipressiones ab igne corpeo in ipsos fieri
sit poſ'e. ¶ Qđ autē ipsi asserūt.ꝙ spūs nudi vel separati
apprehēdūt ⁊ quasi sentiūt algores ⁊ calores:si itelligūt
ꝙ recipiūt spēs taliū rerū:per quas cognoscunt:prout vi-
dentur isinuare:nō est ad ꝓpositū eoꝝ.q꞉ cū p̄ncipiū in-
telligendi ꝑtineat ad ꝑfectionē intellectus.nullo mō pōt
poni ad afflictionē siue penā ꝑtinere:nec per se:nec ēt per
accn̄s:eo mō quo videmꝰ sensuz affligi per spēm sensibi-
lis excellētis ꝓpter indispositionez organi corporalis:cu-
iusmodi in intellectu vel spū separato:fingere nō est pos-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

sibile:⁊ preter hoc spūs sepatus a rebus corporalibus sumere falsuz est. ⁊ multiplr̄ per dicta Thome iprobatū sicut pᵃ pte patuit supra. ¶ Qđ aūt dicūt. ꝙ in corpibꝰ dānatoꝝ post iudiciū ⁊ in spiritibus possit esse pena ardoris sine ꝯsumptiōe: ꝯcedimus. nec huius oppositū vnq̄ȝ dixit Thomas: sed veꝝ modū quo spūs penā ardoris patiant̄ ceteris: vt dictū est euidētius declarauit: tñ que isti ad hoꝫ veritatis ꝯfirmationē adducūt vt pȝ intuēti: modicū ad eius declarationē faciūt. vñ pȝ ꝙ in vacuū quasi per oīa laborauerūt. ¶ Argumēta vo que soluere conant̄ quasi Thomas ea posuisset ad sue opinionis ꝯfirmationē ponuntur cū multis alys a fratre Thoma ad p̄mā partem qōnis obyciēte. q. xxv. arti. p̄. ⁊ ꝙ non adducat ea pro sua positione: vt isti putauerūt ⁊ falso: manifestū est ex hoc ꝙ ipse ista argumēta cū alys soluit ibidē: nō q̄dē fingendo vt isti: sed veritatē declarādo: vt pȝ intuēti. ¶ Ad pᵐ eniȝ sic dicit. Nō opȝ simplr̄ agēs esse prestātius patiēte: sȝ ꝓm ꝙ est agēs. ⁊ sic ignis inq̄ȝtū agit in animā vt instrumētū diuine iustitie est aīa p̄stātior. q̄ȝuis nō simpliciter. ⁊ hoc ipsi in rñsione ad idē argumētū tetigerunt: vt ab eo accipientes: quē vitupare conati sunt approbare veritate cogente sunt cōpulsi. ¶ Ad scḋaȝ rōnem que q̄nta est in. q. Thome sic rñdet. ꝙ in pena aīe separate duo est ꝯsiderare. s. affligēs primū ⁊ proximū. Affligēs primum est ipse ignis corpalis detinēs aīaȝ per modū p̄dictū: sed tristitiā anime nō ingereret: nisi hoc esset ab aīa apprehēsum. vñ proximū affligēs est ignis ipse detinēs apprehēsus. ⁊ iste ignis non est mālis sed spūalis. ⁊ sic pōt verificari dictū Dama. Uel pōt dici. ꝙ dicit eū nō mālem: inquātum nō punit animā materialiter agēdo sicut punit corpa. ¶ Ad tertiā rōnem que quarta est in. q. Thome: rñdet. ꝙ ignis ille nocet aīe: non ita ꝙ adimat ei aliquā formā absolute inherētē: sed inquātū eius actionē impedit (vt dictū est) ipsam detinēs. ¶ Ad quartā rōnē que. xy. est in. q. Thome: rñdet ꝙ aīa nō patit̄ ab igne quasi alterata ab eo: sed per modū dictū. propter qđ non opȝ ꝙ ignis in ipsā agēs aliquid in ea imprimat. ¶ Ad q̄ntā rōneȝ que in. q. Thome est. xx. dicit. ꝙ obiectio illa ꝓcedit de passione ꝓprie dicta que in motu ꝯsistit: de qua nūc non loq̄mur. ¶ Ad sextaȝ rōnem que in. q. Thome est. xv. dicit. ꝙ ad hoc ꝙ aliquid sit passio ꝓprie loquēdo: opȝ ꝙ aliq̄d habeat materiam ꝯ̄rietati subiectā. ⁊ ad hoc ꝙ sit mutua passio: opȝ ꝙ sit materia cōmunis. Tamen aliq̄d pōt pati ab altero cui nō cōicat in materia: sicut corpa inferiora a sole. ⁊ aliquid pōt aliquo modo pati: qđ nullo modo hȝ mā: sicut ex predictis. Ecce ꝙ argumēta ab ipsomet Thoma sunt veraciter dissoluta. vñ eoꝝ rñsione: in qua (vt pȝ inspicienti) quedam ficta ⁊ falsa continentur: non indigebant: nec ad alicuius positionis Thome confirmationem adducta erant: vt ipsi falso innuebant.

Rticulus Octauus. De hoc qđ Thomas dicit in de veri. q. vel materia. xxvi. arti. p̊. vbi querit̄: vtrū nāliter anima separata a corpore patiat̄: In rñsione principali ⁊ in. y. argumēto plane sentire videtur: imo dicere. ꝙ ignis infernalis non potest agere in spiritum etiam vt instrumentum diuine iustitie: nisi exercendo in eo aliquam actionem naturalem.

i Corruptorium. Hoc videtur cōtra opinionē cōmuneȝ. ⁊ est occasio erroris. q̄ȝ diuinā potētiā restringit sub natura. Et cōtra illud Dañ. iy. vbi dicitur. ꝙ angelus fecit mediū fornacis quasi ventū roris flantē. Uñ cōstat ꝙ ignis ibi vt instrumentum diuine misericordie refrigerauit sine aliqua opatione naturali. Nec pōt aliq̄s subterfugere per hoc qđ p̄mittitur ibi. ꝙ angelus dñi excussit flāmaȝ ignis de fornace vt per hoc dicat ꝙ ignis fuerit separatus totaliter ab illis pueris. nā seq̄tur. Ecce inq̄t Nabuchodonosor. Uideo quatuor viros ambulātes in medio ignis. ⁊ infra. Tūc accessit Nabuchodonosor ad ostiū fornacis ardētis. sed illa excussio intelligit̄ per angelū dñi facta quo ad partem flāme que icēdit chaldeos iuxta fornacē. ¶ P̄. dicit beatus Laurētius. Disce miser ꝙ carbones hi nō ardorē sed refrigeriū mihi prestāt. ¶ Et beatus Tyburtius gradiēs sup carbones: dixit Fabiano iudici: sicut legit̄ in passione dicti martyris. In noīe dñi nostri Jesu christi videt̄ mihi ꝙ super flores roseos gradior. Sic ergo in his exēplis ignis fuit instrumentuȝ diuine misericordie ad refrigerādum absq̄ȝ actione naturali que est calefacere. z

Responsio ad hec ꝓm Thomam. Miruȝ est per quam phātasiaȝ apparuit eis. ꝙ aliq̄d haberet rōneȝ instrī ad producēdū aliq̄d a quo nulla oīo actio exerceret̄ ad illius rei productionē. ergo eniȝ dicere est ꝯ̄dictoria simul affirmare. qđ eni fit ab aliquo sine oīmoda alteriꝰ coopatione: ꝓcedit ab eodē imediate. ⁊ per ꝯñs sine instr̄o. igit̄ ponere in tali ꝓductiōe instr̄m est simul ponere instr̄m ⁊ negare. q̄d aūt ignis agat circa spūȝ rōne cuiꝰ dicat̄ instr̄m diuine iustitie: satis pulchre docet Thomas in illa. q. de vi. xxvi. ar. p̊. vbi inq̄t. subam incorporeā corpi vniri ꝯtigit duplr̄. vno mō vt formā inq̄ȝtuȝ viuificat corpꝰ. Alio mō vt motorē mobili: vel locatū loco per aliquā opationē siue per aliquaȝ habitudinē. q̄ȝ vo forme ⁊ illiꝰ cuius est forma est vnū eē vnio sube spūalis ad corpalē per modū forme est vnio quātū ad eē. Nulliꝰ aūt rei eē est sue ptāti subiectū. ⁊ iō non est in ptāte sube spūalis vniri corpi vel ab eo separi per modū forme. sed lege nāe agit̄ vel v̄tute diuina. sȝ opatio rei in ptāte opantis volūtarie. iō in ptāte nāe spūalis est vniri corpori per modū motoris aut locati. ⁊ separi ab eo ꝓȝ ordinē nāe. sȝ ꝙ suba spūalis hoc mō corpi vnita: ab eo detineat̄ ⁊ ipediat̄: ⁊ q̄si liget̄. est supra nām ignis. ḡ ille ignis corporeꝰ agens vt instr̄m diuine iustitie facit aliq̄d supra v̄tutē sue nature. s. aīam detinere vel ligare. sȝ ipsa vnio per modū predictū est nālis. ⁊ sic patit̄ aīa ab igne corporeo illo secūdo mō supra dicto: put dicimꝰ pati oē illud qđ ipedit̄ a ꝓpria actiōe: vel ab aliq̊ sibi cōpetēti. ⁊ hūc modū passionis Augꝰ ponit. xxy. de ci. dei: sic dicēs. Cur nō dicamꝰ: q̄ȝuis miris: veris tñ modis ⁊c̄. respiciat̄ ista auctas stati supra adducta art. pxio. ⁊ videbimꝰ eā oīno huic snīe Thome ꝯcordare. Ad h̄ aūt qđ obyciūt de diuina potētia: que per h̄ videt̄ eis restrigi sub nā. Dōȝ ꝙ nō est veꝝ. ad diuinā eni potētiā ꝑtinet agere per se ⁊ imediate: ēt nā cooperante: que in nullo restrigit̄. sed rō instrī sine aliq̄ coopatione nullo mime valeat iueniri. ¶ Ad illud de Daniele dōȝ. ꝙ ad illud refrigeriū pueroꝝ fecit instr̄aliter ros segregatꝰ a mā ignis vel flāme. sic̄ docet Augꝰ in liᵒ de mirabilibꝰ diuine scripture: sic dicēs. Dñs est potēs gubernator ignis. nā inter inimicos ⁊ seruos diuidere voluit ardorē inimicis: flabilē ⁊ humidā roris subam famulis suis ꝯuertit: vt ⁊ illi per cōburētē nāȝ accēsi arderēt. ⁊ hi in flebili ⁊ limphatico vapore nihil aduersitatis ꝑpessi sentirēt. Quapp ⁊ scriptura dic̄. Angelus aūt dñi descēdit cū Açaria ⁊ ceteris ī caminū ⁊ excussit flāmā ignis de camino: ⁊ fecit mediuȝ fornacis vt spūm roris flātē. Ex aeris eniȝ spū ⁊ ex aq̄ in ip̄o ignis medio iuenit rorē. Ecce q̄ȝ apte expō Augustini repugnat extorsioni quā isti fingūt dicētes. nec pōt aliq̄s subterfugere ⁊c̄. Uñ ex nūc ꝓcendū erit eis de eo ꝙ snīas Thome deprauare nitūtur cū beato Aug̊. imo ipsi textui sacre scripture. prout exponit̄ ab eodē ꝯ̄dicere cōprobantur. ¶ Ad illud vo qđ pro se adducūt Nabuchodonosor

vidit

Ad 7ᵐ 3ᵒ de aia t.cⁿ.19.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

vidit eos ambulãtes in medio ignis.⁊ ꝙ Nabuchodono
sor accessit:nihil facit pro eis.qm̄ ſm dictã expõnez Aug.
ipse ros ĩ quo erãt pueri in medio ignis erat:⁊ fornax ipse
vndiqꝫ ⁊ circũquaqꝫ ardebat ei⁹ diuisio.ſ.materie roride
a flãma sicut a vapore inflãmato diuina ṽtute: ⁊ angeli-
Ad 2m co ministerio coopante fiebat.¶ Qđ ẽt in igne sanctoꝝ
Laurẽtij ⁊ Tyburtij diuinit⁹ fieri poterat.vel forte de re-
frigerio spirituali loquebatur Laurentius ⁊ propter inte-
riorem delectationem quam in dei contemplatione inue
niebat prunas rosis Tyburtius comparabat.

ARticulus Nonus.De hoc qđ Thomas dicit in de veri.mã si-
ue.q.xxvij.ar.ij.in rñsiõe.xvi.arg.vbi que-
rit:vtrũ ad institutionẽ ipij li.ar.regratur ꝙ
res nãles per quãdã violẽtiã pñt disponi ad
formã vt.ſ.pncipium dispositionis sit extra:nihil conferẽ
te vim passo.vnde in eis non est dispositio ad formam ab
aliquo principio intrinseco:sed ab extra.

Corruptorium. Per ista ṽba videtur negare inchoationes formaruz siue
potẽtias actiuas in mã:quas ponũt phi ⁊ ẽt Aug. ⁊ vocat
1 potẽtias siue rõnes seminales.De istis potẽtijs vel rõni-
bus seminalib⁹ loqtur Aug⁹ in plurib⁹ locis.Nã sup Geñ.
ad lrãm dicit.Ois cursus istius vite cursus vsitatissimus
est.⁊ hꝫ quasdã nãles leges suas:ſm quas ⁊ spũs vite qui
creatus est:hꝫ appetitus q̊sdaz determinatos quodãmõ.
quos ⁊ mala volũtas nõ possit excidere. Et elemẽta hu-
ius mũdi hñt diffinitã vim qualitatẽqꝫ suã ſm quã vnũ-
quodqꝫ valeat qd de quo fieri possit vel nõ possit.Ex his
ṽo primordijs rerũ oia que gignũtur pro q̊libet tpe exit⁹
processusqꝫ sumũt finẽ.qꝛ dispõnes sunt cuiusqꝫ generis.
Vñ fit ꝙ de grano tritici nõ nascuntur fabe.vel de faba
triticũ.vel de pecude hõ.vel de hoie pecus.Sup hũc mo
2 tuz cursumqꝫ nãlẽ hꝫ deus apud se de his oibus posse fa-
Nota de triplici semie. cere alia q̃ꝫ rõnes eoꝝ seminales hñt. ¶ Itẽ li°ij. de tri.
c.x.distiguit̃ triplex seminariũ.vnũ sicut surculus.qui cõ
ueniẽter terre inodatus arborẽ facit.Aliud subtili⁹ semẽ:
scilꝫ generis eiusdẽ ⁊ eiusdem grani.⁊ hec duo sunt visibi
lia.Tertiũ hui⁹ grani semẽ:q̃uis oculis videre nõ quea-
mus ratione tñ cõuincere possumus:qꝛ nihil talis aliqua
vis esset in elemẽtis istis.nõ plurima nascerent̃ ex terra
que seminata nõ essent.Et paruz infra.Inuisibiliũ semi-
num causator ipse creator est oium rerũ.qm̄ quecũqꝫ na
scẽdo ad oculos nostros exeũt ex occultis seminib⁹:acci-
piũt progrediẽdi pmordia vel ĩcremẽta debite magnitu
dinis:distictiõesqꝫ formarũ ab originalibus tanq̃ꝫ regu-
3 las sumũt.¶ Itẽ Ambro⁹ in examerõ nascẽtib⁹ singulis:
aut semẽ:aut alia ṽtus seminaria inest ſm gen⁹:vt qđ na-
scit̃ simile:exeat eoꝝ que sata sũt vel de radice germinẽt:
4 sic̃ de tritico triticũ.de milio miliũ.⁊ piro pirus.¶ Etiaz
phi inueniũtur qñqꝫ vti noie rõnũ seminaliũ.Vñ in li°
ij.Macrobij saturnaliũ:parũ ante finẽ dicit ita.Rõnes
seminales que in ouo sunt velut quedã galline elementa
credẽda sunt.¶ Et phs.xi.meta.expsse ponit inchoatio-
nes siue potẽtias formarũ in mã.verbi grã:vt ex albo in
p̊ li° tex. potẽtia fiat aliqđ albuz in actu.Silr̃ in de generatione ⁊
ꝯti.24. corruptio.vt sint oia ex ente in potẽtia ⁊ nõ ente in actu.
ꝯto.29. ¶ Et Comtor sup eũdẽ li.aliquantulũ infra sup illã ptez:
⁊ dubiũ est in hoc dicẽdũ:ex quo nõ ente fiat generatio.
Nõ eni qđlibet ens fit ex q̃libet potẽtia:sed vnũqđqꝫ en-
tiuz fit ex eo qđ est illud in potẽtia ppria:ita ꝙ numerus
potẽtiaꝝ sit sic̃ numer⁹ spẽrũ entiũ gnãliũ.Et dixit Arist.
hoc.qꝛ opinabat̃ ꝙ sit vna ſm subam:⁊ multa ſꝫ habitu
5 dines siue habilitates.Hec Comtor. ¶ Itẽ Arist.ij.physi
t.ꝯti.84 coꝝ.aliquãtulũ añ finẽ:ſm antiquã trãslationẽ.Si autẽ
ars edificãdi naues eẽt in ipsis lignis.opatio earũ eẽt ad
modũ opationũ nature.Sup quo dicit Comtor. Uex est
ꝙ nõ est dr̃ia inter nãm ⁊ artẽ.Sed ars agit extra:nã ṽo
intra.Istã eãdẽ sniaz inuit phs ⁊ expsse ponit Comtor.vi.
eth.c.vi.Vñ manifestũ est ꝙ negare rõnes seminales:si-
ue potẽtias actiuas est ꝯ doctrinã phoꝝ ⁊ etiã sanctorũ.

Responsio ad hec ſm Thomã.Eoꝝ qui ponunt
Mod⁹ ĩchoãtiũ formas ẽ duplex ĩchoatiões formarũ vel potẽtias acti-
uas in mã duplex est via.Quidam enim ponũt ꝙ forma
subalis suscipit magis ⁊ min⁹.⁊ isti ponũt eã pexistere ge-
nerationi:nõ ſm oẽs suos gradus:sed ſm aliquẽ graduz
incõpletũ:⁊ per generationẽ promoueri ad gradũ cõple-
Scđs modus tum siue pfectũ.Alij ṽo ponẽtes formã subalẽ non susci-
pere magis ⁊ minus:eo ꝙ hoc manifeste dicũt auctores
dicũt formas total̃r pexistere generatiõi:⁊ nõ ſm gradũ
Contra vtrũqꝫ eius aliquẽ impfectiorẽ.qꝛ gradus nõ hꝫ.Utraqꝫ autem
via ẽ ĩpossibilis:⁊ iõ ꝯ pmã pmo adducã auctes ⁊ rõnes.
postea ꝯ secũdũ.Qꝛ forma nõ suscipiat magis ⁊ min⁹ ha-
betur ab Aristo.viij.meta.ꝙ forme sunt sicut numeri.in t.ꝯti.10.
q̃bus addita vnitate vel subtracta:resultat noua spẽs.Di
cit etiã ibidẽ.ꝙ sicut in mã nõ est magis ⁊ minus:ita nec
in suba que est forma.Nec moueat aliquez lr̃a quã ime- Solutio instãtie.
diate subiũgit.sed si quidẽ cũ materia.Vel ſm aliã tran
slationẽ:nisi sit suba que est cuz mã.que videt̃ aduersari
intẽtioni nr̃e.Nõ eniz põt esse ĩtẽtio Aris.ꝙ forma suba-
lis nõ suscipit magis ⁊ minus:nisi qñ est in materia.tũ qꝛ
fatua esset talis locutio.cũ eni semp sit in mã:fatuũ esset
eã negare suscipe magis ⁊ minus:excipiẽdo tps in quo est
in mã.sicut si diceret̃:lapis nõ est aial nisi cũ est visibilis.
Tũ ẽt:qm̄ si sic exponatur lr̃a:nulla est silitudo inter for-
mas ⁊ numeros q̃ꝫtũ ad id in quo ponit silitudinez. Sic
eniz simpl̃r veꝝ est dicere:ꝙ forma suscipit magis ⁊ mi-
nus.cũ tñ hoc nõ cõueniat numero.vñ necesse est alium
habere intellectũ in lr̃a.Est aũt intẽtio Ari.hec.ꝙ in for-
ma nõ est magis ⁊ minus ſm seipsam:sed ſm mãm:hoc
est ſm materiales dispõnes inuenit̃ ibi magis ⁊ minus.
¶ Itẽ in predicamẽtis dicit Arist.ꝙ suba nõ suscipit ma
gis ⁊ minus.Et hoc dictũ melius est ad propositũ.qꝛ dici
tur de suba cõposita q̃ꝫ si diceret̃ de suba que est forma:
seqtur enim.si non sit magis ⁊ minus in suba cõposita:ꝙ
nec erit in forma ipsius:⁊ si sit in forma:seqtur ꝙ sit in cõ
posita.cõpositum enim denoiatur a forma.ergo opꝫ si for
ma intẽderetur ⁊ remitteret̃.ꝙ cõpositũ denoiaret̃ ma-
gis ⁊ minus tale.sicut ſm albedinẽ intẽsaz ⁊ remissaz di-
citur aliqd magis ⁊ min⁹ albũ.¶ P̃.Comtor.v.meta.di- ꝯto.12.
cit.ꝙ forma est ĩdiuisibilis. ¶ P̃.per rõnes h̃ oñdit̃ sic.
Ois forma suscipiẽs magis ⁊ minus:successiue ĩducit̃ in
materia ⁊ nõ in ĩstãti.Sꝫ forma subalis inducit̃ in mãz
in instãti.g̊ forma subalis nõ suscipit magis ⁊ min⁹.Mi-
nor pbat̃ per auctem ⁊ rõnẽ.Dicit enim Comtor.vi.phy ꝯto.44.
sicoꝝ.ꝙ generatio que est ĩductio forme subalis est finis
trãsmutationis que est alteratio:⁊ est ĩdiuisibilis.nõ eniz
generatio ⁊ corruptio sunt motus:sed sequũtur motũ.Di
cit etiaz in eodẽ.ꝙ trãsmutatio que est in suba est in non
tpe.ſ.puẽtus forme subalis.Et paulopost.Qñ caro fit ex
sanguie:p̊ amittũtur q̃litates ⁊ accñtia ppria sanguinis:⁊
fiũt accñtia ppria carni.⁊ h̃ in nõ tpe scilꝫ in fine motus.
¶ P̃.per rõnem põt assumptũ ostendi sic.Inductio for-
me substãtialis est generatio proprie dicta.sicut inductio
qualitatis est alteratio proprie dicta.Si igit̃ forma sub-
stantialis cõtinue in tẽpore inducit̃ ⁊ nõ subito:seqtur ꝙ
generatio ppie dicta sit motus cõtinuus.quod demon-
stratur esse falsuz.v.physicoꝝ.qꝛ sequeretur ꝙ nõ ens in t.ꝯti.8.
actu moueret̃.¶ Alia rõne ostẽditur principale proposi
tum sic.Omne mediuz est inter ꝯria.sicut probat phs.x. t.ꝯti.22.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

metaᶜᶜ. Sed ſi forma ſubſtãtialis intẽderet᷑ ⁊ remittere
tur eſſet in ſuba mediũ. eſſet enim tranſitus ab impfecto
ad pfectũ per gradus medios. ergo in ſuba eſſet cõtrarie-
t.cᵒ.io. tas. qḋ eſt ꝯ phm in pdicamẽtis ⁊. v. phyᵒʳ. vbi Comᵗᵒʳ di
cit. ꝙ in ſuba nõ eſt ꝯrietas q̃tũ ad formas: ſed q̃tuꝫ ad
qualitates. ¶ P̃. oĩs drĩa ſm formã ſubſtãtialem variat
ſpẽm. forme eniꝫ ſubales ſunt ſicut numeri in qbus quo-
cũqꝫ numero addito vel ſubtracto ſpẽs variat᷑. Si igitur
forma ſubalis ſuſcipit magis ⁊ minꝰ in gradu. ſ. facto ma
gis ⁊ minus ſpẽm variabit. ⁊ ita non erit eadẽ forma ſed
alia. Nõ eniꝫ vna ⁊ eadẽ forma eſt diuerſarũ ſpecierum.
Quelibet igit᷑ forma ſubalis in indiuiſibili cõſiſtit. Ex q̃
patet ꝙ illa via que ponit ipſaꝫ per gradus promoueri: ⁊
per ꝯſequẽs ſuſcipere magis ⁊ minus; penitus eſt ĩpoſſibi
lis ⁊ merito reprobãda. Nũc reſtat videre qualiter reliq̃
via eſt ĩpoſſibilis. que dicit ꝙ eſſe forme totalr̃ generatio
ni in mã̃ p̃exiſtit. nomen tñ forme vel rõnẽ nõdũ meret᷑:
eo ꝙ materiã nõduꝫ actu pficiat. Hoc aũt patere põt ſic.
cũ eſſentia materie nẽcio generationi rei preexiſtat. ⁊ ſilr̃
ſm iſtã poſitionẽ eſſentia forme tota p̃exiſtit: ſeqtur ꝙ to
ta eſſentia eiꝰ qḋ generat᷑ ſit ante generationẽ. ex mã̃ eniꝫ
⁊ forma ꝯſtituit᷑ eẽntia ipſius rei. ſed poſita eẽntia alicu-
ius ponit᷑ ipſuꝫ. ergo illud qḋ generat᷑ eſt anteq̃ꝫ generet᷑.
Et eodẽ mõ ſeqtur ꝙ res ſit poſtq̃ꝫ eſt corrupta. que ſunt
manifeſte ĩpoſſibilia. ¶ Si aũt dicat aliqs ꝙ forma pre-
exiſtat generationi nõ actu ſed potẽtia. iõ bene cõcludit᷑
ꝙ illud qḋ generat᷑ ſit in potẽtia anteq̃ꝫ generet᷑. ⁊ h̃ non
eſt incõueniẽs. qui ſic dicit ipſe ꝓpoſitũ realr̃ ꝯcedit. Si
eniꝫ forma poſt generationẽ eſt actu in mã̃. ⁊ ante genera
tionem. tm̃ in potẽtia. cũ eſſe in potẽtia tm̃ ſit propter de-
fectum alicuius qḋ nõ deficit qñ eſt actu. opꝫ ꝙ añ gene-
rationeꝫ aliqd deficiat de forma qḋ nõ deficit poſt gene-
rationẽ. forma aũt indiuiſibilis eſt vt oñſum eſt. ergo ne-
ceſſe eſt dicere ꝙ ipſa totaliter defuit añ generationẽ. ⁊ h̃
eſt ꝓpoſitũ. ¶ P̃. cũ dicit᷑. Forma eſt in potẽtia ante ge-
nerationẽ: ita ꝙ exiſtat quoddã eſſe forme diminutuꝫ: rõ
ne cuius dr̃ in potẽtia. tũc quero de eſſentia forme que hꝫ
illud eſſe. aut vnit᷑ materie: ita ꝙ illud eſſe ꝯſequat᷑ vnio-
nẽ talis eẽntie forme cũ mã̃. ⁊ tũc nec̃e eſt ponere: ꝙ cum
ꝯiũctio vel vnio alicuius rei ꝯſtituat eius qdditatẽ vel eſ
ſentiã: neceſſe ẽ ꝙ tota qdditas rei ſit ꝯſtituta añ gnõneꝫ:
qḋ (vt diximꝰ) ẽ abſurdũ. Si aũt illa eẽntia forme hẽat
illud eſſe ſolũ rõne ſui: nõ rõne alicuiꝰ ſue vniõis: cũ mate
ria ſeqtur ꝙ hec eẽntia forme ſit in nã̃ ſua penitꝰ ĩmãlis.
Oĩs aũt hmõi eſſentia habẽs eſſe p̃ter mã̃m: eſt quedã natu
ra ĩtellectualis. Ex quo ſeqtur ꝙ oĩs forma que ſm vita-
tem eſt materialis: erit ſm iſtã poſitionem in ſua natura
ĩmaterialis. ⁊ per ꝯñs quedaꝫ ſuba ſeparata: cui ſm phos
potẽtia ĩtellectiua nõ poſſet denegari. ⁊ hoc qdẽ eſt abſur
dius. Nec põt dici ꝙ iſta rõ nõ pcedit. qꝛ illud eſſe qḋ hꝫ
iſta eẽntia forme añ gnõneꝫ eſt diminutũ. Cũ enim vni-
cuiq̃ꝫ potẽtie debeat᷑ actus ꝓprius ſm nãe ſue pfectionẽ:
cũ iſta eſſentia forme ſit in ſe pfecta cui nihil deeſt de ꝓ-
pria nã̃ que ad iſtã ptineat eſſentiã. prout ipſi ponũt: nec̃e
eſt ꝙ actꝰ ſui eſſe qḋ ei debet᷑: ſit qd pfectũ. ⁊ tunc ꝯcludo
ꝙ eẽntia formalis habẽs eſſe pfectũ rõne ſui eſſe eſt nãe
intellectualis: ſed oẽm formaꝫ mãlem ſeqtur eſſe hmõi ſm
iſtã opinionẽ. ergo oĩs forma mãlis ſm eandẽ neceſſe eſt
dicere in ſua nã̃ ꝓpria ĩmãleꝫ in proprio ſuo eſſe perfecto
exiſtẽtẽ in ſe ⁊ intellectũ habẽtẽ. vel ſi velint hoc negare
⁊ dicere. ꝙ illud eſſe habeat rõne materie: neceſſe eſt aliḋ
incõueniẽs pretactuꝫ ꝯcedere. ſ. ꝙ tota eſſentia rei eſt añ
eiꝰ gnõneꝫ. ⁊ per ꝯñs ꝙ nihil ſm veritatẽ generatur. ⁊ ſic
qḋlibet in quolibet fore. ⁊ alia incõueniẽtia multa: quoꝝ
nõ eſt numerus. ¶ Ad obiecta g̊ que ipſi affirmãt pro ſe
dicẽduꝫ. ¶ Ad p̃ᵐ. ꝙ Augꝰ non vocauit rõnes ſeminales — Ad p̃ᵐ
in materia: ipſas eſſentias formarũ vel inchoationes ea-
rundem: ſed cauſas ſiue rõnes ſeminales poſuit in mate-
ria reſpectu oĩum miſcibiliũ ⁊ mutabiliũ ꝓpter hmõi mate
rie habilitates: ⁊ ipſoꝝ elemẽtoꝝ actiuas ⁊ paſſiuas virtu
tes. Cũ eniꝫ in materia ſit habilitas ad oẽm formã mate
rialeꝫ ⁊ elemẽta mutuo agentia faciãt ad qualitatis me-
die: ſub quadã. ſ. proportione inductionẽ. que. ſ. proportio
nalitas ſm diuerſitateꝫ formarũ diuerſoꝝ mixtoruꝫ eſt
neceſſaria. liquet in ipſis elemẽtis ac materia elemẽtoruꝫ
cauſas ac rõnes ſeminales reſpectu mixtoꝝ oĩuꝫ natura-
liter inherere. Et ꝙ hec fuerit ĩtẽtio Aug. patet ex verbis
eius que ipſi adducũt. Ait eniꝫ. Elemẽta huius mũdi cor
poream habẽt vim qualitatẽq̃ꝫ ſuaꝫ ⁊c̃. Ecce quid vocat
rõnem ſeminalẽ: vim. ſ. ⁊ qualitatẽ qua elementa agunt
(vt dictum eſt) ad mixtoꝝ productionẽ. ¶ Qḋ autẽ di-
cit. ꝙ de grano tritici nõ naſcũtur fabe: nec ecõuerſo. huic
eidẽ ſentẽtie atteſtatur. Sed ſi ad formã exiſtẽtẽ in mate
ria in potẽtia reſpexiſſet ſm modũ poſitionis eoꝝ: iſtã di-
uerſitateꝫ nõ poſuiſſet. qm̃ forma fabe inuenit᷑ in potẽtia
in materia grani tritici: ⁊ ecõuerſo: vt ipſimet hñt neceſſe
ponere. diuerſitas igit᷑ eſt a pte virtutis actiue. qꝛ. ſ. in gra
no tritici eſt potẽtia actiua ad triticũ ⁊ hec eſt virtus ipſi-
us grani non aliqua eſſentia forme ſubalis ſub eſſe dimi-
nuto. ⁊ ideo certe per illã virtutẽ diſponit᷑ materia donec
inducat᷑ forma ſubſtãtialis tritici generãdi. Similiter in
faba eſt virtus actiua: per quã diſponit᷑ materia ad illud
qḋ ex ipſa generat᷑. Iſtas ergo diuerſas v̾tutes vocat Au-
gᵘˢ rõnes ſeminales. Sũt auteꝫ iſte virtutes (vt tactum
eſt) naturales ꝓprietates taliũ ſeminũ. propter qḋ ratio
nes ſeminales appellãtur. ¶ Ad 2ᵐ ſimiliter dicendũ. ꝙ — Ad 2ᵐ
Augꝰ vocat ſemẽ inuiſibile illud: in quo ſenſu nõ percipi-
mus eſſe virtuteꝫ actiuã reſpectu productionis alicuius:
ſed ſolum rõne prout ipſe dicit. ſicut vocat ſemẽ viſibile
ſurculũ vel ſemen. in quo ſenſu experimur eſſe virtutem
actiuã diuerſam ad diuerſarũ productioneꝫ plantarum.
Sicut ergo v̾tus actiua ſeminis vel ſurculi nõ fit forma
plãte generate. ſic eniꝫ forma de ſubiecto in ſubiectũ mi-
graret. ſic nec virtutes elemẽtoꝝ actiue fiũt forme mixto
rum. ad quarũ cognitioneꝫ nõ niſi per rõnis inueſtigatio-
nem peruenit᷑. inquantũ. ſ. agũt ad mixtoꝝ productionẽ:
prout dicit Augᵘˢ ibidẽ de trinitate. libro. iij. c. xiiij. Quã-
uis inquit oculis videre nequeamus. rõne tamẽ cognoui-
mus. qꝛ niſi talis aliqua vis eſſet in elemẽtis iſtis: nõ ple
rũqꝫ naſcerẽtur ex terra que ibi ſeminata nõ eẽnt. ⁊ hoc
vocat etiã Augᵘˢ ſemẽ inuiſibile: ſicut patet intuẽti. Et qḋ
dicit infra inuiſibiliũ ſeminũ creatorem omniũ rerũ ⁊c̃.
pro nobis facit. Ex hoc eniꝫ ꝙ deus virtutẽ omnium for-
marum huiuſmodi pductiuaꝫ cõcreauit: ipſe dicitur oẽs
formas huiuſmodi creare. quoniã cauſa p̃ma plus eſt in- — Auctor cauſis.
fluens q̃ꝫ ſecũda. Utitur auteꝫ Augꝰ hoc nomine creatio-
nis pro productiõe: ſicut patet. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ. ꝙ eodeꝫ — Ad 3ᵐ
modo habet intelligi dictũ Ambroſij. Dicũt enim ſancti
(vt diximus) virtutes iſtas actiuas rationes ſeminales.
¶ Sciẽdũ aũt ꝙ omnis virtus actiua rei ineſt ipſi agen
ti. ⁊ nullo modo põt fieri forma vel effectus producti. In
hoc tamẽ eſt drĩa: ꝙ virtutes inueniũtur in quadã perfe-
ctione que manet poſt ſuoꝝ effectuũ productioneꝫ. ſicut
patet de virtute ſolis ⁊ elemẽti. per quã producit elemen-
tum ſue ſpeciei. ⁊ vniuerſaliter de v̾tute agẽtiũ perfecto-
rum. Quedã v̾o ſunt virtutes actiue quarũdã rerũ que a
natura ordinãtur ad alia pfectiora. ita tamẽ ꝙ ſemen il-
lud nõ manet. nec per ꝯſeqũẽs v̾tus eius: que ſibi vt ſub-
iecto infuit ipſis in eſſe productis. ⁊ huiuſmodi v̾tus dici-
tur ꝓprie ſeminalis: ſicut ⁊ illud cuius eſt virtus illa vo-
catur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Ad p.m Ad 4m catur semẽ. ¶ Ad 4m cum dicũt. ꝙ phi locuti sunt de rationibus seminalibus: verũ dicũt sed nõ ſm eorum extimationẽ. sed in sensu supradicto. Sic enim ⁊ nõ aliter est in ouo v̾tus actiua vel ratio seminalis galline. ¶ Qđ aũt dicit phs. ex albo in potentia fit album in actu. ⁊ ꝙ numerus potentiaꝝ est ſm numerũ specierum entiũ generabilium: nihil facit pro eis. Certuʒ enim est ꝙ albedinis esse nõ potest poni in materia ante ꝓductionem albi. qm̃ accidentia sequuntur necessario esse subiecti sui: etiaʒ ſm suã essentiam. vñ impossibile est per naturã ponere essentiaʒ accidentis habere esse qđ nõ cõsequatur ad esse sui subiecti. Nec etiam hoc dicere voluerunt illi qui huius positionis fuerunt defensores subtiliores. igitur esse fit ex eo qđ est in potentia tale. nõ quidem actiua sed passiua. Lignũ enim fit albũ ex nõ albo in potentia sicut patet: quot etiã sunt forme tot sunt habilitates in materia. ꝓpter qđ materia dicitur vna ſm substantiaʒ. ⁊ multa ſm habilitates

Ad 5m 2. phic. ſm Cõmentatorem quẽ adducunt. ¶ Ad vltimuʒ dicenduʒ. ꝙ ars ⁊ natura dicuntur differenter agere ſm phm ⁊ Cõmentatorem. sed hoc neminem compellit ad ponenduʒ potentias actiuas in materia eo modo quo ipsi posuerunt. In solis enim animatis est hoc veꝝ. ꝙ p̃ncipiuʒ sui motus actiuũ est intrinsecus. In inanimatis v̾o hoc est pe-

t. cõ. 17. nitus impossibile. Unde phs. 8° physicoꝝ dicit. ꝙ ꝓpriũ est animatoꝝ moueri a seipsis. Si igitur queratur: vtruʒ differentia ista inter naturalia ⁊ artificialia debet intelligi quantũ ad principiũ actiuũ: vel quantũ ad principiuʒ passiuũ: neutrũ dandũ est. sed vtrunqʒ accidit. Sed hoc esset dandũ: ꝙ differẽtia habet intelligi ex parte artificialiũ de p̃ncipio factionis: inquãtũ artificialia sunt ab arte: qđ est qđdam p̃ncipiũ actiuũ. Ex parte autem naturaliũ

Ad 2 similiter habet intelligi de p̃ncipio generationis reruʒ inquantũ naturalia sunt: scilʒ de materia que in generatione quorundam vt inanimatoꝝ: est p̃ncipium passiuum tm̃. In generatione v̾o animatoꝝ est nõ solũ principium passiuum: sed etiam actiuũ. ⁊ ita nõ necesse est ꝙ intelligatur illa differentia quantum ad idẽ genus p̃ncipij vtrobiqʒ: sed aliquando ad diuersa genera p̃ncipioꝝ: vt quando comparat̃ factio artificialiũ ad generationem animatoꝝ. Lʒ autẽ in inanimatis nõ inueniat̃ p̃ncipiũ motus nisi passiuum tm̃ ſm phm: nihilominus tamen dicit̃ motus naturalis ꝓpter habilitatẽ naturalẽ que est in subiecto ad illam formã que per motũ inducit̃: ⁊ per naturalẽ inclinationẽ quã habet mobile ad formã illam. Uiolentum enim est cuius principiũ est extra: qđ fit contra naturalẽ inclinationẽ rei: sicut patet in motu lapidis sursum. Naturalis v̾o motus est: vbi inclinatio veri naturalis reperitur: quantũcunqʒ principium effectiuuʒ sit ab extra. ¶ Item sciendum. ꝙ ista potentia non potest per formã

Auctor causis. Ad 3m substantialeʒ creari: sed potest virtute agentis causari. qđ nõ possunt dicere qui ponunt eius essentiã in materia preexistere qualiter ab agente causet̃ sicut patere potest. Idẽ enim est p̃ncipium productiuũ forme: ⁊ proprietatis ⁊ virtutis formã illã ꝯsequentis: sicut patet. Idẽ enim p̃ncipiũ ꝓductiuũ est trianguli: ⁊ eius qđ habet tres angulos ⁊c̃. Et simil'r anime humane ⁊ sue virtutis intellectiue. ⁊ sic patet quasi de singulis. Cum igitur agens particulare possit in productionem ꝓprietatis cõsequentis ipsam formã substantialem: necesse est ꝙ possit in productionẽ eiusdẽ. ¶ Qꝛ autem ꝓducat̃ ꝓprietas forme substantialis per agens particulare: patet in igne agente qui calorem inducit: sicut per sensum est manifestum. ⁊ sicut producit calorem in gradu vno. sic manifestum est ꝙ facta maiori assimilatione in susceptibili: poterit producere maiorem calorem in gradu alio. ⁊ sic tandem in summo: que est proprietas ⁊ propria virtus ignis formam consequens. ergo necesse est ꝙ simul possit producere formam ipsaʒ ignis: qđ ⁊ facit. quoniam in termino alterationis inducto summo calore: necesse est aerem vel aliud in quod agit ignis: corrumpi. ⁊ eadem necessitate necesse est igneʒ generari. Et sic patet qualiter forma substantialis per virtutẽ agẽtis particularis in esse producitur.

¶ Finit Correctorium Egidij Corruptorij dictoruʒ Thome: in questionibus disputatis in de Ueritate.

¶ Correctorium corruptorij dictoꝝ Thome: in questionibus de Anima Feliciter incipit. ab Egidio Romano.

ARticulus Primus est de hoc qđ dicit Thomas. q. i. ar. i. in responsione p̃ncipali. vbi querit: vtrum anima possit esse forma ⁊ hoc aliquid. ꝙ idem esse anime cõmunicat̃ corpi vt sit vnuʒ esse totius speciei. Et p̊ sniaꝝ dis. vij. vbi querit: vtruʒ aia sit simplex. dicit hoc idẽ planius in rñsiõe tertij argumẽti. s. ꝙ hoc ipm esse qđ est aie per se fit esse ꝯiũcti. ⁊ ꝙ nõ est ibi eẽ nisi esse ipsius forme. Et in hoc idẽ dicit̃ in p̃ma p̃te summe. lxx. q. ar. p̊.

Corruptorium. Hec positio videtur nobis tẽdere ad errorem ad hoc scilʒ ꝙ nõ fuit idem corpus christi viuũ ⁊ mortuũ: neqʒ alicuius alterius. Si enim nõ est aliud esse corporis vel cõiuncti q̃ʒ esse ipsius aie: cum omne esse sit a forma: sicut dicit phs in. ij. de anima. ⁊ Boetius. ij. de trini. post separatio- t. cõ. 26.
nem anime corpus habebit aliud esse. Conuenit enim vere dicere: hoc est corpus: nec tñ p̃dicat̃ esse anime de hoc corpore qđ constat esse corpus. ergo oportet de necessitate ꝙ hoc corpus inquantũ corpus hoc: aliunde habeat formam q̃ʒ ab anima: que sola dedit esse corpori in coniunctione. Sed si hoc corpus inquantum hoc corpus aliam habeat formam post separationeʒ q̃ʒ ante: impossibile est ꝙ sit idem numero corpus christi ſm ꝙ corpus: hoc autẽ damnatum est tanq̃ʒ falsum. ¶ P̃. certum est ꝙ corpus 1
habeat esse anteq̃ʒ anima sibi vniatur. ⁊ postq̃ʒ separata fuerit. ergo totum esse corporis ⁊ coniuncti nõ est esse anime. ¶ P̃. in alijs compositis ex materia ⁊ forma. verbi 2
gratia in elementis. videmus manifeste compositũ esse ex componẽtibus: quod tamen esse nõ est per se alicuius componentium. quia neutrum componentiũ habet esse per se: sicut corpus ⁊ anima: vt patet post separationẽ aie a corpore. potest vere dici ꝙ hoc est corpus. ⁊ ꝯstat ꝙ tũc nõ predicatur de esse anime. nec aliud dicitur hoc corpus est: q̃ʒ hoc est corpus. Si enim nõ esset corpus sicut nõ est homo: tunc nõ posset vere dici: hoc est corpus. quia nõ potest dici: hoc est homo. ergo si ideʒ est corpus numero post separationem anime quod ante: idem habet esse numero post separationẽ qđ añ. sed hoc nõ posset esse si totum esse corpis: ⁊ cõiuncti esset ipsius aie. Restat igit̃ hoc esse falsuʒ. Iteꝝ etiã. q. ij. querit: vtꝝ itellect⁹ possibilis siue aia intellectiua sit vna in oĩbus: Et in rñsione p̃ncipali dicit. ꝙ hec aia sit vnibilis huic hoĩ vel illi: multiplicat aias ſʒ numerum. Et idem in eadem. q. in responsione. ij. argumenti. Et idem super p̊ sniarũ dis. viij. q. penultima in rñsione penultimi argumenti. Et idẽ dicit p̊a p̃te summe. q. lxxvi. ar. ij. in rñsiõe. ij. argumẽti. ⁊ ibi hoc ĩprobatũ est.

Responsio ad hec ſm Thomã. Qꝛ illud ideʒ esse anime cõmunicat̃ corpori: vt sit vnum esse cõpositi. vt in pluribus locis Thomas dicit. dictũ est supra in responsionibus cõtra p̃mã p̃tẽ. ar. ij. vbi ad obie-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Ad pm ⁊ 2m cta cõtra hec respondet. ¶ Ad illud vo qđ hic dicunt de corpe christi. dicendũ: ꝙ si ipsi vellẽt dicere. ꝙ aliud esset esse corporis christi. ⁊ aliud esset esse anime eius. ⁊ aliud esset esse ꝑsonale: manifestuz est ꝙ sumpto esse vt est actꝰ entis qui est existere sine ipsa rei existẽtia: errare intolerabiliter inuenirentur. qm̃ in christo ponere plura esse: est ponere plura existentia. ⁊ per ꝯñs plura supposita. qđ est hereticũ. Si aũt loquant̃ de esse quidditatiuo: sic esse forme nõ est aliud ẜm rem ab ipsa forma. ⁊ ponere sic plura esse: nõ est aliud realiter ꝗ̃ ponere plures formas: ⁊ ponere vnum esse sic: est ponere vnã formã. ¶ Qualiter autez sustineri valeat qualiter in hoĩe sit vna forma substantialis tm̃: lꝫ corpus christi viuũ ⁊ mortuuz sit idem numero simplr̃: nõ qđẽ ab vnitate forme: sed ab vnitate suppositi dictũ est. s. in responsionibus ad obiecta cõtra pmã ptez. ar. xxxi. ⁊ xxxij. vbi etiã declarat̃ via per quã ponit̃ ꝙ corpus mortuũ nec idem esse nec etiã eandez habet formaz substantialẽ. cuius oppositũ isti supponunt in his que contra Thomaz in hac pte obijciunt. Vñ ponentes vnitatẽ forme substãtialis: dicerent ꝙ nihil est penitus qđ dicũt in hac parte. ¶ Qđ vo dicunt supra improbatũ animam multiplicari ẜm numerũ corporum: prout dicit Thomas in locis diuersis: dicimus vbi illi nisi sunt hoc improbare: ostensuz est supra in responsionibus ad obiecta cõtra primã ptẽ. ar. xxx. ꝙ eoꝝ argumenta nihil cõcludũt contra Thomã. Et si qua in eis videbant̃ apparentia: sicut patet intuenti: ibidem dissoluuntur euidenter.

Articulus Secundus. De hoc quod dicit Thomas eadez. q. in rñsiõe ad. vi. argumẽtũ. ꝙ in his que sunt ẜꝫ esse separata a materia: non potest esse distinctio nisi ẜm speciem.

Corruptorium. Hoc est expresse cõtra illud qđ fides tenet de sacramẽto altaris: de quo fideliter tenemus ꝙ ibi est quantitas. albedo. sapor. figura separata ab omni mã. ⁊ ꝙ ista accidẽtia differunt numero ab accidẽtibꝰ silibus in alio altari.

Responsio ad hec ẜm Thomã. Si scirent viam per quã ponit Thomas accidentia in sacramento altaris remanere: ⁊ numeraliter in vno altari differre ab his que sunt in alio altari. ꝗ̃ nihil hoc quod dicunt sit ad ꝓpositũ: nõ vtiqꝫ ignorarent. lꝫ enim accidẽtia in sacramento altaris sint sine subiecto. ⁊ per ꝯñs sine materia. nõ tñ sunt sine quantitate dimensiua: que est pncipiũ indiuiduationis ⁊ multiplicationis forme eiusdem speciei. Cum enim de rõne quãtitatis dimensiue sit situs qui est cõditio indiuidualis. de cuius etiã rõne est ꝙ habeat in sui natura diuisibilitatẽ. manifestum est ꝙ ex ipsa natura quantitatis dimensiue sumit̃ indiuiduationis pncipiũ ⁊ dimensionis. ac per consequens multiplicationis indiuiduoꝝ eiusdẽ spẽi. Et hinc est ꝙ lꝫ accidentia in sacramento altaris sint sine subiecto ⁊ mã. rõne tñ quantitatis dimensiue remanentis sunt indiuidua ⁊ indiuidualiter ẜm numeꝝ distincta. Istud declarat Thomas ꝯtra Gentiles. libᵒ. iiij. cap. lxiiij. vbi sic dicit. Hoc aũt habet ꝓpriũ quantitas dimensiua inter accidentia reliqua. ꝙ ipsa ẜm se indiuiduatur. qđ iõ est. qꝛ positio que est ordo ptiũ in toto: in eius rõne includit̃. Est enim quãtitas positionẽ habens. vbicũqꝫ aũt intelligitur diuersitas partium eiusdem speciei necesse est intelligi indiuiduationem. nã que sunt eiusdez speciei nõ multiplicãtur nisi ẜm indiuiduũ. Et inde est ꝙ nõ possunt apprehẽdi multe albedines nisi ẜm ꝙ sunt in diuersis subiectis. possunt autẽ apprehendi multe linee si ẜm se cõsiderent̃. Diuersus enim situs qui per se linee inest ad pluralitatem lineaꝝ est sufficiens. Et qꝛ sola quantitas dimensiua de rõne sui habet vñ multitudo indiuiduorũ in eadẽ spẽ possit accidere. Prima radix multiplicationis ex dimensione esse videt̃. qꝛ ⁊ in genere substãtie multitudo fit ẜm diuisionem materie: que nunꝗ̃ intelligi posset nisi ẜm ꝙ materia sub dimensionibus cõsiderat̃. nam remota quantitate: substantia omnis indiuisibilis est. vt patet per phm pmo physicoꝝ. Manifestum est autẽ ꝙ in alijs generibus accidentium multiplicant̃ indiuidua eiusdẽ spẽi ex parte subiecti. ⁊ sic relinquit̃ ꝙ cũ in sacramento ponamꝰ dimẽsiones per se subsistere. ⁊ alia accidẽtia in eis sicut in subiecto fũdari nõ opꝫ nos dicere ꝙ accidẽtia huiusmodi nõ sint indiuiduata. remanet enim in huiusmodi dimensionibus indiuiduationis radix. Qualiter aũt diuersimode mã sit principiuz indiuiduationis ⁊ quãtitas dimẽsiua: declarat Thomas in summa. pte. vlt. q. lxxvij. ar. ij. in rñsiõe pncipali sic dicẽs. ꝙ cũ subiectũ sit pncipiũ indiuiduationis accidẽtiũ. opꝫ ꝙ illud qđ ponit̃ alioꝝ accidẽtiũ subiectũ esse aliquo mõ pncipiuz indiuiduationis. Est enim de rõne indiuidui ꝙ nõ possit in pluribus esse. qđ quidem cõtingit dupliciter. Uno mõ qꝛ nõ est natum in aliquo esse. ⁊ hoc mõ forme imateriales per se subsistẽtes sunt ⁊ per se indiuidue. Alio mõ ex eo ꝙ forma substãtialis vel accidentalis est quandoqꝫ nata esse in aliquo. nõ tñ in pluribus sed in vno solo sicut hec albedo que est in hoc corpe. ¶ Quantũ igit̃ ad pmũ materia est pncipiuz indiuiduationis oĩbus formis inherentibus. qꝛ cũ huiusmodi forme quantum est de se nate sunt esse in aliquo sicut in subiecto: ex quo aliqua earum recipit̃ in materia que nõ est in aliquo. nec ipsa forma per se subsistens sic: põt in alio esse. ¶ Quantũ autez ad secundũ dicendum est. ꝙ indiuiduationis pncipiũ est quantitas dimensiua. ex hoc enim aliquid natum esse in vno solo. ꝙ illud est in se indiuisum ⁊ diuisum ab oĩbus alijs. Diuisio autem accidit substantie rõne quãtitatis: vt dicit̃ pmo physicoꝝ. Et iõ ipsa quãtitas dimensiua est qđdã indiuiduationis pncipiuz huiusmodi formis. inꝗ̃tũ. s. due forme numero sunt in diuersis ptibꝰ mãe. vnde ipsa quantitas dimensiua ẜm se habet quãdã indiuiduationẽ.

t.2ii.15

Articulus Tertius. De hoc qđ Thomas. q. vij. vbi querit. vtꝝ angelus ⁊ aĩa differunt spe: In rñsione pncipali vult. ꝙ nõ solũ angeli oẽs ab aĩa: sꝫ etiã oẽs ab inuicẽ differunt spe. Et in respõsione quinti argumenti dicit. ꝙ intelligere diuersorum angelorum nõ est eiusdem spẽi. ⁊ ad hoc innuit talẽ rõnem. Hoc inquit remoto ꝙ angeli nõ sunt forme corporũ sicut aĩe. Si nõ sint cõpositi ex materia ⁊ forma nõ remanet angelorum ad aĩam vel adinuicẽ nisi formalis dr̃ia. formalis aũt dr̃ia spẽm variat. vñ forma est que dat spẽm. ⁊ sic relinquit̃ ꝙ nõ solũ angeli ab aĩabus: sed ab inuicem differunt spe. Si quis aũt ponat ꝙ angeli sint cõpositi ex mã ⁊ forma. ⁊ silr̃ aĩa: adhuc hoc nõ põt stare. Si enim taz in angelis ꝗ̃ in aĩa sit mã. opꝫ ꝙ illa sit vna de se sicut oĩum corporũ mã de se est vna: diuersificata tñ ẜm formaz. ⁊ si est de se vna: oportebit omnino ꝙ illius vnius mãe in cõmuni sit pncipiũ distinctionis angeloꝝ ab inuicem. ⁊ ab aĩa: sed diuersitas materie ante receptionẽ forme: que ẜm diuisionẽ materie multiplicatur nõ põt intelligi fieri preter diuisiones quãtitatiuas. Si enim talis diuersitas preexistebat in mã aĩe vel angeli: sequit̃ ꝙ anĩe ⁊ angeli sint cõpositi ex mã corpea: qđ nullus dicit. Si vo mã eoꝝ nõ sit vna sed diuersoꝝ ordinũ: hoc nõ põt poni nisi ẜm ordinem ad formas diuersas. sed talis diuersitas ordinis exigit formas diuersarum specierum. ergo adhuc angeli ab anima ⁊ ab inuicem differunt specie.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Corruptorium. Qꝛ angelus ab aia differat specie hoc cõcedimus sed de angelis oib⁹ ab inuicē hoc negamus. Uñ Dam̃. in logica sua cap̊. xi. de substantia ⁊ nã ⁊c. Eximiores inquit pħi naturas vocauerũt spẽs spãlissimas angelũ ⁊ hominē equũ ⁊ asinũ: ⁊ similia. vt vniuersaliores ⁊ cõstitutiue hypostasum. Et infra eo. cap̊. [t.ↄti.15] Sancti patres dimittentes multas cõtētiosas garrulitates cõmune quid ⁊ de multis dictũ .i. specialissimã speciē substantiã ⁊ nãm vocauerunt: vt angelũ. equuz ⁊ canem. Ecce teste Dam̃. tam ſm pħos q̃ʒ ſʒ sanctos patres: angelus est spẽs specialissima. Et īfra ca. p̊ xxix. de persona Gabrielis. Cũ sancta dei genitrice disputans vnus angeloꝝ: existens solus illic presens: disputat separatus a cõsubstantialibus angelis per eã que in loco est p̃sentiã ⁊ disputationes. ¶ Ad argumētũ dici põt: ꝙ nõ est vna cõmunis mã spũalium sicut corporaliũ. Materia enim corporaliũ dicit̃ vna ⁊ cõmunis ſm p̊mã significationē que est. ꝙ cõmune dicit̃ qd̃ in ptes diuiditur. ⁊ hoc mõ totũ cõmune est. sed partes eius sunt singulariuz ⁊ singuloꝝ: vt punctus factus: vt distinguit Boetius quatuor acceptiones cõmunis in p̃ncipio. super p̃dicamenta. ⁊ hoc mõ mã corporalis dicit̃ cõmunis. qꝛ ex alia ⁊ alia pte eius fiũt corporalia singularia: ita ꝙ nequaq̃ʒ qd̃libet ex tota. ⁊ hec est diuisio quantitatiua ꝑpter quã fieri possunt multa indiuidua vni⁹ spẽi in corporalib⁹. taliũ autez cõmunitatē ⁊ taliũ diuisibilitatē nõ ponimus in materia spũaliũ. sed potius vnũqd̃qʒ indiuiduũ in spũalibus causari simul. s. q̃ʒtũ ad materiã ⁊ q̃ʒtũ ad formã ⁊ totam materiã in vnoquoqʒ cõprehendi. ⁊ ꝑpter hoc plures possunt esse sub vna ⁊ eadē spē. lʒ mã nõ sit diuisibilis ſm quantitatē dimensiuã: que est tota multiplex ſm numeruz. qñ [p̊ celi .t. ↄti.76.⁊ 79.⁊.t. ↄti.98.] igit̃ pħs dicit. ꝙ nõ possunt esse plures mũdi. qꝛ mundus cõstat ex tota sua mã dictũ suũ intelligibile est ſm suam opinionē quã hēt de materia. s. ꝙ mã est ingenerabilis ⁊ incorruptibilis. Hoc posito nõ est possibile ponere plures [t.ↄti.15] mundos esse. Sed certe si ipse credidisset sicut vitas est: mãm corporalē totius mundi fuisse creatam: ⁊ eodē mõ deum posse creare scd̃am ⁊ tertiã nunq̃ʒ negasset positionē pluriũ mundoꝝ q̃ʒq̃ʒ iste mundus occuparet totã materiam p̊mo creatam. qꝛ multe materie similes illi creari possent. Eodez mõ dico in spũalibus. vnde dico ꝙ in illis multitudo indiuiduoꝝ nõ est per hoc ꝙ vnuz habet partem materie spũalis ⁊ diuisaz ab alia. qꝛ materia spiritualis cũ nõ sit quanta nõ est diuisibilis in partes quãtitatiuas. sed vnũqd̃qʒ habet materiã suã totam in se: nõ tempore sed origine precedentē. Uñ Aug⁹ super Geñ. ad litteram. cap̂. xxi. li. ij. ponit hoc exemplũ de centro imaginem de centro circuli exire in finitas lineas. cõstat ꝙ quelibet eaꝝ a centro est ducta ad circũferētiã. ⁊ ꝙ centrũ est vn⁹: ⁊ idē punctus terminans lineas omnes. diuiduntur tamē oēs ab inuicez ſm punctũ sicut p̊us. ⁊ illud est quod erat prius. ⁊ hoc nõ posset esse nisi vnus ⁊ idem punctus fact⁹ esset multa puncta. ⁊ tamen nõ cõuenit dicere ꝙ ille punctus terminatus dũ cõtinuat omnes lineas illas esset diuisibilis in partes dimensiuas siue quantitatiuas: sed diuisibilis per habitudinē ⁊ ordinem ad diuersas formas: sed est vnũ ⁊ indiuisibile ſʒ materiã. ⁊ sic multa indiuisibilia ſm potentiã. vñ ad formã argti cuz dicit. ꝙ opʒ materiaz spũalium ad hoc ꝙ possit esse causa multiplicationis suppositoꝝ sub vna forma habere diuersas partes quantitatiuas ad diuersas formas. Respondendũ est per interemptionem. ꝙ nec sic nec sic: sed sufficit ꝙ eadem rõ possit multiplicari ſm numerũ. ⁊ sit multa in potentia.

Responsio ad hec ſm Thomam. Ad ea que hic obyciunt̃ responsum est supra in rñsionibus ad obiecta cõtra p̊mã ptem sũme. ar. x. vbi ⁊ respõsio eoꝝ ad argumēta Tho. euacuant̃. Qd̃ aũt respondēt ad dictũ pħi de vnitate mundi: nihil est ad ꝑpositũ. planum est enim ꝙ materia mundi quo ad plures eius ptes quãtitati dimēsiue est subiecta. vñ bñ ↄtingeret intelligere diuisionē materie ptium mundi de nouo creataꝝ rõne quantitatis dimensiue cõsimilis. quã diuisionē nõ cõtingit in sola materia inuenire oī quãtitate circũscripta q̃lis poneret̃ in angelis si mã aliqua esset in eis. Jterũ supposito ꝙ aliqua materia sit occupata totaliter a sua forma: nihilominus posset distingui ab alia mã. eiusdem rõnis vbi q̃ʒtitas dimēsiua posset inueniri. sicut si deus in esse ꝑduceret plures soles. sed hoc non põt poni in mã angeli que posset fingi totaliter a sua forma occupata. qꝛ nulla huiusmodi quantitas etiã ab ipsis fictoribus fingit̃ in eadem. ¶ Qd̃ v̊o dicunt de puncto centrali nec vbi dicũt nec alibi ab Aug̃ ad istam mãm inueni applicatum. sed esto ꝙ Aug⁹ ponat multas lineas in centro terminari: nunq̃ʒ tñ ponit qd̃ veritati aduersatur. ꝙ idē punctus centralis per hoc numeret̃. Est eniz idē punctus re solũ variatus rõne ex diuersa sua habitudine vt patet per pħm. ij. de aĩa. vbi per hoc exemplũ sensus cõmunis declarat vnitatem. [t.ↄti.15]

Rticulus Quartus. De hoc qd̃ Thomas. q. viij. vbi querit: vtꝝ aĩa rõnalis tali corpori debeat vniri: Jn rñsione. iij. argumēti. sustinet aĩam intellectualem esse aliquã ꝑfectionem corporis celestis vt forma. que quidē potentiã intellectiuã habet: nõ autē sensitiuã: vt ex verbis Aristo. colligi vel accipi põt. Et in rñsione 4ti argumēti dicit. ꝙ sicut per nãm suam omnes intellectuales substãtie possent peccare. tamen ex electione diuina ⁊ predestinatione per auxiliũ gratie plures fuerunt conseruate ne peccarent.

Corruptorium. Ad hanc positionem videtur inductus fuisse tali rõne que dicebat̃ a respondente. Corpus humanũ q̃ʒuis sit elementatũ: ex hoc tamen ꝙ est redactũ ad equalitatē cõmixtionis: habet similitudinem cum celo. qd̃ omnino elongatũ est a cõtrarijs. ⁊ inde est sic nobilitatũ vt anima rationalis possit cõsequenter vniri. Et hanc materiã in parte videtur tangere Auicenna in sexto naturalium. pte. viij. articulo. v. Complexioni inquit que magis accessit ad mediũ erit complexionatũ ⁊ magis fiet aptum ad recipiendum augmentum perfectionis vite. Cũ v̊o aptissimũ fuerit: ita vt ↄtraria equaliter sunt in eo ⁊ equaliter operent̃: adaptabitur ꝑfectioni vite rõnalis vel vite celestis. Hec aũt aptitudo est a spũ humano. ¶ Et idem dicit parte vltima cap̊. vltimo. Et ex hoc format̃ talis ratio. Si nobilitas corporis humani in hoc cõsistit ꝙ vniat̃ ⁊ assimiletur corpori celesti: videtur ꝙ corpus celeste nobilius sit. ⁊ propter hoc cũ perfectio debet ꝑportionari perfectibili: corpus celeste debet habere nobiliorē ꝑfectionē q̃ʒ sit anima rõnalis. ¶ Reuera opinio videt̃ pħi. ꝙ corpora celestia [2°.t.ↄti. 17.⁊ alibi.] sint aĩata. vt patet lib° de celo ⁊ mundo. Et Auicenna ⁊ omnes peripatetici idem dicunt. Et Aug⁹ etiam de hac materia dubitare videt̃ in enchiridion. Certũ inquã non habeo vtrũ ad societatez angeloꝝ pertineant sol ⁊ luna ⁊ cuncta sydera. q̃ʒuis nõnulla esse lucida corpora: nõ tamē sensibilia vel intelligentia videantur. tamen tenendũ est ꝙ corpus celi nõ est animatũ. Uñ Dam̃. libro. ij. cap̊. vi. Nullus celos animatos vel luminaria existimet. Jnanimati enim sunt ⁊ insensibiles. celũ. terra. lapis vitã nõ habent. ⁊ tñ in deo vita sunt. Signũ ad hoc videt̃ ꝙ dixim⁹ homo totus diuinus ab apostolis eruditus p̃cipue a Paulo vsqʒ ad celũ rapto, qui cũ omnē dispositionē hierarchie

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

ecclesiastice & angelice vel celestis tradidit: nunq̃ tradidit de dispositione stellatis hierarchie. Si autẽ celi essent aīati: certe essent hierarchici. & si essent: nõ saltasset Dionysius a hierarchia angelica ad ecclesiasticam: nisi tangeret aliquid de stellari. Neq3 aliquem moueat ita q̃ dicat q̃ Dionysius de celesti hierarchia loq̃t. q2 absq3 dubio celestẽ vocat angelicã. ¶ Itẽ si celi essent animati: cõstat q̃ sicut illa corpora sunt nobiliora nostris: ita ꝓportionabiliter anima eoꝝ esset nobilior aīa nostra. & per ↄsequẽs celi essent nobiliores hoib⁹. & ita cũ nobilius nõ sit ꝓpter ignobilius: nõ essent corpa celestia creata ꝓpter hoīes. cuius cõtrariũ scribit̃ Deuter. iv. Ne inquit eleuatis oculis in celũ videas solẽ & lunã & oīa astra celi. & errore decept⁹ adores ea & colas que creauit deus in ministeriũ cunctis gentibus que sunt sub celo. ¶ Ad rõnẽ dici põt. q̃ corpa celestia nobiliora sunt corporibus aīaliũ ṡm qd: inquãtũ illa incorruptibilia sunt: hec aũt corruptibilia. simpliciter aũt ecõuerso est. Omne enim animatũ ordine nãe est nobilius inanimato. & omne corpus (vt ita dicã) aīale est nobilius inaīali. Et qd dicit q̃ elongatio a ↄtrario vel per naturã: vt quinta essentia. vel per accessuz ad temperamẽtũ & equalitatẽ cõmixtionis est adaptatio corporis ad recipiendũ formã perfectiorẽ: videt̃ nõ esse veruz simpliciter loquendo. Huius aũt signũ habemus in ptib⁹ corpis. constat enim q̃ corpus & spũs sunt aptiora ad perfectionem vite suscipiendã ab aīa q̃ caro vel cutis. & tñ caro & cutis magis accedũt ad temperamẽtũ q̃ cor & spũs. sicut dicit Auicenna in pmo canone. cap. iij. de cõmixtionibus mẽbrorum sic inquiens. Qd aũt in corpe est calidius est spũs & cor a quo ꝓcedit. Et in cap̃ ꝓcedenti ita dicit his verbis. Iã manifestũ fit q̃ mẽbra pncipalia nõ sunt equalitati recte multũ ꝓpinqua. imo opꝫ q̃ caro ṡm q̃ caro sit membrum equalitati propinquius q̃ cetera membra cutis. tamen carne propinquior.

Responsio ad hec ṡm Thomã. Positio illa q̃ celi sunt animati: a Thoma nec hic nec alibi affirmat̃. ipse enim hec sub dubio derelinquit sine aliqua affirmatione. qd patet per vba eius in huius questionis determinatione. postq̃ eniz dixit quosdã pħos & doctores catholicos posuisse celos animatos. & Aug⁹ hoc sub dubio dereliquisse. Damas. oppositũ asserente subiũgit. q̃ hec positio apud modernos theologos cõuenietior est. q̃ celi nõ sunt animati. sicut dicit Dama. super quo hesitauit Aug⁹ super Geñ. lib⁹. i. cap. vltimo. & in enchi. xli. Cuius exẽplo etiã Thomas hoc sub dubio derelinquit lib⁹. ij. cõtra Gentiles cap. lxix. sic dicẽs. Hoc aũt qd dictũ est de animatione celi: nõ diximꝰ quasi asserẽdo ṡm fidei doctrinã ad quã nihil ptinet siue sic siue aliter dicat̃. Uñ Aug⁹ in ench. nec illud quidẽ certũ habeo vtꝝ ad societatẽ angeloꝝ pertineãt sol & luna & cuncta sydera. Quis non nulla lucida esse corpora: nõ tñ sensibilia vel intelligẽtia videant̃. Ecce doctor noster egregius eximio doctori beato Augustino sic in hoc articulo se cõiungit: vt vnus sine alio nequeat reprehendi. Qñ igit̃ isti sibi imponũt. q̃ ad hãc positionez quadã rõne quã ipsi explicant fuerit inductus. manifestũ est q̃ falsum dicunt. qd patet ex vbis eius in huiusmodi questionis rñsione vbi ait. Hoc pro firmo tenentes dicimus q̃ corpora celestia ab aliquo intellectu mouentur saltẽ sepato ꝓpter argumẽta. tñ vtraq3 partẽ sustinentes dicamꝰ &c. Ecce nullũ argumẽtũ ad alteram ptẽ opinandã induxit cũ rõnes ad vtraq3 ptem dissoluat. ¶ Rõnes aũt quas ipsi hic ponũt paꝝ valent. ¶ Ad primã igit̃ Dionysij dõz. q̃ Dionysi⁹ loquẽs de hierar. angelica satis determinauit de intellectib⁹ qb⁹ celi aiant̃: cum illi si qui tales sunt ptineant ad societatẽ angeloꝝ ṡm Augustinũ. vñ nõ optuit hoc sanũ aliquẽ imaginari. ¶ Ad 2m cũ dicũt corpa celestia esse ꝓpter hoīem. ex quo videt̃ q̃ hõ sit nobilius ipsis. ¶ Dicendũ q̃ hoc nõ sequit̃. Constat enim q̃ angeli sunt administratoꝝ spũs in ministeriũ missi ꝓpter eos qui hereditatẽ capiũt salutis. Nec tñ sequit̃ q̃ hoīes pro qbus mittuntur sint ipsis nobiliores. ¶ Itẽ posset dici q̃ homo est nobilius q̃ illud qd oculo corporali in corpibus celestibus põt ꝓpendi. qd vtiq3 cedit hominibus ad vtilitatẽ. vñ ideo pcipit in scriptura illa. ne horum cõsideratione aliqui corpa illa adorent. Rationi võ illi non oportebat eos tam studiose rñdere: cum Thomas eã nõ ponat. nec illi vllatenus innitatur.

Ad pm

Ad 2m

Debil.

Articulus Quintus. De hoc qd Thoᵐᵃ q. ix. vbi querit: vtruz aīa rõnalis vniat̃ mãe corpali per mediũ. dicit in responsione pncipali. q̃ eadẽ numero forma est per quã res hẽt q̃ sit in vltima specie spãlissima & intermedijs generibus oĩbus. & infra. Nõ est inquit aliqua forma media inter aīam & mãm pmã. sed hõ ab ipsa aīa perficit̃ ṡm diuersos gradus pfectionis: vt sit corpus & aīatũ & rõnale. Et infra sic. Igitur aīa vt est forma dans esse: nõ habet aliqd mediũ inter se & mãm pmã. Simile dicit in responsione. v. argumẽti. Et infra: vtꝝ in homine aīa rõnalis & sensibilis & vegetatiua sint vna substãtia. Et infra. q. iij. in rñsione pncipali dicit q̃ nulla forma subalis vnit̃ mãe mediante alia forma substantiali.

Corruptorium. Hec positio q̃tum ad hoc q̃ negat gradũ formarũ reprobata est superius in prima pte. ¶ P. hoc qd dicit q̃ nulla forma substãtialis vnit̃ mãe mediãte alia forma subali. sed oīs forma subalis vnit̃ mãe pme ĩmediate: est cõtra Cõmẽ. vt videt̃: qui dicit sup. ij. phi. sup pticulã illã que dicit. & quacũq3 istoꝝ fit vnus modus. Naz est mã pma subiecta oĩbus formis: qm̃ nõ est cõposita ex mãꝫ forma. Itẽ simile huius dicit circa. xi. metaᶜᶜ. super illud dubitãdũ videlꝫ est. qdlibet inquit ens habet cũ mã ente mãm pmã. ¶ Itẽ. q. xi. vbi querit: vtꝝ aīa rõnalis. sensibilis & vegetabilis sit vna suba: In rñsiõe pncipali dicit. Relinquitur ergo q̃ in hoīe sit tñ vna aīa ṡm subam que est rõnabilis. sensibilis & vegetabilis. & hoc ↄñs est ei qd ostendimus in ꝓcedentib⁹ de ordine formaꝝ subaliũ. q̃ nulla forma vnit̃ mãe mediante alia forma subali. sed forma pfectior dat qcqd dat forma imperfectior & amplius. Uñ aīa rõnalis dat corpori humano qcqd dat aīa sensibilis brutis & vegetabilis plantis. Hec positio lꝫ inquantũ negat gradũ formaꝝ improbata sit supius: verũtñ q2 predictã positionẽ conat̃ munire rõnibus: tentandũ est eas dissoluere. Dicit ergo in rñsione pncipali eadẽ. q. paꝝ supra. Si dicat̃: hõ est aīal. aīal est corpus. corpus est substantia. erit per accidens. & q̃ hõ nõ est vere illud qd est aīal per se. Et ita sequit̃ aliud incõueniẽs ex pluribus actu existẽtibus nõ fit vnũ simplr: nisi sit aliqd vniens: & aliquo modo ligans ea adinuicem. Si ergo ṡm diuersas formas sortes est homo & aīal: indigerent hec duo ad hoc q̃ vnirent̃ simplr aliquo qd faceret ea vnum. Unde cum hoc nõ sit assignare: remanebit q̃ homo nõ erit vnum nisi aggregatiue: sicut aceruus qui est ṡm quid vnũ & simpliciter multa. Et ita aliud incõueniens sequit̃ q̃ aīa rõnalis sit accidẽtalis forma. qd sic declarat. Cũ genus sit spãle pdicatũ: opꝫ q̃ forma ṡm quã idiuiduũ habet pdicatiõne generis sit forma substantialis. & ita opꝫ q̃ forma singularis ṡm quã sortes dicit̃ anial sit subalis in eo. & sic nece est q̃ det eẽ simplr corpi: & faciat ipm hoc aliqd. Aīa igit̃ rõnalis si est alia ꝫ subam: cũ adueniat ei iam subsistẽti: vñ nõ erit forma subalis lꝫ accidẽtalis. & sic nõ dabit esse specificũ.

D³. Ad

1

2

3

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Ad pm Hec icõueniẽtia vel rõnes ꝯfirmãt positionẽ de vnitate forme in cõposito. ¶ Ad pm ergo dõm: ꝙ illud est in formis nõ habentibus ordinem essentialẽ adinuicem: sicut est albũ ⁊ musicum: ⁊ huiusmodi. In formis aũt habentibus specialem ordinẽ adinuicem ẜm magis pfectũ ⁊ minus: fallit tam in accidentalibus q̃z in substãtialibus. Si enim nix vel sortes est albus: sortes est coloratus: ⁊ essentiali pdicatione albũ est coloratũ. similiter in substantialibus. sortes est homo: ⁊ homo est animal. ergo sortes est
Ad 2m animal. ¶ Ad secũdũ dicendum. ꝙ ex pluribus existentibus in actu non fit vnum. verum est quando actus ita completus est. ꝙ nõ est in potentia ad vlteriorẽ pfectionem. In formis aũt substantialibus adinuicez ordinatis: forme generaliores ⁊ si aliquo mõ sint actu ⁊ completiue tamen sunt imperfecte ⁊ in potẽtia respectu vlterioris cõplementi per formas minus vniuersales vsqz ad formaz spãlissimã. ¶ Et cũ addit. si ẜm diuersas formas sortes est homo ⁊ aĩal indigerent ⁊c̃. ¶ Dicendũ ꝙ vna illaruz formaꝝ prior. s. est in potẽtia ⁊ quasi materialis respectu forme vlterioris vel posterioris. materialis inquã nõ ẜm se: sed ẜm ꝙ disponit materiaz: ⁊ adaptat respectu forme posterioris. Ideo sicut materia ⁊ forma vniũtur sine me
t. ꝯti 27 dio vniente ea: sicut dicit phs. iiij. metace. ita ille forme nõ
Ad 3m indigẽt aliquo medio vniẽte eas. ¶ Ad 3m icõueniẽs. s. ꝙ aĩa rõnalis est forma accidentalis ⁊c̃. ¶ Dicendum ꝙ nõ omnis forma substantialis adueniẽs alicui dat ei esse vltimũ ⁊ completũ in specie spãlissima. qd̃ expresse argui põt. ex eo ꝙ phs dicit. xvi. de aĩalibus. s. ꝙ embrio nõ est simul animal ⁊ equus. alioquin forma per quam embrio est equus: cum prius tempore sit animal: esset forma accidentalis. quod constat esse falsum.

Responsio ad hec ẜm Thomam. Uerum est ꝙ hanc positionem supra reprobauerũt ar. xxxi. cõtra pmam partẽ. vbi via est declarata. ꝙ argumenta eoꝝ sunt nullius momenti. ⁊ responsiones eoꝝ ad argumenta Thome multa impossibilia includere cõcluduntur. Quia vo rõnes quas afferunt hic in nullo realiter ab illis differunt. nihil quippe reale addunt. per ipsa eadẽ que ibi habentur poterunt improbari.

Articulus Sextus. De hoc qd̃ Thomas dic̃. q. xiiij. vbi querit de imortalitate aĩe. Et in rñsione principali dicit. sic manifestũ est ꝙ pncipium. s. anima de qua loquit̃: nõ est cõposita ex materia ⁊ forma. q̃ species in ea recipiuntur imaterialiter. qd̃ declarat ex hoc ꝙ intellectus est vniuersalium: que abstrahuntur a materia ⁊ a cõditionibus materie. ¶ Item. q. an aĩa rõnalis sit creata in corpore vel extra corpus. In responsione pncipali dicit. ꝙ aĩa nõ est cõposita ex mã ⁊ forma.

Corruptorium. Hec positio videtur esse contra fidem. naz qd̃ nullam habet materiam nullius transmutationis est susceptiuum. ergo si anima nõ habet materiam nõ transmutatur de vitijs ad ṽtutes: nec econuerso. nec de gr̃a ad gloriaz: nec de tristitia ad letitiã. nec de aquis niuium ad calorem nimiũ Job. xxiiij. Unde Aug9. vij. super Geñ. ad litteram. cap. x. Si qõdam imutabile esset aĩa: nullo mõ eius materiam querere deberemus. nũc aũt eius mutabilitas indicat eã interim vitijs ⁊ fallacijs deformem reddi. formari autẽ ṽtutibus ṽtutisqz doctrina. Et infra ibidem lib°. xxv. cap. viij. loquẽs de mã aĩe quã inquit formationẽ suã nõ tempore sed origine precederet. ꝙ nisi de mã spũali facta aĩa congruentius credit̃. ¶ P. lib°. v. super Geñ. cap. viij. expresse dicit Aug9 materiã esse corporalem ⁊ spiritualem. Ait enim. Non temporali sed causali ordine prius facta est informis formalisqz materies: ⁊ corporalis ⁊ spiritualis. de qua fieret qd̃ faciendũ esset. Hec Aug9. Unde dicta positio videtur fauere sexto errori de angelis ꝯdemnato: qui est ꝙ in abstractis substantijs nulla est possibilis trãsmutatio. nec sunt in potentia ad aliquid ꝙ eterne sunt ⁊ imunes a materia. ¶ P. si nõ haberet materiam ⁊ esset t. ꝯti. 55.
forma tñ: nihil pateret̃: dicente phõ p de genera. ꝙ materie est pati. ⁊ ibidem. materia ẜm ꝙ materia passiuuz est. ¶ P. si est forma simplex nullius accidentis esset subiectũ. ⁊ ita nec reciperet vitium nec ṽtutẽ nec penã nec beatitudinẽ. dicente Boe. de tri. xiij. cap. neqz deus fieri põt subiectuz forma enim est. forme aũt subesse non possunt. Nã ꝙ forme subiecte sunt accidentibus vt humanitas: non ita accidentia accipit in eo ꝙ ipsa est. sed in eo ꝙ sibi ita materia subiecta est. dũ eniz materia subiecta humanitati suscipit quodlibet accidens: ipsa humanitas suscipere videt̃. forma enim que est sine materia subiectum esse nõ poterit. Hoc etiam patet per rõnẽ sic. In omnib9 que ordinate agunt: scdm agens nõ agit nisi in ṽtute primi agentis. quoniã plus agit in causatũ q̃z secundũ agẽs: vt habet̃ libro de causis. ergo similiter in patiẽtibus nihil patiet̃ nisi in ratione pmi passiui. Sicut aũt forma est primũ pncipiũ siue pma ratio agendi. Omne enim qd̃ agit per formã suã: agit ita pmũ pncipiũ vel pma ratio patiendi est materia. ergo sicut illud qd̃ caret omni forma non agit ita. s. anima si caret omni mã nõ patiet̃. ¶ Ad rationem positionis dici potest. ꝙ hec consequentia nõ tenet. Species recipit̃ in intellectu imaterialiter. ergo est imaterialis. Instantia manifesta est in oi sensu ⁊ imaginatione. sensus enim est susceptiuus spẽꝝ sine mã. ⁊ tñ non est imaterialis. sed cõstat ꝙ sunt ṽtutes in mã. Oculus eniz pupilla est ⁊ visus: vt dicit phs. ij. de aĩa. ¶ P. si opz intellectũ ⁊ animam assimiliari cõditionibus rei quã recipit. t. ꝯti. 10.
ergo qñ recipit abstracta ab hic ⁊ nunc: ⁊ ab oi differẽtia loci ⁊ temporis: tũc nõ alicubi ⁊ aliquãdo est: qd̃ est ipossibile. Restat igit̃ ꝙ ista ꝯsequentia non valet. ¶ Adhuc alio mõ ostendit̃: ꝙ rõ positionis nõ cogit. Nã abstractũ a mã ⁊ a cõditionibus eius: põt intelligi dupl'r. s. q̃ vel qd̃ intelligit̃: intelligit̃ in sua natura nõ completa: vel absqz materia ⁊ cõditionibus materie cõsideraẗ. Primum est falsum. nam obiectum intellectus est qd vel qdditas. vt t. ꝯti. 9. ⁊
habet̃. iij. de aĩa. ⁊. iiij. metaphyce: visus finez ab Auicenna 10.
vbi ⁊ addit̃. ꝙ quidditas rei que itelligit̃: nõ est materia t. ꝯti. 28.
neqz forma: sed cõpositũ cõplectẽs mãm ⁊ formã. Scdz etiam simpliciter nõ est veꝝ. Nã lz intellectus abstrahat a materia vt a corporali dimensione. nõ tamen ab omni. ¶ P. nullũ inconueniens est. ꝙ vniuersale abstractuz a materia corpali sit in intellectu habente materiã spũalez ⁊ intelligibilem. Nam vt dicit Auicẽna. vi. metaphyce. loquens de vniuersali forma que respectu indiuiduoꝝ est vniuersalis respectu anime cui imprimit̃ idiuidualis est ⁊ singularis est. Cũ igitur singulare nõ repugnat materie: ⁊ vniuersale ẜm ꝙ est in anima est idiuidua forma ⁊ singularis: vt iam dixit Auicenna. nullum est inconueniens intellectũ habere mãm ppter hoc ꝙ recipit vniuersale.

Responsio ad hec ẜm Thomam. Totum qd̃ hic dicunt innitit̃ cuidaz falsitati qua fingunt quandam materiam spiritualem. ex qua cum forma angelus ⁊ anima componantur: quam nunq̃z philosophus posuit nec etiam Aug9 de huiusmodi materia intellexit vbi materie spiritualis mentionẽ fecit. imo sicut dictũ est supra in responsionibus ad obiecta contra pmam partem. ar. x. materiã spũalẽ noiauit nãm angelicã nõdũ gratia ⁊ gloria pfectã sicut per tex. Aug. pbat̃ ibidez. vbi ẽt declarat̃ q̃lr nulla forma in mã circũscriptis dimẽsiõi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

bus indiuiduatur. cuiusmodi tamen formã habet mate-
ria illa spũalis quaz fingunt. vnde cũ v̄ba eoꝝ huic fictio
ni innitatᷣ sufficienter: ex hoc falsitati obnoxia cõprobatᷣ.

ARticulus Septimus. De hoc quod Thomas. q. xv. vbi querit vtꝝ anima separata possit intelligere. In rñ
sione p̄ncipali dicit sic. Substantie spũales
q̄̄to vnaqueqz est altior tanto habet paucio
res formas ⁊ virtutẽ magis potẽtez ad intelligenduz oĩa
per formas paucas. Sil'r huic dicit in responsione. xx. q.
que est. vtrum aĩa sepata cognoscat singularia. ⁊ idẽ in rñ
sione. v. argumenti. ⁊ in de veritate. q. viij. ar. xiiij. que est
vtꝝ angeli cognoscant multa: Et in responsione p̄ncipa-
li dicit sic. Quilibet angelus eadẽ forma intelligit multa.
ad minus oĩa singularia eiusdẽ spẽi. Superiores v̄o ange
li plura possunt vna specie intelligere q̄ȝ inferiores. q2 per
paucas formas plura possunt ꝑfecte ⁊ distincte itelligere.

Corruptorium. Istud falsum videtᷣ. nã si hoc
esset possibile: cum hoc sit no-
bilitatis maxime: deberet hoc deo cõuenire. cuius cõtra-
riũ dicit Aug⁹ in epistola ad Nebridiũ que sic icipit. Re-
centissimis mihi ⁊c. ꝙ ad hominẽ facienduz attinet hoĩs
quidẽ tm̃ nõ meã vel tuã ibi esse rõnem. Quantũ aũt ad
orbẽ temporis: varias hominũ rõnes in illa sancta trini-
tate viuere. Ecce ꝙ preter formas vniuersales Aug⁹ po-
nit in deo formas vel rõnes singulariũ. ¶ P̄. demus ali-
quẽ numerũ formaꝝ per quẽ summa intelligentia itelli-
git oĩa itelligibilia siue cognoscibilia. verbi grã. centũ for-
mas cõstat ꝙ deus innumerabiles itelligentias ⁊ superio
res gradatim sup̱ istam nobilissimã creare põt. ergo si ꝺ̄z
nobilitatẽ graduũ decrescat numerus formaꝝ per quas
intelligentia intelligit: erit deuenire ad aliquã intelligen-
tiã que intelligit plura: imo oĩa que intelligit per vnã solã
formã. ⁊ alie superiores vel intelligunt sine aliqua forma:
qꝺ̄ est incõueniens. Sic enim excederent deũ (vt videtᷣ)
in nobilitate intelligendi. vel intelligerẽt per vnam. ⁊ tũc
inferiores erunt pares superioribus q̄ȝtum ad hoc. quod
est inconueniens etiam ꝺ̄m suam perfectionem.

Responsio ad hec ꝺ̄m Thomã. Ad hec v̄o que hic
obyciuntᷣ: superius patet solutio in rñ-
sione ad obiecta cõtra p̄mã partez ar. xx. ⁊ q2 nihil aliter
adducunt. iõ nihil nouũ apponere decreuimus.

ARticulus Octauus. De hoc qꝺ̄ Tho[as]
dicit. q. xv. vbi querit: vtrum
aĩa separata possit intelligere. In responsione
duoꝝ vltimoruz arg[torum] scia in aĩa nata est cau-
sari a phantasmatibus ꝺ̄m statum quo est cor-
pori vnita. ꝺ̄m quẽ statũ nõ poterit causari a superioribus
agentibus tm̃. Et statim in responsione sequenti dicit. ꝙ
ex hoc ꝙ scia substantiarũ separataꝝ nõ est ꝓportiona-
ta aĩe: nõ sequitᷣ ꝙ nullam intelligentiam ex eaꝝ influxu
capere possit: sed solum ꝙ nõ possit capere ꝑfectam ⁊ di-
stinctam vt dictum est.

1 Corruptorium. Primũ videtᷣ erroneũ. q2 vi-
detur derogare diuine poten
tie. quasi deus nõ possit dare sciam ꝓphetalem alicui. vel
etiam scientiam vniuersalẽ ⁊ specialẽ. qꝺ̄ constat esse fal-
sum. Immo posset deus alicui ceco a natiuitate dare sciẽ
tiam colorum ⁊ aliarũ intentionum visibilium. Constat
enim ꝙ deus multo plura põt per semetipsum q̄ȝ natura
2 per ministerium suũ. ¶ Scõm etiam videtᷣ falsum. quia
ꝓphete in reuelationibus sibi factis ꝑfectam ⁊ distinctaz
p̄sciam futurorum: ⁊ sciam occultoꝝ recipiunt. vel ĩme-
diate a deo: vel mediãtibus angelis. ⁊ hoc siue in somnis
siue in vigilys. ¶ Responsio etiã sumpta ex impropor-
tione scientie: nõ cogit. q2 agens a proposito nõ agit ꝓpor-
tionabiliter ꝺ̄m dispositionẽ suã sicut agens naturale: sed
ꝺ̄m beneplacitũ arbitrij. Higas enim qui ⁊ de excellentia
potestatis sue possit tenere taurum vel dextrarium ꝙ nõ
euaderet: potest adeo tenuiter tenere arietẽ si vult ꝙ eua
dat. Exemplũ est Anselmi de originali peccato. Constat
aũt ꝙ deus ⁊ angeli infundendo scientiam agunt a ꝓpo
sito. ⁊ ideo ratio non valet.

Responsio ad hec ꝺ̄m Thomam. Dicere ꝙ aliqd
cõueniat rei naturaliter: ita ꝙ saluo na- Ad p[m]
ture ordine nõ possit aliter cõtingere: nõ derogat diuine
potentie: que potest super nature ordinẽ. ꝓpter qꝺ̄ ad pri-
mũ patet solutio. ¶ Sciendũ etiam est. ꝙ in reuelatione Ad 2[m]
facta ꝓphetis: cõmuniter seruatus est ordo nature. patet
enim ꝙ in eis formabantᷣ imagines rerum sensatarum.
l3 forte alicui facta fuerit reuelatio alio mõ: sicut Paulo 2. cor.
rapto. ⁊ sic per hoc patet solutio ad secundum.

ARticulus Nonus de hoc quod Tho-
mas. q. xviij. vbi querit: vtꝝ
aĩa separata cognoscit oĩa naturalia. In rñsio-
ne. ij. argumenti dicit. ꝙ in illis qui sciam ali-
quoruz naturaliũ acquisierunt in hac vita erit
determinata cognitio in speciebus eorum que hic acqui-
sierunt. aliorum v̄o confusa ⁊ vniuersalis.

Corruptorium. Si intelligat de oĩbus actio-
nibus naturalibus falsuz est
⁊ videtᷣ erroneũ. cõstat enim ꝙ aĩe beatoꝝ aliqua natura
lia cognoscent in v̄bo. quoruz cognitionẽ hic nõ acquisie-
runt. cognitio autem reruz in verbo est ꝑfectior ⁊ certior.
⁊ per cõsequẽs nõ cõfusa sed specialis ⁊ distincta: etiam
magis q̄ȝ rerũ cognitio vesptina. ⁊ q̄ȝ aliqua cognitio acq-
sita hic per experientiaz sensuum vel doctrinã. ¶ P̄. tũc
vacantes studio ⁊ scie perfectiorẽ sciam haberẽt in patria
q̄ȝ illi qui vacant charitati ⁊ pietati. qꝺ̄ falsum videtᷣ. quia
plus remũerabitᷣ charitas ⁊ pietas: q̄ȝ scia ⁊ studiũ sciẽdi.

Responsio ad hec ꝺ̄m Thomaz. Quod hic dicit
Tho. nõ habet intelligi de notitia re-
rum in verbo. sed de notitia rerum quodam mõ naturali
ipsi aĩe separate. ꝓut patet intuenti. vnde obiectiones nõ
sunt contra eum. ⁊ miruz est ꝙ viriliter contra eum tam
superficialiter arguere voluerunt.

ARticulus Decimus. De hoc qꝺ̄ Tho
mas. q. x. vbi querit: vtruz
aĩa separata cognoscit singularia: In respon
sione p̄mi argumenti dicit. ꝙ intellectus no
ster nunc cognoscit per species a rebus acce-
ptas que abstracte sunt a materia: ⁊ ab oĩbus conditioni-
bus materie. ⁊ iõ nõ põt cognoscere singularia. quorum
p̄ncipium est materia. Et in p̄ma parte. q. lvi. ar. i. in rñsio- Luce.
ne. ij. argumenti dicit. ꝙ singulariũ que sunt in rebus ma
terialibus nõ est intellectus apud nos. nõ ratione singula
ritatis: sed rõne mãe que est in eis idiuiduatiõis p̄ncipiũ.

Corruptorium. Hoc videtᷣ erroneum. ⁊ con- 1
tra euangelium vbi dicitᷣ in
Ioãne. Hec est vita eterna vt cognoscãt te vnũ solũ verũ Ioã. 17
deũ: ⁊ quẽ misisti iesum christum. Constat ꝙ christus est
indiuiduum ⁊ singulare. qꝺ̄ constat beatam animam vi-
dere: nõ sensu visus sed intellectu. vel nõ esset beata. Est
aũt beata. ergo intelligit christũ. ¶ Insuper vna aĩa co- 2
gnoscit aliam: ⁊ tm̃ quelibet est singulare quoddaz. ¶ P̄. 3
constat ꝙ peccata particularia ⁊ singularia sunt ⁊ possunt
esse in superiori parte rõnis que tm̃ sensu nõ apprehendit
vel nunq̄ȝ penitebit. Nõ enim penitebit nisi de hoc ꝙ ma
lum cognoscit vel intelligit. ¶ P̄. hec positio est contra 4
phos ⁊ bonos mores. nã si intellectus etiam nõ separatus
non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

non cognoscit vel intelligit singularia. seqtur q nō possit
ꝯsiliari de opabilibus. nec inuenire rectā rōnē actionum
3 meth. polyticarū: cum oīs actio sit singularis: ⁊ circa singularia.
5 ¶ P. quo mō posset ītellectus intelligibilē formā ⁊ sibi
cognoscibilē a singularibus abstrahere: si singularia non
cognosceret. nec posset terminū aliquē singularē ad cōpo
nendū ꝓpositionē aliquā assumere. nec de veritate. nec
de significatione oīs ꝓpositionis in qua ponit̄ terminus
singularis indicare. Nec posset distinguere vniuersale ⁊
Ad pm singulare: nisi cognosceret vtrūq. Vñ cōstat q intellect⁹
2o. 8. cognoscit vniūle ⁊ singulare. sicut dicit Comtor. iij. de aīa.
sed differēter. q2 vniūle per se ⁊ nō cū sensu: hoc est dicere
Ad 2m q ītellectus ⁊ sensus cognoscūt singulare: sed solus ītelle-
ctus vniūle. Itē in eadē. q. in solutiōe. iij. arg. dicit. q aīe
sepate nō ipediūtur a cognoscēdis his que hic sunt. Dicit
2. cor. scdo. q mortui nesciūt que hic agunt̄: sz discūt ab eis qui
hinc trāseūt ad illos: ea que indicare sinūtur. ⁊ que eos au
dire oportet. Similiter quandoq discunt ab angelis re-
uelatione diuina: sicut etiam multa reuelata sunt prophe
tis viuentibus. ⁊ quandoq mittuntur aliqui ex mortuis
2. cor. 12 ad viuos a quibus discunt. Sic econuerso Paulus viuus
raptus est in Paradisum. vbi didicit archana verba. Ex
his verbis Aug. colligitur q localis distātia ⁊ propinqui-
tas facit ad cognitionem animarum separatarū. alioquin
nō oportebit aliquos hinc trāsire ad illos: vel mitti ab il-
lis ad istos: ⁊ etiam ab illis ⁊ istis discere.

Responsio ad hec fm Thomā. Qualiter intelle-
ctus cognoscit quidditatē rei abstra-
ctam a cōditionibus materie. ⁊ per ꝯñs vniuersale ipsū
per se ⁊ directe: ⁊ singularia mālia indirecte. ⁊ q iste obie-
ctiōes sunt risu digne: pz per ea que dicta sunt supra in re-
sponsionibus ad obiecta ꝯ pmā ptē ar. ij. Itē qualiter di-
stantia localis nō impediat cognitionē angeli. nec per cō
sequens anime separate. Et qualiter habet intelligi quod
de Augno adducūt patet supra articulo. xxxviij.

¶ Finit Correctoriū Egidij Ro. corruptorij dictoꝝ Tho-
me: in questionibus disputatis de Anima.

¶ Incipiunt responsiones Egidij Ro. ad obiecta cōtra di-
cta sancti Thome in questionibus de Virtutibus.

ARticulus Primus. De hoc quod
Tho. q. xi. vbi q̄rit̄: vtꝝ
oēs teneant̄ ad pfectā charitatē habēdā:
In rñsiōe. vij. arg. dic̄. Sciēdū q ista que
dixit dñs discipulis suis. Nihil tuleritis
in via ⁊c. sz q Aug. exponit in libro de cō
sensu euāgelistarū. nō ptinēt ad perfectio
Luce. 10 nem vite: sz ad ptātē dignitatis aplice. per quā secū nihil
ferētes: viuere de his que ministrabātur ab his quib⁹ euā
geliū pdicabāt poterāt: vt ibidē dr̄. q2 dignus est oparius
mercede sua vel cibo suo. vñ nec preceptū fuit nec consi-
i lium: sed concessum. Et propter hoc Paulus qui secū ne
Joā. cessaria ferebat: non vtēs hac concessione: supererogabat
quasi militans proprijs stipendijs.

Corruptorium. Hec verba si bene aduertan-
tur: ⁊ falsitatem continent: ⁊
perfectioni apostolice derogant. Quatuor enim dicuntur
2 in his verbis Tho. Vnū est. q predicta verba Saluato-
3 ris. s. Nolite possidere aurum ⁊c. non pertinent ad perfe-
ctionem vite. ¶ Secundum est q pertinent ad dignita-
tem apostolicam. ¶ Tertium est q hec habentur de ex-
4 positione beati Augustini in lio de consensu euangelista-
rum. ¶ Quartum est. q totū illud Nolite possidere au-
rum ⁊c. vsq mercede sua. non de consilio loquitur: sicut
patet consideranti verba sua. Totum inquit non est pre-
ceptum nec consilium: sed concessum. ¶ Primum ergo
qd dicit predicta verba saluatoris. Nolite possidere ⁊c.
non pertinere ad perfectionem falsum est ⁊ contra san-
ctos. Dicit enim Chrysos⁹ homel. xxxiij. super Matth. For-
te diceret aliquis. quoniam quidem aliam rationem ha-
berent: nō habere perā in manu aut duas tunicas: nec vir
gā: nec calciamēta: qua de cā iniūxerit. Et paucis interpo-
sitis rñdet. Etenim orbi terrarū doctores erat missurus.
⁊ ꝓpter hoc eligēs eos ex hoībus: ista duplici de cā ꝯstituit
ab omni absolutos vite hui⁹ sollicitudine: vt vna sola de-
tineātur que est doctrina. magis aūt ⁊ ab illa absoluit do-
minus dicēs. Nolite cogitare qualiter aut qd loquamini. Mat. x.
Nihil enim ita gaudere facit vt a cura ⁊ sollicitudine esse
ereptū ⁊ maxime cū possibile sit esse ereptū ab hac imo-
rari in illo deo prīte: ⁊ pre oībus eius officio. ¶ Item Am-
bro⁹ lio. vi. sup Luc. sup illud. Nolite portare sacculū ⁊c. Act. 3.
Petrus apl's cū posceret̄ a paupe: vt ei aliqd pecunie lar
giretur: ait. Argētū ⁊ aurū nō habeo. Iste gloriatur q nō
habebat argentū. ergo pauptas est gloriosa. q2 ⁊ beata est
pauptas: sicut scriptū est. Beati paupes spū sancto. ¶ Ex Mat. 5.
his auctoritatibus Chrys. ⁊ Ambro. colligit̄. q pdictorū
abdicatio angelis assimilat̄: ⁊ maxime deū letificat. ⁊ q
ptinet ad beatā ⁊ gloriosā pauptatē. ⁊ sic ex hoc ꝯstat q
ptinet ad perfectionē vite. ¶ P. oñdit̄ q ptās dignitatis
aplice in sumptione necessarioꝝ de euāgelio: nō preiudi-
cat pauptati ⁊ pfectioni vite consistenti in paupertate. Et
ad hoc arguit̄ sic. Qñ christus ordinauit apostolis de euā
gelio viuere: cōstat q nō ordinauit eos sumere a credēti-
bus necessaria extorquēdo per lites ⁊ violētias: sed petē-
do ⁊ mendicādo. Sed dominiū ⁊ potestas in rē que nō
pōt haberi nisi petēdo ⁊ mēdicando: nihil differt a paup-
tate: sicut heres quāto tpe paruulus fuerit nihil differt a
seruo: cū sit dñs oīum. ergo ptās dignitatis aplice in nullo Gal. 4.
elōgat eos a pfectione vite: que est in paupertate. ergo bñ
cōpatiunt̄ se pfectio vite que est in pauptate: ⁊ paupertas
dignitatis aplice. ¶ Circa 2m qd dicit q verba predicta
saluatoris ptinēt ad dignitatē potestatis aplice: aduerten
dū est q saluator duo dicit. Vnū mādādo. s. non posside
re aurū neq argentū neq es. Aliud insinuādo. s. hec ne-
cessaria debere eis ab alijs. ministrari: cum dicit. Dignus
est enim oparius mercede sua. q. d. Digni estis hec recipe-
re ab illis qbus predicatis. De hoc scdo satis patet q per
tinet ad dignitatē potestatis apostolice. Sed de pmo nō
videt̄ verū. quis enim diceret. q potestatis vel dignitatis
alicuius sit nō portare aurū: id est nō preciū victualium.
nō perā: id est nō victualia. nō vestes duplices: ⁊ non cal-
ciamenta. nō itaq ista: sed hoꝝ cōtraria sunt potestatis ⁊
dignitatis. ¶ P. ꝯcessa sunt hec apostolis in potestatē ⁊
dignitatē: que quilibet pōt habere qui vult ⁊ quādocūq
vult. certe si aliquo mō ⁊ aliquādo potestatis ⁊ dignitatis
sunt: cōstat q hoc nō est nisi in eo qui cū austeritate ⁊ po-
testate potest repetere ⁊ sumere ab alijs: etiā qd sibi debe
tur: vt si dñs rex sine argento ⁊ auro trāsiret per ciuitatē
regni sui. Sed talis modus sumēdi ⁊ petēdi quod debe-
tur: non fuit licitus apostolis. ergo pdicta abdicatio non
pōt dici pertinere ad dignitatē potestatis aplice sz ad p-
fectionē vite quatinus ꝯsistit in pauptate. ¶ Tertiū qd
dicit q pdicta verba saluatoris. Nolite portare ⁊c. vsq
mercede sua. fm q exponit Aug. nō pertinent ad pfectio-
nem vite sed ad dignitatē dupliciter intelligi pōt. Si in-
telligat qd de expositione Aug. nō habet̄ q predicta vba
ptineāt ad pfectionē vite verū dicit. q2 nec Aug⁹ nec alij
sancti semper exponūt scripturā sacrā oībus modis qui-

bus potest cõueniẽter exponi. Si tamen intelligat ꝙ per expositionẽ Aug. haberi põt ꝙ predicta verba christi nõ pertinent ad perfectionẽ vite: sic falsum dicit. sicut patet cõsiderãti verba Aug. que sunt hec. Cũ. s. ante diceret eis christus: id est Apostolis. Nolite portare aurum ⁊c. conti-

Mat. x. Luc. x. nuo subiecit. Dignus est operarius mercede sua siue cibo suo. Unde satis patet cur eos hec possidere aut ferre noluerint: nõ quia nõ sint necessaria sustentationi huius vite: sed quia eos sic mittebat. vt eis hec exhiberi monstraret ab illis quibus euangelium credentibus nuntiarent. Hec Aug⁹. In his verbis non negat Aug⁹ predictoruz necessariorum abdicationem ad perfectionem vite pertinere. q̃uis insinuet eorum ministrationez a credentibus deberi. Saluator ergo per predicta verba abstulit apostolis necessaria. ⁊ sic indixit eis necessitatem. ⁊ ideo ne timerẽt penuriam ⁊ verecundiaz: opz eis necessaria deberi ab auditoribus. Uñ dicit Ambrosius homel. xxxiij. sup Matheũ. Et nõ dicãt Apostoli mendicãtes iubes nos viuere ⁊ verecundater in hoc monstrat hoc debituz existere operarios eos vocando. ⁊ quod datur mercedem nominãdo

¶ Quod infert quarto ꝙ totum illud. Nolite possidere auruz ⁊c. non est preceptum nec consilium: sed concessio. Hoc reuera videtur esse contra euangelium ⁊ contra sanctos. Matth. x. scribitur. Hos duodecim misit Jesus: precipiens eis ⁊ dicens. In viam gentiuz ne abieritis. Et paucis interpositis subditur. Nolite portare auruz. Et Marci sexto expressius precipit eis: ne quid tollerẽt in via: nõ virgam: nõ peram: non panem: neqz ęs ⁊ çonam: sed calceatos sandalys. ⁊ ne induerẽtur duabus tunicis. Et Ambrosius super Lucã super illud. Nolite portare ⁊c. ibi ait Ambrosius. Mattheus scripsit quoniam dixit ad discipulos dominus. Nolite portare aurum ⁊c. Si prohibemur aurum possidere: quid eripere: quid auferre. Si quod habes donare preciperis quemadmoduz cogeris quod non habeas. Et infra. Nõ tam gloriatur Petrus: ꝙ aurum ⁊ argentum nõ habeat: q̃z ꝙ seruet domini preceptũ. Nolite possidere ⁊c. ¶ Item super illud Act. iij. Argentum ⁊ aurum nõ est mihi. memor precepti illius. Nolite possidere aurum ⁊c. pecunia que ad pedes apostoloꝝ ponebatur nõ sibi: sed ad vsus pauperuz recõdebatur. Et Gregorius xvij. homel. euangely. Qui peram ⁊ sacculũ portare prohibuit: sumptus ⁊ alimenta ex eadem predicatione cõcessit. Nam sequitur. In eadez domo manete: edentes ⁊ bibentes ⁊c. ¶ Ex his patet ꝙ pars p̃dicte auctoritatis preceptorie vel ꝓhibitorie dicta est. Finis enim vel illud qđ intelligitur per finem. s. sumptio necessariorum ab audiẽtibus: dicitur per modum cõcessionis. Unde super illud pᵉ Cori. ix. Nunquid nõ habemus potestatem manducãdi ⁊ bibendi: dicit glo. Permisit dominus: sed non iussit Apostolis accipere necessaria a subditis: vt quisqs vellet vteretur eo qđ sibi liceret ex diuina constitutione. Si qs vo eo vti nollet: nõ ꝯtra iussuz faceret: sz suo iuri cederet.

Responsio ad hec ſm Thomã. Ista verba Thome si bene aduertantur sententie Augustini de consensu euangelistarum plenarie innituntur. Ait enim Aug⁹ ibi sic. Cum enim ſm Mattheũ diceret

Mat. x. eis. Nolite possidere aurum: neqz argentum: neqz pecuniam in çonis vestris. nec peram: neqz duas tunicas: neqz calciamenta: neqz virgam continuo adiecit. Dignus est enim operarius cibo suo. Unde satis ostẽdit: cur eos hec possidere aut ferre noluerit. nõ ꝙ huiusmodi necessaria nõ sint sustentationi huius vite: sed quia eos sic mittebat vt eis hec deberi monstraret ab illis ipsis quibus euangelium credentibus annuntiarent tanq̃z stipendia militantibus. tanq̃z vinee cultoribus. tanq̃z lac gregis pastoribus.

Unde Paulus dicit. Quis militat vnq̃z suis stipẽdys: qs plantat vineam: ⁊ de fructu illius nunq̃z edit: quis pascit gregem: ⁊ de lacte gregis non percipit: Tunc enim loquebatur de his que necessaria sunt predicantibus euangelium. Unde paulo post dicit. Si nos vobis spiritualia seminamus magnum est si carnalia vestra metamus: Si aly potestatis vestre participes sunt: quare nõ magis nos sed non vsi sumus hac potestate. Unde apparet hoc non ita precepisse dominuz tanq̃z euangeliste aliunde viuere non debeant q̃z eis prebentibus quibus annuntiant euãgelium. Alioquin contra hoc preceptum fecit idem Apostolus: qui victum de manuum suarum laboribus exquirebat: ne cuiq̃z grauis esset: sed potestatez dedisset in qua scirent sibi ita deberi. Cum autem a domino aliquid imperatur: nisi fiat inobedientie culpa est. Cum autem potestas datur: licet cuiqz nõ vti: ⁊ tanq̃z de suo iure recedere. Hec ergo loquens dominus discipulis id agebat: quod ipse Apostolus Paulus post apertius explicat ita. Nescitis quoniaz qui in templis operantur que de templo sunt edunt: qui altari deseruiunt altari compartiuntur. Sic ⁊ dominus ordinauit his qui euangeliũ annuntiant de euãgelio viuere. Ego autem nullius horum vsus sum. Cum itaqz dicit dominum ordinasse ea: se autem vsum nõ esse: vtiqz ostendit vtendi potestatem datam: nõ impositam seruandi necessitatem. Hoc ergo ordinans dominus. qđ cum ordinasse dicit apostolus. qui euangeliuz annuntiãt de euangelio viuere. illa Apostolus loquebatur: vt securi non possiderent neqz portarent huic vite necessaria: nec magna nec minima. ideo posuit. nec virgam: ostendens a fidelibus suis omnia deberi ministris suis. nulla superflua autem requirentibus. ac per hoc addendo. Dignus est operarius cibo suo. prorsus aperuit ⁊ illustrauit: vnde ⁊ quare omnia loqueretur. Hanc igitur potestatem nomine virge significauit ne quid tollerent in via nisi vgã tm̃. Cum igitur predicta sententia Thome tam plenarie (sicut patet intuenti) in predictis verbis Augustini cõtineatur: nimis est verecundum. immo errori propinquum. eandem sententiam fore contrariam dictis sanctorum. ⁊ ipsam contra sancta euangelia dicere: quam per sensum euangelistarum protulit tantus doctor. Non tamen negamus quin verba illa aliter valeant exponi. ⁊ ꝙ non habere argentum vel aurũ in paupertate voluntarie assumpta ad perfectionem pertineant: ꝓut dictum est. qđ ⁊ ipsi in proposito multipliciter: sicut patet astruere nitunt̃. Ex his tamen non sequitur: quin verba domini predicta eo modo quo ea exponit Augustinus loco predicto nõ pertineant ad perfectionem vite: sed ad perfectionem dignitatis apostolice. quod quia euidenter in verbis Augustini relucet preallegatis: ad refellendũ omnia que dicunt ad presens: plura adducere non oportet. qualiter enim nõ habere huiusmodi pertineat ad perfectionem: dictuz est in responsionibus supra ad obiecta contra secundam secunde. articulo. xv. vbi obiecta eorum que contra Thomã habent in hac parte euidentius dissoluuntur. per que patet responsio ad ea que hic obyciuntur ad idem intentum suum concludendum. Quid autem principaliter in hoc toto intenderint: lectoris arbitrio relinquatur.

¶ Finit Correctorium Egidy Romani Corruptory dictorum Thome: in questionibus disputatis de Uirtutibus.

¶ Sequuntur responsiones Egidy Romani ad obiecta contra dicta sancti Thome: in questionibus de Potentia dei.

Articulus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Rticulus Primus. De hoc quod Thomas. q. iij. articulo primo. vbi querit: vtrum deus possit aliqd creare de nihilo: In responsione. xvj. argumenti dicit. ꝙ materia proprie loquendo non habet ideaz in deo nisi compositi. Et in parte prima. q. xv. arti. iij. in respōsione tertij argumenti dicit. Sic materia habet ideam in deo: non tamen aliam ab idea compositi. nam ſm se nec habet esse: nec est cognoscibilis.

Corruptorium. Hoc est falsum. quia cuz materia proprie loquendo habeat aliam essentiam ab essentia forme ⁊ compositi: necesse est ꝙ materia in deo habeat ideam sue essentie correspōdentem. vel erit ponere aliud a deo principium: in quo materia suam habeat ideam. quod erit materie effectiuum. vel ꝙ materia habeat esse eternum: non a deo vel ab aliquo principio causatum. quorum vtrunqꝫ est erroneum. Hoc alibi est improbatum. ⁊ magis diffuse: supra contra de veritate in articulo tertio.

Responsio ad hec ſm Thomam. Verū est istud quod tamen nixi sunt supra iprobare. sed ad illa que ibi diffusius dicunt. Et ad illud quod hic repetunt: patet solutio per ea que dicta sunt in responsionibus ad obiecta contra primam partem arti. iiij.

Rticulus Secundus. De hoc quod Thomas dicit. q. iij. art. ix. vbi querit: vtruz anima rationalis educatur ita esse per creationem vel traductionez. In responsione. ix. argumenti loquens de generatione hominis ita dicit. Per virtutem formatiuaz que est a principio in semine prius abiecta forma spmatis ⁊c. Tandez abiectis alijs formis inducitur a creāte anima: que simul est rationalis. sensibilis ⁊ vegetabilis.

Corruptorium. Hic redit ad vnitatez forme in homine. quod reprobatuz est in. q. de anima. articulo. xi.

Responsio ad hec ſm Thomam. Hic oportet redire ad responsiones que date sunt supra contra primam partem articuli. xxxi.

Rticulus Tertius. De hoc qđ Thomas. q. v. articulo pmo. in responsione secundi argumenti dicit. ꝙ non alia operatione deus producit res in esse: ⁊ in esse conseruat.

i Corruptorium. Contra hoc est ꝙ creatio nec est nec esse potest per cooperationem alicuius alterius. Conseruatio autem multorū potest esse per cooperationez gratie. artis ⁊ nature. huius
2 modi ergo non sunt idem. ¶ P. operatio qua deus producit res in esse: ⁊ conseruat eas in esse: dupliciter potest intelligi. vel operatio operans: id est voluntas qua res in esse producit ex nihilo. ⁊ iuxta quaz sic res producte in esse conseruantur. ⁊ si sic accipiatur. alia dicenda est operatio ab illa ſm rationem. nō ſm rem. qꝛ alia est voluntas ſm rationem qua deus vult rem in esse ꝑduci. ⁊ alia qua vult rem in esse conseruari. Nisi enim poni posset diuersitas vel pluralitas voluntatum ſm rationem non ſm rez sicut idearum: posset dici ꝙ esset eadē voluntas dei qua vult solē oriri ⁊ Luciferꝝ dānari: ⁊ Petrū saluari. qđ non vꝫ. Pōt ēt opatio qua deus res ꝑduxit in eē: ⁊ opatio qua res in esse ꝯseruat: itelligi operatio operata: scilꝫ inchoatio essendi: ⁊ continuatio essendi siue res incipiens primo esse: ⁊ res permanens in esse. ⁊ sic adhuc non sunt penitus idem operatio productionis ⁊ operatio conseruationis. Nam Genesis primo dicitur. ꝙ die septimo requieuit dominus ab omni opere qđ patrarat. Et Joannis quinto dicitur. Pater meus vsqꝫ modo operatur: ⁊ ego opoꝛ. Sed alia est operatio a qua requieuit ⁊ qua semper operatur. quieuit enim a productione rerum productarum. ⁊ operatur vsqꝫ nunc rerum conseruationem. als enim in nihilum tēderent ſm Gregoriuz. Alia ergo operatione producit res in esse: ⁊ conseruat eas in esse. ¶ Item Augusti- 3
nus super Genesim. vi. dicit. ꝙ aliud est opus cōditionis: ⁊ aliud opꝰ ꝯseruatiōis. sed idē est ꝯditio ⁊ ꝑductio. g ⁊c.

Responsio ad hec ſm Thomaz. In. q. vbi supra ponitur quod impugnant in Thoma in responsione argu. secundi. vbi dicti sui rationem reddit: dicens: ipsum esse rerum permanentium non est diuisibile nisi per accidēs: prout alicui motui subiacet. ſm se autem est in instanti. vnde operatio dei que est per se causa ꝙ res sit: non est alia: ſm ꝙ facit principium essendi: ⁊ essendi continuationem. ¶ Ad ea autem que obijciunt Ad pm
dicendum ad primum. ꝙ ea que producuntur a deo immediate per creationem immediate ab eo conseruantur in esse. Et loquor de his que alia via in esse ꝑduci nō possunt: cuiusmodi sunt intelligentie ⁊ angeli ⁊ corpora celestia: ⁊ huiusmodi: que vō producunt vel produci possunt de sua natura a deo per causas medias illa apta nata sūt per aliquas causas medias conseruari in esse. ¶ Ad secū Ad 2m
dum dicēdū. ꝙ operatio dei operās: nihil aliud est q̄ꝫ sua essentia que est omnino inuariabilis. Nec videtur inconueniens ꝙ sit eadem operatio vel voluntas dei ad quam cōsequūtur effectus diuersi. dūmodo tamē sint tales qui conueniunt ipsi: hoc dixeriz propter hoc quod interserūt de luciferi damnatione. Ipsa enim culpa pro qua damnatur: ab ipsa voluntate dei non processit. verūtamen concedendū est ꝙ eadē est voluntas dei inuariabilis qua vult bonos pro suis benemeritis premiari. ⁊ qua vult malos pro suis demeritis damnari. Opatio vō dei opata hec est creatio vel productio passio. ⁊ similiter cōseruatio passio non dicunt aliam rem absolutam additaz rei: vel eius esse a deo accepto. quoniam creatio passio dicit mihi ipsaz acceptionem esse rei cum quadam nouitate. Conseruatio vō includit eandem acceptionez circumscripta nouitate intellecta ſm nostrum modum intelligendi quadaz continuatione. q̄uis in ipso esse rei permanentis continuitas nulla cadat: cum sit totum simul ⁊ in indiuisibili ꝯsistat. ¶ Quod autem dicitur Joā. v. Pater meus vsqꝫ modo operatur. potest verificari vno modo ꝙ non cessat a rerū productione. ⁊ tunc sicut res sunt alie: sic productiōes sūt alie: ⁊ similiter conseruaiones. Si aūt intelligatur ꝙ que prius operatus est per creationem: adhuc dicitur operari propter earum conseruationez: tunc iste due operationes vt dictum est: realiter differre non possunt. quoniaz acceptio esse cum sui nouitate: vel cū quadam continuatione intellecta penitus eadem esse reperitur. ¶ Ad tertiuz qđ Ad 3m
dicit Aug. aliud esse opus conditionis: aliud conseruationis: habet intelligi de alietate ſm rationez. ⁊ eo modo cōcedimus ista duo esse diuersa. hoc vō non est cōtra Thomā: qui ponit vtrūqꝫ ad eādē opationez realiter ꝑtinere.

Rticulus Quartus. De hoc quod dicit Thomas in de potentia dei. q. v. articulo. viij. vbi querit: vtrum cessante motu celi remaneat actio ⁊ passio in elemētis: In respōsione principali substantie separate sunt perfectiores in agendo q̄ꝫ corpora celestia. quia nō sunt composite ex materia ⁊ forma.

Corruptorium. Hoc vltimuz est falsum: scilicet de substantijs separatis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

vt ostensum est parte prima.

Responsio ad hec sm Thomam. In responsioni
bus contra primam partem. articulo
x. patuit: ꝗꝫ nulla sit eoꝝ ōnsio. ⁊ ꝗꝫ falsa positio i hac pte.

¶ Finit Correctoriuz Egidij Roma. Corruptorij dictoꝝ
Thome: in questionibus disputatis de potentia Dei.

¶ Incipiunt responsiones Egidij Romani ad obiecta cō
tra dicta sancti Thome in questionibus de quodlibetis.

Articulus Primus. De hoc quod
Thomas. qōlibet.i.q.
vbi querit: vtruz angelus dependeat a lo
co corporali sm suam essentiam. aut sit in
loco sm operationez. Dicit ꝙ angelus est
in loco per contactuz virtutis: hoc est per
operationē. Et in parte.i.q.lij.arti.i.in re
spōsione principali dicit: ꝙ angelus per applicationē vir
tutis angelice ad aliquē locum qualitercunqꝫ dicitur esse
in loco. vnde non oportet ꝙ sit in loco vt contentum: sed
vt continens aliquo modo. Et eadem.q.arti.ij.in respon
sione pricipali dicit. ꝙ angelus dicit̄ esse in loco per hoc
ꝙ vtus eiꝰ imediate ꝯtigit locū per modū ꝯtinētis ꝑfecti.

i **Corruptorium.** Si intelligit ita ꝙ non sit ali
ter in loco ꝗꝫ hic ⁊ alibi ver
ba sua intendere videntur. manifeste est erroneum: ⁊ con
tra euangelium Matthei.xviij. Angeli eoruz semper vi
dent faciez patris ⁊c. Cum igitur angelus ad operationē
vel in operatione (que est dei visio) non attingat locum:
nec indigeat loco: angeli soli dei contemplationi vacātes
qui dicuntur assistētes iam non erunt in loco. ⁊ per conse
quens nec in celis. Cuius cōtrariuz tenet fides ⁊ euange
lium. Unde Gregorius.ij.moralium. Angeloruz spiritus
loco quidem incircumscripti sunt. sequitur quidē per hoc
ꝙ incircūscripti sunt existunt. per hoc autem ꝙ inter pre
2 sentes existunt: nunqꝫ recedunt. ¶ Itez dicte positiones
sunt ꝯrie cuidā positiōi Parisiēsi per sniam que est. ꝙ an
gelus est in loco ꝑ diffōnē. ⁊ iō locus angeloꝝ ⁊ aiarū bea
tarum qui erit corporum glorificatoruz. s. celū empireū.
3 ¶ Item videtur fauere errori.xxiiij. nuper cōdemnato:
qui est ꝙ anime separate non sunt alicubi nisi per opera
tionem. ⁊ non possunt moueri ab extremo in extremū per
medium: nisi qꝛ possunt velle operari in medio vel extre
mis: error est si intelligitur substantiaz angeli non esse in
loco: nec transire de loco ad locum.

Responsio ad hec sm Thomaz. Qualiter hec ꝙ
hic ⁊ alibi dicit Tho. nullius assertiōi
vere cōtrarietur: imo ipsam contineat veritatem: dictum
est supra in responsionibus ad obiecta contra primā par
tem ar.xvi. In nullo enim obuiat sua positio quin angeli
sint in celo siue alio quocunqꝫ loco: vt ipsi sibi hic ⁊ alibi
false imponunt: sed sicut patet intelligenti pulcherrime
docet modū quo spiritus in corpore ⁊ loco sunt ponēdi. ⁊
qualiter eorum transitus quez non negat sed declarat de
beat intelligi. Unde contra eum non sunt que hic ⁊ alibi
contra ipsum obijciuntur: sicut supra in articulo.xvi. su
pradicto ostensum est.

Articulus Secundus. De hoc quod
Tho. quodlibeto.q.vi. vbi
querit. vtruz anima rationali adueniēte cor
pori corrumpantur omnes forme que prius
fuerant substantiales ⁊ accidentales. In re
sponsione principali dicit. ꝙ impossibile est in vno ⁊ eodē
plures formas substantiales esse, ⁊ hoc ideo, quia ab eo
dem res habet esse ⁊ vnitatem. Manifestum est autem
ꝙ res habet esse per formam. vnde ⁊ per formam habet
vnitatem. ⁊ propter hoc vbicunqꝫ est multitudo forma
rum: hoc non est vnum simpliciter. Et infra. vnde adue
niente forma humana tollitur forma substantialis que
prius inerat. alioquin generatio vnius nō esset corruptio
alterius. Forme vō accidentales que prius inerant vt dis
positiones ad animam: corrūpuntur quidem non per se
sed per accidens ad corruptionem subiecti.

Corruptorium. Hec positio reprobata est su
pra.xxxi.⁊.xlvij.articulis ꝑ
me partis. ¶ Ad illud tamen ꝙ multitudo formaruz est
contra rationem vnitatis. Dicēdum ꝙ res in qua est mul
titudo ⁊ gradus formarum est vna per formam vltimā:
vt expresse dicit phs.vij.metaphy. ⁊ Comtor eius in par
te illa. Et cum nos (inquit Comtor) dicimus. ꝙ vnū qō i
significat diffinitio vna est vnuz per substātiā que est for
ma: scilicet per vltimam formam ⁊ vltimam differētiā.
est ergo talis res vna simplr ⁊ indiuisibilis. ¶ Ad aliud 2
dicendum. ꝙ adueniente anima rationali ⁊c. ꝙ illa pro
positio generatio vnius est corruptio alterius ⁊ ecōuerso:
habet veritatem semper in generatione simplicis. sicut
quando elementum generatur ex alio elemento. non au
tem habet semper veritatē in generatione compositi: sci
licet quando compositum generatur ex simplicibus: siue
compositum ex cōposito. ꝗuis in singulis elementis sint
plures forme substantiales vt forma substantie ⁊ forma
corporis forma elementaris. tamen sola forma elemen
taris facit elementum existere in actu. ergo elementa nō
existunt in actu nisi per formas elementares que contra
rie sunt. ⁊ ideo quando vnum generatur aliud corrumpi
tur. non sic autez est in generatione mixti ex simplicibus
elementis. quando enim mixtum generatur ex simpli
cibus elementis. non corrumpuntur elementa: absit. sed
alterantur sm philosophuz. generatio ergo vnius est cor
ruptio alterius in talibus. ¶ Aliter potest dici. ꝙ propo 3
sitio habet veritatē si recte intelligitur: ⁊ sm mentez au
ctoris. non enim dicit philosophus. ꝙ generatio alicuius
est corruptio eiusdem: sed corruptio alterius. vt patet. in
generatione enim hominis ex semine ꝑmo inducitur for
ma embriōis. secūdo anima vegetatiua. tertio sensitiua.
tandem infunditur rationalis. ⁊ hec omnia pertinent ad
generationem vnius ⁊ eiusdez. ⁊ ideo non oportet ꝙ per
infusionem anime rationalis corrumpatur sensibilis et
vegetatiua. qꝛ ad eiusdē indiuidui generationē pertinēt.

Responsio ad hec sm Thomaz. Hec positio de
clarata est supra in responsione ad ob
iecta contra primam partem.xxxi.ar.⁊.xlv. que autez h
dicūt nullius sunt momenti. quod enim dicunt de philo
sopho ⁊ Cōmētatore ꝙ diffinitio est vna ꝑ formā vltimā
nihil facit pro eis. qꝛ philosophus ⁊ Cōmētor non ponunt
aliam formam nisi vnam: que sub vna ratione significa
tur nomine generis ⁊ differentie prioris. sub alia ratione
illa eadem non alia significatur nomine differentie vlte
rioris siue vltime. ⁊ ꝙ hec sit eoruz intentio patet expres
se per hoc quod dicit Comtor.vij.metace. cuius verba ad
ducta sunt supra arti. supra dicto. ¶ Quod autem dicunt
cōsequenter elementa manere in mixto: nō corrupta sed
alterata: manifeste est contra philosophum. Quod est al
teratum ⁊ non corruptum: manet actu. ergo si elementa
sunt in mixto essent ibi actu. quod est contra textum phi
losophi qui dicit. ꝙ non sunt actu sed virtute. Quod qua
liter debeat intelligi: patet ex dictis ibi supra. ¶ Itē alia
responsio quam fingunt nihil valet. Quāuis enim totus
ille processus dispositionis materie a semine vsqꝫ ad in
fusionem

fusionem anime rationalis:tamen necesse est ponere ꝙ
semen differt ab embrione. ⁊ embrio ab homine. Cū igi/
tur generatio vnius sit corruptio alterius:necesse est dice
re ꝙ generatio embriōis sit corruptio seminis. Et simili
ter generatio hominis est corruptio embrionis. ¶ Quod
etiam fingunt tres animas:est contra Augustinum ⁊ me
rito reprobandum. vt patet supra. xxxi. articulo.

ARticulus Tertius. De hoc qđ Tho/
mas dicit quodlibeto. i. q.
xv. vbi querit:vtrū religiosus teneatur obe/
dire suo prelato precipiēti:vt reuelet sibi ali/
quod secretum fidei sue cōmissum:·Qđ reli/
giosus non tenetur in casu reuelare prelato secretum sibi
cōmissum. Naz in responsione principali dicit. ꝙ duplex
est secretum. Unum quod vergit in periculuz aliorum qui/
bus aliquis cauere tenetur. ⁊ hoc non tenetur celare : sed
potius reuelare. Aliud secretum est quod de se celari pōt
sine peccato. ⁊ tale secretū nullo modo tenetur religiosus
prelato pandere etiā precipiēti. quod est fidei sue cōmis/
sum. Cuius ratio est. q2 solēnior est obligatio ad seruādū
ea que sunt fidei ⁊ charitatis que est ex lege nāe:⁊ ex pro
missiōe ꝓbata:ꝗꝫ ea que est ex ꝓmissiōe que est ī religiōe.

Corruptorium. Secūdum mēbrum diuisio
nis nō videtur verū. imo oc/
i casio ad nō obediendū. Primuz patet. q2 sicut id quod li
cet de se:qñ prohibetur nō licet:ita ꝙ de se celari pōt sine
peccato superueniente precepto prelati iā sine peccato non
pōt prelato celari:precipue cū possit:velit ⁊ debeat ꝓdes/
se ⁊ nō obesse. Secūdum patet. s. ꝙ hec sit ꝯ bonuz ⁊ de/
bitum obediētie. ⁊ ob hoc occasio inobediētie. q2. s. subdit9
profitēdo seipsuz quo ad corpus ⁊ animā dat ⁊ cōmittit
prelato suo nihil sibi de se ⁊ rebus suis retinēdo. si ergo re
cipit secretū fidei sue cōmissum:ita ꝙ prelato suo prodes
se ⁊ nō obesse cupiēti nō reuelet:vtiqꝫ illicita est promis/
sio:⁊ in preiudiciū tam ꝑlati ꝗꝫ subditi:qui per prelatum
debet ⁊ pōt iuuari. ⁊ iđ non tenetur celare:sed ꝑcipiēti re
uelare. nō obstāte stulta ꝓfessione. ꝭm illud Isiđ. In ma
lis promissis rescinde fidē:⁊ in voto turpi muta decretū.
z ¶ P̄. per hoc ꝙ ipse recipit secretuz fidei sue cōmissuz:nō
absoluitur a fide quā debet ꝑlato vel reipublice. q2 g̃ sub/
ditus dꝫ fidē prelato ⁊ cuilibet proximo:⁊ maxime reipu
blice. q2 vt dicit Tullius. y. officiorum. Nulla res magis rē/
publicam ꝯtinet ꝗꝫ fides. quare cū huiusmodi secretū ce
lare est in preiudiciū reipublice. proximi:⁊ prelati. nō te/
netur prelato precipiēti celare:sed reuelare. ¶ Ad rōnez
Tho. dicēdū. ꝙ obligatio fidei que est virtus theologica:
solēnior est ꝗꝫ obligatio promissionis in religione. non tñ
obligatio fidei que est virtus moralis ⁊ iustitie. q2 sicut in
re naturali obligamur ad seruandum fidelitatem proxi/
mo. ita ⁊ ad obediendum prelato obligamur voto solēni
professionis siue religionis.

Responsio ad hec ꝭm Thomaz. Professi in reli/
gione nunꝗꝫ sic sunt obligati prelato:
quin possint fidelitatē proximo promittere:⁊ promissum
licite seruare. Ex quo patet ꝙ ista sñia Tho. est vera. que
Ad p̄m vo obyciūt frustra:friuola sunt ⁊ vana. ¶ Ad p̄m dicēdū.
ꝙ rōne precepti prelati:nō pōt fieri licitū ⁊ debitū quod
Ad zm de se illicitū ⁊ indebitum est:cuiusmodi est fidelitatez in
promisso licito nō seruare. Et per illud pꝫ ad zm. q2 nō est
obediendū:ꝗꝫtūcūqꝫ precipiens prelatus pōt ꝓdesse. q2
nō sunt faciēda mala vt eueniāt bona ꝭm Apłm. Quod
aūt dicunt stultā promissionē esse mutandā. veruz dicūt.
sed talis non est promissio stulta : de qua loquitur Tho.
¶ Ad rationez quoqꝫ male respondent. q2 contra virtu/
tem moralem precepto prelati non est agenduz sicut nec
contra virtutem theologicam.

ARticulus Quartus. De hoc qđ Tho
mas dicit qđlibe ꝑ. q. xvi.
vbi querit:vtruz subditus teneatur reuelare
occultā culpā fratris prelato etiā precipiēti:
In rñsione ꝑnli. Si ꝓcedit via simplicis de/
nuntiationis:nō tenetur subditus prelato ꝑcipiēti occul/
tam culpā fratris sui reuelare:nisi ꝑcedēte monitione vi/
deret eū incorrectū. Imo magis peccaret si ad preceptuz
prelati reuelaret. quia plus tenetur obedire precepto euā
gely ꝗꝫ prelato. ⁊ multo magis peccaret prelatus īducēs
subditum vt peruerteret ordinem euangely.

Corruptorium. Circa hoc ꝙ precipiētē ⁊ obe/
dientem cōdēnat ad morta/
le peccatū:videtur errare. q2 indicat de ꝑcepto affirmati
uo sicut de negatiuo. Illud enim Mat. Si peccauerit in mat. 18.
te frater tuus ⁊c. est ꝑceptū affirmatiuū:qđ obligat sem/
per. nō tñ ad semꝑ:sed tm̄ pro loco ⁊ tpe necessitatis:sicut
illud. Honora patrē tuū ⁊ matrez ⁊c. Sunt aūt sex casus mat. 15.
qbus concurrentibus peccat qui fratrē peccātē non corri mar. 7.
pit ꝭm ordinē illū euangelicū. Aliquo antē illorum defi/
ciente nō habet necessario illuz corripere:sed pōt vel sal/
tez nō corripere vel differre. ⁊ tūc prelatus qui pōt ⁊ vult
ꝓdesse:precipit sibi reuelare culpā fratris sui ad corripiē/
dum ꝓpter ꝑcepti necessitatē:necessario hꝫ reuelare sub/
ditus tali qui pōt ⁊ vult prodesse ⁊ nō obesse:inꝗꝫtuz cul/
pam fratris sui scit solus:reuelet solus ꝑlato. si scit cū plu
ribus:reuelet cū plurib9. vel corā illis vt ꝭm Augm. ibi cul
pa moriat̃ vbi oritur. De illis autē sex casibus sumūtur
tres a parte fratris peccātis:⁊ tres a ꝑte corripientis. Pri
mus a parte peccātis est. ꝙ peccatū nō tm̄ sit veniale sed
mortale. qđ pꝫ ex precepto Matth. xviy. vbi dicit̃. Si te
audierit:lucratus es fratrē tuuz. Et seqtur. Si te ⁊ eccle/
siaz nō audierit:sit tibi quasi ethnicus. hoc est excōicatus.
Cōstat autē ꝙ fratrē lucrari ꝑsupponit ipsum fuisse amis
sum:sed aliqs non amittit̃ nisi per mortale peccatum. Et
preterea non dꝫ quis excōicari nisi pro mortali peccato ⁊
nō veniali. Igitur preceptū datū est tm̄ de mortali:nō de
veniali. Qui ergo reuelat ex cā veniale prelato:non facit
cōtra euangeliū. ⁊ per ꝯñs nō peccat nec obediēs nec pre/
cipiens. ¶ Scđs casus est. ꝙ si sit spes de peccātis emen
datione. ⁊ non timor probabilis de eius peioratione. Uñ
Prouer. ix. Noli arguere derisorem ne oderit te. Greg. in
glo. Nō est timendū ne derisor cū arguitur cōtumeliā ti/
bi inferat. sed hoc potius preueniēdū:ne tractus ad odiū in
de peior fiat. ideo tibi qñqꝫ ab eius correptione:nō cōmo
ditatis tue:sed dilectiōis gr̄a cessandū. Et Aug9 de ci. dei.
Si obiurgādis corripiendisqꝫ male agentibus qs parcit.
q2 eisdē ipsis metuit ne deteriores efficiātur:nō videt̃ es/
se occasio cupiditatis:sed ꝯsiliū charitatis. In hoc casu nō
tenetur frater fratrē peccantez corripere. q2 tunc tenetur
agnoscere vultū pecoris sui:vt ei pro loco ⁊ tēpore possit
medelā adhibere. Certū est ꝙ in hoc casu tenet̃ subditus
prelato precipiēti obedire. ¶ Tertius casus est. qñ expe/
ctatur tēpus magis opportunū pro faciēda correptiōe. nā
si rōnabilem causam habeat. pōt frater differre: vt Aug9
dicit. ix. de ci. dei. Si propterea obiurgādis corripiēdisqꝫ
male agētibus qs parcit:q2 tēpus opportunū inquirit:nō
est occasio cupiditatis:sed cōsiliuz necessitatis. Et in lio de
cōflictu vitiorum ⁊ virtutum. Aptuz tempus expectans vt
peccatorē arguat:⁊ eius delicta cōtra ei9 faciez statuat. qñ
igitur fratri sic expectāti precipitur vt reuelet:tenet̃ reue
lare. q2 prelatus pōt frequēter tēpus aptū habere vbi sub
ditus nō hꝫ. sic enim correptio acceleraretur. ¶ Ex parte
aūt corripientis debēt cōcurrere tria ad hoc ꝙ statiz de/

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

beat corripere. Primũ est peccati cognitio. qꝛ nõ sufficit suspicio: vel alioꝝ leuis relatio. Unñ Aug⁹ de vbis dñi tractãs illud Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c̃. dicit. ꝙ cum certe peccauerit: nisi qꝛ tu scis qꝛ peccauerit. Et infra. Scio inqt adulteros ab vxoribus occupatos: nõ dico tu adulter corrige te ne forte dicerẽ qð nescirez: ⁊ qð temere audiuerim suspicarer. Propter qð dicit̃ Ecci. xi. ꝑusq̃ interroges ne vituperes quenq̃: ⁊ cuz interrogaueris corripe iuste. ¶ Scðm ꝙ in tẽpore correptionis sit in corripiẽdo mansuetudo. qꝛ si quis iratus corripiat: magis ꝓuocat q̃ corrigat. vñ Job. xxxvi. nõ te supet ira. Super quo Grego. vij. mor̃. Dignũ quippe est vt cum aliena corripimus nostra metuamus: vt mẽs que a sua accensione deferueat: prius intra semetipsam ⁊ zeli sui impetũ tranquilla eqtate componat: ne si animaduertẽda vitia abrupto feruore trahamur corripiẽdo fratrẽ: peccemus. in correptione qdem vitioꝝ menti subesse dꝫ iracũdia: nõ preesse. Si eniz qui corrigere nitit̃ ira supetur: plus opprimit q̃ corrigit. Unñ Jaco. p̊. Ira viri iustitiã dei non operatur. Et in ps̊. Superuenit mãsuetudo: ⁊ corripiemur. ¶ Tertium est. ꝙ in aliquo nõ sit maior corrigẽdi obligatio. nã si subditus videt vna cũ prelato fratrẽ illius subditũ peccare: potest licite frater nõ peccãs supponere ꝙ ꝑlatus euz corripiat sicut debet. vt habet̃ ad Heb. xij. Quis enim filius quẽ nõ corripiat pater. Quia vt dicit̃. iij. Reg. xx. Custodi virũ istũ. qui si lapsus fuerit: erit anima tua pro aia illus. Dico g̊ ꝙ qñcũq̃ in fratre vel sciente peccantẽ concurrũt tria predicta cũ tribus prehabitis ex parte fratris peccãtis: tunc est tẽpus ⁊ locus necessitatis. ita ꝙ si nõ corripit: trãsgressor est illius precepti affirmatiui: si peccauerit ⁊c̃. Si aliquid hoꝝ defuerit: nõ tenetur corripere quãtum est de virtute euãgelici ꝑcepti: qð est affirmatiuum. Euãgeliũ enim intẽdit peccãtis emẽdationez. ⁊ ideo corripiẽs sic se dꝫ habere: ꝙ valeat hunc finez adipisci. Quia vt dicit Tullius in rhetorica sua. p̊. li. Ex vtilitate reipublice: nõ ex legis inscriptione que in lr̃is est leges interpretari hñt. Ob cãm enim illã interpretari debẽt ob quã institute sunt. Et qꝛ ꝑlatus põt facilius ⁊ meli⁹ corrigere subditũ q̃ frater subditus cuius correptionẽ intẽdit euangelium. Hinc est ꝙ in his casibus ex vi illius ꝑcepti Mat. xviij. Si peccauerit ⁊c̃. nõ tenet̃ nisi tũc corripere fratrez cũ tenetur ꝑlato precipienti eius culpaz reuelare vt corrigatur. Mat. xxiij. Quecũq̃ dixerit vobis facite. Quia vt dicit Aug⁹. siue plectẽdo siue ignoscẽdo: soluz hoc vnum queritur vt vita hominũ corrigat̃. lꝫ eniz ſm quedã iura denuntiãs prelato peccatũ etiã ad correctionẽ non auditur sed repellit̃: nisi premiserit charitatiuã admonitionẽ que fit in fauorẽ pacis. ⁊ ne det̃ occasio subditis insurgendi cõtra prelatos. qꝛ hec de facili faciũt. tñ qñ prelatus religiõis alicuius in capitulo vel alibi agit familiariter ⁊ ex statuto religionis ad subditoꝝ correctionẽ: nõ semper est necesse ordinẽ corrigẽdi (positũ Mat. xviij.) seruari. vt dicitur extra de accusationibus: qualiter ⁊ qñ debeãt ⁊c̃. Hũc quidẽ ordinẽ nõ credimus vsq̃quaq̃ circa religiosos obseruandũ. Nõ igitur bñ dicit Tho. dicendo. ꝙ religiosus prelato ꝑcipiẽti culpã fratris reuelare: peccat obediendo. ⁊ prelatus precipiendo. Nec ordinẽ euangelicuz peruertunt in hoc: sed obseruãt. qꝛ sic quidam ordo regiminis fit. ꝙ rex iudicat de factis baronum. prepositus vero de factis ciuiũ. qñ prepositus videt ꝙ factũ ciuis nõ põt iudicare. vel nõ ita bene: saltẽ sicut rex si dimittit iudicare vel punire. ex hoc defert regi: nõ peruertit ordinem.

Responsio ad hec ſm Thomam. Uia ac forma denuntiationis ac fraterne correptionis ſm doctrinam fratris Tho. declarata est superius in responsione ad obiecta cõtra secũdã secunde. ar. iij. ex q̇bus patet ꝙ multa que hic tãgũtur sunt pro fratre Tho. ⁊ ea que videntur cõtraria ibidem dissoluuntur.

Rticulus Quintus. De hoc qð Tho. q° qðlibe. p̊. q. xviij. vbi querit: vtrũ periurium sit maius peccatum q̃ ipsum homicidiũ: In responsione questionis concedit. ꝙ periurium sit maius peccatũ q̃ homicidium ⁊ grauius. qð ꝯfirmat per illud ad Heb. x. Omnis cõtrouersie finis est iuramentum. Unde ex hoc ipso ꝙ in causa cuiuscunq̃ peccati defertur iuramento manifeste ostẽditur ꝙ periuriũ pro maximo peccato dꝫ haberi. nec imerito. qꝛ periurium videtur diuini nois abnegatio.

Corruptorium. Simpliciter loquẽdo non videtur veruz quod dicit. plura enim mala que proximũ ledunt ⁊ deũ offendunt: inueniuntur in homicidio q̃ ꝑiurio. Unñ si alicui hec necessitas in iudicio imponatur. s. ꝙ vel occidat vel faciat iuramentum ſm rectã rõnem: videtur ꝙ magis debeat vitare homicidiũ q̃ periurium. Unde Dauid qui iurauerat occidere Nabal: penituit: ⁊ magis iudicauit vitãduz homicidiũ q̃ periuriũ. vnde benedixit ⁊ Abigail: cuius persuasiõe retraxit se ab homicidio. i. Reg. xxv. ¶ Ad rationez 1
quã facit ad confirmationẽ dicti sui dicẽdum. ꝙ pari rõne posset cõcludi. ꝙ periuriũ esset grauius idolatria ⁊ peccato sodomie. qꝛ in peccato cuiuslibet criminis si fama laboraret cõtra aliquẽ. ⁊ probari non potest: indicitur purgatio per iuramẽtũ. sed hoc non est. qꝛ periuriũ est grauius quolibet sicut ipse supponit. Sed qꝛ alius modus quo purget̃ vtilior non inuenit̃ vel videt̃. ⁊ qꝛ ẽt in iuramẽto deus testis inuocat̃ q est veritas. que nec fallit nec fallit̃. ¶ Ad illud vero quod addit. ꝙ periuriuz est quedaz abne- 3
gatio dei. attendendum ꝙ non est verum. sed sunt multi qui leuiter ⁊ scienter peierant. qui nulla ratione etiã pro morte vitanda nomen dei negarent.

Responsio ad hec ſm Thomam. Lꝫ qñq̃ plura mala sequantur ad homicidium q̃ ad periuriuz. tñ in casu posset cõtrariuz euenire. Unñ ſm Ad p
Thomã simpliciter. maior culpa inuenitur in periurio. qꝛ cõmittitur directe cõtra deũ q̃ in homicidio quod committitur cõtra proximum. ¶ Secũdo qð dicũt. ꝙ ſm rectam rationẽ in casu necessitatis si qua fingatur. cũ tamẽ hoc non sit possibile: cũ ad periuriuz nemo possit cõpelli: dꝫ homo magis vitare homicidiũ q̃ periurium. ex ipsa rõne Tho. patet esse falsum. probatio vero qnã ad hoc afferunt nullã efficaciam habet. qm̃ Dauid minus recte iurauerat. ⁊ ideo melius sibi erat de malo illius iuramẽti incauti penitere: q̃ super hoc ipsũ peccatũ homicidij superaddere. vñ illa Abigail Dauid a iuramẽto reuocans incõsiderato ait. Nõ erit tibi hoc in singultũ ⁊ in scrupulũ domino meo. ꝙ effuderis sanguinẽ inoxium. aut ipse te vltus fueris. Ex quo manifeste datur intelligi. ꝙ multo melius erat de iuramẽto pro vltione inferẽda penitere: q̃ illuz qui mortẽ non meruerat ipso genere facti: ratione cuius ⁊ sanguis in textu dicitur inoxius pro illo iuramento seruando interimere. In malis eniz promissis rescinde fidem. Ex hoc ergo nõ sequitur. ꝙ simpliciter homicidiuz sit magis fugiẽdum q̃ periurium. ¶ Quod autẽ dicunt Ad 2
ad rationẽ Tho. ꝙ pari ratione posset ꝯcludi. ꝙ periuriũ esset maius peccatum q̃ idolatria: planũ est intelligenti ꝙ nõ dicunt verum. Probatio quoq̃ quam ad hoc afferunt: nõ valet. Juramentuz enim quod fit in purgatione alterius rationis q̃ illud qð fit in alijs causis determinãdis iudicialiter. Naz de ratione iuramẽti qð fit in purgationem alicuius est ꝙ agatur ad hoc. ꝙ accusatus fame

pristine

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

pristine restituatur. non qꝛ periurium ipsis peccatis quibus accusatur prepōderet in omnibus. In causis vō alys iudicialiter exequendis iuramētuz prestatur. qꝛ hoc modo simpliciter presumitur. ꝙ periuriuz magis debeat euitari: cum sit directe cōtra deum: q̃z lesio quecunqꝫ que tāgit proximum. Ad 3m ¶ Quod vō dicūt ꝙ multi sunt qui scienter peierant: qui nulla ratione nomē dei denegarēt: etiaz ratione mortis euitande. manifestū est ꝙ falsum dicunt. qꝛ in dicto suo cōtradictoria includunt. Qui eniz peierāt scienter nomen dei negant. ⁊ per ipsam peierationem nō potest aliud intelligi nisi quedam ipsius nominis dei abnegatio. vnde peierare ⁊ deum non negare: omnino repugnant: sicut esse hominem ⁊ non esse animal.

Articulus Sextus. De hoc qđ Tho. quodli. p̊. q. xx. vbi querit: vtruz monachus peccet mortaliter comedēdo carnes: In rn̄sione dicit sic. Est cōsiderāduz ad qd religiosus se voto religionis astringat. Et si quidē vouet se regulā seruaturū: videtur se obligare ad singula que in regula cōtinentur. ⁊ sic cōtra qđlibet eorum agēdo peccaret mortaliter. Et infra dicit sic. Et ideo sancti qui ordinē instituerunt ne īmitterent hominibus laqueos dānationis ordinauerunt modū profitendi quo religiosus nō promittit seruare regulā sed obedientiam ſm regulam. Beatus eniz Benedictus statuit monachū regulā profiteri: nō quidē regulā obseruare: sed profitēs promittat ſm regulā cōuersationē morū suorū.

Corruptorium. Primū ꝙ profitēs regulam astringat se ad oīa que in regula cōtinentur: ita ꝙ peccat mortaliter faciēdo ꝯtrariū: reprobatum est a Gregorio ⁊ Innocētio. iiy. ⁊ Alexādro iiy. qui exponēdo regulā beati Francisci dicūt. ꝙ fratres per regulā nō obligantur nisi ad ea que p̄ceptorie vel inhibitorie sunt expressa. Ad cetera vō euangelica consilia que in ea cōtinentur: tenentur sicut ceteri christiani: ⁊ eo magis de bono ⁊ equo ⁊c̄. Hoc etiā pꝫ per aplm̄ ad Gal. v. Qui suscipit circūcisionē debitor efficitur vniuerse legis. ⁊ cetera que patēt supra cōtra scđam scđe. s. vtrum religiosus peccet mortaliter trāsgrediēdo ea que sunt in regula. Et etiā baptiçatus ꝓmittit se ſꝫ euāgeliū seruatu ꝑ mādata. s. vt ad salutē necīa. ꝯsilia vt expediētia ⁊ ad ꝑfectionē ꝑducētia. Silr̄ g̊ cū in regulis patruz sint q̄dā data per modū p̄cepti ⁊ ībibitiōis. q̄dā per modū statuti. q̄daz per modū monitiōis: illi qui regulā ꝓfitētur nō se astringunt ad omnia per modū precepti: sed ad aliqua ⁊ ad aliqua nō. ¶ P̃. qꝛ quelibet regula est proprio ꝓfessori pro lege: si patres institutores religionū voluissent profitētes regulā ad omnia obligare ad quid distīxissent regulā per capitula: quoꝝ quedam cōtinent subalia ipsius regule. s. paupertatē. obediētiam. castitatē. quedam cōtinēt superadditiones preceptoꝝ ⁊ inhibitionum. quedam vō informationes agēdoruz. quedā monitiones cauēdorum. quedam exhortationes ꝑfectionuz. ſm quē moduz distinxit beatus Franciscus regulā suaz. Falsum est ergo qđ dicit profitentes regulā obligari ad singula contēta in regula. ¶ Scđm quod dicit. ꝙ religiosus non dꝫ profiteri regulam: sed obediētiā ſm regulā. est contra illā decretalē extra de regularibus ⁊c̄. sicut patuit. s̄. ¶ Et p̄terea: si sufficit promittere obediētiā: vt dicit. ergo si regula nō astringit ad cōtinendū per modū precepti. ⁊ si prelatus per modum obediētie non prohibet: poterit religiosus professus per dictā formaz: si non est in sacris ordinibꝰ: ducere vxorem: qđ est absurdū. opꝫ ergo dicere ꝙ idem est profiteri. regulā ſm obedientiā ⁊ obseruationē moꝝ ſm regulā ꝓfiteri ⁊ ecōuerso. alioquin eiꝰ ꝓfessio que ꝓfitfitēdo obedientiam ſm regulaz ⁊ obseruationem moruz ſm regulam esset rationi recte ⁊ iuri canonico cōtraria.

Responsio ad hec ſm Thomā. Qualiter habeat intelligi ꝙ vouentes regulaz aliquā: vel viuere ſm regulaz: vel obedientiam ſm regulam aliquam. Et ad ea que hic ⁊ alibi obyciūtur contra sentētiā Tho. in hac parte: patet ex dictis supra in respōsionibus ad obiecta cōtra secundā secūde. articulo. lxxvi.

Articulus Septimus. De h̄ qđ Tho. qđli. y. q. i. vbi querit: vtruz christus in triduo fuerit idē homo: In responsione p̄ncipali dicit sic. Nō potest dici ꝙ corpus christi simpliciter fuerit idez numero. qꝛ quelibet differētia substātialis excludit idē simpliciter. animatū autem est differētia substātialis. ⁊ mori est corrūpi. Nec iterū potest dici ꝙ sit simpliciter nō idem vel aliud: qꝛ non est ſm totā substantiā non idem aut aliud.

Corruptorium. Hanc positionē videt̄ retractasse vt dicit̄. Sed qꝛ retractatio nō inuenit̄ scripta. Dicēduz ꝙ corpus christi mortuum in triduo fuit idē corpus numero simpliciter: non solū ꝓpter vnitatē suppositi diuini qđ solū ibi erat: sed ēt propter vnitatē forme substātialis corporis inq̃ztum corpus. Eadē enī est forma corporis ⁊ viui ⁊ mortui. ¶ Ad rationē dicendū. ꝙ aīatum nō est differētia substantialis corporis vt corpus est: sed inq̃ztuz viuū. Est enim aliquid vere corpus sine anima. vn̄ mori est corrūpi: nō corporis vt corpus: sed corporis viui inq̃ztuz viuum fuit. Et catholice est credēduz ⁊ tenendū ꝙ fuit idez simpliciter. qꝛ eādem habuit materiā ⁊ formam substantialē vel corporalem. ¶ Aliter dici pōt ad rationem quā insinuat. que sic formari potest. Differētie subāles ſm Porphyriū faciūt aliud: sed animatū ⁊ inaīatuz sunt dr̄ie subāles corporis ſm eundez. ergo faciūt corpus aliud ⁊ aliud. ergo corpus christi p̄us animatū. ⁊ postea inaīatum est aliud ⁊ aliud. dici pōt ꝙ inaīatuz dupliciter accipi pōt. s. priuatiue. ⁊ sic nō est differētia constitutiua: qꝛ priuatio nihil cōstituit. ergo etiā nec sic est differentia diuisiua. qꝛ ſm Porphyriuz eedem sunt differētie diuisiue generum ⁊ cōstitutiue specierum. Inanimatū ergo sic acceptum priuatiue: non facit corpus christi aliud. imo potius arguit ꝙ sit idem numero. absentia enim certe forme fit in eadem ſm numerum: vbi fuit presentia. sicut dicit̄ in predicamētis. ꝙ priuatio ⁊ habitus dicūtur circa idez aliqd. ⁊ hoc modo succedit inanimatuz animato in corpore christi. Alio modo accipitur inanimatuz in diuisione corporis positiue. positiuam enim oportet esse differētiam que cōstituit inferiꝰ ⁊ diuidit sup̱ius. ⁊ sic acceptū inaīatū facit aliud. sic autē nō accipit̄ in corpore christi mortui: vel in quolibet alio.

Responsio ad hec ſm Thomam. Dici potest ꝙ corpus christi viuum ⁊ mortuum est idem numero simpliciter ratione suppositi: vt dictuz est supra in respōsionibus ad obiecta contra primā partem ar. xxxi. Responsiones vō quas hic afferunt ad argumētum Tho. nihil valēt: sicut pꝫ ītuēti. ¶ Quod eniz p̄mo affirmant ꝙ eadē est forma substantialis viui ⁊ mortui: est cōtra philosophum: ⁊ cōtra omnem (vt creditur veritatem.) ¶ Quod vō quasi corrigēdo se dicunt de inanimato priuatiue ⁊ positiue sumpto: fictitium est ſm philosophum ⁊ omnes eū intelligentes. Nunq̃z enim est priuatio forme substantialis nisi cuz positione alicuius que nō compatitur secū precedentem priuationez. ¶ Quod vō dicunt ꝙ priuatio ⁊ habitus habēt fieri circa idez: sic intelligitur ſm philosophū ꝙ priuatio ⁊ habitus in genere accidentis habent fieri circa idem subiectū actu existēs.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Sed in genere substantie circa materiam primam que est ens in potentia. sicut patet per philosophum vbiq̃.

Articulus Octauus. De hoc qd Tho. quodli. iij. q. prima. vbi querit: vtrum deus facere possit ꝙ materia sit sine forma: In responsione principali dicit. ꝙ hoc facere non potest. q̃ includit contradictionem: scilꝫ materiam esse actu: ⁊ non esse actu.

Corruptorium. Hec positio non est tenenda. q̃ preiudicat sacramento altaris. quod patet sic. Accidens plus depẽdet a subiecto q̃ materia a forma. ergo si non potest esse materia sine forma: multo fortius non potest esse accidens sine subiecto. sed hoc est falsum: imo de facto est accidẽs sine subiecto: vt patet in sacramento altaris. Maior patet primo. quia materia est substantia: accidens vero non. ¶ Secundo q̃ licꝫ materia sustentetur per formaꝫ ſm ꝙ forma est eius complementũ. ⁊ non potest denudari ab omni forma per actionem nature: nihilominus tamẽ materia sustinet formam. ſm ꝙ forma non potest esse nisi in materia subiecta.
Co. 81. vt dicit Comẽtator super illud p̃mi phi. ⁊ iã diximus qñ illa sunt. Accidens autẽ nihil sustentat nec materiam nec formam neq̃ cõpositũꝫ: sed soluꝫ sustentatur. Unñ manifestum est ꝙ accidens est forma maioris dependentie q̃ materia. ¶ Ad hoc respõdet ibidẽ dicens. ꝙ accidẽs dependet ſm suum esse a subiecto sicut a causa sustentante ipsum. Et q̃ deus potest cõseruare omnes effectus causarum secũdarum absq̃ ipsis causis. ideo põt cõseruare accidens sine subiecto. Sed materia ſm esse actuale depẽdet a forma: inq̃ꝫtum forma est ipse actus eius. vñ nõ est simile hec est ratio eius. Sed ex hoc probatur illud quod ipse negat de materia. Cũ enim omne esse sit a forma: vt
t. cõ. 37. dicit phs. ij. de anima. ⁊ Boe. li. de trini. iij. ⁊ formã constat nõ primam causam esse sed deuꝫ. cum deus (vt ipse dicit) possit producere oẽs effectus causarũ scdaruꝫ absq̃ ipsis causis scdis: sequitur necessario ꝙ deus possit facere
Auctor de causis mãm subsistẽtẽ sine oĩ forma. sicut hoc facit forma cũ cã prima plus ĩfluit in effectũ q̃ cã scda. vñ dicta positio videtur fauere errori nuper cõdẽnato: qui est. ꝙ deus nõ potest in effectuꝫ cause scde sine causa scda. ¶ Ad illud de cõtradictione dicẽdum. ꝙ implicare cõtradictionem potest intelligi dupliciter. s. simpliciter ⁊ ſm omne tẽpus. vt currẽs nõ mouetur. Aut vt nunc: aut ſm cursum naturalem qui est nũc in rebus talẽ contradictionẽ ĩplicant. hec asina loquitur. virgo parit. mortui resurgunt. Illud vero qd primo modo ĩplicat ꝯdictioneꝫ: non põt deus facere: sicut non põt sibiipsi esse cõtrarius. Sed illud quod implicat cõtradictionẽ scdo modo tm̃. s. vt nunc: deus bene põt facere. quia si deus aliter faceret: non implicaret contradictionem. Uel dicẽdum est ꝙ de ratione materie non est solum esse in potentia simpliciter: sed est solum in potentia ſm cursum nature. hoc est ſm cursum modo indituꝫ rebus. vnde esse in actu ſm potentiam supra naturam: ⁊ esse in potentia ſm cursum nature: non dicunt contradictionem. ¶ Preterea esse materie nõ dependet ab actu forme. ⁊ ideo non dicit contradictionem. quia non est respectu eiusdem: sicut ꝙ hoc sit longum respectu vnius et non respectu alterius.

Responsio ad hec ſm Thomam. Ad ea que hic dicuntur: responsum est supra in responsionibus contra ea que obiecta sunt contra primam partem. articulo. xxvij.

Articulus Nonus. De hoc quod Thomas quodli. iij. q. xxxi. vbi querit: vtrum demonstratiue possit probari. ꝙ mundus non sit eternus: In respõsione. q. dicit. ꝙ ea que simpliciter diuine voluntati subsunt: demonstratiue probari nõ possunt. q̃ vt dicit p̃ Corin. ij. que sunt dei nemo nouit nisi spiritus dei. Creatio autem mundi a nullo alio dependet nisi a sola voluntate dei. vnde ea que ad principiuꝫ mundi pertinent demõstratiue probari nõ possunt. Et post pauca. Est autem valde cauendum: ne ad ea que sunt fidei demonstrationes quis adducat.

Corruptorium. Primum. s. ꝙ demonstratiue probari non possit mũdũ non esse eternũ: videtur esse occasio erroris ad credẽduꝫ ꝙ fuerit eternus vel potuerit esse. Dicimus eniꝫ ꝙ eternitas mũdi improbari põt etiã demonstratiue. demonstratione. s. per impossibile: sicut patuit. s. Et etiam aliter per vnum qd ipsi ponũt quasi principiũ. omne cõpositum est nouũ. vt ponit Comẽtator. xi. metaphysice ibi ⁊ volũtas ⁊ actio. Cõ- co. 29.
stat autem ꝙ mũdus est cõpositus maxima cõpositiõe. ergo est nouus. Rõ aũt sua nõ plus ostendit ꝙ nõ põt demõstrari eternitas mũdi q̃ eternitas aĩe rõnalis vel angel. q̃ nec aĩe nec angeli creatio depẽdet ex alia cã q̃ ex sola volũtate diuina. Dicẽdũ ergo ꝙ de his que soli volũtati diuine subiacẽt: ꝯtingit loqui dupliciter. Uno modo anteq̃ fiant. Alio mõ postq̃ facta sunt. Si primo modo: sic nihil cõtingit de eis demonstratiue sciri vel certitudinaliter nisi per reuelationẽ. Si scdo modo: sic cõtingit de eis multa sciri demõstratiue. q̃ ipsa factio eorum habet vim demõstrationis ⁊ reuelationis. Ita est de mundo. q̃ postq̃ factus est põt demõstrari nouitas eius. sed anteq̃ fieret: nihil absolute de eo demõstrari potuit. Et quod dicit postea: cauẽduꝫ est valde ne quis ad ea que sunt fidei: demõstrationes adducere presumat. q̃ per hoc excellentie fidei derogatur. Ueraciter nobis videt̃ per hoc. ꝙ persuasio sua plus vergat in fidei detrimẽtum q̃ promotioneꝫ: imo est ꝯ beatũ Petrum p̃ cañ. iij. pati semp ad satisfactionẽ omni poscẽti vos rationẽ de ea que in vobis est spe: sicut supra. Et cũ addit. ꝙ derogat fidei. eo ꝙ veritas fidei excellit omnẽ humanam rationẽ. Dicendũ ꝙ veritas fidei in aliq̃bus articulis: non in omnibus excedit rationem humanam. q̃ vt Aug. dicit li. de vera religione. Omnia illa que primo credimus: vel non auctoritatem secuti partim intelligũtur vt sciantur esse certissima. partiꝫ vt sic videãtur fieri posse: ac sic fieri oportuisse. ¶ Et licꝫ excedant rationẽ humanam pro tẽpore quando fiunt. quãdo tamen facta sunt seipsis rationẽ illuminant. ⁊ eleuant ad ipsum factorem cognoscenduꝫ. vt habetur per illud ad Ro. p̃mo. Inuisibilia dei per ea que facta ⁊c. Unde etiam Augustinus. iiij. de trini. Erit inquit nostre intẽtionis in hoc opere ea que credimus non probabiles tm̃: verum etiam necessarias adducere rõnes. ⁊ fidei nostre documentum veritatis enodatione ⁊ explanatione cõdere. Credo nanq̃ꝫ sine dubio ad quorũlibet explanationeꝫ que necesse est esse: non modo probabilia: immo etiaꝫ necessaria argumenta non deesse. q̃uis illa interim nostraꝫ contingat industriam latere.

Responsio ad hec ſꝫ Tho. Ad ea que hic dicunt̃ diffuse dictũ est. s. in respõsionibus ad obiecta contra primam partem. articulo. vi. ⁊ vij.

¶ Finit Correctorium Egidij Ro. Corruptorij dictorum Thome: in questionibus disputatis de Quodlibetis.

¶ Incipiunt Responsiones Egidij Romani ad ea que obijciuntur contra dicta sancti Thome in questionibus super primum sententiarum.

Articulus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Rticulus Primus. De hoc quod
Tho. di. iij. primi scripti
q. iiij. ar. ij. in responsione principali dicit.
ꝙ potentie anime sunt accidentia conse-
quentia speciem: originata ex principijs
ipsius: nihilominus tamen sunt de integri
tate ipsius aie: inquātū est totū potētiale.

i **Corruptorium.** Hic nō video errorem. dicit
tamen plane contra Augm. ix.
de tri. cap. x. vbi dicit. ꝙ hec tria. amor. notitia ⁊ mēs: que
dicit esse potentias aie ⁊ partes imaginis sunt in aīa sub-
stantialiter: vel (vt ita dicā) inquit essentialiter: nō tanꝗ
in subiecto: vt calor ⁊ frigus ⁊ huiusmodi. ¶ Item idem
x. de tri. cap penul. hec inquit tria: memoria. intelligētia.
voluntas: quoniā nō tres vite sunt sed vna vita. non tres
mentes sed vna mens: nec tres substantie: sed vna substā-
tia. Et simile dicit in pluribus locis in li. de spiritu ⁊ aīa.
2 ¶ Idem videtur velle Auicenna. vi. de naturalibus. pri
ma parte vbi dicit. ꝙ aīa est vis respectu actionuz ⁊ respe
ctu formarum sensibilium ⁊ intelligibilium quas recipit.
Et pōt dici forma respectu materie in qua existit. ex qui-
3 bus vtrisqz cōstituitur substātia. aīal ⁊ vegetabile. ¶ P.
in libro predicamentoꝝ dicitur. ꝙ maxime ꝓpriū est sub
stantie. ꝙ eadē numero existens susceptibilis est cōtrario
rum. hoc autem nulli accidenti cōuenit: vt habetur in pre
dicamentis. conuenit dico ſm se. quia lz eadem superfi-
cies sit susceptibilis albi ⁊ nigri. hoc nō est ſm se. vt dicit
Auicēna. v. metaphysice. sed rōne substantie que substat.

pº rō. **Responsio** ad hec ſm Thomam. Qr autez poten-
tie anime nō possunt dici sua substan-
tia vel essentia. patet sic. Diuersi actus requirunt necessa-
rio diuersa susceptiua. verbi gratia. Uidere ⁊ audire ne-
quaꝗ possunt esse perfectiones eiusdē susceptiui siue eius
dē potentie. sed ipsa essentia anime est ꝓpriuz susceptiuū
actus essendi siue ipsius esse. ergo necesse est ꝙ aliqd aliō
ab essentia anime sit susceptiuum ꝓprium ipsius operari:
qui est actus alius ab esse siue ab actu essendi diuersus.
igitur potentia qua perficitur per actuz operandi necessa-
rio differt ab essentia anime que perficiť per esse siue per
2 actum essendi. ¶ Item nihil habet potentiam actiuam
nisi inquantum est ens actu. Potentia actiua igitur pre-
supponit esse actu. ⁊ hoc ideo est. quia ipsuz esse intimius
se tenet cum essentia ꝗ potentia actiua. quoniam essen-
tia nō potest intelligi habere potentiā actiuam circūscri-
pto esse actu. Bene aūt pōt intelligi ꝙ essentia ꝑficiatur
per esse suum siue per actuz essendi circūscripta potentia
actiua. Si igitur potentia anime sit idem cū essentia. mul
to fortius ipsum esse erit idē cū eadem. ⁊ sic essentia crea-
3 ture erit idē cū suo esse. qō est erroneum. ¶ Adhuc ope-
rationes anime sunt inter se realiter diuerse. verbi gratia
velle intelligere: ⁊ huiusmodi. ergo ⁊ earum ꝑncipia cuius
modi sunt potentie. s. voluntas ⁊ intellectus sunt inter se
realiter diuersa. ⁊ sic nō pōt vtraqz esse idem qō essentia
anime. quecunqz enim sunt eadem vni ⁊ eidem: etiaz in
Solutō ter se sunt realiter eadem. ¶ Sed si dicatur. ꝙ idez sunt
Contra. re: sed differunt rōne. hoc stare nō potest. qr ex hoc ꝙ ali
qua res vna siue natura vna sumitur sub diuersa rōne: nō
ꝓpter hoc est diuerse operationis ꝑncipium. verbi gratia.
potentia visiua si sumatur in habitudine ad subiectū sub
vna ratione. vel in habitudine ad obiectum sub alia rō-
Solutō ne: nō ꝓpter hoc est diuerse operationis ꝑncipium. ergo
similiter nec in ꝓposito. ¶ Si aūt dicatur ꝙ hoc non est
ex diuersa ratione siue ex diuerso modo considerandi ꝙ
idem realiter sit ꝑncipium ꝓximum diuersorum actuuz:
sed propter diuersas habitudines siue relationes quibus
idem ad diuersa realiter refertur. Nec hec quidem stare Contra.
potest. qm̄ relatio non est ꝑncipium alicuius operationis.
alioquin in relatiōe esset motus. qō patet esse falsuz. ergo
diuersitas sola relationis nō pōt facere operationum vel
actuum diuersitatem realem. Multa poterunt adhuc ar
gumenta adduci: ⁊ multa inconuenientia ex ista positio-
ne. s. ꝙ potentie anime sunt ipsa sua essentia. ꝯcludi qbus
posset ꝓbari. ꝙ qui sunt positionis illius: nō sunt longi ab
errore. ¶ Qr aūt dicunt huiusmodi opinionem esse con-
tra sniam beati Augustini patere potest Aug. lucidius in
telligenti nō esse veruz. Auctoritates illas quas adducūt Ad pm
de Augno: exponunt doctores per hoc. s. ꝙ Aug. nō itende
bat ꝙ ipse potentie anime in se considerate: abstractiue
dicantur substantiales vel ipsa substantia anime: sed con
cretiue. vt videlicet notitia sumatur pro mente noscente
vel nota. ⁊ amor pro mente amante vel amata. vbicunqz
ponuntur notitia ⁊ amor ab Augustino esse ipsa essentia
anime siue ipsi consubstantiales. ¶ Qō autem oporteat
dicto modo verba Augni intelligere: patet. quia nequaꝗ
in alio sensu verba eius verificari poterūt circa hanc ma
teriā. Ait enim. xi. de tri. cap. iiij. loquens de trinitate illa
que inueniť in parte imaginatiua. qō ergo est ad corporis
sensum aliquod corpus in loco: hoc est ad animi aciem si-
militudo corporis in memoria. Et qō est aspicientis visio
ad eam speciem corporis ex qua sensus formatur: hoc est
visio cogitantis ad imaginem corporis in memoria con-
stitutam ex qua formatur acies animi. Et qō est intentio
volūtatis ad corpus visum visionemqz copulandam: vt
fiat ibi quedam vnitas trium: ꝗuis eorum sit diuersa na
tura: hoc est eadem voluntatis intentio ad copulandam
imaginem corporis que est in memoria. ⁊ visionem cogi-
tantis. i. formaz quā cepit acies animi rediens ad memo-
riam. ⁊ hic quedam vnitas ex tribus nō iaz nature discre
tis: sed vnius eiusdemqz substātie. qr hoc totuz intus est:
⁊ totum vnus animus. Et eandem sniam repetit. xv. de
trini. cap. viij. Deinde ab ipso animo ab his que extrinse-
cus sunt: sata sunt velut introducta inuenta altera trini-
tas: vbi apparent eadem tria esse vnius substantie imago
corporis que in memoria est. ⁊ inde informatio cum ad
eam conuertitur animus cogitantis: ⁊ vtrunqz cōiungēs
intentio volūtatis. Ecce in ꝟbis auctoritatis ꝑme species
in memoria reposita. ⁊ eius similitudo in acie cogitantis
expressa: dicunť esse ipsius animus: sicuti ⁊ volūtas vtrū-
qz cōiungens. qm̄ de tribus simul ait totuz intus est ⁊ to-
tum vnus animus. Sed manifestum est ꝙ nec species in
memoria: nec etiam similitudo in acie cogitantis expressa
est ipsa anima: vel ipse animus abstractiue intellectus. er
go opz ꝙ ista snia Augni sic intelligať. s. ꝙ illud cui spēs
in memoria imprimitur. ⁊ illud in cuius acie eius simili-
tudo exprimiť: ipse animus vel anima esse dicať: vt spēs
tam hec ꝗ illa nō pro ipsis speciebus abstractiue: sed pro
ipsa anima ipsis speciebus informata cōcretiue accipiať.
Igitur ⁊ in eodem contextu ipsa voluntas non quidem
abstractiue accepta pro potentia sola: sed pro ipsa anima:
inꝗtum sibi inest potentia volitiua per quaz copulat illā
speciem que est in memoria ⁊ visione cogitantis: ipse ani-
mus vel anima perhibetur per hoc quod dicitur: hoc totū
intus est ⁊ vnus animus. ¶ Qr etiam sic ꝯcretiue habeāt
ītelligi verba Augni amplius patet ex verbis secunde au-
ctoritatis. quoniam imago corporis que in memoria est:
⁊ informatio cum ad eam conuertitur acies cogitantis. ⁊
vtrunqz ꝯiungit itētio volūtatis ipossibile est dicere esse
ipsaz essentiā si abstractiue accipianť. qm̄ ipsa spēs in me
moria accipiť ab extra. sic pz per Augm. li. x. cº. xix. vbi sic
ait. De ipsis imaginib' corꝑis int' igt in aīa eas īuenit per

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

corpus impressa. qđ autem alicui ab extra ip̄rimit: nimis fatue ⁊ absurde ipsa eius rei essentia astruitur. Informatio quoqꝫ aciei nūc adest nunc abest. ⁊ silr intentio voluntatis. vñ vtraqꝫ operatio in genere accidentium necessario reperit. ⁊ per cōsequens ipsa substantia anie nulla rōne poterūt affirmari. Uerba igit illa Augni de istis sumptis cōcretiue habent intelligi sub hoc sensu. s. ꝙ illud cui spēs in memoria imprimit. ⁊ ꝙ per eius similitudinem in acie expressam informat. ⁊ ꝙ per voluntatē forme sic apprehense copulat: est vnius substātie. put dicit. xv. de trini. ⁊ totū vnus animus: put dicit. xi. capitulis preallegatis. ⁋ Illā auctoritatē Augni. x. de trini. exponit magister sniaꝝ. iij. di. iij. hec tria dicunt vna mēs ⁊c. hoc est in vna mente cuius sunt vires ⁊ ꝓprietates naturales: sicut patet per magr̄m ibidē.

Ad 2m ⁋ Qđ autem dicunt de Auicenna: nihil est. lꝫ enim Auicenna ponat eandē essentiā anie esse radicem oium potentiaꝝ. qđ vtiqꝫ est contra barbaꝫ ipsoꝝ. cū ponant tres aias in homine. ꝓpter hoc nō ponit ꝙ ipse potentie aie sint ipsa eius essentia. Qđ dicit, anima vis est respectu actionū ⁊c. sic habet ītelligi. qꝛ in ipsa aia radicantur vires que sunt p̄ncipia oiuꝫ actionū huiusmodi.

Ad 3m ⁋ Ad vltimū qđ insinuāt. ꝙ potentie aie deberēt dici substantie. qꝛ sunt cōtrarioꝝ susceptiue. Dicenduꝫ ꝙ ipse potentie abstractiue intellecte nō sunt cōtrarioꝝ susceptiue. sed aia potius ipsis potentijs substrata suscipit contraria: vtutes. s. ⁊ vitia: sicut corpus subiectuꝫ quātitati suscipit albū ⁊ nigrū. ⁋ Ad euidentiā eius qđ predictū est. verba Augni: de ipsis concretiue sumptis debere intelligi: facit ipse modus ostendendi quo probat notitiā ⁊ amorem accidentia nō esse: de trini. x. cap. iiij. vbi dicit hec nō accidentaliter sed substantialiter. vel (vt ita dicā) essentialr: nō tanꝙ in subiecto: vt color ⁊ figura in corpore: aut aliqua alia qualitas aut quātitas. Quicqd enim tale est: non excedit subiectum in quo est. Non enim color aut figura huius corporis pōt esse ⁊ alterius corporis ⁊c. Planuꝫ est enim ꝙ si abstractiue accipiamus spēm intelligibileꝫ vel actum intelligendi: seu ⁊ actū amandi non possunt suum subiectū excedere: nec notitia vel amor si sic accipiat: alteri subiecto ꝙ̄ menti poterunt inherere: nō plus ꝙ̄ calor vel figura sua poterūt excedere subiecta. Ut ergo iste sensus efficax inueniatur: necesse est ꝙ verba sua sic intelligantur. s. notitia ibi accipiatur pro mēte nota. ⁊ amor pro mente amata. Sic enim est valida ratio sua. qđ sic patet qꝛ intelligere ⁊ amare sunt actiones immanentes in agēte. Hinc est ꝙ nullū accidens ponit in obiectis quo transire intelligunt. nullum enim accidens adijcitur auro ex hoc ꝙ est intellectum vel amatum: sicut est de operationibus que transeūt in extrinsecū. sicut patet de calefactione ⁊ dealbatione: per quas accidentia illa calefactis ⁊ dealbatis acquiruntur. Ex hoc liquet ꝙ esse intellectum nō addit aliquid menti intellecte sicut nec lapidi intellecto. Optime ergo ꝓbat Aug9. ꝙ notitia ⁊ amor nō dicūt accidentia alia: inquantum sumuntur pro mente nota ⁊ amata. Sine dubio tamen accidētia quodammodo includūt qñ sumuntur cōcretiue pro mente amante ⁊ noscente. qꝛ tam actus ꝙ̄ potētia hec ⁊ illa ipsi menti noscēti vel amāti vt subiecto in esse nullatenus formidatur.

Articulus Secundus. De hoc quod Thomas scripto p̊. dis. viij q. iij. ar. i. in solutione. iij. argumenti dicit. ꝙ p̊mū mobile qđ phi dicebant motum ex se: est compositum ex motore ⁊ moto. ⁊ reuera videtur intelligere non de motore separato sed cōiuncto qui est anima. quod patet ex hoc ꝙ dicit motum ex se. ⁊ ita ponit celos animatos: vt multi philosophi posuerunt: ⁊ pene omnes.

Corruptorium. Hoc si sentit videt plane errare: sic ⁊ philosophi qui hoc ponunt. Contra quos Damas. libo. i. cap. xx. Nullus celos animatos existimet: inanimati enim sunt ⁊ insensibiles. ⁋ Iteꝫ hoc est contra rabbi Moysen: qui dicit. Si celuꝫ ab anima moueretur: aliquando quiesceret: cuius contrarium videmus. ⁋ Item si celi essent animati: cum corpora eorum sint nobiliora nostris. similiter ⁊ anime vt videtur. ⁊ per cōsequens celuꝫ esset nobilius homine. ⁊ ita cū nobili9 nō sit ꝓpter ignobilius: nō essent corpora celestia creata ꝓpter hominis seruitium. Cuius cōtrarium habetur Deut. iiij. Ne eleuatis oculis ad celū videas solē ⁊ lunam ⁊c. que creauit deus in ministeriū cunctis gentibus.

Responsio ad hec ſm Thomaꝫ. Qualiter frater Tomas senserit de aīatiōe celi. ⁊ qualiter cū beato Aug̊ in vbis suis concordauerit: ostensum est supra in responsionibus ad obiecta: contra questiones disputatas. articulo. xiij.

Articulus Tertius. De hoc qđ Thomas scripto p̊. dis. viij. q. iij. arti. p̊ in responsiōe. iij. argumēti dicit. ꝙ primus motus est causa omnis motus corporalis. eo ꝙ omnis motus corporalis ordinatur ad motum celi localem.

Corruptorium. Hoc videt minus catholice
dictum. Primo qꝛ post iudi- 1
cium ſm fidem catholicā ⁊ doctrinā sanctorum cessabit
motus celi. ⁊ tamen in īferno trāsibūt de aqs niuiū ad ca
lorem nimiuꝫ. vt habetur Job. xxiiij. Ubi aūt transitus
corpoꝝ: ibi motus corporales. ⁋ Scđo: qꝛ post iudicium 2
statim erit corpus beati vbi voluerit spiritus eius. Exem-
pluꝫ ⁊ ꝓbationem huius habemus in Christo post resur-
rectionem. cuius constat motus corporalis causa nō fuit
motus celi. ⁋ Tertio. qꝛ credimus motū resurrectionis 3
corporum de puluere terre ad resumptionē animarum.
cuius causa nō est motus celi: nec ad motum celi ordina-
tur. ⁋ Quarto. qꝛ mot9 animalis ⁊ hominis ꝓgressiuus 4
est motus corporalis. cuius causa non est motus celi sed
appetitus. ⁋ Quinto. qꝛ hoc est ꝯtra Augm. ix. cōfess. qui 5
vult ꝙ cessante motu celi: adhuc posset rota figuli moue-
ri. ⁊ sermo distinct9 per syllabas longas ⁊ breues ꝓferri.
vbi sic dicit. an non cessarent celi lumina: ⁊ moueret rota figuli. nō esset tēpus. aut essent in verbis nostris syllabe alie longe: alie breues: nisi qꝛ ille longiori tempore sonuissent: ille breuiori.

Responsio ad hec ſm Thomā. Qꝛ omnis mot9 corporalis ordinetur ad motuꝫ celi localem. patet per phm. viij. physicoꝝ. nec hoc in aliquo fidei derogat. ⁋ Quod aūt obijciunt de aquis niuium ⁊c. dici potest ꝙ motus ille nō est naturalis qualis est ille de quo loquuntur phi. sed sumitur ibi trāsitus pro immutatione: ſm ꝙ sensus damnatoꝝ a speciebus frigoris ⁊ caloris multipliciter cruciantur. Qđ si quis motus ac localis transitus debeat ibi poni in p̄ncipium supernaturale vel voluntariuꝫ debet reduci. ita ꝙ naturalis nō debeat proprie dici. igitur motus corporum glorificatorum debet dici supernaturalis: inꝙ̄tum cōsequuntur ad actum voluntatis. Motus quoqꝫ vel mutatio que erit in resurrectione corporum: multo amplius in p̄ncipiuꝫ supernaturale reducitur sicut patet.

Ad 5m ⁋ Quod tandem de Augno: dicunt. ꝙ cessante motu celi ⁊c. verum est. qꝛ per aliquem motorē libere ac volūtarie agētē bñ localr moueť: sꝫ nō nālr. ita ꝙ mot9 ille in p̄ncipiū qđ est nā: possit reduci. ⁊ ꝙ ītelligat de tali motu qui ꝓcedit a p̄ncipio voluntario: innuis

per hoc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

per hoc qđ subdit de ſmone distincto per syllabas longas
ꝛ breues. huiuſmodi enim motus locutionum reducitur
in principium voluntarium.

Articulus Quartus. De hoc qđ Thomas dicit ꝑ ſcripto. di. viij. q.
v. ar. ij. in rñſione pmi argumẽti. ꝙ aĩa non cõ
ponitur ex aliquibus que ſint ꝑtes qdditatis
eius. ſicut nec quelibet alia forma.

i **Corruptorium.** Hoc eſt cõtra Augm. vij. ſuper
Geñ. ad litteram. ante finem
paꝝ. vbi dicit. ꝙ aĩa pmi hominis facta fuerit ex mã ſpi
rituali. que quidem formationez ſuam preceſſit: nõ tem
pore ſed origine: ſicut vox cantum: ꝛ alia multa ſunt con
2 tra hec que dicta ſunt. ſ. ¶ Ad argumentũ in cõtrarium
t.ↄm.6. reſpondeo ꝙ eſt tale. In. ij. de aĩa dicitur. ꝙ aĩa eſt actus
corporis. ꝛ ibidem dicit. ꝙ forma nec eſt materia nec cõ
poſitũ. ¶ Reſponſio argumẽti nõ oſtendit: niſi ꝙ aĩa
nõ eſt cõpoſitũ nec illud cuius eſt forma. ꝛ hoc eſt veruz.
3 qꝛ non eſt corpus. ¶ Scđo omne cõpoſitum habet eſſe
ex ſuis pncipijs cõponẽtibꝰ. ſi igitur ſit cõpoſita tunc ipſa
in ſe habet aliqđ eſſe qđ nunꝙ̃ remouetur ab ea. cum ſit
ĩmortalis. ¶ P. ex cõiunctione corporis ꝛ anime relinq
tur qđdã eſſe qđ eſt eſſe hominis. ergo in homine eſt du
plex eſſe. ſ. eſſe aĩe ꝛ eſſe compoſiti. qđ videt impoſſibile:
cũ vnius rei ſit tñ vnũ eſſe. ¶ Rxº dõm. ꝙ hoc argumen
tum ita eſt cõtra ipſum. qui ponit animam ĩmaterialem.
ſicut contra eos qui ponunt eã cõpoſitã. qꝛ tam ipſe ꝙ̃ illi
ponunt eam exiſtentem qñ eſt ſeparata. ꝛ ita ſemꝑ qñ eſt
coniuncta habet duplex eſſe. ſ. eſſe aĩe ꝛ eſſe coniuncti ſm
hanc viam. ¶ Ad argumentum tñ dicimus. ꝙ eſſe cõpo
ſiti eſt eſſe duaꝝ rerũ ꝛ nõ vnius. ꝛ hoc nõ eſt incõueniẽs.
4 qꝛ duoꝝ ſunt duo eſſe. ¶ Tertio. oĩs compoſitio que ad
uenit alicui poſt ſuũ eſſe cõpletũ eſt ei accidẽtalis. ſi ergo
anima eſt compoſita ex ſuis pncipijs habens eſſe ꝑfectũ:
cõpoſitio eius cum corpore erit ei accidẽtalis: ſed compo
ſitio accidentalis terminatur ad eſſe vnum per accidẽs.
ergo ex aĩa ꝛ corpore nõ efficitur vnum niſi per accidens.
¶ Rñdeo ſicut prius. hec ratio eſt contra ipſum: qui po
nit animã ſimplicẽ formã per ſe ſubſiſtentem ꝛ habentẽ
eſſe nature ſue ꝑfectum. ergo accidẽtalis erit compoſitio
ſm hoc. ¶ Ad argumentũ tertiũ dicimus aliter. ꝙ cum
dicit aĩam habere eſſe perfectum anteꝙ̃ cõiungat corpo
ri hoc eſſe falſum. qꝛ enim aĩa apta nata eſt eſſe corporis
ꝑfectio: nõ habet perfectũ nature ſue modum: niſi quan
do habet corpus ſibi coniunctum. corpus inquã nõ aĩale
ſed ſpũale in tanta facultate ſibi obediens: vt ſit ſibi glo
rie quod ꝓus fuit ſarcine: vt habet. xxi. ſuper Geñ. in fine.
Ita etiã modo nõ haberet eſſe ꝑfectum ſue nature niſi
vnita eſſet corpori animali. i. qđ facit animale.

Responsio ad hec ſm Thomã. Qualiter aĩa intel
lectiua ſicut ꝛ angelus ſit natura ſim
plex: nec eſt compoſita ex materia ꝛ forma: multis ratio
Ad pm nibus ꝛ auctoritatibus poterit ꝓbari: patuit ſupra in rñſio
nibus ad obiecta contra pmã ꝑtem. articulo. ix. ¶ Aucto
ritates autem Aug. hic ꝛ alibi pro ſe adducũt: nihil facit
pro eis ſi ex integro recipiat. imo inuenieт ꝙ Auguſtino
imponunt que nõ habentur ab eo: vt patet per verba ſua
ſuper Geñ. 7º. capº. xxv. vbi ſic ait. Fruſtra iaz queritur: ex
qua veluti materia facta ſit anima. ſed intelligi recte põt
in primis illis operibus facta: cum factus eſt dies. Sicut
eniz illa que nõ erant facta ſunt. ꝛ hec inter illa. Qꝛ ſi ma
teries alia formabilis fuit ꝛ corporalis ꝛ ſpiritualis. nõ tñ
in ipſa inſtituta niſi a deo a quo ſunt oĩa. que quidem for
mationem ſuam nõ tempore ſed origine ꝑcederet ſicut
vox cantum. quid enim de materia ſpũali facta anima
creditur. Ecce nõ aſſerit ex aliqua materia fieri. ſed ſi fiat
ex aliqua materia: fieri ↄgruentius creditur ex ſpirituali.
Quid aũt ſentiat de hoc ſm veritatẽ: explicat infra capº.
xxvij. ſcilꝫ vltimo eiuſdẽ libri: vbi ſic dicit. Nunc etenim
de anima quaz inſpirauit homini deus ſufflando in eius
faciem: nihil cõfirmo niſi ꝙ ex deo ſic eſt: vt nõ ſit ſubſtã
tia dei ſed ſit incorporea: id eſt nõ ſit corpus ſed ſpiritus.
nõ de ſubſtantia dei ꝓcedens: ſed factus a deo. nõ ita fa
ctus a deo vt in eius naturã natura vlla corporis vel irra
tionalis anime verteret. ac per hoc de nihilo ꝛc. Sꝫ ſi de
nihilo: ergo nec de materia corporali nec ſpirituali. vnde
nihil valet qđ pro ſe adducunt illud qđ dicit Augꝰ inqui
rendo ſub conditione. Hoc aũt pro nobis eſt ꝙ anima de
nihilo. ꝛ per conſequens de nulla materia hoc aſſerit ꝛ cõ
firmat: ſicut patet per verba ſua inſpicientibus preallega
ta. ¶ Reſponſio vº quam afferunt ad primã rationem Ad 2m
Thome: nihil valet. Planũ eſt eniz ꝙ phs diſtinguit ſub 2º de aĩa
ſtantiã in materiam. formam: ꝛ compoſitũ veriſimiliter t.ↄm.2.
ſicut patet ex verbis eius. Dicamus igitur genus vnũ qđ
dam genus eoꝝ que ſunt ſubſtantia. Huius aũt aliud qui
dem ſicut materiã que ſm ſe quidem nõ eſt hoc aliquid.
Aliud autem ſicut formã ꝛ ſpeciẽ: ſm quaz dicit iam hoc
aliquid: ꝛ tertiam que ex his. Ex quo patet ꝙ oĩs forma
diſtinguitur cõtra cõpoſituz. Nõ igitur erit veruz dicere
de forma quacũqꝫ. ꝙ nõ erit hoc compoſitum: ſed ꝙ eſt
nullum cõpoſitũ. Illa enim que cõdiuidunt aliqđ vnum
per ſe: ꝛ nõ per accidens: ſic ſe habent ꝙ vnum nõ ſolum
in particulari: ſed etiã in vniuerſali neceſſario remouet.
vbi grã cũ dicit. Animaliũ aliud homo: aliud aſinus. Cũ
igit mã. forma ꝛ cõpoſitũ nõ per accidens ſed per ſe ſub
ſtantiam cõdiuidant ſicut patet: neceſſe eſt hec ab inuicẽ
vniuerſaliter remoueri: ita ſcilꝫ ꝙ nulla materia ſit for
ma vel compoſitũ. ꝛ nulla forma materia vel compoſitũ
ꝛ nullũ compoſitum materia nec forma. Cum igitur phs
iſtam diuiſionẽ faciat: vt declaret aĩam eſſe formaz: nulli
dubiũ quin ſequat ſm ipſuz demõſtratiue aĩam nõ eſſe
compoſitam: non vt intelligatur nõ eſſe hoc compoſituz:
ſed nullũ. Põt enim ſic formari. Nullũ cõpoſitũ eſt for
ma. oĩs aũt aĩa rõnalis eſt forma. ergo nulla aĩa rõnalis
eſt cõpoſituz: neceſſe eſt ergo ab anima ex quo forma eſt:
materiam ꝛ compoſituz vniuerſaliter remoueri. ¶ Qđ Ad 3m
aũt dicũt ad ſcđm argumentũ. eſt irrationabiliter dictũ.
In pmis enim cũ dicunt illam rõnẽ eſſe cõtrariam Tho
me falſum dicunt. Ipſe enim nõ ponit ꝙ ipſa forma aĩe
recipiat quoddã eſſe in ſua mã ſpũali quã ipſi fingũt. tũc
enim ſequeret. ꝙ cũ aliud eſſe quoddã ꝓueniret ex cõiũ
ctione aĩe ꝛ corporis. ꝙ duo eſſe eſſent in eodẽ. Ipſe autẽ
ponit. ꝙ ipſa anima accipit eſſe pmo in ipſo corpore tanꝙ̃
in ꝓpria mã cuius eſt forma. vñ ponit ꝙ anima ꝛ corpus
vnum eſſe conſtituunt: ſiue vniunt in vnum eſſe. Qđ aũt
dicunt reſpondendo ad predictam rationẽ. ꝙ omne eſſe
compoſiti eſt eſſe duorum: non rei vnius: hoc falſum eſt.
quoniaz cõpoſitũ eſt res vna. Ex materia ꝛ forma eteniz
fit vere vnũ. ergo opꝫ ꝙ habeat vnum eſſe. Una eniz po
tentia nõ põt perfici per duplicem actum ſed qdditas rei
compoſite ex materia ꝛ forma eſt ꝓpria potentia huius
actus. ſ. eſſe. igitur impoſſibile eſt ꝙ rei cuius qdditas eſt
vna ſint duo eſſe. ¶ Qđ etiam dicunt tertiã rõnem eſſe Ad 4m
cõtra Thomã nõ cõtinet veritatẽ. Ratio enim ꝓbat. ꝙ
ſi ipſa forma anime acciperet eſſe cõpletuz ſue nature in
mã illa ſpirituali ſibi cõnãli. ꝓut ipſi fingũt: tũc neceſſa
rio ſequeret. ꝙ eius cõpoſitio cũ corꝑe eſſet accidẽtalis.
Sed ſm viã Thome hoc nõ ſeqt: cũ ipſe ponat aĩaz que
forma ſimplex eſt: ſuũ eẽ cõpletũ recipe in corꝑe tanꝙ̃ in
materia propria quã ꝑficit. vñ vnio cum corpore eſt ſm

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

euz in vno esse substantiali. ¶ Qđ aũt dicunt Thomam
dicere aĩam habere esse perfectuz ante q̃ corpori vniaẗ:
ex dictis patet esse falsum. Ponit enim aĩam in corpore
suum esse cõpletum accipere. qđ tamen eã ponit retinere
a corpore separatã: ita tñ ꝙ semper ad corpus habet na-
turalem inclinationem ꝓpter pfectiorem modum essen-
di quem habet corpi cõiuncta q̃ a corpore separata.

Uide ẟ hoc i. 4. dis. 44. q. i. ar. z. in respõ- siõe ad. i

Rticulus Quintus. De hoc qđ Tho-
mas dicit ibidem in solutiõe
scđi argumenti. ꝙ cõiunctum nõ habet aliud
esse q̃ esse forme. Jtem in respõsione. iij. argu-
menti addit. ꝙ per cõiunctionem aĩe cum cor-
pore nõ efficitur aliquod aliud esse. sed esse qđ est anime
per se: efficitur cõiuncti. ita ꝙ cõiunctum nõ habet aliud
esse q̃ esse forme. Jdez dicit di. xv. q. vltima in responsio
ne principali.

Corruptorium. Jllud dictũ oritur ex duplici
errore: quoꝝ vnus est. ꝙ vna
forma substantialis est in cõiuncto: que cum materia pri-
ma cui immediate sine alia preuia dispositione cõiungiẗ
facit cõpositum. ¶ Scđs est. ꝙ materia talis. s. prima nõ
habet esse: nec põt habere nisi per formã. ⁊ ambo errores
a magistris sunt reprobati. Dico ergo ꝙ sicut cõpositum
ex anima ⁊ corpore est aliud ens q̃ alterum qđlibet com
ponentium. Jta etiam ⁊ esse cõpositi est aliud q̃ esse for-
me. esse eniz est ꝓprius actus entis. ita ꝙ qđlibet ens hẽt
suũ esse. Cum ergo corpus ante anime infusionez habeat
esse. manifestum est ꝙ totum esse corporis in composito
nõ est anime. alioquin corpus post separationem penitus
desineret esse sicut accidentia. que non habent aliud esse
q̃ esse suoꝝ subiectorum. ⁊ iđ qñ amittunt esse subiecti:
amittunt penitus esse: nisi sustententur per miraculum:
vt in sacramento altaris.

Responsio ad hec ẟm Thomam. Qualiter vnuz
est esse cõpositi ex anima ⁊ corpore: pz
ex dictis. s̃. ar. ꝓximo. ⁊ in responsionibus ad obiecta con
tra primã scđe. ar. iiij. qualiter etiam ponere vnitatez for-
me ⁊ simplr materiã sine forma esse nõ posse: ex dictis sa
tis patet dici erroneũ nõ debere. ¶ Ad argumentuz quo
nituntur ostendere. ꝙ corpus habet esse in homine aliud
ab esse anime: qđ ipsi corpori cõicatur. Dicendum ꝙ cor-
pus ante infusionem anime habet esse a forma quadam
que in aduentu anime corrumpiẗ. ꝓpter qđ esse qđ a tali
forma habuit nõ remanet. ⁊ post separationem noua for-
ma inducitur a qua aliud esse cõmunicatur. ¶ Qđ autez
dicunt. ꝙ ex hoc sequiẗ ꝙ corpus deberet penitus desine
re esse ad modũ accidentiũ. manifestum est ꝙ nõ sequiẗ
Accidentia eniz sunt indignantis nature: perimi possunt:
nõ mutari ẟm Boetiũ. Corpus autem physicum mobile
est ⁊ mutari põt. vñ corpus viuum in morte nõ annihila-
tur: sed in corpus mortuũ noua forma substantialis indu
citur. ⁊ per ꝯñs actu essendi nouo naturaliter ꝯmutatur.

Rticulus Sextus. De hoc qđ Tho-
mas dicit ibidem in respõ-
sione vltimi argumẽti dicit aĩam indiuidua
ri per corpus ⁊ ex corpore. ⁊ ꝙ ĩpossibile est
animam prius creari q̃ infundi.

i **Corruptorium.** Scđo dictum videtur plane
derogare fidei: que dicit deũ
omnipotentem. Cum enim anime creatio nec sit nec esse
possit ab alio q̃ a deo: dicere animã prius nõ posse creari
q̃ infundi: nõ est aliud dicere: nisi ꝙ deus nõ põt eaz p̊us
creare q̃ ĩfundat. Sicut ẟm Ansel. mũdũ nõ posse creari:
nihil aliud est q̃ deũ nõ posse mũdũ creare. ergo nõ esset
2 oĩpotẽs. ¶ Jtẽ hoc est ꝯtra Augᵐ. vij. sup Geñ. xxi. Certe

ingt humane opinioni tolerabiliꝰ videẗ deũ in p̊mis opi-
bus (qui simul creauit oĩa) aĩam etiam humanã creasse
q̃ suo tempore membris ex limo formati corporis inspi
rare. ¶ Jtẽ indiuiduationem anime fieri per corpus: vi- 3
detur esse falsuz ⁊ occasio errandi. qꝛ sequiẗ ex hoc ꝙ vel
aĩa post separationẽ a corpore desinat esse: vel saltem ꝙ
post mortem hominũ erit vnus itellectus tñ vel anima.
Si enim cõiunctio cum corporibus facit distinctionez ⁊
indiuiduationem animarum: sequitur ꝙ separatio faciet
vnitatem. ¶ Jtez arguiẗ sic: aut corpus est tota causa in- 4
diuiduationis anime: aut pars cause: aut cõcausa. Si to-
ta causa. ergo ipso posito ponitur effectus. s. indiuiduatio.
⁊ ipso remoto remoueẗ effectus. ergo post mortẽ nõ esset
indiuiduatio animarum: sed vna tñ vel vnus intellectꝰ:
qđ erat error Auer. Si v̊o corpus est concausa indiuidua 3° de aĩa
tionis: tunc quero que est illa pars que est concausa cum ꝯᵗᵒ. 5.
illo: nõ est dare nisi materiaz aĩe: sicut ⁊ ipsi dant in alijs
formis. ergo aĩa habet materiã spũalẽ per quã indiuidua
tur. Si aũt dicas: nõ indiuiduaẗ per materiã sed per cor-
pus ⁊ accidentia: aut hec accidentia causanẗ ex cõiunctio
ne aĩe cum corpore: aut ex coniunctione materie spũalis
ipsius anime ⁊ eius forma. qꝛ materia ⁊ forma sunt causa
omniũ accidẽtiũ que sunt ⁊ fiunt in ea: vt habeẗ p̊ phyꝛ. t. ꝯⁿ. 80
Si p̊mo mõ. ergo cũ accidẽtia nõ maneant facta separa
tione anime a corpe: non maneret aĩe indiuiduatio. ergo
nec ipsa maneret. Si scđo mõ: tunc habeo ꝓpositum. s. ꝙ
nõ indiuiduaẗ per corpus suũ. ¶ Jtez Cõmen. super. iiij. ꝯᵗᵒ. z.
metaᶜᵉ dicit ꝙ substantia vniuscuiusqz per quã est vnuz: 5
est suum esse. ¶ Jdẽ sup. x. metaphysice. qđ est p̊ncipiuz ꝯᵗᵒ. 4.
esse: est p̊ncipiũ nũeri. ⁊ qđ est p̊ncipiũ numeri est p̊ncipiũ
essendi. Cũ ergo aĩa nõ habeat esse per corpus. qđ planuz
est. sequitur ꝙ anima nõ habeat vnitatem ⁊ p̊ncipiuz nu-
merationis: siue indiuiduationis a corpore.

Responsio ad hec ẟm Thomam. Animã per cor
pus numerari aut indiuiduari per cor
porum diuersitatem: ⁊ qualiter hoc debeat intelligi: de-
claratũ est supra in responsione ad obiecta cõtra p̊mam
partem, articulo. viij. ⁊. xi. quibus itellectis ea quoqz que Ad pᵐ
hic obijciuntur cõtra hec facile dissoluunẗ. ¶ Qđ dicũt
in primis fidei derogare. s. ꝙ impossibile est animã prius
creari q̃ infundi: non dicunt veꝝ. ¶ Ad argumentũ v̊o
per qđ hoc ꝓbant dicendum. ꝙ multa sunt impossibilia
nature: que non sunt impossibilia deo. Quãuis igitur ipsi
anime rõne sue nature repugnet p̊us esse q̃ corpori vniri:
rõne cuius Thomas dicit hoc esse impossibile: posset tñ
aliũ essendi ordinem deus aĩe tribuere: vt nõ soluz ante
corpus: sed etiam semper ad modum angeli sine corpore
existeret: lz forsan tũc aĩa ꝓprie dici nõ posset. ¶ Ad illõ Ad zᵐ
qđ de Augustino adducunt dõm. ꝙ Augᵒ dicit sic de aĩa
p̊mi hominis inquirendo: nõ asserẽdo. Unde in fine illiᵒ
inquisitionis cap̊. vltimo. vij. super Geñ. sic cõcludit. Enu
meratis quibusdaz quibus pro certo adheret. s. ꝙ anima
sit de nihilo: ⁊ sit imortalis ẟm quẽdam vite sue moduz.
Subdit. Cetera que in hoc libro disputando locutus suz:
ad hoc valeant legenti: vt aut nouerit queadmoduz sine
affirmãdi temeritate tenenda sunt: que nõ aperte scriptu
ra loquiẗ. Aut si ei querendi modus iste nõ placet: queãd-
modũ ipse quesiui. sciat si me põt docere nõ abnuat. si au
tẽ me nõ põt docere: a quo ambo discamus mecuz requi
rat. Utinã isti alij exẽplo Augⁿⁱ sic humiliter estimatiões
suas: pro q̃bus nunc rationes: nunc auctoritates (nisi ẟm Ad 3ᵐ
quãdã apparẽtiã) ꝓferre studuissent. ¶ Rõnes v̊o quas Ad 4ᵐ
adducũt ꝯtra aĩe indiuiduationẽ solute sũt. s̃. dictũ Com Ad 5ᵐ
mẽ. sup. 4°. ⁊. x. metaᶜᵉ nihil faĉ p eis. qꝛ Cõmẽ. (sic pz in
fine cõmẽti) itelligit de p̊ncipio eẽndi ⁊ numeri effectiuo

Et intẽdit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Et intendit ꝙ cum hoc fuerit inuentum.s.ꝙ idem est pn-
cipium esse numeri.qđ declaratū est in phicis:scilicet hoc
esse pmū motorē eternū.declarabit ꝙ illud est vnuz de
quo declaratū fuit hoc qđ est pncipiū substantie.Et ꝙ cō
cedendum est:ꝙ deus ipse est pncipium effectiuū anime
tam quo ad esse ꝙ͂ etiam quo ad numerationē:nihilomi-
nus tamen corpus ad hoc requiritur tanꝙ͂ principiuz vel
causa materialis.

Rticulus Septim⁹. De hoc qđ dicit
Thomas ibidem ar.vlt.in
responsione pncipali.ꝙ nulli substantie sim-
plici debetur locus nisi ꝑm relationem quaz
habet ad corpus.anima autem comparatur
ad corpus vt forma eius.Simile parti pme huius positio
nis dicitur infra dis.xv.q.vlt.in rn̄sione argumenti tertij.

Corruptorium.
Hoc qđ hic pmo dicit cū illo
articulo supra.ꝙ aīa nō sit cō
posita ex materia spirituali ⁊ forma:potest esse occasio er
roris in putando ꝙ aīe separate a corporibus nusꝙ͂ sint.s.
neqz in celo neqz in purgatorio.qđ est cōtra fidē ⁊ contra
Damas.lib°.ij.cap.iij.vbi dicit.Ita angeli circumscripti-
biles sunt.Cum enim sunt in celo nō sunt in terra.⁊ cuz a
t.9ⁿ.zz. deo ad terrā mittuntur nō remanēt in celo.¶ Item con
tra phm p de celo ⁊ mūdo.vbi ait.ꝙ omnes homines cō-
ueniunt in hoc.ꝙ hoc corpus primū gloriosum est locus
spirituum:que vulgariter dicuntur angeli. Si aūt angeli
sunt in loco:eadē rōne vel fortiori anime separate.

Responsio
ad hec ꝑm Thomā.Quo modo ange
li sint in loco:⁊ quo mō ea que hic po-
nuntur facile dissoluātur:sufficiēter patet supra in respon
sionibus ad obiecta cōtra pmaz ptem ar.xvi.

Rticulus Octauus.De hoc qđ Tho
mas scripto p.dis.xi.art.ij.
in responsione pncipali dicit.ꝙ pater ⁊ filius
v̄tute vnius essentie spirant spiritum sanctū
vnica spiratiōe:⁊ iō qui spiratur est simplex.

i Corruptorium.
Hoc dictum excusat qdā.Di
cit enim Dam.lib.p.cap.viij.
Ad p^m Generatio iquit sine pncipio est ⁊ eterna:nature opus exi-
stens.Certe si generatio est opus nature ⁊ spiratio.qꝛ er-
go nō dixit ꝙ spirant inꝙ͂tum cōmunicant v̄tutez vnius
nature:sed tm̄ virtute vnius nature pncipiandi spūm san-
ctum vel spirandi.qꝛ si sic tunc spiritussanctus spiraret se
ipsum cū eadez virtus nature sit in ipso. Sed intendit di
cere.ꝙ pater ⁊ filius habentes nature vnius virtutez spi-
randi spirant spūm sanctum.Et sic videt loqui Ansel.de p
cessione spiritussancti.cap.vij.Ex eo inquit ꝙ pater ⁊ fili⁹
vnū sūt.ideo ex deo est spūssanctus:nō ex eo vn̄ alij sunt.
Ad 2^m Et libro eodē.cap.viij.dicit.ꝙ spiritussanctus ex dei essen
tia est.¶ Itē in Monolog.xiiij.Spiritussanctus pcedit:
nō ex eo in quo plures sunt pater ⁊ filius:sꝫ ex deo in quo
vnum sunt plures. Alia enim est relatio patris:alia filij:
alia spiritussancti.Sed ex ipsa sua essentia que pluralita-
tem nō admittit:emittunt pater ⁊ filius pariter tantū bo-
num.¶ Itē.xxvij.di.pater ⁊ fili⁹ nō faciūt neqz gignūt:
sed q̊dammodo(si sic dici pōt)spirant suū amorē.ꝙ͂uis
nō modo nostro spiret summa incōmutabilisqz essentia.
¶ Itē phs p rhetorice sue dicit.ꝙ natura fiunt quorum
causa est in ipsis ⁊ ordinata.qꝛ ergo in patre ⁊ filio est cau
sa:vel potius pncipium spirandi spiritum sanctum:potest
Ad 3^m dici sic large:ꝙ virtute vnius nature inꝙ͂tum sunt vnum
Ad 4^m in natura virtuosa vel essentia ꝑm Ansel.spirāt spūm san-
Ad 5^m ctum.Alij videt.ꝙ dicta positio non sit recipienda.naz
per ly v̄tute vnius nature:notatur ratio pncipiandi.Cum
igitur eadem virtus ⁊ natura sunt in spū sancto: spiritus-
sanctus spiraret seipsuz:qđ est erroneū.¶ P.vt dicit Ri 2
char.vi.de trini.generatio est pductio existētis de existē
te ꝑm operationē nature.Si igit spiratio sit virtute natu
re ⁊ operatione nature:spiratio erit generatio.¶ P.lꝫ sit 3
vna natura in patre ⁊ filio.non tamen natura est imedia
tum pncipiū spirandi ⁊ pncipale:sed vis cōis spiratiua:ita 4
ꝙ nō virtute vnius nature:sed virtute cōmunis vis spira
tiue spirant spiritū sanctū.¶ Itē.v.de trini.cap.xiiij.Exit 5
spiritussanctus a patre:nō quo mō natus:sed quo mō da-
tus.spirari autē virtute nature nō est exire quo mō datus
sed potius quo mō natus.Quia vt dicit.iiij.metaph.na- t.9ⁿ.z.
ture est generare sibi simile.spirare aūt nō videt nature:
sed voluntatis amatiue.ergo ⁊c.¶ Itez idē Richar.vi. 6
de trini.cap.viij.Nihil itaqz in diuinis est iuxta donū lar
gientis gratie:sed iuxta proprietatē largientis nature:sed
proprietas nature exigit.ꝙ voluntas ⁊ vis spiret non na-
tura tm̄:sed potius ꝙ generet.ergo ⁊c.

Responsio
ad hec ꝑm Thomā.Potentia spirati-
ua sicut ⁊ potētia generatiua essentiaz
quidez diuinā dicunt in recto:lꝫ notionem importent in
obliquo.⁊ ideo satis ꝯgrue dicit:imo verissime ꝙ pater ⁊
filius virtute vnius nature spirant spiritū sanctuz.ꝙ͂ ipsa
natura diuina que vna est cū ipsa virtute vel potentia spi
ratiua.Quod aūt ꝯtra hoc obijciunt friuolū est ⁊ vanuz.
¶ Ad pmū ergo dōm.ꝙ ratio pncipiandi spiritū sanctuz Ad p^m
est ipsa diuina essentia vel natura:lꝫ principians sit per-
sona patris ⁊ filij.Ex hoc tamē non sequit ꝙ spiritussan-
ctus spiret seipsum.eo ꝙ in ipso eadē natura inueniatur.
qđ pꝫ.Natura eni que est ipsa essentia diuina:est ratio pn
cipiandi filiū.⁊ ipsa eadē cōmunicat filio nō tamē sequi-
tur ꝙ filius pducat seipsum.ꝙ͂uis eni eadē natura sit in
patre ⁊ in filio:nō tamē habet eandē rōnez principiandi
in vtroqz.qꝛ videlicet nō est in vtroqz eodez mō.Sic oi-
no est intelligenduz de natura diuina que in patre ⁊ filio
hēt rōnē pncipiandi spiritū sanctū.In spiritusancto v̄o in
quo est alio mō rōnē istā nō hēt:vt.s.sit pncipiū semetipꝫ
vel personā aliā pducendi.Et ad hoc qđ dictū est appro-
bandū:faciunt per oīa auctoritates quas pmo adducunt.
¶ Qđ v̄o subdunt pro alijs videt.ꝙ pdicta positio nō sit
recipienda.Dicendū nobis de visu vel estimatiōe talium
dictis Anselmi preallegatis ꝯtradicentiū vel forsan ipsa
non intelligentium non est curandum.¶ Ad primuz v̄o
qđ illi adducunt:dictuz est supra in respōsione primi ar-
gumenti illius articuli.¶ Ad secundū dicendum.ꝙ ꝑm Ad 2^m
Richar.generatio quidez est productio existentis de exi
stente ꝑm operationem nature vt natura est:sed spiratio
est virtute nature:nō tamē per modū nature sed per mo
dum voluntatis:inquātū.s.ipsa natura diuina eius volū
tas est.sicut eēntia diuina est ipsi deo ratio essendi inquā
tum essentia.Et ipsa eadem essentia est ipsi deo ratio in-
telligendi:inquantum intellectus ⁊ ratio volendi inquā-
tum voluntas est. Lꝫ autem voluntas ⁊ natura nō dif-
ferant nisi ꝑm rationem.tamen emanationes due:qua-
ruz vnius ipsa diuina essentia est principiū vt natura est:
⁊ alterius vt voluntas est sunt diuerse.qđ vtiqz contingit
ꝙ ipsa eēntia diuina que vna est ⁊ eadem:penitus est pn-
cipium intellectionis que ad verbū expressius terminat
⁊ pncipium dilectionis siue actus voluntatis:qui in nexu
quodā seu copula ꝯsumat:qđ ⁊ amor procedens seu ipse
spiritussanctus procedens intelligitur.put alibi ex dictis Ad 3^m
Tho.euidentius declarat.¶ Ad tertiū dicenduz.ꝙ hoc
qđ dicunt.ꝙ natura non est īmediatū ⁊ principale princi
piū spirandi:sed vis spiratiua includit ꝯtradictoria:qꝛ vis
spiratiua est ipsa natura diuina:lꝫ in ipsa vt spiratiua im- Ad 4^m
portet notio in obliquo.¶ Per idē patet ad quartū.dice

re enim q̄ nō spirēt v̄tute vnius nāe. ꝛ q̄ spirent v̄tute vis cōmunis spiratiue ex ꝓximo dictis liquet ꝯdictoria
Ad 5m iplicare. ¶ Ad 5m dicendū. q̄ spūssanctus dicit̄ nō exire quo mō datus ꝛc. qꝛ ꝓcedit per modū volūtatis. tñ nō se quit̄ q̄n nā siue essentia diuina inquantū est ipsa sua volūtas sit pncipiū formale quo spūssanctus a patre ꝛ filio
Ad 6m procedit. ¶ Ad 6m dōm. q̄ auctoritas Rich. oīo est pro Thoma. Si enim nihil est in diuinis iuxta donum largientis grē: sed totū iuxta ꝓprietatem largientis nāe: manifestū est q̄ ex plenitudine perfectiōis illius nature prouenit. q̄ ipsa natura sit pncipium generationis filij. ꝛ natura voluntas pncipium ꝓcessionis spūssancti. ¶ Qđ tā dem ipsi dicūt de suo. q̄ proprietas nature exigit q̄ volūtas vt vis spiratiua spiret: falsū est ꝛ erroneū plane. Volūtas enim nō spirat sicut nec essentia: nec per cōsequēs vis spiratiua que est ipsamet essentia cuꝫ notione in obliquo intellecta. Sed persona patris ꝛ persona filij: in q̄bus cōmuniter ipsa volūtas ac potentia spiratiua reperitur. Discant ergo cautius in hac materia loqui. ne nouam inducant doctrinā: prophanā vtiqꝫ ꝛ erroneā. qꝛ. s. ipsa natura diuina vel essentia debeat dici producere vel spirare. Ex quo sequitur cuꝫ nihil seipsuꝫ in esse ꝓducat: diuinā essentiam plurificari. quod dicere nullus dubitat manifestaꝫ heresim affirmare.

Rticulus

Nonus de hoc qđ Thomas in scripto p̊ dis. xvij. q. i. ar. ij in responsione pncipali dicit aīam habentem meliora naturalia: duꝫtamen sit par conatus plus recipere de grā ꝛ de ꝑfectionibus infusis.

Corruptorium.

Lꝫ hoc videt̄ posse dupl'r intelligi. vel ita q̄ gratia ꝛ ꝑfectiones infuse per illā sint q̄dem plus ꝛ melius in essentia sua vt a deo infundunt̄: q̄ꝫ gratia ꝛ perfectiones infuse habenti minus bona naturalia. hoc putamus esse falsum ꝛ errori propinquū. qꝛ ꝑm hoc gratia quodāmō nō esset gratia. ad Ro. xi. ꝛ qui plus laboraret nō plus reciperet. Magis enim est cōsonum gratie ꝛ iustitie. q̄ habens minus
Mat. 12 bona naturalia: si par sit conatus in eo respectu illius qui
Luce. 21 meliora habet q̄ plus de gratia accipiat. qꝛ plus ꝑm vires suas laborat. ꝛ plus se ad gratiam disponit. sicut plus misit vidua que misit quadrantem: q̄ꝫ diuites qui iactabant multa. Et multo fortius illi multa mittendo q̄ꝫ si iactassent quadrantem. Sic etiaꝫ credo. q̄ homo debilis ꝛ passibilis ieiunando. vigilando. peregrinando: vel al's laborando: plus se disponit ad gratiam ꝛ plus etiā recipiet q̄ꝫ fortis quasi gigas eq̄lia faciendo. Vel pōt intelligi ita. q̄ grā ꝛ ꝑfectiones infuse habēti meliora naturalia cuꝫ pari conatu sunt maioris efficacie: inq̄ꝫtum in illo recipiuntur: lꝫ in se ꝛ ꝑm se sint eq̄les: sic est veꝝ qđ dicit̄. Nā si homini nāliter impio vel crudeli: ꝛ alteri naturaliter pio ꝛ miti equaliter conantibus pro gratia habenda grā infundat̄ ille pius plus habilitat̄ ad opus bonū vt ad ꝓximū diligendū ꝛ deum q̄ꝫ impius sicut idē radius plus illuminat minus obscurum ꝛ minus densum q̄ꝫ magis obscurum Et si sint duo milites eque fortes: ille qui habet meliorē equuꝫ plus potest in bello. Habet aūt se gratia ꝑm Augustinuꝫ ad liberum arbitriuꝫ sicut sessor ad equuꝫ. Et equalis ignis plus inflammat lignū siccuꝫ ꝛ pingue: q̄ꝫ lignum madefactum ꝛ viride.

Responsio

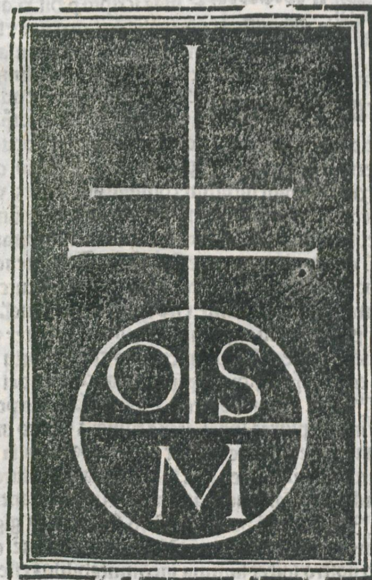
ad hec ꝑm Thomaꝫ. Qualiter habeat intelligi q̄ habens meliora naturalia recipiat plus de gratia: patet ex dictis in responsionib' ad obiecta contra primaꝫ partem. quibus visis ea que hic dicuntur in nullo fore contra sententiaꝫ Thome euidētius conuincuntur: quia ꝛ ipsa verba Thome satis expresse ꝓ-

cedunt si intelligantur. Hoc enim scienduꝫ. q̄ ad omnia que isti ꝯtra Thomaꝫ a principio adduxerunt: facillime per eius verba veritate plena poterit responderi. pro aliq̄bus tamen habendo omnia scripta eiusdeꝫ que isti (vt ex processu eorum euidentius liquet) nixi sunt deprauare: nulli dubium facultatem deesse: quorum forsan manib' ista eoꝝ deprauatio deuenire continget: nunc verba eius: nunc sententiaꝫ (prout capere potuimus) articulis singulis curauimus ad omnia respondendo: ꝑm nostrum modulum applicare volentes: ad altius sapientibus occasionem lucidius respondendi: ꝛ illius laudeꝫ attollendi vberius prebere: que doctorem istum sapientie radio illustrare: ꝛ super ecclesie candelabrum: pro orbis terrarū instructiōe: dignatus est sua clemētia exaltare. Cui laus. honor ꝛ gloria: in secula seculorum. Amen.

¶ Correctorium Corruptorij editū a venerabili domino Egidio de Roma ordinis eremitaꝝ sancti Augustini Archiepiscopo Bituriceñ. contra ꝛ aduersus quosdaꝫ emulos doctrine sancti Thome de Aquino ordinis predicatorum. Impressuꝫ Venetijs Impensa Heredum quondā nobilis viri domini Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis ꝛ Sociorum. 14. Madij. 1516.

Registrum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ij
Ultimus Quaternus. alij Terni

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1558/D